# ZBIÓR DOKUMENTÓW
## ZAKONU OO. PAULINÓW W POLSCE

OPRACOWAŁ

X. DR JAN FIJAŁEK

ZESZYT I

1328—1464

W KRAKOWIE
NAKŁADEM OO. PAULINÓW NA JASNEJ GÓRZE W CZĘSTOCHOWIE
DRUKARNIA UNIWERSYTETU JAGIELL. POD ZARZ. J. FILIPOWSKIEGO
1938

BG 335454 / I

UNIWERSYTET ŁÓDZKI BIBLIOTEKA

BG 335454

Do korzystania
w czytelni

R
BGG/5171200514

## Nr 1.

*W Awinjonie 16 listopada 1328.*

*Papież Jan XXII, na prośbę Karola króla węgierskiego, braciom św. Pawła pierwszego pustelnika na Węgrzech i gdzieindziej, nadaje regułę św. Augustyna, moc wyboru na kapitule przeora generalnego, którego władzę określa, tudzież zwalnia ich od dawania dziesięcin z ziem i winnic, uprawianych własną ręką i od jawienia się na synodach diecezjalnych.*

***Oryginał** zaginął bardzo rychło, już przed 19 lipca 1342 (ob. Nr 2).*

***Kopje** w transumptach: **1** z regestów tegoż papieża w bulli Klemensa VI* Provisionis nostre *w Awinjonie 19 lipca 1342, dochowanej w odpisie, uwierzytelnionym przez Dymitra kardynała ostrzyhomskiego w Budzie 18 grudnia 1382 (ob. niżej Nr 2 i 15); **2** w zatwierdzeniu tejże bulli Klemensa VI przez papieża Marcina V* Ex apostolice Sedis provisione *w Konstancji 28 grudnia 1417, dochowanem w odpisie notarjalnym, sporządzonym w Budzie 18 maja 1428 (ob. Nr* pod tą datą*); **3** w bulli papieża Urbana VIII* Ad apostolicae dignitatis apicem *z 13 lutego 1624, zachowanej w oryginale (ob. niżej dotyczący Nr pod tą datą), atoli z błędną datacją jakoby z r. 1319*: vigesimo sexto calendas decembris, pontificatus nostri anno tertio, Incarnationis vero Dominicae a. millesimo trecentesimo decimo nono; ***4** w transumpcie tejże bulli Urbana VIII w brewe papieża Aleksandra VII* In supremo militantis Ecclesiae solio *z 6 września 1658 (ob. niżej dotyczący Nr pod tą datą).*

***Druk** w Quadripartitum regularium (bullarjum zakonu paulińskiego) authore Fr. Casparo Mallechich ord. Eremitarum S. Pauli primi eremitae priore generali, ss. Theologiae doctore. Opus posthumum [Viennae Austriae 1708] str. 43/4 w tekście, poza wspaniałą arengą, na §§ podzielonym i zaopatrzonym obszernym komentarzem kanonistycznym (str. 44/55); tekst opatrzony jest tutaj nagłówkiem*: Concedit Regulam S. Augustini, facultatem eligendi in Capitulo Generalem Priorem; a solutione decimarum et debito comparendi in Synodis Diaecesanorum eximit.

***Regesta.** Nie są one ścisłe w katalogach dokumentów, znajdujących się w Archiwum Jasnogórskiem, a mianowicie z r. 1698 (prokuratora Bernarda Oborskiego) i 1708*: Primo, *w pierwszej szafie i w pierwszym dziale (przywileje papieskie)* Sub No 1mo, titulo Ordinis nostri Pargaminea, Sub No 3 Concessio Regulae S. Patris Augustini a Ioanne XX2 in A. D. 1681 *(sic w katalogu z r. 1698, w kat. z r. 1708 poprawione na r.* 1381, *co jest jeszcze mylnie zam. 1382). Nie w oryginale przecież, jakby należało mniemać według tego regestu, zachowało się w Archiwum Jasnogórskiem nadanie Jana XXII reguły augustynjańskiej eremitom paulińskim, lecz w transumpcie budzińskim kardynała ostrzyhomskiego Dymitra z 18 grudnia 1382, który z sobą przywieźli paulini węgierscy na Górę Starej Częstochowy, pierwszego swego w Polsce klasztoru. Słusznie jednak na pierwszem chronologicznie miejscu kładzie to nadanie papieskie późniejszy, po r. 1723 sporządzony na Jasnej Górze, spis łask i przywilejów, udzielonych przez papieży temuż zakonowi*: 1mo. Ioannes 22 Sacro Ordini Paulinorum in Claustra Congregato Concedit Regulam S. Augustini; Facultatemque eligendi in Capitulo Priorem Generalem. Insuper a Solutione Deci-

marum, ac debito Comparendi in Synodis Diaecesanorum eximit, per Bullam quae incipit „Per Sanctae Contemplationis etc.“ A° 1319 d. 16 kal. Xbris, *powtarzając przy sporządzeniu tego regestu nagłówek ed. Mallechicha z r. 1708, skąd i datację przejmuje.*

***Uwaga.*** *Edycja niniejsza z transumptu 1 uwzględnia w notach dla przykładu jakość wydania Mallechicha tegoż dokumentu jak i kilku następnych.*

Johannes episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Per sancte contemplacionis studium, innocentis vite meritum et exercicium laudabilium accionum in fidei flagrancia[a], devocionis existencia et habundancia caritatis Deus Omnipotens, capud Ecclesie sue sancte[b], colitur et in cultu sui beatissimi nominis suaviter, celebriter[c] et devote Sanctorum memoria renovatur. Rependit[d] quoque[d] divina gracia hiis, qui superne maiestatis excellencie puris[e] et devotis affectibus obsecuntur, pro eorum[f] laboribus centumplum et ipsis eterne vite gaudium tribuit pro mercede. Sic igitur in sponsa Christi Ecclesia militante fideles, Domini virtutum aromatibus redolentes, a Romano pontifice, successore beati Petri et Ihesu Christi vicario, in bonis foventur[g] operibus, ad illa favorabiliter promoventur, graciosis tractantur favoribus et oportune tutele munimine roborantur, ut in pacis pulcritudine quiescentes liberis et quietis mentibus pensum exsolvant Altissimo debite servitutis. Sacram quoque[h] religionem supprema plantat apostolice Sedis auctoritas, et plantatam nutrit dulcedine caritatis, pietatis lenimento[i] prosequitur, et eo libencius ac[j] benignius ianuam ei pandit spiritualium graciarum, quo fidelius et sedulius per viam graditur Domini mandatorum, et per longanimitatis, humilitatis et[c] paciencie[c] meritum virtutum tendit ad culmina, et sibi aliisque fidelibus thesaurum impetrat celestium premiorum. Sane ad nostri[k] apostolatus auditum relacio fidedigna perduxit, quod dilecti filii fratres sancti Pauli primi heremite, in Hungaria et aliis partibus[l] constituti, per austeritatem pie vite bonorumque operum acciones adeo se reddunt in conspectu Dei et hominum graciosos, quod eorum exemplo plurimi ad pietatis opera inducuntur, quodque ipsi secundum beati Augustini regulam[l] desiderant virtutum Domino perpetuum inpendere famulatum. Nos igitur huiusmodi pium, laudabile ac meritorium propositum et obsequium eorundem fratrum, Dei et Sanctorum suorum prosequens[m] laudem et gloriam, digne[c] in Domino commendamus. Ac[n] attendentes illa salubria et efficacia fore ad perhennis salutis bravium impetrandum, et ut eo libencius dicti fratres divinis beneplacitis se coaptent[o] seque diligencius exerceant in operibus sanctitatis, quo[p] invenisse gaudebunt nos et dictam Sedem sibi graciosos, propicios et benignos, karissimi in Christo filii nostri Karoli, regis Hungarie illustris, quem ad fratres

1. [a] fragrantia *ed. Mallechich* [b] sanctae suae *l. c.* [c] *brak l. c.* [d–d] rependiturque *l. c.* [e] variis *l. c.* [f] quorum *l. c.* [g] ut in bonis foveantur *l. c.* [h] exolvant debitae servitutis Altissimo, sacramque *l. c.* [i] linimento *l. c.* [j] et *l. c.* [k] nostre *w transumpcie,* nostrum *ed. Mall.* [l] *ani w transumpcie ani w ed. Mall. niema* mundi *przed* partibus [m] prosequentium *ed. Mall.* [n] et *l. c.* [o] occupent *l. c.* [p] quae *l. c.*

1. [1] *Tekst tejże reguły* Ante omnia fratres carissimi diligatur Deus, deinde proximus><dum ritus religionis canonice despiciatur in indignis. Tu autem, *jako też konstytucyj* ordinis Fratrum Heremitarum sancti Pauli primi heremite regulam beati Augustini professorum „Quoniam ex precepto regule uibemur habere cor unum et animam unam in Domino“ *mieści się w illumin. rękopisie pergam. w odpisie z r. 1512* per manus Wenceslai Zidek de Terra sancta, *pierwsza na k. 1–11', drugie na k. 11' - 68.*

ipsos specialis devocionis affectum habere percepimus[2], apostolicam pro fratribus prefatis[r] in hac parte graciam humiliter implorantis, et eorundem fratrum devotis supplicacionibus annuentes, prelibatis fratribus auctoritate apostolica regulam concedimus antedictam per eos et successores ipsorum in locis suis, que habent et prestante Domino habebunt in posterum, perpetuis futuris temporibus observandam. Memoratis insuper fratribus eorundemque successoribus, quod in capitulo ipsorum, quociens expedierit celebrando, aliquem ex[s] eis ydoneum in eorum priorem generalem eligere et electum recipere valeant et habere[t]; idemque prior sic electus, receptus et habitus in dictos fratres et successores visitacionis et correccionis debite officium valeat exercere, ac ipsos ab excommunicacionis sentencia, si quam eos propter violentam manuum inieccionem[c] in se ipsos vel propter statuta dicte regule violanda incurrere contigerit, iuxta formam Ecclesie absolvere consuetam[u]; quodque predicti[u] fratres et successores eorum de terris et vineis, quas propriis suis[c] manibus excolunt ac[t] ipsi et successores prefati excolent in posterum, decimas solvere ac[j] venire ad sinodos diocesanas[v] eorum minime teneantur, neque ad id conpelli possint inviti[x], eisdem fratribus et successoribus et priori[x], de Sedis eiusdem clemencia benignitate solita, tenore presencium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius noverit incursurum. Datum Avinione, XVI° kalendas decembris pontificatus nostri anno terciodecimo[y].

## Nr 2.

*W Awinjonie 19 lipca 1342.*

*Papież Klemens VI do przeora i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna na Węgrzech i gdzieindziej: na ich prośbę transumuje z regestów papieża Jana XXII zaginioną w oryginale tegoż bullę „Per sancte contemplacionis studium“ z 16 listopada 1328, i uwierzytelnia ten swój jej odpis jako oryginał.*

***Oryg.*** brak.

***Kop. 1.*** *W odpisie z bulli oryginalnej, uwierzytelnionym przez Dymitra kardynała ostrzyhomskiego w Budzie 18 grudnia 1382 (ob. niżej Nr 15).* — ***2.*** *W zatwierdzeniu tejże bulli przez papieża Marcina V* Ex apostolice Sedis provisione *w Konstancji 28 grudnia 1417.* — ***3.*** *W bulli papieża Urbana VIII* Ad apostolicae dignitatis apicem *z 13 lutego 1624 atoli z błędnem rozwiązaniem roku jakoby* 1343. — ***4.*** *W transumpcie tejże bulli Urbana VIII w brewe papieża Aleksandra VII* In supremo militantis Ecclesiae *z 6 września 1658 (ob. wyżej Nr 1* ***Kop.****).*

***Druk.*** *Quadripartitum regularium str. 65.*

**1.** [r] praedictis *l. c.* [s] de *l. c.* [t] habeant *l. c.* [u–u] consuetam absolvere. § 6. Denique praefati *l. c.* [v] Diaecesanorum *l. c.* [x x] invitis eisdem — et Priore *l. c.* [y] tertio *l. c.*

**1.** [2] *Wzmiankę bulli o umiłowaniu tego zakonu przez króla Karola (1308 10 † 1342) Mallechich objaśnia przytoczeniem urywku z listu tegoż króla z r. 1323*: erga religiosos viros ordinis S. Pauli primi eremitae maximo se affectu tangi, quia saecularibus negotiis sese non ingererent, sed iugi oratione et meditatione seduloque labore manuum se occuparent *(Quadripartitum str. 43 § II).*

*Reg. W spisie łask i przywilejów papieskich temuż zakonowi danych, sporządzonym po r. 1723, pod* 2do. Clemens VI Bullam Ioannis 22 deperditam transumi facit, et transumptae eandem fidem haberi vult, quam haberet Bulla Originalis „Protectionis Nostrae etc. etc." A° 1343, *tak samo jak i w nagłówku w ed. Mallechicha, tylko bez rozwiązania tamże datacji.*

*Uw. ob przy Nrze 1.*

Clemens episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini, in Hungaria et aliis mundi[a] partibus constitutis, salutem et apostolicam benediccionem. Provisionis[b] nostre debet provenire subsidio, ut ius suum cuilibet conservetur. Hinc est, quod nos tenorem quarumdam litterarum felicis recordacionis Johannis pape XXII, predecessoris nostri, in registro ipsius predecessoris repertum[c], pro eo quod, sicut[a] vestra peticio nobis nuper exhibita continebat, predicte[a] originales littere sunt amisse, de registro ipso de verbo ad verbum transcribi et ad vestre supplicacionis[d] instanciam presentibus annotari fecimus, qui[e] talis est:

*Następuje bulla Jana XXII* Per sancte contemplacionis studium *dat. w Awinjonie 16 listopada 1328 ob. Nr 1.*

Ceterum ut earundem litterarum tenor predictus[f] sic insertus omnimodam rei seu facti certitudinem faciat[g], apostolica auctoritate[g] decernimus, ut illud idem robur eamque vim eundemque[h] vigorem dictus tenor per omnia habeat, que[i] haberent originales littere supradicte et eadem prorsus eidem tenori fides adhibeatur, quandocumque et ubicumque sive in iudicio vel alibi, ubi fuerit exhibitus vel[j] ostensus, et eidem stetur firmiter in omnibus, sicut eisdem[a] originalibus litteris staretur, si forent exhibite vel ostense. Per hoc autem nullum ius de novo vobis acquiri volumus, sed antiq(u)um si quod habetis tantummodo conservari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre annotacionis, constitucionis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione, XIIII° kalendas augusti pontificatus nostri anno primo.

## Nr 3.

*W Krzepicach 24 sierpnia 1356.*

*Kazimierz król polski nadaje braciom Leonardowi i Kanimirowi, dziedzicom Częstochowej, przywilej lokacyjny na prawie niemieckiem dwu wsi w ich dziedzinie, jednej na starem miejscu rzeczonej Częstochową i Częstochową nadal zwać się mającej, drugiej zaś w dąbrowie nad rzeką Rybną w terytorjum krakowskiem, wszystkim ich kmieciom udzielając pełnej wolności od wszelkich należnych sobie opłat, danin i robocizn na lat dwadzieścia.*

***Oryg.** pergam. 37·5—38 × 23·5, marg. lewy 4·5 prawy 5, zakładka 5·5; średniej grubości, z obu stron biały, trochę poplamiony i zbrudzony, z dołu na zakładce z prawej strony od wilgoci, robactwa i myszy przeżarty a także nieco i w tekście na zagięciach.— Pieczęć oderwana, pozostał tylko po niej na zakładce w trzech wcięciach dość gruby sznurek jedwabny błękitno-zielony, już częściowo spłowiały. — Inwokacja większemi literami z inicjałem przeciągniętym w poprzek tekstu na marginesie.— Na odwrociu zapiski: na złoże-*

2. [a] *ed. Mallechich opuszcz.* [b] Protectionis *l. c.* [c] repertarum *l. c.* [d] petitionis *l. c.* [e] quae *l. c.* [f] praefatus *l. c.* [g–g] habeat, Authoritate Apostolica *l. c.* [h] eumque *l. c.* [i] quam *l. c.* [j] et *l. c.*

*niu wewnętrznem z w. XVIgo* inutile, *inną ręką:* Privilegium super villas duas Czestochowa et Rybna spectantes ad duos fratres nobiles cum scultetis; *na złożeniu wierzchniem z w. XVIgo dwoma również rękami, jedną:* 1356 ipso die S. Bartholomei apostoli. To nienalezy do nasz, *drugą:* Jusz to wywietszało iak Krol Jagiello dał klasztorowi Częstochowkę, *ostatni wyraz całkiem starty.*

In nomine Domini amen. Quod magnifica regum fieri decrevit auctoritas, ratum atque stabile debet perpetuo permanere. Igitur notum sit om|nibus tam presentibus quam futuris, presentem litteram inspecturis: Quod nos Kazimirus Dei gracia rex Polonie necnon Cracouie, Sandomirie, Sy|radie, Lancicie, Cuiauie Pomoranieque terrarum dominus et heres, de nemoribus, mericis et silvis fructus uberiores ampliare et indesinenter adaugeri | cupientes, itaque dignas peticiones nobis per fideles nostros, videlicet Leonardum et Kanimirum fratres germanos[1], heredes de Czanstochoua[2], humiliter porrectas considerantes, exnunc damus et conferimus eisdem Leonardo et Kanimiro duas villas iure Theutunico scilicet Sredensi sive Nouifori, unam in antiquo loco, in quo alias sita fuit villa predicta Czanstochoua, quam quidem villam eodem nomine vocari volumus, aliam vero villam in merica eiusdem hereditatis dicte Czanstochoua super flumen, qui dicitur wlgariter Rybna[3] in territorio Cracouiensi, locandi omnimodam facultatem. Removemus eciam ibidem omnia iura Polonicalia consuetudinesque, angarias et preangarias universas, que ipsum ius Theu-

**3.** [1] *Żadnego z obu braci nie spotyka się w źródłach spółczesnych. Dopiero w zapiskach sądowych ziemi krakowskiej na rokach w Książu 22. I. 1381 jest wzmianka o Kanimirze ze Śreniawy (koło Wolbromia) i żony jego Pechny (Starod. prawa polsk. pomniki T. VIII Cz. I wyd. B. Ulanowski [w Krakowie 1884] 32 nr 707); ale czy ma on co wspólnego z Kanimirem częstochowskim? Nosili później to imię -- rzeczywiście rzadkie — i obywatele Częstochowej:* Canimir civis Czanstochouiensis *26. I. 1407* (Terr. Cracov. *w Archiwum akt ziemskich w Krakowie T. 311 str. 59 nr 7 na rokach w Żarnowcu* dimissus est ad ius suum civile).

[2] *„Czanstochowa" (wraz z „Czanstochowką"!) wieś rycerska, wspomniana po raz pierwszy w przywileju Iwona biskupa krakowskiego z 25. XII. 1220 (a może jeszcze 1219, jeśli w kancelarji tego biskupa rozpoczynano rok od Bożego Narodzenia), zatwierdzającym nadane przez jego poprzedników dziesięciny konwentowi kanoników regularnych w Mstowie (nad Wartą o dwie mile na wschód od Częstochowy), wśród wsi rycerskich, oddających temuż konwentowi dziesięcinę (Długosz, Lib. Benef. dioec. Cracov. III [Cracoviae 1864] 115, przedr. w Kod. dypl. Małop. II [w Krakowie 1886] 27 nr 385). A że Mstów był początkowo filją konwentu tegoż zakonu na Piasku we Wrocławiu, przeto i* Chastochova *jest wymieniona w uposażeniu macierzy wrocławskiej, zatwierdzonem bullą Innocentego IV z 9. VI. 1250 (Urkundensammlung zur Geschichte des Fürstenthums Oels [t. j. Oleśnicy] wyd. W. Haeusler [Breslau 1883] 85 nr. 51).— Nazwę wzięła od nieznanego swego założyciela Czestocha, które to imię urobione jest z pierwiastka cześć (Al. Brückner, Wierzenia religijne i stosunki rodzinne w Encyklopedji Polskiej wyd. Akademji Umiejętności T. IV Cz. 2 [w Krakowie 1912] 117). Leży przy starej drodze z Krakowa do Wielunia i Wielkopolski nad Wartą około 16 mil na płn. od Krakowa (ob. Długosza Histor. Polon. T. IV 342; V 35 i 610). — Parafją Częstochowa jest już przed r. 1325 w dekanacie jeszcze podówczas irządzkim, wkrótce potem lelowskim, a plebanem jej kościoła w pomienionym roku był niejaki Bogufał (Monumenta Poloniae Vaticana ed. J. Ptaśnik [Cracoviae sumpt. Academiae Litter. 1913] T. I 139 i II według indeksów). — Miasto nad samą Wartą założył król Kazimierz W., po którego śmierci od króla węgierskiego i polskiego Ludwika otrzymał je wraz z sąsiedniemi miastami, zamkami i ziemią wieluńską ulubieniec jego Władysław książę opolski (Janko z Czarnkowa w Monum. Pol. histor. T. II [Lwów 1872] 735).*

[3] *W najbliższem sąsiedztwie Częstochowej niema rzeki iej nazwy. Ani chwili nie można wątpić, że to dzisiejsza Stradomka, wpadająca do Warty tuż pod Częstochową; za czasów Długosza zwała się Żarnową (Lib. Benef. l. c. 122, 124 i 125:* piscina in eodem fluvio Szarnowa piscibus uber). *O wsi Rybnie pod Kłobuckiem nie może być tutaj mowy.*

tunic[um i][a]npedire seu perturbare consueverunt. Preterea absolvimus eosdem Leonardum et Kanimirum predictos et eorum successores necnon scoltetos et kmethones villarum predictarum locandarum a iudiciis et iuridicionibus, omnium palatinorum, castellanorum et quorumlibet iudicum nostri Regni et perpetuo liberamus, ita quod coram ipsis vel eorum aliquo pro causis capitalibus, criminalibus, membrorum mutilacionibus et universaliter magnis et parvis citati non debeant respondere, nisi kmethones coram suis scoltetis, per predictos Leonardum et Kanimirum aut eorum successores deputatis, respondebunt, scolteti vero coram dominis suis vel coram nobis, dum tamen per litteram nostram nostro sigillo munitam evocati fuerint, tunc coram nobis stabunt et non aliter quam suo iure Theutunico de se querulantibus respondebunt. Ceterum ut eo melius et cicius ville sepedicte possint locari prefato iure Theuthunico, omnibus et singulis kmethonibus villarum supradictarum a data presencium ad viginti annos continue computandos ab omnibus nostris solucionibus, exaccionibus et laboribus universis damus et concedimus plenariam libertatem. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus appendendum. Actum in Crzepyce[4], in die beati Bartholomey apostoli anno Domini M. CCC. L° sexto. Presentibus Janussio preposito Gneznensis ecclesie, Dobeslao castellano Wisliciensi, Nicolao subdapifero, Johanne subpincerna, Mszugio venatore Cracouiensibus ac Prandota burgrabio nostro ibidem in Crzepycze. Scriptum per manus Gregorii scriptoris curie nostre.

## Nr 4.

*W Brześciu (Kujawskim) 29 listop.— 1 grud. 1365.*

*Jarosław arcybiskup gnieźnieński kościołowi w Beszowej Rycerskiej diecezji krakowskiej nadaje pod ściśle określonemi warunkami odpust dziesięciu dni: 1° za cześć oddaną relikwjom 11000 Dziewic, św. Seweryna Tebańskiego i Sapiencji panny, sprowadzonym do tegoż kościoła przez jego patrona Klemensa Jastrzębca; 2° za nawiedzenie tegoż kościoła z obejściem cmentarza w wymienione szczegółowo święta, bądź też za towarzyszenie Najśw. Sakramentowi do chorego, albo za słuchanie słowa Bożego w tymże kościele lub za jałmużnę daną na rzecz tego kościoła. Tych samych odpustów udziela i Piotr biskup włodzimierski a dni 40 Zbilut biskup włocławski.*

*Oryg. pergam. 41·5—42 × 21·7—22, marg. lewy 4·2 prawy 4—4·5, zakładka 3·9; dość cienki, z obu stron biały, na lewym marginesie i w zagięciach wygryziony, rozdarty zaś na prawym, tekst nieco poplamiony. — Po trzech pieczęciach pozostały tylko paski pergaminowe na zakładce. — W inicjale nieco większe* n; *tekst pisany jedną ręką, wyrazy* ad ecclesiam in Banszowa *w wierszu 5 podkreślone barbarzyńsko atramentem fjoletowym przez X. W. P. w końcu w. XIXgo. — Na odwrociu w złożeniu wierzchniem*

**3.** [a] *dziura na zagięciu i wytarte.*

**3.** [4] *Krzepice nad Liczwartą w połowie drogi przy trakcie z Częstochowej do Wielunia w ziemi początkowo kłobuckiej* (terra Clobucensis *1296 podzielona przez Włodzisława Łokietka między książąt Henryka głogowskiego i Bolesława opolskiego, Kod. Wielkop. I 117 nr 745), zamek i miasto przez Kazimierza W. założone z kościołem parafjalnym, uposażonym wtedy przez Jarosława arcybpa gnieźn. i od tego czasu do diecezji gnieźn. należące, poprzednio w parafji kłobuckiej diec. krakowskiej, którą od gnieźnieńskiej oddzielała Liczwarta przy granicy śląskiej (Janko z Czarnkowa w Monum. Poloniae histor. II 625 i 735 oraz Długosz, Lib. Benef. II 211/212 i III 164/5).*

*w miejscu zaplamionem ledwie czytelne z wieku XVgo:* Littere indulgenciarum ecclesie in banschowa militari, *przyczem późniejsza ręką* 1365, *a obok z w. XVIIgo (1663):* 1365 In Vigilia S. Andreae Indulgentiae pro reliquiis Sanctorum *pismo wyblakle dwóch ostatnich wierszy uwydatniła potem atramentem inna ręka. Sygnatura w rogu na dole z prawej strony z w. XVIIIgo* No 1mo *z przekreśleniem dawniejszej* 1 *obok w środku.*

***Kop.** w kopjarzu kościoła i konwentu beszowskiego z r. 1663 (księga żółta), pierwsza z rzędu na k. 3 i vo z nagłówkiem:* 1365. Indulgentiae pro Reliquiis Sanctorum in Ecclesia Bessouiensi depositarum; *odpis zmodernizowany i błędny, np.* noscant *zamiast* noscantur, authentico *zam.* litterarum, est *zam.* Brest, gratia *zam.* providencia *i t. d.*

***Uw.** Oryg. dopiero w w. XIXtym dostał się na Jasnogórę.*

In nomine Domini amen. Alma mater Ecclesia, de filiorum salute, quos spiritualiter genuit, sollicita, devocionem ipsorum quasi quisbusdam alliciens muneribus, indulgenciis | videlicet et peccatorum remissionibus invitare consuevit ad debiti famulatus honorem Deo et Sanctis eius ac eorum venerabilibus reliquiis impendendum, ut quanto crebrius et devocius | illic accedit populus christianus, tanto celerius delictorum suorum veniam et gaudium consequi mereantur eterna. Nos igitur Jaroslaus, divina providencia sancte Gneznensis | ecclesie archiepiscopus, intensis desideriis animarum salutem affectantes, libenter illa concedimus, per que ipsa salus valeat provideri. Ut igitur reliquie sacrarum Virginum XI milia, sancti Seuerini Thebeorum et Sapiencie virginis, quas discretus vir Clemens dictus Jastrzambecz ad ecclesiam in Banszoua Militari Cracouiensis diocesis[1], tamquam patronus[2] affectu devocionis et zelo eximie accensus caritatis comparavit, congruis laudibus ab omnibus christifidelibus devocione frequenciori venerentur, omnibus vere penitentibus et confessis, qui veneracionem debitam huiusmodi reliquiis exhibuerint, dicto prius „Pater“ et „Ave Maria“ easdem cum decenti reverencia et honore humiliter osculaverint, et quociens idipsum fecerint ad Omnipotentis Dei honorem eiusdemque Matris Virginis Gloriose, de ipsius Dei Omnipotentis clemencia et beatorum Petri et Pauli apostolorum auctoritate confisi, de qualibet particula dictarum reliquiarum decem dies vere indulgencie de iniunctis eis penitenciis in Domino misericorditer impertimur. Insuper ut eadem ecclesia in Banszoua eo celerius et sepius a christicolis in festivitatibus infrascriptis visitetur, scilicet in Nativitate Christi cum duobus diebus sequentibus, in festo Pasche cum duobus diebus sequentibus, in festo Penthecostis cum duobus diebus, ac in omnibus quatuor sollempnitatibus sancte Marie Virginis Gloriose et in festivitatibus omnium apostolorum et patronorum omnibus vere penitentibus et confessis ut predicitur, qui ad eandem ecclesiam accesserint et qui cimintherium[a] pro bono statu Ecclesie et pacis tranquillitate flagittando Dei clemenciam circuierint, vel qui Corpus

**4.** [a] *piszący właściwie się przepisał, dzieląc ten wyraz na końcu wiersza* ciminth | terium

**4.** [1] *Banszowa Rycerska — w w. XVItym Baszowa, następnie i dziś Beszowa — w ziemi wiślickiej województwie sandomierskiem, na wschód od Stobnicy ku Wiśle koło Pacanowa w stronie północno-wschodniej, miała kościół parafjalny już w r. 1325 w dekanacie książnickim (Monum. Pol. Vatic. I 155 i wedle indeksu), obecnie w dekan. pacanowskim diec. kieleckiej.*

[2] *Klemens Jastrzębiec z Łubnicy w tejże par. beszowskiej, notarjusz dworu króla Kazimierza w r. 1368 i 1369 (Kod. Wielkop. III [Poznań 1879] 314 z oryg. Czart.:* scriptum per Clementem dictum Jastrambecz de Lubnicza notarium aule nostre *i Kod. Malop. I 360 nr 301), kanonik katedr. krakow. już 1379 i archidiakon zawichojski 1386 (Kod. Kat. Krak. II 108 i wedle indeksu), umarł po 11. II. 1397 (l. c. 212); raz tylko synem Derslawa nazwany (l. c. 99 nr 321 z kopji w Lib. ant.).*

Dominicum cum ad infirmos portatur secuti fuerint reverenter, aut verbum Dei cum in eadem proponetur attente audierint, vel manus suas in subsidium eidem ecclesie porrexerint adiutrices, premissam indulgenciam de quolibet actu predicto se noscantur misericorditer obtinere. Harum quibus sigillum nostrum appensum est testimonio litterarum. Datum Brest[3], in vigilia sancti Andree apostoli gloriosi sub anno Domini millesimo CCC° sexagesimo quinto. Scriptum per manus Jarandi protunc curie nostre notarii[4].

Preterea nos Petrus, divina et apostolice Sedis providencia episcopus ecclesie Ladimiriensis[5], superius dicte indulgencie omnibus vere penitentibus et confessis de quolibet actu premisso nostros decem dies indulgencie misericorditer in Domino impertimur. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est appensum. Datum anno, die, loco quibus supra.

Nos vero Sbilutus, divina et dicte Sedis apostolice gracia ecclesie Wladislauiensis episcopus, premissis indulgenciis de quolibet articulo, ut premittitur, nostros quadraginta dies indulgencie donamus et atribuimus. In cuius rei testimonium nostrum sigillum presentibus est appensum in crastino beati Andree apostoli anno Domini ut supra.

## Nr 5.

*W Rzymie 14 marca 1368.*

*Papież Urban V, na prośbę Ludwika króla węgierskiego oraz przeora generalnego i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu i reguły św. Augustyna na Węgrzech i gdzieindziej, zatwierdza temuż zakonowi regułę św. Augustyna, daną mu przywilejem papieża Jana XXII (16 listopada 1328).*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *W odpisie z bulli oryginalnej, uwierzytelnionym przez Dymitra kardynała ostrzyhomskiego w Budzie 18 grudnia 1382 (ob niżej Nr 15).*

***Druk.*** *Quadripartitum regularium ed. C. Mallechich str. 71 z krótkim komentarzem str. 71/2, w którym jest wiadomość do słów bulli o ubiorze jaki paulini noszą, iż habit biały poczęli nosić od czasu uchwały, powziętej na kapitule generalnej w r. 1341 za przeora generalnego Mikołaja Niemca.*

***Reg.*** *W spisie łask i przywilejów papieskich tegoż zakonu, sporządzonym po r. 1723, pod* 3tio. Urbanus V Ut honori Sacri Ordinis Paulinorum contra Obtrectatores Consuleret, edidit Bullam „Apostolicae Servitutis“ A° 1368 *z ed. Quadripartitum.*

***Uw.*** *ob. przy Nrze 1.*

Urbanus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Apostolice servitutis nobis[a] iniuncte desuper officium mentem nostram incitat

**5.** [a] *opuszcz. ed. Mallechich.*

**4.** [3] *Brest = Brześć Kujawski, stolica województwa na Kujawach diec. włocławskiej.*

[4] *Jarand notarjusz kurjalny tegoż arcybiskupa Jarosława i w latach następnych 1368 i 1369 (Kod. Wielkop. III 315 nr. 1598 i str. 328 nr 1611 oba z oryg.).*

[5] *Piotr biskup włodzimierski jako sufragan tegoż arcybpa święci z jego polecenia w tymże r. 1365 kaplicę na zamku krzyżackim w Człuchowie na Pomorzu diec. gnieźnieńskiej (Schematismus des Bistums Culm 1904 [Pelplin 1904] 498 i ks. P. Czaplewski, Tytularny episkopat w Polsce średniowiecznej. Odb. z Roczn. Towarzystwa Przyj. nauk poznańskiego [Poznań 1915] 48 z przyp. 5).*

et inducit, ut circa ea, que statui prospero personarum sub religionis habitu studio vacancium pie vite ad perseveranciam divini servicii oportuna prospicimus[b], operosis studiis intendamus. Olym siquidem felicis recordacionis Johannes papa XXII, predecessor noster, dilectis filiis priori generali et fratribus sancti Pauli primi heremite, in Hungaria et aliis mundi partibus constitutis[c], ordinis sancti Augustini, regulam eiusdem sancti Augustini[c] per eos et successores ipsorum in locis suis, que habebant et prestante Domino haberent in posterum, perpetuis futuris[a] temporibus observanda(m)[d] auctoritate apostolica concessit ac nonnulla alia indulsit priori et fratribus supradictis[1], nosque[e] postmodum huiusmodi privilegium dicti Johannis predecessoris duximus innovandum. Cum autem, sicut exhibita nobis pro parte dictorum prioris et fratrum peticio continebat, quidam[f] curiosi et[g] simplices se de ipsis, que non multum expediunt, intromittere volentes, ipsis priori et fratribus et eorum ordini pro eo, quod in predicto privilegio verbum confirmacionis seu approbacionis non exprimitur, sed eis dumtaxat dicta regula conceditur[h], palam et occulte detrahant et de ipsis obloquantur, pro parte ipsorum prioris et fratrum nobis fuit humiliter supplicatum, ut providere eis super premissis de benignitate apostolica dignaremur[i]: nos igitur, qui de ipsorum prioris et fratrum vita et institutis sumus plenarie informati, eis in premissis providere volentes, consideracione eciam karissimi in Christo filii nostri[a], Lodouici regis Hungarie illustris[2], ipsorum regis ac[a] prioris et[g] fratrum in hac parte supplicacionibus inclinati, predictum ordinem dictorum prioris et fratrum sub dicta regula et habitu, quem gestant, auctoritate apostolica tenore presencium ratificamus et eciam approbamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre ratificacionis et approbacionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum[j], II idus[j] marcii pontificatus nostri anno sexto.

## Nr 6.

*(Bardzo wczesny falsyfikat).*

*W Bochni 16 czy 24 sierpnia 1371.*

*Elżbieta królowa starsza Węgier, Polski, Dalmacji i innych królestw, kościołowi św. Michała na Skałce w mieście Kazimierzu, w którem to mieście umęczony został św. Stanisław, zapisuje wolny od wszelkich ciężarów łan z placem, ogrodem i dołami we wsi Zawadzie koło Wisły w stronie drogi do Pychowic, zobowiązując Bartłomieja rektora tegoż kościoła i jego następców do odprawiania za nią anniwersarza.*

**5.** [b] perspicimus *l. c.* [c–c] constitutis, Regulam sancti Augustini *l. c.* [d] obseruanda *w tekście* [e] *do* Nos *dodane drugą ręką (korektora)* que *l. c.* [f] quidem *ed. Mall.* [g] ac *l. c.* [h] concedatur *l. c.* [i] dignaremus *w tekście* [j–j] Petrum, Idibus *ed. Mall.*

**5.** [1] *Bullą* Per sancte contemplacionis studium *w Awinjonie 16 listopada 1328 ob. wyżej Nr 1.*

[2] *W c. 69 konstytucyj wyżej wspomnianych (str. 2 przyp. 1) jest nakazane odprawianie anniwersarza za dusze króla węgierskiego Ludwika (1342 † 11. IX. 1382) i rodziny jego:* ac Loduici regis et parentum coniugisque et filiarum eiusdem in festo beatorum Prothi et Jacincti martirum *(dnia 11 września).*

*Oryg. nieznany, przechowywał się jeszcze wraz z pieczęcią do wieku XVIIIgo w konwencie oo. paulinów na Skałce w Krakowie (ob. niżej Reg. pod 2 i Uw.).*

*Kop. 1. W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 155/6 z nagłówkiem:* Donatio Mansus et certorum agrorum per Elisabetham Reginam. — *2. W odpisie Libri Benef. Długosza z w. XVII w Archiwum Kapitulnem Kat. Krakow. $\frac{194}{114}$ f. 326' z nagłówkiem:* Mansus agri alias s r e b circa Wislam et magnum lacum eundo in Pychowicze situs, Monasterio de Rupella S. Stanislai donatus 1371. — *3. W księdze oblat krakow. 91 B str. 2023 przechowanej w Archiwum aktów ziemskich i grodzkich w Krakowie.*

*Wyd. Kod. dypl. Małop. T. I 1178—1386 (wyd. Dr Franc. Piekosiński w Monum. medii aevi hist. T. III [w Krakowie, nakł. Akademii Umiejętności 1876] 396 nr 334) z Kop. 3.*

*Reg. 1. X. Jana Długosza w opisie uposażenia ufundowanego przez niego konwentu oo. paulinów na Skałce na Kazimierzu pod Krakowem z zaznaczeniem darowizny łanu z łąkami we wsi królewskiej w Dębnikach kościołowi parafjalnemu na Skałce, w którego obrębie leżała naonczas ta wieś* Dambnyki *(przedtem Zawada), przez królowę Elżbietę uczynionej w r. 1371 (Liber Beneficiorum dioec. Cracoviensis T. III [Cracoviae 1864] 116, gdzie dalsze losy łanu); rok ten w autentyku Długoszowym w Archiwum Kapit. Krak. $\frac{194}{109}$ f. 84 wypisany jest słowami. — 2. Ten sam rok 1371 podają summarjusze dokumentów tegoż konwentu z w. XVII/XVIII zaraz na pierwszem miejscu:* Privilegium in Pargameno, Sigillum Pensile, Serenissimae Elisabeth Reginae seu Donatio Praediorum et Pratorum in Zawada sitt. Datum in Bochnia Ao Dni 1371 die 9na Calendis 7bris Indictione XIII in Crastino Assumptionis B. V. M. sub Nro 16.

*W drugim, późniejszym summarjuszu, będącym odpisem pierwszego, poprawiono nr porządkowy tegoż przywileju* 1 *na* 2, *a nrem* 1mo *oznaczono fałszywie umieszczony pod pozycją* 5 *jakoby z r. 1454 przywilej pergaminowy* cum Sigillo pensili per medium rupto *króla Kazimierza W. dat. w Krakowie 27 lutego 1354, ogłoszony już przez Franc. Piekosińskiego (l. c. 279/80 nr 235 z zachowaną do tej chwili, w górnej swej części z prawej strony prawie do połowy odłamaną pieczęcią majestatyczną króla, wiszącą jeszcze na sznurku z pąsowego jedwabiu); nie należy ten przywilej do uposażenia kościoła, później od czasów i za sprawą Długosza paulińskiego na Skałce.*

*Uw. Brak oryginału, którego niema śladu w Archiwum Jasnogórskiem, dokąd miał być przesłany z końcem pono w. XVIII na żądanie prowincjała (Kod. dypl. Małop. III 397 u góry, zapewne wedle informacji ojców skałeckich przed pół wiekiem), utrudnia rozwiązanie balamuctwa w jego datacji. Nie podejrzywał jego autentyczności Długosz, który go miał w ręku, ale daty dziennej wraz z indykcją, ani świadków jego nie badał: wystarczał mu rok 1371, kiedy Elżbieta dzierżyła już rządy w Polsce i nadawała przywileje (np. w Krakowie 4 lipca dla m. Lublina a w Bieczu 8 października Danile Daczbohowiczowi, ob. Kod. Małop. III [1887] 252 i 254/5 nr 844); treść i przeznaczenie nadania chwytały za serce Długosza, gorącego czciciela św. Stanisława i obrońcy przywilejów kościelnych. Piekosiński niezbyt dowierzał autentyczności tego przywileju, wiele składał na niedbałość kopisty przy wpisywaniu go w księgę oblat, atoli powyższa wiadomość o regestrze w summarjuszach nie pozwala zwalać winy na kopistę, bo tekst oblaty nie różni się zasadniczo od kapitulnego; ratował go, kładąc jego wydanie w r. 1376. Odrzuca ten rok Prof. Jan Dąbrowski i nie wątpi, iż przywilej ten wyszedł z kancelarji Elżbiety tylko w r. 1375 (Elżbieta Łokietkówna w Rozprawach Akademji Umiej. Wydział Histor.-Filzof. T. LVII [1914] 416 z przyp. 2, toż na str. 420).*

*Nie sama przecież tylko sprzeczność w oznaczeniu daty i podanych świadków, ale i niekancelaryjna redakcja aktu jakoby dodatkowego testamentu, w którym zresztą zgodnie z tem założeniem dostojna wystawczyni tytułuje się królową Węgier, Polski i D a l m a c j i i i n n y c h k r ó l e s t w, wreszcie przejrzysta tendencja zabezpieczenia sobie wolności paszenia bydła i zbierania gałęzi na grodzenie i opał przez rządców kościoła na Skałce zniewala zwrócić się stanowczo przeciwko uznaniu go za autentyczny. Powstał on po śmierci królowej Elżbiety (29. XII. 1380 w Budzie), i sporządzić go mógł już sam X. rektor skałecki Bartłomiej, pospolicie Bartkiem zwany († 20. IX. 1386), któremu sprawy procesowe nie były obce (ob. Kod. Małop. III 331), albo też który z jego następców (bez-*

*pośrednim był X. Maciej, którego śmierć 25. XI. 1390 jak i poprzednika jego zapisana jest w kalendarzu krakowskim, ob. Augusta Bielowskiego Monumenta Poloniae historica T. I [Lwów 1872] 938 i 932), na podkładzie i za wzorem przywileju tejże królowej, wydanego w Krakowie na rzecz wspomnianego X. rektora Bartłomieja d. 1 października 1378 (ob. niżej Nr 11).*

*W późniejszych sporach oo. paulinów skałeckich z wielkorządcami krakowskimi, a mianowicie w r. 1618 powołany jest ten akt nie w oryginale, ale w transumpcie* ex libris beneficiorum de data Bochnae anno millesimo trecentesimo septuagesimo septimo *(sic w odpisie Długoszowego Libri Benef. z w. XVII w Arch. Kap. Kat. Krak. $\frac{201}{174}$ f. 437 ob. wyżej* ***Kop. 2.****).*

In nomine Domini[a] amen. Cum inter universa alia[b] animalia homo sit dignior et perfectior creatura, et iure solum[c] carnis ab anima merito debet[d] agnoscere suum Creatorem, pateat igitur praesentibus et posteris, praesentem literam[e] inspecturis: Quod nos Elisabeth Dei gracia regina senior Vngariae, Poloniae et[f] Dalmatiae nec non aliorum regnorum, adhuc sanitate et valetudine corporis gaudentes[g], nostrum volumus ordinare et augere testamentum, videlicet quod ecclesiae[h] S. Michaelis in Rupella sitae[h] in Casimiria civitate, in qua civitate S. Stanislaus fuit passus, mansum dictum[f] vulgariter zrzeb[i] situm in Zawada[1], cum area et horto et cum fossalibus[j] omnibus vulgariter dictis padołki[k], qui mansus sive zrzeb[i] iacet circa Visłam[l] et magnum lacum et tendit usque ad viam, qua itur in Pychowice[m 2], cum tribus campis et duobus pratis inter montes adiacentibus, quae sunt retro montem Tentawa[3], et[n] duobus praticulis[o] circum[p] viam eundo in villam iam dictam Pychowice[m], damus nec non legamus pro sanitate dilecti filii nostri Ludouici regis Vngariae, Poloniae, Dalmatiae ac[q] pro sanitate et[r] remedio animae nostrae, nec non fratris nostri Casimiri quondam regis Poloniae, omnimode libere et perpetuo possidendum liberamque[s] potestatem[n] in praedicta villa Zawada pascendi omnia et singula animalia, rubetum pro sepibus[t] et igne cremandi. Rector vero Bartholomaeus ac sui successores dictae[u] ecclesiae in Rupella nostrum anniversarium singulis annis debet celebrare et Dominum pro nobis devote exorare. Ne igitur nostra ordinatio sive donatio in irritum deduci possit, praesentem paginam per manus Petri publici[v] notarii scribi iussimus et nostri sigilli pendentis in filo sericeo[w] munimine consignari seu roborari. Actum et datum in Bochnia[4], anno Domini millesimo trecentesimo septuagesimo primo[x] nono calendas septembris, indictione XIII[y] et in crastino Assumptionis Beatae Virginis Mariae Gloriosae. Praesentibus his fidelibus testibus Nicolao, Michaele Vngaris militibusque ac familiaribus nostris, dominoque procuratore generali et factore[z], domino Johanne[aa] palatino Cracoviensi, domino[bb] Joanne Tarnouiensi et domino Przedborio marschalcone militibus Cracouiensibus, Dno Martino et Dno Petro presbyteris curiae nostrae reginalis[cc], et aliis quam plurimis fidedignis. Locus † sigilli appensi.

**6.** [a] sanctae Trinitatis et individuae unitatis *Kop. 2 i 3.* [b] vniuersalia *Kop. 3.* [c] solacii *l. c.* [d] habet *l. c.* [e] presentes literas *l. c.* [f] *brak tamże* [g] et *dodają Kop. 2 i 3.* [h] Ecclesia... sita *Kop. 1.* [i] srzeb *Kop. 2 i 3.* [j] fossatibus *Kop. 2.* [k] padolki *Kop. 2 i 3.* [l] Vislam *l. c.* [m] Pichowicze *Kop. 2.* [n] *brak Kop. 2 i 3.* [o] particulis *Kop. 3.* [p] circumque *Kop. 2 i 3.* [q] et *l. c.* [r] ac *l. c.* [s] liberumque *Kop. 3.* [t] sepis *Kop. 1.* [u] praedictae *Kop 2 i 3.* [v] nostri publici *l. c.* [w] nostris sigilli pendenti in fillo sericeo *Kop. 2,* serico *Kop. 3.* [x] 1371 *Kop. 1.* [y] 13 *Kop. 2.* [z] factorum *Kop. 2 i 3.* [aa] *brak Kop 1.* [bb] et domino *Kop. 2 i 3.* [cc] regalis *Kop. 1.*

**6.** [1] *Pierwotna nazwa Dębnik, nieznana już Długoszowi.*

[2] *Pychowice nad Wisłą za Dębnikami przy drodze w stronę Tyńca, w nowej dzisiaj parafji dębnickiej, przedtem podgórskiej.*

[3] *Skały Twardowskiego i wogóle Krzemionki.*

[4] *Miasto i kopalnia soli nad potokiem Babicą dopływem Raby, pięć mil od Krakowa na południ.-wschód.*

## Nr 7.

*W Awinjonie 17 października 1371.*

*Papież Grzegorz XI daje przeorowi generalnemu i braciom św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna, będącym na Węgrzech i w innych częściach świata, wielki przywilej* (Magnum mare), *mocą którego biorąc wszystkie domy tegoż zakonu pod opiekę św. Piotra i swoją, zatwierdza go jako kanoniczny według reguły św. Augustyna tudzież wszystkie jego posiadłości z zapewnieniem im immunitetu i nieoddawania dziesięcin z nowizn; przyznaje mu wolność w przyjmowaniu nowicjuszów i wyjścia z zakonu, wyjęcie z pod władzy biskupiej, obowiązek spełniania czynności sakralnych przez biskupów diecezjalnych lub innych, i to sąsiednich w czasie wakansu stolicy biskupiej albo też obcych lecz znanych, kiedy przybywają w gościnę; w dalszym ciągu odprawianie nabożeństwa w czasie interdyktu, warunki powstawania nowych kaplic w obrębie miejsc paulińskich, zupełną wolność od składania jakichkolwiek nowych danin, wolne pogrzeby i chowanie się w kościołach paulińskich, prawo odzyskiwania dziesięcin i posiadłości zajętych przez ludzi świeckich; wreszcie wolność wyboru przeora generalnego, immunitet bezwzględny za klauzurą wraz z zatwierdzeniem wszystkich otrzymanych dawniej wolności i immunitetów od papieży, królów, książąt i innych wiernych.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop. 1.*** *W odpisie uwierzytelnionym przez kapitułę kościoła budzińskiego bez daty, ale jeszcze za życia tegoż papieża (ob. niżej Nr 10). — 2. Toż przez Dymitra kardynała ostrzyhomskiego w Budzie 18 grudnia 1382 (ob. niżej Nr 15). — 3. W bulli papieża Marcina V* Ex apostolice Sedis provisione *w Konstancji 28 grudnia 1417 z oryginału, który był już nadniszczony* (cum nimia incipiant vetustate consumi), *dochowanej w odpisie notarjalnym, sporządzonym w Budzie 18 maja 1428 (ob. niżej pod tą datą). — 4. W bulli papieża Urbana VIII* Ad apostolicae dignitatis apicem *z 13 lutego 1624, zachowanej w oryginale i w odpisie z poł. w. XVIIIgo, atoli z fałszywem w niej rozwiązaniem daty dziennej 6 września, jak już w druku rzymskim z r. 1575 (ob. zaraz poniżej). — 5. W transumpcie tejże bulli Urbana VIII w brewe papieża Aleksandra VII z 6 września 1658 (ob. wyżej Nr 1* ***Kop.*** *4 str. 1). — 6. W dużej księdze, zawierającej* Acta conventus Clari Montis *z r. 1745, w tylnej jej części str. 5/8:* Laudetur Iesus Christus Amen. Bulla Sanctissimi Papae Gregorii XI super multas libertates ordinis Eremitarum Patrum S. Pauli P. Eremitae *(ob. niżej Nr 10 zapiski na odwrociu pod a) str. 19).*

***Wyd. 1.*** *W Rzymie za pontyfikatu papieża Grzegorza XIII wraz z bullą jego* Cum a nobis petitur *z 13 kwietnia 1575, zatwierdzającą wszystkie tegoż zakonu przywileje, wolności, immunitety, łaski i indulty szczególniej nadane przez papieża Grzegorza XI, o ile się nie sprzeciwiają dekretom soboru trydenckiego; na wielkim arkuszu w formie plakatu (opis szczegółowy tego druku rzymskiego z zapiskiem współczesnych paulinów zamieszcza się niżej pod Nrem z datą bulli powyższej; odpis tego druku w wyciągu urzędowym z oblaty w aktach konsystorskich biskupstwa krakowskiego z 13. VII. 1580 ob. niżej pod Nrem z tą datą); druk tekstu wielce niedbały, pełen błędów, poprawiany współcześnie na kilku miejscach w egzemplarzu jasnogórskim, podpisy papieża i kardynałów opuszczone. — 2. Kamery apostolskiej w Rzymie z r. MDCLVIII w brewe z 6 września 1658* In supremo militantis Ecclesiae solio, *transumującem nadmienioną bullę Urbana VIII:* Alexandri Septimi Pont. Max. confirmatio privilegiorum . . . . Fratrum Eremitarum ordinis S. Pauli primi eremitae sub regula S. Augustini. — *3. Quadripartitum regularium str. 82/5 z opuszczeniami i zmianami wielu wyrazów, arenga fałszywa:* Regularem vitam professis in, perpetuum Apostolicum convenit adesse praesidium, *z napisem w nagłówku tej konstytucji:* Est mare magnum Ordinis in quo plurima nobis concedit *i podziałem tekstu na 21 §§ drukowanych z osobna i z zaznaczeniem ich treści*

*obok na marginesie; datacja dobra. Następuje komentarz kanonistyczny bardzo obszerny tej bulli str. 85/135 również w 21 §§, najobszerniej rozprawia o przyjmowaniu nowicjuszów § 4 str. 86/96, o interdyktach § 10 str. 100/108, o chowaniu zmarłych u siebie § 14 str. 110/117, o wyborze generała § 16 str. 117/128 i o immunitecie § 17 str. 128/134; w wykładzie tym prawa zakonnego wiele jest materjału, głównie z orzeczeń kongregacji soboru, z których przytoczone są w całości z 12. I. 1604 (str. 111) i z 20. I. 1640 (str. 111/12), tudzież brewe Urbana VIII* Cum sicut dil. fil. Blasius, procurator generalis Fratrum ord. Minorum Conventualium s. Francisci *z 11. V. 1638 w obronie egzempcji mnichów przeciw kapitułom i proboszczom (str. 112).*

***Reg. 1** W obu katalogach dokumentów, znajdujących się w Archiwum Jasnogórskiem, a mianowicie z r. 1698 i 1708, zarejestrowana jest na pierwszem miejscu dokumentów „pargaminowych“:* Bulla SS. Papae Gregory XI (*1708:* SSmi Patris Gregory PP. XI) super multas libertates Ordinis Nostri (*1708:* Ordini Nostro) concessas in Anno Dni 1371, *zdawałoby się oryginał, tymczasem jest to uwierzytelniony jej odpis z oryginału (ob. wyżej w tym Nrze **Kop. 1.** i niżej str. 19 Nr 10).— 2. W spisie łask i przywilejów papieskich tegoż zakonu, sporządzonym po r. 1723, regest tej bulli wzięty jest z ed. Mallechicha:* 4to. Gregorius XI Pro Sacro Ordine Paulinorum edit Mare Magnum quod incipit „Regularem vitam professis“ et sub Protectionem Divi Petri suamque suscipit A° D$^{i}$ 1371 a Dioecesanorumque Iurisdictione eximit Bulla „Sacrae Vestrae Religionis etc.“ *t. j. z 16 września 1377 (ob. niżej Nr 9); dwie zatem bulle Grzegorza XI są złączone w tym regestrze.*

***Uw.** Nazwa potoczna bulli tej egzempcyjnej* Magnum mare *pojawia się rychło po jej wydaniu (ob. Nr 16 w zapiskach na odwrociu).*

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori generali et fratribus sancti Pauli primi heremite[a], in Vngaria[b] et aliis mundi partibus constitutis, ordinis[1] sancti Augustini, tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam[a] vitam eligentibus apostolicum convenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet aut robur, quod absit, sacre religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulacionibus clementer annuimus, et domus vestras, in quibus divino vacatis obsequio, sub beati Petri et nostra proteccione suscipimus et presentis scripti privilegio conmunimus. Inprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Augustini regulam in domibus ipsis auctoritate apostolica institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Preterea quascumque possessiones, quecumque bona predicte domus inpresenciarum iuste et canonice possident aut in futurum concessione pontificum, largicione regum vel principum, oblacione fidelium seu aliis iustis modis prestante Domino poterunt adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: loca ipsa, in quibus prefate domus site sunt, cum omnibus pertinenciis suis, videlicet cum ecclesiis, decimis, ortis, vineis, olivetis, pratis, terris, nemoribus, usuagiis, pascuis in bosco et plano, in aquis et molendinis, in viis et semitis et omnibus aliis libertatibus et inmunitatibus suis; sane novalium vestrorum, que propriis manibus aut sumptibus colitis[c], de qui-

**7.** [a–a] Heremite Ordinis Beati Augustini in Vngaria, et aliis mundi partibus constitutis, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis imperpetuum Religiosam *ed. 1575.* [b] Hungaria *w Kop. 2.* [c] excolitis *l. c.*

**7.** [1] *W brewe Aleksandra VII z 6 września 1658:* sub regula, *albowiem na prośbę samych paulinów stanowiło ono nazywać się i być nazywanym zakonem św. Pawła pierwszego pustelnika pod regułą św. Augustyna, a nie jak dotychczas (do czasu tegoż brewe) zakonem św. Augustyna.*

bus aliquis hactenus decimas non percepit, sive de vestrorum animalium nutrimentis nullus a vobis decimas exigere vel extorquere presumat. Liceat quoque vobis clericos vel laycos liberos et absolutos e seculo fugientes ad conversionem accipere[d] et eos absque contradiccione aliqua retinere; prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in domibus vestris professionem fas sit sine prioris sui licencia, nisi arcioris religionis obtentu, de eisdem domibus discedere; discedentem vero absque communium litterarum vestrarum caucione nullus audeat retinere. Insuper eciam auctoritate apostolica inhibemus, ne ullus episcopus vel quelibet alia persona ad synodos vel ad[e] conventus forenses vos ire vel iudicio seculari de propria substancia vel possessionibus vestris subiacere conpellat[f]; nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi vel aliquos conventus publicos convocandi venire presumat[g]; nec regularem prioris vestri eleccionem inpediat, aut de instituendo vel removendo eo, qui pro tempore fuerit, contra statuta ordinis vestri se aliquatenus intromittat; illud adicientes, ut scilicet priores ipsi episcopo salvo ordine suo obedire debeant, et contra statuta ordinis sui nullam obedienciam facere conpellantur. Pro consecracionibus vero altarium vel ecclesiarum, ordinacionibus clericorum sive pro oleo sancto vel quolibet ecclesiastico sacramento nullus a vobis sub obtentu consuetudinis vel alio modo quidquid[h] audeat extorquere; sed hec omnia gratis vobis episcopi dyocesani inpendant, alioquin liceat vobis quoscunque malueritis katholicos adire antistites, graciam et communionem apostolice Sedis habentes, qui nostra freti auctoritate vobis, quod postulatur, inpendant. Quod si sedes dyocesanorum episcoporum forte vacaverint, interim omnia ecclesiastica sacramenta a vicinis episcopis accipere libere et absque contradiccione possitis, sic tamen ut ex hoc in posterum propriis episcopis nullum preiudicium generetur. Quia vero interdum propriorum episcoporum copiam non habetis, si quos episcopos Romane Sedis, ut diximus, graciam et communionem habentes et[e] de quibus plenam noticiam habeatis, per vos transire contingerit, ab eis benedicciones vasorum et vestium et consecraciones altarium auctoritate apostolice Sedis recipere valeatis. Cum autem generale interdictum terre fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, dummodo causam non dederitis interdicto, sub pressa[i] voce divina officia celebrare. Crisma vero, oleum sanctum, consecraciones altarium seu basilicarum, ordinaciones clericorum, qui ad ordines fuerint promovendi, a dyocesanis suscipietis episcopis, siquidem katholici fuerint et graciam ac communionem sacrosancte Romane Sedis habuerint, et ea vobis voluerint sine pravitate aliqua[j] exhibere. Prohibemus insuper, ut infra fines locorum vestrorum nullus sine consensu dyocesanorum episcoporum et vestro capellam seu oratorium de novo construere audeat, salvis privilegiis pontificum Romanorum. Ad hec novas et indebitas exacciones ab archiepiscopis et episcopis, archidyaconis seu decanis, aliis omnibus ecclesiasticis secularibusve personis a vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque in ecclesiis vestris liberam esse decernimus, ut eorum devocioni et extreme voluntati, qui se in eisdem ecclesiis sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint aut eciam publici usurarii, nullus obsistat, salva tamen iusticia illarum eccle-

7. [d] recipere *l. c.* [e] *tamże brak* [f] conpellant *l. c.* [g] presumpnant *l. c.* [h] quicquid *l. c.* [i] suppressa *l. c.* [j] aliqua prauitate *l. c.*

siarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur[k]. Decimas preterea et possessiones ad ius ecclesiarum vestrarum spectantes, que a laycis detinentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum et ad ecclesias, ad quas pertinent, revocandi libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Obeunte vero generali[l] priore vestro vel suorum quolibet successorum nullus ibidem qualibet subrepcionis astucia seu violencia preponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum maior pars consilii sanioris secundum Deum et beati Augustini regulam providerint eligendum. Paci quoque et tranquillitati vestre paterna in posterum solicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum vestrorum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere seu violenciam audeat exercere. Preterea omnes libertates, inmunitates a predecessoribus nostris Romanis pontificibus locis vestris concesssas, necnon libertates et exempciones secularium exaccionum, a regibus et principibus vel aliis fidelibus racionabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus et presentis[m] scripti privilegio conmunimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatas domos temere perturbare aut earum possessiones aufferre vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexacionibus fatigare; sed ea omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernacione ac sustentacione concessa usibus omnimodis profutura, salva Sedis apostolice auctoritate et dyocesanorum episcoporum canonica iusticia et in supradictis decimis moderacione concilii generalis[2]. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona hanc nostre constitucionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo terciove conmonita, nisi reatum suum congrua satisfaccione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districte subiaceat ulcioni. Cunctis autem eisdem domibus sua iura servantibus sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatenus et hic fructum bone accionis percipiant et aput districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen, Amen, Amen[e].

*(Poniżej w środku)* Ego Gregorius katholice Ecclesie episcopus — *(obok po lewej ręce rysunek roty tegoż papieża Grzegorza XIgo, przedzielonej krzyżem na cztery pola z wypisanem w nich imieniem św. Piotra i św. Pawła)* Sanctus PETRUS|Sanctus PAULUS *(u góry, a z dołu tegoż papieża)* GREGORIUS papa XI[us], *w otoku dewiza:* Dirige me in veritate tua et doce me quia tu es Deus salvator meus — *(z drugiej zaś strony przerysowany monogram, poprzedzony siglum)* S BENE VALETE. — *(Pod imieniem papieskiem podpisy 4 kardynałów biskupów:)* Ego Guido Portuensis et sancte Rufine episcopus ss. Ego Raimundus episcopus Penestrinus ss. Ego frater Guillermus episcopus Ostiensis et Velletrensis ss. Ego Egidius episcopus Tusculanus ss. — *(Po lewej ręce podpisy 13 kardynałów kapłanów:)* Ego Johannes tituli sancti Marci presbiter cardinalis ss. Ego Guillermus tituli sancti Stephani in Celiomonte presbiter cardinalis ss. Ego Guillermus tituli sancti Clementis presbiter cardinalis

7. [k] assumpmuntur *l. c.* [l] generale *Kop. 1.* [m] presenti *l. c.*

7. [2] *Soboru wienneńskiego z r. 1311/12 ob. w Klementynach L. III t. 8 De decimis c. 1, por. soboru trydenckiego S. XXV De reform. c. 12.*

ss. Ego Stephanus tituli sancti Eusebii presbiter cardinalis ss. Ego Franciscus tituli sancte Sabine presbiter cardinalis ss. Ego Petrus tituli sancti Laurencii in Damaso presbiter cardinalis ss. Ego Petrus tituli sancte Praxedis presbiter cardinalis ss. Ego Johannes tituli sanctorum Nerei et Achillei presbiter cardinalis ss. Ego frater Bertrandus tituli sancte Prisce presbiter cardinalis ss. Ego Robertus basilice Duodecim Apostolorum presbiter cardinalis ss. Ego Guillermus tituli sancti Vitalis presbiter cardinalis ss. Ego Johannes tituli sancti Marcelli presbiter cardinalis ss. Ego Johannes tituli sancti Laurencii in Lucina presbiter cardinalis ss. — *(Po drugiej, prawej podpisy 6 kardynałów diakonów:)* Ego Raynaldus sancti Adriani dyaconus cardinalis ss. Ego Hugo sancte Marie in Porticu dyaconus cardinalis ss. Ego Jacobus sancti Gregorii ad Velum Aureum dyaconus cardinalis ss. Ego Petrus sancti Eustachii dyaconus cardinalis ss. Ego Guillermus sancti Angeli dyaconus cardinalis ss. Ego Petrus sancte Marie in Via Lata dyaconus cardinalis ss.

*(Pod temi podpisami, umieszczonemi w trzech kolumnach, koniec tekstu:)* Datum Avinionis per manum PETRI tituli sancte Anastasie presbiteri cardinalis, sancte Romane Ecclesie vicecancellarii, XVI kalendas novembris, indicione nona, Incarnacionis Dominice anno M°CCC°LXXI°, pontificatus vero domini GREGORII pape XI anno primo.

## Nr 8.

*W Częstochowej 3 maja 1377.*

*Władysław książę opolski, wieluński i Rusi, nadaje dwom braciom Jaśkowi i Niczkowi hutę żelazną w pobliżu swego miasta Częstochowej na tem samem prawie, jakiego używa Częstochowa, wszakże z obowiązkiem oddawania księciu co sobotę żelaza na dwa pługi.*

***Oryg.*** *pergam. 28·6 × 17, zakładka 4·3, na zagięciach w kilku miejscach przeżarty a na zakładce nadgryziony przez myszy. — Pieczęć zawieszona na jedwabnym sznurku koloru wiśniowego, okrągła 35 mm., wyciśnięta w wosku czarnym z rysą pęknięcia przez środek od strony prawej ku lewej, zresztą dość dobrze zachowana, głowa księcia na tarczy w środku jeszcze wypukła ale zatarta, koło niej trzy tarcze na otoku, u góry z orłem piastowskim a po bokach, lewym lew ruski a prawym herb opolski; w otoku minuskułą:* ladislavs dvx | opolien dnus rvssie | et welvnensis *(por. Dra Franc. Piekosińskiego Pieczęcie polskie wieków średnich. Cz I. Doba Piastowska [w Krakowie, nakładem własnym 1899] 262 nr 504: główka wypukle rzeźbiona ma być młodociana). — Inicjał pojedynczy na marginesie do połowy tekstu, który jest w siedmiu wierszach (wystawca, odbiorcy, nadanie i data) popodkreślany atramentem, toż i obok na lewym marginesie zakreślony w w. XVII lub XVIII; na tymże marginesie przy inicjale znak w formie szachownicy bladym atramentem jak i inicjału zdaje się współczesny. — Na odwrociu: a) na złożeniu wierzchniem (nad pieczęcią) u góry stary zapisek z w. XV czy XVI całkowicie spłowiały, w środku z w. XVII jedną ręką:* 1377 ipso die Inuentionis S. Crucis, *pod tem drugą:* Vladislaus dux Opoliensis donat officinam ferrariam, cujus granicies describuntur A. D. 1377; *sygnatury z w. XVIII: na samym dole w rogu z prawej strony* N. 5to, *u góry* Sub N° 5to . N° 5to *podkreślone atramentem fioletowym z końcem w. XIX i* 5 *na* 9 *zamienione, pod tem ręką w. XIX* 4; *b) na złożeniu spodniem poniżej zapisku zdaje się pierwotnego, który jest zupełnie spłowiały, sygnatura ręką w. XVIII* Sub N° 5 N° 9.

***Reg.*** *W katalogu dokumentów, znajdujących się w Archiwum Jasnogórskiem, z r. 1698 w dziale z rzędu 5tym:* Sub N° 5to Titulo Priuilegia Regum *pozycja* 5 Idem *(Ladislaus Dux Opoliensis)* donat Officinam Ferrariam Ao 1377; *w odpisie jego z r. 1708 pozycja ta cała bliskocześnie przekreślona.*

In nomine Domini amen. Nos Ladislaus Dei gracia dux Opoliensis, Welunensis et Russie, universorum memorie con|mendamus: Quod nos per infrascriptam condicionem thezaurum nostrum ampliare volentes, Jesconi et Niczkoni | fratribus[1] ipsorumque heredibus et successoribus legittimis ferrificium seu montana ferri, prope civitatem nostram | Czonstochaw situm vel situata, in suis greniciis, videlicet a fluvio eiusdem ferrificii incipiendo usque silvas dictas Cadlubech[a] et Ocoraule usque fluvium, ubi dicte civitatis cives viam denuo paraverunt, cum aliis suis pertinenciis et obvencionibus, lignis et aliis attinenciis universis damus, concedimus et donamus iure eodem, quo dicta civitas nostra fruitur et potitur, perpetue possidendum, tenendum, utifruendum et in usus suos convertendum, prout ipsis utilius videbitur expedire; ita tamen, quod prefati fratres ipsorumque heredes et legittimi successores de predicto ferrificio seu montanis ferri quolibet die sabati ferrimenta pro duobus aratris nobis dare et solvere tenebuntur. Eciam si predicti fratres vel eorum heredes et successores abinde recederent, dum tamen ipsis aliqua iniuria et violencia per capitaneum et advocatum illata non esset, extunc idem ferrificium de iure possumus vendere, donare et alienare iuxta nostram voluntatem. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Czanstochaw, die Invencionis[b] sancte Crucis anno Domini millesimo trencentesimo septuagesimo septimo. Presentibus providis viris Hankone Gerlach, Jankone Kaym, Nicolao Kalis, Stachkone Plachta, Franczkone Franec, Bolesta cum fratre Stanikone et domino Nicolao nostro cancellario, qui presencia habuit in commisso, et aliis multis fidedignis.

## Nr 9.

*W Anagni 16 września 1377.*

***Papież Grzegorz XI do przeora generalnego i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna na Węgrzech i gdzieindziej: na prośbę Ludwika króla węgierskiego obdarza ten zakon przywilejem egzempcyjnym, wyjmując wszystkie jego miejsca i osoby z pod wszelkiej władzy i juryzdykcji diecezjalnej.***

***Oryg. brak.***

***Kop. 1.*** *W odpisie z oryginału, uwierzytelnionym przez Dymitra kardynała ostrzyhomskiego w Budzie 18 grudnia 1382 (ob. niżej Nr 15). — 2. Transumpt w bulli papieża Urbana VIII* Ad apostolicae dignitatis apicem *z 13 lutego 1624, zachowanej w oryginale. — 3. W transumpcie tejże bulli Urbana VIII w brewe papieża Aleksandra VII* In supremo militantis Ecclesiae solio *z 6 września 1658.*

***Wyd.*** *Quadripartitum regularium str. 135/6 zaraz w arendze opuszcza* abiectis, *zresztą zgodnie z tekstem transumptu papieskiego w* ***Kop. 2****, a więc* spiritualibus *zamiast*

8. [a] *ostatnia litera tak jest wypisana, iż możnaby czytać* Cadlubetcz, *w każdym razie litera po* e *ma tutaj kształt* t, *co jest niewątpliwie błędnie, tem bardziej iż różnicę graficzną między* c *a* t *zachowuje ściśle w całym tekście; pozostaje tedy nierozstrzygnięta nazwa tego lasu:* Kadłubek *czy* Kadłub(i)ec [b] Inuencione *w tekście*

8. [1] Jesko et Niczko nati Dominici *po zmarłym ojcu dziedzice Krużlowy — wsi nad Białą koło Grybowa diec. krakow., dzisiaj tarnow. — przywilejem danym w Krakowie 1 lipca 1370 zwalniają Hermana sołtysa tej wsi od obowiązku wyprawy za opłatą roczną trzech grzywien i jednego wiardunku (Kod. dypl. Małop. III 244/5 w transumpcie z r. 1525; Krużlowa nazwana jest tutaj* seu „Nova Szmyldno", *byłaby to pierwotna nazwa Krużlowy „Nowa Skrzydlna" na miejscu dzisiejszej Starej Wsi).*

specialibus, *opuszcza dalej* aliorum *przed* ordinariorum iudicum, *kładzie* decernentes *zamiast* decernimus *i* praefata *zam.* praedicta.

***Reg. 1.*** *W obu katalogach dokumentów, znajdujących się w Archiwum Jasnogórskiem, a mianowicie z r. 1698 i 1708, zarejestrowana jest ta bulla, jakoby w oryginale zachowana, na drugiem miejscu dokumentów „pargaminowych“:* Exemptionale Ordinis nostri ab eodem Gregorio *(1708 dodaje* emanatum*)* A. D. 1382, *a więc tylko w^r^ odpisie* ***Kop. 1.*** *— 2. W spisie łask i przywilejów papieskich tegoż zakonu, sporządzonym po r. 1723 (ob. wyżej Nr 7* ***Reg. 2).***

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori generali et fratribus sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini, in Hungaria et aliis mundi partibus constitutis, salutem et apostolicam benediccionem. Sacre vestre religionis, sub qua mundanis abiectis illecebris devotum ac sedulum inpenditis Domino famulatum, promeretur honestas, ut vos ac loca vestra specialibus graciis et favoribus prosequentes, illa vobis liberaliter concedamus, per que divinis obsequiis et studio pie vite quiecius et libencius vacare possitis. Hinc est, quod nos consideracione carissimi in Christo filii nostri Lodouici, regis Hungarie illustris, nobis super hoc humiliter supplicantis, vestris in hac [parte][a] supplicacionibus inclinati, monasteria, prioratus ac loca vestra, que inpresenciarum habetis et prestante Domino iustis modis in posterum obtinebitis, cum ecclesiis seu oratoriis eorundem ac personis in eis degentibus, presentibus et futuris, a iurisdiccione et dominio et potestate dyocesanorum et quorumcunque aliorum ordinariorum iudicum auctoritate apostolica tenore presencium eximimus et totaliter liberamus; districcius inhibentes diocesanis et aliis ordinariis quibuscunque, ne in monasteria, prioratus vel loca vestra aut ecclesias et oratoria eorundem vel personas in illis degentes, presentes vel futuras, iurisdiccionem aliquam exercere presumant[b]. Ac decernimus auctoritate predicta monasteria, prioratus ac loca necnon ecclesias, oratoria ac personas huiusmodi nobis et apostolice Sedi inmediate subesse, ac irritum et inane, si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignorater contigerit, attemptari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre exempcionis, liberacionis, inhibicionis ac constitucionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Anagnie, XVI° kalendas octobris pontificatus nostri anno septimo.

## Nr 10.

*(W Budzie po 17. X. 1371 a przed 27. III. 1378).*

*Kapituła kościoła budzińskiego transumuje bullę papieża Grzegorza XI „Religiosam vitam eligentibus“ z 17 października 1371, przedłożoną sobie w oryginale przez Grzegorza przeora paulińskiego zakonu św. Augustyna w Dyosgyőr imieniem przeora generalnego i całego zakonu.*

***Oryg.*** *pergam. 63·5 × 38, zakładka 5·1, dość cienki, z obu stron biały, nieco poplamiony i w kilku miejscach na marginesie w zagięciu dolnem wygryziony przez myszy, zresztą nieźle zachowany. — Pieczęć kapituły budzińskiej zawiesista na sznurku jedwabnym koloru białego, zielonego i różowego, podługowata 48 × 30 mm., odtłuczona po obu bokach, na otoku* †SIGILLVM CA..... BVDENSIS *przedstawia biskupa in pontificalibus*

**9.** [a] *na zagięciu dziura i prawie zupełnie wytarte, ledwie ślady dwóch liter ostatnich widoczne* [b] presumpnant *Kop. 1.*

*z paljuszem (św. Wojciecha) siedzącego na tronie, z ręką prawą podniesioną do błogosławieństwa. — Inicjały N i G transumowanej bulli dość ozdobnie rysowane, pismo piękne w typie kurjalnym; starannie jest wyrysowana w transumpcie rota papieska z dewizą w otoku* Dirige me *etc. z lewej strony między kardynałami biskupami a prezbiterami, z drugiej zaś między kardynałami biskupami a diakonami monogram* Bene valete *(ob. wyżej Nr 7 str. 15). — Na odwrociu: a) w złożeniu wierzchniem zapiski różnemi rękami, z w. XV/XVI:* Bulla Sanctissimi pape Gregorii XI Super multas libertates ordinis patrum Erem. *(ob. wyżej Nr 7* **Kop. 6.***), z w. XVI:* NB. Porrecta ad Acta Vicariatus et Officialatus Cracouien. A° 1580 die Iouis 13 July, *z w. XVII:* 1371 16 Kal. Nou., *z w. XVIII:* A° 1371; *sygnatury różnemi rękami z w. XVIII* N. 1 *na samym dole, wyżej w środku nieco późniejsza* Sub N° 1mo N° 1mo *podkreślona atramentem fjoletowym w końcu w. XIX; b) na złożeniu spodniem z w. XVII tą samą ręką co zaznaczenie daty z owego czasu:* Iam inserta.

***Uw.** Datę wystawienia tego aktu określa datacja bulli transumowanej i data śmierci papieża Grzegorza XI w Rzymie, o którym kapituła budzińska wyraża się jako o żyjącym*

Nos capitulum ecclesie Budensis, memorie conmendantes, tenore presencium significamus quibus expedit universis: Quod vir religiosus frater Gregorius, prior de Győsgevr[1] fratrum sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini, in persona prioris generalis et omnium fratrum predicti | ordinis personis exhibuit nobis quandam litteram seu bullam sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Gregorii pape XI vera bulla super cordula sericea bullatam, petens nos cum humili instancia, ut quia ipsi ad declarandam predicti ordinis ipsorum firmitatem et ad confuntandos quosdam ipsis iniuriantes | et obloquentes dictam bullam propter viarum discrimina ad quelibet loca in specie ferre et ubique exhibere nequirent, ideo ipsam bullam previa racione de verbo ad verbum transscribi et nostro sigillo consignare faceremus ad cautelam. Cuius tenor talis est:

*Następuje bulla Grzegorza XI* Religiosam vitam eligentibus *dat. w Awinjonie 17 października 1371 dla zakonu paulińskiego (ob. wyżej Nr 7 str. 12/16).*

Nos quidem iuri[a] consonis peticionibus dicti prioris favorabiliter inclinati, predictam bullam in nulla sui parte viciatam, sed omni prorsus[b] suspicione carentem, de verbo ad verbum transcribi et nostro sigillo fecimus consignari.

## Nr 11.

*W Krakowie 1 października 1378.*

*Elżbieta Węgier i Polski starsza królowa, na prośbę Bartłomieja kapelana rektora kościoła św. Stanisława na Skałce na Kazimierzu a za poświadczeniem Zawiszy swego dworu kanclerza i Bodzanty generalnego rządcy krakowskiego, zatwierdza kościołowi temuż na Skałce dany przez Stanisława Czaję, sługę króla Kazimierza jej brata, ogród pewien na Stradomiu naprzeciw nowego szpitala św. Jadwigi, i ogród ten zwalnia od wszelkiej służby do zamku krakowskiego.*

***Oryg.** pergam. w skarbcu konwentu paulińskiego na Skałce w Krakowie 26·4 × 19·2, marg. lewy 4, prawy 4—4·4, zakładka 5, w kilku miejscach głównie na zagięciach wy-*

**10.** [a] iuris *w tekście* [b] prorsu *l. c.*

**10.** [1] *Tak w tekście, właściwa nazwa tego miasta w komitacie Gőmőr opiewa* Dyosgyőr, *w niem Ludwik król węgierski i polski datował swój przywilej, dany mieszczanom krakowskim 1. I. 1377 (Kod. dyplom. m. Krakowa I w Monum. med. aevi histor. V [w Krakowie 1879] 65/66 nr LI).*

*gryziony przez robactwo. — Pieczęci brak, nie było już jej w w. XVII/XVIII (ob. niżej* ***Reg. 2)****; oba trójkątne wcięcia, przez które przechodził sznurek, są wzdłuż przecięte, oczywiście przy jej skradzeniu. — Inicjał wkształcie ryby wąsatej do połowy tekstu na marginesie.; w wierszu trzecim podkreślenia atramentem w w. XVII. — Zapiski na odwrociu: a) na złożeniu wewnętrznem ręką bliskoczesną:* Priuilegium super [d]omos in Szthradomia; *różnemi rękami:* Anno domini 1522 d. XX octobris reproducta et datur ut actis actorum; *niżej pismo bardzo spłowiałe, ledwie czytelne:* Anno domini 1523 die Mercurij VII Januarij dominus alexius de Cracouia *(notarjusz publiczny)* recognouit sigillum per verbum „Credo", et ydem vidit simile in Thezauro Capituli Cracouiensis *(niewątpliwie oryginał, którego już dzisiaj niema, uposażenia kaplicy św. Marji Egipskiej w katedrze krakow. z 9. I. 1377 ob. Kodeks Katedry św. Wacława T. II w Monum. medii aevi histor. T. VIII [w Krakowie 1883] 62,3 nr 296 z kopji w Lib. ant.).* In presencia Simeonis de Calisch *(prokurator konsystorza krakow.)* ad id per dominum *(nieczytelne, oficjałem generalnym był wtedy kanonik Tomasz Roźnowski)* citati presentatum ut in actis actorum..; *b) na złożeniu zewnętrznem, wierzchniem różnemi rękami w. XVIII:* Elisabeth Privilegium super hortum in 1378 — Stradomia — 1378. Reginae F. 6ta infra Octau. Sancti Stanislai Cracouiae; *tutaj sygnatura* N° 3tio *z cyfrą wypisaną później na dawniejszej zdaje się* 2do, *nadto powtórzone* 3tio *pod zatartem* 6to *czy* 66; *c) na złożeniu spodniem ręką w. XVI:* Super hortum in Stradomia ex opposito hospitalis S. Heduigis, *poniżej cały wiersz wytarty, z w. XVIII/XIX:* Monasterium jam non est in possessione hujus horti *z syglami czyjegoś podpisu, na samym dole z w. XVII* Acticatum; *tutaj dawniejsza pierwotna sygnatura* 2.

***Kopje*** *dwie od siebie zależne, obydwie bardzo liche z temi samemi błędami: 1. W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 159/160 z nagłówkiem:* Priuilegium super Hortum in Stradomia ex opposito Hospitalis S. Haeduigis *bez wyrażenia miejsca w datum. — 2 ob.* ***Druk.***

***Wyd.*** *Piekosiński Franc. w Kod. Małop. I 404/5 nr 341 z tej samej księgi oblat 91B str. 2021, co i akt pod Nrem 6 i z doskonałemi poprawkami, mimo iż wydawca nie znał oryginału:* prior *na* rector, Janussius *na* Zauissius, dedicatum *na* deo dicatum; *domyślał się on miejsca zepsutego, bo źle odczytanego* fundo, *w kop. 2* praeiudicio *w oryg.* seruicio; *w obu kop. i wyd.* maxime *oryg.* precipue, generosis *oryg.* graciosius, largiter *oryg.* largim**u**r *i t. d.*

***Reg.*** *1 U Długosza w Lib. benef. III 116 i 117 pod* Stradomia. — *2. W summarjuszach dokumentów tegoż konwentu (ob wyżej Nr 6* ***Reg.*** *2) w 1ym pod nrem 2, w 2gim pod nrem 3 (poprawione z 2):* Privilegium Pargameneum cum Sigillo abrupto Serenissimae Elisabeth Reginae Confirmans Donationem Stanislai Czaya *(w 1ym* Czaika*)* super Hortum in Stradomia factam. Datum Ao Dni 1378 Die Fer. 6ta infra Octavas S. Stanislai Cracoviae. Sub Numero 66 *(w 2gim sygnatura ta przekreślona).*

***Uw.*** *Opis pieczęci królowej Elżbiety z r. 1372 i 1374 ob. Piekosińskiego Kod. dypl. m. Krakowa Cz. 2 w Monum. med. aevi histor. T. VII [w Krakowie 1882] 509 i Pieczęcie polskie wieków średnich nr 509 fig. 319.*

In nomine Domini amen. Elyzabeth Dei gracia Vngarie et Polonie senior regina, ad universorum noticiam | volumus devenire per presentes: Quod accedens ad nostre celsitudinis presenciam fidelis et devotus Batholomeus capellanus, | rector ecclesie sancti Stanislai ad Rupellam in Kazymiria[1], supplicavit humiliter et devote, quatenus ortum quendam | in Stradomia penes plateolam seu vicum ex opposito novi hospitalis sancte Heduigis situm, quem asserebat per Stanislaum dictum Czaya, servitorem olim inclite recordacionis Kazimiri regis Polonie, fratris nostri carissimi, eidem ecclesie ad Rupellam ob remedium anime sue fuisse collatum, ex consueta nobis devocione eandem donacionem dignaremur nostris litteris ratificare ac confirmare: quam eciam donacionem

**11.** [1] *O tymże X. rektorze kościoła św. Michała na Skałce czyt. wyżej str. 10/11 w* ***Uw.***

nobis nostri fideles Zauissius cancellarius aule nostre et Bodzanta procurator noster Cracouiensis generalis[2] ob maioris fidei argumentum sunt professi. Et quoniam scriptum est, „quod semel Deo dicatum est, amplius in humanos usus redigi non debet“[3], nos itaque huiusmodi donacioni piis visceribus inherentes et precipue, que in pios usus sunt donata, felicibus incrementis augmentare pocius quam diminuere volentes, ipsiusque Bartholomei capellani prefati graciosius precibus annuentes, cum iuste petentibus non est assensus denegandus, eundem ortum, prout in suis dimembracionibus quadrangulariter longe lateque distinctus et limitatus, prefato Bartholomeo capellano et ecclesie sue iam dicte ac suis successoribus ratificamus, confirmamus, damus, donamus, asscribimus, attribuimus, incorporamus donacione inviolabili et largimur; eximentes eundem ortum ab omni labore et gravamine seu quovis alio seruicio castri nostri Cracouiensis tenendum, habendum libere et liberaliter temporibus perpetuis possidendum ac in usus quosvis bene placitos suos sueque ecclesie prius dicte locandum, convertendum et exponendum. Harum quibus nostrum sigillum est appensum testimonio literarum. Actum et datum Cracouie, feria sexta infra octavas Translacionis sancti Stanislai anno Domini millesimo CCC° septuagesimo octavo. Presentibus nobilibus nostris Dobeslao palatino[a 4] Cracouiensi, Jacussio fratre eiusdem herede de Mlyni, Nauogio pincerna nostro Cracouiensi, Wlodkone de Charbinow heredibus, Nicolao iudice Cracouiensi ac Bodzanta nostro procuratore generali, multisque aliis aule nostre fidelibus ac fidedignis.

## Nr 12.

*W Starej Częstochowej 22 czerwca 1382.*

*Władysław książę opolski, wieluński, kujawski, dobrzyński i t. d. zaświadcza: 1° o dokonanej w jego obecności rezygnacji Henryka, plebana w Częstochowej, z kościoła parafjalnego Panny Marji w Starej Częstochowej (wsi), macierzy filjalnego kościoła tegoż Henryka w Nowej Częstochowej (mieście), i z jego uposażeniem, na rzecz przeora generalnego i reszty braci zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika; tudzież 2° o oddaniu kluczy tegoż kościoła w Starej Częstochowej przez rzeczonego Henryka bratu Jerzemu tegoż zakonu, przeorowi św. Wawrzyńca koło Budy.*

***Oryg.** pergam. 28·5×13·9, zakładka 4·2, splamiony i na obu zagięciach przez robactwo wygryziony. — Brak pieczęci, których było ośm wiszących na paskach pergaminowych, zostało się z nich siedm, brak trzeciego paska. — Pisany tą samą ręką Piotra notarjusza, co i główny przywilej fundacyjny z 9 sierpnia 1382 (ob. Nr następny); wiele wyrazów jest już dość startych, zwłaszcza na zagięciach, jak np. imię przeora św. Wa-*

**11.** [a] castellano *mylnie w oryg.*

**11.** [2] *Zawisza z Kurozwęk po Florjanie z Mokrska biskup krakowski 1380 † 12. I. 1382; Bodzanta po Januszu Suchymwilku arcybiskup gnieźnieński 1383 † 26. XII. 1388.*

[3] *Zasada to jest prawa kanonicznego, wyrażona w regule 51* Semel Deo dicatum non est ad usus humanos ulterius transferendum *Lib. VI° dekretałów papieża Bonifacego VIII z r. 1298.*

[4] *Dobiesław z Kurozwęk z wojewody zostaje kasztelanem krakowskim dopiero w r. 1380/1, jak już Piekosiński zaznaczył (Kod. Małop. I 405 nr 341 uw. 4). Mylki pisarzy, nazywających wojewodów krakowskich kasztelanami i naodwrót, zdarzały się nieraz (ob. Dra Kaz. Fedorowicza wykaz dostojników i urzędników województwa krakowskiego w l. 1374—1506 w Archiwum Komisji Histor. T. VIII [Kraków 1898] 13 i nn. w uw.).*

*wrzyńca pod Budą, a mianowicie pierwsza część litery* G, *dalej druga połowa pierwszego* o *i część środkowa brzuszka w literze przedostatniej* g, *tak że niewątpliwie należy czytać* Georgio. — *Na odwrociu: a) część wierzchnia zapisana jest kilku rękami, najpierw z w. XVII:* Priuilegium in quo cedit Parochus de Ecclesia sua Parochiali in Claro Monte Częstochouiensi sita Rndis Patribus Ordinis S. Pauli Primi Eremitae ex Vngaria adductis A° 1382; *pod tem drugą z 17. VII. 1702 O. Bernarda Oborskiego prokuratora, pismo w większej części już starte, ledwie poszczególne wyrazy czytelne:* Anno Domini 1702.. mortem.... L.obo.bzinski repertum et :... die(?) S. Alexij die 17 Iulij ad Archiuum traditum. Fr. Bernardus O.; *poniżej bardzo podobną jeśli nie tą samą ręką, ale później inną w w. XVIII przekreślone:* Pertinet ad Ecclesiam Conuentus Ciuitatis Częstochowiensis; *b) na złożeniu spodniem ręką z w. XVI:* Resignacio ecclesiae a plebano, *następnie O. Bern. Oborskiego:* Mittitur Parochia Conuentus Częst chouiensis in oppido Częst chouia die 22 Iunij 1382; *sygnatury z w. XVIII różnych rąk:* Sub N° 5to N° 1 A *atoli przekreślone,* N° 1mo *a trzecia całkiem zatarta; c) na trzeciem wewnętrznem złożeniu sygnatura* N° 1mo *z w. XVIII dwoma różnemi rękami, pierwsza rubro, druga podkreślona atramentem fioletowym w końcu w. XIX.*

***Kop. 1.*** *Na luźnym arkuszu z w. XVIII, stanowiącym niegdyś początek kopjarza z nagłówkiem:* In nomine Domini Amen *(majuskułą), poczem:* Privilegium Srmi Vladislai Ducis Opoliensis Resignationis Ecclesiae Parochialis in Monte Antiquo Częstochoviensi per Rndum Henricum Ejusdem Ecclesiae Plebanum Rndis Patribus Ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae pro fundando inibidem Monasterio primae Fundationis praedicti Srmi Ducis Opoliensis A° 1382 *w końcowym ustępie błędna i niezupełna w świadkach.— 2. Na luźnem foljo również z w. XVIII, jeszcze gorsza, z nagłówkiem:* Discretus Dominus Henricus Plebanus in Częstochowa resignat eandem Reverendissimo Patri Generali et caeteris Fratribus Ordinis S. Pauli primi Eremitae; *toż inną ręką na odwrociu w złożeniu, wyjąwszy:* ...plebanus Ecclesiam in Antiquo Częstochow Reverendissimo.... resignat Ao 1382.

***Reg.*** *W katalogu trzecim dokumentów, znajdujących się w Archiwum Jasnogórskiem, sporządzonym w r. 1724/5* (Summarium totius Archivij Conventus Clari Montis Częstochoviensis) *na pierwszem miejscu:* 1mo. In villa Antiqua Czanstochow die 22 Iunji 1382. Parochiae sub titulo Sanctae Crucis in Conventualem Ecclesiam per Dnum Henricum Plebanum Cooperatione Sermi Vladislai Ducis Opoliensis transmutatio et plenaria Resignatio.

***Uw.*** *Jak pouczają zapiski na odwrociu oryginału (czyt. wyżej pod a) i b)), zatraciła się z czasem, w w. XVII/XVIII, wśród ojców na Jasnej Górze pamięć o parafji w Starej Częstochowej na górze istniejącej przy jej kościele Matki Boskiej przed założeniem przy nim klasztoru paulińskiego przez Opolczyka, pomieszano starą tę parafję wiejską z jej filją farą w mieście Częstochowej; w pomyłce tej utwierdzała nazwa miasta Starą Częstochową od czasu założenia nowego miasta zw. Nową Częstochową pod Jasną Górą przy ulicy Wieluńskiej przez króla Augusta II w r. 1717. Nawet i tytuł pierwotny Matki Boskiej kościoła parafjalnego na górze Starej Częstochowej poszedł w niepamięć (ob. powyższy* ***Reg.****); że zaś ten kościół w Starej Częstochowej znajdował się na górze, mówią wyraźnie następne przywileje księcia fundatora (Nr 13 i 14). O pierwotnym kościele parafjalnym we wsi Starej Częstochowej wie z Długosza Słownik Geograficzny (T. XV [Warszawa 1900] 377).*

Nos Ladislaus Dei gracia dux Opoliensis, Welunensis, Cuyauiensis, Dobrinensis etc., profitemur quibus expedit universis, presencium noticiam | habituris: Quod in nostra et testium infrascriptorum presencia discretus vir dominus Henricus, plebanus in Czanstochowa[1], personaliter constitutus, | non compulsus, nec

**12.** [1] *Henryk ten pleban częstochowski t. j. obu kościołów, macierzy we wsi Starej Częstochowej na górze p. w. Najśw. P. Marji i jej filji w mieście Częstochowej, według nieposzlakowanego świadectwa Długosza był Bielem z Bleszna (pod Częstochową nad Wartą z południa i w jej parafji) szlachetnego rodu Ostoja* (Byel de Bleszno *w Lib. Benef. III [Cracoviae 1864] 121), tego samego co i Trepkowie, rozsiedleni gęsto w tych stronach i za czasów Długosza dzie-*

seductus, neque per errorem sed matura prehabita deliberacione, spontanea et libera voluntate ecclesiam | suam parrochialem Beate Virginis in Antiquo Czanstochowa, videlicet matrem ecclesie filialis ipsius domini Henrici in Noua Czanstochowa Cracouiensis diocesis, una cum decima allodii ducalis in dicto Antiquo Czanstochowa iacenti, cum agris et ortis eidem allodio circumiacentibus ad predictam ecclesiam spectantibus, devotis et religiosis priori generali et ceteris fratribus ordinis sancti Pauli primi heremite dedit, contulit, donavit et absolute resignavit et omnino renunciavit eisdem. In signumque cessionis et renuncciacionis huiusmodi prefatus dominus Henricus claves eiusdem ecclesie in Antiquo Czanstochowa fratri Georgio[a] dicti ordinis priori de sancto Laurencio prope Budam[2] libere presentavit. Professus est insuper prefatus dominus Henricus publice et expresse pro premissis omnibus per ipsum resignatis se per[ce][b]pisse debitam recompensam et omnimodam satisfaccionem. Harum, quibus sigillum nostrum necnon sigilla testium infrascriptorum appensa sunt, testimonio litterarum. Actum in dicta ecclesia in Antiquo Czanstochowa, XXII die mensis iunii sub anno Domini millessimo tricentesimo octuagesimo secundo. Presentibus honorabilibus et strennuis viris dominis Nicolao Ticzconis custode ecclesie Wratislauiensis, cancellario nostro, per cuius manus transivit presens scriptum, Nicolao Mroczconis de Marschouicz custode et Heidano canonico ecclesie sancte Crucis Opoliensis, Nicolao plebano Welunensi, Johanne de Zoraw capellano et commensalibus nostris Andreasch de Bobolicz, Dirscone de Zoraw, Procopio de Jawornik, Cunrado Bernhardi de Krosczina et Nicolao de Marschouicz burgrabio Krippicensi, et aliis pluribus nostris fidelibus fidedignis. Scriptum per manus Petri notarii curie nostre.

## Nr 13.

*W Częstochowej 9 sierpnia 1382.*

*Władysław książę opolski, wieluński, kujawski, dobrzyński i t. d.: 1° oddaje paulinom na klasztor za zgodą Jana biskupa krakowskiego i Henryka plebana kościoł parafjalny Najśw. Panny Marji na górze Starej Częstochowej,*

**12.** [a] *wyraz częściowo zatarty na zagięciu w kilku swoich literach, z których pozostały ślady, ale* rgio *niewątpliwe, tak jest w Kop. 1, w Kop. 2* Gregorio *poprawione na* Georgio *ale przekreślono i wypisano ponownie* Gregorio [b] *całkiem starte*

*dzice Błeszna (Lib. Benef. II 221). W nagrodę za ustąpienie kościoła staroczęstochowskiego oo. paulinom został kanonikiem gnieźnieńskim i krakowskim, niewątpliwie z łaski Opolczyka zarówno w Gnieźnie jak i Krakowie; niewiadomo, jak długo trzymał jeszcze farę w mieście Częstochowej, może do końca życia; w latach późniejszych już przed 24. IV. 1387 aż do śmierci ok. 1424 rezyduje dość często przy katedrze gnieźnieńskiej (ks. Jan Korytkowski, Prałaci i kanonicy katedry metropolit. gnieźn. T. I [Gniezno 1883] 119/120; na obu kanonjach wspomina go Długosz Lib. Benef. III 121). Fakt, iż w owych latach starostą krzepickim był Biel z Błeszna* (Belo de Blesna *ob. Codex diplomaticus Poloniae edd. L. Rzyszczewski et A. Muczkowski T. II [Varsaviae 1848] 777 nr 537 z oryg. 25. I. 1390), wskazuje bliskie stosunki, jakie wiązały Henryka Biela z Błeszna, plebana częstochowskiego, z Władysławem ks. opolskim.*

**12.** [2] *Dzisiaj jest tam karczma Szep-Juhászné (Piękna Juhasowa) (relacja O. Marjana Tota Z. P. na Jasnej Górze). Przeor pauliński tegoż klasztoru wypisany jest tutaj niewątpliwie Georgius = Jerzy, natomiast w obu dokumentach budzińskich kardynała Dymitra z 18 grudnia 1382 (ob. Nry 15 i 16) Gregorius = Grzegorz; prawdopodobniejsza jest pomyłka u pisarza Opolczyka w Częstochowej, aniżeli w kancelarji kardynała w Budzie.*

*macierzysty kościoła filjalnego w mieście swojem Częstochowej, wraz z całą otaczającą go przynależnością i 2° uposaża rzeczony klasztor Najśw. Panny: a) dwiema swojemi wsiami, Starą Częstochową i Krowodrzą, tudzież hutą żelazną z sadzawką oraz swoim folwarkiem przylegającym do tegoż klasztoru, którego to folwarku określa szczegółowo granice; b) dziesięcinami α) pieniężnemi z ceł swoich miast Ostrzeszowa i Częstochowej, β) zbożowemi z wsi swoich Gajęcic, Dworszowic, Dupic, Kruplina i Starej Brzeźnicy w powiecie brzeźnickim, γ) od zboża i mlewa z wszystkich swoich młynów, należących do jego miast Częstochowej i Żaru i δ) od miodu w wsiach swoich Przymiłowicach, Przewodziszowicach, Bobrownikach, Nadalicach, Kusiętach, Biskupicach w powiecie olsztyńskim, a w Bobrownikach i Kamieniu w powiecie wieluńskim; 3° wszystkich sołtysów, kmieci, młynarzy, osadników i mieszkańców tych wsi, huty żelaznej i folwarku uwalnia od wszelkich danin i powinności, wyjąwszy jedynie kolekty zwanej sep; 4° klasztor zaś sam i jego dobra zwalnia od obowiązku goszczenia i przyjmowania na nocleg czy we dnie urzędników książęcych i jakichkolwiek innych ludzi oraz zwierząt; wreszcie 5° zarówno klasztorowi jak i mieszkańcom wsi powyższych (pod 2° a), huty żelaznej i folwarku pozwala w razie potrzeby otrzymywać drzewo budulcowe i na opał w lasach i borach książęcych wszakże bez uszczerbku własnych barci księcia.*

***Oryg.** pergam. 50 × 27·5, zakładka 6·8, poza splamieniem prawej strony tekstu, nadgryzienia lewego marginesu przez myszy i kilku dziurek od robactwa na zagięciach dość dobrze zachowany. — Pieczęć zawiesista na sznurku jedwabnym koloru zielonego i blado różowego, rozstrzępionym już na obu kończynach, na jednej z nich zwinięte są nici w kłębek, okrągła 90 × 85 mm, nieco otłuczona na otoku z obu stron, zresztą doskonale zachowana; wyobraża rycerza stojącego na koniu w biegu z twarzą zwróconą do widza i trzymającego miecz do góry w ręce prawej, nad głową jego tarcza podzielona na 4 pola z orłem piastowskim w 1 i 4; w otoku minuskułą:* * ladislaus dei ... dux ... nus opolien .. | et | welunensis etc. *Na drugiej stronie contrasigillum głęboko wyciśnięte w czarnym wosku, okrągłe 37 mm., z głową en face raczej mężczyzny aniżeli chłopca silnie wystającą i o dużem czole na tarczy w obwodzie o sześciu łukach, z czterema na otoku w formie krzyża tarczami herbowemi, z których w górnej orzeł piastowski, jednogłowy bez korony, w lewobocznej herb kujawski, w dolnej opolski, przedstawiający dwa rogi myśliwskie, a w prawobocznej dobrzyński; wśród nich napis minuskułą:* ladislai dei | gra ducis op|olien . welun.| vladisla . dobrin. *(tylko to contrasigillum jest u Franc. Piekosińskiego Pieczęcie polskie wieków średnich str. 272 nr 532 fig. 334).— Inicjał przeciągnięty w poprzek całego marginesu bocznego, inwokacja (minuskułą) większemi literami, tekst na wielu miejscach popodkreślany grubo atramentem w wieku XVIII. — Na odwrociu: a) na złożeniu wierzchniem, gdzie pieczęć, zapiski rąk najrozmaitszych, a mianowicie u góry z w. XIV pismem mocno przytartem:* litere ladislai ducis patris nostri de polonia super donacione cuiusdam terre monasterio suo de polonia, *bezpośrednio w dalszym ciągu ręką w. XVII:* Cuius quidem, *pod tem pismem już wyżółkłem i ledwie widocznem z w. XVI:* Obl. priuilegii *(ale oba te wyrazy później przekreślono)* Monasterij Czestochowiensis a Ladislao duce Opolien., *poniżej z w. XVI:* Ladislaus Dux Opolien. Dat. 1382, *reszta różnemi rękami z w. XVII i XVIII:* Confirmatio Originalis *(przekreślone),* In Vigilia S. Laurentii *przy powyższej dacie* 1382, Fundatio pro Claro Monte Ladislai Ducis opp., *na dole ręką B. Oborskiego:* Vladislaus dux fundat 1382 Clar. Mont. Czes. *obok tego dopełniono inną ręką* 2 villas; *sygnatury z w. XVIII* N° 2do *przekreślone,* 3tio; Sub N° 3tio *poprawione z* 5to, Item N 1mo A, *wreszcie u góry atramentem fioletowym w końcu w. XIX i tymże atramentem podkreślone* 2; *b) na złożeniu spodniem z w. XVIII* Sub N° 5 N° 1; *c) na złożeniu wewnętrznem cynobrem z r. 1622 M. Staszewskiego, ale już w większej części wytartym* Clari Montis *i wypisanem na niem atramentem* A, *u spodu rubro z w. XVIII* N° 3tio; *d) wreszcie na odwrociu w górnej środkowej części per-*

*gaminu pismem drobnem i bardzo spłowiałem, ledwie widocznem z w. XVI:* Anno 1526 die martis XXIIII in act. obl. per priorem et datum vt in aduersa earum parte *współczesną ale inną ręką aniżeli w zapisku o oblacji wyżej pod a).*

***Kop. 1.** Transumpt w zatwierdzeniu króla Władysława IV w Warszawie 28 lutego 1635 (ob. niżej pod tą datą **Oryg.**) w pisowni zmodernizowanej i z następującemi w nazwach odmiankami:* Wielunensis, Cuiauiensis — in Monte antiquo Czestochowiensi — Czestochow — antiquam Czestochow et Kawodrza. — *2. W kopjarjuszu jasnogórskim Mikołaja Staszewskiego (księga biała) z r. 1622 str. 5/9 z nagłówkiem rubro:* Ladislaus Dux Opoliensis etc. A° 1382° de data Częstochouiae in Vigilia S. Laurentii Ecclesiam Parochialem in monte Częstochow matrem huius quae nunc extat in ipso Oppido ex *(odtąd czarnym atramentem)* consensu Ioannis Episcopi Cracouiensis et Henrici Plebani Fratribus nostris dat, et duas villas Częstochowka et Kawodrza, ferrificium cum piscina et Allodium, *na końcu tekstu:* Extat in pargameno cum sigillo sub signo rubro A: *(rubro); odpis wcale dobry, nieco modernizowany, pisownia nazw z małemi wyjątkami dość ściśle zachowana, na marginesie str. 6 i 7 innej ręki trzy notaty o treści tekstu. — 3. W wyciągu urzędowym oblaty w grodzie wieluńskim 21 kwietnia 1623 na dwuarkuszu z sygnaturą z w. XVIII:* Sub N° 3tio N. 4; *tekst również naogół poprawny, acz już się w nim okazuje* Kawodrza. — *4. W Liber privilegiorum monasterii Clari Montis Częstochoviensis (księga zielona) z poł. w. XVII str. 5/8 z nagłówkiem:* Fundatio prima Clari Montis per Ladislaum Ducem Opoliensem *z sygnaturą* A *i trzema notami z w. XVIII na marginesie o treści i z datą przywileju na str. 6, tekst zmodernizowany i znacznie gorszy od poprzednich, z zaznaczeniem na końcu* Locus † Sigilli pensilis. — *5. i 6. Dwa odpisy z tejże księgi na wielkich luźnych arkuszach, z których jeden wygryziony przez myszy po rogach, z w. XVIII:* Fundatio Prima Montis><per manus Petri notarii curiae nostrae. Locus (†) sigilli pensilis; *na odwrociu w złożeniu wierzchniem:* Fundatio Prima><Ducem Opoliensem A° Dni 1382do. — *7. Na luźnym arkuszu z w. XVIII (ob. wyżej str. 22 **Kop. 1**). z nagłówkiem:* Privilegium Srmi Vladislai Ducis Opoliensis Primae Fundationis Clari Montis Częstochoviensis et Donationis Duarum Villarum Antiquae Częstochow et Kawodrza atque Decimarum Ao Eodem (1382), *bez najmniejszej wartości.*

***Wyd. 1.** Baliński Michał, Pielgrzymka do Jasnéj = Góry w Częstochowie [Warszawa 1846] 217/221 rzekomo „Z oryginału na pargaminie w archiwum klasztorném na na Jasnéj-Górze znajdującego się", faktycznie z tekstu księgi zielonej z kilku nowemi błędami, np. wśród świadków* Huczone *zam.* Heiczone, Frianchone *zam.* Franchone. *Zdaje się, iż autor miał lub raczej tylko widział oryginał, ale nie z niego uskutecznił swoją edycję, co się okazuje już z nagłówka jego wydania:* Fundatio Prima *i t. d.; jedynie* Częstochow *swego wzoru przybliżył do oryginału pisząc* Cząstochow. *NB. W egzemplarzu Bibljoteki Jasnogórskiej przy świadkach na marginesie tej edycji (str. 221) zaznaczono ołówkiem przed laty 20—30: „wymienieni w opisie sprowadzenia obrazu z r. 1474".*

***Reg. 1.** Długosz w Lib. Benef. III 121. — 2. W katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708:* Sub N° 5to Titulo Priuilegia Regum. 1mo. Ladislaus Dux Opolien. fundat C. M. Częstoch. dat 2 villas *(w kat. 1708 dodano* etc. etc.*).* Item Fundationis oblata *(w kat. 1708:* Item oblata ejusdem) Ao 1382. — *3. W summarjuszu przywilejów tegoż archiwum z r. 1724/5 druga z rzędu pozycja:* 2do. In Czanstochow in Vigilia S. Laurentii Martyris. Sermi Vladislai Ducis Opoliensis primae Fundationis Clari Montis Częstochoviensis ac donationis duarum Villarum, Antiqvae Czanstochow et Kawodrza, atque Decimarum Privilegium.

***Uw.** Długoszowi oryginał był dobrze znany (l. c.). W przywileju Opolczyka z 19 stycznia 1385 (ob. niżej Nr 18) niniejszy jest nazwany* privilegium fundacionis *i* litere privilegiales.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Ladislaus Dei gracia Dux Opoliensis, Welunensis, Cuyauiensis, Dobrinensis etc., notum facimus universis et singulis tam presentibus quam futuris, presencium noti-

ciam | habituris: Quod inter ceteras sollicitudinum curas, quibus pro optata[a] nostra salute ac pro universis honoribus et commodis distrahimur, divine retribucionis meritum ac temporalis prosperitatis augmentum nobis infallibi|liter provenire credimus, si ad ea quadam specialis[b] fervoris frequencia sumus intenti, que divine laudis incrementum et gloriam ac anime nostre felicitatem respiciunt et salutem. Cupientes igitur diem extreme messionis | bonis operibus prevenire et ut post transitorias presentis mundi delicias et arescentis seculi vanitates celestis et eterni convivii participes effici mereamur, in salutem animarum nostre ac progenitorum nostrorum ecclesiam parrochialem Gloriose Virginis Marie in Monte Antiquo Czanstochow, prope civitatem nostram Czanstochow situatam, videlicet matrem filialis ecclesie in dicta civitate nostra Czanstochow site, de plenario consensu et voluntate wenerabilis et discreti virorum dominorum Johannis episcopi Cracouiensis[1] et Henrici plebani ibidem in Czanstochow, religiosis et devotis fratribus ordinis sancti Pauli primi heremite pro monasterio sive claustro donavimus, dedimus et assignavimus, damus, conferimus et donamus perpetua et irrevocabili donacione vigore presencium mediante. Quam quidem ecclesiam Beate Virginis cum pertinenciis suis eidem ecclesie contigue adiacentibus, ad ipsam ecclesiam spectantibus, dominus Henricus, plebanus predictus, animo bene premeditato et matura deliberacione ac spontanea sua voluntate dictis fratribus et eorum monasterio dedit, contulit, donavit et eciam publice resignavit. Nos igitur, volentes dictum monasterium Beate Virginis uberioribus fructibus fecundare, ut eciam fratres ipsius monasterii eo fervencius et quiecius valeant oracionibus et divinis laudibus insistere et vacare, eidem monasterio et fratribus in eodem existentibus villas nostras Antiqum Czanstochow et Krowodrza[2] una cum ferrificio et piscina, necnon allodium nostrum contigue adiacens eidem monasterio, cuius quidem allodii limites seu grenicie a parte civitatis Czanstochow predicte taliter metis terreis distingwuntur: prima meta terrea incipit a plaga australi in fine ville Antique Czanstochow, tendens directe versus meridiem usque ad aliam metam terream circa viam magnam, currens de civitate predicta ad monasterium Beate Virginis prenotatum, deinde pertranseundo eandem viam versus predictam plagam meridionalem usque metas ferrificii sunt septem mete terree fosse et erecte, ubi limites inter predictum monasterium et prefatam civitatem terminantur; cum omnibus dictarum villarum, ferrificii et allodii utilitatibus, fructibus, censibus, redditibus, proventibus et ceteris ipsarum obvencionibus universis, prout eciam dicte ville, ferrificium et allodium in eorum limitibus et greniciis circumferencialiter sunt distincta, puta agris, campis, pratis, fenilibus, pascuis, silvis, borris, quercetis, rubetis, virgultis, mellificiis, molendinis, piscinis, lacubus, paludibus, stagnis, aquis et earum decursibus, piscaturis, aucupacionibus et ceteris dictarum villarum, ferrificii et allodii pertinenciis et appendiis universis, quibuscun-

13. [a] aptata *w oryg.* [b] spalis *l. c.; w transumpcie z 28. II. 1635, we wszystkich odpisach. i w druku błędnie* spiritualis, *tylko w Kop. 2. wyraz ten jest podany w skróceniu oryginału; w przywileju fundacyjnym konwentu głogowskiego przez tegoż księcia z 20. I. 1388 (ob. niżej pod tą datą), gdzie jest powtórzona ta sama arenga, wyraz ten jest wypisany cały bez skrócenia* specialis

13. [1] *Jan Radlica h. Korab przydomku Mały, biskup krakowski 1382 † 12. I. 1391.*

[2] *Tak i u Długosza Lib. Benef. III 121 i II 221, sąsiednia wieś nad Stradomką pod Jasnogórą w stronie południowo-zachodniej, następnie i dzisiaj Kawodrza.*

que vocentur nominibus, que nunc sunt aut in futurum sub et super terra quomodolibet poterint fieri et suboriri, nullis penitus exlusis, eisdem eciam iuribus, dominiis et libertatibus, quibus nos dictas villas, ferrificium et allodium tenuimus, habuimus et possedimus hucusque, nichil penitus iuris seu proprietatis nobis aut nostris successoribus in predictis villis, ferrificio et allodio quomodolibet reservantes, dedimus, contulimus, ascripsimus et appropriavimus, damus, conferimus, assignamus, donamus, appropriamus, incorporamus et ascribimus irrevocabiliter perpetuis temporibus duratura, per dictos fratres tenenda, habenda et perpetue possidenda ac utifruenda tamquam veras et legittimas hereditates ecclesiasticas et possessiones. Damus insuper et perpetue donamus dicto monasterio et fratribus in eodem commorantibus decimas pecuniales theoloneorum nostrorum in Ostrzeschow[3] et in Czanstochow civitatibus nostris[4]; item decimas frumentales in villis nostris Gayanczicze, Dworischowicze, Dupicze, Cruplyn et Antiqua Bresnicz districtus Bresnicensis[5]; item decimas frumentorum et braseorum, proveniencium de molendinis nostris constructis et construendis, pertinentibus ad civitates nostras Czanstochow et Sar[6]; item decimas mellis villarum nostrarum Przemilowicze, Przewodischowicze, Bobrowniky, Nadalicze, Coschanczyn[c], Biscupicze districtus Holstinensis[7], Bobrowniky et Camen districtus Welunensis[8] per prefatos fratres perpetuis temporibus possidendas,

**13.** [c] Costhanczyn, Biskupycze districtus Holstynensis *w Kop. 2.*

**13.** [3] *Ostrzeszów ob. niżej Nr 18.*

[4] *Za obie te dziesięciny jako też poniższą miodową fundator czyni później klasztorowi inne zwiększone nadanie przywilejem w Częstochowej 19 stycznia 1385 (ob. Nr. 18).*

[5] *Wsi tutaj wymienione w powiecie brzeźnickim i przytoczone stąd przez Długosza jako zostające* sub tenuta castri Brzesznicza *(Lib. Benef. III 121) natenczas w ziemi sieradzkiej diecezji gnieźnieńskiej: Gajęcice w połowie drogi z Brzeźnicy do Pajęczna w par. Makowiska już za czasów Długosza (Lib. Benef. I 503). Dworyschowice, Dworzyszowice (u Długosza l. c.), dzisiaj Dworszowice koło Brzeźnicy również w stronie zachodniej w połowie drogi do Gajęcic, z kościołem paraf. za czasów Długosza. Dupice w par. Starej Brzeźnicy na półn. a Kruplin pod miastem Brzeźnicą i w jej parafji. Stara Brzeźnica wieś z kośc. parat. w stronie południ.-zachodniej od miasta ku Warcie; m. Brzeźnica na północ od Częstochowej o 4 mile. Dziesięciny snopowe tych wsi były dotychczas uposażeniem kanclerza sieradzkiego, dlatego książę fundator osobnym dokumentem, tegoż dnia wydanym, przenosi je na nowy swój ten konwent na górze t. j. w Starej Częstochowej (ob. Nr następny); z woli króla Władysława Jagiełły przeszły one do uposażenia kolegjaty świętoflorjańskiej pod Krakowem, wcielonej do nowo założonego przez tegoż króla Uniwersytetu Krakowskiego w r. 1401 i 1403; przywodzi je Długosz szczegółowo w uposażeniu tejże kolegjaty (Lib. Benef. I 501/3:* Siradiensis cancellaria).

[6] *To dzisiejsze już od w. XVI Żarki o 4 mile odległe od Częstochowej w stronie południowo-wschodniej w powiecie lelowskim, ale jeszcze w r. 1415 Żar (ob. Album studiosorum Universitatis Cracoviensis I [Cracoviae 1887] 37); w Lib. Benef. Długosza jak i m. Olsztyn niewspomniane.*

[7] *Holstin (Hohlstein), Olsztyn mieścina z zamkiem w południowo-wschodniej stronie od Częstochowej o $1^1/_2$ mili, przedtem i następnie w powiecie lelowskim. Wsi naonczas w powiecie holsztyńskim i do zamku holsztyńskiego należące: Przemiłowice dzisiaj Przymiłowice pod Olsztynem w stronie wschodniej i w jego par., Przewodyszowice dzisiaj i już w w. XVI Przewodziszowice w par. natenczas leśniowskiej koło Żarek, Bobrowniki i Nadalice nieznane, Coschanczyn to dzisiejsze Kusięta (tak już w r. 1581, należą one do zamku olsztyńskiego) na północ od Olsztyna i w jego dzisiaj parafji poprzednio mstowskiej, wreszcie Biskupice na południe od Olsztyna w stronę Żarek w par. Przybynów.*

[8] *W powiecie wieluńskim i do zamku wieluńskiego należące wsi nad Wartą: Bobrowniki w par. Działoszyn i w stronie północno-zachodniej ku Wieluniowi Kamień dzisiaj Kamion*

tenendas, habendas et utifruendas ut veras et legittimas ecclesiasticas decimas et proventus; eximentes et omnino absolventes nostro et successorum nostrorum nominibus universos et singulos scultetos, kmethones, molendinatores, colonos et incolas dictarum villarum, ferrificii et allodii ab omnibus et singulis exaccionibus, expedicionalibus videlicet woyenne, angariis, preangariis, collectis, contribucionibus, laboribus, iuvaminibus et subsidiis personalibus, realibus et pecunialibus, et generaliter a quolibet gravamine et servitute, collecta sep dumtaxat excepta, scilicet quod rustici predictarum villarum de quolibet manso possesso duos grossos Pragenses, unam mensuram siliginis et unam mensuram avene singulis annis et perpetuis temporibus in festo sancti Martini confessoris nobis et nostris posteris solvere sunt astricti. Donamus eciam et adicimus prefatis fratribus et eorum monasterio, quod capitanei, officiales, venatores, aucupatores et procuratores nostri ac succesorum nostrorum, necnon ceteri cuiuscunque status, condicionis aut preeminencie extiterint homines, in dicto monasterio et in bonis ipsius tam de die quam eciam de nocte absque dictorum fratrum voluntate hospitare, pernoctari et descensus facere non habeant neque debeant nec presumant, similiter et a recepcionibus equorum, canum, avium et aliorum quorumcunque animalium dictos fratres omnino volumus esse liberos, absolutos et exemptos; decernentes eciam, quod dicti fratres tam pro edificiis et ignibus monasterii quam eciam pro ferrificio, similiter et incole villarum predictarum, ferrificii et allodii pro eorum necessitate, dummodo in propriis lignis defecerint, ligna in silvis et borris nostris, sed absque preiudicio mellificiorum nostrorum, recipiendi plenariam habeant et liberam facultatem. In quorum omnium testimonium et evidenciam clariorem presentes fieri fecimus, nostri sigilli munimine roboratas. Actum Czanstochouie, in vigilia beati Laurencii martiris sub anno Domini millesimo tricentesimo octuagesimo secundo. Presentibus hiis dominis Merbotha capitaneo nostro[d] generali, Henczcone Swenthopelk[e] de Landsberg[g], Victore de Mericz[f 10] Opoliensi, Stanimiro de Grvschowicz[11] Bresnicensi, Johanne Schof de Topplyn[12] Boleslauiensi[g 13] burgrabiis et Franczcone Borgnew magistro curie nostre, necnon dominis Nicolao Mroczconis

**13.** [d] *opuszcz. tamże* [e] Swenchopełk *l. c.* [f] Moricz *l. c.* [g] Coppłyn Bolesłauiensi *l. c.*

*w par. Mierzyce, za czasów prymasa Jana Łaskiego miasteczko (Liber Beneficiorum archid. Gnesn. wyd. ks. Dr Jan Łukowski T. II [Gniezno 1881] 113).*

[9] *Landsberg m. w księstwie opolskiem, na samej granicy z ziemią wieluńską, naprzeciw Praszki w niej nad Prosną; Landisberk w r. 1312 (Kod. dypl. Wielkop. T. II [Poznań 1878] 293), polski Gorzów.*

[10] *Mierzyce w ziemi wieluńskiej na południ.-wschód od Wielunia koło Warty (ob. wyżej w uw. 8); tenże Wiktor de Merzicz jest starostą opolskim i w latach następnych, jak 1386 (Kod. dypl. Wielkop. T. III [1879] nr 1851 i 1852) i 20. I. 1388 (ob. niżej pod tą datą), już nie piastuje tego urzędu 6. VII. 1395, przebywa naonczas w Wieluniu i występuje wśród świadków przed wójtem wieluńskim Stanimirem (Kod. dypl. Wielkop. III 680 nr 1960).*

[11] *Groszowice wieś paraf. nad Odrą powyżej Opola.*

[12] *Toplin wś nad rzeczką t. n. uchodzącej do Prosny w par. Skomlin w ziemi wieluńskiej przy granicy śląskiej; jeszcze w poł. w. XVI utrzymują się tutaj w Toplinie i Skomlinie szlachetni Scheffowie (Źródła dziejowe T. XIII: Polska XVI wieku. Wielkopolska T. II [Warszawa 1883] 297), niezawodnie potomkowie tegoż Jana Schofa z Toplina, który się także pisze Schoffem ze Skomlina (ob. niżej Nr następny).*

[13] *Bolesławiec m. z zamkiem nad Prosną w ziemi wieluńskiej (początkowo kaliskiej).*

de Marschowicz[14] custode, Heydano de Baruth[h 15] canonico Opoliensibus et Johanne de Zoraw[i 16] capellano et familiaribus nostris, et aliis multis nostris fidelibus fidedignis. Datum per manus domini Nicolai custodis Wratislauiensis cancellarii. Scriptum vero per manus Petri notarii curie nostre.

## Nr 14.

*W Częstochowej 9 sierpnia 1382.*

*Władysław książę opolski, wieluński, kujawski, dobrzyński i t. d. uposaża założony przez siebie klasztor pauliński Najśw. Marji Panny Bogarodzicy na górze przy mieście swojem Częstochowej dziesięcinami polnemi, które pobierał dotychczas kanclerz jego świecki ze wsi Gajęcic, Dworzyszowic, Dupic, Kruplina i w Starej Brzeźnicy w powiecie brzeźnickim.*

***Oryg.*** *pergam. 45 × 23·5, zakładka 7·7, dobrze zachowany, ale bez pieczęci i sznurka, który zwisał z dwu dziurek okrągłych. — Pisany starannie inną ręką aniżeli sam przywilej fundacyjny, mający ten sam pergamin (Nr 13); inicjał wpoprzek tekstu na bocznym marginesie w kształcie ryby, inwokacja większemi literami; tekst podkreślony atramentem w w. XVIII w ustępie, wymieniającym wsi wraz z* NB. *obok na prawym marginesie. — Na odwrociu: a) na złożeniu wierzchniem zapiski różnemi rękami od góry, najpierw zapisek współczesny* Priuilegium super decimis domus in Czanst., *z w. XVII* 1382 Jn Vigilia S. Laurenty Martyris Jest tego priuilegium cum sigillo, *na samym dole z prawej strony ręką O. Bernarda Oborskiego ok. r. 1700* Vladislaus Dux Opoliensis supra decimas certarum villarum 1382, *w środku z w. XVIII:* Priuilegium *(inną ręką dodane* pro Claro Monte) a Piissimo Fundatore Vladislao Duce Opoliensi; *sygnatury różnemi rękami z w. XVIII* N° 3tio *ale przekreślone,* Sub N° 5to N° 2do B *nieco zatarte i przekreślone,* Sub N° 5 N° 11 *(powinno być* 4*), wreszcie na samym dole prawie całkiem starte* N *z liczbą już niewidoczną; b) na złożeniu bocznem wewnętrznem sygnatury różnych rąk z w. XVIII* NB. N° 3 *podkreślone atramentem fioletowym w końcu w. XIX,* N° 2do *rubro i* Perscriptum N° 2do.

***Kop.*** *Na luźnym arkuszu z w. XVIII (ob. Nr 12 str. 22* ***Kop. 1.****) z nagłówkiem* Priuilegium Srmi Vladislai Ducis Opoliensis Primae Fundationis Clari Montis Częstochoviensis et Donationis Duarum Villarum Antiquae Częstochow et Kawodrza atque Decimarum A° Eodem., *licha.*

***Reg. 1.*** *W pierwszych dwu katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 w tytule 5tym (przywileje królewskie) pod* 4. Idem *(Władysław książę opolski)* Decimas certarum Villarum 1382. — *2. W katalogu tychże tamże z r. 1724/5:* 3tio Srmi Vladislai Ducis Opoliensis Fundationis Decimarum in Villis Gayczyce, Dworszowice etc. pro Conventu C. M. C. Privilegium 1382, *atramentem fjoletowym dodane w końcu w. XIX* In Vig. S. Laur. M.

In nomine Domini amen. Ladislaus Dei gracia Dux Opoliensis, Welunensis, Cuiauiensis, Dobrinensis etc., ad rei memoriam perpetuam. Etsi principatus dignitas, qua | nos immeritos licet principum et omnium Dominus suo pietatis munere insignivit, nobis plerumque swadeat illis intendere, que subditorum nostrorum comodum et | utilitatem concernunt, eos tamen studiosiori largitatis

**13.** [h] Baruch *gdzie przedostatnia litera wypisana istotnie jak* c *l. c.* [i] Zorecco *l. c.*

**13.** [14] *Marszowice, są dwie wsi t. n. (dzisiaj Marschowitz): koło Olawy i Oleśnicy.*

[15] *Miasto w marchji brandenburskiej. Tenże Hejdan z B. zostaje rychło, jeszcze w r. 1382 kanonikiem wrocławskim (Wilh. Schulte, Die politische Tendenz der Chronica principum Polonie [Breslau 1906] 242 pod 36).*

[16] *Może Żary (Sohrau) m. koło Rybnika w księstwie raciborskiem, albo też raczej Żóraw na Łużycach koło Zgorzelca (Görlitz) diec. wrocław.*

favore prosequimur, quorum vita et religio commendabiles apud Deum reddun-tur et nimirum | sunt hominibus exemplares. Sane inter cetera, quibus frequencius occupamur, diligenti meditacione pensantes vitam laudabilem ac sollicite devocionis insignia religiosorum fratrum sancti Pauli primi heremite, quibus monasterium in monte prope opidum nostrum Czanstochow Cracouiensis dyocesis in honore Beatissime Marie Virginis Deigenitricis pridem de novo erigere, fundare curaverimus pro nostra ac progenitorum nostrorum animarum salute, pro ampliori eorumdem fratrum et monasterii predicti sustentacione decimas campestres seu manipulatas de cancellaria nostra, quas cancellarius laicus[1] inantea recipere consueverat, post araturas villarum nostrarum, videlicet Gayanczicze, Dworzischwicze, Dupycze, Krvplin et in Antiqua Bresnicia in districtu nostro Bresnicensi Gneznensis dyocesis situatarum, cum omnibus et singulis earumdem decimarum iuribus ac pertinenciis nullis penitus exclusis, ad laudem et ad honorem Dei Omnipotentis priori et fratribus conventus dicti monasterii Sancte Marie prope Czanstochow, qui nunc sunt et qui pro tempore fuerint, damus, donamus, conferimus, ascribimus, appropriamus, invisceramus ac perpetuo ex certa sciencia confirmamus presencium, quibus sigillum nostrum maius appensum est, testimonio litterarum. Actum in Czanstochow, in vigilia beati Laurencii marthiris sub anno Domini millesimo tricentesimo octogesimo secundo. Presentibus hiis dominis Merbotha capitaneo nostro generali, Heynczkone Swanthopelk de Landisberg, Victore de Merzicze Opoliensi, Stanimiro de Groschowicz Bresnicensi, Johanne Schoff de Scomlyn Boleslauiensi burgraviis et Franczkone Borgnew magistro curie nostre ducisse, necnon dominis Nicolao Mroczkonis custode, Heydano de Baruth canonico Opoliensibus et Johanne de Zoraw capellano et familiaribus nostris, aliisque multis nostris fidelibus fidedignis. Datum per manus domini Nicolai custodis Wratislauiensis, cancellarii curie nostre.

## Nr 15.

*W Budzie 18 grudnia 1382.*

*Dymitr kardynał ostrzyhomski na prośbę Grzegorza, przeora paulinów w klasztorze św. Wawrzyńca koło Budy, transumuje i uwierzytelnia odpis dwu bull oryginalnych papieży Klemensa VI „Provisionis nostre“ w Awinjonie 19 lipca 1342 i Urbana V „Apostolice servitutis“ w Rzymie 14 marca 1368, zakonowi paulińskiemu danych.*

*Oryg. pergam. 67·8×34·8, zakładka 5·9, prócz trzech małych plamek bardzo pięknie zachowany, pergamin z obu stron biały, pismo z duktem kurjalnym.— Pieczęć kardynała na sznurku jedwabnym koloru zielonego, ostroowalna 90×60 mm., wyciśnięta w wosku czerwonym, nieco otłuczona na otoku, wyobraża wspaniały ołtarz gotycki o dwu piętrach: w górnym siedząca NMP. z dzieciątkiem Jezus na lewej ręce (jak w obrazie MB. Częstochowskiej), w środkowem scena chrztu króla w półpostaci w chrzcielnicy z koroną nad głową przez biskupa (t. j. św. Wojciecha) ze stojącymi apostołami Piotrem i Pawłem obok w pobocznych niszach, u dołu kardynał klęczący z dwoma po bokach u góry aniołkami w tarczach, podtrzymującymi ołtarz. W otoku majuskułą (uzupełnionym z tejże pieczęci pod Nr 16)* [S. DE]METRII· TT· SANCTORVM· QVATVOR· CORONATORV̄· [PRESB̄]-RI· CARDINAL'· *(ob. w opisie tej pieczęci przez Dra Franc. Piekosińskiego Kod. dypl. m. Krakowa Cz. 2—4 w Monum. med. aevi histor. T. VII [w Krakowie 1882] 511 nr 389 z 26. VIII. 1383 w Arch. aktów dawn. m. Krakowa Nr 73 z pieczęcią pękniętą*

14. [1] *T. j. sieradzki ob. Długosz Lib. Benef. I 501/3 i wyżej str. 27 przyp. 5.*

*i nadniszczoną, dobrze natomiast jest zachowana przy Nrze 74 z 28. VIII. 1383 z błędną wiadomością wydawcy, iż w środkowej niszy chrzest Chrystusa Pana). — Na odwrociu zapiski w złożeniu zewnętrznem: a) z jednej strony ręką bliskoczesną pismo już bardzo wyblakłe* Oblatum pro namslauia ad probandum sigillum alterius(?) litere eciam producte.. ad..m d.. ...per (pro?) incasu(?).. XX Jan., *z w. XV:* Confirmacio pape ad auctoritatem visitandi et disciplinandi fratres ab excommunicacione et inieccione manuum violentarum *(dokończone inną ręką)* in seipsos absolvendi auctoritatem et corrigendi concessa priori generali fratrum heremitarum Sancti pauli primi heremite. Item confirmacio Sacerrimi ordinis nostri heremitici. Item concessio regule Beati Augustini Episcopi ordinis predicti *(jest to treść bull transumowanych); b) z drugiej strony różnemi rękami z w. XVII* 1381 18 Decembris — Concessio Regulae B. P. Augustini — ab Joanne 22 — Inserta; *sygnatury z wieku XVIII, u góry* N° 2do *podkreślone współcześnie i niedawno w końcu w. XIX atramentem fioletowym, na dole* Sub N. 1mo. N. 3tio *ale od* 1mo *przekreślone przez dopisującego u góry* N° 2do.

***Reg.*** *W obu pierwszych katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 nie jest wyszczególniony ten akt kardynała Dymitra, są tylko z regestowane mieszczące się w nim bulle papieskie pod 2 i 3 (ob. wyżej Nr 1 str. 1* ***Reg.*** *i Nr 5 str. 8* ***Reg.****), i temu też odpowiadają sygnatury co dopiero przytoczone na odwrociu tegoż oryginału.*

[D]emetrius miseracione divina tituli sanctorum Quatuor Coronatorum presbiter cardinalis, sancte Strigoniensis ecclesie gubernator locique eiusdem comes perpetuus, universis, ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino sempiternam. Racionis ordo requirit, ut quando postulatur|a nobis, quod iustum est et honestum, faciliter petitum prebere debeamus. Proinde cunctorum noticie declaramus: Quod religiosus vir frater Gregorius, prior fratrum heremitarum sancti Pauli primi heremite de claustro beati Laurencii martiris prope Budam[1], una cum alio fratre conventuali Blasio | presbitero ad nostram personaliter accedens presenciam, exhibuit nobis quasdam duas bullas sanctissimorum in Christo patrum et dominorum, unam videlicet domini Clementis VI^ti^ pie memorie et aliam domini Vrbani quinti felicis recordacionis, divina providencia sacrosancte Romane ac universalis | Ecclesie supremorum pontificum, humili nobis insinuans supplicacione, ut quia easdem bullas in specie presentandas de loco ad locum secum ferre formidarent, ipsas diligenter perspectas et intellectas de verbo ad verbum transcribi et presentibus inseri facere dignaremur uberiorem ordinis ipsorum ad cautelam. Quarum unius tenor dinoscebatur fore talis:

*Następuje bulla papieża Klemensa VI* Provisionis nostre debet *dla zakonu paulińskiego dat. w Awinjonie 19 lipca 1342 (ob. wyżej Nr 2) z uwierzytelnionym przez nią transumptem bulli Jana XXII* Per sancte contemplacionis studium *dla tegoż zakonu dat. tamże 16 listopada 1328 (ob. wyżej Nr 1).*

Alterius siquidem bulle continencia in hec verba per omnia habebantur:

*Następuje bulla papieża Urbana V* Apostolice servitutis nobis iniuncte *wyd. w Rzymie 14 marca 1368, zatwierdzająca zakon pauliński (ob. wyżej Nr 5 str. 8/9).*

Nos itaque iustis et legittimis supplicacionibus predicti fratris Gregorii prioris annuere cupientes, predictas bullas ea cum reverencia qua decuit suscipientes, coram nobis perlegi faciendo devote audivimus et intelleximus. Et quia vidimus easdem cum veris bullis in sericeis cordulis pendentibus non abrasas, non cancellatas, non abolitas nec in aliqua sui parte viciatas, sed

**15.** [1] *Ob. wyżej str. 23 Nr 12 uw. 2.*

omni prorsus suspicione carentes, absque augmento seu diminucione aliquali, de verbo ad verbum transcribi et presentibus inseri nostroque autentico sigillo signari faciendo, eidem duximus concedendas. Datum Bude, decimo octavo die mensis decembris anno Domini millesimo CCC$^{mo}$ octuagesimo secundo.

## Nr 16.

*W Budzie 18 grudnia 1382.*

*Dymitr kardynał ostrzyhomski na prośbę Grzegorza, przeora paulinów w klasztorze św. Wawrzyńca koło Budy, transumuje i uwierzytelnia odpis dwu bull oryginalnych papieża Grzegorza XI „Religiosam vitam eligentibus“ w Awinjonie 17 października 1371 i „Sacre vestre religionis“ w Anagni 16 września 1377, zakonowi paulińskiemu danych.*

*Oryg. pergam. 55 × 34, zakładka 7, z obu stron biały, nieco cieńszy aniżeli w Nrze 15, poplamiony ale bez naruszenia tekstu. — Pieczęć kardynała na jedwabnym sznurku zielonym ta sama, co w poprzednim dokumencie (Nr 15), tylko głowa i ręce kardynała otłuczone jak i część otoku z dołu z lewej strony. — Dukt pisma bardzo podobny do poprzedniej ręki, może nawet i jej samej tylko nieco mniejszy i nie tak staranny ani ozdobny; na krańcu wewnątrz zakładki z prawej strony wpoprzek w miejscu nadgryzionem* [L]odouicus, *z pierwszej litery widać tylko część górną, o królu Ludwiku węgierskim jest wspomnienie w drugiej transumowanej tutaj bulli. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wewnętrznem, ręką bliskoczesną:* Transsumptum bule que dicitur magnummare, *obok znacznie późniejszą z w. XVI lub XVII* Magnum mare pro ordine *(dwa wyrazy już starte, zdaje się* fratrum sancti) Pauli primi Heremitae, *w środku złożenia inną, późniejszą ręką* Inserta; *b) na złożeniu zewnętrznem ręką bliskoczesną, tą samą co w poprzednim Nrze pod a):* Oblatum pro namslauia ad probandum exempcionem inserta bulla et(?) pauper. aliam au[tem] ad probandum sigilla prime(?) litere ad..m d.. ...XX Jan. *(ob. Nr 38 w zapiskach na odwrociu); różnemi rękami z w. XVII:* 1382 *(poprawiane w w. XVIII)* 8 Decembris — Gregorij XI Exemptionalis; *sygnatury z w. XVIII:* Sub N. 1mo N. 2do *ale przekreślone* 2do *i poprawione inną ręką na* 3tio, *wszystko podkreślone atramentem fioletowym w końcu w. XIX.*

Demetrius miseracione divina tituli sanctorum Quatuor Coronatorum presbiter cardinalis, sancte Strigoniensis ecclesie gubernator locique eiusdem comes perpetuus, universis, ad quos presentes pervenerint, salutem in Domino sempiternam. Racionis ordo requirit, ut quando postulatur a nobis, | quod iustum est et honestum, faciliter petitum prebere debeamus. Proinde cunctorum noticie declaramus: Quod religiosus vir frater Gregorius, prior fratrum heremitarum sancti Pauli primi heremite de claustro beati Laurencii martiris prope Budam, una cum alio fratre suo conventuali videlicet Blasio presbitero, | ad nostram personaliter accedens presenciam, exhibuit nobis quasdam duas bullas sanctissimi in Christo patris et domini, domini Gregorii XI$^{mi}$ felicis recordacionis, divina providencia sacrosancte Romane ac universalis Ecclesie supremi pontificis, petens nos humili cum instancia, | ut quia ipsas bullas in specie de loco ad locum secum ferre formidarent, ideo easdem diligenter perspectas et intellectas de verbo ad verbum transcribi et presentibus inseri facere dignaremur uberiorem ordinis ipsorum ad cautelam. Quarum unius tenor dinoscebatur fore talis:

*Następuje bulla papieża Grzegorza XI* Religiosam vitam eligentibus *dla zakonu paulińskiego dat. w Awinjonie 17 października 1371 (ob. wyżej Nr 7 str. 13/16).*

Alterius siquidem bulle continencia in hec verba per omnia habeba(n)tur: *Następuje bulla tegoż papieża* Sacre vestre religionis *temuż zakonowi dana w Anagni 16 września 1377 (ob. wyżej Nr 9 str. 17/18).*

Nos itaque iustis et legittimis peticionibus predicti fratris Gregorii prioris annuere cupientes, predictas bullas ea cum reverencia qua decuit suscipientes, coram nobis perlegi faciendo devote audivimus et intelleximus. Et quia vidimus easdem cum veris bullis in sericeis cordulis pendentibus fore non abrasas, non cancellatas, non abolitas nec in aliqua sui parte viciatas, sed omni prorsus suspicione carentes, absque augmento vel diminucione aliquali de verbo ad verbum transcribi et presentibus inseri nostroque autentico sigillo signari faciendo, eidem duximus concedendas. Datum Bude, decimo octavo die mensis decembris anno Domini M^mo^ CCC^mo^ octuagesimo secundo.

## Nr 17.

*W Oleśnie (Rosenberg) 27 grudnia 1383.*

*Władysław książę opolski, wieluński, kujawski, dobrzyński i t. d., nadaje Marcinowi zwanemu... sołtystwo we wsi Rosgonichowo w powiecie krzepickim z prawem lokowania jej na prawie niemieckiem, oznacza jego uposażenie i powinności, jako też swobodę i ciężary kmieci.*

***Oryg.*** *pergam. 34·6 × 17·1, zakładka 4·7, dobrze zniszczony, poplamiony, zetlały od wilgoci i przez myszy wygryziony na marginesach i w tekście na prawem zagięciu.— Pieczęć książęca, wisząca na jedwabnym sznurku koloru zielonego ze szczątkami kończyn, wychodzących z pieczęci, ta sama co w przywileju fundacyjnym z 9 sierpnia 1382 (ob. wyżej Nr 13 str. 24 w. 21 i nn.), tylko w gorszym znacznie stanie zachowana, otłuczona w części górnej po obu stronach, utraciła tutaj swój otok; contrasigillum, nie tak głęboko jak w poprzedniej pieczęci wtłoczone, z głową na środku tarczy zagniecioną i mało widoczną. — Inicjał, przez cały margines w kształcie ryby wyrysowany, ma obok na marginesie u góry w linji pierwszego wiersza znak wypisany współcześnie z literą* N *w środku, zdaje się imienia kanclerza książęcego. Inwokacja większemi literami (minuskułą), pismo notarjusza Piotra jak i obu przywilejów staroczęstochowskich z 22 czerwca i 9 sierpnia 1382 (ob. wyżej Nry 12 i 13). — Na odwrociu: a) na złożeniu wierzchniem zapiski różnych rąk: z w. XVII* 1383 *(podkreślone ołówkiem niezbyt dawno i to podwójnie)* ipso die S. Joannis Euangelistae. Non ad nos *przekreślone ręką w. XVIII, od której pochodzi następny zapisek już zatarty i ledwie widoczny:* Valet propter nos, *również spłowiałe z w. XVII:* Scultetia fundata in Rosgonochowo, *nad tem z w. XVIII:* Ladislaus Dux Opoliensis; *sygnatury z w. XVIII:* N° 4^to^, *tudzież na dole* N° 3tio N° *z zamazaną później liczbą jakby* 6to, *obok inną ręką* N° 3tio 16 *również przekreślone,* N *i zdaje się* 3tio *zalane atramentem, u góry wreszcie czerwonym atramentem w końcu w. XIX:* N° 1; *b) na złożeniach spodnich ręką bliskoczesną:* Scultecie Rosgonichowo, *z w. XVII* Non perscriptum, *z w. XVIII rubro* N° 4to *podkreślone atramentem fioletowym w końcu w. XIX.*

***Reg. 1.*** *W pierwszych obu katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 w dziale* Sub N° 5to *pozycja* 3tio Idem *(Władysław ks. opolski)* fundat Scultetiam in Wogomischow(!) Ao Dni 1383. — *2. W katalogu tychże tamże z r. 1724 5 pod* 4to. Ejusdem Srmi Vladislai Ducis Opolien. super Scultetiam Honesto Viro Kosak Servientt. in Villa Wogomichow(!) in Districtu Cujaviensi(!) Privilegium A. 1383 *i znów tutaj z dopiskiem atramentem fioletowym z końca w. XIX* Ipso die S. Joan. Evang.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Ladislaus Dei gracia Dux Opoliensis, Welunensis, Cuyauiensis, Dobrinensis etc., univer-



BUŚ

sis | et singulis tam presentibus quam futuris, quibus nosse fuerit opportunum, volumus fore notum: Quod cupientes utilitatem terre nostre uberius | augmentare, villam in merica nostra dicta Przeszeczicze et Rosgonichowo[1], contingente limites villarum subscriptarum, videlicet Wranczicza, Grodzisko, | Spirtfare, Elgotha, Szarleofka et Zarnowa[2], iacente in districtu Krippicensi, iure Theutunico duximus locandam, [que][a] wlgari nomine Rosgonichowo debet appellari. In qua quidem villa sculteciam honesto viro Martino dicto[.... ma][b]nsos seu laneos predicto sculteto et suis legittimis successoribus dantes et presentibus assigantes cum omnibus utilitatibus, que in dictis mansis fieri poterint quomodolibet in futurum; poterit eciam dictus scultetus in eadem hereditate nostra molendinum et piscinam in fluviis Rosgonichowo et Kloczka[1] per dictam hereditatem currentibus facere et thabernam ac duos ortulanos[c] ibidem locare pro sua suorumque successorum utilitate. Damus insuper et presentibus assignamus predicto sculteto et suis successoribus tercium denarium omnium penarum tam magnarum quam parvarum in dicta hereditate quomodolibet eveniencium. Concedimus eciam dicto sculteto predicta bona iure hereditario tenendi, habendi, ve[nd]endi, commutandi et ad usus placitos, prout sibi suisque successoribus utilius videbitur, convertendi; que[d] quidem scultetus cum suis sequacib[u]s nobis et nostris successoribus legittimis cum balista in equo bene valenti in singulis expedicionibus secundum consuetudinem aliorum terre nostre Krippic[ensis] scultetorum servire sit astrictus. Omnibus vero kmetonibus seu incolis, in dicta villa habitare volentibus, damus et presentibus assignamu[s infra decem et o]cto annos continue sequentes ab omnibus solucionibus et laboribus libertatem; post lapsum vero decem et octo annorum predictorum dicti km[etones cen]sum per sex scotos singulis annis et laborare secundum consuetudinem villarum nostrarum circumiacencium, ac decimam pecunialem videlicet per sex [gr]os[so]s solvere tenebuntur. Volumus eciam, quod kmetones prius nominati non alibi quam coram sculteto ville prius nominate omnibus de ipsis querulantibus debeant iudicialiter respondere. Ut autem hec nostra vendicio robur obtineat perpetue firmitatis, presens privilegium scribi ac nostri maiori(s) sigilli (appensione)[e] iussimus cummuniri. Actum et datum in Rosinberg[3], ipso die sancti Johannis ewangeliste anno Domini millesimo CCC° octuagesimo tercio. Presentibus nobilibus viris

17. [a] *dziura jak i w miejscach niżej zakreślonych* [b] *dziura na cztery do pięciu wyrazów, z nazwiska sołtysa został się ślad pierwszej litery w górnej jej części jakby* l *lub raczej* k [c] ortulanus *w tekście, czyżby z polskiej liczby podwójnej: dwoje ogrodnika?* [d] *tak w tekście* [e] *opuszcz. w tekście i błędnie* maiori *wypisane*

17. [1] *Nieznane.*

[2] *Wymienione tutaj wsi w powiecie krzepickim i do zamku krzepickiego należące, wszystkie w par. kłobuckiej, leżą w stronie płd.-wschodniej od Kłobucka, w połowie drogi ku Częstochowej: Wręczyca i Grodzisko na płn. od Wręczycy w stronę Kłobucka, obydwie nad rzeką Trzopką inaczej Kacynką, wypływającą w tych stronach a uchodzącą do Liczwarty; Spirtfare nieznane, najprawdopodobniej to wieś Pyerstne (u Długosza Lib. Benef. III 168) a następnie Pirszna (1581 w Źródł. dziej. T. XIV. Małop. III 79), dzisiaj Pierzchno jako leżąca między Grodziskiem od zachodu a Lgotą od wschodu; na płd. od Lgoty Szarlejówka, wieś Żarnowa również nieznana.*

[3] *Rosenberg = Olesno w księstwie opolskiem sześć mil od Opola przy granicy ziemi wieluńskiej, miasto i stolica archipresbiteratu, dopiero w drugiej poł. w. XIV Rosenbergiem nazwane, ale stara nazwa polska utrzymywała się i nadal.*

et dominis Johanne Radlo Dobrinensi[4], Victore de Mersicz[5] Opoliensi capitaneis, Gezone subvenatore, Czechoslao de Konopisk[6], Petro de Ranczczowicz[7], Johanne Karcz de Medzina[8] scultetis, ac domino Nicolao de Tluchaw[9] nostro cancellario, ac aliis plurimis nostris [fid]elibus fidedignis.

## Nr 18.

*W Częstochowej 19 stycznia 1385.*

*Władysław książę opolski, wieluński, kujawski, dobrzyński i t. d. klasztorowi paulińskiemu w Starej Częstochowej: 1° zamiast dziesięciny z cła odległego miasta Ostrzeszowa, nadanej mu przywilejem fundacyjnym z 9 sierpnia 1382, którą sobie teraz wyłącznie zastrzega, każe rajcom miasta Częstochowej wypłacać rocznie w dwóch ratach temuż klasztorowi sumę w wysokości owej dziesięciny z cła tegoż miasta, przyznanego teraz jego rajcom, lub w razie potrzeby z czynszów i dochodów z miasta należących się księciu; 2° nadaje dwie jatki mięsne w temże mieście na łój na światło potrzebne w klasztorze, i jedną winnicę przed miastem Głogowem na wino do nabożeństwa; oraz 3° wieś Grabową tuż koło Częstochowej na wieczną własność z zastrzeżeniem sobie jedynie daniny sep; wreszcie 4° dziesięcinę miodu ze wsi swoich po drugiej stronie Warty w powiatach holsztyńskim, brzeźnickim i wieluńskim zamienia na takąż dziesięcinę ze wsi swojej Rększowic w powiecie holsztyńskim.*

***Oryg.** pergam. 40·7 × 25·8, zakładka 3·2, cienki, w dolnej części na zakładce wygryziony przez myszy a od robactwa na zagięciach, w tekście od tłustości poplamiony.— Pieczęci, która była jeszcze w r. 1622, brak; pozostał z niej tylko szczątek sznurka jedwabnego koloru czerwonego w dwu nacięciach (trzecie próżne) na zakładce. — Inicjał pojedynczy, niewielki; tekst w trzech wierszach o dziesięcinie popodkreślany atramentem w w. XVII czy XVIIItym.— Na odwrociu: a) zapiski na złożeniu wierzchniem z w. XVII (1622):* 1385 In Vigilia St[m] Fabiani et Sebastiani MM. Częstochouiae, *niżej ręką prokuratora B. Oborskiego ok. 1700:* Vladislaus Dux Opoliensis fundat 20 Marc. etc. 1385, *z poprawką późniejszą* VI *w imieniu księcia na* L; *sygnatury tutaj: cynobrem z r. 1622* B: Clari montis *ale to* B *przekreślone atramentem w w. XVIII, i różnemi rękami z tegoż w. XVIII:* Sub N° 5to. N° 3tio, *pod tem* N° 4to *(błędnie zam.* 5to) 6to, *ale wszystko przekreślone; wśród nich inną i zdaje się starszą ręką* C, *na dole* N° *z wyrazem nieczytelnym jakoby* Tertio

---

**17.** [4] *Jan Radło, poprzednio starosta ruski (przy Opolczyku w Przemyślu 14. XI. 1376 ob. A. Prochaska, Materjały z Metr. Litew. [Lwów 1890] 5 nr 6 z kopji:* Zeskone *zam.* Jeskone Radlo capitaneo Russie), *następnie dobrzyński tegoż księcia (przy tymże 21. X. 1382 ob. B. Ulanowski, Dokum. kujaw. i mazow. w Arch. Kom. Histor. Tom IV [Kraków 1888] 337 nr 45 za Gawareckim, Przywil. miast wojew. płockiego:* Gadlone *zam.* Radlone*; i jeszcze 15. VI. 1386 ob. Kod. Wielkop. III 579 nr 1851), wreszcie bez urzędu przy tymże księciu (np. w Rosinberg 25. I. 1390 z oryg:* milite Jeschkone Radlo *ob. Kod. dypl. Polski T. II 777).*

[5] *Mierzyce ob. wyżej Nr 13 str. 28 w. 37.*

[6] *Konopiska dwie mile na płd.-zachód od Częstochowej i w jej parafji, przy granicy z ziemią opolską, za czasów Długosza Koniecpolskich (Lib. Benef. II 220), z czasem od w. XVI paulińska z kościołem filjalnym, dzisiaj paraf.*

[7] *To dzisiejsze Rększowice pod Konopiskami na płd., u Długosza Raczyeyowicze wś królewska (l. c. II 220), do zamku olsztyńskiego należąca, zwana także Rexowice a w w. XVI Rzethowice w par. częstochowskiej (Źródła dziej. XIV. Małop. III 78), z czasem i dzisiaj ad Konopiska; ob. Nr następny z przyp. 3 na str. 38.*

[8] *Miedźna, dziś Miedźno, u Długosza Miedzwno (l. c. 212) wś par. i królew. na płn. od Kłobucka.*

[9] *Niezawodnie Tłuchowo wś par. w ziemi dobrzyńskiej diec. płockiej.*

*czy* Primo, *bo jeden na drugim przepisany,* N° 6to *i wreszcie czarnym atramentem* N. 2do; *b) na złożeniu spodniem ręką bliskoczesną:* Conmutacio thelonei Ostrzeschow in oppidum Czanstochow hic continetur de verbo ad verbum, *następnie w. XVI:* Et donacio 20 marcarum ex teloneo C[zan *wygryzione na marginesie*] stochowiensi a consulibus et duo macella et vineam ante Glogow et sex vrnas mellis, *niżej ręką prokuratora B. Oborskiego:* Vladislaus Dux Opoliensis 1385, *przyczem ręka późniejsza w imieniu księcia zamieniła* VI *na* L; *sygnatury tutaj różnemi rękami z w. XVIII:* Sub N° 5 N° 3 *i rubro* N° 6to *podkreślone atramentem fioletowym w końcu w. XIX,* N° 7mo; *c) na złożeniu wewnętrznem z w. XVIII* N° 6to *przekreślone i tą samą ręką* N° 1mo.

***Kop.*** *W kopjarjuszu częstochowskim Mikołaja Staszewskiego z r. 1622 (księga biała) str. 9—13 z rubro:* Ladislaus Dux Oppoliensis etc. in A° 1385 Teloneum 20 Marcarum, quod in Oppidis Schiltberg et Ostrzeschow pro Conventu perpetuo fun*(odtąd czarnym atramentem)*dauerat, transfert in Oppidum Częnstochow. Item duo macella ibidem et vineam ante Głogow assignat, necnon decimam mellis de certis Districtibus etc. etc. in villam Randczouicze transfert, *a na końcu:* Extat cum sigillo obsuto panno sub litera *(rubro)* B:; *na marginesach dwie uwagi ręką w. XVIII:* Viginti marcas de telonio in oppido Ostrzeszow *(str. 10) i* Sex magnas urnas mellis in Rexouice in districtu Holsztynensi *(str. 12). Odpis wcale ścisły, zachowuje* ipsum, Czanstochow, Glogouiam *z lekką tylko czasem modernizacją imion:* Ostrzeszow, Hos.ynensi, Bresniczensi et Welunensi.

***Reg.*** *1. W pierwszych obu katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 w tytule* 5 *pod* 2 Teloneum 20 Marc. transfertur in Oppidum Czestoch. Ao 1385 *poprawione inną potem ręką na* 1383. — *2. W katalogu tychże tamże z r. 1724/5 pod* 6to. In Vigilia SSrum Fabiani et Sebastiani MM. Serenissimi Vladislai Ducis Opoliensis Fundationis Viginti Marcarum in Theloneis Oppidi Częstochowa et Ostrzeszow pro Conventu C. M. C. Privilegium 1385.

In nomine Domini amen. Ad rei memoriam sempiternam. Nos Ladislaus Dei gracia dux Opoliensis, Welunensis, Cuyauiensis, Dobrinensis etc., notum | facimus universis et singulis, presencium noticiam habituris: Quod licet alias in principio nostre fundacionis monasterii in Antiquo Cząnsto|chow decimam pertinentem, de theoloneo in opido nostro Schiltberg alias Ostrzechow[1] provenientem, ad numerum viginti marcarum grossorum | Pragensium numeri Polonicalis se extendentem, prefati monasterii fratribus sancti Pauli primi heremite, viventibus sub regula sancti Augustini, pro ipsorum sustentacione perpetue donavimus, prout in privilegio fundacionis plenius continetur[2]. tamen dicti fratres. propter distanciam dicti opidi Schiltberg ipsis nimis remotam, nobis humiliter et fervencius supplicarunt, quatenus pro decima viginti marcarum prefata ipsis fratribus et eorum monasterio censum viginti marcarum eis et eorum monasterio predicto viciniorem et propiorem dare, donare, appropriare et incorporare dignaremur. Nos itaque, considerantes dictis fratribus nimium fore dispendiosum prenominatam decimam singulis annis eorum sumptibus, periculis et expensis in tam remoto loco colligere, precibus ipsorum humilibus graciosius inclinati theoloneum nostrum in civitate nostra Czanstochow consulibus ibidem in Czanstochow duximus perpetue donandum, dandum et assignandum, qui de

**18.** [1] *Ostrzeszów m. grodowe naonczas w ziemi wieluńskiej, we władztwie Opolczyka (z łaski króla Ludwika ob. wyżej str. 5 w. 46), pierwotnie w ziemi kaliskiej pięć mil na płd. od Kalisza przy granicy śląskiej (ziemi wrocławskiej), później wraz z ziemią wieluńską w województwie sieradzkiem, zawsze w (Wielko)Polsce, ale aż do w. XIX w diec. wrocławskiej i w jej archidiakonacie wrocławskim, następnie (od r. 1821) i dzisiaj dekanalne poznańskiej. Burgrabią naonczas ostrzeszowskim był Bernard Wierusz (Kod. Wielkop. III 581 nr 1852 z oryg.: 20. VII. 1386).*

[2] ***Ob. wyżej Nr 13 str. 25 Uw.***

eodem theoloneo singulis annis et perpetuis temporibus viginti marcas grossorum et numeri predictorum, videlicet decem marcas in festo sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum et residuas decem marcas in festo sancti Martini episcopi et confessoris, supradictis fratribus et eorum conventui solvere, dare et assignare tenebuntur; in casu vero, quo ipsi consules civitatis Czanstochow viginti marcas singulis annis de eodem theoloneo colligere et habere non valerent, extunc ipsi de omnibus et singulis nostris censibus, redditibus et proventibus, de eadem civitate Czanstochow nobis provenientibus, ante omnem solucionem eorumdem censuum et proventuum nobis et nostris posteris faciendam, summam viginti marcarum adimplere ipsasque viginti marcas dictis fratribus singulis annis et perpetuis temporibus complete et sine omni impedimento, dilacione et contradiccione dare, solvere et assignare sint astricti. Pro quo prescriptam decimam viginti marcarum in Schiltberg seu Ostrzeschow a dictis fratribus et eorum monasterio recepimus presenciumque virtute recipimus, ipsamque nobis et nostris posteris perpetue reservamus. Insuper volentes omnino, quod privilegium fundacionis[2], per quod dictam decimam thelonei in Ostrzeschow prefatis fratribus et eorum monasterio dedimus et appropriavimus, quod ad percipiendum seu exigendum eandem decimam in Schiltberg dumtaxat nullam in perpetuum efficaciam habeat et valorem; addicientes eciam, quod si dictum theoloneum in tantum augeretur Czanstochow, quod summam viginti marcarum dictis fratribus excresceret, eandem excrescenciam pro nobis et nostris posteris perpetue reservamus. Insuper eisdem fratribus et eorum monasterio duo maccella carnium libera in civitate nostra Czanstochow sepedicta, ut de sepo, de ipsis maccellis proveniente, lumina pro ipsorum necessitate valeant conficere, et unam vineam nostram, ante civitatem nostram Glogouiam iacentem, ad procurandum eis vinum pro divino officio damus, conferimus, incorporamus, ascribimus, appropriamus, donamus donacione perpetua et irrevocabili perpetuis temporibus duratura. Dedimus eciam ipsis fratribus et eorum monasterio in Antiquo Czanstochow villam nostram dictam Grabowa cum omnibus iuribus nostris ducalibus, prout eciam alias nostras ipsis fratribus et eorum monasterio dedimus, prout in ipsorum privilegio fundacionis dicti monasterii plenius continetur[2], dumtaxat sep excepta. Eciam aliam decimam mellis, nobis de villis nostris ex alia parte fluvii Wartha in districtibus Ho(l)stinensi[a], Bresniczensi et Welunensi provenientem, ad sex urnas magnas se extendentem, religiosis et devotis fratribus et eorum monasterio in Czanstochow, per nos ob remedium animarum nostre et progenitorum nostrorum fundato, perpetue donaveramus, prout in literis privilegialibus nostris eis datis super eadem fundacione confectis plenius continetur[2]. Tamen dicti fratres, allegantes gravissimos et intollerabiles labores, quos ipsos et eorum procuratores habere oportet circa colleccionem ipsius decime mellis propter longam distanciam villarum ipsam[b] solvencium, nobis humiliter supplicarunt, quatenus ipsos fratres et eorum procuratores de huiusmodi laboribus et fatigis graciosius supportare et exonerare ac pro eadem decima, que se ad sex urnas magnas ut predicitur extendit, in una villarum nostrarum totidem videlicet sex urnas magnas mellis dare et perpetue assignare dignaremur. Nos igitur dictorum fratrum precibus humilibus graciosius inclinati, ut eciam

18. [a] hostinensi *Oryg.* [b] ipsum *l. c.*

dicti fratres eo quiecius et comode suis divinis laudibus et oracionibus valeant insistere et vacare, ipsis et eorum monasterio predicto Czanstochow pro predicta decima mellis ad sex urnas mellis magnas ut prefertur se extendente, sex urnas magnas mellis in villa nostra Rzandczouicze, in districtu Ho(l)stinensi[a3] situata, damus, donamus et conferimus singulis annis et perpetuis temporibus per dictos fratres aut eorum procuratores colligendas et percipiendas ut veros et legittimos census et proventus ecclesiasticos, absque nostro et quorumlibet successorum nostrorum impedimento. Harum quibus sigillum nostrum appensum testimonio literarum. Actum et datum Czanstochow, in vigilia Fabiani et Sebestiani martirum beatorum anno Domini M°CCCLXXX. quinto. Presentibus nostris fidelibus et dilectis dominis Heynczcone Swantopelk de Landisberg[4], Georgio Slosz[5] capitaneo nostro generali militibus, Jeskone Radlo[6], Jeskone Mokrzesky[7], Johanne Schoff[8] marsalco curie nostre, Stanimiro de Canow[9] ac Nicolao nostro cancellario, qui presencia habuit in commisso, ceterisque fidelibus pluribus fidedignis testibus ad premissa vocatis et rogatis.

## Nr 19.

*W Krakowie 20 czerwca 1385.*

*Nawój proboszcz skalmierski, kanonik i oficjał krakowski[1], wydany przez siebie wyrok d. 15 czerwca (1385), przyznający kościołowi parafjalnemu w Beszowej diecezji krakowskiej i Świętoborowi jego rządcy dziesięcinę polną, zatrzymaną od lat dwunastu przez dziedziców Oględowa[2] Mikołaja zw. Cztan, wdowę po Andrzeju, Mikołaja, Magnuskona, Jaśka, Jarosława zw. Ligusa, Abrahama i Andrzeja, a należną temuż kościołowi jako na niej ufundowanemu, zleca wykonać duchownym kościoła w Kurozwękach[2] w terminie do dnia św. Małgorzaty (13 lipca) i święta św. Jakóba (25 lipca) z nakazem rzucenia klątwy w razie odmowy oddania dziesięcin i zapłaty kosztów.*

***Oryg.*** *pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. perg. IV. 3. 6. 2389).*

***Kop.*** *w kopjarzu kościoła i konwentu beszowskiego z r. 1663 (księga żółta) str. 11/13 z nagłówkiem:* Decretum super decimam post praedium in Oglądow 1385; *odpis dość błędny, nazwisko jednego z dziedziców „Cztan" przekręcone do niepoznania.*

***Wyd.*** *Kod. Małop. III 365/8 nr 948 z oryg. razem z Nrem 20; w ustępie o kosztach procesu należy dodać po* divisim *a przed* coniunctim *opuszczone wyrazy* Swento-

**18.** [3] *Rększowice ob. wyżej Nr poprzedni na str. 35 uw. 7.*

[4] *Ob. wyżej Nr. 13 str. 28 w. 27/28.*

[5] *de Swosz ob. niżej Nr 29 str. 58.*

[6] *Ob. wyżej Nr poprzedni str. 35.*

[7] *Mokrzescy za czasów Długosza siedzą w Mokrzeszy i Woli Mokrzeskiej w par. żurawskiej koło Mstowa (Lib. Benef. II 215/16).*

[8] *Ob. wyżej Nr 13 str. 28 w. 29.*

[9] *Kaniów, niezawodnie dzis. Hirschfelde w pow. opolskim par. Kupy (Kupp).*

**19.** [1] *Nawój ten, syn Andrzeja z Tenczyna, zmarł dziekanem kat. krak. 21. I. 1394 (Mon. Pol. hist. II 914); herb jego Topór na pieczęci ob. niżej Nr 24 str. 45.*

[2] *Wieś Oględów w par. dzisiaj i już w w. XVI Kurozwęki, jako w pobliżu nich po drugiej stronie rzeki Czarny leżące, atoli pierwotnie i jeszcze za czasów Długosza w par. Zborów czyli Beszowa Biskupia na południe za Beszową Rycerską a później paulińską koło Pacanowa (ob. wyżej str. 7 przyp. 1), wszystko w ziemi i prepozyturze wiślickiej. Przynależność Oględowa Oglandow) do Zborowa, a od w. XVI Zborówka, u Długosza w Lib. Benef. II 387:* ibi unus campus praedialis, de quo tollit decimam manipularem monasterium in Banszowa, *i tamże str. 422.*

borio predicto unam marcam *t. j. iż każdy z dziedziców winien zapłacić Świętoborowi po jednej grzywnie (str. 367 wiersz 14 z dołu).*

***Uw.*** *Ten sam tekst powtarza się i w akcie następnym, wyjąwszy postanowienie końcowe o wykonaniu wyroku.*

## Nr 20.

*W Krakowie 1 października 1385.*

*Nawój proboszcz skalmierski, kanonik i oficjał krakowski, powtarzając przebieg procesu i wyrok w sprawie zatrzymanej dziesięciny kościoła beszowskiego przez dziedziców Oględowa (ob. Nr poprzedni), po ponownem upomnieniu do jej oddania zleca duchownym z Kurozwęk ogłosić tychże dziedziców za wyklętych, gdyby nie zwrócili owej dziesięciny polnej:* heredes predictos sic excommunicatos ac aggravatos in ecclesiis vestris publice singulis diebus dominicis et festivis, pulsatis campanis, candelis incensis et extinctis denunccietis, facientes ipsos in cibo, potu, salutacione, locucione, empcione, vendicione, foro, igne, balneo, hospicii recepcione et quavis christifidelium participacione prorsus vitari, inhibentes ipsis et ipsorum familie sacramenta ecclesiastica et ecclesiasticam sepulturam preter confessiones moriencium et baptismata parwlorum, monentes nichilominus ipsos, ut ad sancte matris Ecclesie gremium revertantur et se a dictis sentenciis absolvi procurent. Premissa tamen exequamini[a] tamdiu, quousque a nobis aliud habueritis in mandatis.

***Oryg.*** *pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. perg. IV. 3. 6. 2388).*

***Kop.*** *w kopjarzu beszowskim z r. 1663 str. 13/15 z nagłówkiem:* Censura excommunicationis et aggravationis fertur ob non praestitam satisfactionem eiusdem decimae in Oglądow 1385; *odpis nieco poprawniejszy aniżeli aktu poprzedniego.*

***Wyd.*** *Kod. Małop. III 365/9 nr 948 z oryg. razem z Nrem 19.*

***Reg.*** *Słown. Geogr. T. XV Cz. 1 [Warszawa 1900] 116 z tegoż wyd.*

## Nr 21.

*W Krakowie 10 lutego 1386.*

*Nawój proboszcz skalmierski, kanonik i oficjał krakowski, zatwierdza i ogłasza spisaną przez notarjusza publicznego ugodę, zawartą między Świętoborem rządcą kościoła w Beszowej a Paskiem z Trestczyna o dziesięcinę z Sędziejowic tegoż Paska, należącą zdawna prawem rycerskiem do kościoła beszowskiego.*

***Oryg.*** *pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. perg. IV. 3. 6. 2390) 41·5 × 20, perg. gatunku niemieckiego. — Pieczęci brak, pozostały po niej trzy nacięcia podłużne w pergaminie. — Pod tekstem, obok lewej strony formuły notarjalnej, znak notarjusza publicznego. — Na odwrociu zapiski, podające treść dokumentu z w. XIV do do XVIII (Opis oryg. i odpis tekstu przez Z. Wdowiszewskiego, urzędnika tegoż Archiwum; toż Nry następne 22—27).*

***Kop. 1.*** *Archivii ecclesiae cath. Cracov. Pars IX (Iura monasteriorum dioec. Cracov., kopjarjusz z poł. w. XVII w Archiwum Kapit. Kat. Krakow.) str. 336/8 z nagłówkiem:* De decima in Sąndzienouice ex agris praedialibus ad Ecclesiam Besschouiensem spectante Plebanus in ibidem cum haeredibus dictae villae concordat et componit. Cracouiae d 9 Febr. A° 1386; *odpis bardzo dobry, tylko Beszowę modernizuje. — 2. W Lib. Benef. Długosza w temże Archiwum* $\frac{101}{113}$ *f. 489'—490' odpis z w. XVII z nagłówkiem:* Concordia amicabilis de decima ex araturis praedialibus in Szandzienowicze ad Ecclesiam in Ban-

**20.** [a] **executione *Kop.*, exequantur *Wyd.***

schowa militari spectante.— *3. W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 223/4 z tym samym nagłówkiem a na końcu:* Ex libro Beneficiorum monasteriorum dioec. Cracov. sub sigillo venerabilis Capituli ecclesiae cathedralis Cracov. desumptum. Ioannes Chrysostomus Bodzenta apostolicus et venerabilis Capituli Cracov. notarius mpp.[1] — *4. W księdze żółtej z r. 1663 str. 6/7 z nagłówkiem:* Privilegium pro decima in Zandzianowice post praedium. 1386; *znacznie gorsza od poprzednich.*

*Wyd. Kod. dyplom. Kat. Krak. II 107 9 nr 330 z Kop. 1.*

Nauogius prepositus Scarbimiriensis, canonicus et officialis Cracouiensis, notum facimus quibus expedit universis, presentes literas inspecturis: Quod coram nobis et nostro iudicio inter discretum virum dominum Swantoborium ecclesie rectorem de Banszowa, actorem ex una et nobilem virum dominum Paschonem de Tresczin[2], reum parte ex altera, de et super decima in Szandzyenowicze[3] post araturas ipsius Paschonis ad ipsam ecclesiam in Banschowa spectante, materia questionis fuisset exorta et in nonnullos terminos continuata, tandem dicte partes volentes parcere laboribus, fatigis et expensis, in absencia nostri amicabiliter concordarunt, certos procuratores nostri ad presenciam cum procuratoriis certis notariis manibus scriptis et conscriptis publicis transmiserunt, fidem nobis de huiusmodi concordia facientes. Quorum coram nobis quidam Jacobus alias Jacussius Nicolai de Lagewniky[4] presbyter capellanus et procurator ipsius Paschonis et nomine procuratorio, de cuius mandato per publicum instrumentum manu Swantoslai quondam Laurencii de Lusczeuicze[4] clerici diocesis Cracouiensis, imperiali auctoritate (notarii) publici, nobis fuit facta plena fides, se recognovit a nobilibus viris dominis Wlostiborio de Grabowa[5] et Paschone de Lyczba[6], Johanne de Machow[7], Abraham de Gorzachyew[8], Pe-

**21.** [1] *X. Jan Chryzostom Bodzenta kaznodzieja zamkowy w r. jubileuszowym 1650 (K. Estreicher Bibl. Pol. XIII [Kraków 1894] 196), następnie kanonik gnieźnieński (1657—1664) i krakowski (1657 † 1678); nie oo. karmelitom (jak u X. Korytkowskiego Prał. i kan. gnieźn. I 50), ale kamedułom na Bielanach „darował bibljotekę swoją, którą po dziś dzień tam pokazują, gdzie i ciało jego spoczywa“ (X. L. Łętowski, Katalog bpów, prał. i kan. krak. II 46).*

[2] *Tresczin, w kop. 4 Treszczyn nieodgadnione, i już Długoszowi nieznane, pierwotnie Trestczyn dziedzina Trestków z rodu Gryfitów, z których* Paschco Trestka, *Mikołaj i Jan* de Trezczin *dziedzice wraz z swoją matką Pachną zbudowali kościół parafjalny w Gierczycach, wsi koło Opatowa w pow. sandomierskim 25. V. 1390 (Kod. Kat. Krak. II 147/8 nr 367 z kopji w Lib. ant. Archiw. Kapit. Kat. Krak.). Pawła-Paska z Trestczyna spotyka się na rokach krakowskich 9. V. 1419 (Helcel, Starod. prawa pol. pomn. II 237 nr 1632), a Trestków Gryfitów za czasów Długosza koło Sandomierza (Lib. Benef. II 314 i 316). Niepodobna upatrywać Trestczyna w Trześni nad Wisłą naprzeciw Sandomierza koło Nadbrzezia, noszącej stale nazwę Trześni od r. 1325 (wykaz kościołów parafjalnych diec. krak.) a w r. 1302 Terescz (Kod. dypl. Polski III [w Warszawie 1858] 169); ojczyzny Trestków należy raczej szukać w Opoczyńskiem koło Pilicy nad jej dopływem zw. Trestka poniżej Sulejowa.*

[3] *Podobnie i w kopjach Sędzianowice, dzisiaj i już za czasów Długosza Sędziejowice wś par. (już w r. 1325) koło Pińczowa na płn., której jednym z dziedziców był Gryfita Jan Giedecki (Lib. Benef. II 376/7), w ziemi wiślickiej, diec. dzisiaj kieleleckiej.*

[4] *Łagiewniki w pobliżu jedne są w parafji chmielnickiej niedaleko Sędziejowic, drugie na południe koło Buska i w jego parafji; Łuszczewice w par. naonczas więcławickiej (Długosz l. c. II 50) to dzisiejsze Łuczyce już w w. XVI (wizyta Radziwiłł.) w sąsiedniej par. luborzyckiej koło Krakowa i napowrót (od 1925) w diec. krak.*

[5] *Grabowa w par. beszowskiej.* [6] *Liczba, dzisiaj Łyczba tamże.*

[7] *Machów po prawym brzegu Wisły w par. michocińskiej pow. sandomierskim, diecezji dzisiaj przemyskiej.*

[8] *Gorzachiew, dzisiaj Gorzachew, także Gorzakiew w par. Gnojno na wschód od Sędziejowic w tejże co i one ziemi i diecezji.*

tro de Lyschakow[9], Bartholomeo de Banszowa, Marcisio de Sborow[10] heredibus quoddam testimonium corporali iuramento medio prestito recepisse, quod dicta decima ab antiquo ad ecclesiam in Banszowa spectavit et nunc de iure spectare debet; quapropter ex huiusmodi informacione prefatus Jacussius tamquam procurator legitimus prefatum Paschonem ad huiusmodi decimam fore solvendam coram nobis obligavit, promittens amodo dictam decimam nunquam a dicta ecclesia alienare, sed sicut ab antiquo dabatur, ipsam iure militali dare et assignare cum effectu. In quorum omnium testimonium et evidenciam presentes literas et talem concordiam[a] seu presens publicum instrumentum per Allexium notarium publicum et scribam cause presentis infrascriptum scribi et publicari mandavimus, et nostri sigilli appensi munimine fecimus roborari. Actum et datum Cracouie in consistorio nostro, anno Nativitatis Domini millesimo trecentesimo octuagesimo sexto, indiccione nona, die Saturni nona mensis februarii[11], hora terciarum vel quasi, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Vrbani superna providencia pape sexti, anno ipsius octavo. Presentibus honorabilibus et discretis viris dominis Clemente Jastrambecz archidiacono Zauichostensi, Petro de Dambno canonicis Cracouiensibus, magistro Nicolao de Gora, Stephano de Korzkew rectoribus ecclesiarum et Swentoslao Swentoslai de Zagorzani[b], Clemente Johannis de Druscow magistro scole Omnium Sanctorum de Cracouia, Bartholomeo Mathie de Chotow Gneznensi, Nicolao Mathie de Czarthky Poznaniensi notariis publicis auctoritate imperiali, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et ego Allexius olim Laurencii de Lelouia clericus Cracouiensis dyocesis, publicus imperiali auctoritate notarius, presenti[c] concordie seu publicis[d] instrumentis[d] aliisque omnibus et singulis premissis, dum sic fierent et agerentur, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, prepeditus aliis arduis negociis per alium notarium fidelem scribi feci, et fideliter conscripta in hanc publicam formam redegi una cum appensione sigilli prefati domini officialis rogatus et requisitus. me quoque hinc subscripsi signo et nomine meis solitis et consuetis consignavi in fidem et testimonium omnium premissorum.

## Nr 22.

*W Krakowie 18 maja 1386.*

*Nawój proboszcz skalmierski, kanonik i oficjał krakowski, ogłasza ugodę, zawartą między Świętoborem rządcą kościoła w Beszowej a Paskiem dziedzicem Trestczyna o dziesięcinę z Borzyszowic tegoż Paska, należącą zdawna prawem rycerskiem do kościoła beszowskiego.*

*Oryg. pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. perg. IV. 3. 2392) 33·3 × 12·5, perg. gat. niem. — Po pieczęci pozostały trzy nacięcia. — Na odwrociu zapiski j. w. Nr 21 (ob. wyżej str. 39).*

[a] concordidiam *Oryg.* [b] Zagorzeni *we wszystkich tekstach* [c] presentis *Kop. 1 i Wyd.* [d–d] publici instrumenti *Wyd.*

[9] *Łysaków po prawej stronie Wisły w par. Czermin (u Długosza Czyrmin w Lib. Benef. II 403), w ziemi i prepozyturze wiślickiej, diec. dzisiaj tarnowskiej.*

[10] *Zborów w par. soleckiej na płd. od Stopnicy.*

[11] *Mylkę pisarza 9 zam. 10 lutego zauważył już pierwszy wydawca Franc. Piekosiński (l. c. str. 108).*

*Kop 1. Acta officialia Cracov. w Archiwum książęco-metropolitalnej Kurji (Konsystorza General.) w Krakowie T. 108 f. 80—81 z 30. III. 1579:* Ingrossatio literarum; *przedłożył te* literas significatoriales rndi olim Nauogii praepositi Scarbim., canonici et officialis Cracov. in pargameno scriptas sigillique sui subappensione communitas, sanas, salvas *i t. d.* ne aliquo fortuito casu perirent vel vetustate corumperentur *Maciej paulin skałecki; odpis dość wierny a więc i w nim:* Treseczin, Borziszowicze, iczwa, Druskow, *nie brak jednak przekręceń imion osobowych:* Stancotorium, Wlotiborio *i w nazwach miejscowych:* Chotoli, Ganthi, *pisownia Beszowej jest już dzisiejsza. — 2. W księdze żółtej z r. 1663 str. 21/22 z nagłówkiem:* Concordia amicabilis super decimam post praedium in villa Długa Wola[1] 1386, *z zapiskiem na końcu:* Anno domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono die trigesima martii coram reverendo domino Alberto Nininski[2] canonico et vicario in spiritualibus ac officiali generali Cracouiensi oblatum; *zapisek niewątpliwie powtórzony z odwrocia oryginału. — 3. Tamże str. 22/23 odpis nieco późniejszy i znacznie gorszy.*

*Uw. Klamra kątowa w edycji niniejszej oznacza tekst powtarzający się ten sam, co i w akcie poprzednim (str. 40 ww. 14/23) i dlatego tutaj wypuszczony. Osobistości występują w nim te same, również i miejscowości te same, wyjąwszy jedynie nieznanych i nieistniejących już dzisiaj Borzyszowic.*

Nauogius prepositus Scarbimiriensis, canonicus et officialis Cracouiensis, notum facimus quibus expedit universis, presentes literas inspecturis: Quod coram nobis et nostro iudicio inter discretum virum dominum Swantoborium ecclesie rectorem de Banszowa, actorem ex una et nobilem virum dominum Paschonem heredem de Trestczin, reum parte ex altera, de et super decima in Borziszouicze[3] post araturas ipsius Paschonis ad ipsam ecclesiam in Banszowa spectante, materia questionis fuisset exorta><nobis fuit facta plena fides, se recognovit a nobilibus viris dominis Wlostiborio de Grabowa et Paschone de Lyczba[a] heredibus quoddam testimonium corporali iuramento medio prestito recepisse, quod dicta decima ab antiquo ad ecclesiam in Banszowa spectavit et nunc de iure spectare debet; quapropter ex huiusmodi informacione prefatus Jacussius tamquam procurator legitimus prefatum Paschonem ad huiusmodi decimam fore solvendam coram nobis obligavit, promittens amodo dictam decimam nunquam a dicta ecclesia alienare, sed sicut ab antiquo dabatur, ipsam iure militali dare et assignare cum effectu. In quorum omnium testimonium presentes literas scribi fecimus nostrique sigilli officialatus (appensione)[b] iussimus communiri. Datum Cracouie, anno Domini millessimo CCCLXXXVI[to] die XVIII mensis maii. Presentibus discretis viris dominis Clemente Johannis de Druscow magistro scole Omnium Sanctorum de Cracouia, Bartholomeo Mathie de Chotow Gneznensi, Nicolao Mathie de Czarthky Poznaniensi clericis imperiali auctoritate notariis publicis, testibus ad premissa vocatis et rogatis.

**22.** [a] Lyczwa *Oryg. i Kop. 1.* [b] *opuszcz. Oryg. i Kop.*

**22.** [1] *Nieznana.*

[2] *Błędnie wypisany tutaj Niwińskim ten wikarjusz in spirit. i officjal gener., natenczas kustosz sandecki, kanonik i archidiakon krakowski h. Nałęcz.*

[3] *Borzyszowice są nieznane już Długoszowi, który natomiast wymienia nieistniejące dzisiaj Bistramowicze nad Wisłą z prawego jej brzegu w par. Czyrnin t. j. czermińskiej (Lib. Benef. III 127); folwarku już wtedy za czasów Długosza nie miały, istnieją one jeszcze w r. 1578 (A. Pawiński, Źródła dziejowe T. XIV. Małopolska T. III 201).*

## Nr 23.

*W Krakowie 29 listopada 1386.*

*Nawój proboszcz skalmierski, kanonik i oficjał krakowski, ogłasza wyrok, mocą którego kościołowi beszowskiemu przyznaje należną mu dziesięcinę snopową z ról wsi Otałęża, zatrzymaną od lat dwunastu przez Marka dziedzica Niekrasowa i Turska.*

***Oryg.** pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. perg. IV. 3. 6. 2399) 35·5 × 31·9, gatunku niemieckiego. — Pieczęć wisząca na pasku pergaminowym, o dwóch odciskach (contrasigillum) zupełnie niewyraźna. — Zapiski na odwrociu jak przy Nrze 21 (ob. wyżej str. 39 w. 37).*

***Kop.** W księdze żółtej z r. 1663 str. 18/19 z nagłówkiem:* Decretum super decimam post praedium in villa Otaląż, Primum, cum citatione. 1386; *odpis wcale znośny.*

In nomine Domini amen. Nos Nauogius prepositus Scarbimiriensis, canonicus et officialis Cracouiensis notum facimus quibus expedit[a] universis, presencium noticiam habituris: Quod cum inter discretum virum dominum Swentoborium rectorem parochialis ecclesie de Banszowa Cracouiensis dyocesis, actorem ex una et nobilem virum dominum Marcum heredem de Necrasszow[1], reum parte ex altera eiusdem dyocesis Cracouiensis, materia questionis de et super decima[a] in villa dicta Otolanz[2] post araturas seu agriculturas, quas colit et tenet ipse dominus Marcus, coram nobis materia questionis fuerat exorta libellusque oblatus extitisset ad iudicium nostrum pro parte antedicti Swantoborii huiusmodi continencie et tenoris: Coram vobis honorabili viro domino Nauogio preposito Scarbimiriensi, canonico et officiali Cracouiensi, ego Jacussius clericus dyocesis Cracouiensis, procurator et procuratorio nomine Swantoborii rectoris ecclesie de Banszowa dyocesis Cracouiensis, contra Marcum heredem de Necrasszow iudicialiter constitutus, dico et propono cum querela, quod licet decimam manipularem post agros et agriculturas eiusdem Marci et suorum antecessorum in villa dicta Othalusz a iuris statuto et ex antiqua prescripcione a decem, a XX, a XXX, a XL (annis citra) et ultra ad ecclesiam in Banszowa pertinuisset et nunc pertinere dinoscitur et in ewm, tamen predictus Marcus, nescitur quo spiritu ductus, per spacium XII annorum dare denegavit eandem decimam et nunc denegat, nam eadem ecclesia in Banszowa est fundata super eadem decima, decimam vero cuiuslibet anni predictorum XII annorum bona fide divisim estimo ad tres marchas grossorum, summa facit XXX sex marchas; quare domine reverende, domine iudex peto, quo supra nomine procuratorio, predictam decimam in Othalusz ad predictam ecclesiam in Banszowa ab annis suprascriptis pertinuisse et nunc pertinere per vos declarari et decerni a iuris statuto et ex antiqua prescripcione, eundemque Marcum racione decime predicte XII annorum ad XXXVI marchas necnon ad litis expensas michi condempnari, condempnatumque ad satisfaciendum compelli per vos et vestram

**23.** [a] *dopisane w tekście nad wierszem, ob. uwagę w widymacie notarjuszowskim tegoż aktu*

**23.** [1] *Niekrasów wś paraf. (już w r. 1325) w pow. sandomierskim z lewej strony Wisły między Połańcem a Osiekiem. Za czasów Długosza siedzieli w niej jak i w Tursku (ob. niżej przyp. 3) jeszcze Gryfici (Lib. Benef. II 323 i 324).*

[2] *Otałęż w par. do dziśdnia czermińskiej jak i Łysaków (ob. wyżej Nr 21 str. 41 przyp. 9), po przeciwnym, prawym brzegu Wisły przy ujściu do niej Jamnicy-Brenia, w ziemi i prepozyturze wiślickiej, diec. obecnie tarnowskiej. U Długosza Otholasz (l. c. II 404), Othalasz (l. c. III 128), dziedzina naonczas Jastrzębców z Rytwian; w Kop. Otaląż.*

sentenciam diffinitivam censura ecclesiastica mediante, salvo michi iure addendi, mittendi, corrigendi et aliter denuo dandi loco et tempore oportunis; ad quem quidem libellum Swentoslaus Swentoslai de Zagorzani, procurator nomine Marci predicti, animo litem contestandi negavit narrata terminusque per nos partibus predictis fuit assignatus ad iurandum de calumpnia; quo termino adveniente et in eodem termino recepto iuramento calumpnie a partibus supradictis actor Swentoborius rector predictus dixit esse verba contenta in suo libello predicto, reus vero Marcus heres predictus affirmavit litis contestacionem procuratoris sui predicti; testes nonnulli pro parte Swentoborii sepedicti sunt inducti et per nos sunt recepti, et post iuramentum ipsorum corporaliter per ipsos prestitum per notarium nostrum super hoc deputatum fuerunt examinati de consensu procuratorum parcium predictarum in causa predicta, testium dicta sunt publicata et nos cum eisdem procuratoribus eadem dicta testium habuimus pro publicatis atque in causa sepedicta una nobiscum concluserunt et habuerunt pro concluso, nosque similiter habuimus pro concluso; et tandem visis actis cause predicte et probacionibus ipsius Swentoborii habitis et diligenter examinatis, comperimus intentum Swentoborii rectoris ecclesie predicte probatum fuisse et suum debere sortiri debitum effectum: nos igitur Nauogius prepositus Scarbimiriensis, canonicus et officialis Cracouiensis predictus, communicato consilio iurisperitorum, sedentes pro tribunali, solum Deum pre oculis habentes, sentenciam diffinitivam in hiis scriptis sentenciamus, dicimus, declaramus et diffinitive pronuncciamus decimam manipularem campestrem post agros, araturas seu agriculturas in villa Otholansz, quos colit et tenet Marcus heres de Tursko[3] et de Necrasszow, ad ecclesiam in Banszowa et ad rectorem ipsius ecclesie Swentoborium de parochiali et communi iure pertinuisse et pertinere, dictamque ecclesiam in Banszowa et rectorem ipsius in possessione dicte decime pacifica et quieta extitisse, ipsumque Marcum ad dandum et ad decimandum decimam predictam ipsis ecclesie et rectori compellendum fore et compelli debere, necnon ad solucionem et ad satisfaccionem pro dampnis pro non data decima de dictis agris seu araturis tempore litis mote, super quibus ipse Swentoborius presumpserit iurare, et ad litis expensas predictum Marcum eidem Swentoborio condempnamus fore et condempnari debere, quarum expensarum nobis taxacionem in posterum reservamus. In quorum omnium et evidenciam pleniorem presentem nostram sentenciam diffinitivam seu presens publicum instrumentum per Allexium, notarium publicum et scribam cause presentis infrascriptum, scribi et publicari mandavimus, et nostri sigilli appensione munimine fecimus roborari. Actum et datum Cracouie in domo habitacionis nostre, anno Nativitatis Domini MCCC°LXXX° sexto, indicione nona, die Jouis penultima mensis novembris, hora terciarum vel quasi, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini, domini Vrbani digna Dei providencia pape sexti anno nono. Presentibus honorabili et discretis viris dominis Johanne dicto Capella custode ecclesie sancti Egidii in Cracouia, Dominico de Iwanowicze, Dobeslao de Raciborowicze rectoribus ecclesiarum, magistro Johanne rectore scole sancti Stephani in Cracouia, Bartholomeo Mathei de Chotow et Johanne Pauli de Brzeska publicis imperiali autoritate notariis Gneznensis et Cracouiensis dyocesis, testibus ad premissa.

[3] *Tursko w par. Niekrasów.*

Et ego Allexius olim Laurencii de Lelouia clericus Cracouiensis dyocesis, publicus imperiali autoritate notarius, predicte sentencie diffinitive prolacioni aliisque omnibus et singulis premissis, dum sic fierent et agerentur, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, prepeditus aliis arduis negociis per alium notarium fidelem scribi feci, et fideliter conscripta rogatus et requisitus in hanc publicam formam redegi una cum appensione sigilli prefati domini officialis, me quoque hinc subscripsi signo et nomine meis solitis et consuetis quibus utor consignavi in fidem et testimonium omnium premissorum. Constat michi notario de hac diccione „expedit“ obmissa in prima linea presentis instrumenti inter dicciones „quibus“ et „universis“, obmissa non vicio sed errore. Item constat michi de ista diccione „decima“ obmissa in tercia linea instrumenti presentis inter dicciones „super“ (et) „in villa“, eciam obmissa non vicio sed errore.

## Nr 24.

*W Krakowie 9 lutego 1387.*

*Nawój proboszcz skalmierski, kanonik i oficjał krakowski, rządcom i wikarjuszom parafij w Niekrasowie, Połańcu i Pacanowie, w wykonaniu ogłoszonego przez siebie wyroku, nakazuje upomnieć i skłonić Marka dziedzica Niekrasowa do uiszczenia kościołowi beszowskiemu dziesięciny snopowej polnej z Ołałęża i zapłaty kosztów czterech grzywien w sporze o nią w dwóch ratach, a mianowicie w środopoście (17 marca) i uroczystość św. Stanisława w maju (d. 8); w razie odmowy mają go w swoich kościołach ogłosić za wyklętego.*

*Oryg. pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. IV. 3. 6. 2397) przeciętnie 27·1 × 27·2, gatunku włoskiego. — Z pięciu pieczęci, jakie niegdyś wisiały, pozostała jedna na pasku pergaminowym, w zwykłym wyciśnięta wosku, okrągła średnicy około 30 mm., dość dobrze zachowana; wyobraża okno o podniebiu gotyckiem, w którem stoi postać świętego w aureoli, po bokach okna z lewej strony tarcza z herbem Topór, z prawej tarcza z h. Sas (półksiężyc mający po dwie gwiazdy na swoich rożkach, między niemi strzała w słup), nad tarczami z każdej strony gwiazda, pod oknem i tarczami mur, w którego środku klęczy postać z rękami złożonemi do modlitwy zwrócona w prawą stronę; w otoku napis*: † S. Nauogij d Tanczin offic Cracouien. — *Na odwrociu zapiski, jak w oryg. Nr 21 (str. 39 w. 37).*

*Kop. W księdze żółtej z r. 1663 str. 19 20 z nagłówkiem:* Decretum Secundum, in quo in defectu satisfactionis fertur excommunicatio. 1387 *i uwagą końcową:* Te dekreta inordinate się pisały, dla tegosz inscriptiones upatrowac, gdzie napisano Decretum Primum, to tam pierwsza sprawa, gdzie Secundum to druga, gdzie Tertium to trzecia sprawa *(ob. Nr 23 wyżej i niżej 27).*

Nawogius prepositus Scarbimiriensis, canonicus et officialis Cracouiensis, discretis viris rectoribus et vicariis in Necrassow, in Polanecz, in Paczonow[1] et aliis presentibus requisitis ecclesiarum salutem in Domino. Quoniam iamdudum coram nobis lite suscitata inter discretum virum dominum Swentoborium rectorem ecclesie parochialis de Banszowa Cracouiensis diocesis, actorem ex una et nobilem virum dominum Marcum heredem de Necrassow, reum parte ex altera eiusdem Cracouiensis diocesis, materia questionis de et super decima

**24.** [1] *Połaniec nad Czarną przy ujściu Wschodniej blisko Wisły, Pacanów w stronie zachodniej, starodawne obie parafje ziemi wiślickiej, między niemi Beszowa.*

in villa dicta Otolanz post araturas seu agriculturas, quos colit et tenet ipse dominus Marcus, coram nobis materia questionis fuerat exhorta, et eius occasione lite[a] legitime contestata probacionibus receptis de consensu procuratorum parcium predictarum dicta testium sunt publicata, ac in eadem causa per procuratores earundem parcium est conclusum, tandem nos actis et meritis cause predicte visis et diligenter examinatis comperimus intentum prefati Swentoborii probatum fuisse et suum sortire huiusmodi debitum effectum, sentenciam diffinitivam nostram Christi nomine invocato promulgavimus certo sub tenore[2]; huiusmodi autem sentenciam diffinitivam nostram volumus hic habere pro inserta. Per quam quidem sentenciam diffinitivam predicto Swentoborio ad ecclesiam predictam in Banszowa tamquam rectori eiusdem ecclesie possessionem et restitucionem decime sepedicte in Otolanz adiudicavimus, prefatumque dominum Marcum ab occupacione et a spoliacione huiusmodi decime removimus et decernimus fore ammovendum una cum expensis litis, dampnis et interesse et perceptis dicte decime a tempore litis mote, super quibus ipse Swentoborius presumpserit iurare, prout in eadem sentencia diffinitiva apparet manifeste, que sentencia nostra diffinitiva nulla appellacione suspensa transivit in rem iudicatam. Et quia nichil esset iura condere, nisi sit qui ea exequatur, nichil esset promulgari, nisi debite execucioni demandetur, unde nos volentes predictam nostram diffinitivam sentenciam deducere ad effectum, vobis et vestrum cuilibet sancte obediencie (in virtute)[b] et sub excommunicacionis pena, quam vos trina canonica monicione premissa incurrere volumus ipso facto, si nostris que precipimus non parueritis mandatis aut ea neglexeritis seu contempseritis aliqualiter adimplere, quatinus, prout fueritis requisiti, predictum dominum Marcum, si comode copiam ipsius habere poteritis, alioquin in ecclesiis vestris predictis publice proponendo moneatis efficaciter inducendo, ut prefatam decimam manipularem campestrem cuiuslibet grani de agris, araturis in villa predicta Otalanz eidem Swentoborio rectori et successoribus ipsius ecclesie in Banssowa predicte et pro expensis litis in causa huiusmodi, per nos cum moderacione nostra taxatis, quatuor marcas in terminis infrascriptis, videlicet duas marcas ad dominicam Letare[3] et alias duas marcas ad festum sancti Stanislai tempore maii mensis proxime venturum[c] a die monicionis per vos sibi faciende det, tribuat, decimet[d], assignet et exsolvat seu satisfaciat pro eidem cum effectu, ac ipsum Swentoborium ad possessionem decime predicte admittat iuxta nostram sentenciam et pronunciacionem; quorum dierum decem pro primo, decem pro secundo et relicum[e] temporis pro tercio peremptorio termino, trina canonica monicione eidem premissa, prefigimus et assignamus. Alias si secus fecerit, nos ipsum dominum Marcum exnunc prout extunc et extunc prout exnunc Christi nomine invocato excommunicamus in hiis scriptis, quem et vos et quilibet vestrum sic in ecclesiis vestris predictis publice curetis denunciari excommunicatum singulis diebus dominicis et festivis tamdiu, donec a nobis aliud habueritis in mandatis. Datum Cracouie, anno Domini M°CCC°LXXX septimo, die nona mensis februarii nostro sigillo subappenso. Facta executione vestris sigillis literam reddite sigillatam.

**24.** [a] litis *Oryg. i Kop.* [b] *opuszcz. tamże* [c] futurum *Kop.* [d] decimat *Oryg. i Kop.* [e] *tak Oryg.*

**24.** [2] *D. 29 listopada 1386 (ob. Nr poprzedni).*

[3] *D. 17 marca.*

## Nr 25.

*W Krakowie 9 lutego 1387.*

*Nawój proboszcz skalmierski, kanonik i oficjał krakowski, przedstawia spór między Świętoborem rządcą kościoła beszowskiego a Janem zw. Jasiek dziedzicem Zdziesławic o wystawioną przez tegoż Jana karczmę we wsi Beszowej, i ogłasza wydany przez siebie wyrok w tej sprawie, orzekający usunięcie tejże karczmy i poniesienie kosztów sporu przez rzeczonego Jaśka ze Zdziesławic.*

***Oryg.** pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. perg. IV. 3. 6. 2395) 45·5 × 31·2, gatunku niemieckiego. — Pieczęci brak, pozostały po niej tylko nacięcia w pergaminie. — Znak notarjusza ten sam, co w Nrze 21 (ob. wyżej str. 39). — Na odwrociu zapiski jak w Nrze poprzednim.*

***Kop.** W księdze żółtej z r. 1663 str. 7/9 z nagłówkiem:* Decretum super tabernam in Banszowa 1387 *wraz z dodatkiem drugiej ręki:* et secundum 1384 secunda Iunii *należącym do aktu następnego z mylnem wszakże oznaczeniem roku.*

In Christi nomine amen. Nos Nauogius prepositus Scarbimiriensis, canonicus et officialis Cracouiensis, notum facimus quibus expedit universis, presencium noticiam habituris: Quod cum inter discretum virum dominum Swanthoborium rectorem ecclesie de Banszowa, actorem ex una et Johannem dictum Jasszek heredem de Sdzeslauicze[1] Cracouiensis dyocesis, reum parte ex altera, materia questionis fuerat exorta de et super tabernam in villa Banszowa predicta, locatam per ipsum Johannem in preiudicium ecclesie predicte in Banszowa, libellusque pro parte antedicti Swantoborii nostrum ad iudicium extitisset oblatus huiusmodi continencie et tenoris: Coram vobis honorabili viro domino Nauogio preposito Scarbimiriensi, canonico et officiali Cracouiensi, ego Jacussius clericus Cracouiensis dyocesis, procurator et procuratorio nomine Swanthoborii rectoris ecclesie de Banszowa, contra et adversus Johannem heredem de Sdzeslauicze iudicialiter constitutus, dico et propono cum querela, quod licet a decem, viginti, XXX, XL annis citra et ultra solum unica thaberna fuisset in villa predicta Banszowa et nunc debet esse, que thaberna a iuris statuto et ex antiquo tempore ad ecclesiam predictam in Banszowa ab annis prenotatis pertinuisset et nunc spectare et pertinere debet iure suprascripto, tamen predictus Johannes nescitur quo spiritu ductus locavit et construxit propria temeritate (thabernam)[a] in villa predicta Banszowa, per quam thabernam sic per ipsum Johannem locatam thaberna Swanthoborii est anullata, ita quod a duodecim annis idem Swanthoborius caruit censum et nunc caret, et ea fecit et fieri procuravit predictus Johannes in contemptum et in detrimentum ipsius Swanthoborii necnon ecclesie sue predicte, inhabitatores vero predictam thabernam seu thabernatores solvebant antecessoribus predicti Swanthoborii de quolibet anno unam sexagenam, que omnia bona fide estimo ad XV marcas grossorum coniunctim, divisim vero racione cuiuslibet anni predictorum annorum ad unam sexagenam grossorum predictorum; quare domine reverende, domine

**25.** [a] *brak Oryg. i Kop.*

**25.** [1] *Zdziesławice: z paru wsi tej nazwy w diec. krakow. najprawdopodobniej są to najbliższe Beszowej w par. stobnickiej dzisiejsze Dziesławice, za niewoli rosyjskiej Diesłowicami zwane; za czasów Długosza dziedzina Powałów (Lib. Benef. II 443).*

iudex, peto nomine quo supra procuratorio per vos declarari et decerni fuisse et nunc esse solam unam thabernam et nullam aliam, thabernam vero per eundem Johannem locatam seu constructam anullari et fore anullandam, destrui et fore destruendam, eundemque Johannem racione census predictorum duodecim annorum ad XV marcas grossorum eidem Swentoborio condempnari, condempnatumque ad solvendum predictas XV marcas grossorum ad satisfaciendum pro eisdem compelli vestra sentencia diffinitina mediante, et ea produco salvis michi in omnibus iuribus scilicet addendi, mittendi, declarandi, interpretandi, corrigendi, informandi et aliter denuo dandi loco et tempore oportunis, et protestor de expensis in lite factis et de in posterum faciendis; ad quem quidem libellum animo legitime litem contestandi Johannes predictus sic respondit negando narrata prout narrantur et dicendo petita fieri non debere, receptoque iuramento calumpnie a partibus predictis testes pro parte supradicti Swantoborii sunt inducti et per nos fuerunt recepti ac per notarium nostrum examinati, dictaque testium in causa predicta sunt publicata et per nos habita pro publicatis (atque)[a] in causa eadem partes sepedicte una nobiscum concluserunt et habuerunt pro concluso nosque similiter cum eis habuimus pro concluso; et tandem actis cause predicte et probacionibus per ipsum Swanthoborium productis, visis, habitis et diligenter examinatis comperimus intentum prefati Swanthoborii fuisse debite probatum et suum sortiri debere debitum effectum, propter quod dicte partes fuere citate ad ferendum et ad audiendum ferri sentenciam diffinitivam in causa predicta, in quo termino dictis partibus assignato nos Nauogius prepositus Scarbimiriensis, canonicus et officialis Cracouiensis predictus, communicato consilio iurisperitorum, Christi nomine tulimus sentenciam diffinitivam. Cuius quidem sentencie diffinitive tenor est talis: Cristi nomine invocato ipsum solum Deum pre oculis habentes, pro tribunali sedentes, per hanc nostram sentenciam diffinitivam in hiis scriptis sentenciamus, dicimus, declaramus et diffinitive pronunciamus unam thabernam ecclesie in Banszowa ab antiquo fuisse et esse, Johannis vero dicti Jaszco heredis de Sdzeslauicze thabernam ibidem in Banszowa in preiudicium ecclesie et rectoris eiusdem in Banszowa esse locatam, ipsumque Johannem prefatam thabernam suam in Banszowa fore deponendam et deponi debere, necnon ad dampna, que percepit ipse Swenthoborius in thaberna sua per ipsum Johannem a tempore litis mote super quibus ipse Swentoborius presumpserit iurare, ac ad expensas litis prefatum Johannem dicto Swenthoborio condempnamus fore et condempnandum debere, quarum expensarum nobis taxacionem in posterum reservamus. In quorum omnium testimonium et evidenciam pleniorem presentem nostram sentenciam diffinitivam seu presens publicum instrumentum per Allexium notarium publicum et scribam cause presentis infrascriptum scribi et publicari mandavimus, et nostri sigilli appensione munimine fecimus roborari. Actum et datum Cracouie in consistorio nostro, anno Nativitatis Domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, indicione decima, die Saturni nona mensis februarii, hora terciarum vel quasi, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Vrbani superna providencia pape sexti anno nono. Presentibus honorabilibus et discretis viris dominis Clemente Jastrambecz archidiacono Zauichostensi, Petro de Dambno canonicis Cracouiensibus, magistro Nicolao de Gora, Stephano de Korzkew rectoribus ecclesiarum et Swentoslao Swentoslai de Za-

gorzani notario publico clerico Cracouiensis dyocesis, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et ego Allexius olim Lawrencii de Lelouia clericus Cracouiensis dyocesis, publicus imperiali actoritate notarius, predicte libelli oblacioni[b], litis contestacioni[b], sentencie diffinitive promulgacioni[b] aliisque omnibus et singulis premissis, dum sic fierent et agerentur, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, prepeditus aliis arduis negociis per alium notarium fidelem scribi feci, et fideliter conscripta in hanc publicam formam redegi una cum appensione sigilli prefati domini officialis rogatus et requisitus, me quoque hinc subscripsi signo et nomine meis solitis et consuetis consignavi in fidem et testimonium omnium premissorum.

## Nr 26.

*W Krakowie 2 czerwca 1387.*

*Nawój proboszcz skalmierski, kanonik i oficjał krakowski, rządcom i wikarjuszom kościołów w Stobnicy, Kijach, Kurozwękach, Pacanowie, Połańcu i innym zleca obciążyć ponownie klątwą Jana dziedzica Zdziesławic, iż mimo wydanego i ogłoszonego sobie wyroku nie usunął karczmy swojej w Beszowej, i upornie trwa w klątwie.*

***Oryg.** pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. perg. IV. 3. 6. 2402) 38·4 × 28·5, gatunku niemieckiego. — Na paskach pergaminowych wiszą 4 okruchy pieczęci. — Na odwrociu zapiski jak przy Nrze 21.*

***Kop.** W księdze żółtej z r. 1663 str. 9,10 z nagłówkiem:* Supra eandem tabernam instrumentum publicum.

Nauogius prepositus Scarbimiriensis, canonicus et officialis Cracouiensis, discretis viris rectoribus et vicariis in Stobnicza, in Kije, in Curozwanky, in Paczonow, in Polanecz[1] et aliis presentibus requisitis ecclesiarum, salutem in Domino. Quoniam iamdudum lite suscitata inter discretum virum dominum Swentoborium rectorem ecclesie in Banszowa, actorem ex una et Johannem dictum Jasszek heredem de Sdzeslauicze, reum parte ex altera Cracouiensis diocesis, de et super taberna locata[a] per ipsum Johannem in preiudicium ecclesie predicte in Banszowa et eius occasione lite legitime contestata, probacionibus pro parte prefati Swentoborii inductis in causa predicta de consensu parcium predictarum (dicta testium)[b] fuerunt publicata et per nos sunt[c] habita pro publicatis, atque in causa sepedicta per partes dictas fuit conclusum, nos similiter cum eis habuimus pro concluso, tandem nos actis et meritis cause predicte ac probacionibus ipsius Swentoborii visis, consideratis et diligenter examinatis sentenciam diffinitivam Christi nomine invocato (promulgavimus)[d] certo sub tenore[2]; huiusmodi autem diffinitivam volumus hic habere pro inserta. Per quam quidem nostram sentenciam diffinitivam pronuncciavimus unam tabernam ecclesie in Banszowa ab antiquo fuisse et esse, Johannis vero predicti tabernam

**25.** [b] [b—b] oblacionem, contestacionem, promulgacionem *Oryg. i Kop.*

**26.** [a] locatam *Oryg.* [b] *brak Oryg. i Kop.* [c] fuerunt *Kop.* [d] *brak Oryg., luka Kop.*

**26.** [1] *Stobnica, dzisiaj Stopnica, w stronie płn.-wschod. od Wiślicy, Kije na płn. od Pińczowa w ziemi i prepozyturze wiślickiej, prastare parafje; resztę wymienionych tutaj kościołów ob. w Nrach poprzednich.*

[2] *Ob wyżej Nr 25 str. 48 ww. 25/36.*

ibidem in Banszowa in preiudicium ecclesie predicte et rectoris eiusdem esse locatam, ipsumque Johannem prefatam tabernam fore deponendam et debere deponi una cum expensis litis, dampnis et interesse et perceptis[e] dicte taberne a tempore mote litis, prout in eadem sentencia diffinitiva apparet manifeste[e]. Et ab eadem sentencia diffinitiva fuerat et extitit frivole appellatum, ex eo quia per ipsum Johannem in termino iuris apostoli non sunt recepti, prout per ipsum Johannem sunt petiti, ergo dicta nostra sentencia diffinitiva transivit in rem iudicatam. Et quia nichil esset iura condere, nisi sit qui ea exequatur, nichil esset promulgari, nisi debite execucioni demandetur, et licet iamdudum nostram sentenciam diffinitivam predictam debite execucioni demandavimus, dystricte districcius iniu(n)gentes certis executoribus, ut eundem Johannem heredem inducerent et monerent realiter cum effectu, quatinus prefatam tabernam sic, prout prius pronuncciatum est, deponeret et destrueret, et pro expensis litis huiusmodi cause per nos cum moderacione nostra taxatis quatuor marchas cum uno fertone daret, assignaret ac exsolveret in terminis iam elapsis, in quibus fuit ipse Johannes predictus per nos condempnatus, eidem Swentoborio rectori satisfaceret cum effectu et pro eisdem amicabiliter concordaret; alioquin ipsum Johannem in ecclesiis eorum publice denuncciarent excommunicatum singulis diebus dominicis et festivis, prout hec omnia in nostris literis diffinitive sentencie nostre et execucioni(s) debite[f] eiusdem ac in actis nostris cause predicte plenius continentur. Et quia dictas nostras sentencias excommunicacionis per nos ut prefertur in ipsum Johannem latas eciam post publicacionem et denuncciacionem earum per nonnulla temporis intervalla spiritu ductus dyabolico[g] sustinuit et nunc sustinet animo dampnabiliter indurato, communionique Christi fidelium temere se ingessit et ingerit, ac gregem Domini cum sua labe nequiter inficiat claves sancte matris Ecclesie viliter contempnendo, quare nobis prefatus Swentoborius debita cum instancia supplicavit, ut sentenciam nostram diffinitivam predictam aliter pro parte ipsius Swentoborii et contra[h] eundem Johannem heredem latam debite execucioni demandaremus, et ad ulteriora in eadem procedere (et) processus aggravacionis ulteriores contra ipsum Johannem dare et decernere dignaremur: nos igitur, volentes predictam nostram sentenciam diffinitivam debitum deducere ad effectum ut tenemur, ac consideratis iustis postulacionibus ipsius Swentoborii deducentesque ad debite conversacionis examen, ne innocencie[i] puritas confusa subcumbetur vel pravitas effugeret inpunita, dictas nostras sentencias excommunicacionis presentibus aggravantes eundemque Johannem, ut prius et prout est excommunicatus et publice in ecclesiis denuncciatus, presentibus denuncciamus nostris sentenciis excommunicacionum excommunicatum et ligatum, vobisque et vestrum cuilibet in virtute sancte obediencie et sub pena excommunicacionis mandamus, qui super hoc fueritis requisiti vel vestrum aliquis fuerit requisitus, quatinus ipsum Johannem infra missarum sol(l)empnia sic excommunicatum et aggravatum, ut moris est, singulis diebus dominicis et festivis publice in ecclesiis vestris predictis, incensis et extinctis candelis, pulsatis campanis denuncciare curetis, facientes ipsum Johannem in cibo, potu, salutacione, locucione, empcione, vendicione, foro, igne, balneo ac hospicii recepcione et quovis actu legitimo ac participacione et conversacione

**26.** [e–e] percepta—manifesta *Oryg. i Kop.* [f] execucioni emorie *Oryg.*, executio memoriae *Kop.* [g] dyabolo *Oryg.* [h] *sześć kropek nad tym wyrazem Oryg.* [i] inpotencie *Oryg. i Kop.*

a cunctis Christi fidelibus arcius evitari et abstinere, inhibentes sibi et familie ipsius ecclesiastica sacramenta ac ecclesiasticam sepulturam preter confessiones moriencium et baptismata parwlorum tamdiu, donec reversus ad unitatem fidei ortodoxe dignos Salvatori possit reddere fructus, et satisfaccione premissa a nobis mereatur beneficium ac conversacionem absolucionis obtinere. Datum Cracouie, secunda die mensis iunii anno Domini M°CCC°LXXXVII, nostro sigillo subappenso. Execucione facta diligenter literam reddite sigillis vestris subappensis[1].

## Nr 27.

*W Krakowie 16 maja 1387.*

*Nawój proboszcz skalmierski, kanonik i oficjał krakowski, rządcom i wikarjuszom kościołów w Niekrasowie, Połańcu, Pacanowie, Stobnicy i innym zleca obciążyć ponownie klątwą Marka dziedzica Niekrasowa, iż mimo wydanego i ogłoszonego sobie wyroku nie uiścił dziesięciny ze wsi Otałęża kościołowi beszowskiemu, i upornie trwa w klątwie.*

***Oryg.*** *pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. perg. IV. 3. 6. 2398) przeciętnie 42·2 × 30·7, gat. niemieckiego, z lewej strony duża plama od wilgoci bez uszczerbku dla tekstu. — Po pieczęciach pozostały jedynie 4 okruchy na paskach pergaminowych. — Na odwrociu zapiski jak przy Nrze 21.*

***Kop.*** *W księdze żółtej z r. 1663 str. 17/18 z nagłówkiem:* Decretum excommunicationis et aggravationis super decimam post praedium in Otaląż, Tertium. 1387.

Nawogius prepositus Scarbimiriensis, canonicus et officialis Cracouiensis, discretis viris rectoribus et vicariis in Necraszow, in Polanecz, in Paczonow, in Stobnicza et aliis qui presentibus fuerint requisiti ecclesiarum, salutem in Domino. Quoniam iamdudum coram nobis lite suscitata inter discretum virum dominum Swentoborium rectorem ecclesie parochialis de Banszowa Cracouiensis dyocesis, actorem ex una et nobilem virum dominum Marcum heredem de Necrassow, reum parte ex altera eiusdem Cracouiensis dyocesis, materia questionis de et super decima in villa dicta Otalanz post araturas seu agriculturas, quas colit et tenet ipse dominus Marcus, coram nobis materia questionis fuerat exhorta et eius occasione lite[a] legitime contestata, probacionibus receptis de consensu procuratorum parcium predictarum dicta testium sunt publicata ac in eadem causa per procuratores earundem parcium est conclusum, tandem nos actis et meritis cause predicte visis et diligenter examinatis comperimus intentum prefati Swentoborii probatum fuisse et suum sortire huiusmodi debitum effectum, sentenciam diffinitivam nostram Christi nomine invocato promulgavimus certo sub tenore[1]; huiusmodi autem sentenciam diffinitivam nostram volumus hic habere pro inserta. Per quam quidem sentenciam diffinitivam predicto Swentoborio ad ecclesiam predictam in Banszowa tamquam rectori eiusdem ecclesie possessionem et restitucionem decime sepedicte in Otalanz adiudicavimus, prefatumque dominum Marcum ab occupacione et a spoliacione huiusmodi decime removimus et decernimus fore ammovendum una cum expensis litis, dampnis et interesse et perceptis dicte decime a tempore litis mote, super quibus ipse Swentoborius presumpserit iurare, prout in eadem sentencia diffinitiva apparet

**26.** [1] *w Oryg. dołożony jest znak, zabezpieczający przed późniejszemi dopiskami*

**27.** [a] litis *Oryg. i Kop.*

**27.** [1] *Ob. wyżej Nr. 23 str. 43.*

manifeste, que sentencia nostra diffinitiva nulla appellacione suspensa transivit in rem iudicatam. Et quia nichil esset iura condere, nisi sit qui ea exequatur, nichil esset promulgari, nisi debite execucioni demandetur, et licet iamdudum nostram sentenciam diffinitivam predictam debite execucioni demandavimus districcius iniungentes certis executoribus, ut eundem dominum Marcum inducerent et monerent realiter cum effectu, quatinus possessionem decime supradicte daret et assignaret, et pro expensis litis, dampnis et perceptis a tempore mote litis predicte, in quibus fuit ipse dominus Marcus condempnatus et super qua percepta ipse Swentoborius presumpserit iurare, infra certum terminum a nobis prefixum eidem Swentoborio rectori satisfaceret cum effectu et pro eisdem amicabiliter componeret aut concordaret; alioquin ipsum dominum Marcum in ecclesiis eorum publice denunciarent excommunicatum singulis diebus dominicis et festivis, prout hec omnia in nostris literis diffinitive sentencie et executorie[b] eiusdem[a] ac in actis cause predicte plenius continentur. Et quia dictas nostras sentencias excommunicationis per nos ut prefertur in ipsum Marcum latas eciam post publicacionem et denunciacionem ipsarum per nonnulla temporis intervalla spiritu ductus dyabolico[c] sustinuit et nunc sustinet animo dampnabiliter indurato, communionique Christi fidelium temere se ingessit et ingerit, ac gregem Domini cum sua labe nequiter inficiat claves sancte matris Ecclesie viliter contempnendo, quare nobis prefatus Swentoborius debita cum instancia supplicavit, ut sentenciam nostram diffinitivam predictam aliter pro parte ipsius Swentoborii et contra eundem Marcum heredem de Necrassow latam debite execucioni demandaremus, et ad ulteriora in eadem procedere et processus agravacionis ulteriores contra ipsum Marcum dare et decernere dignaremur: nos igitur, volentes predictam nostram sentenciam diffinitivam debitum deducere ad effectum ut tenemur, ac consideratis iustis postulacionibus ipsius Swentoborii deducentesque ad debite conversacionis examen, ne innocencie puritas confusa subcumbetur vel pravitas effugeret inpunita, dictas nostras sentencias excommunicacionis presentibus aggravantes eundemque Marcum, ut prius et prout est excommunicatus et publice in ecclesiis denunciatus, presentibus denunciamus nostris sentenciis excommunicacionum excommunicatum et ligatum, vobisque et vestrum cuilibet in virtute sancte obediencie et sub excommunicacionis pena mandamus, qui super hoc fueritis requisiti vel vestrum aliquis fuerit requisitus, quatinus ipsum Marcum infra missarum sollempnia sic excommunicatum et aggravatum, ut moris est, singulis diebus dominicis et festivis publice in ecclesiis vestris predictis, incensis et extinctis candelis, pulsatis campanis denunciare curetis, facientes ipsum Marcum in cibo, potu, salutacione, locucione, empcione, vendicione, foro, igne, balneo ac hospicii recepcione et quovis actu legithimo ac participacione et conversacione a cunctis Christi fidelibus arcius evitari et abstinere, inhibentes sibi Marco et familie ipsius ecclesiastica sacramenta et ecclesiasticam sepulturam preter confessiones moriencium et baptismata parwlorum tamdiu premissa exequentes, donec reversus ad unitatem fidei ortodoxe dignos Salvatori possit reddere fructus, et satisfaccione premissa a nobis mereatur beneficium[d] ac conversacionem absolucionis optinere. Datum Cracouie, XVI die mensis maii anno Domini

27. [b] executione *Kop.* [c] dyabolo *Oryg. i Kop.* [d] beneficum *Oryg.*

27. [a] *Ob. wyżej Nr 24.*

millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, nostro sigillo subappenso. Literam diligenter executam sigillis vestris reddite subappensis.

## Nr 28.

*W Głogowie (Górnym) 20 stycznia 1388.*

*Władysław książę opolski, wieluński, dobrzyński, kujawski i t. d. oddaje paulinom miejsce na równinie nad rzeką Osobłogą przy mieście Górnym Głogowie na klasztor p. w. św. Trójcy i a) uposaża go 1° wsią Olbrachcicami wraz z swoim w niej folwarkiem oraz w Mochowie z czternastu zagrodnikami; 2° ziemią orną przyległą do klasztoru z łąkami i lasami, których dokładne podaje granice jak i nadań następnych; 3° drzewem budulcowem z dąbrowy czyli boru przy mieście (Małych) Strzelcach; 4° winnicą obok drogi na końcu innych winnic i 5° dziesięciną z ról zw. Hayne obok miasta Głogowa; tudzież b) obdarza go i wszystkich jego ludzi wolnością od wszelkich danin i powinności osobistych, rzeczowych i pieniężnych, immunitetem sądowym, od składania jakichkolwiek bez wyjątku nakładanych przez księcia prekaryj, a natomiast c) przyrzeka wszelką pomoc i obronę; wreszcie d) nakłada obowiązek odprawiania w klasztorze codziennie w dni zwyczajne i świąteczne jednej mszy o NPMarji a w niedzielę o św. Trójcy za zbawienie duszy jego i jego przodków.*

***Oryg.** nieznany. Zachowywał się on wraz pieczęcią w klasztorze głogowskim jeszcze w w. XVIII: pergaminowy z pieczęcią wiszącą, oznaczony sygnaturą* N. 1 *w znajdującym się w Archiwum Jasnogórskiem początku summarjusza dokumentów tegoż konwentu głogowskiego z w. XVIII. Poprzednio, w w. XVII, przechowywał się wraz z kilku innemi głogowskiemi w Archiwum Jasnogórskiem, które je z rozkazu prowincjała O. Tobjasza Czechowicza (pięciokrotnie był tenże prowincjalem w latach 1680—1697) wydało za podpisem konwentowi głogowskiemu na żądanie O. Mikołaja Sotarewicza przeora tegoż konwentu (prowincjał w r. 1691). Jest o tem zapisek prokuratora Bern. Oborskiego w sporządzonym przez niego katalogu dokumentów Archiwum Jasnogórskiego z r. 1698 w ostatnim, dodatkowym dziale* Iura et Munimenta aliqua aliquot C nuentuum *pod* 5to: Fuerunt Conuentus Głogouiensis aliquot et Pargam. et alia Ecclesiae et Conuentus, sed ex mandato Adm. R. Pris Tobiae Czechouic Prouincialis sunt extradita R. Patri Nicolao Sotareuicz Pri Prouinciae Priori Glogouiensi et cum Pre Samuele Marrhi Praedicatore Głogouiensi tunc in Clarum Montem aduenientibus et eadem postulantibus, uti est Charta a me Conscripta in Archiuo *(nie dochowała się)* Fre Bernardo Oborski ProCurat re CMCz. Hic finitur Regestrum Archiui. *W drugim tychże dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem katalogu z r. 1708 również pod koniec:* 7. Conuentus Głogoviensis omnia sunt accepta munimenta ad monasterium, ita constat ex subscriptione R. P. Prioris illius loci.

***Kop.** 1. W transumpcie Wacława biskupa wrocławskiego w Odmuchowie 20 marca 1394 (ob. niżej Nr 38). — 2. W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 411/415 z nagłówkiem:* Fundatio Monasterij SS$^{mae}$ Trinitatis in pratis prope Superiorem Głogouiam *z pisownią zmodernizowaną; nazwy w niej miejscowości i osób:* Hoczemplocz, Głogouia, Olbrachcice, Machow, Dzierzysław, Hoczęmplocz, Dzierzysław, Ludouici Hancz, Kerpin, Strzelce, Ioannis Lodwik, Heyne Leytenen., Hoczęmplocz; *świadkowie:* Hynckone Suemcopolsk de Landisberg capitaneo nostro Cuiauien. Steffo'ne dicto Strzala de Milwain, Petro de Pawłowice, Vlrico de Machow et Leopoldo dicto Srzedeck etc. etc. Locus † Sigilli *i na tem się kończy, poczem dopisek:* Extant duae confirmationes huius fundationis 1ª Venceslai eppi Vratislauiensis in a° D. 1394. 2ª Serenissimi Vladislai Quarti Poloniae regis invictissimi ac ducis Opoliensis in a° 1646 ambae in pargameno scriptae. *Drugiego z tych pergaminów niema w Archiwum Jasnogórskiem.*

*Uw. Treść ogólnikową tegoż nadania podaje Heyne Joh. (Dokumentirte Geschichte des Bisthums u. Hochstifts Breslau II [Breslau 1864] 893/4) bez daty dziennej i ze źródel późniejszych, poczytujących konwent głogowski za filję częstochowską od samego początku.*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Ladislaus Dei gracia dux Opoliensis, Welinensis, Dobrinensis, Cvyauiensis etc., notum facimus universis et singulis tam presentibus quam futuris, presencium noticiam habituris: Quod inter ceteras sollicitudinum curas, quibus pro optata nostra salute ac pro universis honoribus et comodis distrahimur><ac progenitorum nostrorum[a] locum in planicie secus decursus fluvii dicti Hotczenplocz, prope civitatem nostram Superiorem Glogouiam[1] situatum, religiosis et devotis fratribus ordinis sancti Pauli primi heremite, viventibus sub regula beati Augustini, pro monasterio sive claustro locando donavimus, dedimus et assignavimus. Volentes igitur dictum monasterium[b] in honore sancte et individue Trinitatis insignitum uberioribus[c] f[ru]ctibus fecundare, ut eciam fratres ipsius monasterii eo fervencius et quiecius valeant oracionibus et divinis laudibus insistere et vacare, eidem monasterio et fratribus in eodem existentibus[c] villam nostram dictam Olbrechtsdorff[d 2], triginta septem mansos solubiles seu censuales, una cum allodio in eadem villa existente de septem mansis cum omnibus ortis ibidem, necnon allodium nostrum in Mochaw[3] cum quintomedio mansis et quatuordecim ortulanis ibidem existentibus, cum omnibus dictorum ville et allodiorum utilitatibus, fructibus, proventibus, censibus, redditibus et ceteris ipsorum obvencionibus universis, prout eciam dicta villa et allodia in eorum limitibus et graniciis circumferencialiter distincta sunt et limitata, puta agris, campis, pratis, fenilibus, pascuis et specialiter silvis, quercetis, rubetis, virgultis spectantibus ad predictum allodium in Mochow usque ad aquam superius dictam, necnon ceteris dictorum ville et allodiorum pertinenciis et apendiis universis quibuscumque vocantur nominibus, que nunc sunt aut in futurum sub et super terra quomodolibet poterint fieri et suboriri, nullis penitus exclusis et pretermissis, eisdem eciam iuribus, dominiis et libertatibus, quibus nos dictam villam et allodia ac ortulanos tenuimus, habuimus et possedimus, nil penitus iuris seu proprietatis nobis et nostris successoribus in premissis villa et allodiis quomodolibet reservantes, dedimus, contulimus, ascripsimus et appropriavimus, ac vigore presencium damus, conferimus, assignamus, donamus, appropriamus, incorporamus et ascribimus irrevocabiliter perpetuis duratura temporibus per predictos fratres tenenda, habenda et perpetue possidenda ac utifruenda tamquam veras et legittimas hereditates et ecclesiasticas[e] possessiones. Damus insuper et do-

**28.** [a] *arenga ta sama w przywileju fundacyjnym klasztoru częstochowskiego tegoż księcia z 9 sierpnia 1382 (ob. wyżej Nr 13 str. 26 ww. 2—9), tylko tutaj w transumpcie* ad ea *najniepotrzebniej wykropkowane* [b] *znów niepotrzebnie wykropkowane* [c—c] *toż w rzeczonym przywileju ob. wyżej str. 26 ww. 21—24* [d] Olbrechstdorff *Kop. 1* [e] *wykropkowane nad wyrazem l. c.*

**28.** [1] *Głogowa Górna albo Mała, Głogów Górny, Mały, także Głogówek, niem. Oberglogau, w księstwie opolskiem nad rz. Hotzenplotz = Osobłoga, Ossa dopływem Odry z lewego brzegu powyżej Opola, miasto i stolica archipresbiteratu, w powiecie obecnie prądnickim (Neustadt).*

[2] *Olbrachcice niem. Polnisch Olbersdorf, na płn.-zachód od tej Głogowej koło Solca Zülz), obecnie par. z kośc. p. w. Niepokalanego Poczęcia NMP.*

[3] *Mochow niem. Mochau, pół mili na zach. od tejże Głogowej, w par. popaulińskiej św. Trójcy niegdyś oo. paulinów na Łąkach, dzisiaj Wiese = Pauliner, o 1 kilom. od niej odległa.*

namus perpetue dicto monasterio et fratribus in eodem commorantibus terras arabiles contigue adiacentes eidem monasterio inter viam, qua transitur in Dirslowicz[4] et inter fluvium prius nominatum videlicet Hotczenplocz, cum molendino super eundem fluvium cum eius decursibus et piscaturis[e], a ponte civitatis prenotate prope signum Crucifixi usque ad molendinum hospitalis, ipsasque terras arabiles cum pratis et silvis a ponte pretacto usque ad viam, qua itur ad molendinum sculteti de Dirslowicz et silvam ibidem adiacentem eidem claustro, que silva nuncupatur Wydorecz inter aquas ad modum insule a pretacto molendino ipsius sculteti declinando usque ad monasterium; item silvam prope Moch(o)w[f], que quondam fuit Ludwici Stange, cum quibusdam agris inclusive, que silva incipit a fluvio, qui fluit magnam silvam nostram et tendit versus plagam occidentalem usque viam, per quam itur retro ipsum Mochow et ulterius usque fossatum parvum[e], quod est a parte ville iam dicte, ibique coniungitur silve Vlrici militis, deinde pertranseundo ipsas silvas in aliam partem versus plagam septemtrionalem, ibique existit in opposito ipsius fossati arbor quercina satis magna, quam propriis manibus nostris pro intersigno mete signavimus, que distinguit utrasque silvas, scilicet ipsorum fratrum et militis prenominati, ubi sunt granicie et rubeta pertinent(es) ad villam Kerpyn[5]; item de merica seu borro prope opidum Strelicz[6] ligna pro omnibus et singulis construccionibus monasterii et allodiorum libere possint et valeant recipere, quociens eis fuerit oportunum; item vineam[7], que quodam fuit Johannis Logwig(is), cum agris pertinentibus ad ipsam, que existit iuxta viam in fine aliarum vinearum, videlicet circa vineam Heyne Leybener; item decimas frugum de agris dictis Hayne inter civitatem nostram Glogouiam et fluvium sepedictum Hotczenplocz usque metas agrorum de Kerpyn per prefatos fratres perpetuis temporibus possidendas ac utifruendas ut veras, legittimas et ecclesiasticas decimas; eximentes vero et omnino absolventes nostro et successorum nostrorum nomibus universos et singulos scultetos et cmetones, ortulanos, molendinatores et colonos, necnon incolas dictorum ville et allodiorum necnon molendinorum ab omnibus et singulis exaccionibus, expedicionibus, angariis, preangariis, vecturis, collectis, contribucionibus, laboribus, iuvaminibus[e] et subsidiis personalibus, realibus et pecunialibus ac generaliter a quolibet gravamine et servitute. Volumus eciam et addicimus predictis fratribus et eorum monasterio, quod capitanei, officiales, venatores, aucupatores et procuratores nostri ac successorum nostrorum, necnon ceteri cuiuscumque status, condicionis aut preeminencie existant[g], homines dicto monasterio et in bonis ipsius predictis tam de die quam eciam de nocte hospitare, pernoctare et descensus facere non habeant neque debeant nec aliquomodo presumant; similiter et (a) recepcionibus equorum, canum,

**28.** [f] Mochw *tamże* [g] existent *tamże*

**28.** [4] *Dzierżysławice, dzisiaj Dirschelwitz, w tejże parafji Wiese = Pauliner o 3 km. odległe. Ob. niżej Nr 30.*

[5] *Karpno, Kerpno, Kerpino, niem. Kerpen, par. już naonczas p. w. Narodzenia NMP., o 6 km. od Głogowej Górnej.*

[6] *Małe Strzelce z kośc. par. św. Marcina na płn. od tejże Głogowej a 4 mile na płd. od Opola.*

[7] *Winnice podmiejskie oprócz górnogłogowskich Lib. fund. eppatus Vratislaviensis z pocz. w. XIV wymienia w Cerkwicy koło Trzebnicy i pod Krosnem nad Odrą przy ujściu do niej Bobru (Cod. dipl. Siles. XIV [Breslau 1889] C. 267, B. 71 i E. 58 str. 167, 53 i 146).*

avium et aliorum quorumcumque animalium dictos fratres omnino volumus esse liberos et exemptos. Ceterum volumus et expresse prohibemus, mandantes universis nostris et successorum nostrorum omnibus capitaneis, iudicibus, advocatis, civibus et quibuscumque aliis officialibus eosque sub contestacione divini nominis exhortantes, quatenus ipsi capitanei, iudices et quicumque officiales nostri et successorum nostrorum quascumque causas dictorum fratrum et monasterii necnon personarum de ipsorum gremio existencium, ac eciam possessionum, hereditatum, villarum, reddituum, censuum et universarum rerum et bonorum ipsorum fratrum et monasterii, necnon servitores et commensales eorundem ullo modo iudicare presumant, et ne verbo neque facto ipsis molestiam inferant aliqualem; sed si aliquis servitorum, commensalium aut alias de gremio monasterii existencium in aliquo delicto, pro quo merito foret corrigendus emendandus[h], deprehensus fuerit, reduci debet ad libertatem et emunitatem sepedicti monasterii, et ibi per iudicem ab ipsis priore et fratribus constitutum seu constituendum, si iudicium petitur, legittime iudicari, tali tamen condicione quod quamlibet causam concernentem furtum, incendium et publicam violenciam nobis tantum et nostris successoribus iudicandum reservamus, et nichilominus penas huiusmodi iudicii nostri eisdem fratribus reservamus imperpetuum et donamus. Preterea universis ipsius monasterii bonis, hereditatibus, redditibus et obvencionibus universis nos et successores nostri non debemus nec volumus unquam intromittere directe vel eciam indirecte, nisi prior una cum fratribus dicti monasterii nobis et nostris successoribus expresse consenserint seu eciam commiserint causas ipsorum aliqualiter iudicandas. Insuper nostro et successorum nostrorum nominibus promittimus bona fide ipsis priori[i] et fratribus dicti monasterii qui pro tempore fuerint, quod nulla penitus subsidia, suffragia seu precaria ab eis et eorum successoribus, neque de bonis nec personis ipsius monasterii nobis aut successoribus nostris prestari, nec nos neque successores nostri petere, requirere et exigere debemus nec volumus, neque successores nostri debebunt directe vel indirecte, eciam tali interserta condicione, quod si nos aut nostros successores partes transmarinas ob remedium animarum nostrarum transire seu filium aut filiam desponsare contingetur, huiusmodi subsidia vel suffragia fratres ipsius monasterii et eorum homines nobis aut successoribus nostris tenebuntur facere, prout alii religiosi facere consueverunt, qui simili libertate in ipsorum bonis et hereditatibus pociuntur; dantes insuper et concedentes eisdem fratribus pro tempore existentibus cum omnibus ipsorum bonis, hereditatibus, possessionibus et censibus ipsorum, eciam servitoribus et commensalibus, quos habebunt pro tempore, nostras et successorum nostrorum treugas et pacem perpetuas; promittentes pro nobis et nostris successoribus eos confovere, promovere et dirigere, nec eos verbo nec facto in personis neque in rebus ipsorum directe vel indirecte quovis quesito colore nullo unquam tempore molestare aut impedire, sed contra molestatores et invasores ipsorum quoslibet ipsos tueri, in quantum possumus et pro totis viribus nostris defensare et adiuvare; volentes et sub lege fidei commisse mandantes omnibus nostris heredibus, quos divina clemencia nobis providerit, ut presentis insinuacionis

**28.** [h] emendendus *tamże* [i] priore *tamże*

eulogium benigno prosequentes affectu prefatum monasterium sancte Trinitatis prope Glogouiam cum personis, hereditatibus et rebus ipsius defendant et foveant ipsiusque proventus multiplicent, non defalcent ipsumque in suis honoribus non depriment sed subliment. Ceterum volumus, ut fratres ipsius monasterii deinceps et omnino singulis diebus ferialibus et festivis unam missam in honore Gloriose Virginis Sancte Marie, et nichilominus singulis diebus dominicis unam missam ad honorem et gloriam sancte et individue Trinitatis ob remedium et salvamen nostre nostrorumque predecessorum animarum tenere et habere sint astricti. Ut autem predicta nostra fundacio et donacio robur obtineat firmitatis perpetue, omnia et singula premissa in omnibus suis punctis, articulis atque clausulis presentibus, quibus ducale sigillum nostrum appensu[m est][j], approbamus, ratificamus et, quantum in nobis est, confirmamus. Universasque villas, possessiones, hereditates, allodia, decimas, vineas, census et redditus ac molendina in ius merum plenumque dominium monasterii sancte Trinitatis prope Glogouiam fratrumque ipsius transferimus, tradimus et donamus, nichil nobis et successoribus[k] nostris iuris, potestatis et dominii in eisdem reservantes, excepto dumtaxat quod quilibet rusticus dicte ville Olbrechtsdorff de quolibet manso possesso duos grossos usualis monete et unam mensuram avene et alteram siliginis singulis annis in festo sancti Martini nobis et nostris successoribus solvere sit astrictus; renunciantes quoque exnunc nostro et quorumlibet successorum nostrorum nomine omni iuri et dominio, vendicioni, impeticioni et arrestacioni, que nobis et quibuslibet nostris successoribus in premissis bonis, hereditatibus et redditibus competebat hactenus vel competere posset quomodolibet imfuturum. Actum et datum Glogouie[8], ipso die Fabiani et Sebastiani martirum beatorum anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octavo. Presentibus strennuis fidelibus nostris dominis Heynczcone Suentopolk de Landisberg capitaneo nostro Cvyauiensi, Steffkone dicto Stral de Mylwain[9], Petro de Paulowicz[10], Vlrico de Mochow, Lewppoldo dicto Czedelicz militibus, Victore de Mericz capitaneo nostro Opoliensi, Stefflikone dicto Strzala de Mylwayn[9], Johanne Beez de Raczlowicz[11], Adam et Nicolao dictis Beez de Cvyaui[11,12], Franczcone dicto Borgenheym de Lype[10] magistro curie nostre, Stanimiro de Grosschowicz[13] et domino Johanne de Soraw cancellario nostro, qui presencia habuit in commisso.

**28.** [j] *dziura na zagięciu* [k] *połowa tego wyrazu wykropkowana* [l] *ostatnia litera w tym wyrazie z trzech kresek złożona nie jest* m *bo na końcu wyrazu pisze je zawsze z ogonkiem, którego tu niema, a* i *nie zawsze kropkuje*

**28.** [8] *Głogowa oczywiście Górna, Głogów Górny.*

[9] Milwano, Milowanow *ob. niżej Nr 37 Uw. (błędnie* Melnan *w Kod. Wielkop. III 579 nr 1851 z 15. VI. 1386 z oryg.). Rycerz ten dwa razy tutaj wypisany, jeśli to nie jest ojciec wraz z synem.*

[10] *Pawłowice i Lipie, ale które?*

[11] *Racławice, niem. Rasselwitz, na północ od Prądnika (Neustadt), były już wówczas polskie i niemieckie: niemieckie z kośc. par. p. w. św. Katarzyny i Barbary a polskie św. Maryi Magdaleny nieco późniejszym. Dziedzicem Racławic polskich i Kujaw był w r. 1383 Adam Bees (H. Neuling, Schlesiens Kirchorte. 2 Aufl. [Breslau 1902] 147).*

[12] *Kujawy, niem. Kujau, koło Racławic o 4 kilom. z kośc. par. św. Trójcy w tym samym czasie, co i w Racławicach polskich powstałym, w każdym razie przed r. 1447.*

[13] *Również i w Groszowicach o* $^3/_4$ *mili od Opola stał już wówczas kościół par. p. w. św. Katarzyny (Heyne l. c. II 840 i Neuling l. c. str. 82).*

## Nr 29.

*W Częstochowej 30 października 1388.*

*Jerzy de Swosz starosta olsztyński wraz z mieszczanami częstochowskimi oznajmiają, iż duchowny Jan, syn ś. p. Mateusza Mandrysa, wraz ze swoją macochą Gertrudą zrzeka się pozostałości pól i użytków, leżących na części huty żelaznej przy mieście Częstochowej, na rzecz Jakóba przeora paulinów z Jasnej Góry i ich konwentu Najśw. Panny.*

***Oryg.*** *pergam. 23·9 × 11, zakł. 3, nieco zbrudzony. — Pozostała tylko jedna pieczęć t. j. druga, miasta Częstochowej, wisząca na pasku pergaminowym, dochowanym niemal w całości, t. j. z jedną kończyną wychodzącą z dolnej jego części, okrągła, średnicy 30 mm., wyciśnięta w wosku czarnym, w środku wygnieciona i przez pół pęknięta, papierem niegdyś zalepiona; napis w otoku wytłuczony na dole i u góry z prawej strony, reszta liter pozostałych z lewej strony:* S 8 COMUNI... *z prawej ślady dwóch liter nazwy miasta.— Inicjalik mały przyzwoicie wyrysowany. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu spodniem współczesny wzdłuż marginesu bardzo wyblakły:* Resignacio ortorum in oppido Czanstoch... *koniec wyrazu całkiem starty; b) na złożeniu wierzchniem z w. XVII pierwszą ręką:* 1388 | Fer. 6ta ante Omnium Sanctorum, *późniejszą ok. 1700 prokuratora B. Oborskiego:* Nb. ratione Agri Pod | Pilnęm Młynem Ven|diti Conuentui Clari Montis | Częstoch. qui ager ex|tat hucusque in Possessione | nostra Conuentuali. *Sygnatury wszystkie z wieku XVIII pod b):* Sub N° 7mo N° 8vo N° 12mo N 6 *wszystko przekreślone, pozostała tylko ostatnia pozycja* 7mo; *pod a):* N° 7mo *(rubro) i* Sub N° 7mo N° 12.

***Reg.*** *W katalogu dokumentów konwentu Jasnogórskiego z r. 1724|25 pod Nrem* 7mo Feria Sexta ante Festum omnium Sanctorum 1388 Georgius de Szwosz Capitaneus Holstinensis Agros Sub molendino dicto Piła Conventui Clari Montis Częstochovien. vendit.

***Uw.*** *W aktach sprzedaży leżącego przy tymże młynie folwarku paulinów jasnogórskich z r. 1654 i 1660 określone jest położenie topograficzne tegoż młyna:* Folwark nazwany Minorowski między drogami tak nazwanemi Pilnomłynską z iedney strony, a do conuentu św. Barbary ciągnącą tak nazwaną Kawodzierską *[do wsi Kawodrzy prowadzącą]* z drugiej strony leżący.

In nomine Domini amen. Nos Georgius de Swosz[1] capitaneus Holstinensis, una cum civibus de Czansto|chow notum facimus, quibus nosse fuerit oportunum: Quod veniens Johannes clericus, filius Mathei pye memorie | dicti Mandriss, una cum noverca sua nomine Gertrude fassus est nostra in presencia, quia sic et taliter cum religioso viro | Jacobo priore de Claro Monte ordinis sancti Pauli primi[a] heremite, necnon et toto conventu concordiam iniierunt taliter, quod predictus Johannes clericus cum dicta noverca sua nomine Gertrude predicto religioso viro domino Jacobo priori de Claro Monte et toto conventui residuitatem agrorum et utilitatum, videlicet pratum et rubetum, que existunt in parte

**29.** [a] *przed* primi *litera* h *nieprzekreślona przez pisarza, który zaczął tutaj pisać* heremite

**29.** [1] *W przywileju ks. Władysława Opolczyka z 19 stycznia 1385 (ob. wyżej Nr 18 str. 38 w. 11) między świadkami występuje jako starosta generalny* Georgius Slosz *niewątpliwie ten sam co i w niniejszym, w którym jest już dobrze wypisany. Na wystawionym przez siebie z dwoma innymi starostami, opolskim Wiktorem z Mierzyc i dobrzyńskim Janem Radlą akcie poręczającym z 15. VI. 1386 w Opolu imieniem swego pana Władysława ks. opolskiego pisze się ten starosta olsztyński* de Swas *(Kod. Wielkop. III 579 nr 1851 z oryg. wraz z pieczęcią, na której tarczy trójkątnej przedmiot zatarty a w otoku ma być jakoby* de Swusin = *Sworzeń, Schwusen koło Głogowa nad Odrą),* de Swus *na przywileju tegoż księcia, nadającym wójtostwo ostrzeszowskie dat. w Opolu 20. VII. 1386 (l. c. 581 nr 1852 i Kod. dypl. Pol. I 255 nr 139 z oryg.). Najprawdopodobniej jest to „Zwóz", staropolska nazwa wsi koło Lublińca w par. już naonczas Dobroszynie (Guttentag = Dobrydzień), jako* Swos *wymieniona w Lib. fund. episcopatus Vratisl. z pocz. w. XIV (Cod. dipl. Siles. XIV 102 z przyp. 199), dzis. niem. Zwos i Zwoos.*

ferrificii penes civitatem situati, resignavit videlicet pro tribus marcis grossorum Pragensium numeri Polonicalis, quadraginta octo grossi marcam facientes; tali tamen condicione interposita, quod dictus Johannes et dicta Gertrudis, noverca sua, non causa pecuniarum subsidii, sed pro salute anime patris sui nomine Mathei dicti Mandsa[b] necnon legittimorum suorum in honorem Beate Virginis Gloriose religioso viro domino Jacobo priori cum toto conventu perpetualiter resignarunt. In cuius rei testimonium sigillum nostrum necnon sigillum civile presentibus est appensum. Actum et datum Czanstochowie[c], feria sexta ante festum Omnium Sanctorum in anno Domini millesimo tricentessimo octuagessimo octavo. Presentibus hiis testibus, presente domino Jascone de Mocrzesa[2], Boguchwalo herede de Passki[3], Pelka de Malusa[4], Suskone viceadvocato de Czanstochow, Stephano procuratore in districtu Holstinensi, Franczkone cive de Czanstoch(o)w[d], et aliis quam plurimis fidedignis.

## Nr 30.

*(Podrobiony).*

*W Głogowie (Górnym) 20 lipca 1390.*

*Władysław książę II opolski, wieluński, kujawski, dobrzyński i t. d., sprzedany przez siebie czynsz czterech grzywien ze wsi swojej Dzierzysławia każe dobrowolnie oddawać przeorowi i konwentowi paulińskiemu nowej swojej fundacji przy Głogowie Górnym, i to w dwóch ratach, na Boże Narodzenie i Popielec, pod karą klątwy kościelnej ze strony biskupa wrocławskiego lub jego oficjała na sołtysa i wieś całą.*

***Oryg.*** *brak. Zachowywał się on w konwencie głogowskim jeszcze w w. XVIII jako drugi z rzędu pergamin, oznaczony sygnaturą* N. 2 *i z pieczęcią oderwaną (wedle wskazówki summarjusza dokumentów tegoż konwentu, ob. wyżej Nr 28 str. 53* ***Oryg.****).*

***Kop.*** *W księdze zielonej z pol. w. XVII str. 418/19 z nagłówkiem:* Quatuor Marcarum Census perpetuo inscribitur Monasterio Głogouiensi in Dzierzysław.

***Uw.*** *Niewątpliwe podrobienie wskazują redakcja i treść aktu, sporządzonego po odzyskaniu przez Jasnogórę tegoż konwentu w r. 1578, upadłego jeszcze wśród zawieruchy husyckiej (o zniszczeniu jego i odzyskaniu ob. Heyne, Dokum. Geschichte d. Bist. Breslau II 894; tutaj na str. 836 uposażenie kustodji opolskiej Mikołaja syna Mroczkona z Marszowic dziesięcinami wsi Dzierslawic (Dirslawitz) przez księcia Henryka na Niemodlinie [Falkenberg] i Strzelcach 19. V. 1381 z oryg.). Wierności odpisu w księdze zielonej nie można podejrzywać.*

In nomine Domini amen. Nos Ladislaus Dei gracia dux secundus Opoliensis, Velunensis, Cuiaviensis, Dobrinensis etc., ad omnium et singulorum tam praesentium quam futurorum claram tenore praesentium deducimus notitiam:

**29.** [b] *tak w tekście, niewątpliwie błędnie zamiast jak wyżej* Mandriss *z nieuwagi pisarza, którym był niezawodnie sam pisarz miejski, tem bardziej iż miał w uchu lub na myśli brzmienie tego nazwiska polskiego w genitiwie* Mand(ris)sa [c] w *poprawione przez pisarza z pierwotnego* v [d] *przez nieuwagę drugie to* o *opuszczone*

**29.** [2] *Ob. wyżej Nr 18 str. 38 w. 12 z przyp. 7.*

[3] *Nieodgadnione: Pasków ani Piasków niema w okolicy, jest tylko wś Piasek koło Żarek w par. Potok Złoty, za czasów Długosza dziedzina Śreniawitów Wojciecha i Boguchwała (Lib. Ben. II 217).*

[4] *Malusza, za czasów Długosza Malusze (Małusze) trzy wsi szlacheckie tej nazwy: Błotne, Pośrednie i Stare pod farą mstowską (L. c. III 154/5), dzisiaj w tejże par. Małusze Wielkie i Małe; w księgach poborowych z r. 1490 zaznaczone są trzy Malusze jako należące do zamku olsztyńskiego (Źródła dziej. XV. Małopolska IV [Warszawa 1886] 436).*

Quod suadente nostra necessitate inevitabili, cui aliter ista vice succurrere nequebamus, vendidimus ac praesentis scripti patrocinio vendidisse rite et rationabiliter profitemur censum annuum quatuor marcarum grossorum Pragensium numeri Polonici et pagamenti consueti in et super universis et singulis fructibus, censibus et reditibus, quos in villa nostra Dzierzysław[1] habere possumus, dandum et solvendum singulis annis et futuris temporibus, medietatem dicti census in festo Nativitatis Christi proxime venturo incipiendo et aliam medietatem in Carnisprivio immediate sequenti, per scultetum et subditos ac incolas dictae villae nostrae sub poena excommunicationis ecclesiasticae et censura ferenda in ipsos per reverendum in Christo patrem dominum episcopum Vratislaviensem toties quoties in solutione dicti census negligentes fueri[n]t, aut etiam per officialem Vratislaviensem, uti quidem volumus et praesentibus mandamus dictos scultetum, rusticos et incolas voluntarie se submittere et obligare religiosis fratribus priori et conventui monasterii nostrae fundationis novae fratrum eremitarum S. Pauli primi eremitae prope Głogoviam Superiorem. Actum et datum Głogoviae, feria quarta proxima ante festum B. Jacobi apostoli a. D. 1390.

## Nr 31.

*W Krakowie 24 lutego 1393.*

*Władysław król polski i t. d. klasztorowi św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna przy mieście swojem Częstochowej na Jasnej-górze: 1° nadaje a) wsi swoje Starą Częstochowę, Kawodrzę, Grabówkę, Szarlejkę, Lgotę i w ich obrębie pewien kąt barci zw. Jamiska koło rzeki „Szarnowa“, będący przedtem w posiadaniu chłopów wsi królewskiej Zakrzowa blisko miasta Kłobucka, b) wraz z hutą żelazną i sadzawką, tudzież c) folwark leżący przy samym klasztorze, którego granice od strony miasta królewskiego Częstochowej określa szczegółowo, ponadto d) cztery grzywny groszy w temże mieście z rocznego czynszu jego mieszczan i dwie jatki rzeźnicze na potrzebę światła z ich łoju; 2° wszystkich sołtysów, kmieci, młynarzy, osadników i mieszkańców tych wsi, huty żelaznej i folwarku uwalnia od wszelakich danin i powinności, wyjąwszy tylko jedną miarę owsa z każdego posiadanego łanu kmiecego; 3° klasztor zaś sam i jego dobra zwalnia od obowiązku goszczenia i przyjmowania na nocleg czy we dnie urzędników królewskich i jakichkolwiek innych ludzi oraz zwierząt; wreszcie 4° zarówno klasztorowi jak i mieszkańcom wsi rzeczonych, huty żelaznej i folwarku pozwala w razie potrzeby otrzymywać drzewo budulcowe i na opał w lasach i borach królewskich, wszakże bez uszczerbku własnych barci króla, jako też dwa złomy rudy w dziedzinie królewskiej, również bez uszczerbku, do lania w swoich hutach.*

***Oryg.** pergam. 50 × 28, zakładka 7·6, dość cienki, zbrudzony i od wilgoci poplamiony, w górnej od niej części pismo wyżółkłe i na zagięciach zwłaszcza wzdłuż środkowem przytarte, w temże zagięciu i na kilku innych miejscach pergamin od robactwa przeżarty, bez większego jednak uszkodzenia tekstu. — Pieczęć majestatyczna, zawiesista na jedwabnym sznurku koloru czerwonego i zielonego, już nadniszczonym od ciężaru pieczęci, z której po obu bokach wychodzą rozstrzępione nikłe kończyny, o średnicy 120 mm., wyobraża króla siedzącego na tronie pod baldachimem gotyckim w stroju koronacyjnym, z berłem w prawej ręce a koroną na głowie z twarzą już nieco zatartą, jako też jabłkiem w lewej ręce na piersiach, wśród dwu postaci ludzkich stojących w nyżach ołtarza-tronu; dookoła w 7 łukach (ósmy u góry nad baldachimem) tyleż tarcz z herbami, które trzymają w rękach półpostacie aniołów z wyjątkiem dolnej, znajdującej się pod stopami*

**30.** [1] *Mają to być Dziersławice, ob. wyżej Nr 28 str. 55 ww. 2/3.*

*króla, a mianowicie z lewej strony od góry: Pogoń Litewska (św. Jerzy), Ziemia Sandomierska, Dobrzyńska, Lwowska, Kujawska, Kaliska i herb Królestwa Polskiego; w otoku z dołu i po obu bokach otłuczonym, minuskułą:* ✠ s. wladislaus· dei· gr̄a· re[x· polonie·] n̄n̄o· t'rar̄u· craco[uie· s̄adom'ie· syradie· l̄aci̇̄e· cuy]auie· litw[anie· p'nce]ps· sup̄m⁹· pomoranie· russieq3· dn̄s· et· h̄rs· etc· *(ob. Dra M. Gumowskiego Pieczęcie królów polskich [Kraków MCX—MCMXX] str. 13/14 pod 13 opis i napis w otoku nieściśle i niedokładnie a nawet błędnie). — Inwokacja nieco większemi literami (minuskułą) z inicjałem bardzo pojedynczym, wyciągniętym do połowy tekstu na marginesie czarnym inkaustem, sam tekst w ustępach nadania wsi i datacji popodkreślany atramentem w w. XVIII. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wierzchniem dawny zapisek zupełnie spłowiały i starty, zgoła nieczytelny, w dwu wierszach jego ostatnich ręką w. XVIII:* Collatio 5 Villarum Czestochowka | Grabowka lgota Kawodrza Szamłeyka *(! zam. Szarleyka), poniżej z w. XVI* Fundatia krola Iagiella, *pod tem również z w. XVI ale inną ręką* 24 *(tą samą co na oryg. A przywileju Jagiełły z 2 kwietnia 1414 ob. niżej pod tą datą), z w. XVII ręką Mikołaja Staszewskiego z r. 1622 cynobrem* Clarimontis C, *ręką Bernarda Oborskiego* Vladislaus Iagiello 1393; *z w. XVIII sygnatury:* N° 8vo *poprawione z* 3tio *i podkreślone atramentem fioletowym w końcu w. XIX,* Sub N° 5to Item N° 4to A, *obie przekreślone; b) na złożeniu spodniem sygnatury różnych rąk z w. XVIII:* N° 8vo *przekreślone,* N° 8 *atramentem czerwonym i* Sub N° 5 N° *liczba spłowiała; c) na złożeniu wewnętrznem ręką bliskoczesną dobrze już spłowiałe, ledwie czytelne:* Hic confertur census quatuor marcarum in opido Czanstochowa, *reszta prócz wyrazów* pro sepo *nieczytelna.*

***Kop. 1.*** *W transumpcie biskupa krakowskiego Zbigniewa (Oleśnickiego) dat. w Krakowie w klasztorze franciszkańskim 11 maja 1436, sporządzonym przez notarjusza publicznego Jana Długosza z Niedzielska (zob. niżej pod tą datą oraz przywilej króla Jagiełły z 2 kwietnia 1414). — **2.** W transumpcie króla Kazimierza Jagiellończyka na sejmie piotrkowskim 22 marca 1466 (zob. niżej pod tą datą). — **3.** W transumpcie króla Zygmunta Augusta 10 marca 1564 (zob. zaraz poniżej **Wyd. 2**). — **4.** i **5.** W oblacie grodu wieluńskiego z listopada 1589 (zob. niżej pod tą datą urzędowy z niej wyciąg współczesny i późniejszy tegoż odpis z w. XVII). — **6.** W kopjarzu (księdze białej) Mikołaja Staszewskiego z r. 1622 str. 13/17 z nagłówkiem rubro:* Vladislaus Rex Poloniae illa quae dederat in prioribus iterum confert *(to nieprawda)* et praeterea tres villas Grabowka, Szarlowka et Lgota confert A° 1393°, *na końcu atramentem:* Extat in pergameno cum sigillo magno albo panno obvoluto sub litera rubea C. *(ostatnia ta litera z kropką rubro; odpis taki sam, co się powiedziało przy Nrze 13 str. 25 ww. 13 i 14). — **7.** W księdze zielonej z połowy w. XVII str. 8/12 z nagłówkiem:* Melioratio Fundationis facta per Serenissimum Vladislaum Regem Poloniae *i sygnaturą* B *a na końcu* Locus † Sigilli pensilis, *z podkreśleniami w tekście i trzema starej ręki w. XVIII notami na marginesie o treści i z datą w liczbie wyrażonej. — **8.** Na luźnym wielkim arkuszu odpis z księgi zielonej w końcu w. XVIII.*

***Wyd. 1.*** *Baliński Michał l. c. (ob. wyżej str. 25) str. 222/226 dosłownie z tejże księgi zielonej, bo i z zaznaczeniem kursywą podkreślonych w niej ustępów w w. XVIII, a bynajmniej nie „z oryginału archiwum klasztornego na Jasnéj-Górze", jak się wydawca chwali w nagłówku swojej edycji. — **2.** Rzyszczewski-Muczkowski, Codex dipl. Poloniae T. III ed. Prof. Juljanus Bartoszewicz [Varsoviae 1858] 349/352 nr 178 z transumptu króla Zygmunta Augusta 10 marca 1564 w Metryce Koronnej T. 98 f. 111 w warszawskiem Archiwum Głównem według odpisu Muczkowskiego z oznaczeniem daty dziennej 25 marca, bez świadków.*

***Reg. 1.*** *Długosz, Lib. Benef. III 121/2:* fundatio nova eiusdem monasterii et magis foecunda solidaque, *dokładna tutaj treść z wymienieniem świadków. — **2.** W obu katalogach przywilejów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 w dziale* Sub N° 5to Tit. Priuilegia Regum, *pod* 6. Vladislaus Iagiell dat villas 5 cum aliis duabus a Ladislao Duce iam ante donatis 1393, extant eiusmodi oblatae *(w katal. z r. 1708:* Vladislaus Iagiello Rex Poloniae dat Villas 5 cum confirmatione praeteritarum). — **3.** *W trzecim katalogu dokumentów tegoż Archiwum, mianowicie jasnogórskich z r. 1724/5 pod Nrem* 8uo Cracoviae in die B. Mathiae Apostoli 1393 Serenissimi Vladislai Regis Poloniae Meliorationis Fundationis in rem Conventus Clari Montis Częstochoviensis, qvo donat 5 Vil-

las Eidem Conventui, videlicet Antiqvam Częstochowa, Kawodrza etc. *(i znów atramentem fioletowym w końcu w. XIX dopisano nad wierszem: Grabówka, Lgota, Szarleyka),* una cum oblata in Castro Vielunensi Sub eodem numero continentt.

***Uw.*** *Pierwszych dwu kopij w transumptach, biskupim z 11 maja 1436 i królewskim z 22 marca 1466, przywodzi się niżej pod tekstem warjanty; uwydatniają one wierność paleograficzną przekazu Długosza i odmianki także rzeczowe w transumpcie królewskim.*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Wladislaus Dei gracia rex Polonie necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Siradie[a], Cuyauie, Lancicie, Pomoranie[a] Lythwanieque princeps supremus[b] | ac heres Russie etc. Innata cordi[c] nostro benignitas inter ceteras sollicitudinum curas, quibus pro subditorum quiete usquequaque distrahitur, ad hoc precipua consideracione intendit, ut ecclesiarum libertati|bus, profectis et comodis possit et valeat sub tempore nostri felicis regiminis salubriter subvenire providendo; nec in hiis nostre magestatis[d] errat propositum, nam in celestes thezauros et inmarcescibiles[e] | illud indubie reponi confidimus, quidquid[f] ad magnificandum sanctarum ecclesiarum honores liberaliter erogamus. Ad universorum igitur[g] noticiam tam presencium quam futurorum presencia[h] volumus pervenire, quod sincere zelo devocionis ac dileccionis ac(c)ensi[i], diem extremi iudicii volentes operibus misericordie prevenire, divine retribucionis nostreque ac consortis nostre carissime necnon illustrium predecessorum nostrorum salutis intuitu, pro[j] sustentacione religiosorum ac devotorum nostrorum[j] dilectorum fratrum sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini monasterii de Claromonte[1], siti prope civitatem nostram Czanstochouiensem, ipsis fratribus ac monasterio predicto nostro villas nostras infrascriptas Antiquam Czanstochow[k], Karwodrza, Grabowa, Szarleowka[1], Elgotha[2], necnon et quendam angulum mellificiorum, qui yamiska[m] wlgariter nuncupatur[3], infra granicias[n] seu metas predictarum villarum iuxta fluvium Szarnowa situatum[4], que mellificia rustici ville nostre Zacrzow[o] prope civitatem nostram Klobuczsko[p] site alias possidebant, una cum ferrificio et piscina, allodium contigue adiacens ipsi monasterio; cuius quidem allodii[q] granicie seu limites a parte civitatis nostre Czanstochow predicte taliter metis terreis[r] distinguntur: prima meta terrea incipit a plaga australi in fine ville Antique Czanstochow, tendens directe versus meridiem usque ad aliam metam terream circa viam magnam, qua itur de civitate predicta ad monasterium antedictum, deinde pertranseundo eandem viam versus predictam plagam meridionalem usque ad metas ferrificii sunt septem mete terree, fosse et erecte, ubi limites inter predictum monasterium et prefatam civitatem terminantur; cum

**31.** [a–a] Syradie Cuyauie Lancicie Pomeranie *Kop. 1* [b] supremus princeps *Kop. 2* [c] comodi *Kop. 2* [d] maiestatis *Kop. 1 i 2* [e] immarcescibiles *Kop. 2* [f] quicquid *l. c.* [g] qui *l. c.* [h] *brak Kop. 1 i 2* [i] acensi *Oryg.* [j–j] *podkreślone później jak i początek arengi oraz wsi poniższe Kop. 1* [k] Czanstochowa *Kop. 2* [l] Szauleowka *l. c.* [m] Jamiska *Kop. 1,* Jamyska *w Lib. Benef. III 124.* [n] granicies *Kop. 2* [o] Zakrzow *l. c.* [p] Clobuczsko *l. c.* [q] predij *l. c.* [r] ceteris *Oryg. i wszystkie Kop.*

**31.** [1] *Zjawia się ta nazwa klasztoru po raz pierwszy w r. 1388 (ob. wyżej str. 58 w. 34).* [2] *Pierwsze dwie wsi z nadania Opolczyka 9. VIII. 1382 (ob. wyżej Nr 13 str. 26 z przyp. 2), pierwotna nazwa drugiej „Krowodrza" przekształca się tutaj na „Karwodrzę", ale u Długosza jeszcze po staremu Krowodrza (Lib. Ben. III 123 i II 221), następnie już w w. XVI i dzisiaj „Kawodrza".— Grabowa, już u Długosza (l. c.) i dzisiaj „Grabówka", Szarle(j)ówka w w. XVI i dzisiaj „Szarlejka" i sąsiednia im „Lgota", tak już u Długosza (Lib. Ben. III 123 i 169), leżą przy Częstochowej w stronie Kłobucka, dwie ostatnie w par. kłobuckiej (ob. wyżej Nr 17 str. 34 przyp. 2).* [3] *Ob. Długosz l. c. III 124.* [4] *L. c. i wyżej str. 5 przyp. 3.*

omnibus dictarum villarum, ferrificii et allodii utilitatibus, fructibus, censibus, redditibus, proventibus et ceteris ipsarum obvencionibus universis, prout eciam dicte ville, ferrificium et allodium in suis limitibus et graniciis circumferencialiter sunt distincte, puta agris, campis, pratis, fenetis, pascuis, silvis, borris, pinetis, mericis, quercetis, rubetis, virgultis, mellificiis, molendinis, piscinis, ferrificiis[s], lacubus, palutibus, stagnis[§], aquis et earum decursibus, piscaturis, aucupacionibus, venacionibus ceterisque dictarum villarum, ferrificii et allodii pertinenciis et appendiis universis, quibuscumque nominibus nuncupentur, nullis penitus exclusis, eisdem eciam iuribus, dominiis et libertatibus, quibus dictas villas, ferrificium et allodium antecessores nostri incliti reges Polonie habuerunt, tenuerunt et possederunt, nichil penitus iuris et proprietatis nobis aut nostris successoribus in predictis villis, ferrificio et allodio quomodolibet reservantes, damus, conferimus, assignamus, donamus, appropriamus, incorporamus et irrevocabiliter ascribimus perpetuis temporibus duratura per predictos fratres tenendi, habendi, utifruendi ac perpetue possidendi tamquam veras et legittimas hereditates ac ecclesiasticas possessiones. Preterea addimus, donamus et in perpetuum assignamus quatuor marcas grossorum in civitate nostra Czanstochow predicta de censu nostro a civibus civitatis nostre eiusdem[t] in et super festo sancti Martini confessoris per fratres predictos singulis annis percipiendas et perpetuo possidendas; item duo maccella libera[u] carnium, ut[v] de sepo de ipsis proveniente maccellis lumina conficere valeant pro eorum necessitate. Eximimus insuper, absolvimus et perpetuo liberamus universos et singulos scoltetos[w], kmethones, molendinatores, colonos et incolas dictarum villarum, ferrificii et allodii ab omnibus et singulis exaccionibus, expedicionalibus videlicet woyenne, angariis, preangariis, collectis, contribucionibus, laboribus, servitute, iuvaminibus personalibus, realibus et pecunialibus, et generaliter a qualibet equorum et canum servacione eo dumtaxat excepto, quod rustici dictarum villarum de quolibet manso possesso unam mensuram avene secundum mensuram civitatis nostre Welunensis[x] singulis annis perpetuo nobis et successoribus nostris in festo sancti Martini solvere tenebuntur. Damus insuper et adicimus prefatis fratribus ac monasterio predicto, quod capitanei, iudices, subiudices, officiales, venatores, aucupes ac falconarii necnon procuratores nostri ac successorum nostrorum ceterique, cuiuscumque status, condicionis et preeminencie extiterint, homines in dicto monasterio et in bonis ipsius tam de die quam de nocte absque dictorum fratrum voluntate pernoctari, hospitari et descensus facere, iudicare[u], iudicia facere, penas tollere aut exigere non habebunt neque debeant[y] nec presumant, similiter et a recepcionibus equorum, canum, avium et aliorum quorumcumque animalium dictos fratres liberos omnino esse volumus absolutos et exemptos; decernentes eciam, quod predicti fratres tam pro edificiis et ignibus monasterii quam eciam ferrificii, similiter et incole villarum predictarum, ferrificii et allodii pro eorum necessitate, dummodo in propriis lignis defecerint, ligna in silvis nostris ac borris, sed absque dampno mellificiorum nostrorum, demum lapides ferri scilicet rudam ad conflandum in hereditatibus nostris abs-

**31.** [s] *w przywileju fundacyjnym Władysława Opolczyka z 9. VIII. 1382 (Nr 13 str. 26 w. 38) brak tego wyrazu* [§] stangnis *Kop. 2* [t] predicte *l. c.* [u] *brak l. c.* [v] videlicet *l. c.* [w] scultetos *l. c.* [x] Wyelunensis *Kop. 1,* Welonensis *Kop. 2* [y] non debebunt neque habeant *Kop. 2*

que dampnorum illacione ad eorum ferrificia recipiendi liberam habebunt facultatem. In quorum omnium testimonium et evidenciam clariorem presentes fieri fecimus et nostri maioris sigilli iussimus appensione muniri[z]. Actum Cracouie, in die beati Mathie apostoli anno Domini M°CCC°XC° tercio[aa]. Presentibus hiis strennuis[bb] ac validis viris Spitkone[cc] de Melsten Cracouiensi, Johanne de Tarnow Sandomiriensi, Johanne Lyganza[dd] Lanciciensi palatinis, Cristino de Ostrow Sandomiriensi, Cristino de Kozeglowi[ee] Sandecensi et Straschone[ff] de Kozczelnyky[gg] Malogoscensi[hh] castellanis, ac aliis multis nostris fidelibus fidedignis. Datum per manus venerabilis Zaclicze[ii] cancellarii et Clementis vicecancellarii aule nostre.

## Nr 32.

*B. m. i r. (po 18 stycznia 1389 a przed 24 lutego 1393).*

*Jan arcybiskup gnieźnieński, za zgodą swojej kapituły, klasztorowi św. Mikołaja biskupa i wyznawcy za murami miasta Wielunia nadaje w posiadanie wieczyste całą część swoją czynszową we wsi królewskiej Sokolniki, należącą dotychczas do stołu jego arcybiskupiego.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Reg.*** *W przywileju króla Władysława Jagiełły z 24 lutego 1393 (ob. Nr następny).*

***Uw.*** *Datę tego nadania określają rządy tegoż arcybiskupa Jana księcia opolskiego zw. Kropidłą, bratanka Władysława Opolczyka; objął je w r. 1389, w szczególności po 18 stycznia, kiedy administratorem in spiritualibus kościoła gnieźnieńskiego jest jego archidiakon Bronisław (Kod. Wielkop. III 613 nr 1886).*

## Nr 33.

*W Krakowie 24 lutego 1393.*

*Władysław król polski i t. d. klasztorowi Ś. Mikołaja za murami miasta Wielunia i kaplicy Ś. Katarzyny na zamku swoim wieluńskim zakonu paulinów reguły św. Augustyna: 1° zapisuje wieś swoją Dzierzniki w ziemi wieluńskiej; 2° nadaje dziesięciny zbożowe z wsi swoich Trębaczowa, Janiszowej, Niwisk i Sczytów; 3° zobowiązuje do oddawania temuż klasztorowi na św. Marcina jednego wiardunku z każdego posiadanego łanu kmiecego lub chłopskiego ze wsi swojej Sokolnik w powiecie wieluńskim, a to na podstawie darowizny wieczystej, jaką był uczynił temuż klasztorowi Jan były arcybiskup gnieźnieński, za zgodą swojej kapituły, z całego swego czynszu z tej wsi należącego do stołu swego arcybiskupiego, przydając do tego (król) dwie miary miodu z należnych sobie dwunastu od kmieci lub chłopów tejże wsi z opustoszałej dziedziny przy tej wsi królewskiej leżącej; 4° uwalnia sołtysa, kmiecci i wszystkich mieszkańców wspomnianej wsi Dzierzniki od wszelakich danin i powinności, zastrzegając sobie tylko jedną miarę owsa z każdego posiadanego łanu, którą mu chłopi winni oddawać corocznie na św. Marcina; 5° klasztor i jego dobra zwalnia od obowiązku goszczenia i przyjmowania na nocleg czy we dnie swoich urzędników i jakichkolwiek innych ludzi oraz zwierząt;*

**31.** [z] communiri *l. c.* [aa] Millesimo CCC°XC° tercio *Kop. 1*, Millesimo tricentesimo nonagesimo tercio *Kop. 2* [bb] strenuis *Kop. 1 i 2* [cc] Spithkone *Kop. 2* [dd] Ligansza *l. c.* [ee] Cozeglowy *l. c.* [ff] Straszkone *l. c.* [gg] Kozczelniky *Kop. 1* [hh] Malogostiensi *Kop. 2* [ii] Zaclice *l. c.*

*wreszcie 6° w razie potrzeby pozwala klasztorowi jak i mieszkańcom wsi Dzietrznik otrzymywać drzewo budulcowe i na opał w lasach i borach królewskich, wszakże bez uszczerbku barci królewskich.*

***Oryg.*** *brak i z śladem jego nigdzie się nie spotkało poza regestem Długosza, który go miał w ręku (ob. niżej* ***Reg. 1.****); jedyna jego kopja w księdze zielonej nie zdaje się być bezpośrednim odpisem z oryginału.*

***Kop.*** *W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 451/453 p. t.* Priuilegium Monasterii S. Nicolai extra muros Velunenses.

***Reg. 1.*** *Długosz w Hist. Pol. III 503 pod r. 1393 w ustępie o zachowaniu i pomnożeniu obu klasztorów fundacji Władysława ks. opolskiego:* Vicesima insuper quarta februarii fundationem monasterii S. Nicolai extra muros Wyelunenses ordinis S. Pauli innovat, et villam regiam Derszinky in terra Wyelunensi, et decimas frumentorum in villis Trambaczow, Januszowa, Niwiska, Sczithi, item duas urnas mellis in villa regia Sokolnyki illi donat. — *2. (X. Zenon Chodyński) w Catalogus ecclesiarum et utriusque cleri tam saecularis quam regularis dioecesis Vladislaviensis seu Calissiensis pro a. D. 1878 str. 84: „Dzietrzniki, villa olim haereditaria Conventus Vielun. Ord. S. Pauli, eidem Conventui in primaeva(!) fundatione per regem Vlad. Jagiellonem data speciali privilegio pridie (!) festi S. Mathiae Apostoli 1393 a. Cracoviae lato, cum consensu AEpi Nicolai (Trąba)"(!); niewiadomo, skąd wzięta jest nieścisła ta wiadomość; mylne „pridie" i arcybpa Mikołaja Trąbę słusznie pomija ks. Jan Korytkowski w ed. Jana Łaskiego Lib. Benef. II 130 w przyp.*

***Uw. 1.*** *Osnowa redakcji niniejszego przywileju powtórzona jest żywcem mutatis mutandis z pierwszego przywileju fundacyjnego oo. paulinów na Jasnej Górze z 9 sierpnia 1382, danego im w Częstochowej przez księcia Władysława Opolczyka (ob. wyżej Nr 13 str. 26), z uwzględnieniem tekstu drugiego ich przywileju fundacyjnego, nadanego im równocześnie przez Władysława Jagiełłę w Krakowie d. 24 lutego 1393, zaczem i świadkowie są ci sami. — 2. Co już z Długosza (l. c.) można było wywnioskować, o tem naocznie przekonywa teraz tekst niniejszego nadania, iż pierwszym fundatorem klasztoru paulińskiego w Wieluniu był Władysław książę opolski. Była o tem dobra tradycja w zakonie, acz chronologicznie niedość ścisła; przytacza ją X. pralat Stan. Chodyński: „Paulinów zaprowadził w Wieluniu Władysław ks. Opolski r. 1394, nieco później król Władysław Jagiełło pomnożył uposażenie klasztoru dodaniem wsi Dzietrzniki; kościół św. Mikołaja był wtedy za miastem, stał naprzeciw zamku" (Paulini w Polsce w warszawskiej Encyklopedji kościelnej X. Michała Nowodworskiego T. XVIII [1892] 473). Fundację Opolczyka w Wieluniu przejął i pomnożył równocześnie z jasnogórską król Władysław Jagiełło przy współudziale a niezawodnie z inicjatywy małżonki swojej królowej Jadwigi i panów małopolskich.*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Vladislaus Dei gracia rex Poloniae necnon terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Syradiae, Lanciciae, Cuiaviae, Pomeraniae, Lithuaniae princeps supremus ac haeres Russiae etc., notum facimus universis quibus expedit praesentibus et futuris, tenorem praesentium audituris: Quia inter ceteras solicitudinum curas, quibus pro optata[a] salute ac pro universis nostris honoribus et commodis distrahimur, divinae retributionis meritum ac temporalis prosperitatis augmentum nobis infalliliter provenire[b] credimus, si ad ea quadam speciali ferventia simus attenti, quae divinae laudis incrementum et gloriam ac animae nostrae felicitatem respiciant et salutem. Cupientes igitur diem messionis extremae bonis operibus praevenire, et ut post transitorias praesentis mundi delicias et arescentis vanitates saeculi coelestis et aeterni convivii participes effici mereamur, in nostrae ac consortis nostrae charissimae dominae Heduigis, eadem gratia reginae Poloniae, antecessorumque nostrorum animarum salutem, religiosis viris fratribus

**33.** [a] paterna *Kop.* [b] pervenire *tamże*

monasterii S. Nicolai extra muros civitatis nostrae Velunensis necnon capellae S. Catherinae in castro nostro Velunensi[1] ordinis S. Pauli primi eremitae, sub regula S. Augustini militantibus, de nostra munificenti largitate villam nostram Dzierzniki[2] dictam, in terra nostra Velunensi sitam, cum omnibus utilitatibus, fructibus, redditibus, proventibus, censibus, emolumentis ac obventionibus et pertinentiis universis ad eandem villam quomodolibet spectantibus, quae nunc sunt et in futurum ibidem quomodolibet (esse) poterunt, cum omnibus, prout etiam eadem villa Dzierzniki in suis granitiis seu metis longe lateque et circumferentialiter est distincta et limitata, agris, campis, pratis, pascuis, sylvis, nemoribus, quercetis, rubetis, virgultis, borris, pinetis, mellificiis, piscinis, lacubus, paludibus, aquis, rivis et earum decursibus, piscaturis, molendinis constructis et construendis ac aliis omnibus generaliter suis pertinentiis et quibusvis appenditiis, quibuscunque nominibus seu vocabulis nuncupentur, nullis penitus exclusis, una cum decimis frumentorum villarum nostrarum Trębaczow, Janiszowa, Niwiska et Sczyty[3] praedicto monasterio et cappellae ac fratribus conferimus, assignamus, incorporamus, adscribimus et tanquam veras ac legitimas haereditates ecclesiasticas appropriamus et donamus donatione perpetua et irrevocabili perpetuis temporibus duratura, per fratres praedicti monasterii et capellae, qui pro tempore fuerint, suprascriptas villas et decimas tenendum, habendum, utifruendum et perpetuo possidendum. Recognoscentes coram nobis documentis legitimis fore probatum, quia reverendissimus in Christo pater dominus Joannes, olim archiepiscopus Gnesnensis, de singulari voluntate et consensu sui Gnesnensis capituli, ob specialem administrationem et resonantiam monasterii S. Nicolai episcopi et confessoris omnem partem suam censualem in villa nostra Sokolniki[4], in districtu nostro Velunensi sita, quomodocunque et sub quacunque forma

**33.** [1] *Wieluń, stolica ziemi we władztwie naonczas Opolczyka, następnie powiatu województwa sieradzkiego, za czasów prymasa Łaskiego bez śladu kaplicy zamkowej (Lib. Benef. II 93 i nn.); obecnie od r. 1925 w nowej diec. częstochowskiej, poprzednio włocławskiej czyli kaliskiej, a za dawnej Rzeczypospolitej w gnieźnieńskiej.*

[2] *U Długosza Derszinky (ob. wyżej str. 65 w. 12); za czasów prymasa Łaskiego Dzyerzнyki parafja z kościołem p. w. św. Katarzyny nadawstwa paulinów wieluńskich z Częstochowej* (villa conventus monachorum de Czestochowa *oraz* collationis monachorum extra muros Wyelunenses de Czeszthochowa *Lib. Benef. II 100 i 130; ob. Źródła dziejowe T. XIII. Wielkopolska T. II [Warszawa 1883] 300: Par. Dziersniky monachorum Vielunensium s. Nicolai); dzisiaj Dzietrzniki na płd. od Wielunia blisko Warty, w diec. od r. 1925 częstochowskiej wraz z całym powiatem wieluńskim.*

[3] *Z wsi tych, leżących w ziemi wieluńskiej na południowy wschód od Wielunia w stronę Warty, nieznana jest całkiem Janiszowa czy też Januszowa; na dziesięcinie snopowej reszty z nich uposażone było podówczas kanclerstwo sieradzkie, a następnie z woli tegoż króla kościół uniwersytecki św. Florjana przed murami m. Krakowa. Za czasów Długosza wszystkie trzy te wsi, Trębaczów z murowanym kościołem paraf. p. w. św. Mikołaja, Szczyty z drewn. kościołem paraf. p. w. Wszystkich Świętych i Niwiska do tej parafji należące, były własnością szlachecką Hinczy z Rogowa h. Działosza (Lib. Benef. I 504), niezadługo Niwiska pozostają w bliższej sobie parafji trębaczowskiej (Jana Łaskiego Lib. Benef. I 531/2 i 534 oraz Źródła dziej. XIII str. 299 i 303). Obecnie po upadku obu tych parafij w końcu dawnej Rzpltej, wsi Trębaczów z Niwiskami na południe a od północy Szczyty należą do parafji Działoszyna nad Wartą w diec. zrazu włocławskiej dekan. wieluńskim, dzisiaj od r. 1925 częstochowskiej dekan. brzeźnickim.*

[4] *Na płn. zachód od Wielunia w stronę Wieruszowa, parafja już za czasów prymasa Łaskiego z kościołem p. w. św. Mikołaja (Lib. Benef. II 150/1), do zamku wieluńskiego należy*

habuerit et sicut ad mensam ipsius archiepiscopalem dinoscebatur pertinere, monasterio S. Nicolai praedicto dedit, tradidit et donavit donatione perpetua et irrevocabili, prout in literis praedicti archiepiscopi et capituli desuper confectis latius continetur; pro qua quidem parte censuali quilibet cmethonum et rusticorum de quolibet laneo seu manso possessso et solubili unum fertonem grossorum Pragensium Polonici numeri in et super festo S. Martini episcopi et confessoris praefatis fratribus dare sint adstricti. Addimus etiam supradicto monasterio et fratribus praedictis duas urnas mellis ab his duodecem urnis, quas cmethones seu rustici praefatae villae nostrae Sokolniki de quadam haereditate deserta, eidem villae nostre Sokolniki adiacente, solvere consueverunt et tenentur, donatione perpetua et irrevocabili perpetuis temporibus duratura. Eximimus insuper, absolvimus et perpetuo liberamus universos et singulos scultetum, cmethones et quosvis incolas dictae villae Dzierzniki ab omnibus et singulis exactionibus, expeditionibus, angariis, praeangariis, collectis, contributionibus, laboribus, iuvaminibus et subsidiis personalibus, realibus et pecunialibus ac a quolibet gravamine et servitio, eo duntaxat excepto, quod rustici praedictae villae de quolibet manso possesso unam mensuram avenae singulis annis in festo S. Martini episcopi et confessoris nobis et nostris successoribus solvere sint adstricti. Insuper donando adiicimus praefato monasterio praedicto et praedictis fratribus, quod capitanei, burgrabii, officiales, venatores, aucupes, procuratores nostri ac successorum nostrorum necnon ceteri, cuiuscunque status, conditionis aut praeeminentiae extiterint, homines tam de die quam de nocte in dicto monasterio et bonis ipsius absque dictorum fratrum voluntate hospitari, pernoctationem facere non habebunt neque debent, a receptione quoque equorum, canum, avium et aliorum quorumcunque animalium dicti fratres omnino et eorum homines volumus esse liberos, absolutos et exemptos; decernentes nihilominus, quod dicti fratres tam pro aedificiis quam ignibus monasterii sui, quam etiam incolae villae praedictae pro eorum necessitate, dummodo in propriis lignis defecerint, in sylvis et borris[c] nostris, sed absque praeiudicio mellificiorum nostrorum, recipiendi habeant plenam et omnimodam facultatem. Ut autem huiusmodi nostra donatio ac probationis recognitio robur obtineat perpetuae firmitatis, praesentes fieri et nostri sigilli maioris iussimus appensione muniri. Datum Cracoviae, in die beati Mathiae apostoli anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tertio. Praesentibus his strenuis et validis[d] viris Spitkone de Melsztyn Cracoviensi, Joanne de Tarnow Sandomiriensi, Joanne Liganza[e] Lanciciensi palatinis, Cristino de Ostrow Sandomiriensi, Cristino de Koziegłowy Sandecensi et Straschone[f] Zawichostensi castellanis, ac aliis multis nostris fidelibus fidedignis. Datum per manus venerabilis Zaklika[g] cancellarii et Clementis vicecancellarii curiae nostrae.

## Nr 34.

*W Asyżu 23 sierpnia 1393.*

*Papież Bonifacy IX do Wojciecha Jastrzębca scholastyka kościoła krakowskiego: przyzwalając mu na zamianę kanonij (katedralnej) gnieźnieńskiej*

*ta wieś jeszcze w poł. w. XVI (Źródła dziej. XIII l. c. str. 297); obecnie w nowej diec. częstochowskiej wraz z całym dekanatem wieruszowskim.*

**33.** [c] bonis *l. c.* [d] venerabilibus *l. c.* [e] Hincza *l. c.* [f] Ainiano *l. c.* [g] Zakliko *l. c.*

*i (kolegjackiej) św. Jana Chrzciciela w Skalmierzu diecezji krakowskiej na scholasterję kościoła krakowskiego z Aniołem kardynałem diakonem św. Łucji in Septemsoliis, jakie obydwaj posiadali z nadania i dyspenzy Stolicy apostolskiej, nadaje mu tę scholasterję i jemu wyłącznie zastrzega do niej prawo, z pozostawieniem go przy prawach do kanonij łęczyckiej diecezji gnieźnieńskiej i u św. Jerzego na zamku krakowskim, o które się procesuje w pałacu apostolskim, jako też przy nadanej mu już kanonji włocławskiej; pozwala mu również, aby przy scholasterji krakowskiej mógł osiągnąć i zatrzymać równocześnie przez lat pięć scholasterję gnieźnieńską, w ciągu których wolno mu jedną z nich zamienić na inne beneficjum kościelne, w przeciwnym razie po ich upływie złoży tę, którą pierwej uzyskał; jeżeliby jednak rychlej wszedł w posiadanie scholasterji krakowskiej mocą niniejszego listu papieskiego, natenczas wszystkie wyrażone w nim ekspektatywy utracą moc swoją, i żadnego innego nie może sobie rościć prawa według intencji papieża z nadania mu niniejszem przez tegoż scholasterji krakowskiej, jedno tylko do kanonij, prebend i scholasteryj zamienionych z kardynałem Aniołem.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *W transumpcie współczesnym audytora papieskiego Brandy z Castiglione O. Pr. Dra, sporządzonym w Asyżu 30 sierpnia 1393 (ob. Nr 36).*

***Uw.*** *W Archiwum Watykańskiem w Regestach Lateraneńskich tegoż papieża T. 29 f. 192 i vo (CCLXVIII i vo) jest tylko bulla z tą samą datą do kardynała Anioła w tejże sprawie, w brzmieniu następującem:* Bonifacius etc. dilecto filio Angelo sancte Lucie in | Septemsoliis diacono cardinali, salutem etc. Apostolice Sedis circum|specta benignitas desideria iusta petencium congruo favore prosequitur | et votis eorum, que a racionis tramite non discordant, libenter se propiciam exhibet et benignam. Cum itaque nuper tu scolastriam Cracouiensem, quam ex concessione et dispensacione Sedis dicte ac dilectus filius Albertus[a] Jastrabecz Gneznensis et sancti Johannis Baptiste Scarbimiriensis Cracouiensis diocesis canonicatus et prebendas ecclesiarum, quos tunc temporis obtinebatis, desiderantes illos><annuentes, canonicatus et prebendas predictos, quorum fructus, redditus et proventus sexaginta marcharum argenti puri><resignacionem vacantes cum plenitudine iuris canonici ac omnibus iuribus et pertinenciis suis apostolica tibi auctoritate conferimus et de illis eciam providemus><consuetudinibus Gneznensis et sancti Johannis ecclesiarum contrariis><aut si aliqui apostolica vel alia quavis auctoritate in eisdem ecclesiis in canonicos sint recepti vel ut recipiantur insistant, seu si super provisionibus sibi faciendis de canonicatibus et prebendis in dictis Gneznensi et sancti Johannis ecclesiis speciales><omnibus te in assecucione canonicatuum et prebendarum predictorum volumus><assecucionem canonicatuum et prebendarum aut beneficiorum><seu si venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Gneznensi et episcopo Cracouiensi et dilectis filiis Gneznensis et sancti Johannis ecclesiarum predictarum capitulis vel quibusvis aliis><quodque de canonicatibus et prebendis ipsarum ecclesiarum aut aliis beneficiis ecclesiasticis ad eorum collacionem, provisionem, presentacionem seu quamvis><consuetudinibus ipsarum Gneznensis et sancti Johannis ecclesiarum solita iuramenta, ad que prestanda, dummodo per procuratorem ydoneum illa prestes, te nolumus non teneri. Nostre tamen intencionis existit, quod in eisdem canonicatibus et prebendis per nos tibi collatis ut prefertur><nisi tu et Albertus prefatus tempore resignacionum huiusmodi ius haberetis in scolastria et canonicatibus et prebendis predictis, per vos taliter resignatis. Nulli ergo><Datum Assisii, decimo kalendas septembris anno quarto. *Następuje* Simili modo: Venerabili fratri *ob. Nr następny.* ***Uw.***

Bonifacius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Alberto Jastrabecz, scolastico ecclesie Cracouiensis, salutem et apostolicam benediccionem. Aposto-

***Uw.*** [a] *dopisane na marginesie przez* N. de Ben^to^ *korektora tego aktu*

lice Sedis circumspecta benignitas desideria iusta petencium congruo favore prosequitur et votis eorum, que a racionis tramite non discordant, libenter se propiciam exhibet et benignam. Cum itaque nuper tu Gneznensis et sancti Johannis Baptiste Scarbimiriensis Cracouiensis diocesis canonicatus et prebendas, quos et dilectus filius noster Angelus sancte Lucie in Septemsoliis diaconus cardinalis[1] scolastriam Cracouiensis ecclesiarum, quam ex concessione et dispensacione dicte Sedis tunc temporis obtinebatis, desiderantes illos ex certis racionabilibus causis invicem permutare in manibus nostris, ex causa huiusmodi permutacionis libere duxeritis resignandos, nosque huiusmodi resignaciones duxerimus admittendas: nos votis tuis in hac parte favorabiliter annuentes, dictam scolastriam, cuius fructus, redditus et proventus centum marcharum argenti puri secundum communem extimacionem va[lorem][a] annuum ut asseritur non excedunt, per huiusmodi resignacionem vacantem, eciam si curata vel dignitas, non tamen [maior][a] post pontificalem in dicta Cracouiensi ecclesia vel personatus existat et ad eam consueverit quis per eleccionem assumi, cum omnibus iuribus et pertinenciis apostolica tibi auctoritate conferimus et de illa eciam providemus; decernentes, prout est irritum et inane, si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter attemptatum forsan est hactenus vel imposterum con(ti)gerit[b] attemptari; non obstantibus quibuscunque statutis et consuetudinibus dicte Cracouiensis ecclesie contrariis, iuramento, confirmacione apostolica vel quacunque firmitate alia roboratis, aut si aliqui super provisionibus sibi faciendis de dignitatibus, personatibus vel officiis in eadem Cracouiensi ecclesia speciales vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus generales dicte Sedis vel legatorum eius literas impetrarint, eciam si per eas ad inhibicionem, reservacionem et decretum vel alias quomodolibet sit processum, quibus omnibus te in eiusdem scholastrie assecucione volumus anteferri, sed nullum per hoc eis quoad assecucionem dignitatum, personatuum vel officiorum aut beneficiorum aliorum preiudicium generari, seu si wenerabili fratri nostro..[c] episcopo et dilectis filiis capitulo Cracouiensi vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod ad recepcionem vel provisionem alicuius minime teneantur et ad id compelli non possint, quodque de dignitatibus, personatibus vel officiis ipsius Cracouiensis ecclesie aut aliis beneficiis ecclesiasticis, ad eorum collacionem, presentacionem, eleccionem seu quamvis aliam disposicionem coniunctim vel separatim spectantibus, nulli valeat provideri per literas apostolicas, non facientes (plenam)[d] et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mencionem et qualibet alia dicte

**34.** [a] *zatarte na zagięciu* [b] congerit *w tekście* [c] *tamże także wykropkowane* [d] *opuszczone*

**34.** [1] *Aniol de Anna de Summaripa, kamedula, kardynałem diakonem tyt. św. Łucji in Septemsoliis został 17. XII. 1384, później kardynał kapłan tyt. św. Pudencjany 1396, wreszcie kardynał biskup Palestryny 23 września 1412, zwany pospolicie Laudensis t. j. Lodi (m. w Lombardji, sufrag. Medjolanu), † 21. VII. 1428 (Eubel Conr., Hierarchia catholica medii aevi I² [Monasterii Westf. 1913] 50 i 25). Na prośbę króla Jagiełły, dat. w Krakowie 14. III. 1414, zrzekł się on w Bolonji 9. VIII ow. r. na rzecz kapituły wsi jej stołu (prestymonialnych) Parlina z Parlinkiem i Wójcina, przeznaczonych dla kanoników tylko rezydujących a które dzierżył natenczas z prowizji papieża Bonifacego in titulum perpetui ecclesiastici beneficii (Kod. dyp. Wielkop. V [Poznań 1908] 237/9 nr 241 i ks. Jan Korytkowski, Prałaci i kanonicy kat. metrop. gnieźn. I [Gniezno 1883] 18/19 ze słuszną uwagą, iż kanonikiem gnieźn. nadal pozostał).*

Sedis indulgencia generali vel speciali, cuiuscunque tenoris existat, per quam presentibus non expressam vel totaliter non insertam effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mencio specialis, aut si presens non fueris ad prestandum de observandis statutis et consuetudinibus ipsius Cracouiensis ecclesie racione huiusmodi scolastrie solitum iuramentum, dummodo in absencia tua per procuratorem ydoneum et cum ad ecclesiam ipsam accesseris corporaliter illud prestes, seu quod ut asseris Lanciciensem Gneznensis diocesis et sancti Georgii in castro Cracouiensi et Cracouiensis, super quibus ac super scolastria Gneznensis predictarum in palacio apostolico litigas, canonicatus et prebendas obtines, et quod tibi dudum de cum prebenda Wladislauiensi[e] tunc vacantibus, quorum omnium fructus, redditus et proventus eciam centum marcharum argenti puri secundum extimacionem predictam valorem annuum non excedunt, provideri concessimus, necnon de sub expectacionibus prebendarum ac dignitatum, personatuum vel officiorum cum cura vel sine cura Gneznensis et Wladislauiensis ecclesiarum canonicatibus per diversas nostras literas providendum duximus graciose. Nos enim tecum, ut huiusmodi scolastriam Cracouiensis, si curata vel dignitas aut personatus est, recipere et una cum dicta scolastria Gneznensis ecclesiarum, que dignitas non curata aut maior post pontificalem in ipsa Gneznensi ecclesia existit, si illam ewincas et assequaris, usque ad quinquennium retinere libere et licite valeas, generalis concilii et aliis constitucionibus apostolicis necnon predictis statutis et consuetudinibus contrariis nequaquam obstantibus, auctoritate predicta de speciali gracia tenore presencium dispensamus, proviso quod huiusmodi scolastrie debitis interim non fraudentur obsequiis et animarum cura in dicta scolastria ecclesie Cracouiensis, si qua illi imminet, nullatenus negligatur. Volumus autem, quod alteram ex huiusmodi scolastriis pro alio ecclesiastico beneficio cum earum reliqua compatibili infra dictum quinquennium permutare, alioquin illam ex eis, quam prius assequeris et quam extunc vacare decernimus, omnino dimittere tenearis, et quod, prout enim id sponte voluisti, quamprimum vigore presencium eandem scolastriam ecclesie Cracouiensis fueris pacifice assecutus, predicte nostre litere, per quas tibi de huiusmodi canonicatibus sub expectacionibus prebendarum ac dignitatum, personatuum vel officiorum providimus ut prefertur, et processus habiti per easdem et quecunque inde secuta quoad dignitates, personatus vel officia curata huiusmodi dumtaxat sint[f] cassa et irrita nulliusque roboris vel momenti. Nostre tamen intencionis existit, quod in huiusmodi scolastria, per nos tibi collata ut prefertur, ex collacione nostra huiusmodi nullum tibi ius quomodolibet acquiratur, nisi tu et Angelus cardinalis prefatus tempore huiusmodi resignacionum ius haberetis in canonicatibus et prebendis ac scolastria predictis, per vos taliter resignatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre collacionis, provisionis, constitucionis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Assisii, decimo kalendas septembris pontificatus nostri anno quarto.

**34.** [e] *poprawione tą samą ręką z pierwotnego* Wratislauiensi, *natomiast poniżej* Wratislauiensis *zostawione niepoprawione* [f] fuit *błędnie l. c.*

## Nr 35.

*W Asyżu 23 sierpnia 1393.*

*Papież Bonifacy IX do (Macieja) biskupa przemyskiego, (Mikołaja) proboszcza świętoflorjańskiego pod Krakowem i (Brandy z Castiglione) archiprezbitera św. Piotra z Lewiaku diecezji weroneńskiej: zleca im albo dwom lub jednemu z nich osobiście lub przez zastępcę wprowadzić Wojciecha Jastrzębca osobiście lub przez zastępcę w posiadanie scholasterji w kościele krakowskim, którą był otrzymał przez zamianę z Aniołem kardynałem diakonem św. Łucji mocą prowizji Stolicy apostolskiej.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *W transumpcie współczesnym audytora papieskiego Brandy z Castiglione O. Pr. Dra, sporządzonym w Asyżu 30 sierpnia 1393 (ob. Nr następny).*

***Uw.*** *W Archiwum Watykańskiem w Reg. Later. tegoż papieża T. 29 f. 192' (CCLXVIII') mieści się analogiczny mandat na rzecz kardynała Anioła, bezpośrednio po poprzedniej bulli (ob wyżej Nr 34 Uw. na str. 68):* Simili modo: Venerabili fratri.. episcopo Premisliensi et dilectis | filiis preposito sancti Floriani extra muros Cracouienses ac | archipresbytero sancti Petri de Leuiacho Veronensis diocesis ecclesiarum salutem | etc. Apostolice Sedis circumspecta benignitas etc. Quocirca discrecioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios prefatum Angelum cardinalem vel procuratorem suum eius nomine in corporalem possessionem canonicatuum et prebendarum ac iurium et pertinenciarum predictorum inducatis auctoritate no tra, et defendatis inductum amotis quibuslibet detentoribus ab eisdem, facientes ipsum Angelum cardinalem vel dictum procuratorem pro eo in eisdem Gneznensi et sancti Johannis ecclesiis ad huiusmodi prebendas in canonicum recipi et in fratrem, stallo sibi in choro et loco in capitulo cuiuslibet ecclesiarum ipsarum cum dicti iuris plenitudine assignatis, sibique de ipsorum canonicatuum et prebendarum fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et obvencionibus universis integre responderi; non obstantibus omnibus supradictis, seu si prefatis archiepiscopo, episcopo et capitulis vel quibusvis aliis communiter vel divisim a predicta Sede indultum existat><contradictores auctoritate nostra etc. Datum ut supra. *(Inną ręką)* Pro domino cardinali N. de Ben[to].

Bonifacius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri..[a] episcopo Premisliensi et dilectis filiis..[a] preposito sancti Floriani extra muros Cracouienses ac..[a] archipresbytero sancti Petri de Leuiacho Veronensis diocesis ecclesiarum, salutem et apostolicam benediccionem. Apostolice sedis circumspecta benignitas desideria iusta petencium congruo favore prosequitur et votis eorum, que a racionis tramite non discordant, libenter se propiciam exhibet et benignam. Cum itaque nuper dilectus Albertus Jastrabecz Gneznensis et sancti Johannis Baptiste Scarbimiriensis Cracouiensis diocesis canonicatus et prebendas, quos et dilectus filius noster Angelus sancte Lucie in Septemsoliis diaconus cardinalis scolastriam Cracouiensis ecclesiarum, quam ex concessione et dispensacione dicte Sedis tunc obtinebat, desiderantes illos ex certis racionabilibus causis invicem permutare in manibus nostris, ex causa huiusmodi permutacionis duxerint resignandos nosque huiusmodi resignaciones duxerimus admittendas, nos votis ipsius in hac parte favorabiliter annuentes etc. et sic finit[b]. Quocirca discrecioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios prefatum Albertum vel procuratorem suum eius nomine in corporalem possessionem scolastrie ecclesie Cracouiensis

**35.** [a] *w tekście także wykropkowane* [b] *ob. Nr poprzedni na str. 69 ww. 10/11 tudzież niniejszy w Uw. w. 18*

iuriumque et pertinenciarum predictorum inducatis auctoritate nostra, et defendatis inductum amoto exinde quolibet detentore, facientes ipsum Albertum vel dictum procuratorem pro eo ad huiusmodi scolastriam, ut est moris, admitti sibique de ipsius scolastrie fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et obvencionibus universis integre responderi; non obstantibus omnibus supradictis, seu si prefatis..[a] episcopo et capitulo vel quibusvis aliis communiter vel divisim a predicta Sede indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mencionem, contradictores auctoritate nostra, appellacione postposita, compescendo. Datum Assisii[c], decimo kalendas septembris pontificatus nostri anno quarto.

## Nr 36.

*W Asyżu w klasztorze św. Franciszka 30 sierpnia 1393.*

*Branda z Castiglione O. Pr. Dr spraw św. pałacu apostolskiego audytor do biskupa krakowskiego, dziekana i kapituły kościoła krakowskiego oraz wszystkich których to dotyczy: oznajmiając, iż od Wojciecha Jastrzębca scholastyka kościoła krakowskiego otrzymał był wobec notarjusza i świadków dwa listy apostolskie papieża Bonifacego IX dat. w Asyżu 23 sierpnia 1393 na rzecz tego scholastyka (ob. Nry 34 i 35), i że jako tychże egzekutor rzeczonego scholastyka, który się stawił przed nim osobiście, inwestjował przez włożenie mu pierścienia na scholasterję krakowską, wakującą przez rezygnację wskutek zamiany z Aniołem kardynałem diakonem św. Łucji in Septemsoliis, przyjętej i zatwierdzonej przez tegoż papieża, zwraca się do adresatów z wezwaniem do wprowadzenia wśród określonych szczegółowo formalności prawnych tegoż Wojciecha Jastrzębca lub umocowanego jego zastępcy w posiadanie scholasterji krakowskiej, i oświadcza, że obydwa listy papieskie jako też akt niniejszy mają pozostać przy tymże scholastyku Wojciechu lub jego zastępcy.*

***Oryg.** pergam. 57·5 × 46·6, zakładka 4·5, pergamin gruby, z jednej tylko strony wyprawiony, na zagięciach zwłaszcza dolnem wyżarty przez myszy. — Pieczęć zawiesista na cienkim sznurku czerwonym, ostroowalna 70 × 45 mm. wyciśnięta w wosku czerwonym, otluczona niezbyt dawno w dolnej części po stronie prawej, wyobraża ołtarz gotycki, w którego górnem piętrze pod baldachimem siedzi na tronie Matka Boża z dzieciątkiem Jezus na lewej ręce a w prawej trzymająca różdżkę, w dolnem polu środkowem stojący święty brodaty a obok w niszy święta w postawie klęczącej, druga część tegoż pola wraz z niszą otluczona, na dole tarcza ze śladami herbu; w otoku majuskułą* S · BRĀDE D'C....*(otluczone, po lewej stronie)* ET SACRI PALACII APLĈI CAP̄ AVDITOR. — *Na odwrociu ręką w. XVI* Sententie, *powyżej zaś w. XVII* Alberto Jastrzębiec confertur Scholasteria Cracouiensis, ideoque id ad nos non pertinet, *poniżej atramentem fioletowym z końca w. XIX i nim podkreślone* 1393.

***Uw.** Świadkowie sami Polacy jak i notarjusz, widymujący własnoręcznie ten akt, sporządzony i pisany przez notarjusza kurjalnego. Zestawienie pisma obu notarjuszy na jednym akcie uwydatnia różnicę jego duktu: delikatnego i wyrobionego u kurjala włoskiego a znacznie grubszego u Polaka.*

Reverendo in Christo patri ac domino, domino Dei gracia..[a] episcopo Cracouiensi ac wenerabilibus et discretis viris dominis..[a] decano et capitulo ecclesie

**35.** [c] Assesy *w tekście*
**36.** [a] *w tekście także wykropkowane*

Cracouiensis[1] ac universis et singulis canonicis et personis eiusdem, necnon dignitates, personatus seu oficia quecunque habentibus seu tenentibus in eadem quocunque nomine nunccuppentur, | necnon omnibus et singulis aliis, quorum interest vel intererit seu interesse poterit et ad quorum noticiam presentes nostre litere pervenerint, et quos infrascriptum tangit negocium seu tangere poterit quomodolibet in futurum, nos Branda de Castelliono[2] utriusque iuris doctor, archipresbyter sancti Petri de Leuiacho | Veronensis diocesis[3], necnon sacri pallacii causarum apostolici auditor, executor ad infrascripta una cum infrascriptis nostris in hac parte collegis cum illa clausula „Quatenus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios etc.“ a Sede apostolica specialiter deputatus, salutem in Domino et mandatis nostris ymmo verius apostolicis firmiter obedire. Literas | sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Bonifacii divina providencia pape noni, unam videlicet graciosam cum filis sericeis, aliam vero executoriam cum cordula canapi veris et integris bullis more Romane curie bullatis sanas et integras, non viciosas, non cancellatas, non abolitas, non viciatas, non abrasas nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, nobis per wenerabilem virum dominum Albertum Jastrabecz scolasticum ecclesie Cracouiensis, coram notario et testibus infrascriptis presentatas, nos cum ea qua decuit reverencia recepisse noveritis. Quarum quidem literarum apostolicarum, videlicet graciose, tenor sic incipit:

*Następuje mandat Bonifacego IX* „Apostolice Sedis“, *dat. w Asyżu 23 sierpnia 1393, do Wojciecha Jastrzębca scholastyka kościoła krakowskiego (ob. wyżej Nr 34).*

Alterius vero, videlicet executorie, tenor sic incipit:

*Następuje bulla tegoż papieża* „Apostolice Sedis“ *dat. tamże do biskupa przemyskiego, proboszcza świętoflorjańskiego pod Krakowem i Brandy z Castiglione archipresbitera w Lewiko diec. weroneńskiej (ob. wyżej Nr 35).*

Post quarum quidem literarum apostolicarum predictarum presentacionem et recepcionem fuimus per dictum dominum Albertum Jastrabecz scolasticum predictum cum instancia debita requisiti, ut ad execucionem dictarum literarum

**36.** [1] *Biskupem krakowskim naonczas był Piotr z Radoliny O. Pr. Dr i notarjusz papieski, mianowany przez Bonifacego IX w Perużu 4 grudnia 1392 (Kod. Kat. Krak. II 173/4 nr 390); dziekanem zaś Nawój z Tenczyna (ob. wyżej Nr 19 str. 38 w przyp. 1).*

[2] *Branda di Castiglione d'Olona (przy Varese) * tutaj i † w pierwszych dniach lutego r. 1443, profesor prawa kanon. w Pawji 1389, następnie w Kurji papieskiej, kardynał kapłan tyt. św. Klemensa kreow. 6. VI. 1411 już jako biskup Piacenzy (16. VIII. 1404), dlatego pospolicie zwany „cardinalis Placentinus“, pod koniec życia kardynał bp suburbikarny Porto (1431) i Sabiny (1440), jeden z najwybitniejszych członków kolegjum kardynalskiego, znamienity humanista i dyplomata, ściśle związany z Polską, której był jeszcze za czasów Jagiełły kardynałem-protektorem, bawił w Krakowie na koronacji królowej Zofji 12. II. 1424 jako legat papieski wraz z swym audytorem Juljanem Cezarinim; posiadał też w kościele naszym archidiakonję gnieźnieńską od r. 1429 (X. Korytkowski, Prałaci i kanon. gnieźn. I 69/71). Dworzaninem jego, familiaris, był Wojciech Jastrzębiec. — Przebywający w Kurji rzymskiej papieża Bonifacego IX „magister Branda de Castelliono“ wydaje d. 26 listopada 1395 wyrok w sprawie sporu o posiadanie kościoła paraf. w Wojniczu diec. krakowskiej, obecnie tarnowskiej, nad Dunajcem koło Tarnowa, którego oryginał przechowywał się jeszcze za czasów Dra Franciszka Piekosińskiego w Archiwum Kapit. Krakow. (Kod. Kat. Krak. II 197 nr 405), ale dzisiaj już go w niem niema.*

[3] *Levico nad Brentą, na płd. wsch. od Trydentu.*

apostolicarum procedere dignaremur iuxta traditam seu directam a Sede apostolica nobis[b] formam. Nos igitur Branda, executor prefatus, volentes mandatum apostolicum nobis in hac parte directum reverenter exequi ut tenemur, predictum dominum Albertum, in nostra presencia personaliter constitutum, in corporalem possessionem vel quasi dicte Cracouiensis scolastrie, vacantis per resignacionem ex causa permutacionis factam per reverendissimum in Christo patrem dominum Angelum, sancte Lucie in Septemsoliis diaconum cardinalem, et per sanctissimum in Christo patrem dominum nostrum, dominum Bonifacium divina providencia papam nonum prefatum, receptam et admissam, et eidem domino Alberto per memoratum dominum nostrum papam collate ac universorum iurium et pertinenciarum eiusdem, in quandum melius possumus et debemus, iuxta formam et tenorem dictarum literarum apostolicarum ponimus et inducimus per presentes, investientes ipsum dominum Albertum per anuli nostri tradicionem presencialiter in eandem. Quocirca vos dominum episcopum..[a] decanum et capitulum singulosque canonicos et personas prefate ecclesie Cracouiensis ac omnes alios supradictos eadem auctoritate tenore presencium primo, secundo, tercio et peremptorie requirimus et monemus communiter et divisim, vobisque nichilominus et vestrum cuilibet, vobis tamen dicto domino..[a] episcopo cum ea qua decet reverencia sub pena, obediencia et sub penis infrascriptis districte precipiendo mandamus, quatenus infra sex dies post presentacionem et notificacionem predictarum literarum apostolicarum et presentis nostri processus vobis factas immediate sequentes, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo et reliquos duos dies pro tercio et peremptorio termino ac monicione canonica vobis universis et singulis assignamus eundem dominum Albertum vel procuratorem suum eius nomine ad dictam scolastriam dicte ecclesie Cracouiensis et ad corporalem, realem, actualem, integram et pacificam possessionem ipsius omniumque et singulorum iurium et pertinencium universorum eiusdem et ad dictam scolastriam dicte ecclesie, que dignitas in dicta ecclesia existit, in scolasticum et in fratrem recipiatis et admittatis, stallo sibi in choro et loco „in capitulo“[c] cum plenitudine iuris scolastrie assignatis, prout decet et moris est, sine difficultate et opposicione quibuslibet iuxta predictarum literarum apostolicarum et presentis nostri processus exigenciam et tenorem, et faciatis, quantum in vobis fuerit, recipi et admitti, sibique vel procuratori suo de ipsius scolastrie fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et obvencionibus universis respondeatis et faciatis ab aliis, quantum in vobis est et prout ad vos et vestrum singulos pertinet, responderi, amoventes exinde quemlibet[d] detentorem, quem nos eciam tenore presencium, quantum melius possumus, amovemus et denunciamus amotum; inhibentes et interdicentes vobis domino..[a] episcopo et omnibus aliis et singulis supradictis, ne dictam scolastriam alicui alteri quam dicto domino Alberto vel procuratori suo eius nomine conferre et assignare aut ad ipsam quemquam alium presentare seu admittere aut de ipsis seu eorum aliquo dicti domini Alberti disponere seu facere quomodolibet presumatis; ac decernentes, prout est irritum et inane, si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter attemptatum forsan est vel

**36.** [b] nos *tamże przez pomyłkę* [c] *dopisane nad wierszem tą samą ręką, ob. poświadczenie końcowe notarjusza* [d] *wolne i wytarte po tym wyrazie miejsce, snać przez pomyłkę inny wyraz był tutaj początkowo wypisany*

imposterum contigerit attemptari. Monemus insuper modo et forma premissis vos omnes et singulos supradictos et generaliter omnes alios et singulos, cuiuscunque status, gradus, ordinis, preeminencie vel condicionis existant, ne prefatum dominum Albertum vel eius procuratorem, quominus dictam scolastriam cum omnibus iuribus et pertinenciis suis integre et pacifice assequatur et inconcusse valeat possidere et ipsius scolastrie fructus, redditus et proventus, iura et obvenciones universas cum integritate percipere et habere, impedimentum aliquod prestetis vel prestent vel per vos vel per se aut alium seu alios, nec ipsum impedientibus super premissis in aliquo detis seu dent quomodolibet consilium, auxilium vel favorem publice vel occulte, directe vel indirecte. Quod si premissa omnia et singula, prout ad vos et singulos vestrum pertinet communiter vel divissim, non adimpleveritis aut aliquod in contrarium feceritis, vel monicionibus et mandatis nostris ymmo verius apostolicis non parueritis cum effectu, nos in vos decanum singulosque canonicos et personas dicte ecclesie Cracouiensis et generaliter in quoscunque alios, qui culpabilis seu culpabiles sive rebelles fueritis seu fuerint in premissis seu eorum aliquo, et tam in dantes alteri quam in recipientes et recipi procurantes scolastriam predictam aut aliquod ius pertinens ad eandem aut in preiudicium dicti domini Alberti quomodolibet disponentes vel ordinantes ac impedientes ipsum dominum Albertum vel eius procuratorem super premissis in aliquo, aut impedientibus ipsum vel dictum procuratorem suum dantes consilium, auxilium vel favorem clam vel palam, directe vel indirecte, cuiuscunque dignitatis, status, gradus vel condicionis existant, nisi infra sex dierum terminum a die sciencie computandum, quem terminum eis et eorum cuilibet pro primo, secundo, tercio et peremptorio termino ac monicione canonica assignamus, ab huiusmodi contradiccione, rebellione, impedimento, auxilio, consilio et favore destiteritis et destiterint omnino et mandatis nostris ymmo verius apostolicis in hac parte parueritis et parueriint cum effectu, exnunc prout extunc et extunc prout exnunc singulariter in singulos dicta canonica monicione premissa in hiis scriptis excommunicacionis, in capitulum vero predicte ecclesie suspensionis et in ipsam ecclesiam interdicti sentencias promulgamus. Vobis vero domino..[a] episcopo, cui ob reverenciam vestre pontificalis dignitatis deferre volumus, si contra premissa vel eorum aliquod feceritis per vos vel submissam personam, dicta sex dierum canonica monicione premissa, ingressum ecclesie interdicimus in hiis scriptis; si vero huiusmodi interdictum per alios sex dies prefatos sex immediate sequentes, quos eciam pro peremptorio termino ac monicione vobis assignamus, sustinueritis, vos predicta canonica monicione premissa in hiis scriptis suspendimus a divinis; verum si huiusmodi interdicti et suspensionis sentencias per alios sex dies prefatos duodecim immediate sequentes sustinueritis, quod absit, animo indurato, vos exnunc prout extunc et extunc prout exnunc propter contemptum huiusmodi, predicta canonica monicione premissa, in hiis scriptis excommunicacionis sentencia innodamus. Ceterum cum ad execucionem huiusmodi mandati ulterius faciendam non possumus quoad presens ibidem personaliter interesse pluribus aliis negociis arduis in Romana curia prepediti, venerabilibus et discretis viris universisque aliis et singulis abbatibus, prioribus, prepositis..[a] decanis..[a] thezaurariis..[a] cantoribus..[a] scolasticis ac kathedralis Cracouiensis et aliarum collegiatarum canonicis ac parrochialium ecclesiarum rectoribus cappel-

lanisque curatis et non curatis, notariis et thabelionibus publicis et cuilibet eorum in solidum super ulteriori execucione predicti mandati apostolici atque nostri tenore presencium committimus vices nostras, donec eas ad nos duxerimus revocandas, quos requirimus et monemus primo, secundo, tercio et peremptorio communiter et divisim, eisque nichilominus et eorum cuilibet in virtute sancte obediencie et sub excommunicationis pena, quam in eos et eorum quemlibet, dicta sex dierum, postquam presentatis eis presentibus requisiti fuerint seu eorum alter requisitus fuerit, legitima et canonica monicione premissa, ferimus in hiis scriptis, si ea, que eis in hac parte com(m)ittimus, neglexerint, noluerint aut plus debito distulerint aut distulerit contumaciter adimplere, districte precipiendo mandamus, quatenus ipsi vel eorum alter alterum ipsorum non expectet, nec per alium se excuset, ad vos dominum..[a] episcopum et dictos..[a] decanum et capitulum ac ipsam ecclesiam et alibi, ubi expediens fuerit, personaliter accedant et predictas literas apostolicas et hunc nostrum processum ac omnia alia et singula suprascripta vobis et cuilibet vestrum coniunctim vel divisim et suprascriptis aliis, quorum interest vel intererit, ubi, quando et quociens expediens fuerit, denuncient, intiment, insinuent, legant seu legi faciant et publicare procurent, ac dictum dominum Albertum vel procuratorem suum eius nomine et pro eo in corporalem, realem et actualem possessionem dicte scolastrie necnon omnium iurium et pertinenciarum eiusdem iuxta tenorem literarum apostolicarum predictarum ac presentis nostri processus auctoritate predicta inducant et defendant inductum amoto exinde quolibet detentore, ac faciant ipsum dictum Albertum vel procuratorem pro eo ad dictam scolastriam in prefata ecclesia in scolasticum dicte ecclesie Cracouiensis recipi, stallo sibi in choro et loco in capitulo ipsius ecclesie cum plenitudine iuris scolastrie secundum consuetudinem ecclesie predicte assignatis, sibique de ipsius scolastrie fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et obvencionibus universis integre responderi. Et nichilominus omnia alia et singula vobis in hac parte commissa, que in huiusmodi negocio exequenda restant, plenarie exequantur iuxta traditam seu directam a Sede a(postolica...)[e] ita tamen..in pr.....[e] hil valeant.....[e] processibus et sentenciis per nos superius habitis et latis absolvendo vel suspendendo aliquid immutari; et si contingat vos super premissis vel aliquo premissorum procedere, de quo vobis potestatem plenam et omnimodam.... tendu...[e] hoc.....[e] aliquo revocare, nisi de ren[uncci][e]acione huiusmodi de eo, in quo processimus, specialis et expressa in nostris literis seu processibus mencio habeatur. Per processum autem nostrum nolumus nec intendimus nostris in aliquo preiudicare collegis, quominus ipsi vel eorum alter servato tamen hoc nostro processu....[e] modi negocio per se vel alium seu..[e] procedere, prout eis vel eorum alteri videbitur expedire. Prefatas quoque literas apostolicas et hunc nostrum processum volumus penes eundem dominum Albertum vel procuratorem suum remanere, et non per vos vel aliquem vestrum seu quemquam vestrum seu alium contra ipsius domini Alberti vel procuratoris eius voluntatem quomodolibet detineri; co[nt][e]rarium vero facientem canonica monicione premissa excommunicacionis sentenciam incurrere volumus ipso facto. Mandamus tamen ipsi domino Alberto et procuratori suo, ut vobis copiam, si eam pecieritis, vestris tamen

**36.** [e] *dziura na zagięciu*

sumptibus et expensis faciant de premissis. Absolucionem vero omnium et singulorum, qui prefatas nostras sentencias aut earum aliquam incurrerint quoquomodo per manifestam resistenciam vel occultam, nobis vel superiori nostro tantummodo reservamus. In quorum omnium et singulorum testimonium presentes literas seu presens publicum instrumentum, hunc nostrum processum in se continens seu continentes, f(i)eri[f] et per notarium publicum infrascriptum scribi et publicari sigillique nostri appensione fecimus comuniri. Actum et datum Assisii in monasterio Fratrum Minorum sancti Francisci, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio, indiccione prima, die penultima mensis augusti, hora nona, pontificatus dicti domini nostri, domini Bonifacii pape noni anno quarto. Presentibus honorabilibus et discretis viris dominis Johanne Albrici de Newesch, Naczkone Preczslai de Gloscowicze Gneznensis, Swenthoslao Luce de Wola Plocensis ecclesiarum canonicis, et aliis pluribus fidedignis testibus ad premissa vocatis pariter et rogatis.

*Pod tekstem z lewej strony znak notarjalny z podpisem własnoręcznym u podstawy* Albericus *i jego ręką poświadczenie notarjalne:*

Et ego Albericus Stanislai de Modlna clericus Gneznensis diocesis, publicus imperiali auctoritate notarius, predictarum literarum apostolicarum presentacioni et recepcioni, requisicioni, investiture et possessionis assignacioni, monicionum et sentenciarum promulgacioni [et i]ussioni aliisque omnibus et singulis premissis, dum sic ut premittitur fiebant et agebantur, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque sic fieri vidi et audivi; me quoque aliis occupato nego[cii]s per alium fidelem notarium scribi procuravi, me hinc manu propria subscribens in hanc publicam formam redegi, signo et nomine meis consuetis consignando una cum appensione sigilli suprascripti domini executoris in fidem et testimonium omnium premissorum rogatus pariter et requisitus. Diccionem autem „capitulo“, positam inter XXX$^{am}$ septimam et XXX$^{am}$ octavam lineas a capite computando, approbo ego notarius supradictus, positam non vicio sed errore.

## Nr 37.

*B. m. d. r. (po 20 stycznia 1388 a przed 20 marca 1394).*

*Zezwolenie plebana i patronów kościoła parafjalnego w Miłonowie przy mieście Górnym Głogowie na założenie klasztoru paulińskiego w obrębie tej parafji.*

*Oryg. nieznany.* Instrumentum publicum *tegoż zezwolenia miał przedłożone sobie Wacław biskup wrocławski, zatwierdzający w Odmuchowie 20 marca 1394 przywilej fundacyjny klasztoru paulińskiego św. Trójcy koło miasta Głogowa przez Władysława ks. opolskiego z 20 stycznia 1388 (ob. wyżej Nr 28).*

*Uw. Parafja Mylwain to dzisiejsze Deutsch-Müllmen o dobrą milę (7·5 km) w stronie zach. tegoż Głogowa z kośc. par. św. Wawrzyńca w archipresbiteracie wówczas głogowskim, dzisiaj soleckim (Zülz); wsi tej parafji obecnie Polnisch Müllmen z kolonją: Hojnowice, Czartowice Górne (Ober Schartowitz) i Wilków (Wilkau). Nazwę jej polską obecną „Wierzch“ podają Konst. Damroth (Die älteren Ortsnamen Schlesiens [Beuthen O. S. 1896] 157) i Józef Mycielski (Pierwotne słowiańskie nazwiska miejscowości na Szlązku Pruskim [Poznań 1900] 74); dawna polska nazwa jej „Miłonów“ utrzymała się jeszcze przy Polnisch Müllmen (Konst. Prus, Spis miejscowości polskiego Śląska Górnego*

**36.** [f] feri *w tekście*

*[Bytom 1929] 49). Ale i ona nie jest pierwotną; opiewała ona w pisowni łacińskiej* Milowanow *(w r. 1217),* Milwano *(w r. 1371 Mr[o]czko plebanus in M.) i* Mylowanaw *(w r. 1447 ob. H. Neuling, Schlesiens Kirchorte 197), jak również i w nazwie powyższej „Mylwain" (ob. wyżej Nr 28 str. 57 z przyp. 9).*

## Nr 38.

*W Odmuchowie 20 marca 1394.*

*Wacław biskup wrocławski, na prośbę przeora i konwentu paulińskiego w nowym klasztorze św. Trójcy przy mieście Górnym Głogowie fundacji Władysława księcia opolskiego, po okazaniu sobie dokumentu, wyrażającego zgodę na wybór miejsca tegoż klasztoru przez plebana i patronów kościoła parafjalnego w Miłonowie, w obrębie którego znajduje się ten klasztor, eryguje go kanonicznie i zatwierdza mocą władzy ordynarjusza w całej rozciągłości dane mu uposażenie, wszystkie jego przywileje, wolności i prawa według przywiedzionego na końcu tekstu aktu fundacyjnego.*

***Oryg.** pergam. 74·5 × 40, zakładka dolna 8, górna 4, pergamin z obu stron biały, gruby, na zakładce dolnej do połowy z prawej strony niezbyt dawno odcięty, splamiony i w zagięciach na kilku miejscach przeżarty przez myszy, tudzież w jednem miejscu tekstu (w w. 6 z góry) pęknięty. — Pieczęć Wacława biskupa wrocławskiego, na sznurku jedwabnym koloru czerwonego i zielonego, poza wytłuczeniem w kończynie dolnej części dość dobrze zachowana, ostroowalna 75 × 51 mm., wyobraża w ołtarzu gotyckim na górnem piętrze pod baldachimem półpostać osoby (niewątpliwie św. Jana Chrzciciela), poniżej biskupa siedzącego na tronie in pontificalibus z prawą ręką podniesioną do błogosławieństwa a w lewej trzymającego pastoral, po obu stronach głowy biskupa w połowie pieczęci dwie tarcze z herbami, z prawej biskupa jest orzeł piastowski, z lewej kapituły 6 lilij; napis w otoku minuskułą:* † Sigillum † Wenceslai † episcopi † Wratislauiensis. — *Inicjał w kształcie ryby do połowy tekstu na marginesie. Inwokacja większemi literami. Podkreślenia tekstu atramentem na trzech miejscach z w. XVIII. — Zapiski: a) na zakładce z lewej strony dwa wiersze ręką bliskoczesną tą samą co w Nrach 15 i 16 bardzo spłowiałe i częściowo tylko czytelne i jak oba powyższe niezrozumiałe:* Ob(latum) pro Cristo(?) Rangu.. Lesnicz sigillum ..dicet contra(?) d pri(vilegiu)m . . . . . apud acta ..die mercurii quarta marcii *(ob. wyżej Nr 16 str. 32 ww. 24/26); b) na odwrociu wierzchniem różnemi rękami, współczesną:* Confirmacio priuilegii domus sancte Trinitatis monasterio prope Glogouiam, *data z w. XVII* ipso die SS. Fabiani et Sebastiani Martyrum 1394 *zatarta i zresztą przekreślona w w. XVIII, zostawiona tylko data dzienna* 20 Marcij, *rok przytem z w. XVIII* 1388; *tu sygnatury, stara* A, *z w. XVIII:* Nro 3tio *poprawione na* 2dus *(sic); c) na złożeniu spodniem ręką w. XVIII* Non est Privilegium sed Confirmatio illius a loci Ordinario facta 1394 *i z dopiskiem innej ręki* 1388, *z w. XVIII sygnatura* Nro 3 *w miejsce liczby pierwotnej z w. XVII* 2.

In nomine Domini amen. Wenceslaus Dei gracia episcopus Wratislauiensis ad rei memoriam sempiternam. Decorem domus Domini diligentes, ex iniuncto nobis cure pastoralis officio sollicitam eis libenter impendimus operam, que regularem seu monasticam vitam professorum ac Deo | religiose vivere imperpetuum eligencium utilitatem, decus et comodum respicere dinoscuntur. Sane peticio religiosorum..[a] prioris.. et.. conventus fratrum heremitarum ordinis sancti Pauli primi heremite de novo monasterio, in honore et sub tytulo sancte et individue Trinitatis, ut infra scribetur, fundato, | nobis exhibita continebat, quod cum illustris princeps dominus Ladislaus dux Opoliensis etc. locum aptum pro monasterio sui ordinis de novo locando seu edificando iuxta fluvium dictum Hotczinplocz prope opidum, quod dicitur Superior Glogouia, rite et racionabi-

**38.** [a] *tak tutaj jak i wszędzie poniżej w tekście w miejscu imion dwie kropki*

liter dedisset, donasset et perpetue assignasset, volens|que monasterium huiusmodi fructibus uberioribus fecundare, ut fratres inibi Deo servituri quiecius et fervencius laudibus valeant vacare divinis, pro ipso monasterio villas, possessiones, hereditates, allodia, decimas, vineas, census et redditus atque molendina in certis locis sui dominii cum quam plurimis privilegiis, exempcionibus, libertatibus, iuribus, attinenciis et dominiis rite et racionabiliter dedisset, contulisset, asscripsisset, appropriasset, incorporasset donacioneque perpetua et irrevocabili assignasset, prout super donacione huiusmodi sunt littere dicti domini.. ducis sigilli sui maioris appensione roborate plenioris continencie, que nobis exhibite atque diligenter perlecte et per nos intellecte fuerunt, quarum litterarum tenorem de verbo ad verbum inferius iussimus subnotari, in quorum eciam bonorum sibi ut premittitur donatorum dicti.. prior et.. conventus, ut ipsi asseruerunt, sunt possessione pacifica et quieta, quatenus donaciones, assignaciones sive appropriaciones prescriptas admittere, approbare, rathificare atque confirmare, necnon dictum monasterium sub tytulo quo supra erigere ipsique villas, possessiones, hereditates, allodia, decimas, vineas, census et redditus atque molendina cum eorum privilegiis, exempcionibus, libertatibus, iuribus, attinenciis et dominiis inviscerare, incorporare, asscribere et unire auctoritate nostra ordinaria perpetue dignaremur. Nos vero, qui de divini cultus incremento letamur, precibus dictorum.. prioris et fratrum tamquam racionabilibus favorabiliter inclinati, cupientesque satisfacere tante devocioni supradicti ducis, presertim cum ad ereccionem sepedicti monasterii expressi consensus.. plebani et.. patronorum parrochialis ecclesie in Mylwain, infra cuius limites dictum monasterium locatum est, accedant, prout super hoc per instrumentum publicum nobis oblatum facta extitit plena fides, ipsum monasterium in nomine et sub titulo sancte et individue Trinitatis erigimus de novo, donacionesque predictas omnes et singulas auctoritate nostra predicta approbamus, ratificamus atque confirmamus, necnon ipsi monasterio villas, possessiones, hereditates, allodia, decimas[b], vineas, census et redditus atque molendina prescriptas cum omnibus eorum privilegiis, exempcionibus, libertatibus, iuribus, attinenciis et dominiis predicto monasterio.. prioribus et fratribus pro tempore inibi Deo famulaturis incorporamus, invisceramus, asscribimus et unimus perpetue per presentes, volentes inantea[b] omnia bona prefata ecclesiasticis inmunitate et libertate gaudere debere; predictas quoque domini ducis litteras sive instrumentum super premissis donacione, privilegiis, exempcionibus et libertatibus dicti monasterii, quarum litterarum tenor infra ponetur, in omnibus suis capitulis, punctis, clausulis et articulis approbamus, ratificamus et confirmamus, decretum nostrum et auctoritatem ordinariam eis interponentes decernimus eas cum presentibus nostris litteris, quas in testimonium premissorum omnium fieri et maiori nostro sigillo muniri fecimus, habere et habituras robur perpetue firmitatis. Actum et datum Othmuchow[1], XX[a] die mensis marcii anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo-quarto. Presentibus honorabilibus et discretis viris dominis Nicolao Seckil procuratore Othmuchouiensi, Vlrico de Spira sancti Nicolai Othm[uchouiensis], Georgio Isemberg sancti Sepulcri Dominici Legniczensis ecclesiarum canonicis,

**38.** [b] *wykropkowane przez notarjusza pod* decimas *a nad* inantea

**38.** [1] *Odmuchów nad Nissą, gród i rezydencja biskupia, archipresbiterat.*

Nicolao de Cruczeburg decretorum doctore prothonotario, Jacobo Fabri de Gora et Ludowico Czeicz notariis curie nostre, fidelibus nostris ad premissa testibus. Tenor vero litterarum sive instrumenti donacionis seu privilegiorum dicti domini.. ducis per omnia fuit talis.

*Następuje przywilej fundacyjny konwentu paulińskiego św. Trójcy przy mieście Głogowie przez ks. Władysława Opolczyka, dany w tymże Głogowie 20 stycznia 1388 (ob. Nr 28).*

## Nr 39.

*W Rzymie 18 stycznia 1396.*

*Papież Bonifacy IX przeorowi generalnemu i braciom paulinom zakonu św. Augustyna udziela na ich prośbę przywilej spowiedniczy na godzinę śmierci.*

*Oryg. nieznany.*

*Kop. W transumpcie listu okólnego Jerzego przeora generalnego paulinów do przeora prowincjonalnego i innych przeorów tegoż zakonu w Polsce, dat. u św. Wawrzyńca koło Budy 9 lipca 1396 (ob. Nr następny 40).*

Bonifacius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis..[a] priori generali ac fratribus domorum sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini in presenciarum existentibus, salutem et apostolicam benediccionem. Provenit ex nostre devocionis affectu, quo nos et Romanam ecclesiam reveremini, ut peticiones vestras, illas presertim, que animarum vestrarum salutem respiciunt, ad exaudicionis graciam admittamus. Hinc est, quod nos vestris supplicacionibus inclinati, ut confessor, quem quilibet vestrum duxerit eligendum, omnium peccatorum vestrorum, de quibus corde contriti et ore confessi fueritis, semel tantum in mortis articulo plenam remissionem vobis, in sinceritate fidei, unitate sancte Romane ecclesie ac obediencia et devocione nostra vel successorum nostrorum Romanorum pontificum canonice intrancium persistentibus, auctoritate apostolica concedere valeat, tenore presencium indulgemus, sic tamen quod idem confessor de hiis, de quibus fuerit alteri satisfaccio impendenda, eam vobis per vos, si supervixeritis, vel per alios, si tunc forte transieritis, faciendam iniungat, quam vos vel illi facere teneamini ut prefertur; et ne quod absit propter huiusmodi graciam reddamini procliviores ad illicita in posterum conmittenda, volumus, quod si ex confidencia remissionis huiusmodi aliqua forte conmitteretis, quoad illa predicta remissio vobis nullatenus suffragetur. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre concessionis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei et beatorum apostolorum eius Petri et Pauli se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum, XV kalendas februarii pontificatus nostri anno septimo.

## Nr 40.

*U św. Wawrzyńca pod Budą 9 lipca 1396.*

*Jerzy przeor generalny braci św. Pawła pierwszego pustelnika przeorowi prowincjonalnemu i innym przeorom wraz z braćmi konwentualnymi w Polsce przesyła w słowach entuzjastycznych przywilej spowiedniczy papieża Bonifacego IX z 18 stycznia 1396 „Provenit ex nostre devocionis affectu“ (ob. Nr poprzedni), i dołącza formę absolucji papieskiej.*

**39.** [a] *w tekście wolne miejsce*

*Oryg. pergam. 44·8 × 27·6, zakładka dolna 4·2, górna 3·4; pergamin dość cienki, biały. — Pieczęć ostroowalna 62 × 40 mm. z wosku zielonego, wyciśnięta na pergaminie w środku pod tekstem, całkowicie wykruszona, nieznaczne tylko zostały po niej okruszyny z podtrzymującym ją paskiem pergaminowym w dwóch na niej wcięciach. — Inicjał do połowy marginesu; dukt pisma włoski. — Zapiski na odwrociu: a) na złożeniu wierzchniem różnemi rękami, z w. XVI* Absolucio in articulo mortis quę est in breuiario, *z w. XVII i XVIII* 1396 in Octaua Visitt. Bmae V. Mariae. — Nbene. Absolutio in Articulo mortis a Bonifacio 9no; *b) na złożeniu spodniem z w. XVI* Absolutio in mortis articulo fratrum nostrorum, *z w. XVII* est sublata per Paulum V, *inną u góry* 1396 octaua Visit. B. M. V. *Sygnatury na złożeniu wierzchniem z w. XVII* N° 4to, *z w. XVIII* Sub N° 1mo *podkreślone z końcem w. XIX atramentem fioletowym i dopisane* 4^to^, *inną ręką w. XVIII* N *zdaje się* 1mo, *ale przepisane liczbą papieża* 9no, *następnie przekreśloną.*

***Reg.*** *W obu katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 w dziale pierwszym pod* 8 Absolutio in Articulo mortis de Anno 1396 Reuocata per Paulum V *(brewem* „Romanus Pontifex“ *z 23 maja 1606).*

Frater Georgius ordinis fratrum sancti Pauli primi heremite prior generalis, religiosis viris priori provinciali et aliis prioribus ceterisque fratribus conventualibus | nostre religionis vitam professis in Polonia constitutis, salutem et inenarrabili iocundari leticia iugiterque perhempnari in gracia. Gloriosus Deus in Sanctis suis et in maiestate | mirabilis, cuius ineffabilis altitudo prudencie, nullis terminis coartata nullisque circumclusa limitibus, recti censura iudicii celestia pariter moderatur et terrena. Etsi cunctos sui cul|tus ministros gloria exaltacionis magnificet, altis amplificet virtutibus celestisque efficiat beatitudinis participes, illos tamen pocioribus graciarum attolit insigniis atque uberiori premiorum retribucione prosequitur, quos commendat ingencior excellencia meritorum. Quare sentite de Domino in bonitate, filii nobis in Christo dilectissimi, et in simplicitate cordis queritate illum, grandi gratulantes gaudio laudes intonate in excelsis Altissimo. Vacate quoque et intueamini, quoniam suavis est Dominus, quia ipse qui fecit nos, qui et in sortem partis filiorum eius sub disciplina perfeccionis monastice militaturos a rugientibus seculi turbinibus segregavit nos, singulari quadam prerogativa extulit nos, leve iugum paupertatis voluntarie pro se subeuntibus relevacione secretissima levigando. Solita namque sue benignitatis clemencia celestis altitudo consilii de prominenti sui solii prosperitas celorum habitaculo incomparabilibus Sedis apostolice impendiis ipsum nostrum illustravit ordinem, atque respectibus peculiaribus in profectum animarum nostrarum litteralibusque eundem assecuravit indultibus, quorum quidem tenor is est:

*Następuje bulla papieża Bonifacego IX* „Provenit ex nostre devocionis affectu“ *z 18 stycznia 1396 (ob. Nr poprzedni).*

Talibus preterea communibus nostris gaudiolis universos vos et singulos in sui salubri volentes animari proposito, eiusmodi donariis fructificari et fundari in gracia, sub sigillo dicti nostri ordinis notorio autentico, ob efficacissimam certe rei plenitudinem plenitudinisque integritatem ac irrefragabilem evidenciam, prefatorum transsumptum indultorum, paterno favore succursuri, vobis duximus dirigendum, quatinus devote in sue professionis observancia perseverantibus gracia divina in presenti effulgeat et eterne beatitudinis bravium largiatur ipsa maiestas in futuro. Scripta ad sanctum Laurentium prope Budam, in octavis festi Visitacionis Gloriose Virginis Marie anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo sexto. Et quia forma absolucionis extreme erat vobis

preroganda necessarie, ne aliquod devium seu extraordinarium alicui(u)s[a] alterius adinvente forme interposicio contineat, eandem vobis scriptis significari maluimus atque tradi in hec verba, subinferentes eorum proprietates ac series fore tales:

Auctoritate Domini nostri Jhesu Christi et beatorum apostolorum eius Petri et Pauli et domini Bonifacii pape noni vel qui papa tunc supervivit, specialiter ordini nostro et singulis suis fratribus concessa, ego absolvo te ab omni sentencia excommunicacionis maioris et minoris, suspensionis et interdicti de transsgressione seu negligencia divinorum preceptorum ac salubrium statutorum sanctorum patrum et Ecclesie Dei, necnon regule et constitucionum ordinis tui et ab omnibus sentenciis synodalibus et provincialibus, sive sint generales sive speciales, et restituo te sacramentis sancte matris Ecclesie et reintegro te unitati eiusdem sancte Ecclesie, do et concedo tibi plenam remissionem et indulgenciam omnium peccatorum tuorum et penarum, quibus pro eisdem peccatis existis obnoxius, de quibus corde contritus et ore confessus fuisti et velles confiteri, si eorum memoriam haberes, et que pretextu istius gracie non commisisti, quantum claves eiusdem Ecclesie Dei se extendunt et gratum fuerit in oculis divine maiestatis. Quam remissionem et graciam Romani pontifices consueverunt interdum per speciale privilegium personis aliquibus impertiri, si tamen in hac egritudine te mori contingat. Que quidem remissio sit tibi in augmentum virtutum et gracie et in acquisicionem inmediate post tuum transitum glorie eterne in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti amen.

*(Tąż ręką po prawej stronie pod tekstem obok pieczęci:)* Constat autem, quod anno Domini millesimo CCC$^{mo}$ nonagesimo sexto, vicesimo octavo die mensis ianuarii collata sit ipsorum gracia indultorum.

## Nr 41.

*W Rzymie przed listopadem 1396.*

*Franciszek kardynał kapłan tyt. św. Zuzanny, penitencjarjusz papieski, proboszczom zakonu św. Augustyna, bożogrobców w Miechowie diecezji krakowskiej i kanoników regularnych w Mstowie diec. gnieźnieńskiej, nakazuje mocą apostolską przyjąć do jednego z tych klasztorów wracającego z Rzymu brata Marcina syna Jana z Wielunia, kapłana diecezji gnieźnieńskiej i klasztoru Najświętszej Panny w Starej Częstochowej paulina, który przybył do Stolicy św. ze skargą na Piotra zw. Schurgost swego prowincjała w Polsce, a pragnął nadal pozostać w zakonie św. Augustyna.*

***Oryg.** pergam. przecięty wzdłuż na dwie prawie równe części z zachowaniem częściowem marginesu po lewej stronie, ale po prawej obcięty z tekstem na dwa lub trzy wyrazy, jako też w środku wycięty nierówno przeszło na jeden wiersz; splamiony, popękany i przez robactwo nadgryziony. Użyto grubego pergaminu tego aktu rzymskiego przy oprawie jednego z rękopisów teologicznych klasztoru jasnogórskiego ok. r. 1412, zalepiając nim trzecią część deski dębowej przedniej i tylnej oprawy od strony tekstu w miejscu, gdzie w wycięcia deski wchodzą cztery wlepione skrawki grubej skóry, spajające seksterny tekstu z okładką dębową. Rękopis ten papier. foljo k. 143 (12 seksternów) z sygnat. dotychcz. 33, obejmujący wykład listów św. Pawła* Reuerendi mgri Haymonis doctoris, *zostaje od czasu swego powstania na Jasnej Górze, co zaznacza zapisek współczesny*

**40.** [a] alicuis *Oryg.*

*na pierwszej stronie tekstu na dole:* Iste liber est Claustri beatissime Marie Virginis Czanstochouiensis *i* explicit *wykładu ręką pisarza:* Finit explanacio in epistolam ad hebreos reuerendi magistri Haymonis per Nicolaum Thost, comparatus est uero iste liber per venerabilem virum Nicolaum *[imię to w polowie wytarte]* priorem prouincialem Czanstochowiensem ordinis fratrum heremitarum sancti pauli primi heremite Anno domini millesimo quadringentesimo duodecimo in die sanctorum sebestiani et fabiani *[20 stycznia 1412]* · laus ihesu etc., *poczem inną ręką:* Defunctusque est idem Nicolaus scriptor huius et aliorum librorum sequenti anno post in die secundo Angnetis V° kal. febr. *[28 lutego 1413]* in villa nomine Potock. Deus omnipotens ei sit propicius Nobisque in hac valle miserie velud vmbra manentibus. *Obecnie [15. IX. 1927] obydwie części tego pergaminu (bez żadnych zapisków na żółtem odwrociu) odlepiono i włożono między dokumenty pergaminowe w Archiwum Jasnogórskiem jako ich Nr 17.*

Franciscus miseracione divina..[a] tituli sancte Susanne presbiter cardinalis[1], dilectis filiis..[a] prepositis in Mechow Cruciferorum Dominici S[epulcri Jerosolimi][b]tani ordinis sancti Augustini Cracouiensis dyocesis[2] et in Mstow Regularium Canonicorum eiusdem ordinis S. Augustini Gneznensis dyocesis...[b] Conquestus est nobis frater Martinus Johannis de Welun presbiter Gneznensis[c] dyocesis[c] monasterii Beate Virginis de Antiqua Czanstochow [sancti Pau][b]li primi heremite prefati ordinis sancti Augustini, l[a][d]tor presencium, quomodo et qualiter quidam frater Nicolaus dictus Schurgost prior provinc[ialis fratrum][b] heremitarum in Polonia non solum in ordine, verum eciam, quod amplius est, coram quam plurimis secularibus personis ignominiose ac...[b]... [e]avisset, propter quam et alias certas racionabilesque causas[f] cum animi sui quiete et sana consciencia non poterat in ipsis heremitis permanere...[b] regula sancti Augustini regularique habitu, ut tenetur, Domino perpetuo famulari, sua nobis peticione monstravit, quatenus ad unum de vestris...[b] decrevit eligendum auctoritate apostolica dispensare misericorditer dignaremus. Super quibus sanctissimum in Christo patrem ac dominum, dominum nostrum [Bonifacium][b] papam nonum requisitum habuimus et consultum, qui attendens prefati fratris Martini peticionem fore.....[g] Nos igitur auctoritate dicti domini pape, cuius penitenciarie curam gerimus, ad vestrum ordinem se transferendi, quem ipse f[rater][h] Martinus d[u][h]xerit eligendum...[b] licenciam dedimus et damus per presentes; precipientes nichilominus vobis auctoritate apostolica predicta, quatenus eundem fratrem Martinum...[i], quando ipsum ad vos prospere venire contigerit, contradiccione et dilacione ulteriore proculmota[j] assumatis assumptumque sub regulari disciplina...[b] Co[nc][d]edimus insuper sepedicto fratri Martino, [u][d]t i[n ni][d]gro habitu

**41.** [a] *dwie kropki w tekście* [b] *tekst odcięty z prawej strony na dwa lub trzy wyrazy* [c–c] *po wężyku dopisane inną ręką* [d] *wygryzione przez robactwo* [e] *wyraz z początku wiersza w kilku literach starty, tylko przed* a *widać dwie kreski jakoby litery* n *lub* u [f] *wpisane tą samą ręką nad wierszem* [g] *pergamin tu wzdłuż przecięty, brak tutaj nietylko końca wiersza ale i całego następnego* [h] *pęknięte* [i] *następuje wężyk i koniec wiersza a na początku następnego można czytać* et *przed* quando [j] *błędnie* proculmolta *(sic)*

**41.** [1] *Kardynał ten Franciszek Carboni z Neapolu był cystersem, od r. 1382 biskup monopolitański (Monopoli we Włoszech polud.), kreow. kardynałem kapłanem tyt. św. Zuzanny przez Urbana VI d. 19. II. 1384, później kardynał biskup sabiński i wielki penitencjarjusz, † w Rzymie 18. V. 1405 a pochowany w katedrze neapolitańskiej (przeniesienie jego na biskupstwo suburbikarne św. Sabiny już XII. 1392 zgodnie z Hierarchia catholica medii aevi C. Eubel'a podaje Dominicus Willi S. Ord. Cist., Päpste, Kardinäle und Bischöfe aus dem Cistercienser-Orden [Bregenz 1912] 17 pod 7).*

[2] *Proboszczem miechowskim był natenczas od r. 1395 Michał z Radomia (Mon. Pol. hist. II 889).*

vel alio quem acquirere poterit, valeat ambulare propter sui habitus spoliacionem...[b]..[k] provisum fuerit regulari. Datum et actum Rome apud sanctum Petrum, anno Domini millesimo CCC°XC° sexto XIIII die me[rcuriii...][b] prefati sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Bonifacii pape noni anno VII. Presentibus honorabilibus et discretis viris fratre...[b] nostri pape penitenciario et Ingemaro Ingh...[d] canonico Arosiensi testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

*(Pod tekstem z lewej strony znak notarjuszowski w kształcie tablicy, wypełnionej rysunkiem ornamentacyjnym, której podstawa jest obcięta i tą samą ręką:)* Et ego Johannes Alberti ..[l] hoern clericus Traiectensis dyocesis publicus apostolica et imperiali auctoritate ...[b] .....[m]

## Nr 42.

*W Wieluniu 28 maja 1398.*

*Dobrogost arcybiskup gnieźnieński rektorowi kościoła w Wieluniu i innym w okręgu wieluńskim oznajmia, iż na prośbę przeora i braci konwentu św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna uroczystość Poświęcenia ich kościoła św. Mikołaja za murami m. Wielunia, przypadającą na święto Zielonych Świątek, przeniósł na pierwszą niedzielę po św. Bartłomieju, i udziela na ten dzień odpustu dni czterdziestu.*

***Oryg.*** *pergam. w Archiwum Aktów Dawnych miasta Krakowa Dypl. 865 (ze zbiorów E. Diehla w Warszawie Nr 22), 23·5 × 13·2 — 12, zakładka 2·5 — 2, z obu stron biały. — Pieczęci, która zwisała na pasku pergaminowym, brak, pozostało tylko nacięcie. — Pismo nieco wyblakłe. — Na odwrociu: a) na złożeniu spodniem zapiski, ręką bliskoczesną:* Translacio dedicacionis Cum Indulgenciis, *z w. XVII* 1398 4ta post pentecosten; *b) na złożeniu wierzchniem sygnatura z w. XVIII* BB 14 *tą samą ręką podkreślona.*

***Reg.*** *Katalog Archiwum Aktów Dawnych m. Krakowa. I. Dyplomy pergaminowe (Wydawnictwa Archiwum i t. d. T. III) [W Krakowie 1907] 227.*

Dobrogostius Dei gracia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus..[a] rectori ecclesie in Welun et aliis in districtu We|lunensi constitutis, ad quos presentes litere pervenerint, salutem et sinceram in Domino karitatem. Exposuerunt nobis|..[a]prior cum fratribus conventus monasterii sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini[1], quomodo solemp|nitas seu anniversarium Dedicacionis ipsorum ecclesie seu monasterii predicti cadebat directe in festum Penthecostes, propter quod, non valentes solempnia Dedicacionis huiusmodi debite peragere ut decet, nobis humiliter supplicarunt, ut huiusmodi Dedicacionem seu anniversarium ipsius Dedicacionis in alium diem et tempus paterna solicitudine transferre dignaremur. Nos igitur precibus ipsorum iustis et congruis inclinati, predictum ipsorum ecclesie seu monasterii anniversarium seu Dedicacionem ecclesie sancti Nicolai extra muros civitatis Welunensis in primam dominicam post festum sancti Bartholomei apostoli transtulimus et presentibus transferimus, annis singulis in dicta prima dominica cum septem diebus sequentibus

**41.** [k] *wyraz na początku wiersza starty, czyżby* huiusmodi? [l] *jedna lub dwie litery w miejscu zdartem* [m] *reszta najzwyczajniejszej formułki notarjalnej z powodu dziur, plam i zatarcia jest mało czytelna.*

**42.** [a] *tak Oryg.*

**42.** [1] *Imiennie znany przeor wieluński jest dopiero Stanisław z 10. VI. 1412 (ob. niżej pod tą datą).*

perpetuo celebrandam seu celebrandum. Volentes itaque, ut dicta ipsorum ecclesia seu monasterium sancti Nicolai singulari privilegio decoretur, omnisque populus utriusque sexus eo fervencius ad visitacionen et suffragia karitativa excitetur, quo uberius divina gracia viderit se refectum, omnibus vere penitentibus confessis et contritis, quociens predictam ecclesiam visitaverint de[b] Omnipotentis Dei clemencia confisi beatorumque Petri et Pauli apostolorum ipsius quadraginta dies indulgencie ipsis de[b] iniunctis penitenciis misericorditer relaxamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Welun, feria quarta festi Penthecosten anno Domini M°. CCC°. XCVIII°.

## Nr 43.

*W Gnieźnie na kapitule generalnej 29 kwietnia 1399.*

*Dobrogost arcybiskup gnieźnieński za zgodą kapituły swojej gnieźnieńskiej, ze względu na zasługi zmarłego Bogusława z Oporowa scholastyka łęczyckiego i bratanka tegoż Mikołaja łowczego łęczyckiego, tamże dziedzica, nadaje dziesięcinę swego stołu z łanów kmiecych we wsi Oporowie i Dobrzewach tejże wsi na rzecz kościoła parafjalnego w Oporowie, a mianowicie ołtarza, mającego się zbudować w tymże kościele, tudzież na utrzymanie rektora tegoż ołtarza.*

***Oryg.*** *pergam. 25·2 × 17, zakładka 3·6, nieco splamiony i przez robactwo bez naruszenia tekstu nadgryziony. — Miał dwie pieczęcie, arcybiskupią ostroowalną i kapitulną okrągłą, które utrzymywały się do drugiej połowy w. XVIII (ob. niżej* ***Kop. 3****); dzisiaj z pierwszej (po lewej ręce) pozostał na zakładce tylko sznurek jedwabny koloru czerwonego i niebieskiego, z drugiej kapitulnej jedynie szczątek wosku, wiszący na jedwabnym, zielonym sznurku (dokładny ich opis czyt. w transumpcie niniejszego nadania z 5 marca 1418, ob. niżej pod tą datą).— Inicjalik do połowy tekstu, pismo niekształtne.— Na odwrociu: na złożeniu wierzchniem zapisek ręką bliskoczesną (r. 1418):* Priuilegium decimarum in villis Opporow et Dobrzewy Dobrogostij archiepiscopi et capituli *z datą dopisaną w w. XVII* Anni 1369 *i sygnaturą z w. XVIII* Nro 1; *na złożeniu spodniem z końca w. XVIII* N° 2do, *ręką zdaje się prokuratora Wieruskiego na Jasnej Górze.*

***Kop. 1.*** *W transumpcie Benedykta archidiakona łęczyckiego i kanonika oficjała gnieźnieńskiego z 5 marca 1418 (ob. niżej pod tą datą). — 2. W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 505 pod 1 z nagłówkiem:* Decima in Villa Opporow et Dobrzewy post Cmethones Ecclesiae in Opporow Parochiali pro Altari S. Ioannis conceditur; *odpis dość wierny, zmodernizowany i z wypuszczeniem świadków. — 3. W luźnym zeszycie kopjarjusza czterech najstarszych dokumentów kościoła oporowskiego, pochodzącym z drugiej połowy w. XVIII z nagłówkiem:* Decima manipularis post Cmethones de villis Oporow Dobrzelby *(sic również i w tekście tego odpisu)* et Kurowo Ecclesiae Parochiali in Oporow concessa pro altari S. Ioannis ab Illmo et Rndissimo Dno Dno Dobrogosto Archiepiscopo Gnesnensi. Privilegium pro Decimis, est in Pargameno cum duobus Sigillis pensilibus Illmi Archiepiscopi et Venerabilis Capituli Gneznensis, Datt. Gnesnae sub tempus Capituli Generalis in Octava S. Adalberti Episcopi et Maryris; *odpis zmodernizowany, w wymienieniu świadków całkiem błędny i niezupełny.*

In nomine Domini amem. Nos Dobrogostius Dei et apostolice sedis gracia sancte Gneznensis ecclesie | archiepiscopus notum facimus quibus expedit universis, presencium noticiam habituris: | Quod attentis laudabilibus et fructuosis serviciis, que nobis venerabilis frater noster dominus | Boguslaus de Oporow

**42.** [b] *połączone z wyrazem następnym*

scolasticus ecclesie Lanciciensis[1], dum agebat in humanis, et filiaster suus nobilis vir dominus Nicolaus wenator Lanciciensis, heres ibidem de Oporow, inpendit et inpendere in futurum est paratus, pro ecclesia sua parrochiali ibidem in Oporow seu altari in ipsa ecclesia fundando[a] et erigendo secundum voluntatem ipsius domini Nicolai et pro congrua sustentacione rectoris eiusdem decimam mense nostre ibidem in villa Oporow et in Dobrzewi[2] eiusdem ville post araturam kmethonum, de consensu venerabilium fratrum nostrorum Gneznensis capituli damus, concedimus, ascribimus et incorporamus, per ipsam ecclesiam et per rectorem ipsius seu altaris[b] predicti possidendam, tenendam et habendam et in usus beneplacitos convertendam temporibus perpetuis duraturam. In cuius rei testimonium et evidenciam pleniorem nostrum maius et dicti capituli sigilla presentibus sunt appensa. Actum et datum Gnezne, in octava sancti Adalberti martiris et pontificis gloriosi in capitulo generali anno Domini[c] millesimo trecentessimo[d] nonagesimo nono. Presentibus venerabilibus viris dominis fratribus nostris Nicolao Strosberg preposito, Petro custode, Nicolao Streskonis[e], Naczkone Preczslai[f], Borkone, Lorkone, Johanne preposito sancti Georgii in castro Gneznensi et Martino prelatis et canonicis ecclesie Gneznensis[3] supradicte, tunc capitulariter congregatis[c].

## Nr 44.

*W Brdowie 1399.*

*Chebda ze Słupczy, Mikołaj z Gogów, Jan z Lubienia i Piotr z Grochowisk oznajmiają, iż wybrani na sędziów polubownych przez Jakóba plebana z Brdowa, tudzież przez Pakosława, Dobiesława z wszystkimi braćmi, dziedziców Modzerowa, w sprawie oznaczenia granic jeziora przez Świętopełka brata plebana Jakóba w czasie tegoż nieobecności, który to Świętopełk wypędził księdza najemnego (w Brdowie), skasowawszy poprzednią ugodę zawartą jeszcze przed powrotem plebana Jakóba ze studjów, przywrócili kościołowi jezioro, a niezadowolonych z nowego wytyczenia na bagnach i w borze odesłali do króla.*

***Oryg.** pergam. 27 × 15, zakładka 2·4, dość gruby, żółtawy, poplamiony i przez myszy nadgryziony w zagięciu z prawej strony. — Po czterech pieczęciach pozostały*

**43.** [a] fundendo *Oryg.* [b] altaristam *Kop. 1* [c-c] A°. D. 1399° *Kop. 2* [d] Tricentesimo *Kop. 1* [e] Strzesconis *l. c.* [f] Przeczslai *l. c.*

**43.** [1] *Bogusław, syn Stefana z Oporowa szlacheckiego rodu, kanonik gnieźnieński i płocki oraz od r. 1376/7 scholastyk kolegjaty łęczyckiej, kiedy był jeszcze diakonem (Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae ed. Augustinus Theiner I [Romae 1860] 735 nr 991 i str. 745 nr 1009, toż u Korytkowskiego Prał. i kan. gnieźń. III 162 i ten sam to jest kanonik Bogusław l. c. I 57, mylnie jednak tutaj zaznaczony wikarjuszem jeneralnym w r. 1409). Był on stryjem Mikołaja z Oporowa i Halszki żony Mikołaja z Ludbrania, którym po jego śmierci przypadły po równej części* partes villarum in Opporow et Dobrzewie *(Teki A. Pawińskiego T. III Księgi sądowe łęczyckie Cz. I [Warszawa 1897] 588/9 nr 6105 r. 1399 pocz. czerwca).*

[2] *Oporów w ziemi łęczyckiej na płn. wsch. od Łęczycy, w archidiakonacie łęczyckim diec. gnieźn., po rozbiorach i dzisiaj w diec. warszawskiej, dekanacie kutnowskim. — Dobrzewy w tejże par., na zach. od Oporowa.*

[3] *Por. pełny skład kapituły gnieźn. w r. 1396 w Kod. dypl. Wielkop. III 692; z nich Naczesław z Głoszkowic występuje tutaj jako Naczkon syn Przecława, Borkon był jeden imieniem Marcin (u ks. Korytkowskiego Prał. i kan. I 65 pomieszany z Mikołajem synem Strzeszkona z Łagiewnik), Lorkon to Wawrzyniec z Uniejowa (l. c. IV 198/9).*

*tylko dwa skrawki pergaminowe w dwóch nacięciach. Wisiały one wszystkie cztery nienaruszone w jesieni r. 1711, kiedy przywileje kościoła brdowskiego dostały się do archiwum na Jasnej Górze, jak świadczy zapisek w regestrze munimentów konwentu brdowskiego, oddanych* ad Archiwum Clari Montis Czestochowiensis a. 1711 Priuilegia Fundationis Erectionis na pargaminie cum Sigillis pensilibus numer. 3. Eadem in papiro. Transsumpta in libro rubeo; *księgi tej czerwonej niema w Archiwum Jasnogórskiem. Niewiadomo, czy pieczęcie te zachowywały się jeszcze przy tym dokumencie do poł. w. XIX (ob. niżej* ***Wyd. 1).*** *— Pismo pożółkłe. — Na odwrociu: zapiski z pierwszej poł. w. XVII* Acticatum pro Lesicky, *z w. XVIII* Ad monasterium Brdowiense descriptae sunt intro Granicies lacus plebanalis 1399, *tudzież sygnatura* N° 2do, *wcześniejsza u góry z w. XVII tąż ręką zamazana; na samym dole różnemi rękami podpisy z pierwszej poł. w. XVII (co i powyższe* Acticatum) AP. Sułkowsky a Zaduszniky[1] Judex Terrestris Brestensis ss., Suenthoslaus a Grabie[2] Vilkostowski(?) sub. terr. Brz., *po lewej ręce* Stanislaus Kielczewsky Notarius Terrestris palatinatus Brzestensis mpr.

***Kop. 1 i 2*** *na luźnych foljach sobie wspól lub co najmniej bliskoczesne z w. XVII w pisowni zmodernizowanej. Na odwrociu pierwszej:* Copia Decreti DD. Arbitrorum 1399 *z sygnaturą w. XVIII* Nro 2 *przekreślone inną ręką i wypisane* N° 7mo. *Na odwrociu drugiej, w której część górna złożenia oderwana, tą samą ręką co i na poprzedniej:* A. 1399 Decreti Copia ex originali transsumpta DD. Arbitrorum ratione Lacus ad Monasterium Brdouiense pertinentis *z sygnaturą taką samą co i w poprzedniej; poniżej nota objaśniająca z w. XVII:* Ripa, extremitas terrae dicta quod aquarum agitatione rumpatur et proprie est aquarum currentium. Potest etiam lacuum et stagnorum esse, quae maris imaginem habent; *sygnatura pod tem z w. XVII* 1399 Nro 3 *w miejsce pierwotnych* 1 *i* 2. — ***3.*** *Nieznany ekstrakt urzędowy w posiadaniu Feliksa Zielińskiego ob. zaraz poniżej* ***Wyd. 1.***

***Wyd. 1.*** *Zieliński Felix w Bibliotece Warszawskiej z r. 1846 T. II 381/2 w przyp. z uwagą, iż ten „dekret z r. 1399 dotąd nigdzie niedrukowany a dla badaczów prawa Polskiego z wielu względów ciekawy“ i objaśniającym przypisem:* Decreti Copia ex originali transumpta D. D. Arbitrorum ratione Lacus ad Monasterium Brdoviense pertinentis 1399, *a więc nie z oryginału, lecz z kopji analogicznej do* ***Kop. 2,*** *mającej bezpośrednio po dacie tekstu uwagę:* Extat sub sigillis quatuor in pargameno, *co wydawca objaśnia jako „zgodność z produkowanym extraktem urzędowym zaświadczył urzędnik sądowy“.— **2.** Na tem to wydaniu z modernizującego i lichego odpisu współredaktora Bibljoteki Warszawskiej i światłego jurysty, adwokata przy Sądzie apelacyjnym Królestwa Polskiego, opiera się Rzyszczewski-Muczkowski, Kod. dypl. Polski II [w Warszawie 1848] 811/12 nr DLIV (z niedokładną cytacją Biblj. Warszaw. 1846 T. II str. 318—382), zaznaczając przez* (sic) *miejsca sobie wątpliwe, a skrócone lub błędnie wypisane wyrazy poprawiając w nawiasach klamrowych (niepotrzebnie z pytajnikiem), słusznie wielkie litery rzeczowników zamienił on na małe i* poenas majores *poprawił na* priores, *a objaśnienie F. Zielińskiego, że* „lamina“ *u Ducange'a to trzcina, pominął.*

***Reg.*** *M. R. Witan(owski) w warszawskim Słown. Geogr. T. XV Cz. I [1900] 229: „W aktach kościelnych Brdowa najstarsza wzmianka sięga 1399, a dotyczy rozgraniczenia majętności tej świątyni od dóbr Modrzerowskich“; temi aktami kościelnemi będą zapewne notaty kronikarskie zaczerpnięte z kopjarza dokumentów, t. j. księgi czerwonej, o której jest mowa wyżej przy* ***Oryg.***

Nos Chebda de Slupcza, Nicolaus de Gagowo, Johannes de Luben et Petrus de Grochowiska heredes[3] notum facimus | tam presentibus quam futuris,

**44.** [1] *Zaduszniki par. w ziemi dobrzyńskiej diec. włocławskiej na samej granicy płockiej, po rozbiorach i dzisiaj w diec. płockiej, dek. i pow. lipnowskim.*

[2] *Grabie par. w ziemi brzeskiej na zach. od Nieszawy diec. włocławskiej, dek. naonczas służewskim, po rozbiorach i dzisiaj w diec. gnieźnieńskiej, dek. gniewkowskim (pod zaborem niegdyś pruskim ochrzczone było Neu-Grabia). NB. Nazwisko samo podsędka bardzo niewyraźnie wypisane.*

[3] *Słupczy na Kujawach niema; Słupcza niniejsza to za czasów prymasa Jana Łaskiego* Slupcza duplex *w par. Bierzwiennej (ob. niżej pod 6), dzisiaj w tejże parafji istnieje tylko*

presencium noticiam habituris: Quomodo dominus Jacobus plebanus in Brdowo[4], parte ab | una et nobiles viri Pacoslaus, Dobeslaus cum fratribus omnibus germanis, heredes in Modzurowo[a 5], parte ex | altera, ad nostram venientes presenciam in nos tamquam in veros amicos et arbitros in causa et causis, que inter ipsos vertebantur et oriebantur de lacu, super quo lacu Swanthopelk, frater germanus ipsius domini Jacobi, fecerat limitacionem ac granicias, expellens conventorem[b] eodem domino Jacobo absente, super qua limitacione pena centum marcarum fuit wallata, pro qua pena fideiussores fuerunt ex una parte, videlicet [pr]o[c] fratre domini[d] plebani et pro plebano dominus Stephanus heres in Brziswenna[e 6], et pro parte altera nobilis vir Do[b]ceslaus[f] venator Brestensis[g], heres in Corzecznik[h 7], de alto et basso compromiserunt[i]. Tandem veniens dominus plebanus [de] studio citavit predictum nobilem Dobeslaum de Corzecznik[h] fideiussorem pro centum marcis et nobiles de Mod[zu]rowo pro laminis pro quincentis et quinque excisis et magnis wlgariter dictis wsznaky[j]; predicti vero nobiles aggravato[s][k] se videntes in iure terrestri pro penis predictis venientes compromiserunt super nos[l] una cum domino plebano. Nos vero sedentes [et] audientes proposicionem domini plebani sive accionem ac eciam responsionem fideiussoris[m] ac nobilium predictorum ponderavimus, statuimus[n], invenimus cum nobilibus aliis ac circumspectis[o] viris infrascriptis tali sub condicione, quod lacum[p] ecclesie restituimus[q] a monte wlgariter dicto Lissagora[r] ad

**44.** [a] Mudzurowo *Wyd.* [b] conventionem *l. c.* [c] *dziura na zagięciu Oryg.;* Vit [? videlicet] pro *Wyd.* [d] *opuszcz. Wyd.* [e] Bryszwenna *Kop. 1,* Brzyszwenna *Kop. 2 i Wyd.* [f] Debeslaus *Wyd.* [g] Brzestensis *l. c.* [h] Korzecznik *l. c.* [i] compromisserunt (sic) *l. c.* [j] wsniaki *Kop. 1,* wśniaki *Kop. 2,* Rosniathy *Wyd.* [k] dygravatos [? iniuriatos] *Wyd.* [l] hos [? nos] *Wyd.* [m] fideiussorum *Kop. 1, 2 i Wyd.* [n] statuemus (sic) *Wyd.* [o] conspicuis *l. c.* [p] *dwa razy powtarza się ten wyraz w Oryg., to też w Kop. 1—3* latum lacum, *istotnie w pierwszym wyrazie* c *jest wypisane w kształcie* t, *w drugim* l *jest zupełnie wyblakłe;* latum [? dictum] lacum *Wyd.* [q] restituendo *Wyd.* [r] Lysogora *l. c.*

*Słupeczka. — Gagowo, w w. XVI Gagowy, dzisiaj Gogowy wieś w par. lubieńskiej. — Lubień par. w województwie brzeskiem pow. kowalskim, obecnie w dekanacie włocławskim. — Grochowiska, dzisiaj Grochowska, wś w par. izbickiej w temże województwie a powiecie przedeckim, dekanacie poprzednio kolskim teraz izbickim diec. włocławskiej.*

**44.** [4] *Brdowo, tak jeszcze w w. XVI, w obu powyższych wydaniach i obecnie Brdów, nad jeziorem tej nazwy, na płd. od Izbicy o dobrą milę przy drodze do Koła nad Wartą, w wojew. brzeskiem w płd. jego stronie przy samej granicy z ziemią barską, wś par. z kościołem p. w. św. Wojciecha w dekanacie teraz izbickim poprzednio kolskim, a w dawnej Rzeczypospolitej lubotyńskim diec. włocławskiej. — Jakób ten pleban brdowski, zw. także* Jacussius, *dzierży tę parafję jeszcze i w niej rezyduje w r. 1427 (Kod. dypl. Polski II 436 nr 377, ob. Teki A. Pawińskiego T. V Księgi sądowe łęczyckie Cz. III [Warszawa 1888]. II Wykaz urzędów pod Brdowo i T. VII [1905] 20 nr 160 r. 1418).*

[5] *Modzurowo, obecnie Modzerowo koło Brdowa o pół mili w stronie wsch., w par. naonczas albo brdowskiej albo w Bierzwiennej, następnie od końca w. XVI i dzisiaj par. z kośc. p. w. św. Stanisława bpa i męcz., w tym samym zawsze dekanacie co i Brdów (NB. Mylnie w księgach poborowych z w. XVI Modzurowo zaliczone jest do par. w Izbicy ob. Źródła dziejowe T. XIII. Wielkopolska II [Warszawa 1883] 21; tu str. 20 Brdowo w pow. przedeckim).*

[6] *Bierzwienna, tak już naonczas w księgach sądowych łęczyckich pisana (Birzwenna, Birwenna i t. p. ob. Teki A. Pawińskiego T. V Cz. III [Warszawa 1888]. III Indeksa), tudzież za czasów Jana Łaskiego (Lib. Ben. II 449) i dzisiaj, w ziemi łęczyckiej w płn. jej części koło Kłodawy niedaleko Brdowa, wieś już naonczas (1391) paraf. z kośc. p. w. św. Dominika w archidiakonacie łęczyckim diec. gnieźn., po rozbiorach w diec. warszaw., dekan. kłodawskim.*

[7] *Korzecznik na płd. od Modzerowa na drodze z Brdowa przez Modzerowo, Bierzwienną do Kłodawy, wś z kośc. paraf. p. w. Wszystkich Świętych, utrzymującym się jeszcze za prymasa Jana Łaskiego (Lib. Ben. II 448), lecz wkrótce potem upadłym i odtąd w par. modzerowskiej.*

rippam nomine Crowicza[s] ac[s] omnes penas priores, videlicet[t] centum marcas et alias penas, quas erga dominum Jacobum racione excisionis laminarum in iure terrestri contraxerunt, in nichilum redigimus; de lacu vero predicto eisdem nobilibus[u] de Modzurowo perpetuum silencium imponentes sub pena per nos statuta ac posita centum sexagenarum latorum grossorum, sub qua pena signa ac palos predicti[v] nobiles debent ewellere sive extirpare sub pena predicta. Eciam statuimus, quod si alicui parti videretur iniuria in paludibus vel in borra, extunc debent accedere dominum regem et petere limitacionem, nullam de lacu facientes mencionem, ut prius dictum est. Super quo sigilla nostra apposuimus. Presentibus nobili[w] viro domino[w] Allexio dapifero Lanczicziensi, herede de Dzeczno[x 8], Nicolao herede de Lubetowo[9], Johanne herede de Lubrancz[10], Swanthomiro herede de Grochowiska, Johanne herede de Polanis[y 11]. Datum et actum in Brdowo in domo domini Cristini castellani Sandeciensis[z 12], sub anno Domini millesimo tricentesimo nonagesimo nono.

## Nr 45.

*W Rzymie 22 lutego 1401.*

*Papież Bonifacy IX, na prośbę przeora generalnego i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna, zakazuje pod klątwą przyjmować komukolwiek profesa lub konwersa tegoż zakonu bez wyraźnego zezwolenia Stolicy apostolskiej do innego jakiegokolwiek zakonu równego lub nawet ostrzejszego.*

***Oryg.*** *pergam. 33·2 × 22·5, zakładka 6·8 z oderwaną pieczęcią i sznurkiem aż po nacięcia na zakładce; pergamin średniej grubości nadniszczony, wygryziony przez myszy w zagięciach i z prawego u góry boku, zakładka ledwie się trzyma. — Inicjał na linji wiersza dość ozdobny, imię papieża rysowane majuskułą, reszta intytulacji w pierwszym wierszu większemi literami minuskułą przeplataną niektóremi literami majuskułą.— Na odwrociu: a) na złożeniu wewnętrznem z r. 1515:* Anno domini millesimo quingentesimo quindecimo die vero Mercurij XVII Mensis Octobris oblata per Magistrum Stanislaum de Rrzezycze procuratorem. Et datur, vt in actis actorum presentibus Notarijs Et me Barth(olomeo) de Costen[1]); *b) na złożeniu zewnętrznem, wierzchniem różnemi rę-*

**44.** [s–s] Krowica ad (sic) *l. c.* [t] vit [? videlicet] *l. c.* [u] nobilibusque (sic) *l. c.* [v] pridicti (sic) *l. c.* [w–w] nobili (sic) viro (sic) domino (sic) *l. c.* [x] Dziecno *Kop. 1,* Dzicno *Kop. 2.* [y] Polanisz *Kop. 1.* [z] Sandeciensis (sic) *Wyd.*

**44.** [8] *Dzeczna nigdzie niema i nie wolno go utożsamiać z Dzidnem pod Sąpolnem w Nakielskiem za Notecią (jak w Kod. dypl. Pol. II 812 w przyp. 3). Jest to Gieczno wieś z kośc. paraf. p. w. WW. ŚŚ. w sąsiedniej ziemi łęczyckiej (ob. J. Łaskiego Lib. Ben. II 409), obecnie od upadku dawnej Rzpltej w diec. warszawskiej dek. łęczyckim; w księgach sądowych łęczyckich występuje naonczas w r. 1388 i nn. na urzędzie stolnika łęczyckiego Aleksander z Gieczna „Gheczno“ (ob. Teki A. Pawińskiego T. V. Cz. III str. V wykazu urzędników).*

[9] *Lubiatowo pod Wolborzem i w jego par. w wojew. sieradzkiem diec. gnieźn., obecnie w diec. włocławskiej dek. piotrkowskim.*

[10] *Lubrancz, Lubraniec wś par. na Kujawach koło Brześcia w dek. włocławskim.*

[11] *Polanis, także Polenysch (1489), dzisiaj Polonisz koło Brdowa i w jego par.*

[12] *Krystyn z Koziegłów kasztelan sandecki (1386—1417 ob. Arch. Kom. Hist. VIII [Kraków 1898] 40/1).*

**45.** [1] *W krakowskich księgach konsystorskich niema śladu tej oblaty pod tą datą. — Mistrz Stanisław z Rzeczycy diec. krakowskiej: pierwszy to jest występ jego w praktyce kurjalnej, z której miał później zasłynąć na gruncie rzymskim, zyskując sobie w Krakowie i w Polsce przydomek „kurtyzana“ rzymskiego. Naonczas altarysta marjacki i wykładający na wydziale filozoficznym jako extraneus, wkrótce potem porzucił uzyskaną kolegjaturę uni-*

*kami: w. XVI* Inhibicio domini pape sine licencia superiorum de ordine abscedere et alios.. *dalsze trzy lub cztery wyrazy z wyjątkiem na drugiem miejscu* non *zupełnie wyblakłe, w. XVII* Sub poena excommunicationis non est licitum nostros Fratres alijs Religiosis recipere ad suum ordinem etiam mendicantibus, *inną z boku* Reuocata per Eugenium quartum; *na złożeniu spodniem z w. XVII* Bonifacij S. P. de non reytiendis ex ordine Priuilegium *(końcowa część wyrazu zatarta), przekreślone to jest całe ręką nieco późniejszą, inną na dole* 1400 d. 8 calend. Marty; *z w. XVIII* Inhibitio transitus et receptionis Nostrorum ad aliorum ordinem. *Sygnatury z w. XVII i XVIII* N° 5^to^ N. 17mo . Sub N° 1mo N. 10 *czy* 18, *ale ta liczba przekreślona.*

***Kop.*** *Archiwum Watykańskie, Reg. Later. tegoż papieża T. 85 f. 100 (CI) z zapiskiem na marginesie lewym obok pierwszego wiersza przy imieniu papieża tąż samą ręką:* F. de Montepol(iciano), *na końcu inną ręką:* De mandato Jac(obi) de Theram(o).

***Wyd.*** *Mallechich, Quadripartitum str. 169/170 z nagłówkiem:* Prohibet sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda Fratres Ordinis nostri professos ab aliis Ordinibus ad sui Ordinis professionem recipi.

***Reg.*** *W obu summarjuszach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem: z r. 1698 (B. Oborskiego)* Sub N° 1mo Titulo Ordini Nostri . 17 Prohibitio transitus ad alium Ordinem Bonifacy Papae quemcunque. Reuocata; *z r. 1708* 1^mo^ Sub N^ro^ 17 Prohibitio Bonifacij PP. transitus ad alium Ordinem quemcunque.

Bonifacius episcopus, servus ser[vor]^a^um Dei, ad futuram rei memoriam. | Sacre religionis, sub qua dilecti filii prior generalis et fratres sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini, devo|tum et sedulum exhibent Domino^b^ famulatum, promeretur honestas, ut ea, que ad debitam obedientiam ac commodum prioris | et fratrum predictorum pertinent, solicite procuremus et etiam statuamus. Hinc est, quod nos predictorum prioris et fratrum precibus annuentes ac cupientes, ut ordo predictus eo felicioribus proficiąt incr[ementis, quo]^a^ maioribus gratiis fuerit a Sede ap[ostolica]^c^ communitus, auctoritate apostolica perpetua ac^d^ irrefragabili constitutione prohibemus, ne aliquis seu aliqui cuiusvis status, gradus seu conditionis existat vel^e^ existant^e^, aliquam personam religiosam vel fratrem dicti ordinis professum vel conversum de dicto ordine in fratrem alicuius alterius ordinis paris seu etiam arctioris^f^ recipere seu alias ad professionem admittere sine speciali licentia Sedis apostolice, faciente plenam et expressam a[c d]^a^e verbo ad verbum de prohibitione huiusmodi mentionem, de cetero sub excommunicationis pena, quam contrafacientes incurrere vol[umu]^a^s eo ipso, quovis modo presumat seu presumant. Constitutionibus et ordinationibus ac privilegiis apostolicis et dictorum ordinum [non]^a^ obstantibus quibuscumque. Nulli ergo^g^ omnino hominum liceat hanc paginam nostre prohibitionis et voluntatis infringere ve[l]^a^ ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum^g^ Romae apud sanctum Petrum , VIII kalendas martii pontificatus nostri anno duodecimo.

*(Poniżej, tuż nad zagięciem zakładki, inną ręką)* F. de M[o]^a^ntepolician. *(Na zakładce z tej samej strony prawej, ręką pisarza)* Gratis de mandato domini nostri pape *(pod tem tąż ręką)* Marcus *(z obu stron tego imienia znaczki podpisującemu się właściwe). Na odwrociu duże* R.

**45.** ^a^ *dziura na zagięciu Oryg.* ^b^ Altissimo *Kop.* ^c^ *wygryzione na końcu wiersza przez myszy Oryg.* ^d^ et *Kop.* ^e—e^ *opuszcz. l. c.* ^f^ artioris *l. c.* ^g—g^ Nulli ergo etc. nostre prohibitionis et voluntatis infringere etc. Si quis etc. Datum *l. c.*

*wersytecką i ojczyznę, zachowując w niej beneficja kościelne i łaskę swego ordynarjusza biskupa Piotra Tomickiego; po otrzymaniu doktoratu P. O. w Bolonji (20. VI. 1525) przeniósł się na stałe do Rzymu, gdzie † 21. VII. 1545 na urzędzie spowiednika polskiego w bazylice watykańskiej.*

## Nr 46.

*W Rzymie 22 lutego 1401.*

*Papież Bonifacy IX do przeora generalnego i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna: na ich prośbę przyznaje im wszystkie przywileje, odpusty i uprawnienia, jakiekolwiek posiada zakon kartuski z nadania Stolicy apostolskiej, oraz udziela jenerałowi i przeorom takiej władzy rozgrzeszania i dyspenzowania braci, nowicjuszów i konwersów, jaką mają opat i przeorowie tegoż zakonu kartuskiego.*

***Oryg.*** *brak. Zachowywał się on jeszcze w początkach w. XVIII, ale już w r. 1698 był* corrosum a muribus *(ob. niżej* ***Reg. 2****).*

***Kop. 1.*** *Archiwum Watykańskie, Reg. Lat. tegoż papieża T. 85 f. 138 z zapiskiem tej samej ręki obok na lewym marginesie przy imieniu papieża* F. de Montep(oliciano), *inną zaś ręką na końcu tekstu* De mandato Jac(obi) de Theram(o). — ***2.*** *W transumpcie okólnika Jerzego przeora generalnego zakonu braci pustelników św. Pawła pierwszego pustelnika reguły św. Augustyna i wszystkich definitorów kapituły generalnej b. m. i d. w r. 1486 do wszystkich przeorów i ich konwentów w Polsce,* in regno Polonie *(ob. niżej pod tym r.).* — ***3.*** *W transumpcie bulli Urbana VIII* „Ad apostolicae dignitatis apicem“ *z 13 lutego 1624.* — ***4.*** *W transumpcie tejże bulli brewem Aleksandra VII* „In supremo militantis Ecclesiae solio“ *z 6 września 1658 z błędnym rokiem jakoby 1390.*— ***5.*** *Odpis na luźnem foljo, zniszczonem przez myszy w dolnej części z w. XVII/XVIII p. t.* Compendium Privilegiorum Ordinis Carthusiensis Pro Fratribus Ordinis S. Pauli Primi Eremitae per participationem. Communicatio Privilegiorum Ordinis Carthusiensis Ordini nostro a Bonifacio Papa VIII *(sic)* concessa.

***Wyd.*** *Mallechich, Quadripartitum str. 168 z nagłówkiem:* Communicat Ordini nostro privilegia Sacro Ordini Carthusiensi concessa *i z komentarzem prawnym.*

***Reg. 1.*** *W zatwierdzeniu tej bulli w całej rozciągłości bullą Marcina V* „Tunc iniunctum nobis desuper“ *w Konstancji 28 grudnia 1417 (ob. niżej pod tą datą na trzeciem miejscu) przywiedziona jest jej treść szczegółowa.— **2.** W obu summarjuszach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem: z r. 1698 (B. Oborskiego) i 1708 pod sygnaturą* Primo *t. j. w pierwszej szafie a numerem* 16. Admissio ad libertates Ordinis Carthusianorum a Bonifacio, corrossum a muribus; *w summarjuszu zaś łask i przywilejów papieskich, sporządzonym po r. 1723, pod sygnaturą* 5to. Bonifacius IX Sacro Ordini Paulinorum Privilegia Ordinis Carthusianorum vult esse Communia per Bullam „In Sinu Sedis Apostolicae“ A° 1342 *(sic).*

***Uw. 1.*** *Wydanie niniejsze według* ***Kop. 1****, zastępującej oryginał, z uwzględnieniem* ***Kop. 2.*** *— Zamieszcza się tutaj z Reg. Lat. następującą bezpośrednio (f. 138 i vo) po niniejszej i równocześnie z nią datowaną bullę tegoż papieża do całego zakonu, zezwalającą na studja uniwersyteckie tegoż członkom i głoszenie słowa Bożego ludowi. Regestuje ją z ed. Mallechicha summarjusz jasnogórskich łask i przywilejów papieskich po r. 1723 w d. c. pozycji powyższej* 5to *(ob. wyżej koniec* ***Reg. 2.****)* Facultatemque tribuit Prioribus Ordinis Universis Fratres exmittendi ad Loca et Urbes, ubi vigent Studia Generalia; ipsisque Fratribus sic directis licentiam studendi concedit, nec non in partibus Italiae Divina Officia iuxta morem Romanum dicendi et celebrandi: Omnibusque ubique Fidelibus praedicandi, per Bullam quae incipit „Virtutum intenta Cultui Vestra Religio“ etc. A° 1401.

Bonifacius etc. dilectis filiis priori generali ac fratribus sancti | Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini salutem etc. | Virtutum intenta cultui vestra sacra religio, cui Dei sapiencia preclarum | dedit inicium et admirabile confert[a] ex fructuosa perseverancia incrementum, gloriosum nomen Altissimi studio glorificat vigilanti, generalis[b] nomen exaltat Ecclesie, fidelium mentes illuminat et infideles ad noticiam veritatis informat, placere solicita universis et singulis per ordinate ministeria caritatis. Inter huius etenim religionis professores multos decet cunctis inveniri temporibus, qui per studia literarum spondeant[c] thesauro sciencie, sicut religioso splendore vite rutilant salutari, ut ex utriusque concursu luminis tanti dignitas ordinis taliter illustretur, quod semper sit in lucem gen-

*Uw.* [a] conferet *w tekście* [b] generale *l. c.* [c] spendeant *l. c.*

cium et perennis glorie mereatur augmentum. Hinc est, quod nos cupientes, ut per huiusmodi studium fides dilatetur catholica et cultus divini nominis protendatur, erudiantur simplices, servetur equitas, equum ab iniquo, licitum ab illicito secernatur, iudicii crescat racio, intellectus hominum augeantur, et salus et decor huiusmodi ordinis vestri ad exaltacionem prefate generalis Ecclesie salutaribus proficiant incrementis, vobis ac universis prioribus et eorum loca tenentibus prefati vestri ordinis tam presentibus quam futuris, ut aliquos ex monachis monasteriorum et locorum eorumdem honestis et ad studendum ydoneis ad civitates et loca nobis et prefate Ecclesie fidelia, in quibus studia vigeant generalia vel ubi melius expedire videbitur, moraturos ac divine scripture studio ac scienciarum licitis facultatibus iuxta decenciam ordinis predicti sub regulari observancia vacaturos dirigere, ac ipsis ut ibidem studio ac literis facultatibus vacare valeant licenciam elargiri, ut id libere possint efficere et ut circa premissa vigilancius et conmodius possit intendi et ad studia ipsa curis propensioribus quilibet excitetur, vobis et vestrum singulis, ut in partibus dumtaxat Italie divina officia secundum morem Romane Curie dicere et celebrare, necnon tam in dicte Italie quam aliis quibuscumque partibus verbum Dei populo proponere ac predicare, constitucionibus et ordinacionibus apostolicis et maxime felicis recordacionis Honorii pape III predecessoris nostri[1] et quibuscumque aliis constitucionibus in contrarium editis necnon statutis et consuetudinibus regule et ordinis predictorum nequaquam obstantibus, valeatis, auctoritate presencium de speciali gracia indulgemus. Nulli ergo etc. nostre concessionis infrigere etc. Si quis autem etc. Datum Rome apud sanctum Petrum, octavo kalendas marcii anno duodecimo.

Bonifacius[a] episcopus, servus servorum Dei, dilectis[a] filiis priori generali et fratribus sancti Pauli | primi heremite ordinis sancti Augustini, salutem[b] et apostolicam benediccionem. In[b] sinu | Sedis apostolice vester ordo ac[c] sacra religio, sub qua virtutum Domino devotum | impenditis famulatum consistentes, sic splendent per virtutum incrementa, quod digne merentur precipuis attolli favoribus et specialibus graciis confoveri. Nos quidem ordinem ipsum libenter prosequimur prerogativa favoris et augmenta suorum processuum paternis affectibus promovemus. Hinc est, quod nos volentes, quod idem ordo felicioribus exinde augeatur auspiciis et tanto salubrius possitis reddere Domino vota vestra, quanto pocioribus fueritis libertatibus et graciis a Sede apostolica communiti, vestris in hac parte supplicacionibus inclinati devotis[d], omnia et singula[e], libertates, immunitates, privilegia et[f] indulgencias et facultates, que hic ex certa sciencia presentibus haberi volumus pro sufficienter expressis, dilectis filiis patri abbati pro tempore existenti ac fratribus monachis ordinis Carthusiensis eorumque monasteriis seu locis ab apostolica Sede quomodolibet concessa seu indulta, vobis ac monasteriis et locis vestris, dummodo sint canonice instituta, ut eis uti et gaudere, et quod prior generalis ac ceteri priores dicti[g] ordinis Carthusiensis[g] seu loca tenentes dicti vestri ordinis possint suos fratres, novicios et conversos absolvere et cum eis dispensare in casibus, in quibus pater abbas et priores dicti ordinis Carthusiensis possint[h], libere ac perpetuo valeatis, vobis auctoritate apostolica de speciali gracia, constitucionibus et ordinacionibus apostolicis necnon statutis et consuetudinibus tam predictorum quam omnium aliorum ordinum et aliis contrariis non obstantibus quibuscumque, tenore presencium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam

**46.** [a–a] Bonifacius etc. Dilectis *Kop. 1.* [b–b] Salutem etc. In *l. c.* [c] et *Kop. 2.* [d] devotis supplicacionibus inclinati *l. c.* [e] *inną, współczesną zdaje się ręką, poprawiane przez wypisanie* s *nad końcowemi literami wyrazu na* omnes et singulas *l. c.* [f] ac *l. c.* [g–g] *opuszcz. l. c.* [h] possunt *l. c.*

*Uw.* [1] *Dekretałem* Super specula *z r. 1219, zakazującym zakonnikom* audiendum leges vel physicam *w c. 10 X (III 50).*

nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romae apud sanctum Petrum, octavo[1] kalendas marcii pontificatus nostri anno duodecimo.

## Nr 47.

*(Podrobiony).*

*W Wieruszowie 27 maja 1401.*

*Bernard Wierusz sędzia generalny ziemi wieluńskiej z synem swoim Wieruszem, dziedzice w mieście Wieruszowie, oznaczają granice ufundowanego przez siebie klasztoru paulińskiego reguły św. Augustyna ku czci św. Ducha i Nawiedzenia NMP. przed bramami swego miasta Wieruszowa nad rzeką Prosną; ku wzmocnieniu zaś jego czynią mu różne nadania zarówno w jego sąsiedztwie jak i w samem mieście tudzież w posiadłościach swoich ziemskich i na przedmieściu miasta Wielunia, zapewniając obronę klasztorowi w tych jego posiadłościach przez siebie i swoich następców; uwalniają następnie sołtysów ich i mieszkańców od jakichkolwiek danin, ciężarów i służebności; pozwalają klasztorowi w razie potrzeby brać drzewo budulcowe i na opał w swoich lasach i borach; wreszcie zwalniają klasztor i dobra jego od goszczenia i przyjmowania we dnie czy w nocy urzędników swoich (t. j. nadawców) i jakichbądź innych ludzi.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 459/461 z nagłówkiem:* Fundatio Monasterii Wieruszouiensis.

***Reg.*** *1. Niesiecki Kasper S. J., Herbarz Polski wyd. Jana Nep. Bobrowicza T. V [W Lipsku 1840] 336 pod Kowalski h. Wieruszowa; za nim Skazówka do historji Dobroczynności Polskiey i Litewskiey w wileńskich Dziejach Dobroczynności Krajowey i Zagraniczney R. I [1820] 428. — 2. X. Ch(odyński) S(tanisław), Paulini w Polsce w warszawskiej Encyklopedji Kościelnej X. Michała Nawodworskiego T. XVIII [1892] 475 pod 6; za nim Boniecki Adam, Herbarz Polski T. XII [Warszawa 1908] 21.*

***Uw.*** *Niepodejrzywany dotychczas akt ten fundacyjny konwentu paulińskiego w Wieruszowie przez obu Wieruszów, ojca i syna, jest notorocznym falsyfikatem, sporządzonym kto wie czy jeszcze nie w epoce przedtrydenckiej, w każdym razie przed poł. w. XVII; wspominające go zatwierdzenie wszystkich nadań Wieruszów temuż konwentowi przez Mikołaja (Trąbę) arcybiskupa gnieźnieńskiego i prymasa w Wieluniu 22 grudnia 1421 (ob. niżej pod tą datą) także nie jest autentyczne. Formalnie akt niniejszy przedstawia się jako czysty zlepek przywilejów autentycznych, i to fundacyjnych Opolczyka i króla Jagiełły dla Jasnej Góry (Nr 13 i 31) oraz dla Wielunia (Nr 33), z którym ma wspólną arengę, jako też poszczególnych nadań wieruszowskich, t. j. panów Wieruszów dla paulinów w Wieruszowie z 26 grudnia 1404, 30 lipca 1413 i 28 marca 1420 (ob. niżej pod temi datami). Żadne z tych cząstkowych nadań członków rodu Wieruszów, uczynionych na rzecz klasztoru wieruszowskiego, które dochowały się w oryginałach w Archiwum Jasnogórskiem (i tylko te trzy są zanotowane w summarjuszu dokumentów konwentu wieruszowskiego ok. r. 1783), nie nazywa tego klasztoru fundacją swego rodu, acz byli to potomkowie, podobno nawet synowie i krewniacy sędziego wieluńskiego Bernarda Wierusza, którego akt niniejszy mieni być pierwszym i głównym, prawdziwie książęcym fundatorem paulinów wieruszowskich. Klasztor ten na przedmieściu Wieruszowa istnieje już niezaprzeczenie z końcem r. 1404, kiedy jeszcze żyje Bernard Wierusz sędzia wieluński i występuje w charakterze świadka na pierwszem ze wspomnianych nadań autentycznych ojcom wieruszowskim (ob. niżej Nr 51 str. 103). Powstała ta fundacja przy istniejącym już kościółku przedmiejskim św. Ducha, któremu ojcowie przydali drugie wezwanie NMP., naj-*

**46.** [1] VIII *l. c.*

*prawdopobniej jeszcze za czasów i sprawą Władysława ks. opolskiego i wieluńskiego; szczupłe jej uposażenie pierwotne wzmacniają panowie Wieruszowie, co najwyżej dopiero za Jagiełły dzierżący Wieruszów. Nie jest wykluczone, iż sam sędzia Bernard mógł się przyczynić do uposażenia, ale w bardzo skromnym zakresie. Znakiem niemylnym podrobienia dokumentu fundacyjnego są owe „iniuriae" czasów późniejszych ze strony Wieruszów Kowalskich, które rzekomy fundator tak dokładnie był przewidział.*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Bernardus Wierusz iudex generalis totius terrae Wielunensis una cum dilecto filio nostro Wieruszio nomine, haeredes in oppido Wieruszow[1], notum facimus universis quibus expedit praesentibus et futuris, tenorem presentium audituris: Quod inter caeteras solicitudinum curas, quibus pro optata nostra salute ac pro universis nostri honoribus et commodis distrahimur, divinae retributionis meritum ac temporalis prosperitatis augmentum nobis infallibiliter provenire credimus, si ad ea quadam speciali ferventia simus intenti, quae divinae laudis incrementum et gloriam ac animae nostrae felicitatem respiciunt et salutem. Cupientes igitur diem messionis extremae bonis operibus praevenire, et ut post transitorias praesentis mundi delicias et arescentis[a] saeculi vanitates caelestis et aeterni convivii participes effici mereamur, in nostra haereditate ac filii nostri dilecti Wierussii supranominati ante fores oppidi nostri Wieruszow in salutem animarum nostrarum ac antecessorum et successorum nostrorum fundavimus claustrum in rippa fluvii Prosna vulgariter nuncupati religiosis fratribus S. Pauli primi eremitae, sub regula beati Augustini militantibus, ad honorem S. Spiritus et Beatae Mariae Virginis Visitationis illud consecrantes. Cuius quidem loci seu claustri granicies taliter distinguuntur: primo incipiendo a parte civitatis seu oppidi praedicti limitibus, qui sunt limitati inter oppidum et idem claustrum per fossam seu metam terream[b] a fluvio Prosna usque viam, qua itur a civitate praedicta seu oppido in Wieluń et tunc circa viam versus orientem tendendo ad aliam metam, quae est circa viam, qua itur in Bolesławiecz[2] ad meridionalem plagam se inflectendo, uti signatae sunt metae usque ad antiquum molendinum, omnia, quae sunt aut possunt oriri super et supra circumquaque habebunt. Volentes igitur praedictum claustrum S. Spiritus et Beatae Virginis Mariae pro modulo nostro uberioribus fructibus faecundare, ut fratres ipsius claustri eo ferventius et quietius valeant orationibus et divinis laudibus insistere et vacare, eidem claustro et fratribus in eodem existentibus de nostra nobilitate ac strenuitate damus, conferimus, assignamus, appropriamus et asscribimus irrevocabiliter perpetuis temporibus duratura in nostris haereditatibus: primo fluvium Prosna cum ambabus rippis, incipiendo a meta terrea, quae est inter oppidum praedictum et claustrum usque ad sylvam Kianki vulgariter nuncupatam, et a sylva praedicta usque ad antiquum molendinum tantummodo unam rippam cum omnibus fructibus et piscaturis. Item in oppido nostro Wieruszow duo macella carnium libera et de molendino nostro, quod adiacet oppido praedicto a parte claustri, qualibet hebdomada unam mensuram farinae. Item in Swiba[3] damus ipsis quatuor mansos pro allodio. Etiam damus eis in nostra haereditate Zytniow[4] duodecim mansos sive laneos cum omnibus fructibus et proventibus, quae possunt provenire ex ipsis cum duobus laneis scultetiae ibi-

**47.** [a] arescentes *Kop.* [b] terram *l. c.*

**47.** [1] *Wieruszów mko w ziemi wieluńskiej na prawym brzegu Prosny, około 2 mil na wschód od Kępna w pow. ostrzeszowskim, przy samej granicy śląsko-niemieckiej, w diec. naonczas gnieźnieńskiej, w w. XIX kujawsko-kaliskiej czyli włocławskiej, obecnie od r. 1925 częstochowskiej, w której jest stolicą dekanatu.— O Bernardzie Wieruszu czyt. niżej Nr 51 w przyp. 5.*

[2] *Bolesławiec koło Wieruszowa na płd. nad Prosną (ob. wyżej str. 28 przyp. 13).*

[3] *Świba nad rzeką tej nazwy w pol. drogi między Kępnem a Wieruszowem w pow. ostrzeszowskim, w par. Olszowa.*

[4] *Żytniów blisko źródeł Prosny w ziemi wieluńskiej par. z kościołem św. Marcina.*

dem, de quibus habebunt servitia semper eis parata. Item in Cieciułow[5] octo mansos et nonum scultetiae cum servitio semper parato. Item in Stradziecz[6] duos mansos magnos et sex hortos et de septimo horto ibidem habebunt duas portiones cum taberna ibidem et duabus portionibus, quae nos iure concernebant; de qua taberna sex scotos singulis annis pro censu tollent. Item damus ipsis retro claustrum ad antiquum molendinum prata iacentia a fossato vulgari et szmuga[7] ipsius deserti laci, quod habet transitum suum huius villae Czobanin[8] usque ad sylvam Łang. Etiam damus eis sylvam, quae iacet retro fluvium usque ad granicies civitatis[c]. Item unum pratum in Zytniow et secundum in Stradziez. Item hortum in suburbio civitatis Wielunensis, ubi quondam sarepta fuit. Haec omnia et singula cum suis pertinentiis suprascripta[d] saepedicto claustro et fratribus in eodem existentibus dedimus, donavimus et assignavimus cum omni iure et dominio, prout soli habuimus, tenuimus et possedimus hucusque, nihil penitus iuris seu proprietatis aut dominii nobis aut nostris successoribus in praedictis haereditatibus quomodolibet reservantes. Adiicientes tamen hoc, quod si aliquae iniuriae praedictae nostrae fundationi obsisterent in aliquibus, puta in graniciis, agris, sylvis, pratis et caeteris omnibus prius expressis, tenemur nos aut nostri successores praedictum claustrum et fratres totis viribus nostris defensare. Eximentes etiam et omnino absolventes nostro et successorum nostrorum nominibus scultetos eis assignatos et incolas eorum universos dictarum villarum ab omnibus et singulis exactionibus expeditionalibus videlicet woięnne, angariis, praeangariis, collectis, contributionibus, laboribus, iuvaminibus personalibus, realibus et pecunialibus, et generaliter a quolibet gravamine et servitute. Insuper claustro praedicto et fratribus ibidem existentibus damus et concedimus, si in propriis sylvis deficerent in lignis tam aedificialibus quam etiam combustibilibus, ut habeant descensum tam ad sylvas quam etiam ad borra nostra pro talibus necessariis cum nostra ac successorum nostrorum benigna voluntate. Donamus item et adiicimus praefatis fratribus, quod officiales, venatores, aucupes et procuratores nostri et successorum nostrorum, necnon caeteri cuiuscunque status, conditionis aut praeeminentiae extiterint homines, in dicto claustro et in bonis ipsius tam de die quam etiam de nocte absque dictorum fratrum voluntate hospitare, pernoctari et descensus facere non habeant aut praesumant; similiter et a receptionibus equorum, canum, avium et aliorum quorumcunque animalium dictos fratres omnino liberos esse volumus absolutos et exemptos. Et haec omnia resignamus eis in ius ecclesiasticum, ut habeant, possideant tanquam veras et legitimas ecclesiasticas possessiones perpetuis temporibus duraturas tali sub conditione, quod saepedicti fratres in praedicto monasterio tenebuntur ac omnino tenentur pro nobis ac omnium parentum nostrorum, propinquorum, fratrum et sororum necnon successorum nostrorum omni anno tribus vicibus exequias sive anniversarium celebrare. Ut autem haec donatio sive dotatio robur firmitatis valeat obtinere, hanc literam fecimus sigillorum nostrorum munimine roborari. Datum in Wieruszow, proxima feria sexta post festum Pentecosten sub a. D. millesimo quadringentesimo primo, nostris sigillis praesentibus hic suspensis.

**47.** [c] limitatis *l. c.* [d] infrascripta *l. c.*

[5] *Cieciulów, także teraz Cieciołów, w par. Żytniów, półczwarta mili na płd. od Wielunia, blisko już Krzepic z jednej a z drugiej strony granicy śląskiej.*

[6] *Stradziec, dzisiaj Strojec w ziemi wieluńskiej, za czasów prymasa Jana Łaskiego par. z kościołem św. Katarzyny opustoszałym i bez plebana (Lib. Ben. II 123), obecnie kaplica publ. w par. Praszka.*

[7] *U Długosza* szmug *to* pratum longius inter agros cultos *(Lib. Ben. I 303).*

[8] *To dzisiejszy Chobanin w par. wieruszowskiej.*

## Nr 48.

*W Nowem mieście Korczynie 29 czerwca 1402.*

*Władysław król polski i Litwy książę najwyższy i dziedzic Rusi i t. d., na prośbę Piotra z Grodziny i braci rodzonych wieś Bieliki w ziemi sieradzkiej, jako też wszystkie inne wsi tegoż Piotra i jego braci, jakie mają i mieć będą w tejże ziemi, przenosi z prawa polskiego na niemieckie magdeburskie lub średzkie.*

***Oryg.*** *pergam. 35 × 18, zakładka 4, nieco splamiony. — Pieczęć wraz z jej sznurkiem oderwana, pozostały tylko dwa nacięcia na zakładce. — Inwokacja wypisana większemi literami z inicjałem, rysowanym piórkiem w kształcie ryby w poprzek całego tekstu. — Na odwrociu: a) na złożeniu wierzchniem z w. XVIII* Ratione Bielik *(inną ręką)* et Brudzice[1] Scultetis in villis ejuscę permittitur hoc privilegio Jus Gladij; *b) na złożeniu spodniem kilkuwierszowy zapisek polski z wieku zdaje się XVIII zupełnie spłowiały, z widoczną datą poniżej ręką dawniejszą* 1402, *powtórzył ją na a) atramentem fioletowym X. W. P. z końcem w. XIX. Sygnatura na a) ręką z w. XVIII* 5.

***Uw.*** *Do dóbr Jasnogóry przybyły Bieliki z nadaniem jej starostwa brzeźnickiego konstytucją sejmową z r. 1717.*

In nomine Domini amen. Ad rei memoriam sempiternam. Wladislaus Dei gracia rex Polonie Lithuanieque princeps | supremus et heres Russie etc., significamus tenore presencium quibus expedit universis, tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris: Quomodo nuper | nostre maiestati per honorabilem Petrum de Grodzina cantorem Gneznensem[2], devotum nostrum fidelem dilectum et fratres suos germanos instanter oblata pe|titio continebat, quatenus villam suam Belyky dictam, in terra nostra Syradiensi sitam[3], omnesque alias villas, quas ydem Petrus cum dictis suis fratribus in terra Syradiensi habent, habebunt aut ement, quibuscunque vocantur vel vocabuntur nominibus, de iure Polonico in ius Theutunicum, Maydeburgense aut Sredense videlicet, transferre de innata nobis clemencia dignaremur: nos vero, iam dictorum Petri cantoris et suorum fratrum germanorum iustis peticionibus in hac parte benigniter acclinati, predictam villam Belyky omnesque alias villas, per ipsos ibidem habitas et in posterum habendas, prout in suis limitibus, graniciis et gadibus longe lateque circumferencialiter distincte sunt aut distinguentur, de iure Polonico in ius Theuthunicum Maydeburgense predictum transferimus in ibidem perpetuis temporibus duraturum, removentes ab eisdem villis omnia iura Polonicalia, modos et consuetudines universas, que prefatum ius Theutunicum Maydeburgense predictum plerumque perturbare consueverunt. Eximimus insuper, absolvimus et perpetuo liberamus omnes et singulos kmethones, ortulanos, thabernatores et quosvis incolas villarum predictarum ab omni iurisdiccione et potestate omnium Regni nostri palatinorum, castellanorum, iudicum, subiudicum ceterorumque dignitariorum et ministerialium eorundem, ut coram ipsis citati minime respondeant nec aliquas penas solvere tenebuntur, sed tantum kmethones et quivis incole villarum predictarum coram suis scoltetis, scolteti vero coram prenomi-

**48.** [1] *Brudzice w par. Lgota Wielka, ob. niżej Bieliki.*

[2] *Dobrodziej katedry gnieźnieńskiej † 1415 (ks. Korytkowski, Prał. i kan. gnieźn. III [Gniezno 1883] 217/18. — Grodzina (tak jeszcze w r. 1508), także Grodzin w Opoczyńskiem par. Sławno, dzisiaj nie istnieje.*

[3] *Bieliki w ziemi sieradzkiej u źródeł Widawki koło Radomska w par. Lgota Wielka, obecnie od 1925 w diec. częstochowskiej dekan. brzeźnickim.*

natis Petro cantore aut suis fratribus vel aliis dictarum heredibus aut coram nobis et iudicio nostro generali, dum per nostram literam nostro sigillo sigillatum evocati fuerint, si prefatus Petrus aut sui fratres vel eorum heredes in reddenda iusticia negligentes fuerint vel remissi, tunc non aliter quam suo iure Theuthunico Maydeburgensi predicto cuilibet ad obicienda respondere sint astricti. In causis vero criminalibus et capitalibus tam magnis quam parvis, puta furti, incendii, sanguinis effusionis et membrorum mutilacionis prefatis scoltetis villarum predictarum damus et concedimus plenam facultatem corrigendi, puniendi sentenciandi, prout hoc ipsum ius Theuthunicum Maydeburgense predictum in omnibus suis condicionibus, clausulis, sentenciis et articulis postulat et requirit, iuribus tamen nostris regalibus semper salvis in omnibus ac illesis. Harum quibus nostrum sigillum appensum est testimonio literarum. Datum in Novacivitate nostra Corczin, in ipso die sanctorum Petri et Pauli apostolorum anno Domini millesimo quadringentesimo secundo. Presentibus magnificis et strenuis Johanne de Tanczin castellano Cracouiensi, Johanne de Tarnow Cracouiensi, Petro Kmythe Sandomiriensi, Jacussio de Coneczpole Syradiensi, Johanne Liganza Lanciciensi palatinis, ac Cristino de Ostrow castellano Sandomiriensi militibus nostris fidelibus dilectis, testibus ad premissa. Datum per manus reverendissimi in Christo patris domini Nicolai archiepiscopi Gneznensis, nobis sincere dilecti. *(Poniżej z prawej strony pod zakładką tą samą ręką)* Ad relacionem iam dicti reverendissimi patris domini Nicolai archiepiscopi Gneznensis. *(Pod tem tąż ręką na zakładce)* Albricus prepositus Vneyouiensis.

## Nr 49.

*W Rzymie 7 października 1402.*

*Papież Bonifacy IX do arcybiskupa ostrzyhomskiego (Jana Kanizsa) i biskupów (Bartłomieja Barbati) arimeńskiego (Rimini) oraz (Piotra Wysza z Radolina) krakowskiego: ustanawia ich sędziami konserwatorami osób i dóbr paulinów eremitów zakonu św. Augustyna.*

***Oryg.** pergam. 52 × 33·2, zakładka 5·2, nieco splamiony i wyżarty na zagięciach przez myszy.— Na zwyczajnym podwójnym sznurku konopianym dług. 47 tuż przy zakładce wisząca bulla tegoż papieża średn. 31 mm., nadkruszona z lewego boku, z głowami św. Piotra z prawej strony a z lewej św. Pawła z napisem nad niemi w jednym wierszu* SPA·SPE, *po drugiej stronie na odwrociu bulli:* ⁝BONIFATIUS⁝ PP⁝ VIIII. — *Inicjał dużą literą jak i* A *początkowe w arendze, pismo wyżółkłe na zagięciach wytarte. Bez znaczenia jest dopisek późniejszej ręki na lewym marginesie* NB⁜ *przy ustępie o postępostępowaniu sumarycznem. — Na odwrociu: w złożeniu wierzchniem różnemi rękami w. XVII i XVIII* Bonifacij PP. IX. Immunitas et protectio ordinis per Illustrissimos Episcopos. Sed tu vide Bullam Gregorij XV de Conseruatoribus Religiosorum. — 1401 Nonis 8bris *i tąż ostatnią ręką zaraz pod datą sygnatura* N° 8uo *podkreślona przez X. W. P. atramentem fioletowym w końcu w. XIX, z w. XVIII* N. 12mus *przekreślone ręką poprzedniej sygnatury. Wreszcie na zakładce z prawej strony bulli inną jeszcze ręką z w. XVIII* vide in Quadripartito fol. 188 *(ob. zaraz niżej **Reg.** i **Uw.**).*

***Kop.** 1. Archiwum Watykańskie, Reg. Later. tegoż papieża T. 99 f. 191/2 z zapiskiem na lewym marginesie przy imieniu papieża na początku tekstu* F. de Montepolic., *na końcu zaś tekstu na prawym marginesie* De mandato Jac. de Theram. — *W transumptach: 2. kapituły budzińskiej z 21 maja 1404 (ob. Nr 50); — 3. Zbigniewa (Oleśnickiego) elekta zatwierdzonego biskupa krakowskiego z 7 października 1423 (ob. niżej pod tą datą), raczej z Kop. 2 aniżeli z oryginału, niedość wiernie i z wypuszczeniami; — 4. Fry-*

*deryka (Jagiellończyka) elekta zatwierdzonego biskupa krakowskiego, dat. w Kielcach 2 stycznia 1493 (ob. niżej pod tą datą).*

***Wyd.** ob. **Reg.***

***Reg.** Mallechich, Quadripartitum str. 190, po edycji tekstu takiej samej bulli papieża Marcina V dat. w Konstancji 28 grudnia 1417, adresowanej do arcybiskupa ostrzyhomskiego oraz biskupów zagrzebskiego i siedmiogrodzkiego (str. 188/190), zaznacza:* Similis per omnia tenoris extat alia Conservatoria ejusdem Papae ad Archiepiscopum Colocensem et Ariminensem et Cracoviensem Episcopos, eodem Die et Anno ac loco data; *atoli tej bulli niema i nie było w Archiwum Jasnogórskiem, przynajmniej w w. XVII i XVIII; nieścisła to jest wiadomość Mallechich'a: obaj biskupi krakowscy (ob. wyżej **Kop. 3 i 4**) znają i transumują bullę niniejszą Bonifacego IX. Notata jasnogórska na zakładce **Oryg.** ściąga się do lichej edycji bulli Marcina V do biskupów węgierskich.*

***Uw.** Podobną bullę konserwacyjną na prośbę przeora prowincjonalnego i braci Ś. Pawła pierwszego pustelnika zwanych* de S. Cruce in Eremo per regnum Hungariae et circumvicinas partes constitutorum, *adresowaną do arcybiskupów ostrzyhomskiego i koloczeńskiego oraz proboszcza kościoła w Albie diecezji weszprymskiej, wydał był już papież Jan XXII* „Sub regulari habitu vacantibus“ *w Awinjonie 27 września 1322* (V kal. octobris p. n. a. septimo, *wyd. Mallechich l. c. str. 55/7 z komentarzem kanonistycznym str. 57/64), z której klauzula derogacyjna* Non obstantibus> <sit mentio specialis *powtórzona jest w bulli niniejszej Bonifacego IX. Papież Grzegorz XV konstytucją z 20 września 1621 odwołał dotychczasowy wybór sędziów konserwatorów a ustanowił nowy (l. c. str. 658/661).*

Bonifacius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus..[a] archiepiscopo Strigoniensi et..[a] Ariminensi ac..[a] Cracouiensi episcopis salutem et apostolicam benediccionem. Etsi quibuslibet christifidelibus, ne afficiantur iniuriis | aut molestiis agitentur, ex iniuncto nobis debite servitutis officio oportune provisionis presidio[b] teneamur assistere, illis tamen, qui mundi relictis illecebris se Red[e]mptoris obsequiis dedicarunt, efficacius tenemur adesse, ut repressis | in malicia gloriancium iusticie refragantis freno conatibus vacantes divino cultui liberius valeant in observancia mandatorum Domini delectari. Cum ita[q]ue sicut ex parte dilectorum filiorum..[a] prioris generalis et fratrum | beati Pauli heremite ordinis sancti Augustini fuit propositum coram nobis, ipsi a plerisque, qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, eciam aliquando non absque iniectione[c] manuum in ipsorum aliquos ausu sacrilego temere violenta diversis et gravibus iacturis, iniuriis, violenciis et molestiis in diversis mundi partibus eciam in personis et bonis eorum affligantur: no[s], cupientes eorundem fratrum et prioris quieti consulere ipsosque a forensecis perturbacionibus liberos et ab irrogacione huiusmodi molestiarum et iniuriarum immunes, ne quomodolibet a divinis serviciis evocentur, deinceps remanere debere, et proinde adversus molestatores et iniuriatores necnon huiusmodi bonorum occupatores quoslibet de illo eis volentes providere remedio, per quod talium compescatur audacia et malignantibus similia de cetero ne attemptent aditus precludatur, fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus[d] vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu[d] alios, eisdem priori et fratribus presentibus et futuris ac procuratoribus necnon subditis eorum oportuni favoris presidio efficaciter assistentes ipsis, super possessionibus, rebus, iuribus et bonis suis presentibus et futuris ac eorum fructibus, redditibus et proventibus vel

**49.** [a] *kropki w Oryg. w miejscu imion, niema ich w Kop. 1 i 4* [b] subsidio *Kop. 2* [c] inieccione *Kop. 2—4* [d–d] *barbarzyńską ręką atramentem fioletowym w końcu w. XIX podkreślone Kop. 2*

eorum pretextu non permittatis eos a predictis vel quibuscunque aliis indebite molestari vel eis damna, iniurias, violencias aut molestias irrogari, facturi priori et fratribus, cum ab eis vel procuratore seu procuratoribus eorum fueritis requisiti, de predictis et aliis personis quibuslibet secularibus vel regularibus, exemptis et non exemptis, clericis et laicis cuiuscunque dignitatis, ordinis vel condicionis aut status existant, eciam si pontificali prefulgea[n]t[e] dignitate, de quibuscunque molestiis, iniuriis atque damnis presentibus et futuris, in illis videlicet, que iudicialem requirunt indaginem, summarie et de plano ac sine strepitu et figura iudicii, in aliis vero, prout qualitas eorum exegerit, iusticie complementum; molestatores, turbatores, occupatores et iniuriatores huiusmodi ac contradictores quoslibet et rebelles, quandocunque et quocienscunque expedierit, per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescendo, invocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secularis. Non obstantibus tam felicis recordacionis Bonifacii pape VIII predecessoris nostri[1], in quibus cavetur, ne aliquis extra suam civitatem et diocesim[f], nisi in certis exceptis casibus et in illis ultra unam dietam a fine sue diocesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices et conservatores, a Sede apostolica deputati, extra civitates et diocesim, in quibus deputati fuerint, et alibi quam in civitatibus et locis insignibus procedere aut alii vel aliis vices suas committere sive aliquos ultra unam dietam a fine diocesis eorundem trahere presumant, seu quod de aliis quam de manifestis iniuriis et violenciis ac aliis, que iudicialem indaginem exigunt, penis in eos, si secus egerint et in id procurantes adiectis conservatores se nullatenus intromittant, et tam de duabus dietis in concilio generali, dummodo ultra terciam vel quartam dietam aliquis extra suam civitatem vel diocesim auctoritate presencium ad iudicium non trahatur, quam aliis quibuscunque constitucionibus a predicto Bonifacio et aliis predecessoribus nostris Romanis pontificibus tam de iudicibus delegatis et conservatoribus quam personis ultra certum numerum ad iudicium non vocandis, aut aliis editis, que vestre possent in hac parte iurisd[ic]tioni[g] aut potestati eiusque libero arbitrio quomodolibet obviare; aut si aliquibus communiter vel divisim a Sede prefata sit indultum, quod excommunicari, suspendi vel interdici seu extra vel ultra certa loca ad iudicium non possint [per] litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi ac de eorum personis, locis, ordinibus et nominibus propriis mencionem, et qualibet alia dicta Sedis indulgencia generali vel speciali cui[usc]unque tenoris existat, per quam presentibus non expressam vel totaliter non insertam vestre iurisdictionis explicacio in hac parte[h] valeat quomodolibet impediri, et de qua cuiusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris litteris habenda sit mencio specialis. Ceterum volumus et apostolica auctoritate decernimus, quod huiusmodi sacrilegos, qui in aliquem seu aliquos ex fratribus ipsis presentibus et futuris manus forsan iniecerint violentas temere ut prefertur, de quibus nobis modo predicto constiterit, tamdiu excommunicatos eadem auctoritate denuncietis et ab aliis denunciari et evitari strictius[i] faciatis, donec ad hoc priori et fratribus ipsis satisfecerint competenter et cum vestrarum testimonio litterarum ad eandem Sedem venerint absolvendi, necnon civitates, opida,

**49.** [e] prefulgeant *Kop. 1 i 4* [f] dyoc(esim) *Kop. 2 i 3* [g] iurisd[ic]tione *Oryg.*, iurisdiccioni *Kop. 2—4* [h] *dwa razy ten wyraz powtórzony w Oryg.* [i] striccius *Kop. 2 i 3*

**49.** [1] *c.* 11 De rescriptis L. I t. 3 in VI° *i tamże* t. 14 De off. et pot. iud. deleg.

castra, villas et alia loca, ubi forsan aliqui ex dictis fratribus sive procuratoribus aut subditis sive ipsorum bona mobilia violenter detenti seu detenta fuerint, quamdiu detinebuntur, ibidem supponatis ecclesiastico interdicto. Insuper volumus et eciam auctoritate prefata decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum eciam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nul[lo] fuerit impedimento canonico prepeditus, quodque a dat(a)[j] presencium sit vobis et unicuique vestrum in premissis et eorum singulis ceptis et non ceptis, presentibus et futuris, et pro predictis procedere possitis, ac si predicta omnia et singula cor[am] vobis cepta fuissent, et iurisdictio vestra et cuiuslibet vestrum in predictis omnibus et singulis per citacionem vel modum aliu[m] perpetuata legitimum extitisset; quodque, si citaciones, requisiciones, moniciones et processus per vos [super] hiis habendi aliquibus tute publicari non possent, vobis citaciones, requisiciones, moniciones et processus huiusmodi in locis publicis et vicinis, de quibus sit verisimilis[k] coniectura, quod ad noticiam citatorum et monitorum huiusmodi pervenire valeant, per edictum publicum affigendi et faciendi[l], eciam plenam vobis auctoritate predicta concedimus tenore presencium facultatem; ac volumus et eadem auctoritate decernimus, quod citaciones, requisiciones, moniciones et processus huiusmodi eosdem citatos, requisitos et monitos ut prefertur[m] perinde arctent, ac si eis facti et insinuati presencialiter et personaliter fuissent, illa qua cavetur, quod officium quorumcunque conservatorum ipso iure ad non cepta negocia per obitum concedentis expiret, et aliis constitucionibus apostolicis in contrarium editis cessantibus sive non obstantibus quibuscunque. Datum Rome apud sanctum Petrum, nonis octobris pontificatus nostri anno tertiodecimo. *(Poniżej z prawej strony pod zakładką inną ręką)* F. de Montepolician. *(Na zewnątrz zakładki tamże różnemi rękami)* Pro Zucharo *(przekreślone, jak również zaraz pod tem)* pro.. *(drugi wyraz już starty, pod tem)* Gratis de mandato domini nostri pape. *(Poniżej)* N. Boninc *(?)*.

## Nr 50.

*(W Budzie) 21 maja 1404.*

*Kapituła kościoła budzińskiego transumuje w formie aktu notarjalnego bullę konserwatorską papieża Bonifacego IX* „Etsi quibuslibet christifidelibus“ *z 7 października 1402, przedłożoną sobie przez Jana podprzeora klasztoru św. Wawrzyńca koło Budy i przeora z Pożonia zakonu braci św. Pawła pierwszego pustelnika reguły św. Augustyna.*

***Oryg.** pergam. 70·2 × 25·6, zakładka 4, średniej grubości, z obu stron biały, nieco poplamiony i w lewem zagięciu nadpęknięty. — Pieczęć kapituły budzińskiej, wisząca na sznurku jedwabnym koloru zielonego i pąsowego, ostroowalna, taka sama jak przy Nrze (10 str. 18/19) i lepiej zachowana, z napisem w otoku* † SIGILLVM CAPI|TVLI B... *reszta w górnej części z prawej strony wykruszona. — Inicjał większą literą na szerokość trzech wierszy. — Znak notarjuszowski na lewym marginesie z dołu wys. 7·3 w kształcie tablicy prostokątnej na kolumnie, stojącej na podstawie o trzech stopniach, w najniższym z nich wypisane* Petrus. *Obok pod zakładką z strony tej lewej widymat notarjusza. — Na odwrociu na złożeniu wierzchnem zapiski: z pocz. w. XV pismem splowiałem, ledwie czytelne* Ad Poloniam Copia Conseruatoris; *z w. XVI/XVII* 1404 4[a] post Pentecosten, *z w. XVII* Episcopalis protectio. Vide attamen Bullam Gregorij XV de Conseruatoribus Regularium

**49.** [j] *tak rozwiązują nasze Kop. 3 i 4 podane w skróceniu* dat *Oryg. i Kop. 1, w Kop. 2 ze znakiem skrócenia na* datis [k] verisimiliter *Kop. 4* [l] affigendum et faciendum *l. c.* [m] presertim *Kop. 2 i 3*

*z 20 września 1621 (obszerny jej regest u Mallechicha str. 658/60); z w. XVII/XVIII (ręką Bern. Oborskiego)* Capitulum Budense. *Sygnatury z w. XVIII różnemi rękami:* N° 9no *podkreślone atramentem fioletowym w końcu w. XIX,* Sub N° 1mo, N. Xmus *lecz ta ostatnia przekreślona.*

***Kop. 1.*** *W transumpcie krakowskim Jakóba z Erciesżowa dekr. dra, kanonika i wikarjusza in spiritualibus oraz oficjała gener. krakowskiego z 3 marca 1509 dla konwentu w Wieruszowie (ob. niżej pod tą datą). — 2. W odpisie na luźnym arkuszu z w. XVIII niedokończonym i bez wartości.*

***Reg.*** *W obu katalogach dokumentów Archiwum Jasnogórskiego z r. 1698 i 1708 w dziale 1ym:* 10 Episcopalis Protectio Ordinis Nostri ex Commissione Gregorij XV *(sic błędnie)* Ao 1404.

***Uw.*** *Dla Polski sporządzona jest ta kopja.*

Capitulum ecclesie Budensis memorie commendamus tenore presencium, significantes quibus expedit universis: Quod religiosi viri fratres Johannes subprior ecclesie seu domus cenobialis beati Laurencii martiris prope Budam et prior de Posonio[a] [1] ordinis fratrum sancti Pauli primi heremite, regulam beati Augustini professorum, | prioris generalis et omnium fratrum ordinis predicti in personis nostram adeuntes presenciam, exhibuerunt nobis quasdam bullas sanctissimi in Christo patris et domini domini Bonifacii pape noni non abrasas, non viciatas, nec cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, vera bulla plumbea eius sigillatas, tenoris et continencie | infrascriptorum, petentes nos humili cum istancia, quatenus easdem de verbo ad verbum transscribi et transsumi ac nostris litteris privilegialibus inseri facientes, sigilli nostri appensione dignaremur communire. Quarum tenor is est:

*Następuje bulla Bonifacego IX do arcybiskupa ostrzyhomskiego i biskupów z Rimini oraz krakowskiego* „Etsi quibuslibet christifidelibus“ *dat. w Rzymie 7 października 1402 (ob. wyżej Nr 49).*

Nos itaque, iustis et iuriconsonis[b] supplicacionibus prefatorum priorum memorati ordinis inclinati, prefatas bullas de verbo ad verbum transcribi et transsumi nostrisque litteris privilegialibus inseri facientes, sigilli nostri pendentis autentici munimine duximus consignand(um)[c] ad cautelam[c]. Datum quarto die festi Penth(ecosti)s[d] anno Domini millesimo quadringentesimo quarto.

*(Pod zakładką z lewej strony inną ręką)* Et ego Petrus Nicolai Pomozaniensis[2] diocesis imperiali auctoritate notarius, quia intrasertarum bullarum perleccioni, insercioni, transcripcioni, sigillacioni presens interfui, eaque sic ut premittitur fieri vidi et audivi, ideo me hic propria manu mea subscripsi atque hoc privilegium per[e] alium[e] conscriptum signo meo solito et consueto consignavi presentibus discretis viris Dominico Valentini[f], Valentino Andree, Dominico Petri clericis Chanadiensis, Vesprimiensis, Zagrabiensis diocesis, et aliis quam pluribus testibus fidedignis, ad premissa vocatis et requisitis in fidem premissorum.

## Nr 51.

*W Wieluniu 26 grudnia 1404.*

*Wojtko starosta wieluński oznajmia, iż szlachetny Wierusz dziedzic Białej darował na wieczność jeden łan swój we wsi Cieciułowie, na którym siedział Piotr*

**50.** [a] Pozonio *Kop. 1* [b] iurisconsonis *l. c.* [c–c] consignandas et cautelamus *l. c.* [d] Pentecostes *l. c.* [e–e] paulinum *l. c.* [f] *opuszcz. l. c.*

**50.** [1] *Najśw. Marji Panny Thall pod Preszburgiem (dzisiaj Bratysława).*

[2] *Pomesania, biskupstwo pomezańskie w Prusiech Krzyżackich.*

*Niemiec, braciom zakonu Pawła pierwszego pustelnika w klasztorze przy kościele św. Ducha i Nawiedzenia NPMarji na przedmieściu Wieruszowa.*

***Oryg.*** *pergam. 21 × 10·3, zakładka 1·5, dość gruby, z obu stron niegdyś biały, ale niewyprawiony należycie, dziś mocno zaprószony. — Pieczęci brak, pozostał po niej tylko pasek pergaminowy, zachowany niemal w całości dług. 7. — Inwokacja wypisana nieco większemi literami. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu spodniem z w. XVI* Super mansum agri in villa Czeczulow; *b) wierzchniem z w. XVII* 1404 in die S. Stephani — *z w. XVII* Wieruszou(ien)se — *pod tem sygnatura z w. XVIII* N° 25; *c) na złożeniu wewnętrznem prawobocznem u góry ręką w. XV* tercia *(ob. niżej Nr 63 z 30 lipca 1413).*

***Kop. 1.*** *W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 461/2 z nagłówkiem:* Nobilis Wieruszyus Haeres de Biała Fratribus Eremitis Claustri Wieruszouiensis Mansum, super quo Petrus Niemiecz sedit in villa Cieciułow, perpetuo donat et tradit; *odpis zmodernizowany, dość wierny. — 2. Na luźnym arkuszu z drugiej poł. w. XVIII mniej dbała zdaje się z oryginału, ale i w niej* Szolboroszowice. *NB. dwa dalsze odpisy nadań łanów przez rycerstwo miejscowe konwentowi wieruszowskiemu na luźnych arkuszach sporządziła ta sama ręka w drugiej poł. XVIII.*

***Reg.*** *W sumarjuszu dokumentów paulinów wieruszowskich, pochodzącym z końca w. XVIII, na pierwszem miejscu:* 1404 Vieluń Die S. Stephani ProthoMartyris. Nobilis Vierussius Haeres de Biała Mansum sui Dominii in Villa Cieciułow, per Petrum Niemiec possessum, Conventui Vieruszoviensi donat *(ob. niżej Nr 63).*

***Uw.*** *Pierwsza to jest wiadomość autentyczna o paulinach w Wieruszowie (ob. wyżej Nr 47 Uw.).*

In nomine Domini amen. Ego Woytko heres de Selwruszowice[a 1], capitaneus Welunensis per strenuum | militem dominum Petrum Kmythe[b] pallatinum Sandomiriensem[2] deputatus, universis et singulis | profiteor recognoscendo: Quod (ad)[c] meam testiumque subscriptorum veniens presenciam nobilis Werussius he|res de Bala[d 3], sanus mente et corpore, non compulsus, non coactus nec per errorem seductus, sed deliberato animo, consilio prehabito suorum amicorum, ductus misericordia et devocione, unum mansum sui dominii in villa Ceczvlowo[e 4], super quo Petrus Nemecz[f] sedit, cum omnibus utilitatibus, fructibus, proventibus, censibus, redditibus, honoribus, laboribus dominioque nullis exclusis nec pro se reservatis, in salutiferum animarum suorum predecessorum remedium et remissionem suorum peccatorum ac suorum legittimorum successorum dedit, tradidit, donavit ac coram me perpetualiter resignavit devotis et religiosis fratribus ordinis primi Pauli heremite, manentibus ante civitatem Weruszowo in claustro circa ecclesiam, in honorem sancti Spiritus et Visitacionis Beate Virginis Marie ibidem fundatam et dedicatam, eundem mansum vendendum, dan-

**51.** [a] Szolborowicze *Kop. 1* [b] Kmite *l. c.* [c] *opuszcz. także w Kop. 1 i 2* [d] Wieruszius haeres de Biała *Kop. 1* [e] Cieciułow *l. c.* [f] Niemiecz *l. c.*

**51.** [1] *Miejscowość tej nazwy nieznana i zdaje się przez pisarza starościńskiego nieco przekręcona: w takim razie mogą to być tylko Sulborowice w ziemi opoczyńskiej a więc w województwie sandomierskiem, par. Skórkowice.*

[2] *Piotr Kmita z Wiśnicza, wojewoda naonczas od połowy r. 1402 sandomierski, a przedtem sieradzki (Kod. dypl. Wielkop. T. V [Poznań 1908] 24 nr 22 z 21. II. 1402).*

[3] *Biała koło Wielunia na płn.-zach., zwana dzisiaj Ostrzeszowską, par. z kośc. św. Piotra w Okowach; łatwo ją pomieszać z Białą koło Kłobucka w połowie drogi do Częstochowy, zwaną obecnie Częstochowską lub Górną, dawniej Małą z kośc. par. św. Stanisława, albowiem za czasów Długosza jest dziedziną Benedykta Wierusza (Lib. Ben. II 213). Tenże Wierusz z Białej wieluńskiej żyje w r. 1412 (ob. niżej Nr 59 str. 112 z przyp. 3) i jest później chorążym wieluńskim (Kod. dypl. Wielkop. T. V 828).*

[4] *Cieciułów w par. Żytniów w południowej części ziemi wieluńskiej (ob. wyżej Nr 47 str. 95 przyp. 5).*

dum, commutandum, obligandum et ad usus suos et ecclesie prescripte convertendum, sicuti melius, utilius, conveniencius expedire videbitur, pro sua ac eedem[g] ecclesie utilitate. Presentibus Bernhardo Werusch iudice Welunensi[5], Stanimiro de Wirchlasz[h6], Stanimiro advocato Welunensi[7], Nicone et Jasskone Henslini de Gassyn[i8], ceterisque fidedignis. Datum et actum Welun[j], die sancti Stephani protomartiris anno Domini millesimo °°°°. quarto[j].

## Nr 52.

*W Stopnicy 20 marca 1406.*

*Wichna wdowa po Paskonie z Beszówki wraz z córką swoją Jadwigą zeznaje, iż Mikołajowi podkomorzemu łęczyckiemu a dziedzicowi Łubnic sprzedała na wieczność swój ogród wraz sadem za 20 groszy praskich.*

***Oryg.*** *pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dyplom. perg. IV. 3. 7. 2461) 25·2 × 13·2, zakładka 4·5, perg. średniej grubości, gatunku niemieckiego. — Po dwóch pieczęciach (ob. niżej* ***Reg.****) pozostały jedynie nacięcia w perg. — Na odwrociu zapiski: z w. XV* Litera resignacionis orti et pomorii in Banschowa . Registrata, *z końca w. XVII* 1406 feria 2da post Iudica, *z pocz. w. XIX* Przywiley na ogrod i sad w ...wy N° 12 *(Opis oryg. i odpis tekstu przez Z. Wdowiszewskiego, ob. wyżej Nr 21 str. 39 w. 38/9).*

***Kop.*** *W księdze żółtej z r. 1663 str. 20/21 z nagłówkiem:* Litera resignationis horti et pomarii in Banschowa 1406; *odpis zmodernizowany.*

***Reg.*** *W summarjuszu tegoż konwentu z pocz. w. XVIII jako* Nrus 12. Resignatio Chorti et Pomarii in Bessowa in Pargameno, Duo sigilla pensilia abrupta. Datt. Stobniciae AD. 1406 Fer. 2 post Dom. Iudica.

***Uw.*** *Dopiero w ciągu druku wyszedł na jaw w Archiwum Jasnogórskiem summarjusz dokumentów tegoż konwentu, pochodzący z pocz. w. XVIII. Ogłoszonych wyżej dokumentów beszowskich taki przytacza on rejestr (podaje się go tutaj głównie ze względu na wiadomość o zachowaniu lub oderwaniu ich pieczęci):*

Nrus 1. Indulgentiae pro Reliquiis Sanctorum in Ecclesia Bessoviensi depositarum *(sic)* AD. 1365 in Vigilia S. Andreae Apli. In Pargameno cum Sigil. pens. *(ob. wyżej Nr 4 str. 6/8)*[1].

Nrus 2. Privilegium in Pargameno cum Tribus Sigillis pensilibus Pro Decima in Oględow tam de araturis Haeredum quam Cmethonum AD. 1385 Prima 8bris *(ob. Nr 20 str. 39).*

Nrus 3. Privilegium in Pargameno cum sigillo pensili pro Decima in Oględow post praedium AD. 1385 Die Iunij *(ob. Nr 19 str. 38/9).*

---

**51.** [g] eiusdem *l. c.* [h] Wierzchlasz *l. c.* [i] Mikone et Jaskone Stenslini de Gaszyn *l. c.* [j–j] Vielunii die... A° D. 1404 *l. c.*

**51.** [5] *Bernard Wierusz sędzia wieluński już w r. 1393 przed 18. VIII (Rachunki dworu króla Władysława Jagiełły i królowej Jadwigi [Monum. medii aevi histor. T. XIV z r. 1896] 163) z burgrabiego ostrzeszowskiego za Opolczyka w r. 1386 (Rzyszczewski-Muczkowski Cod. dipl. Polon. I 255 nr 239 i Kod. dypl. Wielkop. III 581 nr 1852, tu jego pieczęć z 6. VII. 1395 Nr 1960 str. 681), brat rodzony Bieniasza (Rzyszczewski-Muczkowski l. c. str. 272), który nie żyje już w r. 1413 (ob. niżej Nr 63), ale rok śmierci Bernarda nieznany; może to on Wierusz sędzią ziemi wieluńskiej 14 marca 1418 (Kod. dypl. Wielkop. V 268 nr 279).*

[6] *Wierzchlas pod Wieluniem na płd. wsch., par. z kośc. św. Mikołaja niewiadomej erekcji.*

[7] *Jest nim już 6. VII. 1395 (Kod. dypl. Wielkop. III 681 nr 1960) i jeszcze w r. 1412 (ob. niżej Nr 60).*

[8] *Gaszyn pod Wieluniem na płd. i w jego parafji: ojciec Jaśka Henslin występuje na akcie Bernarda Wierusza sędziego wieluńskiego z 6. VII. 1395 (Kod. dypl. Wielkop. l. c.).*

**52.** [1] *O. Augustyn Kordecki w jednym swoich mandatów prowincjonalskich, powołując się na przywilej ten odpustowy, opisuje dokładnie jakość, stan i zachowanie starodawnych tychże relikwij w kościele beszowskim (b. d. w odpisie współczesnym w księdze żółtej z r. 1663 f. 167 i vo).*

Nrus 4. Privilegium In Pargameno, Sigillum abruptum, pro Decima in Zandzianowice post praedium AD. 1386 9 Februarij *(ob. Nr 21 str. 39/40).*

Nrus 5. Privilegium in Pargameno, Sigillum abruptum, Pro Decima in Długa Wola[2] AD. 1386 Die 18 Maj. *(ob. Nr 22 str. 41/2).*

Nrus 6. Decretum in Pargameno cum Sigillo pensili pro decima in villa Otoląz AD. 1386 Die penultima Novembris *(ob. Nr 23 str. 44/5).*

Nrus 7. Decretum in Pargameno, Sigillum abruptum, Super Tabernam in Bessowa AD. 1387 Die 9 Febr. *(ob. Nr 25 str. 47/9).*

Nrus 8. Decretum in Pargameno cum duobus Sigillis pro Decima in Otoląsz post praedium Dat. AD. 1387 9 Febr. *(ob. Nr 24 str 45/6, gdzie na str. 45 w. 29 „h. Sas" poprawn na „h. Korab", jak stwierdził naocznie Prof. Dr Wlad. Semkowicz, będąc w Warszawie d. 1 marca 1928, kiedy już ta forma była odbita na czysto).*

Nrus 9. Decretum in Pargameno cum Sex Sigillis pensilibus Super Tabernam in Bessowa AD. 1387 D. 2 Iunij *(ob. Nr 26 str. 49/51).*

Nrus 10. Decretum in Pargameno super Decimam in Otholąsz agravationis Cum 5 sigillis pendentibus, caetera abrupta AD. 1387 d. 16 Iunij *(błędnie zam.* Maij *ob. Nr 27 str. 51/3).*

*Następuje pod Nrem 11 najfałszywiej oznaczona rokiem 1395* Resignatio villae Bessova Conventui Bessoviensi, *pochodzi już z czasów paulińskich.*

Nos Albertus de Wamborcow[a 3] iudex et Nicolaus de Strelcze[4] subiudex terre Sandomiriensis generales univer|sis et singulis, quibus expedit per presentes cupimus fore notum: Quia nobilis ac generosa domina Vichna, relicta Pas|chonis olim de Bassowca[5] una cum Heduigis[b], filia sua dilectissima, venientes ad nostram nostrorumque assessorum presenciam | personaliter, non compulse, non coacte nec aliquo dolo seducte, sed de bona et ultronea earum voluntate fasse sunt et publice recognoverunt, quia ortum una cum pomerio[c] ibidem in Bassowa[d] cum omni iure et dominio necnon cum omnibus et singulis utilitatibus, censibus, fructibus et quibuslibet obvencionibus quibuscumque dicantur nominibus, que modo ibidem sunt et in posterum fieri possunt, nihil pro se vel consangwineis suis in premissis penitus excipientes pro viginti marcis grossorum Pragensium numeri Polonicalis consweti vendiderunt, riteque ac racionabiliter in perpetuum resignaverunt nobili viro domino Nicolao subcamerario Lanciciensi[e] necnon de Lubnicze heredi[6] eiusque veris ac legittimis suc-

**52.** [a] Wambortow *Kop.* [b] Edwige *l. c.* [c] pomariis *l. c.* [d] Banschowa — *a wyżej w. 23* Banschowka *l. c.* [e] Łanczyciensi *l. c.*

**52.** [2] NB. Nunc Długa Wola nuncupatur sive Mielecka Wola — *objaśniono ręką w. XVIII w spomnianej księdze żółtej z r. 1663 str. 43 w przyp. Słownik Geogr. pod* Wola *nie wymienia Długiej Woli, dlatego zaznaczyło się ją wyżej (str. 42 przyp. 1) jako nieznaną; wspomina jednak o niej w t. VI 339 pod* „Mielecka wola *dawniej* Długawola, *wieś na praw. brz. Wisłoki naprzeciw m. Mielca w par. Książnice".*

[3] *Wamborków (Wąborków) jeszcze w w. XVI, dzisiaj Wąworków nad Opatówką w par. Opatów ziemi sandomierskiej. Albert (Wojciech) ten z Wąworkowa darował był klasztorowi koprzywnickiemu oo. cystersów część swoją we wsi Karwowie w par. Malice zapisem w Opatowie 22. XII. 1416 (Długosz Lib. Ben. III 384/4).*

[4] *Strzelce niewiadomo które, może w pow. stopnickim, za czasów Długosza par. i dziedzina Andrzeja Oleśnickiego (Lib. Ben. II 385), następnie i dzisiaj w par. Oleśnica. — Mikołaj ze Strzelec zwany Cztan, z podsędka niezadługo (1409), po Albercie czyli Wojtku z Wąborkowa, sędzia sandomierski (ob. Kod. Kat. Krak. II, 537, 560 i 587).*

[5] *Beszówka w par. beszowskiej, a zmarły Pasek niewątpliwie dziedzic i Łyczby w tejże parafji (ob. wyżej str. 40 w. 24).*

[6] *Mikołaj dziedzic Łubnic (Łubnica u Długosza Lib. Ben. III 127) w tejże parafji beszowskiej (ob. wyżej str. 7 w. 44/6), podkomorzy łęczycki, był rodzonym bratem Alberta-Woj-*

cessoribus, qui quidem dominus Nicolaus prehabitus una suis cum successoribus legittimis premissa omnia ut premittitur tenebit, habebit et in perpetuum possidebit pacifice et quiete. In cuius testimonium et meliorem evidenciam nostra presentibus sigilla sunt appensa. Datum Stobnicie, feria secunda proxima post dominicam Iudica anno Domini millesimo quadringentesimo sexto. Presentibus his testibus nobilibus viris et dominis Jaschone de Lganow[5], Zegotha de Gnoyno[6], Pelca de Czizow[7], Jaschone de Lubana[8], Nicolao de Borzinow[f 9], Clemente de Quassow[10] heredibus, et aliis quam plurimis fidedignis.

## Nr 53.

*Przy kościele kolegjackim P. Marji Łęczyckiej 30 grudnia 1409.*

*Arcybiskup gnieźnieński Mikołaj (Kurowski) przyłącza do kościoła parafjalnego w Oporowie pięciu kmieci wsi świechowskiej, należących dotychczas do odległego kościoła parafjalnego w Żychlinie, jako też innych kmieci osadzonych w tejże wsi Świechowie przez Mikołaja łowczego łęczyckiego oraz wieś Świechowską Wolę, nie przyłączoną jeszcze do żadnej parafji.*

***Oryg.*** *pergam. 29·5 × 17·6, zakładka 4·4, trochę splamiony, w dwóch miejscach przegryziony. — Pieczęci wraz z paskiem pergaminowym brak, była ona oderwana już w w. XVIII (ob. niżej* ***Kop. 2****), pozostało tylko wcięcie. — Na odwrociu: na złożeniu wierzchniem zapisek z w. XVI* pro opporow, *tą samą ręką co niżej na złożeniu wierzchniem Nru z 5 marca 1418, poczem z w. XVII* A° 1409 Penultima Mensis Decembris Swiechowo et Swiechowska wola Iure parochiali incorporatur pro Ecclesia Opporouiensi; *poniżej z w. XVIII sygnatura* Nro 2; *na złożeniu spodniem z końca w. XVIII* N° 3tio *tą samą ręką, zdaje się prokuratora Wieruskiego na Jasnej Górze, co sygnatura przy pierwszym dokumencie oporowskim z 29 kwietnia 1399 (ob. wyżej Nr 43 str. 85, nadto niżej przy Nrze z 5 marca 1418).*

***Kop. 1.*** *W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 505/6 pod 2 z nagłówkiem:* Villae Swiechow et Swiechowska Wola Ecclesiae Parochiali in Opporow adiunguntur.— *2. W luźnym zeszycie kopjarjusza czterech dokumentów kościoła oporowskiego, sporządzonym w drugiej poł. w. XVIII pod 2 z nagłówkiem:* Incorporatio villarum Swiechow et Swiechowska Wola iure Parochiali ad Ecclesiam Oporoviensem per Nicolaum Archiepiscopum Gnesnensem. Privilegium in Pargameno, Sigillum Abruptum. Datt. Gnesnae Penultima Die Mensis Xbris; *oba odpisy błędne, zmodernizowane, nadto pierwszy bez ścisłej datacji.*

Nicolaus Dei gracia sancte ecclesie Gneznensis archiepiscopus significamus tenore presencium, quibus expedit | universis: Quod attento, eo quod quinque

---

**52.** [f] Borzymow *l. c.*

*ciecha Jastrzębca biskupa naonczas poznańskiego (ob. Kod. Kat. Krak. II 417 i niżej Nr 54 str. 107 w. 15/16).*

[7] *Lganow to dzisiejszy Olganów w par. Dobrowoda w pow. stopnickim, a występujący tutaj Jaśko z Lganowa h. Jelita sprzedał w r. 1414 opatowi koprzywnickiemu za 300 grzywien wieś swoją Nagnojów w par. michocińskiej nad Wisłą (Długosz l. c. III 388).*

[8] *Gnojno par. z kośc. mur. św. Jana Chrzciciela przy drodze z Chmielnika do Kurozwęk. Żegota z G. był burgrabią zamku krakow. 1399/1402 (Kod. Kat. Krak. II 508), dziedzina Łodziów za czasów Długosza (l. c. II 443).*

[9] *Czyżów w par. stopnickiej przy drodze do Staszowa.*

[10] *Lubania w par. Chmielnik (niewymieniona u Długosza).*

[11] *Borzynow w par. Oleśnica.*

[12] *Kwasów w par. Pacanów.*

kmethones in villa Swyechowo[a 1] longam habeant distanciam | ecclesiam in Zichlino[b 2], sub cuius parrochia hucusque extiterunt, visitandi, consideratoque, quod nobilis | dominus Nicolaus de Oporow venator Lanciciensis[c 3] in dicta villa Swyechowo[d] plures kmethones in libertate locavit et aliam villam, que Swyeszowska[a] Wola nuncupatur, que hucusque pro parrochia nulli[e] ecclesie est adiuncta: nos igitur considerantes, quod rector parrochialis ecclesie in Zichlin satis diffusam preter dictos kmethones habet parrochiam, quodque de fructibus illius ecclesie onera sibi incumbencia comode potest supportare, dictos quinque kmethones et alios kmethones in dicta villa Swyechowo et in alia villa nowa dicta Swyechowska Wola locatos et locandos ecclesie parrochali in Oporow addimus, annectimus et appropriamus presencium per tenorem; decernentes quod dicti kmethones in Swyechowo et in Swyechowska Wola de cetero in dicta ecclesia in Oporow universa ecclesiastica percipiant sacramenta et ecclesiasticam sepulturam perpetuis temporibus duraturis. In[f] cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum aput ecclesiam collegiatam Sancte Marie Lancic(iensis)[g], penultima die mensis decembris anno Domini millesimo quadringentesimo nono[f].

## Nr 54.

*W Stopnicy 31 marca 1410.*

*Beata małżonka Jana dziedzica i panna Stachna siostra jej młodsza zeznają, iż Marcişzowi, Ściborowi i Wojciechowi braciom rodzonym a synom Mikołaja dziedzica Łubnicy sprzedały po wieczne czasy za 60 grzywien szerokich groszy praskich części swoje dziedziczne w Beszowej alias w Orzelcu Małym; ponadto taż Beata wraz z mężem swoim Janem zaręcza, iż siostra jej wspomniana Stachna, kiedy przyjdzie do należytego wieku, zrzeknie się przed sądem wszystkich praw swojej tej dziedziny.*

***Oryg.*** *nieznany (ob.* ***Reg.****).*

***Kop.*** *W księdze żółtej z r. 1663 str. 21 z nagłówkiem:* Venditio Sortis in Orlec Parva ad Łubnice 1410.

***Reg.*** *W summarjuszu dokumentów beszowskich z pocz. w. XVIII pod* Nrus 13. Venditio in Pargameno, Sigillum pensile abruptum, Sortis in Orlecz ad Łubnice *(w tekście bezmyślnie: Łubinie)* Datt. Stobniciae AD. 1410 Fer. 2 post Quasimodo geniti.

***Uw.*** *Pojawiający się* magister Lucas rector parochialis ecclesie in Banzowa *w charakterze świadka na akcie, wydanym w Sandomierzu 29 listopada 1410 przez Mikołaja (sic! zam. Stanisława) ze Skalmierza dekretów doktora w sprawie zatargu Krystyna kanonika świętoflorjańskiego (na przedmieściu m. Krakowa) z opatem koprzywnickim (Kod. dypl. Małop. T. IV 128 nr 1123 z kop.), to mistrz Jagielloński Łukasz z Koźmina, ale niewiadomo, której Beszowej pleban, Rycerskiej Jastrzębców czy też Biskupiej?*

Nos Nicolaus de Strzelce iudex et Petrus de Falkow subiudex terrae Sandomiriensis generales[1], notum facimus tam modernis quam futuris, quibus expedit

**53.** [a] Swiechow *Kop. 1,* Świechow *Kop. 2* [b] Zychlino *Kop. 1,* Zechlino *Kop. 2* [c] Łancicien. *obie Kop.* [d] Swiechowska *Kop. 1,* Świechowska *Kop. 2* [e] illius *obie Kop.* [f–f] A° Dni 1409 *Kop. 1* [g] Łancicien. *Kop. 2*

**53.** [1] *Świechowo, dzisiaj Świechów, w ziemi łęczyckiej i dotychczas w par. oporowskiej.*

[2] *Żychlin w tejże ziemi koło Oporowa już wówczas miasteczko.*

[3] *Wspomniany jest on już w pierwszym dokumencie kościoła oporowskiego (ob. wyżej Nr 43 str. 86 w. 2).*

**54.** [1] *Mikołaj Cztan ze Strzelec posunął się w r. 1409 przed 12 listopada na sędziego,*

universis praesentium notitiam habituris: Quia venientes ad nostram nostrorumque assessorum praesentiam nobiles ac honestae domina Beata, consors nobilis Joannis haeredis de Pobroszyno[2], cum ipsius Joannis consensu, et domicella Stachna soror iunior dominae Beatae germana, sanae mente pariter et corpore, non compulsae, non coactae nec aliqua fraude erroreve[a] seductae, sed deliberato animo maturoque suorum amicorum praehabito consilio publice ac manifeste recognoverunt ac fassae sunt suas portiones haereditarias, ipsas iure paterno et haereditario concernentes in Banszowa alias in Horlec Minori[3], cum omnibus utilitatibus, censibus, reditibus, agris, pratis, silvis, rubetis, gaiis, pascuis, arboribus nec non universis et singulis usibus, quae nunc sunt vel in posterum fieri poterunt, cum omni iure et toto dominio, prout tenuerunt et habuerunt, nihil pro se vel suis consanguineis ibidem iuris vel dominii reservantes, pro sexaginta marcis latorum grossorum Pragensium numeri Polonici consueti vendidisse ac perpetuis temporibus resignasse nobilibus Marcissio, Stiborio et Alberto fratribus germanis, filiis nobilis ac strenui militis domini Nicolai haeredis de Łubnica, subcamerarii terrae Łanczyciensis[4] et ipsorum legitimis successoribus. Idem vero domina Beata cum Joanne marito suo fideiusserunt pro domicella Stachna, sorore ipsius dominae Beatae iuniori, quia cum pertingerit ad debitam aetatem annorum, debet ipsis simili modo praedictas portiones haereditatis iam dictae coram iudicio resignare, ipsos nulla diuturnitate et praescriptione evadendo et debent ipsos pro praedictis portionibus ab omni impedimento cuiuslibet personae iuxta consuetudinem iuris terrestris tueri et defendere sub damno iuxta cursum terrae. In cuius rei testimonium sigilla nostra sunt appensa. Datum Stobniciae, feria secunda post dominicam Quasimodo infantium anno Domini millesimo quadringentesimo decimo. Praesentibus his nobilibus Thomcone et Pełka de Karszy[5], Joanne Zog de Zdzesławice[6], Pacossio de Miedzygorzyce[7], Marcissio de Zborow[8], Paschone de Kotuszow[9] haeredibus, et aliis quam plurimis testibus fidedignis.

**54.** [a] erronea *w tekście*

*a podsędkiem na jego miejsce został Piotr z Fałkowa (ob. wyżej Nr 52 str. 104 i Kod. Kat. Krak. II 342 nr DXXII); Fałkow par. w ziemi opoczyńskiej a województwie sandomierskiem.*

**54.** [2] *Pobroszyno, następnie Pobroszyn nad Karwówką al. Opatówką w par. opatowskiej.*

[3] *U Długosza Orlyecz Parva w par. beszowskiej (Lib. Ben. III 127), dzisiaj Orzelec Mały w tejże par.*

[4] *Ob. wyżej Nr 52 str. 104 przyp. 6. Marcissius kasztelan brzeziński i Ścibor bracia rodzeni a dziedzice Łubnic w r. 1416 nazwani są bratankami Alberta-Wojciecha Jastrzębca biskupa podówczas krakow. (Kod. Kat. Krak. II 417; ob. nadto niżej Nr 64 z przyp. 1).*

[5] *Jest kilka wsi tej nazwy Karsy w województwie sandomierskiem, najprawdopodobniej mowa tutaj o najbliższych Karsach: albo Dużych w par. pacanowskiej albo Małych w par. Janina (Długosz l. c. II 422 oraz 380 i 421). Obydwaj Tomko i Pełka dziedzicie Karsów świadczą dobrej sprzedaży wsi Nagnojowa klasztorowi koprzywnickiemu przez Jaśka z Olganowa 17 kwietnia 1414 (Kod. dypl. Małop. IV 144/5 nr 1142, ob. tamże str. 18 nr 990).*

[6] *Zdziesławice ob. wyżej Nr 25 str. 47.*

[7] *Miedzygorzyce w par. Janina (tylko u Długosza l. c. II 381 Myedzigorze Piotra Międzygórskiego h. Kopaszyna, i str. 382 Myedzigorzicze).*

[8] *Zborów ob. wyżej Nr 21 str. 41 z przyp. 10 i Kod. Kat. Krak. II 266 nr 460 tenże Marcisz ze Zborowa na sądach we Wiślicy 18. IV. 1402.*

[9] *Kotuszów koło Kurozwęk par. z kośc. drewnianym za czasów Długosza (l. c. II 387 i 452).*

## Nr 55.

*W sądzie ziemskim krakowskim 26 maja 1410.*

*Jaśko Kampski zapisuje konwentowi u Najśw. Marji Panny przed Częstochową sto grzywien, jakie ma na wsi królewskiej Kiedrzynie; jeśli jednak powróci z wyprawy, darowizna ta nie będzie miała mocy.*

***Zapisek** w księgach ziemskich krakowskich Terr. Crac. T. 5 str. 231 nr 15 pod r.* 1410 feria 2 infra octav(as) Corporis Christi *w Archiwum akt dawnych w Krakowie.*

*Uw. Równocześnie Kampski ten, udający się na wyprawę wojenną do Prus Krzyżackich, uczynił podobny zapis ze wsi Waganowic (koło Miechowa w par. Niedźwiedź) na rzecz konwentu augustynjańskiego na Kazimierzu pod Krakowem, który to akt, znajdujący się bezpośrednio przed niniejszym (str. 231 nr 14 u góry), wydał był A. Z. Helcel w Starod. prawa pol. pomn. II [w Krakowie 1870] 185 nr 1254; niniejszy dotyczący Jasnogóry, acz go Helcel zakreślił niebieskim ołówkiem, wypuścił. — Jeśli Jasko Kampski wrócił szczęśliwie z pod Grunwaldu i żył jeszcze potem lat parę, to nie kto inny tylko on sam,* Johannes heres Campsky, *przebywając w Krakowie ostatniego czerwca 1419 występuje między świadkami cudów królowej polskiej Jadwigi (Kod. Kat. Krak. II 449). Śreniawitą był ten dziedzic Kępski, t. j. Kępy nad Szreniawą w par. naówczas Koniusza (Długosz l. c. II 171: Kampa z dziedzicem Dionizym Moniaczkowskim h. Szreniawa), a później i dzisiaj Niegardów.*

Jaschco Campski centum marcas communis pecunie in et super villa Kedzin[1] pleno iure, quam a domino rege habet in C marcis ad tempora vite et post mortem C marcas suc(c)ess(oribus)[a], conventui ad Sanctam Mariam Virginem ante Czasztochow, si in ipso aliquid humanitus contigerit, dedit, donavit et efficaciter assignavit. Si vero de expedicione rediens supervixerit, dicta donacio nullam habebit firmitatem[b].

## Nr 56.

*W Krakowie 28 kwietnia 1411.*

*Biskup krakowski Piotr (Wysz z Radolina) zatwierdza sprzedaż młyna z ogrodem, sadem i łąką nad Wilgą na Błoniach, wsi stołu swego biskupiego za Kazimierzem, przez Piotra syna młynarza Stefana Słonki Piotrowi z Kijan dziedzicowi i rektorowi połowy kościoła św. Jakóba na Kazimierzu[1] za 12 grzywien szerokich groszy praskich; i określa warunki wieczystej tego młyna dzierżawy za rocznym czynszem* (pensa) *jednej grzywny, przyrzekając dołożyć wszelkich starań, by inni właściciele nie zatrzymywali dopływu wody w górnym biegu Wilgi a jej brzegi w czasie wylewów dopomagali młynarzowi naprawiać zagrodnicy Błoń.*

***Oryg.** pergam. w skarbcu konwentu paulińskiego na Skałce w Krakowie 53·5 × 33·5, zakładka 10·7, pergam. gruby, nieco splamiony i na zagięciach w kilku miejscach wyżarty. — Po pieczęci, która utrzymywała się jeszcze nienaruszona w w. XVII/XVIII (ob. niżej **Rey.**) a szczątek jej zwisał przed 45 laty (ob. **Wyd.**), pozostały w nacięciach dwie luźne*

**55.** [a] sucefß *w tekście* [b] *następujące w tekście* ita tamen ut cum aliquis proximorum *przekreślone tą samą ręką (czyt. tę klauzulę w ed. Helcla l. c.)*

**55.** [1] *Kiedrzyn wieś królewska (Długosz, Lib. Benef. II 121) wprost na północ od Częstochowej i w jej do dnia dzisiejszego parafji.*

**56.** [1] *Kijany nad Nidzicą w par. Przemyków (wówczas i za czasów Długosza Przemanków = Przemęków, w w. XVI Przimękow) w pow. proszowskim. Dziedzic ten Kijan był zarazem kolatorem tegoż kościoła św. Jakóba na Kazimierzu (Kod. dypl. Małop. IV 153/4 nr 1153, ob. Długosz Lib. Ben. II 149).*

*resztki spłowiałego sznurka różowego. — Inicjał w kształcie ryby. — Na odwrociu: na złożeniu dzisiaj wewnętrznem, pierwotnie wierzchniem zapisek zatarty, ledwie czytelny z wieku XV* privilegium molendini in folwarky *z sygnaturą nie dającą się już odczytać; na złożeniu obecnie wierzchniem z początku w. XVIII* Priuilegium Illrmi Petri Episcopi Cracouiensis Super Molendinum Słonka dictum post Casimiriam Super Fluvium Wilga situm. 1411 F. 3tia post Dominicam Misericordiae. Cracouiae *z sygnaturą* N° *(w miejscu wycieranem inną ręką)* 4^to^.

***Wyd.** Piekosiński Franc. w Kod. Kat. Krak. II [1883] 352/4 nr 528 z oryg. i tą uwagą: Na sznurku z różowego jedwabiu wisi ułamek wosku bez wycisku.*

***Reg.** W obu summarjuszach dokumentów tegoż konwentu z pocz. w. XVIII z sygnaturą pierwotną* 3 *poprawioną później na* 4. Priuilegium in Pargameno, Sigillum pensile, Illustrissimi Petri Episcopi Cracoviensis super Molendinum vulgo Słonka dictum post Casimiriam super Wilgam situm. Datum Cracoviae Fer. 3 post Dominicam Misericordiae Ao Dni 1411 sub Nro 24, *która to sygnatura w drugim summarjuszu jest ręką późniejszą przekreślona.*

*Uw. Długosz nie zaznacza wprawdzie niniejszego dokumentu, ale podaje dalsze losy tegoż młyna, darowanego kościołowi par. na Skałce przez Piotra Hirszberga kupca krakowskiego w r. 1441 (Lib. Ben. III 117:* Molendinum in Forwarky sub parochia ecclesiae de Rumpella in fluvio Wylga situm, cuius proprietas ad episcopatum Cracoviensem pertinet, quod quidem molendinum *i t. d.).*

In nomine Domini amen. Quoniam actus humani insignes nubilo oblivionis sepe novercantur, nisi testium aminiculo et scripture testimonio fuerint perhenniti, et proinde nos Petrus | Dei gracia episcopus Cracouiensis etc. notum facimus, quibus expedit universis: Quod molendinum nostre hereditatis wlgariter dicte Blonye, site retro Kazimiriam[2], obitu Stephani dicti Slonka molen|dinatoris hereditarii eiusdem molendini, a pluribus retroactis annis desertum iacuisset propter defectum etatis et racionis Petri, filii Stephani Sloncze antedicti, atque rebus et inpensarum in tantum, | quod nulla prorsus edificia sed duntaxat area et ripa ac situs atque fluvii wlgariter dicti Wilga[3] eiusdem molendini atque ortus, pomorium et pratum remanserunt, ex quibus nobis et mense nostre episcopali nulla prorsus utilitas proveniebat><presentes nostras litteras seu presens privilegium perpetuum scribi et sigilli nostri maioris appensione fecimus comuniri. Actum et datum Cracouie, feria tercia post dominicam que cantatur Misericordia Domini anno Domini millesimo quadringentesimo undecimo. Presentibus wenerabili et honorabilibus viris dominis Stephano episcopo Ceretensi, Johanne custode[a] et canonico ac vicario nostro generali, Otthone decano et canonico[4], Michaele scolastico Gneznensi, canonico et officiali, Henrico de Repti canonicis Cracouiensibus, Andrea rectore ecclesie in Slawcow, ac aliis pluribus fidedignis.

## Nr 57.

*W klasztorze głogowskim 22 lipca 1411.*

*Jan pleban w Kierpieniu zapisuje testamentem przeorowi Aleksemu i całemu konwentowi paulińskiemu św. Trójcy na przedmieściu Głogowa Górnego*

**56.** [a] *w doskonałej edycji Piekosińskiego jedynie ten wyraz jest opuszczony, dość zatarty na zagięciu da się jednak wyraźnie odczytać, wypisany zaś jest w całości*

**56.** [2] *A więc Wisła płynie naonczas już starem, zasypanem dzisiaj korytem.*

[3] *Pod Krakowem naprzeciw Kazimierza uchodzi do Wisły.*

[4] *Naturalne jest to następstwo w podpisach dostojników kapitulnych na akcie biskupim: Otton, aczkolwiek jako dziekan kapituły jej głowa, następuje po kustoszu, najmłodszym prałacie w kapitule, gdyż tenże jako wikarjusz generalny biskupa jest tegoż pierwszym urzędnikiem.*

*40 grzywien groszy praskich, danych temuż klasztorowi na kupno młyna w lesie w stronę Dzierżysławic, zamieniając je na cztery grzywny rocznego czynszu, z których dwie przeznacza na potrzeby klasztoru, drugie zaś dwie na światło w kościele; w zamian za to klasztor zobowiązuje do odprawiania corocznie anniwersarza w dzień św. Brykcego biskupa i wyznawcy (13 listop.) na zbawienie swojej duszy, swoich rodziców, krewnych i przyjaciół, ponadto do śpiewania codziennie rano przede mszą św. o NMPannie antyfon* „Salve Regina“ *ku czci NMPanny i* „Media vita“ *o odpuszczenie grzechów z dotyczącemi kolektami i przy zapalonych świecach.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *W księdze zielonej z pol. w. XVII str. 422/4 z nagłówkiem:* Parochus Kierpinensis fundat 40 Marcas *i opuszczeniem końca tekstu, podpisu notarjusza publicznego i wypisania świadków obecnych.*

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo undecimo, indictione quarta, pontificatus sanctissimi in Christo patris ac domini nostri, domini Joannis divina providentia papae vigesimi tertii, anno suo secundo, vicesimo vero secundo die mensis iulii, hora nona vel quasi in monasterio sanctae et individuae Trinitatis ordinis S. Pauli primi eremitae sub regula S. Augustini, in suburbio civitatis Głogoviae Superioris Wratislaviensis dioecesis. In mei notarii publici infrascripti testiumque subscriptorum ad hoc vocatorum specialiter et rogatorum praesentia, constitutus personaliter discretus vir dominus Joannes in Kerpin[1] plebanus, sanus mente et corpore et per omnia bona fruens ratione, non coactus, non compulsus, non illectus neque per aliquem errorem seductus, sed ex certa ipsius scientia, deliberatione praehabita diligenti sollicite impendens, quod nihil sit certius morte et nihil incertius hora mortis, et quomodo quilibet recepturus est, prout gessit sive bonum sive malum ante tribunal Christi; volens igitur diem mortis suae bonis operibus misericorditer praevenire et felici commercio terrena pro caelestibus et[a] pro transitoriis perpetua[a] commutare, de rebus et bonis a Deo sibi traditis et collatis cupiens aliquid in gazophilacium Domini mittere cum paupercula muliere[2] et perpetuum condere testamentum in remedium animae suae, parentum et progenitorum suorum et amicorum omnium salutare ac omnium peccaminum remissionem, qui iuxta suam dispositionem subnotatam et ut res per eum iuste acquisitae piis usibus applicentur, pro honorabilibus ac religiosis viris dominis fratribus domino Alexio priore totoque conventu ipsorumque legitimis successoribus pro tempore existentibus eiusdem monasterii Wratislaviensis dioecesis: inprimis quidem praefatus D. Joannes plebanus in Kierpin asseruit se habere certam summam pecuniariam quadraginta marcarum grossorum Pragensium Polonici numeri et pagamenti consueti de et super molendino eiusdem monasterii in sylva, a retro versus Dirszlawicz[3] situato, ipsiusque fructibus universis, quas se in solutione dicti molendini expendisse demonstravit tempore illo, quo dictus D. Alexius

**57.** [a] etiam pertransitoriis *bezsensownie w tekście*

**57.** [1] *Kierpin, dzisiaj Kierpień, pierwotnie (1281) Carpno koło tegoż Głogowa (ob. wyżej str. 55 z przyp. 5).*

[2] *Z perykopy ewangelji św. Marka XII 41/4.*

[3] *Dzierżysławice, Dzierslawice (ob. wyżej str. 55 z przyp. 4 i Nr 30 str. 59/60), dzisiaj z niem. Dyrślowice.*

prior una cum conventu suo idem molendinum ad dictum monasterium iure haereditario emisse et comparasse dignoscitur. Quae quidem pecuniaria summa quadraginta marcarum nunc commuta(ta) et conversa[a] cum decreta ac mutua voluntate utriusque patris, tam prioris quam plebani, in censum annuum et perpetuum quatuor marcarum super eodem molendino inserendarum seu confirmandarum. Quem quidem censum quatuor marcarum super eodem molendino ipsiusque fructibus, obventionibus et emolumentis universis donatione irrevocabili nomine veri et legitimi testamenti praefatus D. Joannes plebanus in Kierpin dedit, donavit et testamentaliter assignavit: duarum marcarum census de praemissis quatuor marcarum censibus pro ipsis fratribus totoque conventu saepedicti monasterii, quas in ipsorum necessitatem ac ipsorum usum convertere debeant atque possint, prout ipsis utilius et efficacius videbitur expedire; alios vero duarum marcarum census pro lampade ac luminibus cereis ut submittitur reservabunt. In primis quidem dictus D. Alexius prior ipsiusque fratres totusque conventus praetacti monasterii ipsorumque legitimi successores in monasterio pro tempore existentes annis singulis et temporibus perpetuis anniversarium in die S. Brictii episcopi et confessoris in ipsorum ecclesia sive monasterio more solito peragere acquiescunt, videlicet pulsatis campanis, candelis incensis, vigiliis, missis et orationibus universis pro defunctis reservandis et specialiter pro salute animae ipsius testatoris et parentum suorum ac omnium aliorum amicorum suorum remedio salutari. Item „Salve Regina“ cum sua collecta „Interveniat pro nobis, quaesumus, Domine Jesu Christe etc.“ singulis diebus et perpetuis temporibus ipso mane ante missam Beatae Mariae Virginis solenniter decantabunt ad laudem et gloriam ipsius Gloriosissimae Virginis Genitricis Dei Mariae; et immediate post „Salve Regina“ „Media vita“[4] cum sua collecta „Exaudi, quaesumus, Domine“ pro peccatis recitabunt; et infra „Salve Regina“ et „Media vita“ celebrationem cerea cum lampade incendantur, quae singulis temporibus ipsa hora ardere debeant usque ad finem. Ne igitur dicti fratres D. prior totusque conventus monasterii praedicti huiusmodi tam piae donationi, ut asserunt, videantur esse ingrati, suo et omnium successorum nominibus dicto domino Joanni testatori promiserunt et compromiserunt coram me notario publico testibusque ad id specialiter vocatis et rogatis tenere, habere et peragere iuxta ipsius domini Joannis ordinationem et eius dispositionem etc.

## Nr 58.

*B. m. d. r.*

*Nadanie sołtystwa wsi Dzietrznik Henrykowi i jego wspólnikom, wykupionego przez klasztor pauliński św. Mikołaja na przedmieściu Wielunia.*

***Oryg.*** *nieznany. Wspomina go* antiqu(u)m privilegium pendenti cum sigillo, scoltheciam ville Dersniky in se continens, *akt ugody, zawartej między paulinami wieluńskimi a Henrykiem i jego wspólnikami, którzy go natenczas zwrócili klasztorowi (ob. Nr następny).*

• ***Uw.*** *Nieznany jest czas nadania tego sołtystwa, niezawodnie jeszcze przed otrzymaniem Dzietrznik przez paulinów wieluńskich od króla (ob. wyżej Nr 33).*

---

57. [b] commuta et comssa *w tekście*

57. [4] *Sławna antyfona bł. Notkera Jąkały z St. Gallen († 912).*

## Nr 59.

*W Wieluniu 10 czerwca 1412.*

*Sąd polubowny ziemian wieluńskich przywodzi do skutku ugodę między klasztorem św. Mikołaja paulinów wieluńskich a Henrykiem dawnym sołtysem i jego wspólnikami w sprawie sołtystwa we wsi Dzietrznikach, mocą której Stanisław przeor tegoż klasztoru zapłacił Henrykowi i jego wspólnikom 20 grzywien szerokich groszy za to sołtystwo, Henryk zaś ze swymi wspólnikami zrzekł się tegoż sołtystwa i wręczył przeorowi dawny swój na nie przywilej, zobowiązując się za poręczeniem dziewięciu zacnych mężów zachowywać się przez trzy lata spokojnie i żadnych sporów o to sołtystwo nie wszczynać z przeorem i klasztorem.*

***Oryg.*** *nieznany.*
***Kop.*** *W transumpcie współczesnym zatwierdzenia tej ugody (ob. Nr. następny).*
***Reg.*** *ob. Nr 61.*

Universis et singulis presens perscriptamentum elucescat. Nos Werusius heres de Canthy[1], Lutoldus de Victorow[2], Werussius de Byala[3], Barthossius de Lagewniky[4], Lutek de Semianice[5], Conradus Czochdendorf[6] tenore presencium recognoscimus: Quod in nostra omnium presencia constituti presencialiter religiosus vir frater Stanislaus prior protunc beati Nicolai monasterii in Welunen siti, una cum fratribus suis conventualibus et professis, videlicet fratre Jacobo, Martino et Petro parte ex[a] una, et Henricus scolthetus antiqus cum suis parcialibus scilicet filiis Pellificis et Curchcone parte ex[a] altera, causam seu causas, que vertebantur inter eos pro scolthecia in villa Dersniky[7], nostris manibus et arbitrio sponte, non coacti nec compulsi, sed sane consilio et matura deliberacione prehabita, comiserunt parte ex[a] utraque humiliter supplicantes, quatinus causa Dei et pacis future perpetue medium invenientes bono fine concluderemus. Nos igitur supranominati domini, considerantes merita et demerita utrarumque parcium, necnon dampna, excessus et violencias, quas fecerunt antiqui scolteti et eorum comparciales in bonis fratrum religiosorum, taliter composui-

**59.** [a] *złączone z następnym wyrazem*

**59.** [1] *Kąty w ziemi wieluńskiej; są dwie wsi tej nazwy: jedna na płn.-zach. od Wielunia obok Wiktorowa w par. Czarnożyły, to Kąty Czarnożylskie; druga między Wieluniem a Wieruszowem w par. Walichnowy, dawniej Walknowy (ob. Nr 63). — Dziedzic ten Kątów Wierusz h. Wieruszowa został niezadługo starostą wieluńskim, był nim już 26. II. 1415 (Akta kapituł i sądów biskupich T. II. wyd. B. Ulanowski w Monum. medii aevi histor. T. XVI [w Krakowie 1902] 39 nr. 119, gdzie jest opisana pieczęć jego:* cervus erectis cornibus capitis *z napisem w otoku:* Weruschy de Kanthi). *Tenże Wierusz, dziedzic Kątów, już tylko sędzia ziemi wieluńskiej, świadczy w Wieruszowie 28 marca 1420 przy nadaniu jednego łanu w Cieciułowie przez Lutolda dziedzica Wiktorowa paulinom wieruszowskim (ob. niżej pod tą datą).*

[2] *Wiktorów w płn.-zach. stronie od Wielunia półtorej mili, w par. Biała Ostrzeszowska. Lutolda z Wiktorowa nadanie paulinom wieruszowskim ob. w uwadze poprzedniej.*

[3] *Biała koło Wielunia, której dziedzic Wierusz był dobrodziejem paulinów wieruszowskich (ob. Nr 51 str. 102).*

[4] *Łagiewniki koło Wielunia o milę, naówczas par. z kośc. Ścięcia św. Jana Chrzciciela, dzisiaj fil. ad Raczyn.*

[5] *Siemianice koło Kępna 2 mile przy granicy śląskiej diec. wtedy wrocławskiej, dzisiaj od r. 1821 poznańskiej.*

[6] *Nieznane.*

[7] *Dzietrzniki ob. wyżej str. 66 z przyp. 2; wskazana tutaj lekcja u Długosza „Derszinky" polega na błędnem odczytaniu tego wyrazu zam. „Derszniky".*

mus, diffinivimus et conclusimus: quod predictus frater Stanislaus prior monasterii sancti Nicolai, de nostro communi decreto et mandato, pro scolthecia ville Dersniky Henrico scoltheto antiquo et suis comparcialibus dedit et persolvit viginti marcas latorum grossorum numeri Polonicalis; ipse vero Henricus et sui comparciales vicissim obtulerunt et dederunt coram nobis sibi priori antiqum privilegium pendenti cum sigillo, scoltheciam ville Dersniky in se continens, scoltheciamque ipsi priori coram nobis resignaverunt in perpetuum. Promisitque Henricus et fideiubuit cum probis et honestis viris, videlicet cum domino Mathia herede de Szechowice[8], Woythcone scoltheto de Panthnowo[9], Milznone scoltheto de Panthnowo, Raphaele de Panthnow[9], Stanislao Dobrouicz de Grambena[10], Andrea Dobrouicz de Gramben[10], Paulo de Oszarow[11], Cipriano de Oszarow[11], Petro de Kadlub[12], ipsum priorem et claustrum per triennium defendere et secundum ius et cursum terre liberare omni fraude postposita ab omnibus impedimentis, controversiis, litibus, circumstanciis, contradiccionibus et ceteris impungnacionibus quibuscumque nominibus censeantur, que possunt oriri de predicta scultheciа; hoc addito, si aliqua dampna infra tempus triennii possent evenire predicto claustro in bonis eorum, que possent sufficienter probari, quod occasione scolthecie parciales sui fecerunt, ipsi fideiussores claustro tenentur refundere, sepedictus Henricus antiqus scolthetus obtulit se pronum, firmum atque ratum ad predicta omnia. In quorum evidenciam omnium clariorem sigilla nostra sunt appensa. Actum et datum in civitate Welun in claustro Corporis Christi in refectorio fratrum[13] estivali, sub anno Domini millesimo quadringentesimo duodecimo prox(i)[b]ma feria sexta post octavas Corporis Christi, presentibus testibus supranominatis.

## Nr 60.

*W Wieluniu 26 września 1412.*

*Wiktor z Strgany(?) sędzia i starosta wieluński na prośbę przeora klasztoru św. Mikołaja (na przedmieściu wieluńskiem) zatwierdza przedłożony sobie przez tegoż akt ugody w sprawie sołtystwa wsi Dzietrznik, zawartej między tymże klasztorem a Henrykiem Kurconem i synami Kuśnierza, dawnymi sołtysami.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *W transumpcie współczesnym zatwierdzenia królewskiego tej ugody (ob. Nr następny).*

***Reg.*** *ob. Nr następny.*

Nos Victor heres de Strgane[1], iudex et capitaneus Welunensis, notificamus quibus expedit universis: Quod, dum sedebamus pro tribunali in iudicio, ve-

**59.** [b] *miejsce wyżarte*

**59.** [8] *Szechowice również nieznane.*

[9] *Pątnów koło Wielunia i do grodu jego wieś należąca, par. już za czasów prymasa Łaskiego.*

[10] *Grebień, Grębiń w par. dzisiaj Dzietrzniki leżących nad strugą Gręba, dawniej w par. Kadłub.*

[11] *Ożarów koło Wielunia.*

[12] *Kadłub par. przy Wieluniu.*

[13] *Klasztor oo. augustynjanów z kościołem Bożego Ciała.*

**60.** [1] *Strgane nieznane. Wiktor ten dziedzic* de Strgane *występuje już w Kaliszu 15. III. 1399 (Kod. dypl. Wielkop. III 718 nr 1998) i ma żyć jeszcze zasiadając na sądzie ziemskim w Wieluniu 14. I. 1444 (l. c. V 675 nr 716 z akt. kons. gnieźn.:* Wiktor de Sdrzganye).

nientes ad nostrum omnium presenciam religiosi viri, prior monasterii sancti Nicolai una cum fratre suo conventuali, optulerunt seu presentaverunt nobis quandam litteram finalis concordie pro scolthecia ville Dersniky, virorum nobilium Regni nostri terrigenarum, huius rei arbitrorum[a] sigillis roboratam, petentes nos studiose, ut predictam concordiam nostro confirmaremus autentico. Qua visa et diligenter perlecta, seriem ipsius de verbo ad verbum fecimus scribi in hec verba:

*Następuje akt ugody, zawartej między klasztorem św. Mikołaja w Wieluniu a Henrykiem dawnym sołtysem o sołtystwo wsi Dzietrznik, dat. w Wieluniu 10 czerwca 1412 (ob. Nr poprzedni).*

Nos igitur iudex prefatus, attendentes predictam concordiam inter claustrum fratresque sancti Nicolai et inter Henricum Kurconem et filios Pellificis, antiquos scolthetos, fore iustam ac racioni consonam, iustis prioris peticionibus acquiescentes, ex[b] sentencia nobis sessorie assistencium adiudicamus et confirmamus predictam concordiam inter ipsos factam, ewiternis[c] temporibus duraturam. Ut autem ipsa nostra confirmacio robur firmitatis habeat, presentem litteram cum nostro appenso sigillo fecimus muniri. Presentibus domino Werussio milite de Canthy[2], domino Hanczkone de Dambrowa[3], domino Johanne Grella, domino Stanczicone de Ruda[4], Miczkone Mascop, Wyrbentha de Radschin[5], Stanimiro advocato Welunensi[6], per cuius manus predicta littera transivit. Actum et datum in Welun, anno Domini millesimo quadringentesimo duodecimo feria secunda proxima ante festum sancti Michaelis archangeli.

## Nr 61.

*W Wieluniu 11 kwietnia 1413.*

*Władysław król polski i t. d. zatwierdza przedłożony sobie przez Mikołaja prowincjała paulinów z Jasnej Góry i Stanisława przeora św. Mikołaja na przedmieściu wieluńskiem akt Wiktora starosty wieluńskiego w sprawie ugody o sołtystwo we wsi Dzietrznikach, zawartej między klasztorem wieluńskim a dawnymi sołtysami tej wsi.*

**Oryg.** *pergam. w Archiwum Aktów Dawnych m. Krakowa Dypl. 875 (ze zbiorów E. Diehla w Warszawie Nr 32), 52·5 × 27·7, zakładka 7, nieco poplamiony, zwłaszcza na zagięciach i w kilku ich miejscach przeżarty. — Pieczęci brak, są tylko dwa duże nacięcia czworograniaste. — Inicjał niewielki, rysowany w kształcie ryby, inwokacja wypisana większemi literami. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wierzchniem pismem z drugiej pol. w. XVI* Scultetia in Dzierzniki officiose soluta et redempta 20 marcis, *pod tem ręką późniejszą* 1413, *inną z w. XVII w rogu u góry sygnatura* 12; *b) na złożeniu wewnętrznem z w. XVIII* BB 21mo *i współcześnie podkreślone tą samą ręką co na Dypl. 865 tegoż Archiwum (ob. wyżej Nr 42 str. 84 w. 26); c) na złożeniu spodniem z w. XVII* 1413 Tertia post Iudica, *niżej z w. XVIII* Priuilegium Ratificans Concordiam Cum Sculteto de Scoltetia in Villa Dzietrzniki, *dodane inną ręką* vendita.

**Reg.** *Katalog tegoż Archiwum. I. Dyplomy pergaminowe (Wydawnictwa Archiwum i t. d. T. III) 229 z regestem obu aktów poprzednich (Nr 59 i 60).*

**60.** [a] arbitris *Kop.* [b] *złączone z wyrazem następnym* [c] ewis *Kop.*

**60.** [2] *Ob. wyżej Nr 59 z przyp. 1 i niżej pod Nrem z datą 28 marca 1420.*

[3] *Dąbrowa w par. wieluńskiej.*

[4] *Ruda tuż pod Wieluniem.*

[5] *Raczyn par. mila od Wielunia.*

[6] *Ob. wyżej Nr 51 str. 103.*

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Dum vivit littera, vivit et accio comissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et labiles semper perpetuat acciones. Proinde nos | Wladislaus Dei gracia rex Polonie, necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Syradie, Lancicie, Cuyauie Lythwanieque princeps supremus, Pomeranie, Russieque dominus et heres, significamus tenore presencium quibus expedit | universis presentibus et futuris, presencium noticiam habituris: Quomodo ad nostre maiestatis nostrorumque baronum venientes presenciam religiosi fratres Nicolaus, prior provincialis fratrum heremitarum sancti Pauli primi heremite | de Claromonte et Stanislaus, prior sancti Nicolai de suburbio Welunensi, coram nobis quandam Victorii capitanei Welunensis exhibuerunt litteram suo pendenti sigillo sigillatam, humiliter et devote supplicantes, quatinus ipsis eandem de innata nostre celsitudini clemencia ratificare, gratificare, innovare et approbare dignaremur. Cuius quidem littere tenor per omnia sequitur in hec verba:

*Następuje akt Wiktora sędziego i starosty wieluńskiego, zatwierdzający ugodę między klasztorem św. Mikołaja paulinów wieluńskich a Henrykiem Kurconem i synami Kuśnierza dawnymi sołtysami, dat. w Wieluniu 26 września 1412 (ob. Nr poprzedni).*

Quorum quidem Nicolai et Stanislai priorum predictorum iustis et benemeritis inclinati peticionibus, comodo, utilitati et profectui ipsorum misericorditer intendentes, ut nostris suffulti munificenciis sub nostro felici regimine oracionibus liberius vaccare potuerint et pro nostra Altissimum et predecessorum ac successorum nostrorum salute devocius exorare, sentenciam ipsorum predictam ratam, gratam atque firmam habentes ratificamus, gratificamus, innovamus, approbamus et tenore presencium confirmamus, decernentes ipsam robur perpetue firmitatis obtinere. Harum quibus sigillum nostrum appensum est testimonio litterarum. Actum in Welun, feria tercia post dominicam Iudica anno Domini millesimo quadringentesimo tredecimo. Presentibus reverendo in Christo patre domino Nicolao archiepiscopo Gneznensi, necnon nobilibus viris Johanne de Tolischcow Kalisiensi, Johanne de Sczecoczin Lublinensi, Martino de Kalinow Syradiensi, Sbigneo Bank Rospergensi castellanis, et Petro iudice Syradiensi, multisque aliis nostris fidelibus fidedignis. Datum per manus wenerabilis Donyn prepositi sancti Floriani, regni Polonie vicecancellarii, nobis sincere dilecti. *(Niżej z prawej strony tąż ręką)* Ad relationem eiusdem prepositi sancti Floriani, regni Polonie vicecancellarii.

## Nr 62.

*(Podrobiony).*

*W Wieruszowie 26 maja 1413.*

*Wierusz dziedzic Kątów i pan na Wieruszowie oznajmia, iż klasztorowi paulińskiemu przed Wieruszowem nadał był sadzawkę za rzeką Brzeźnicą, którą ma posiadać bez sprzeciwu i dla jej zabezpieczenia może też kopać ziemię z obu stron.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *W księdze zielonej z pol. w. XVII str. 462 z nagłówkiem:* Wieruszyus haeres in Kąthy et Dominus in Wieruszowo piscinam in Fluuio Brzeznica Monasterio Wieruszouiensi dat.

*Uw. Pan Wierusz z Kątów nie był panem na Wieruszowie, zaczem nie mógł nadawać nie swojej sadzawki. X. pleban ten wieruszowski skądinąd nieznany. Brak też jest tego dokumentu w sumarjuszu dokumentów paulinów wieruszowskich z końca w. XVIII; falsyfikat niniejszy powstał równocześnie z Nrem 47 (ob. wyżej str. 93).*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Wieruszius haeres in Kąthy[1] et dominus in Wieruszowo recognoscimus tenore presenti tam praesentibus quam futuris quibus expedit: Quod nos dedimus, contulimus monasterio fratrum Pauli primi eremitae ante Wieruszow piscinam trans torrentem fluvio dicto Brzeznica[2], quam possidere debent libere et quiete perpetualiter absque omni contradictione et pleno dominio, sicut soli tenuimus; insuper fodere possunt terram parte ex utraque pro obstaculo et necessitate piscinae supradictae. In cuius evidentiam et testimonium sigillum nostrum est appensum. Actum et datum Wieruszowa, feria 6ª proxima post festum beati Urbani aº D. 1413. Testibus presentibus plebano Wieruszouiensi D. Bernardo Kolinski necnon plebano de Cieszęcino[3], ac aliis quam plurimis fidedignis.

## Nr 63.

*W Wieruszowie 30 lipca 1413.*

*Lutold dziedzic Cieszęcina, Bieniasz Niemojowa, Wierusz Osieka i Paszko Walichnów rodzeni bracia a synowie rycerza Bieniasza zmarłego dziedzica Walichnów, klasztorowi paulińskiemu przed bramami miasta Wieruszowa ku czci Ducha św. i Nawiedzenia NPMarji nadają dwa łany roli, odziedziczone po ojcu we wsi Żytniowie z temi dwoma zastrzeżeniami, iż sołtys żytniowski pozostaje nadal wobec nich w swoich powinnościach prawnych z owych dwóch łanów, i że bracia klasztorni nie będą alienowali tychże łanów, mogą je jednak zamienić na dwa takie same w bliższej okolicy swojego klasztoru.*

***Oryg.** pergam. 30·6 × 13·8, zakładka 3·5, wygryziony przez myszy na zakładce a w tekście nieco splamiony. — Z czterech pieczęci, wiszących na paskach pergaminowych, pozostały z lewej strony tylko dwie, z których pierwsza z czarnego wosku ma sygnet zupełnie zagnieciony, druga w zielonym wosku wyciśnięta, okrągła 25 mm., ale z prawej strony wykruszona, ma na tarczy, zachowanej niemal w całości lecz już wpół pękniętej, Wieruszowę a w otoku:* † S : LVTOLDI *, reszta wykruszona prócz ostatnich dwóch liter u góry* IN; *po trzeciej został cały pasek pergaminowy, z czwartej tylko część jego w zakładce. — Inicjał przez cały niemal margines rysowany piórkiem o trzech garbach jakoby płazu. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wierzchniem, z w. XVI* super duos mansos agri in Sythnow, *z w. XVII* Pro domo Wieruszouiensi, *sygnatura z w. XVIII* Nº 3tio; *na spodniem z w. XVII* 1413 in die SS. Abdon et Senen; *c) na wewnętrznem z w. XV* secunda *(ob. niżej **Reg.** oraz Nr z 28 marca 1420).*

***Kop.** 1. W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 463/4 z nagłówkiem:* Lutholdus Haeres in Cieszacin, Bieniasius in Niemoiow, Wierusz in Osiek, Paschco in Walkowy Conventui Wieruszouiensi duos mansos in Zytniow donant. — *2. Na luźnym arkuszu z drugiej poł. w. XVIII odpis ściślejszy aniżeli poprzedni, oba zmodernizowane.*

***Reg.** W summarjuszu dokumentów paulinów wieruszowskich, pochodzącym z końca w. XVIII, na drugiem miejscu:* 1413 in Wieruszow Sabbatho in die Abdon et Sennae Martyrum. Lutoldus Haeres in Cieszącin, Benassius Haeres in Niemoiow, Vierussius Haeres in Ossek, Pascho Haeres in Walknowy, Fratres germani, Conventui Vieruszoviensi duos Mansos in Villa Zytniow ex vero Patrimonio donant.

**62.** [1] *Dziedzic ten Kątów Wierusz był naonczas 26. II. 1415 starostą wieluńskim (ob. wyżej Nr 59 str. 112 z przyp. 1).*

[2] *Rzeczka Brzeźnica długości półtorej mili wpada do Prosny z prawego jej brzegu pod Wieruszowem.*

[3] *Cieszęcin nad Prosną w ziemi wieluńskiej półpięta mili na zach. od Wielunia, par. z kośc. św. Wojciecha (ob. Nr następny str. 117 z przyp. 1).*

*Uw. Ta sama powtarza się arenga w rzekomym przywileju fundacyjnym konwentu wieruszowskiego z 27 maja 1401 (ob. Nr 47). — Przykład z sołtysem w Dzietrznikach klasztoru wieluńskiego (ob. Nr 59) nie poszedł w las: stąd zastrzeżenie w nadaniu niniejszem o sołtysie żytniowskim.*

In nomine Domini amen[a]. Quod inter ceteras sollicitudinum curas, quibus pro optata nostra salute ac pro universis nostri oneribus et comodis distrahimur, divine | retribucionis meritum ac temporalis prosperitatis augmentum nobis infallibiliter provenire credimus, si ad ea quadam speciali fervencia simus intenti, que | divine laudis incrementum et gloriam ac anime nostre felicitatem respiciunt ad salutem. Cupientes igitur diem messionis extreme bonis operibus | prevenire, et ut post transitorias presentis mundi delicias et arescentis seculi vanitates celestis et eterni convivii participes effici mereamur, noverint igitur universi, tam presentes quam futuri presencium noticiam habituri: Quod[b] nos Lutoldus heres in Cesszanczin[1], Benassius heres in Nyemoyow[2], Werussius heres in Ossek[3], Paszco heres in Walknowi[4] fratres germani, filii quondam strennui militis domini Benessii felicis memorie et heredis ibidem in Walknowi, religiosis dominis et fratribus ante fores opidi Verusschow[b] in cenobio manentibus Pauli primi heremite et sub regula sancti Augustini militantibus, in honorem Sancti Spiritus ac eciam Beate et Gloriose Virginis Marie Visitacionis damus et perpetuis temporibus assignamus duos mansos agri, qui nobis ex vero patrimonio nostro successerunt post mortem genitoris nostri predilecti in villa Szytnow[c5] wlgariter nominata, cum omni iure et dominio in longitudine et in latudine, sicuti soli tenuimus cum pratis, limitibus, rubetis, virgultis necnon cum omnibus et singulis pertinenciis predictos duos mansos spectantibus, pro se ibidem nichil penitus reservantes; excepto tamen, quod scultetus in eadem villa permanens servicia, que ex antiquo patri nostro et nobis exhibebat, que predictas duos mansos de iure spectabant, illa servicia pro nobis perpetuis temporibus observamus[d]. Tali eciam condicione interclusa, quod predicti fratres eiusdem monasterii iam dictos duos mansos alienare non debent neque presumant ab Ecclesia sancta absque voluntate nostra, sed si invenire potuerint[e] equalem commutacionem pro suo meliori in propinquiori loco ipsius claustri, tunc ea permittimus fieri in nomine Domini. Datum in Weruschow, sabbato in die Abdon et Sennen martirum anno[f] Domini millesimo quadringentesimo XIII°.[f] Pre-

**63.** [a] *Kop. 1 po inwokacji wtłacza zdanie:* Noverint universi tam praesentes quam futuri hanc literam inspecturi. Quod nos Lutholdus inter caeteras [b–b] Quod nos Lutholdus haeres in Cieszącin, Bieniaszius haeres in Niemoiow, Wieruszius haeres Osiek, Pascho haeres in Walknowy fratres . . . D. Bieniaszii . . oppidi Wieruszow *Kop. 1* [c] Zytniow *l. c.* [d] reservamus *l. c.* [e] poterint *Kop. 1 i 2* [f–f] A° D 1413 *Kop. 1*

**63.** [1] *Cieszęcin ob. Nr poprzedni z przyp. 3.*

[2] *Niemojów w ziemi sieradzkiej par. Lutoltów dzisiaj Lututów, obecnie Niemojew z Lututowem od r. 1925 w diec. częstochowskiej.*

[3] *Osiek nad Prosną poniżej Cieszęcina i w jego par.*

[4] *Walknowy następnie i dzisiaj Walichnowy przy szosie z Wielunia do Wieruszowa, par. z kośc. św. Marcina.*

[5] *Żytniów nad Prosną ob. wyżej Nr 47 str. 94 przyp. 4. — Cenna bo autentyczna mieści się tutaj lista czterech synów Benesza (Bieniasza = Benedykta), brata Bernarda sędziego wieluńskiego (ob. wyżej Nr 51 str. 103 przyp. 5).*

sentibus hiis testibus domino Thoma[g] plebano in Cesszanczin[h], Nicolao plebano in Wisszonow[i 6].

## Nr 64.

*W Krakowie 5 lutego 1414.*

*Wojciech (Jastrzębiec) biskup krakowski i kanclerz królestwa Polski, za darowanie kościołowi krakowskiemu i jego kapitule kamienicy pod Zamkiem koło św. Idziego przez dziedziców Rytwian a swoich bratanków Marcisza kasztelana brzezińskiego, Ścibora proboszcza poznańskiego i Wojciecha kanoników krakowskich, nadaje kaplicy ich zamkowej w Rytwianach tudzież ołtarzowi św. Wojciecha biskupa i Krzysztofa męczenników w kościele parafjalnym w Beszowej dziesięciny ze swego stołu biskupiego, a mianowicie kaplicy rytwiańskiej z Oględowa i Kotuszowa, ołtarzowi zaś beszowskiemu z obu Sichowów.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *W transumpcie mandatu papieża Marcina V do Stanisława (Roskoszki) opata tynieckiego „Sincerae devotionis affectus", dat. w Rzymie 9 września 1427 (ob. niżej pod tą datą, jako też transumujący ten mandat papieski akt Stanisława tegoż opata sędziego i komisarza apostolskiego w zatwierdzeniu tego nadania, dat. w klasztorze tynieckim 9 listopada 1429).*

***Uw.*** *Długoszowi akt niniejszego nadania nie był znany. — Nie uwzględnia się tutaj błędów i warjantów lichego tekstu, który się dochował w dwóch kopjarjuszach z w. XVII, w księdze zielonej i żółtej (konwentu beszowskiego).*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Benignitati convenit et rationi, ut qui se munificentiae suae mysteriis gratos reddunt, ecclesiasticis ubertatibus gratiarum et bonorum carismate ab eis prosequatur, quia tunc christifideles ad ipsarum praesidia iugi devotionis affectu inferverscunt, dum ipsarum favoribus se cognoscunt confortari; saepe namque favor et benevolentia ignem suscitant in hominibus charitatis, quem rigor consuevit suffocare, et ibi omnis relegatur disparitas et dissensionis quaevis inaequalitas ducitur ad amplexum aequitatis, ubi humanis actibus gratia suggerit atque favet. Proinde nos Albertus Dei gratia episcopus Cracouiensis, regni Poloniae cancellarius, significamus tenore praesentium quibus expedit universis, tam praesentibus quam futuris praesentium notitiam habituris: Quia strenuus ac nobilis vir Marcissius castellanus Brzezinensis ac honorabiles viri Stiborius praepositus Poznaniensis et Albertus Cracoviensis ecclesiarum canonici fratres germani, haeredes in Rythwany[1], filiastri seu nepotes nostri, accensi zelo devotionis spirituali, terrena cupientes pro caelestibus commutare et divinae retributionis gaudere muneribus, quae hic et in aeternae beatitudinis gloria proinde non dubitant se recepturos, ecclesiae cathedrali Cracoviensi multipliciter acclinati, in qua pluralitatem attendant personarum sibi obsequentium et defectum habita-

**63.** [g] Thome *Oryg.* [h] Cieszęcin *obie Kop.* [i] Wyszonow *Kop. 1,* Wieruszow *Kop. 2*

**63.** [6] *Wyszonów, także Wyszanów na płn. Wieruszowa nad Prosną z lewego brzegu naprzeciw Osieka, par. z kośc. św. Michała w dekanacie kępińskim diecezji wtedy wrocławskiej, dzisiaj poznańskiej.*

**64.** [1] *Rytwiany nad Czarną w pow. sandomierskim par. staszowskiej. — Dziedzice Rytwian bracia rodzeni, Marcisz kasztelan brzeziński oraz kanonicy krakowscy Ścibor proboszcz poznański i Wojciech, byli synami Mikołaja dziedzica na Łubnicy, podkomorzego łęczyckiego (ob. wyżej Nr 54 str. 107 z przyp. 4).*

culorum, in quibus ad vacandum et intendendum ipsius obsequiis et cultibus debitas ac congruas possent habere mansiones, domum ipsorum muratam sub castro Cracoviensi prope ecclesiam S. Aegidii sitam[2], quam iure haereditario possidebant et habebant, cum omnibus suis proventibus, attinentiis, pertinentiis, connexis et appendiis universis ad ipsam spectantibus, prout in suis area, situ et ambitu longe lateque posita est et locata, nihil prorsus sibi vel suis successoribus in ea iuris et proprietatis reservantes, dederunt, donaverunt, tradiderunt, assignaverunt, contulerunt, incorporaverunt et inscripserunt perpetuis temporibus et in aevum per dictam ecclesiam ipsiusque capitulum tenendam, habendam, utifruendam et pacifice omni tempore possidendam. Volentes itaque, ut praedictorum Marcissii, Stiborii et Alberti fratrum et aliorum christifidelium animus ad promotionem dictae ecclesiae salubrius dirigatur, ipsorumque Marcissii, Stiborii et Alberti fratrum benigna largitio pia retributione compensetur, de consensu et ratihabitione venerabilium fratrum nostrorum eiusdem capituli dictae ecclesiae nostrae Cracoviensis decimas in Oglandow et Kotuszow[3] capellae castri praedicti in Rythwany et in utraque Swiechow[4] altari sanctorum Adalberti pontificis et Christophori martyrum in ecclesia parochiali in Banschowa sito ad mensam nostram episcopalem pertinentes, in quibus ecclesiae et altaris iuspatronatus obtinent, quosque pro sua et suorum progenitorum erexerunt salute, et eorumdem capellae et altaris rectoribus ac ministris pro tempore existentibus damus, donamus, attribuimus, incorporamus, inscribimus et assignamus perpetuis temporibus duraturis, per dictos ipsorum ministros decimandas, colligendas, tollendas, disponendas, possidendas, gubernandas et in suos dictorumque capellae et altaris ususfructus et utilitates voluntarios et ultroneos convertendas. Harum quibus nostrum et dicti capituli Cracoviensis sigilla sunt appensa testimonio literarum. Actum et datum in generali capitulo ad sonum campanae congregato Cracoviae, ipso die sancte Agathae virginis et martyris anno Domini millesimo quadringentesimo decimo quarto. Praesentibus venerabilibus et honorabilibus viris dominis Johanne electo Haliciensi, Nicolao Pieniaschkonis praeposito, Andrea archidiacono, Johanne Szaffraniecz scholastico, Kelczone cantore, Diuissio praeposito Sandomiriensi, Niemierza custode S. Floriani extra muros Cracouienses, Derslao decano Kelciensi, Nicolao Lapanowski praeposito Kelczyensi, Nicolao Poray, Michaele scholastico Gneznensi, Adam officiali et vicario nostro in spiritualibus generali, magistro Johanne Falkowski, Martino Besserabski, Simone, Joanne Kuropatwa, magistro Nicolao Hinczonis et magistro Jaroslao praelatis et canonicis ecclesiae nostrae praedictae Cracoviensis, necnon et Sbigneo de Slusow canonico et procuratore eiusdem ecclesiae Cracoviensis.

**64.** [2] *Zwała się ta kamienica Jelitkową (ob. niżej Nr 67 z 4 lutego 1416).*

[3] *Oględów ob. wyżej Nr 19 str. 38 z przyp. 2.*

[4] *Kotuszów o milę od Staszowa, par. za czasów Długosza z kościołem drewnianym (Lib. Ben. II 387).*

[5] *Świchów po w. XVI i dzisiaj Sichów, a był już wówczas podwójny, Mały i Duży, koło Oględowa w par. Koniemłoty.*

## Nr 65.

*W Sieradzu 2 kwietnia 1414.*

*Władysław król polski, najwyższy książę litewski i t. d. nadaje wieś swoją Kale(ję) klasztorowi zakonu paulińskiemu Najśw. Marji w Częstochowej, z obowiązkiem odprawiania codziennie, jak długo istnieć będzie ten klasztor, jednej mszy św. za króla i żonę jego królową Annę, tudzież za dusze zmarłej królowej polskiej Jadwigi jego żony i poprzedników jego królów polskich.*

***Oryg.** pergam.: Pierwszy (A) 51·5—52 × 31·6, zakładka 13·6—14, gruby, nieco splamiony i przypruszony, w głównem wzdłuż zagięciu wytarty i nadgryziony przez myszy. — Pieczęć majestatyczna, ta sama co przy pierwszym tegoż króla przywileju dotacyjnym z 24 lutego 1393 (ob. Nr. 31 str. 60/1), tylko jeszcze grubsza i znacznie lepiej zachowana, wyjąwszy jedynie zagnieconej głowy królewskiej i lewej ręki z jabłkiem, nadto pokapania świecą baldachimu i nadwerężenia w dwóch miejscach otoku (dokładny jej opis, sporządzony pod okiem Jana Długosza, czyt. niżej **Kop. 2.** z 11 maja 1436); utrzymuje się ona jeszcze całym ciężarem na jedwabnym sznurku koloru różowego, bardzo już jednak rozstrzępionym i zniszczonym, wychodzącym jeszcze trzema kończynami z pieczęci, ze śladami nici białej i czarnej, których tylko resztki zachowały się na zakładce z trójkolorowego pierwotnie sznurka. — Inwokacja minuskułą dużej wielkości literami (2·2) z inicjałem rysowanym piórkiem przez cały margines pod zakładkę (25), ozdobionym w górnej brzuchatej jego części trzema literami S. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wierzchniem, pierwszy u samej góry mocno już zatarty, ledwie czytelny:* 1574 10 Marcij oblatae et reuisae | In Conuentu Regni Varsz., *następny z końca w. XVI również splowiały* Kaley *nadto* 1414; *inne z w. XVII* 1414 Vla *[reszta niewidoczna]* villam Kaley donat, *ręką Mikołaja Staszewskiego z r. 1622* Syradiae feria 2da post palmarum, *tąż cynobrem* D: *(wpół już zatarte) i* Clarimontis; *z w. XVIII* Vladislaus Rex Villa Kalej 1414; *sygnatury z tegoż czasu różnemi rękami* Sub N° 5to. Item N 5to, *atoli ta liczba przekreślona inną ręką, która wypisała obok* A, *tutaj nad przekreśloną* 5to *widać dawniejszą ręką (z w. XVI)* 24, *wreszcie* N. 10. A, N° 11 *liczba ta przekreślona,* N° 10 *liczba atramentem czerwonym, podkreślone i zero w niej poprawione atramentem fioletowym z końcem w. XIX, innemi rękami* A, *obok ledwie czytelne* Idem est unum cum *reszta całkiem już starta i* N. 7mo; *b) na złożeniu spodniem: z w. XVIII* Sub N° 5 N° 5 C., *wyżej inną starszą ręką* 2 pro, *reszta jeden lub dwa wyrazy nieczytelne; c) na złożeniu wewnętrznem z w. XV* Priuilegium super Kaley *obok późniejsze* N *i z w. XVII* Vladislai; *d) wreszcie na zewnątrz zakładki w rogu u góry z prawej strony wypisana jest liczba* 2 *ręką notarjusza publicznego, który sporządził współcześnie* **Kop. 1.**

*Drugi (B) 52 × 25, zakładka 11, znacznie cieńszy i z obu stron biały. — Pieczęć zawiesista na jedwabnym sznurku koloru ciemno niebieskiego, którego końce wychodzące z pieczęci są już rozstrzępione i zachowały się szczątkowo, na czerwonym wosku wyciśnięta głęboko w wosku białym, okrągła, mała, średnicy 28 mm., z tarczą na cztery pola podzieloną, w których Orzeł polski naprzemian z Pogonią litewską, w otoku minuskułą:* † Wladislaus dei gracia rex polonie etcetera *z ornamentem w legendzie o formie ósemki (ob. Gumowski, Pieczęcie tabl. 16). — Inną acz wielce podobną ręką pisany. — Inwokacja minuskułą większemi literami (1·7) z inicjałem rysowanym piórkiem w kształcie ryby jak zwyczajnie wąsatej na marginesie w poprzek całego tekstu (12·5); w wierszach 13—15, gdzie mowa o obowiązku odprawiania mszy za oboje królestwo i zmarłą królowę Jadwigę, tekst podkreślony w w. XVII lub XVIII. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wierzchniem zapisek z w. XV lub XVI ledwie widoczny, restytuowała go ręka w w. XVII, ale niezupełnie, i jej pismo już dzisiaj dość zatarte:* A Wladislao Rege Polon. Kaley donata 1414 | sed non circumscriptio granicierum...; *poniżej te same i tych samych rąk zapiski i sygnatury co w oryg. A, wyjąwszy oczywiście oznaczenia tego oryginału przez* B *a cynobrem* E: *przyczem czerwonym atramentem* N° 10, *poniżej czarnym atramentem wypisane* 11 *poprawione na* 10; *zapisek ów w poprzednim oryg. prawie całkiem zatarty zachował się tutaj nieco lepiej i jako od tej samej ręki pochodzący daje się odczytać:* Idem est vnum Cum eodem Sub Signo D.; *z w. XVIII* Vladislaus Rex 1414 Kalei Villa; *b) na złożeniu spo-*

*dniem tąż ręką w. XVIII co i w oryg. A:* Sub N° 5 N. 5 B.; *c) na wewnętrznem* N° 11 *tą samą ręką co w oryg. A na złożeniu wierzchniem.*

***Kop. 1.*** *Pergam. (C) bardzo nierówny 55·2 u góry — 58·4 z dołu × 34—36·8, cienki, z obu stron biały, z dwoma pęknięciami na marginesach bocznych już od samego początku a później w samym inicjale na dwóch miejscach od inkaustu pęknięty; tekst od wilgoci zwłaszcza w górnem zagięciu i przy inicjale splamiony i wiersze od niej przy tem zagięciu poodbijane. Duży inicjał w poprzek całego tekstu dość starannie wyrysowany piórkiem. NB. Urzędowa ta kopja współczesna, pisana cała jedną ręką notarjusza publicznego niezbyt dbale, tekst grubszem piórem i większemi literami, sporządzona została z pierwszego oryginału i ma wypisaną w rogu u góry z prawej strony nad tekstem tąż ręką liczbę* 2, *odpowiadającą takiej samej liczbie tejże ręki na zakładce pierwszego oryginału; najprawdopodobniej powstała ta kopja przed wygotowaniem lub przynajmniej wyekspedjowaniem drugiego oryginału. Z właściwości jej graficznych uwagi jest godne wyjątkowe u nas na owe czasy częstsze użycie* t *zamiast* c, *widocznie za przykładem Kurji rzymskiej. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wierzchniem z w. XVI:* Copia priuilegy super Villam Caley, *z w. XVII:* Jest tego trzy priuilei, *z w. XVIII:* Villa Kalei Donatur Conuentui Clari Montis Częstoch. a Vladislao Rege 1414 *tą samą ręką co i w obu oryg.; również sygnatury temi samemi co tam rękami* N° 10 *poprawione z* 12, *poniżej* B *oraz inną ręką* Sub N° 5to. Item N° 5to. C., *ale obie te liczby przekreślone ręką poprzednią; b) na złożeniu spodniem różnemi rękami co i w obu oryg. z w. XVIII* Sub N° 5 N° 5 A, *niżej* 12 *i atramentem czerwonym* 10. — ***2.*** *W transumpcie biskupa krakowskiego Zbigniewa (Oleśnickiego) dat. w Krakowie w klasztorze franciszkańskim 11 maja 1436, sporządzonym zaś przez notarjusza publicznego Jana Długosza z Niedzielska (ob. niżej pod tą datą). — 3. W transumpcie króla Zygmunta Augusta 11 marca 1564 (ob. zaraz poniżej* ***Wyd. 2).*** *— 4. i 5. W oblacie grodu wieluńskiego z 7 listopada 1589 (ob. niżej pod tą datą dwa z niej urzędowe wyciągi różnemi współcześnie pisane rękami, oznaczone sygnaturą z w. XVIII* D *i* E *oraz oba czerwonym atramentem* N° 10). — ***6.*** *W kopjarzu (księdze białej) Mikołaja Staszewskiego z r. 1622 str. 17/19 z nagłówkiem rubro:* Vladislaus Rex Poloniae villam Kaley Conuentui donat A° 1414 simulque ad dicendum vnam missam pro se et Smis Anna et Heduigi consortibus *(odtąd czarnym atramentem)* suis temporibus perpetuis obligat; *na końcu:* Extant duo Priuilegia, vnum sub Magno Sigillo Datum per manus Rn^mi^ Dni Alberti Episcopi Cracouiensis Regni Poloniae Cancellarij et hoc sub signo D rubro. Alterum cum Sigillo Minori datum per manus Venerabilis Donyn Praepositi Sancti Floriani Cracow. Regni Poloniae Vice Cancellarij sub signo E rubro.— ***7.*** *W kopjarzu (księdze zielonej) z poł. w. XVII str. 12/14 z nagłówkiem:* Fundatio Villae Kaley per Suprascriptum Serenissimum Vladislaum Regem Poloniae etc. *pod sygnaturą* C; *odpis z oryg. A, kończący się* Locus † Sigilli pensilis *z podkreśleniami w tekście i uwagą na marginesie z w. XVIII o obligacji odprawiania codziennie mszy św. i z wypisaniem daty rocznej liczbą.*

***Wyd. 1.*** *Baliński Michał l. c. (ob. wyżej str. 25) str. 226/228 dosłownie z księgi zielonej z uwydatnieniem kursywą podkreślonych w niej ustępów w w. XVIII i z przydatkiem własnych lub zecerskich błędów, np.* attendemus *zam.* attendentes, advito *zam.* addito, *a wcale nie „z autentyku archiwum klasztornego", jak zapewnia w swoim nagłówku. — 2. Rzyszczewski-Muczkowski, Cod. dipl. Poloniae T. III 372/3 nr 191 z transumptu króla Zygmunta Augusta 11 marca 1564 w Metryce Koronnej T. 98 f. 112 według odpisu Muczkowskiego z oznaczeniem roku cyfrą arabską, opuszczeniem zdania* Harum *przed* Actum *i bez świadków (ob. wyżej str. 61.* ***Wyd. 2.).***

***Reg. 1.*** *W obu katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 w dziale* Sub N° 5to Tit. Priuilegia Regum *pod* 7. Idem *(Władysław Jagiełło)* donat Villam Kalei *(w katal. 1708:* Kaley) A° 1414. extant Autentica eiusmodi 2. — *2. W trzecim katalogu dokumentów tegoż Archiwum z r. 1724/5, ułożonym chronologicznie, pod Nrem* 10mo Siradiae post Dominicam Ramis Palmarum 1414 Vladislai Regis Poloniae Fundationis Villae Kaley Duo unius ejusdemque essentiae et 3tia Copia, Cum duabus Oblatis in Castro Vielunensi F: 3tia post F. OO. Sanctorum Sub eodem Nro Privilegia. *I znowu, tym razem na marginesie obok zapaskudzono atramentem fioletowym w końcu w. XIX uwagą: „Dwa jednobrzmiące przywileje. Jeden z większą pieczęcią, drugi z mniejszą".*

*Uw. Długosz nadania tego królewskiego wsi podkłobuckiej Kaleji (ob. wyżej tutaj* **Kop. 2.**), *acz je znał doskonale, nie wzmiankował w opisie uposażenia Jasnej Góry w Lib. Ben. widocznie z przeoczenia.*

*A.*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quia tunc multis errorum et dubiorum prudenter occurrimus dispendiis, dum gesta etatis nostre| litterarum apicibus et fidedignorum testimonio perhennamus, proinde nos Wladislaus Dei gracia rex Polonie, necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Syradie, Lancicie, Cuyauie[a], Lythwanie princeps supremus, | Pomeranie Russyeque dominus et heres etc., ad universorum noticiam tam presencium quam futurorum per hec scripta deducimus: Quod specialis zelo devocionis accensi, cupientes diem extremi iudicii pyetatis operibus prevenire, | et presertim videntes hos consulte agere et negociari salubriter, qui ex devota liberalitate pro terrenis celestia et pro transitoriis perpetua studuerunt comparare, et precipue attendentes, quod inter cetera, que de fonte caritatis procedunt, elemosina celebrius[b] comendatur solempnioribusque comendata preconiis precellere dinoscitur quelibet opera graciarum, hec est enim ineffabilis suffragatrix, que nos abluit a peccatis et graciam nobis restituit Salvatoris: unde divine retribucionis intuitu volentes, ut fratres monasterii Sancte Marie in Czanstochowa ordinis sancti Pauli primi heremite sub regula beati Augustini liberius Deo deorum[c] obsequi et oracionibus ac divino cultui vaccare poterint, et Conditoris nostri clemenciam pro nobis et predecessoribus nostris regibus Polonie suppliciter exorare, ipsis et eorum monasterio et conventui villam nostram Calye[d 1], in terra Cracouiensi et districtu Crzepicensi[e] sitam, cum omnibus ipsius pertinenciis, fructibus, utilitatibus, censibus, proventibus redditibus, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, nemoribus, rubetis, virgultis, quercetis, pinetis, borris, mellificiis, mericis, aucupacionibus, venacionibus, piscinis, piscaturis, lacubus, paludibus, fluviis, rivis, aquis, aquarum decursibus, molendinis et ipsorum emolimentis necnon cum appendiis et coherenciis ipsius universis, prout in suis metis, graniciebus longe lateque circumferencialiter est limitata et distincta, de innata[f] celsitudini nostre pyetate, bonitate ac clemencia et munificenc[ia][g] speciali damus, donamus, adiungimus, incorporamus, appropriamus et annectimus perpetue et in ewm, per eosdem fratres monasterii et conventus predicti tenendum, habendum, utifruendum et pacifice possidendum temporibus perpetue duraturis; illo tamen addito specialiter et expresso, quod fratres predicti qualibet die, quamdiu monasterium ipsorum predictum perstiterit, pro nobis et domina Anna regina, consorte nostra ac illustris Heduigis[h] recolende memorie olim regine Polonie, consortis nostre et predecessorum nostrorum[i] regum Polonie animarum salute

**65.** [a] Cuyawie *Kop. 2* [b] crebrius *Oryg. B.* [c] deodeorum *w obu Oryg.*, deo deorum *Kop. 1, 2 i 6,* Deo deorum *Kop. 3 i 5,* Deo Deorum *Kop. 7* [d] *tak w obu Oryg., Kop. 1 i 2; jeszcze w oblacie grodu wieluńskiego z 7. XI. 1589 wypisane* Calie; *w kopjarzach z w. XVII* Kaley *a stąd w ed. M. Balińskiego (1846) 227; na marginesie obu współczesnych wyciągów oblaty wieluńskiej z r. 1589 inna ręka wypisała odmianki nazwy ówczesnej tej wsi* Kale *w obl. E i* Kaleiia *w obl. D.* [e] Crzepyczyensi *Kop. 1* [f] Innate *w obu Oryg., Kop. 1 i 2* [g] *dziura Oryg. A.* [h] Hedwigis *Kop. 1 i 2* [i] *wyraz na pół wytarty Oryg. A.*

**65.** [1] *Kaleja, następnie i dzisiaj Kalej, u Długosza* Kalyeya *(Lib. Ben. III 170 jako też w dokumentach ówczesnych, skąd tę nazwę przejął Długosz, np. z r. 1448 w Kod. dypl. Małop. IV 487:* Kaleya), *przeszło mila od Częstochowej w stronie płn.-zach. ku Kłobuckowi i aż do roku 1923 w jego par., odtąd parafją z kośc. Królowej Aniołów kosztem parafjan wymurowanym (1924/7), w niej teraz i Szarlejka (o której ob. wyżej str. 62 przyp. 2).*

unam missam cum devocione debita per aliquem fratrem ydoneum peragere tenebuntur et complere. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio litterarum. Actum Syradie, feria secunda proxima post dominicam Ramispalmarum anno Domini millesimo quadringentesimo quartodecimo. Presentibus ibidem strennuis[j] nobilibusque viris Nicolao de Michalow palatino Sandomiriensi, Sbigneo de Brzeze[k] regni Polonie marschalco[l], Cristino de Cozeglowy[m] Sandecensi, Domarathone de Cobyliany Byecensi[n] castellanis, Petro de Widawa[o] iudice Syradiensi, Johanne Manzik[p] de Dambrowa[q] subpincerna mense nostre, et aliis quam pluribus fidedignis. Datum per manus reverendi in Christo patris domini et domini Alberti episcopi Cracouiensis, regni Polonie cancellarii. *(Poniżej z prawej strony pod zakładką inną ręką)* Ad relacionem Donyn regni Polonie vicecancellarii.

*B.*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quia tunc multis errorum et dubiorum prudenter occurrimus dispendiis, dum gesta etatis | nostre..... Lythwanie | princeps supremus..... diem | extremi iudicii >< Datum per manus venerabilis Donyn prepositi sancti Floriani Cracouiensis, regni Polonie vicecancellarii nobis sincere dilecti. *(Poniżej z prawej strony pod zakładką tą samą ręką)* Ad relacionem eiusdem domini Donyn prepositi sancti Floriani Cracouiensis, regni Polonie vicecancellarii. *(Obok na marginesie inną a współczesną ręką)* Non expediverunt (vice *tąż ręką zaraz przekreślone)* cancellarium in porcione ipsum contingente.

*C.*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quia multis[a] errorum et dubiorum prudenter occurrimus dispendiis, dum gesta etatis | nostre...nos Wladislaus Dei gratia rex Polonie, necnon terrarum Cracovie, Schandomirie, | Syradie, Lancicie, Cvyavie, Lythwanie princeps supremus, Pomeranie Rusieque dominus et heres etc., ad universorum noticiam tam presentium quam futurorum per hec | scripta >< Datum per manus reverendi in Christo domini et domini Alberti episcopi Cracowiensis, regni Polonie cancellarii. *(Poniżej z prawej strony tą samą ręką)* Ad relationem Donyn regni Polonie vicecancellarii.

*(Obok w środku pergaminu pod tekstem tąż samą ręką widymat notarjalny)* Et ego Michael Stanislai de Przedecz publicus imperiali auctoritate notarius, quia dicte protestat(i)oni iuramentique institutioni legatione domini regis presens interfui vestri privilegii, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideoque hoc[b] presens privilegium manu propria conscripsi et in hanc formam redegi, signoque nomine meo consuetis ideo presens privilegium confeci consignandum rogatus et requisitus. *Znak notarjuszowski obok poniżej z lewej strony: na podstawie o trzech stopniach z napisem w najniższym* Ego M. S. de P. P *stoi słupek z wielkim liściem u góry.*

**65.** [j] strenuis *Oryg. B.* [k] Brzese *Kop. 1,* Brzesze *Kop. 2* [l] marsalco *Kop. 1* [m] Coscheglowy *Kop. 1* [n] Cobylani Byeczensi *Kop. 1* [o] Wydawa *Oryg. B, Kop. 1 i 2* [p] Marzik *Kop. 1,* Manszik *Kop. 2* [q] Danbrowa *Oryg. A.*

**65.** *C.* [a] tunc *opuszcz.,* multis *powtórnie wypisane w miejsce błędnie napisanego pierwotnie tego wyrazu* [b] hac *w tekście*

## Nr 66.

*W Wiślicy 27 sierpnia 1415.*

*Zygmunt dziedzic Rozembarku zeznaje, iż część swojej ojcowizny w Oględowie darował w wieczne posiadanie kościołowi w Beszowej.*

***Oryg.*** *nieznany, zachowywał się z jedną tylko pieczęcią z dwóch (sędziego i podsędka ziemi sandomierskiej) jeszcze z pocz. w. XVIII (ob. niżej* ***Reg.****).*

***Kop. 1*** *i* ***2*** *w księdze żółtej (konwentu beszowskiego) z r. 1662 str. 22 (star. sygn.) z nagłówkiem:* Resignatio Bonorum in Oglandow Nobilis Sigismundi 1415 *i inną, późniejszą ręką na ostatniej karcie zapisanej tej księgi (k. 172′); odpisy obydwa podłe, zwłaszcza drugi, jak pouczają przytoczone warjanty, szczególniej nazwiska świadków są w nim poprzekręcane do niepoznania:* Sasin de Lzance, Stanislao de Oborimia, Jarosio de Smilow, Stephano de Dozgawa, Jacobo dicto Gielica de Azeter.

***Reg.*** *W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. w. XVIII pod* Nrus 14. Resignatio In Pargameno Cum duobus Sigillis penden., unum abruptum, Bonorum in Oględow Conventus Bessoviensis per Nobilem Sigismundum. Datt. Visliciae A. D. 1416 Fer. 3 post Fest: S. Bartholom. Apostoli.

Nos Nicolaus de Strzelce iudex et Petrus de Falkow subiudex terrae Sandomiriensis generales significamus tenore praesentium, tam praesentibus quam futuris quibus expedit universis: Quia veniens ad nostram nostrorumque assessorum praesentiam nobilis Sigismundus, haeres de Rosambark[a 1], existens[b] sanus mente pariter et corpore validus, publice recognovit divina ordinatione pie et misericorditer propter Deum resignasse et resignavit partem haereditatis, quam habere dignoscebatur in Oglądow[2] paternalium[c], cum omnibus et singulis utilitatibus, censibus, agris, pratis, reditibus universis, quibuscunque dicantur nominibus, necnon cum[d] omni iure et dominio, nihil pro se vel pro suis successoribus reservando, ecclesiae in Bansowa[e], quibus eandem solus[f] tenuit, habuit usque ad hactenus et possedisse nominibus[g], modis, portionibus[h] et clausulis, coram nobis rite et rationabiliter perpetuis temporibus condonavit et in perpetuum habere[d] firmitatis esse robur per eandem ecclesiam praedictam partem haereditatis tenendam, habendam, utifruendam et pro melioratione ecclesiae convertendam, a qua etiam praefatus Sigismundus debet[i] intercedere ab omni impedimento cuiuslibet[j] personae et tueri iuxta formam iuris terrestris. In cuius rei testimonium sigilla nostra praesentibus sunt appensa. Datum Visliciae, feria tertia post festum sancti Bartholomei apostoli anno Domini millesimo quadringentesimo decimo quinto. His praesentibus: Sasin de Kige[k 3], Stanislao de Oborzina[4], Jacusio de Smilok[5], Stephano de Mozgawa[6], Jacobo dicto Colera de

**66.** [a] Posanbark *Kop. 1,* Bosambard *Kop. 2* [b] consistens *Kop. 1* [c] principalium *Kop. 2* [d] *opuszcz. tamże* [e] Beszowa *l. c.* [f] pro se *l. c.* [g] in omnibus *l. c.* [h] particionibus *l. c.* [i] debebit *l. c.* [j] motu *l. c.,* modis *Kop. 1* [k] Rige *Kop. 1,* Lzance *Kop. 2*

**66.** [1] *Rozembark wś z kośc. par. św. Andrzeja ap. koło Biecza w diec. obecnie od r. 1925 tarnowskiej, poprzednio przemyskiej, w dawnej Polsce krakowskiej, w w. XIV biskupia (Kod. Kat. Krak. I 252 nr 198), następnie szlachecka przed r. 1441 (Kod. Mal. Pol. IV 371 nr 1391:* nobilis Johannes de Rozembarg).

[2] *Oględów w par. Kurozwęki ob. wyżej str. 38 Nr. 19 z przyp. 2.*

[3] *Kije koło Pińczowa ob. wyżej str. 49 Nr 26 z przyp. 1.*

[4] *Nieznane, jeżeli to nie są Olbierzowice wś par. z kośc. św. Wawrzyńca koło Klimuntowa w pow. sandomirskim.*

[5] *Śmiłów w tymże pow. sandomierskim koło Ożarowa w par. Przybysławice.*

[6] *Mozgawa koło Pińczowa w par. naonczas chroberskiej (Chroberz), następnie i dzisiaj Młodzawy, jak Oględów i Kije w ziemi wiślickiej.*

Hotel[7], Zegotha de Grzegorzowice[8] haeredibus, et aliis quam pluribus fidedignis.

## Nr 67.

*W Krakowie 4 lutego 1416.*

*Wojciech (Jastrzębiec) biskup krakowski i kanclerz królestwa Polski, powołując się na swój akt nadania dziesięcin kaplicy w Rytwianach p. w. św. Wojciecha i Krzysztofa męczenników oraz prebendzie w kościele parafjalnym Beszowej Rycerskiej, zdziałany za zgodą swojej kapituły na generalnej jej sesji 5 lutego 1414 (ob. wyżej Nr 64 str. 118/9), zobowiązuje prebendarzy tejże kaplicy prebendy w Beszowej: 1° by byli kapłanami* (quod actu sint presbyteri) *i 2° każdy z nich odprawiał tygodniowo w rzeczonej kaplicy i w kościele beszowskim cztery msze osobiście, wyręczając się innymi kapłanami tylko w razie przeszkody prawnej; 3° nakazuje im dalej stałą przy tejże kaplicy i prebendzie rezydencję pod grozą utraty prebendy i niezdolności otrzymania innej w razie nieobecności lub niepełnienia swego urzędu przez cały miesiąc; 4° wybór i prezentę nowych prebendarzy w miejsce usuniętych pozostawia u Marcina kasztelana brzezińskiego i Ścibora braci rodzonych dziedziców Łubnicy i ich następców, inwestyturę zaś i zatwierdzenie ich pełnią władzy biskupiej przenosi po wieczne czasy na każdorazowego rządcę kościoła parafjalnego w Beszowej Rycerskiej; ponadto 5° stanowi pod karą klątwy, żeby wszyscy ci prebendarze, zarówno w kaplicy rytwiańskiej jak i w kościele beszowskim odbywali procesje, przypadające w czasie nabożeństwa, ubrani w komżę* (superpiliciati).

***Oryg.*** *od w. XVIII nieznany (ob.* ***Reg.****).*

***Kop. 1.*** *Archivii ecclesiae cath. Cracov. Pars IX z poł. w. XVII w Archiwum Kapit. Kat. Krakow. str. 315/7 nr LXXXV z nagłówkiem:* Capellae in Rythwiany alias Praebendae in Ecclesia Besschouiensi Decimas in Oglądow et utraque Kotuszow in recompensam domus Capituli Cracouiensis donatae Albertus Iastrzembiec Episcopus Cracouiensis confert. Cracouiae Feria Tertia post Purificationis B. M. Virginis festum Anno 1416. — *2. Lib. Benef. Długosza w odpisie z w. XVII w temże Archiwum* $\frac{1}{1}\frac{0}{3}$ *f. 481/2 z nagłówkiem ręką nieco późniejszą:* Donatio decimarum pro Capella in Rythwiany et Praebenda in Banschowa. — *3. W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 219/221 z nagłówkiem:* Super decimas in Oglandow et Kotuszow, *a na końcu:* Ex libro Beneficiorum monasteriorum dioec. Cracov. *i t. d. jak wyżej na str. 40 w. 2—4.*

***Wyd.*** *Kod. dyplom. Kat. Krak. II 408/9 nr DLXIV z* ***Kop. 1.***

***Reg.*** *W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. w. XVIII pod* Nrus 16. Privilegium In Pargameno cum Duobus Sigillis pend ntibus Ab Illmo Alberto Episcopo Cracoviensi super Decimam in Kotuszow et Oględow De Agris Cmetonibus *(sic).* Cracoviae A. D. 1416 Fer. 3 post Fes. Purificationis.

*Uw. Kamienica, darowana kościołowi krakowskiemu, t. j. kapitule jego katedralnej przez braci Marcina i Ścibora Jastrzębców dziedziców Łubnicy, znajdowała się przy ulicy podówczas Grodzkiej czyli dzisiejszej Kanoniczej a zwała się po dawniejszym właścicielu Jelitkową, jak się czyta w ekspozycji aktu niniejszego:* donationem domus lapideae ipsorum quae Jelitkonis appellabatur, sitae in platea Castri, quam ecclesiae nostrae Cracouiensi perpetuis temporibus donaverant... compensantes *(ob. wyżej str. 119 z przyp. 2). Uposażenie dziesięcinne jest to samo w obu aktach; natomiast nie altarja w kościele*

**66.** [7] *Chotel Zielony a raczej Siny („Zyeni" u Długosza Lib. Ben. II 382) czyli Szlachecki na płn. od Wiślicy w par. Busko.*

[8] *Grzegorzowice dzisiaj Grzegorzewice wś par. z kośc. św. Jana Chrzciciela w pow. sandomierskim między Św. Krzyżem a Waśniowem.*

*beszowskim, jak w nadaniu poprzedniem (Nr 64), ale kaplica rytwiańska zostaje pod wezwaniem św. Wojciecha i Krzysztofa według brzmienia aktu niniejszego, zgodnie z Długoszem, któremu akt niniejszy był znany (Lib. Ben. II 387:* Prebenda in Rythwyani sub castro Rythwyani sita, beato martyri Adalberto et pontifici oratorium eius ligneum dicatum est). *Nie wyklucza to istnienia prebendy w kościele beszowskim, noszącej to samo wezwanie (ob. Nr następny).*

## Nr 68.

*W Krakowie 2 października 1416.*

*Wojciech (Jastrzębiec) biskup krakowski, kanclerz królestwa Polski, za zgodą swojej kapituły eryguje kanonicznie trzecią prebendę, założoną przez jego synowców Marcisza kasztelana brzezińskiego i Ścibora, braci rodzonych a dziedziców Łubnicy, w kościele parafjalnym ich patronatu w Beszowej Rycerskiej, p. w. Najśw. Marji Panny oraz św. Piotra i Pawła apostołów; zatwierdza uposażenie jej prebendarza, składające się z czterech grzywien czynszu rocznego we wsi Oględowie wraz z placem obok placu innych prebendarzy na zbudowanie domu trzeciego prebendarza tudzież z miejscem na sadzawkę w korycie rzeki płynącej w Orzelcu dziedzinie fundatorów obok sadzawek rektora kościoła i obu prebendarzy, wreszcie z dziesięciny snopowej z folwarków czyli ról tychże fundatorów we wsiach Wietrzychowicach i Kwasowie*[1]*, która to dziesięcina była dawana dotychczas* diversis personis vago modo *według upodobania fundatorów i ich poprzedników; określa obowiązki trzeciego tego prebendarza, a mianowicie iż* cum aliis duobus primis praebendariis necnon cum rectore ecclesiae eiusdem ac duobus vicariis ac ministro seu magistro scholarum, quos vicarios et ministrum seu magistrum scholarum ipse rector ecclesiae de bonis mensae ipsius iuxta antiquam consuetudinem servare et stipendiare tenebitur, omnes horas canonicas videlicet Matutinum, Primam, Tertiam, Missam, Sextam, Nonam, Vesperas et Completorium singulis diebus voce sonorosa decantare debeant et teneantur *pod karą klątwy* ipso facto; *reszta obowiązków, dotyczących rezydencji i instytucji prebendarzy, jest już opisana* in aliis nostris litteris circa creationem dictarum primarum duarum praebendarum; *wkońcu nadaje* absolutionem omnium et singulorum praemissorum de praebendariis seu ministris supradictis rectori dictae ecclesiae, iniuncta inde ipsis pro modo culparum suarum penitentia salutari.

***Oryg.** od w. XVIII nieznany (ob. **Reg.**).*

***Kop.** 1. Archivii ecclesiae cath. Cracov. Pars IX z pol. w. XVII w Archiwum Kapit. Kat. Krakow. str. 311/314 nr LXXXIV z nagłówkiem:* In Ecclesia tunc Parochiali, nunc Conuentuali Besschouiensi Tertiam Praebendam sub titulo B. M. Virginis et SS. Apostolorum Petri et Pauli, super censu quatuor marcarum et certis decimis, cum obligationibus et Iurepatronatus, Albertus Iastrzembiec Episcopus Cracouiensis erigit. Cracouiae 2 Octobris Ao 1416. -- *2. Lib. Benef. Długosza w odpisie z w. XVII w temże Archiwum* $\frac{201}{1\,\mathrm{f}\,5}$ *f. 480/1 z nagłówkiem ręką nieco późniejszą:* Erectio 3ae Praebendae in Bansschowa; *wskazał ten akt tutaj jak poprzedni oraz wyżej pod Nrem 21 (str. 39/41) X. Ignacy Polkowski, Katalog rękopisów kapitulnych katedry krakowskiej w Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce T. III [W Krakowie, nakł. Akademji Umiej. 1834]*

**68.** [1] *Wietrzychowice, pierwotnie Dzietrzychowice, wś par. za czasów Długosza (Lib. Ben. III 369 i 370* Dzetrzichowicze, Dzyetrzychowycze), *niedaleko ujścia Dunajca w ziemi wiślickiej, diec. dzisiaj tarnowskiej. — Kwasów w par. pacanowskiej. — Oględów w par. Kurozwęki ob. wyżej str. 38 Nr 19. — Orzelec* (Orlecz) *w par. beszowskiej.*

*133 pod 43, 44 i 48). — 3. W księdze zielonej str. 221/2 z nagłówkiem:* Super decimas in Biedrzichowice *(sic)* et Kwaschow, *a na końcu:* Ex libro Beneficiorum monasteriorum dioec. Cracov. *i t. d. jak wyżej na str. 40 w. 2 4.*

***Wyd.** Kod. dyplom. Kat. Krak. II 417/18 nr DLXX z **Kop. 1.***

***Reg.** W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. w. XVIII pod* Nrus 15. Privilegium in Pargamenu *(sic)* Cum Sigillo pensili ab Illmo Alberto Episcopo Cracoviensi Super Decimam in Kwasow et Biedrzychowice *(sic)* A. D. 1416 Die veneris 2da 8bris Cracoviae.

*Uw. Akty erekcyjne obu pierwszych prebend są nieznane. Niewątpliwie brzmienie ich było takie samo, jak aktu erekcyjnego prebendy rytwiańskiej (ob. Nr poprzedni). Świadkowie obu tych aktów ostatnich, wydanych na kapitule generalnej, a więc kapituła krakowska, są niemal ci sami (ob. Nr 64 str. 119). — Rektora, plebana i obu wikarjuszów kościoła beszowskiego, o których mowa w akcie niniejszym, podaje imiennie akt oddania inwentarza tegoż kościoła oo. paulinom z 19 maja 1421 (ob. niżej Nr 80).*

## Nr 69.

*W Konstancji 28 grudnia 1417.*

*Papież Marcin V do przeora i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna na Węgrzech i gdzieindziej: na ich prośbę odnawia transumując i zatwierdza przedłożoną sobie przez nich bullę papieża Klemensa VI* „Provisionis nostre debet provenire subsidio“ *z 19 lipca 1342, zawierającą w sobie bullę papieża Jana XXII* „Per sancte contemplacionis studium“ *z 16 listopada 1328, która to bulla klementyńska z powodu wielkiej starości zaczęła ulegać zniszczeniu.*

***Oryg.** nieznany (ob. **Kop. 2.**).*

***Kop. 1.** Archiwum Watykańskie, Reg. Later. T. 190 f. 145/6 (CXLV–CXLVII):* De regularibus anno primo *(tytuł tomu), na marginesie lewym u góry* A, *na końcu:* Antonius L de Ponto. — *2. W odpisie notarjalnym, sporządzonym w Budzie 18 maja 1428 z oryginału (ob. niżej Nr pod tą datą).*

Martinus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis..[a] priori[b] et fratribus sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini, in Vngaria[c] et aliis partibus constitutis, salutem et apostolicam benediccionem. Ex apostolice Sedis provisione ac personarum Deo devotarum, presertim sub regulari observancia Domino famulancium, studio pie vite devocionis[d] provenire dinoscitur, ut Romanus pontifex quandoque predecessorum suorum Romanorum pontificum gesta innovet, innovacionem restauret et auctoritate apostolica fulciat innovata. Hinc est, quod nos vestris in hac parte supplicacionibus inclinati, quasdam litteras felicis recordacionis Clementis pape VI[e], in quibus aliarum a bone memorie Johanne XXII papa, eciam predecessore nostro, vobis concessarum litterarum tenor est insertus, et quas in cancellaria nostra diligenter inspici et examinari fecimus, cum nimia incipiant vetustate consumi, auctoritate apostolica tenore presencium innovamus et presentis scripti patrocinio communimus. Per hoc autem nullum ius vobis de novo acquiri volumus, sed antiquum[f], si quod habetis, tantummodo conservari. Tenor vero litterarum huiusmodi talis est:

*Następuje bulla Klemensa VI* „Provisionis nostre debet provenire subsidio“ *dat. w Awinjonie 19 lipca 1342 z transumowaną przez nią bullą Jana XXII* „Per sancte contemplacionis studium“ *dat. w Awinjonie 16 listopada 1328 (ob. wyżej Nr 2 str. 4 i Nr 1 str. 2/3).*

**69.** [a] *tak Kop. 2* [b] Martinus etc. Dilectis filiis priori *Kop. 1* [c] Hungaria *Kop. 2* [d] deuocione *Kop. 1* [e] pape V *Kop. 1 i 2* [f] antiqum *Kop. 2*

Nulli ergo[g] omnino hominum liceat hanc paginam nostre innovacionis, communicionis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum[g] Constancie, quinto[h] kalendas ianuarii pontificatus nostri anno primo.

## Nr 70.

*W Konstancji 28 grudnia 1417.*

*Papież Marcin V, na prośbę przeora i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna na Węgrzech i gdzieindziej, odnawia transumując i zatwierdza przedłożoną sobie bullę papieża Grzegorza XI* „Religiosam vitam eligentibus“ *z 17 października 1371, opuszczając w niej tylko zamieszczone w końcu rotę, monogram i stwierdzenie własnoręczności podpisów, która to bulla z powodu wielkiej starości zaczęła ulegać zniszczeniu.*

***Oryg.*** *nieznany (ob.* ***Kop. 2.****).*

***Kop.*** *1. Archiwum Watykańskie, Reg. Later. T. 190 f. 281—282' zatytułowany:* De regularibus anno primo, *na marginesie lewym u góry* Jo., *na końcu:* Franciscus de Agello. — *2. W odpisie notarjalnym sporządzonym w Budzie 18 maja 1428 z oryginału (ob. niżej pod tą datą).*

***Wyd.*** *Mallechich, Quadripartitum str. 186/7 z nagłówkiem:* Innovat Constitutionem Gregorii XI. quae est Mare Magnum Ordinis.

***Reg.*** *W summarjuszu łask i przywilejów papieskich, sporządzonym po r. 1723, pod sygnaturą* 7mo. Martinus V Innovat Constitutionem Gregorii 11 Quod est Mare Magnum A° 1418 *(sic).*

Martinus[a] episcopus, servus servorum Dei, ad[a] futuram rei memoriam. Ex apostolice Sedis provisione ac personarum Deo devotarum, presertim sub regulari observancia Domino famulancium, studio pie vite devocionis provenire dinoscitur, ut Romanus pontifex quandoque predecessorum suorum Romanorum pontificum gesta innovet, innovata restauret et auctoritate apostolica fulciat innovata. Hinc est, quod nos dilectorum filiorum..[b] prioris et fratrum sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini, in Vngaria[c] et aliis partibus consistencium, in hac parte supplicationibus inclinati, quasdam litteras felicis recordacionis Gregorii pape XI predecessoris nostri ipsis concessas, et quas in cancellaria nostra diligenter inspici et examinari ac earum tenorem, signis et caracteribus[d] ommissis[e], presentibus inseri fecimus, cum nimia incipiant vetustate consumi, auctoritate apostolica tenore presencium innovamus et presentis scripti patrocinio communimus. Per hoc autem nullum ius alicui de novo acquiri volumus sed antiquum[f], si quod sit, tantummodo conservari. Tenor vero dictarum litterarum talis est:

*Następuje bulla Grzegorza XI* „Religiosam vitam eligentibus“ *dat. w Awinjonie 17 października 1371 (ob. wyżej Nr 7 str. 13/16).*

---

**69.** [g—g] Nulli ergo etc. nostre innovacionis, communicionis et uoluntatis infringere etc. Si quis autem etc. Datum *Kop. 1* [h] V *Kop. 2*

**70.** [a—a] Martinus etc. Ad *Kop. 1* [b] *tak Kop. 2* [c] Hungaria *l. c.* [d] carceribus *l. c.* [e] eterne pacis inveniant. Amen, Amen. Ego Gregorius catholice Ecclesie episcopus. Ego Guido Portuensis et sancte Rufine episcopus. Ego *i t. d. aż do końca bez ss. Kop. 2. NB. Nie mając odpisu tej bulli Grzegorzowej z tegoż t. Reg. Later. nie wiedzieć, czy są w nim dwa tylko* Amen *jak w Kop. 2* [f] antiqum *l. c.*

Nulli ergo omnino hominum><Datum Constancie, quinto kalendas ianuarii pontificatus nostri anno primo[g].

## Nr 71.

*W Konstancji 28 grudnia 1417.*

*Papież Marcin V do przeora generalnego i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna: na ich prośbę zatwierdza i streszcza bullę papieża mianowanego w jego obediencji Bonifacym IX, przyznającą im wszystkie wolności, immunitety, przywileje, odpusty i uprawnienia, nadane zakonowi kartuskiemu (ob. wyżej Nr 46 str. 91, 92/3* „In sinu Sedis apostolice“ *z 22 lutego 1401).*

***Oryg.** nieznany (ob. **Kop. 2.**).*

***Kop. 1.** Archiwum Watykańskie, Reg. Later. T. 190 f. 303 i 303' z dopiskiem na marginesie lewym u góry* A, *na końcu zaś tekstu:* Antonius. XXX. de Ponto. — *2. W odpisie notarjalnym, sporządzonym w Budzie 18 maja 1428 z oryginału (ob. niżej pod tą datą).*

***Wyd.** Mallechich, Quadripartitum str. 185/6 z nagłówkiem:* Confirmat privilegium Bonifacii IX super communicatione privilegiorum cum Patribus Carthusiensibus.

Martinus[a] episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis..[b] priori[a] generali et fratribus sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini salutem et apostolicam benediccionem. Tunc iniunctum nobis desuper apostolatus officium exequi digne non ambigimus, si iis, que pro personarum ecclesiasticarum quarumlibet, presertim sub religionis habitu pio vacancium studio vite, statu complectendo felici ad animarum quoque salutis excitandum augmentum concessa fuere, pro eorum subsistencia firmiori nostri muniminis adiiciamus firmitatem. Dudum siquidem quondam[c] Bonifacius, in sua obediencia, de qua partes ille[d] tunc erant, VIIII nominatus, volens, quod ordo vester felicioribus exinde augeretur auspiciis et tanto salubrius Domino possetis reddere vota vestra, quanto pocioribus essetis libertatibus et graciis a Sede apostolica communiti, per suas litteras omnia et singula libertates, immunitates, privilegia, indulgencias ac facultates, quae tunc ex certa sciencia haberi voluit pro sufficienter expressa, dilectis filiis..[b] patri abbati pro tempore existenti ac fratribus monachis ordinis Cartusiensis eorumque monasteriis seu locis a dicta Sede quomodolibet concessa seu indulta vobis ac monasteriis et locis vestris, dummodo forent canonice instituta, ut eis uti et gaudere, quodque generalis ac ceteri priores dicti vestri ordinis seu eorum loca tenentes, fratres, novicios et conversos absolvere et cum eis dispensare in casibus, in quibus pater abbas predictus et priores dicti ordinis Cartusiensis possunt, libere et licite ac perpetuo valeretis, vobis auctoritate apostolica de speciali gracia duxit indulgendum, prout in ipsis litteris plenius continetur[1]. Quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut huiusmodi litteras et indultum pro eorum subsistencia firmiori nostre approbacionis et confirmacionis robore munire de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ad vos, quos in agro Dominico positos paternis com-

**70.** [g] *klauzule ostatnie i datacja takie same jak w Nrze poprzednim.*

**71.** [a–a] Martinus etc. Dilectis filiis Priori *Kop. 1* [b] *tak Kop. 2* [c] condam *l. c.* [d] *tak Kop. 1 i 2*

**71.** [1] „In sinu Sedis apostolice vester ordo“ *z 22 lutego 1401 ob. wyżej Nr 46 str. 92/3.*

plectimur brachiis, graciosum destinantes affectum[e], eisdem supplicacionibus inclinati, litteras et indultum huiusmodi ac inde secuta quecunque[f] eadem auctoritate approbamus pariter et confirmamus, ac presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo[g] etc. nostre approbacionis, confirmacionis et communicionis infringere etc. Si quis etc. Datum Constancie, quinto kalendas ianuarii anno primo[g].

## Nr 72.

*W Konstancji 28 grudnia 1417.*

*Papież Marcin V na prośbę przeora (generalnego) i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna zatwierdza i streszcza bullę papieża mianowanego w jego obediencji Bonifacym IX, zakazującą pod klątwą przyjmować komukolwiek profesa lub konwersa tegoż zakonu bez wyraźnego zezwolenia Stolicy apostolskiej do jakiegokolwiek innego zakonu, równego lub nawet ostrzejszego (ob. wyżej Nr 45 str. 89/90 „Sacre religionis" z 22 lutego 1401).*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *Archiwum Watykańskie, Reg. Later. T. 190 f. 149'—150 z zaznaczeniem na marginesie lewym u góry* A, *na końcu zaś tekstu:* Antonio XX de Ponto.

***Wyd.*** *Mallechich, Quadripartitum str. 191/2 z nagłówkiem:* Confirmat privilegium Bonifacii IX, ne ullus Fratrem nostrum professum sub excommunicationis poena ad alium etiam arctiorem Ordinem aut Professionem admittat *i objaśnieniem, iż oo. paulini „securiori via procedere volentes" przedłożyli do zatwierdzenia oba przywileje Bonifacego IX z 22. II. 1401 (ob. Nr niniejszy i poprzedni), gdyż papież ten nie był powszechnie uznany w Kościele.*

***Uw.*** *Papież Marcin V nie nazywa Bonifacego IX swoim poprzednikiem także i ze względów taktycznych, by zjednać sobie opozycję awinjońską.*

Martinus etc.[a] Ad futuram rei memoriam. Sedis apostolice providencia circumspecta personas, sub regulari observancia vacantes assidue studio pie vite, benigno favore prosequitur et, que pro ipsarum complectendis indemnitatibus ac religionis perseverancia pariter et augmento provida deliberacione facta fuere et[b] illibata persistant, solidiorem apostolici[c] consuevit roboris adiicere firmitatem. Dudum siquidem quondam Bonifacius in sua obediencia, sub qua dilecti filii prior et fratres sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini tunc persistebant, VIIII nominatus, ipsorum prioris et fratrum precibus annuens ac cupiens, ut ordo predictus eo felicioribus proficeret incrementis, quo maioribus graciis foret ab eadem Sede communitus, auctoritate apostolica perpetua ac irrefragabili constitucione prohibuit, ne aliquis vel aliqui cuiusvis status, gradus seu condicionis existeret vel existerent, aliquam personam religiosam vel fratrem dicti ordinis professum vel conversum de dicto ordine in fratrem alicuius alterius ordinis paris seu eciam arctioris recipere, seu alias ad professionem admittere sine speciali licencia Sedis predicte, faciente plenam et expressam ac de verbo ad verbum de prohibicione huiusmodi mencionem, de cetero sub excommunicacionis pena, quam contrafacientes incurrere voluit eo ipso, quovis modo presumeret seu presumerent, prout in suis litteris desuper confectis ple-

**71.** [e] effectum *Kop. 1* [f] quecumque *Kop. 2* [g–g] *tak Kop. 1, w tekście pełnym i z tą samą datacją jak w Nrze 69 Kop. 2*

**72.** [a] *uzupełnienia tekstu niniejszego ob. w bullach bezpośrednio poprzednich tegoż papieża* [b] *spodziewaćby się tu należało* ut *jak jest w Wyd.* [c] *dopisane na marginesie z podpisem* Antonius

nius continetur[1]. Quare pro parte dictorum prioris et fratrum nobis fuit humiliter supplicatum, ut prohibicionem ac litteras huiusmodi pociori apostolici muniminis presidio fulcire de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicacionibus inclinati, prohibicionem et litteras prefatas ac inde secuta quecunque rata habentes et grata, illa eadem auctoritate approbamus pariter et confirmamus ac presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo etc.[a] nostre approbacionis, confirmacionis, communicionis infringere etc. Si quis autem etc.[a] Datum Constancie, quinto kalendas ianuarii anno primo.

## Nr 73.

*W Konstancji 28 grudnia 1417.*

*Papież Marcin V na prośbę Zygmunta króla rzymskiego i węgierskiego postanawia, ażeby wybór przeora generalnego braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna dokonywał się tylko przez kapitułę generalną tychże braci w królestwie Węgier.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *Archiwum Watykańskie, Reg. Later. T. 190 f. 234' z dopiskiem na końcu inną współczesną ręką:* Franciscus XX de Agello.

***Wyd.*** *Mallechich, Quadripartitum str. 187 z nagłówkiem:* Statuit, ne alibi quam in Hungaria Generalis eligatur *i objaśnieniem, iż według konstytucji zakonu P. 2 cap. 2 n. 7 na wypadek dłuższej wojny lub zarazy albo też jakiego zamieszania kapituła generalna za zgodą definitorów może się odbyć w innem, dogodniejszem miejscu czyli kraju.*

***Reg.*** *W summarjuszu łask i przywilejów papieskich, sporządzonym po r. 1723 z tegoż wyd. Quadripartitum, pod sygnaturą* 7mo *(w c. d.* ***Reg.*** *ob. wyżej Nr 70 str. 128)* Statuitque, ne alibi nisi in Hungaria Generalis S. Ordini Paulinorum eligatur per Bullam quae incipit „Sacrae Religionis" etc.

***Uw.*** *Od tegoż króla Zygmunta Luksemburczyka uzyskali paulini węgierscy przywilej, dat. w Budzie d. 8 września r. 1422, pozwalający im i ich klasztorom przyjmować wszelkie darowizny i zapisy jakichkolwiek dóbr ziemskich (wyd. Mallechich l. c. str. 341).*

Martinus etc. Ad perpetuam rei memoriam. Sacre religionis, sub cuius observancia salubri dilecti filii fratres sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini voluntarie iugo paupertatis suscepto divinis beneplacitis inserviunt, felicem in[a] longevum perseveranciam sinceris in Domino peroptantes affectibus, illa libenter interponimus apostolice providencie consilia, per que religionis ipsius integritas solidior permaneat et facilioribus auctore Domino proficiat incrementis. Cupientes igitur, ut religio ipsa, cuius institucio laudabilis in regno Vngarie non a multis temporibus cepisse dicitur inicium, et que adhuc novella admodum plantacio iam Altissimo cooperante uberes sanctitatis et honestatis flores et fructus producere conspicitur, et uberiores in tempore repromittit, in eodem Regno perseveret utque vigeat solidius, carissimi[b] quoque[b] in Christo filii nostri Sigismundi Romanorum et Vngarie regis illustris, nobis super hoc humiliter supplicantis, piis et devotis precibus in hac parte favorabiliter annuentes, ad laudem Dei et ipsius religionis ac professorum eiusdem profectum et salutem auctoritate apostolica statuimus et eciam ordinamus, quod[c] in antea, quociens tempus eleccionis generalis prioris fratrum eorundem secundum laudabilia instituta eorundem per Sedem apostolicam approbata ingruere contigerit,

**72.** [1] „Sacre religionis" *z 22 lutego 1401 ob. wyżej Nr 45 str. 90.*

**73.** [a] *w miejsce przekreślonego* et *tą samą ręką, na marginesie* in *z dopisaniem drugiej współczesnej ręki* Franciscus *Kop.* [b–b] Charissimique *Wyd.* [c] ut *l. c.*

nullus in priorem per fratres eosdem prefici vel assumi valeat, nisi per generale capitulum eorundem fratrum in eodem Regno pro tempore celebrandum; quod[d] si secus fiat, nec eleccio quidem rata maneat, nec talis electus pro priore fratrum huiusmodi habeatur seu eciam reputetur. Non obstantibus institutis predictis et aliis contrariis quibuscunque. Nulli ergo etc. nostrorum statuti et ordinacionis infringere etc. Si quis etc. Datum Constancie, quinto kalendas ianuarii anno primo.

## Nr 74.

*W Konstancji 6 lutego 1418.*

*Papież Marcin V do przeora generalnego i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna: na ich prośbę pozwala im za aprobatą ordynarjuszów głosić słowo Boże w własnych domach i miejscach zakonnych, a to ze względu na wielki do nich napływ ludu, chociaż domy te i miejsca znajdują się niekiedy od mieszkań ludzkich odległe.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *Archiwum Watykańskie, Reg. Later. T. 190 f. 302'—303 z dopiskiem na końcu tekstu współczesną inną ręką:* Franciscus XX de Agello.

***Wyd.*** *Mallechich, Quadripartitum str. 192/3 z nagłówkiem:* Concedit facultatem Fratribus nostris praedicandi in nostris et extra illas ecclesiis *i objaśnieniem prawniczem str. 193/4.*

***Uw.*** *Nieograniczone prawo głoszenia ludowi słowa Bożego, prawienia kazań we Włoszech i wszędzie indziej professom tegoż zakonu nadał był Bonifacy IX bullą* „Virtutum intenta cultui vestra sacra religio“ *z 22 lutego 1401 (ob. wyżej Nr 46 str 91/2 w* ***Uw.****, wyd. Mallechich l. c. str. 170/1 z komentarzem str. 171/6, czyt. tutaj nadto str. 155/6 pod 59).*

Martinus etc. dilectis filiis priori generali et fratribus sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini salutem etc. Ad hoc circa regularis observancie professores eo diligencius laboramus, quo fecundius illorum religio fructum in eis afferat salutarem et verbi Dominici propagacione pabuli fidelium consulendo statui, laudabilibus possint in Domino proficere incrementis. Cum itaque, sicut exhibita nobis nuper pro parte vestra peticio continebat, licet nonnulla domus et loca religionis vestre in locis solitariis et a communi hominum conversacione remotis consistere noscantur, ad ea tamen propter divinum cultum ac regularem observanciam auctore Domino vigentes ibidem magna fidelium eorundem huiusmodi verbi semine confoveri exoptancium pro tempore confluat multitudo: nos, qui fidelium quorumlibet animarum iugiter, prout nobis possibile fuerit, salutis excitamus augmentum, vestris in hac parte supplicacionibus inclinati, ut in dominibus et locis predictis illorum ac vestri ordinis fratres ad id sufficientes et ydonei, vite quoque ac morum honestate decori et ad tam salubre exequendum ministerium per locorum ordinarios approbati, predicare et ipsum verbum Dominicum coram huiusmodi populo proponere libere et licite valeant, vobis auctoritate apostolica tenore presencium indulgemus, non obstantibus constitucionibus apostolicis necnon statutis et consuetudinibus domorum et locorum ac ordinis predictorum iuramento, confirmacione apostolica vel quavis alia firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo etc. nostre concessionis infringere etc. Si quis etc. Datum Constancie, octavo idus februarii anno primo.

**73.** [d] Et *l. c.*

## Nr 75.

*W Gnieźnie 5 marca 1418.*

*Benedykt archidiakon łęczycki, kanonik i oficjał gnieźnieński, przedłożony sobie przez Mikołaja dziedzica Oporowa, podkomorzego łęczyckiego, przywilej nadawczy arcybiskupa gnieźnieńskiego Dobrogosta dla kościoła parafjalnego w Oporowie z 29 kwietnia 1399 transumuje, obu pieczęci jego, arcybiskupiej i kapitulnej daje opis szczegółowy a sporządzonemu z niego odpisowi przyznaje moc oryginału; dwaj notarjusze publiczni przykładają poświadczenie swoje.*

***Oryg.*** *pergam. 50·5 × 45, zakładka 5·8, dość gruby, z obu stron biały, u dołu splamiony. — Pieczęć X. kanonika oficjała oderwana, zachowywała się jeszcze w w. XVIII (ob. niżej* ***Kop.****), pozostał z niej tylko szczątek paska pergaminowego w zakładce. — Inicjał dość ozdobny a zgrabny w kształcie małej ryby wąsatej z ogonem, ciągnącym się w poprzek całego tekstu, rysowany przez pisarza tekstu. — Pismo wyrobione, tekst w wieku XVII lub XVIII popodkreślany. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wierzchniem z w. XVII,* Anni 1418 Super decimam in Opporow et Dobrzewy et Kurowo[1], *sygnatura z w. XVIII* Nro 3; *b) na złożeniu spodniem z w. XVI* pro opporow *tą samą ręką co wyżej na złożeniu wierzchniem Nru 53 str. 105, z w. XVII* Transsumptum 1399, *inną ręką* 1679 die Mercurii 6ta 7mbris Łouicij Iudicialiter productum Joannes Witkowski Canonicus et ad S. Ioannem Łouic. Praepositus, Apostolicus et actorum Sede Vacante Archidiocesis Gnesnensis Notarius sst., *na dole inną ręką zapisek, dający treść i datę roczną transumptu, przez nią samą przekreślony; c) na złożeniu wreszcie wewnętrznem z końca w. XVIII* ad Nm 2. *tą samą ręką zdaje się prokuratora Wieruskiego, co wyżej na złożeniu spodniem Nru 53 str. 106.*

***Kop.*** *W luźnym zeszycie kopjarjusza czterech pierwszych dokumentów kościoła oporowskiego, sporządzonym w drugiej poł. w. XVIII pod 3 z nagłówkiem:* Confirmatio Privilegij pro Decimis in Oporow, Oporowska Wola et Kurowo, data Ecclesiae Oporoviensi a Venerabili Capitulo Gnesnensi Sub tempus Capituli Gnesn. Datt. Gnesnae Sub Anno 1418vo Die vero Saturni Quinta mensa Martij. Haec Comfirmatio Scriptt. in Pargameno, Sigillum pensille, totum; *odpis bez wartości, a przytem jeszcze z wielu opuszczeniami wyrazów nieodczytanych.*

In nomine Domini amen. Nos Benedictus archidiaconus Lanciciensis, necnon canonicus et officialis sancte Gneznensis ecclesiarum, universis et singulis quibus expedit notum facimus, presencium noticiam | habituris: Quomodo in nostra notariorumque publicorum ac testium infrascriptorum presencia personaliter constitutus strenuus miles dominus Nicolaus heres in Oporow, subcamera|rius Lanciciensis, quoddam privilegium sub tytulo reverendissimi in Christo patris et domini, domini Dobrogostii Dei gracia olim archiepiscopi dicte ecclesie Gneznensis sanum, salvum, non abrasum, non can|cellatum, non viciatum, nec in aliqua sui parte suspectum coram nobis, ibidem ad hunc actum pro tribunali sedentibus, exhibuit et produxit huiusmodi sub tenore:

*Następuje arcybiskupa gnieźnieńskiego Dobrogosta wraz z kapitułą w Gnieźnie 29 kwietnia 1399 nadanie na rzecz kościoła paraf. w Oporowie (ob. wyżej Nr. 43 str. 85/6).*

Cui quidem privilegio duo sigilla, unum prefati domini Dobrogostii etc. archiepiscopi oblonge et aliud capituli dicte ecclesie Gneznensis rotunde figurarum, utrumque de cera communi in filis sericeis, archiepiscopi rubei et blauci coniuctis, capituli vero viridis colorum, subappendebant. In quorum primo vi-

**75.** [1] *Dzisiaj Kurów w par. oporowskiej.*

delicet archiepiscopi quedam ymago pontificialibus induta sub cyboria stans, tenens manum dextram quasi ad benedicendum erectam, in sinistra vero tenens baculum pastoralem, et in eiusdem ymaginis uno unus et in altero alius lateribus angeli sub cyboriis tenentes quilibet ante se in inferiori parte quasi ad pedes clipeum, et in utroque clipeo arma huiusmodi signi *(h. Nałęcz)*, sub pedibus autem predicte ymaginis indute pontificalibus quedam alia ymago sub cyboria manus adorandum tenens erectas flectebat, apparebant; in circumferencia autem inter duas lineas hee dicciones: Sigillum Dobrogosti archiepiscopi sancte Gneznensis ecclesie, legebantur. In altero vero scilicet capituli similiter quedam ymago induta pontificalibus sedere in sedili videbatur, tenens in manu dextra ramum palme et sinistra manu baculum pastoralem, et has habens scriptas dicciones: S$\overline{\text{cus}}$ Adal. ad latus sinistrum et ad latus dextrum bertus; in circuitu autem inter duas lineas circa extrema sigilli ductas: ·S· Cap$\overline{\text{li}}$ sancte Gneznen. ecc$\overline{\text{lie}}$ cruce preposita legebantur[a]. Post cuius quidem privilegii exhibicionem et produccionem memoratus dominus subcamerarius nobis cum instancia supplicavit, quatenus prescriptum privilegium per notarium publicum transsumere, transscribere ac in formam publicam reddigere mandaremus, interposita ad hoc nostra auctoritate ordinaria et decreto. Nos itaque predicto privilegio suscepto et diligenter conspecto, petticionem predicti domini subcamerarii iuri et racioni consonam attendentes, quodque iusta petentibus non est denegandus assensus, ipsum privilegium per notarios infrascriptos et facti huiusmodi coram nobis scribas transsumi, transscribi, exemplari et in formam publicam redigi, nichil addendo, nichil minuendo, quod sensum mutaret vel variaret intellectum, mandavimus, sicque transsumpto nostram auctoritatem ordinariam interposuimus ac interponimus per presentes pariter et decretum; wolentes et per hec scripta decernentes, quod eidem transsumpto in iudicio et extra ac ubicunque locorum stetur, credatur fidesque plenaria adhibeatur, ac si privilegium originale appareret. In quorum omnium fidem et testimonium premissorum presentes nostras litteras seu presens transsumptum scribi et publicari nostrique officiolatus sigilli appensione iussimus communiri. Actum et datum Gnezne, sub anno Nativitatis Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, indicione undecima, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Martini divina providencia pape quinti anno primo, die vero Saturni quinta mensis marcii, hora quasi vesperorum, in stuba domus venerabilis viri domini Nicolai Strzesconis custodis dicte ecclesie Gneznensis, site circa eandem ecclesiam Gneznensem. Presentibus prefato domino Nicolao Strzesconis custode, necnon honorabili et discertis viris dominis Stephano de Sulkowicze[1] canonico Wneouiensi, Johanne in Parlyno[2] rectore parochialis et Alberto de Thurza[3] vicario dicte Gneznensis ecclesiarum, testibus circa premissa.

**75.** [a] *razury na tem miejscu, o której mówią oba poniższe zaświadczenia notarjalne, prawie nie znać, tak jest delikatną, przyczem pismem ścieśnionem są te trzy wyrazy wpisane tą samą ręką na zostawionem pierwotnie wolnem miejscu; to samo trzeba powiedzieć i o wyrazach* in capitulo generali *w datacji przywileju arcybiskupa*

**75.** [1] *Sułkowice w ziemi łęczyckiej par. Piątek.*

[2] *Parlyno, teraz Parlin koło Mogilna przeszło mila na półn.-zachód, wś kapit. gnieźn.*

[3] *Turza koło Wągrowca.*

Et ego Andreas Bogussii de Crosyno[4] clericus Wladislauiensis dyocesis, publicus imperiali auctoritate notarius et facti huiusmodi coram prefato venerabili viro domino Benedicto archidiacono et officiali scriba, quia predicti privilegii exhibicioni, produccioni, transsumi petticioni auctoritatisque ordinarie interposicioni et decreti ac aliis omnibus et singulis, dum sic ut premittitur per prefatum dominum Benedictum officialem agerentur et coram eo fierent, una cum prenominatis testibus et notario subscripto presens interfui, eaque sic fieri vidi et audivi, ideo prescriptum privilegium de verbo ad verbum, nichil addendo, nichil minuendo, quod facti mutaret substanciam vel variaret intellectum, et premissa omnia manu propria scripsi, transsumpsi, transscripsi et exemplavi: factaque auscultacione diligenti cum originali privilegio et ipsa per omnia concordari reperiens, hic me subscripsi et publicavi, signo et nomine meis solitis una cum appensione officiolatus sigilli dicti domini Benedicti consignando in fidem et testimonium omnium premissorum specialiter requisitus. Constat michi notario de hiis diccionibus „cruce preposita legebantur“ in riga undecima in loco raso[b] scriptis sursum computando, de quibus sic facio fidem. Item de hac diccione „Tricentesimo“ scripta in undecima riga deorsum computando in loco raso scripta, eciam facio fidem. Item de hiis diccionibus „in Capitulo generali“ in eadem riga. *(Obok po lewej ręce znak notarjuszowski: na podstawie o trzech stopniach podwójne koło jakoby w krążu z trzema w niem rybami leżącemi na sobie głowami w jego osi).*

Et ego Paulus Stanislai de Clodawa[5] clericus Gneznensis dyocesis, publicus imperiali auctoritate notarius et facti huiusmodi coram prefato wenerabili viro domino Benedicto archidiacono et officiali scriba, quia predicti privilegii exhibicioni, presentacioni et ipsius transsumi peticioni auctoritatisque ordinarie interposicioni et decreti ac aliis omnibus et singulis, dum[c] sic ut premittitur per prefatum[c] Benedictum agerentur et fierent, una cum prenominatis testibus ac notario suprascripto presens interfui, eaque sic fieri vidi et audivi, sed me aliis occupato presens instrumentum transsumpti per notarium suprascriptum fideliter scriptum exinde confeci, et ipsum transsumptum cum privilegio originali facta auscultacione diligenti concordari reperiens, manu propria subscripsi et publicavi, signo et nomine meis una cum appensione officialatus (sigilli)[d] dicti domini officialis consignando in fidem et testimonium premissorum. Constat michi notario de hiis diccionibus „cruce preposita legebantur“ rasis in riga undecima ab infra sursum computando, de quibus facio fidem. Idem eciam facio de illa diccione „Tricentesimo“ scripta in undecima riga deorsum computando. Similiter et de illis diccionibus „in Capitulo generali“ in eadem riga scriptis facio fidem. *(Obok po lewej ręce znak notarjuszowski: mitra książęca na podstawie o dwóch stopniach).*

## Nr 76.

*W Głogowie Górnym w początkach lipca (przed 1418/19).*

*Ofka księżna opolska, pani na Głogowie Górnym i t. d. (wdowa po Władysławie księciu opolskim), za zgodą Bolka i Bernarda książąt opolskich*

**75.** [b] rasis *Oryg.* [c–c] *powtórzone drugi raz l. c.* [d] *brak l. c.*

**75.** [4] *To dzisiejszy Kruszyn w dek. brzeskim na Kujawach.*

[5] *Kłodawa przy trakcie wloclawsko-sieradzkim i warszawsko-kaliskim w ziemi łęczyckiej.*

*i niemodlińskich swych braci, zatwierdza sprzedaż młyna sołtysiego zw.* Posthmel *we wsi swojej Dziersławicach w powiecie głogowskim przez braci Mikołaja i Stefana sołtysów przeorowi Aleksemu i całemu konwentowi św. Trójcy zakonu paulińskiego koło tegoż Głogowa.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *W księdze zielonej z pol. w. XVII str. 415/417 z nagłówkiem:* Consensus Ducissae Opoliensis Scultetis Dzierslawicz vt vendatur Molendinum Posthmel Monasterio Głogouiensi.

***Uw.*** *Z powodu braku daty rocznej tegoż aktu kładzie się go na tem miejscu, w ostatnich latach życia Ofki (Eufemja, córka Ziemowita III mazowieckiego i Eufemji opawskiej), wdowy po Władysławie Opolczyku († 8. V. 1401), która zmarła po 9. V. 1418. „Bracia" jej to synowcowie Opolczyka: Bolko IV i Bernard książęta opolscy, falkenberscy i strzeleccy († 6. XII. 1437 i 2. IV ok. r. 1460 ob. H. Grotefend — K. Wutke, Stamm-u. Übersichtstafeln der schlesichen Fürsten [Breslau 1911] Tafel VI Oppeln-Ratibor).*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Ofka Dei gratia ducissa Opoliensis, domina Głogouiae Superioris etc., tenore praesentium publice recognoscimus quibus expedit universis: Quod in nostra constituti praesentia providi viri Nicolaus et Stephanus fratres germani, sculteti et haeredes scultetiae in Dziersławicz villae nostrae Głogouiensis districtus, nobis affectuose et humiliter supplicarunt, cum id eorum summa utilitas exposceret[a] et inevitabilis necessitas persuaderet praedictam scultetiam meliorandam et augendam, et nihil eis consultius deberetur, ut venditioni subscriptae nostrum adhibere dignaremur consensum, nobis exponentes se pro utilitate ipsorum et commodo meliori exigente religiosis fratribus et dd. priori dno Alexio totique conventui monasterii Sanctae Trinitatis ordinis S. Pauli primi eremitae sub regula B. Augustini, ante dictam Głogouiam situati[1], ementibus et recipientibus pro se suisque legitimis successoribus molendinum vulgariter Posthmel nuncupatum[2], in limitibus Dziersław inter dictum monasterium et eandem villam situatum, pro octuaginta sex marcis grossorum Pragensium numeri Polonicalis et consueti pagamenti ipsis venditoribus iam datis et solutis totaliter et complete, rite et rationabiliter, legitime et perpetue vendidisse atque vendiderunt cum universis et singulis iuribus attinentiis, metis et circumferentiis, emolumentis, utilitatibus, fructibus, proventibus, aquis, aquarum decursibus, lignis, rubetis, prout idem molendinum ex antiquo est limitatum, et signanter cum uno iugere lignorum, quod prius ad idem molendinum pertinebat, nihil penitus demptis et exclusis, tenendum, habendum, possidendum, utifruendum, vendendum, obligandum, commutandum et in usus proprios beneplacitos et dicto monasterio utiles convertendum, salvum et liberrimum ab omni servitutis et solutionis onere; ita tamen, quod praefati fratres Nicolaus et Stephanus vendentes cum dicta pecunia dictam ipsorum scultetiam meliorare debeant et augere, ut nobis et nostris successoribus servitium debitum exhibere valeant et teneantur, etiam in casu, quo molendinum praedictum per aquam sive per quemcunque alium modum rumperetur seu destrueretur, ipse dominus prior aut fratres eiusdem monasterii vel eorum legitimi successores plenam ac omnimodam aliud molendinum aedificare ac

**76.** [a] exposuerat *w tekście*

**76.** [1] *Aleksy był przeorem głogowskim w r. 1411 (ob. wyżej Nr 57 str. 109/111).*

[2] *Młyn to był leśny (ob. poniżej przywilej Janusza ks. opolskiego z 29 września 1524 na przeniesienie tegoż młyna klasztoru św. Trójcy na inne miejsce).*

construere in eadem aqua, quocunque loco ipsis melius videbitur expedire, habere debeant facultatem. Nos vero, quae vota rationabilia quorumlibet libenter amplectimur, praesertim cum iuste petentibus non sit denegandus assensus, praedictorum tam vendentium quam ementium supplicationibus favorabiliter inclinati, ex certa[b] nostra sententia animo deliberato, illustrium principum et dominorum Bolkonis et Bernardi ducum Opoliensium et Falkinbergensium, fratrum nostrorum dilectorum consensu, favore et voluntate dictae venditionis et emptionis contractum, prout rite processit, ratum habentes atque gratum, dictum molendinum cum omnibus et singulis iuribus et utilitatibus, ut praemittitur, in quibuscunque rebus consistant et quibuscunque censeantur nominibus, praescriptis fratribus et dominis priori et conventui ipsorumque legitimis successoribus et per eos monasterio praedicto incorporavimus, appropriavimus[c] et confirmavimus, ac praesentibus incorporamus, appropriamus et confirmamus eo iure, libertate, proprietate, modo et forma, quibus caetera eorum bona habent, tenent et possident appropriata, incorporata et confirmata. Harum quibus sigillum nostrum est appensum in evidens testimonium literarum. Actum et datum in dicta Głogouia Superiori, dominica die proxima post festum Visitationis Mariae Virginis Gloriosae.

## Nr 77.

*W Wielkiej Kartuzji koło Grenobli 9 czerwca 1418.*

*Trzej notarjusze publiczni duchowni, jeden z diecezji fryzyngskiej a dwaj miejscowi diecezji Grenobli, na prośbę Tomasza profesa klasztoru św. Wawrzyńca nad Budą zakonu braci pustelników św. Pawła pierwszego pustelnika diecezji weszprymskiej, prokuratora t. j. zastępcy całego tego zakonu, upełnomocnionego aktem z r. 1416 w Konstancji i po okazaniu przez tegoż bulli papieża Marcina V, wydanej tamże w Konstancji, dozwalającej temuż zakonowi używać wszystkich tych praw, swobód, wolności, odpustów i mocy, jakich używają bracia zakonu kartuskiego, sporządzają w domu zakonnym Wielkiej Kartuzji (koło Grenobli) a w obecności ojca Jana przeora tegoż konwentu, w celi zaś brata Jana wikarjusza tego domu, w formie aktu publicznego i w tylu egzemplarzach, ile potrzeba, odpis wyszczególnionych poniżej w liczbie ośmiu bull papieskich z wieku XIV, nadanych także zakonowi kartuskiemu z pełną mocą prawa dla dobra i pożytku zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *w transumpcie aktu notarjalnego, sporządzonego w Budzie 18 maja 1428 (ob. niżej Nr 89 str. 165).*

***Uw.*** *Zamieszcza się wszystkie te bulle kartuskie poniżej w Dodatku I pod B. Treść ich sumaryczną podała na Jasnej Górze ręka z wieku XVI na odwrociu wspomnianego transumptu budzińskiego z 18 maja 1428 (ob. niżej Nr 89* ***Oryg.****). Sam zaś akt pełnomocnictwa prokuratora Tomasza profesa klasztoru św. Wawrzyńca nad Budą zakonu paulińskiego w Konstancji z r. 1416, a więc w czasie soboru, jest nieznany.*

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Anno a Nativitate eiusdem millesimo quadringentesimo decimo octavo. indiccione undecima, die vero jovis que est nona mensis junii, hora vesperorum vel quasi, pontificatus sanctissimi

**76.** [b] extracta *l. c.* [c] approbavimus *l. c.*

in Christo patris et domini nostri, domini Martini divina providencia pape quinti anno eius primo, coram venerabili patre et domino domino Johanne priore totoque conventu religiose domus Maioris Cartusie Gracionop(olitane)[1] diocesis, necnon in nostrorum notariorum publicorum et testium infrascriptorum presencia personaliter constitutus venerabilis et religiosus vir, frater Thomas professus monasterii sancti Laurencii supra Budam ordinis Fratrum Heremitarum sancti Pauli primi heremite, regulam sancti Augustini professorum, Vesprimiensis diocesis, procurator et procuratorio nomine tocius ordinis sancti Pauli primi heremite et membrorum eiusdem, prout de ipsius procuratorio mandato promptam fecit fidem cum quodam instrumento publico, confecto anno Domini millesimo quadringentesimo sexto decimo, indiccione nona, die vero decima...[a] et per Johannem Johannis dictum de Chechy clericum Vesprimiensis predicte diocesis, publicum imperiali auctoritate notarium, manu propria subscripto[b], signo et nomine suis solitis, suis consuetis consignato et vigore ipsius protunc, nomine quo supra, alias in Constancia, ut asseruit, quandam bullam confirmatoriam seu litteram apostolicam per dominum nostrum papam antedictum ipsi ordini sancti Pauli primi heremite eiusque membris concessam extraxit, quod pos(s)int[c] dicti fratres ordinis sancti Pauli, de quo premittitur, omnibus iuribus, inmunitatibus, libertatibus, exempcionibus, indulgenciis et facultatibus ac quibuscumque aliis gaudere et uti posse deberent, quibus religiosissimi viri fratres ordinis Cartusiensis gaudent et utuntur[2]. Quare idem procurator procuratorio nomine quo supra nobis notariis infrascriptis significand(o), quod religiosa domus Maioris Cartusie prenominata multorum apostolicorum haberet litteras apostolicas, ipsi ordini Cartusiensi concessas, graciam, iusticiam, indulta, indulgencias, libertates, inmunitates, facultates et exempciones in se continentes, quas quidem litteras ad necessitatem et utilitatem ordinis sancti Pauli primi heremite predicti et membrorum ipsius ex certis et racionabilibus causis, et presertim propter viarum diversarum discrimina et multarum guerrarum pericula ad varia loca seu iudicia secure portare aut mittere non auderet nec posset, quapropter procurator predictus procuratorio nomine, quo supra, nos notarios publicos infrascriptos instantissime requisivit, quatinus sibi prefatas litteras apostolicas ipsi ordini Cartusiensi concessas, de quibus ut premittitur velimus exemplari et in formam publicam una cum appensione sigilli prefati domini prioris domus antedicte redegi. Et inde de eisdem sibi fieri peciit unum vel plura transsumptum

77. [a] *nazwa dnia i miesiąca opuszcz.* [b] subscriptum *Kop.* [c] posint *l. c. można czytać* posuit *bo* i *nie jest kropkowane, ale sens wymaga* pos(s)int

77. [1] *Tak zam.* Gratianopolitan., *jak się zwyczajnie bez rozwiązywania pełnym wyrazem wypisuje nawet urzędowo tę diecezję Grenoblę, leżącą w Delfinacie a w metropolji obecnie lugduńskiej, naówczas Vienne; dopiero tegoroczne watykańskie* Annuario Pontificio per l'anno 1931 *na str. 152 rozwiązuje słusznie:* Gratianopolitan(us) *t. j.* episcopatus. *Tutaj o trzy godziny drogi na północ w dzikiej bardzo okolicy Alp delfinackich na skalistej górze stanęła pierwsza pustelnia kartuska św. Brunona przy pomocy św. Hugona biskupa Grenobli, ucznia założyciela zakonu kartuskiego od r. 1084 (czyt. H. Löbbel, Der Stifter des Carthäuser-Ordens der heilige Bruno aus Köln w Kirchengeschichtliche Studien. Münster i. W. 1899 str. 103, 110 i nn.; zob. też P. Cyprian Reichenlechner, Carmelitenordenspriester in Würzburg, Der Karthäuser-Orden in Deutschland. Würzburg 1885 str. 23 i nn.). Pamiętnem jest za naszego życia ostatnie wypędzenie OO. Kartuzów z Wielkiej Kartuzji d. 29 kwietnia 1903.*

[2] *Mowa tutaj o bulli Marcina V* „Tunc iniunctum nobis“ *z 28 grudnia 1417, którą ob. wyżej Nr 71 str. 129/130.*

vel transsumpta, publicum seu publica (instrumentum vel)[d] instrumenta tot, quot dicto procuratori eiusque ordini fuerint necessaria seu opportuna, cui seu quibus tanta fides sit adhibenda in iudicio et extra ac ubique terrarum seu locorum, quanta adhiberetur originalibus litteris apostolicis prenominatis, ac si ipsas in eius figura propria exhiberet. Quarum quidem litterarum apostolicarum de verbo ad verbum tenores secuntur, et sunt tales:

*Następują bulle papieskie w liczbie ośmiu zakonowi kartuskiemu różne przywileje nadające, a mianowicie w tym porządku:*

*1° Urbana VI* „Sacre vestre religionis sub qua“ *w Rzymie 16 kwietnia 1382;*

*2° Bonifacego IX* „Sacrosancta Romana Ecclesia“ *w Rzymie 16 marca 1391;*

*3° Urbana V* „Sacre vestre religionis promeretur“ *w Awinjonie 25 kwietnia 1363;*

*4° tegoż Urbana V* „Sacre vestre religionis eximia“ *w Awinjonie 25 kwietnia 1363;*

*5° tegoż Urbana V* „Sincere devocionis affectus“ *w Awinjonie 15 kwietnia 1363;*

*6° tegoż Urbana V* „Sacre vestre religionis eximia“ *w Awinjonie 24 kwietnia 1363;*

*7° tegoż Urbana V* „Sacre vestre religionis in qua“ *w Awinjonie 25 marca 1366 i wreszcie*

*8° tegoż Urbana V* „Nostre mentis affectibus“ *w Rzymie 15 listopada 1369.*

Quibus quidem literis apostolicis, sic ut prefertur, coram venerabili patre et domino domino Johanne priore prefato exhibitis et ostensis, a nobis notariis publicis infrascriptis perlectis, eciam diligenter visis et perspectis, easdem invenimus et reperimus non rasas, non viciatas, non cancellatas, neque in aliquibus suis partibus suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes. Ideo requisicioni domini procuratoris supradicti tanquam racioni consonae annuentes, ipsas litteras apostolicas, de quibus premittitur, ipsi ordini Cartusiensi concessas exemplavimus, de ipsisque hoc presens transsumptum publicum fecimus in fidem et testimonium omnium et singulorum tam supra quam infra contentorum; cui tanta fides adhibe(a)tur ex causis premissis in iudicio et extra ac ubique terrarum ac locorum, quanta adhibeatur propriis litteris apostolicis, de quibus ut prefertur originalibus, ac si proprie in eadem figura exhiberentur. Acta sunt hec in domo Maioris Cartusie in cella fratris Johannis vicarii domus eiusdem anno, indiccione, die, hora, mense, loco et pontificatu quibus supra. Presentibus honorabilibus et discretis domino Mathia Sartoris de Sigidino, Johanne Gartini de Miribello notario publico, Petro Manisiti filio Guilhelmi Manistati de Bellemonte et Johanne de Onciaco presbiteris, clericis et laicis Transsilvanensis, Gracionopolitane et Bellliciensis diocesum[s], testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

---

77. [d] *opuszcz. l. c.*

77. [s] *Diecezje te są: Iranssilvanensis, Transilvan. czyli Alben. (Erdely we Węgrzech), sufraganja Koloczy; Gracionopolitana t. j. Grénoble, Grenobla ob. wyżej pierwszy przypis; Belliciensis, Bellicen. (Belley we Francji), sufraganja Bisuntin. (Besançon).*

Subscripciones vero notariorum secuntur per omnia, et sunt tales: Et ego Conradus Theodrici Hubenhofer clericus Frisingensis diocesis[4], publicus imperiali auctoritate notarius, quia exhibicioni cum prenominatis testibus et cum connotariis meis infrascriptis, videlicet Anthonio Rymani de Veyorum et Jacobo Fratris alias de Allegreti mandamenti sancti Laurencii de Ponte clericis Gracionopolitane diocesis, predictarum litterarum apostolicarum, videlicet in presenti instrumento publico seu transsumpto suprascriptarum, quas quidem litteras apostolicas una cum connotariis meis originaliter vidi, palpavi et tenui non viciatas, non cancellatas, non rasas neque in aliqua parte suspectas, sigillis plumbeis in cordulis sericeis et canapi more Romane Curie consuetis, eciam hoc presens publicum transsumptum cum sociis meis in hac parte collegis perlegi, correxi et de verbo ad verbum collacionavi et manu propria me subscripsi, signo et nomine meis solitis et consuetis consignavi in fidem et testimonium omnium premissorum cum sigilli appensione venerabilis patris et domini domini Johannis prioris domus Magne seu Maioris Cartusie predicti, qui hoc ad instanciam dicti domini procuratoris nomine quo supra apposuit, rogatus et requisitus. Ego vero Anthonius Rontini *(s)* de Voy͡rone diocesis Gracionopolitane clericus, imperiali auctoritate notarius publicus, quia exhibicioni cum prenominatis testibus et connotariis meis, videlicet Conrado Theodrici Hubenhofer clerico Frisingensis diocesis predicto et Jacobo Fratris alias Alegret mandamenti sancti Laurencii de Ponte Gracionopolitane diocesis predicte subscriptis, dictarum litterarum supra insertarum presens interfui, eaque sic vidi, tenui et palpavi, et cum eisdem cum connotariis meis perlegi et de verbo ad verbum dictum transsumptum collacionavi, ideo me manu mea propria subscripsi et signo meo consueto in principio mee presentis subscripcionis signavi cum signis et subscripcionibus dictorum meorum connotariorum in fidem et testimonium premissorum rogatus et requisitus fideliter. Et ego Jacobus Fratris mandamenti sancti Laurencii de Ponte Gracionopolitane diocesis clericus, auctoritate imperiali notarius publicus, quia exhibicioni cum prenominatis testibus et cum connotariis meis, videlicet Conrado Theodrici Hubenhofer clerico Frisingensis diocesis et Anthonio Rontini de Voy͡rone Gracionopolitane diocesis clerico suprascriptis, dictarum litterarum suprascriptarum insertarum presens interfui, easque sic vidi, tenui et palpavi, et cum eisdem cum connotariis meis perlegi et de verbo ad verbum dictum transsumptum collacionavi; ideo me subscripsi manu mea propria et signo meo solito in principio mee presentis subscripcionis signavi in robur, fidem et testimonium omnium premissorum rogatus et requisitus fideliter.

## Nr 78.

*W Genewie 25 czerwca 1418.*

*Papież Marcin V na prośbę przeora generalnego, wikarjuszów i przeorów oraz wszystkich braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna, bierze osoby ich i miejsca klasztorne z wszystkiemi dobrami pod opiekę św. Piotra, i mocą swą apostolską zatwierdza wszystkie ich dziesięciny, ziemie, posiadłości, domy, winnice, ogrody i inne ich dobra, wszystkie wolności i swobody, udzielone im w przywilejach i odpustach poprzednich biskupów rzymskich.*

77. [4] *Ta diecezja bawarska dobrze wypisana, jest to Freisingen, Fryzynga, sufraganja salcburska.*

*Oryg. nieznany.*

*Kop. 1. W transumpcie w bulli Urbana VIII* „Ad apostolice dignitatis apicem“ *w Rzymie 13 lutego 1624 (zob. niżej pod tą datą). — 2. W transumpcie w brewe Aleksandra VII* „In supremo militantis Ecclesiae solio“ *w Rzymie 6 września 1658 (zob. niżej pod tąż datą).*

*Wyd. Mallechich, Quadripartitum str. 201 z nagłówkiem:* Personas et loca Ordinis in suam protectionem suscipit et omnia privilegia et libertates ac bona confirmat; *tekst jak zawsze zmodernizowany i nadto zniekształcony.*

*Uw. Mimo pilnego przejrzenia w Archiwum Watykańskiem regestów lateraneńskich t. 187—198 nie znalazło się w nich tego przywileju, którego datum w Kop. 1 i 2 t. j. w transumptach papieskich z wieku XVII jest całkiem mylne, w Wyd. aczkolwiek datum topograficzne jest błędne, oznaczenie roku jest rzetelne. Wszyscy zapomnieli o Genewie, czy też nie umieli lub nie chcieli jej odczytać w wyrazie* Gebennis *(szósty przypadek od* Gebennae), *gdzie właśnie w tym czasie znalazł się i kilka miesięcy zabawił, papież Marcin, wyruszywszy z Konstancji d. 16 maja 1418 w drodze do Rzymu przez Bern, Genewę, a stąd przez Pawję, Medjolan i późną jesienią do Mantuy i t. d. (ob. moją rozprawę „Dwaj Dominikanie krakowscy: Jan Biskupiec i Jan Falkenberg. W pięćsetną rocznicę odwołania satyry antypolskiej Falkenberga w Rzymie 1424 R.“ w Księdze Pamiątkowej ku czci Oswalda Balzera. Lwów 1925. T. I 340). Bałamuctwo dodanego i rozwiązanego roku 1417 w transumptach kancelarji rzymskiej powstało z nieuwagi czy też nieznajomości chronologji jej urzędników.*

Martinus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori generali, vicariis et prioribus ac universis fratribus sancti Pauli primi eremite ordinis sancti Augustini ubique consistentibus salutem et apostolicam benediccionem. Cum a nobis petitur, quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam eciam ordo exigit racionis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, quibus licet habere possessiones et proprium in communi ex indulto Sedis apostolice speciali, vestris iustis postulacionibus[a] grato conniventes assensu, personas vestras et loca, in quibus divino estis mancipati obsequio, cum omnibus bonis, que in presenciarum racionabiliter possidetis aut in futurum iustis modis prestante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri proteccione suscipimus. Atque nostra speciali auctoritate apostolica decimas, terras, possessiones, domos, vineas, hortos et alia bona vestra, necnon omnes libertates et immunitates a predecessoribus nostris Romanis pontificibus sive per privilegia vel alias indulgencias vobis et locis vestris concessas, necnon[b] libertates et exempciones secularium exaccionum a regibus, principibus vel aliis christifidelibus racionabiliter vobis et iisdem locis vestris concessas[b], sicut ea omnia iusta et pacifice[c] possidetis, vobis et per vos eisdem locis vestris apostolica auctoritate[d] confirmamus et presentis scripti privilegio[e] communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis et communionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Gebennis, septimo kalendas julii pontificatus nostri anno primo[f].

**78.** [a] petitionibus *Wyd.* [b—b] *opuszcz. Wgd. czy celowo?* [c] licite *Wyd.* [d] Auctoritate Apostolica *Wyd.* [e] patrocinio *Wyd.* [f] Datum de Bennis septimo kal. julii pontificatus nostri anno primo, Incarnacionis Domini nostri millesimo quadringentesimo decimo septimo *Kop. 1; toż Kop. 2 tylko daty są liczbą wypisane:* 7 kal. julii... Incarnacionis D. N. 1417, *w druku zaś rzymskim tegoż brewe (k. $C_{4vo}$):* de Sennis septimo *i t. d.* Incarnacionis vero Domini nostri millesimo quadringentesimo decimo septimo; *wreszcie Wyd.* Datum Senis VII. Kal. Julji. Pontificatus nostri anno Primo.

## Nr 79.

*W Szkłowie (?) 16 czerwca 1419.*

*Bystram z Kopytnik (?) zapisuje dobra Łysaków następcom.*

***Oryg.** nieznany (ob. **Reg.**).*

***Reg.** W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. XVIII pod* Nrus 17. Inscriptio in Pargameno, Sigillum abruptum, bonorum Łysakow successoribus facta per Generosum Bystrom de Kopytnik. Datt. Szkloviae Fer. post Trinitt. 1419.

*Uw. Jedyna to a w lichym przekazie podana wiadomość o zapisie góbr Łysakowa w par. czermińskiej nad Wisłą (ob. wyżej str. 41 z przyp. 9, gdzie popraw Czyrmin na Czyrnin) przez Bystrama z nieznanego Kopytnika, jeśli nazwa tej miejscowości nie jest błędnie wypisana. Również i Szkłów w Małopolsce jest nieznany: najprawdopodobniej będzie to Szklanów wieś królewska w par. stopnickiej (Długosz Lib. Ben. II 442). Sam zaś Bystrom = Bystram może być tą samą osobistością, co Bystram sołtys i wójt nieskorzowski (w par. Baćkowice w Opatowskiem), ławnik wyższego sądu w Łagowie 1424. 1441 (Cod. dipl. Pol. III 385 nr CXCVII, Kod. dypl. Małop. IV 209 nr MCCXVI i 379/80 nr MCDL).*

## Nr 80.

*W Wieruszowie 28 marca 1420.*

*Lutold dziedzic Wiktorowa nadaje paulinom wieruszowskim jeden łan we wsi Cieciułowie, zwany Oporczyńskim.*

***Oryg.** perg. 32 × 15, zakładka dolna 3·5, górna 2, dość cienki, z obu stron biały, nieco splamiony. — Skromny inicjał na marginesie w kształcie ryby. — Pieczęci brak, zachował się po niej w całości pasek pergaminowy. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wewnętrznem (niegdyś zewnętrznem) z w. XV:* Item priuilegium nostrum super mansum in Czeculow, *na odwrociu prawego marginesu u góry z w. XV:* vlt(ima); *b) na złożeniu zewnętrznem wierzchniem z w. XVIII:* Donatio in Cieci łow, *spodniem z w. XVI wyblakłe:* Super mansum in Czeczulow Oporczinski cognominatum, *z w. XVII:* 1420 ante Ramispalmarum *(cztery te ostatnie zapiski temi samemi rękami, co analogiczne na obu poprzednich oryginałach wieruszowskich ob. Nr 51 str. 102 i Nr 63 str. 116), pod tem z wieku XVIII:* Donatio Mansi in Cieciułow, *sygnatura* N° 5to.

***Kop. 1.** W księdze zielonej z poł. w. XVII str. 364 z nagłówkiem:* Lutholdus Haeres de Wictorow vnum mansum in Cieciułow dictum Oporczynski Conuentui donat., *zmodernizowana i bez świadków a z datacją niezupełną:* sigillum Nostrum est appensum A° D. 1420 etc. — *2. Na luźnym arkuszu z drugiej poł. w. XVIII odpis zmodernizowany, wcale wierny i bezpośrednio z oryginału.*

***Reg.** W summarjuszu dokumentów paulinów wieruszowskich, pochodzącym z około r. 1783, na trzeciem miejscu:* 1420 ibidem (in Wieruszow) Feria 5 ante Dominicam Ramispalmarum. Lutoldus Haeres in Wiktorow mansum in Villa Cieciułow Oporczyński dictum Eidem Conventui Vieruszoviensi donat.

In nomine Domini amen. Noverint universi, tam presentes quam futuri, hanc litteram inspecturi: Quod nos Lutoldus heres de | Vyctorow[1], sanus mente et corpore, non compulsus, nec coactus, nec per errorem seductus, sed deliberato animo, consilio | prehabito, suorum progenitorum ductus misericordia et devocione unum mansum in villa Czeczulow[2], quem possidet Bartholomeus, | qui vulgariter dicitur Oporczynska[a], cum omnibus utilitatibus, fructibus, proventibus, censibus, redditibus, honoribus, laboribus dominioque toto, pro se ni-

**80.** [a] Oporczynski *Kop. 1 i 2.*

**80.** [1] *Wiktorów koło Wielunia w par. Biała Ostrzeszowska (ob. wyżej Nr. 59 str. 112 przyp. 2).*

[2] *Cieciułów w ziemi wieluńskiej par. Żytniów (ob. wyżej Nr 47 str. 95 przyp. 5).*

chil[b] reservatis, in salutiferum animarum nostrarum ac predecessorum nostrorum remedium[c] et ob remissionem peccatorum nostrorum ac legittimorum successorum nostrorum dedimus, tradidimus ac perpetualiter resignavimus devotis et religiosis fratribus ordinis sancti Pauli primi heremite, manentibus ante opidum Werzuszow in monasterio Sancti Spiritus et Visitacionis Gloriose Virginis Marie fundato, eundem mansum vendendum, dandum, commutandum, obligandum et ad usus suos et monasterio prescripto convertendum, sicuti melius et utilius videbitur expedire, pro sua ac eodem monasterio utilitate. In cuius rei testimonium[d] sigillum nostrum est appensum. Presentibus viris nobilibus domino Werusio herede[e] de Kanthi necnon iudice[f] terre Welunensis[3], Nicolao et Fredrico[g] fratribus germanis de Scomlyn dictis Schoff[4], Spygil de Lagewnyk[5]. Datum in Weruszow, feria quinta ante dominicam Ramis palmarum anno Domini M°.CCCC°XX°.

## Nr 81.

*W Krakowie 6 lutego 1421.*

*Wojciech (Jastrzębiec) biskup krakowski, królestwa Polski kanclerz, kościół parafjalny w Beszowej Rycerskiej przez swoich przodków założony i uposażony, w którym też zostali pogrzebani, sam zaś ochrzczony, zburzywszy stary drewniany, wybudował nowy, cały z muru, zaopatrując go w księgi i naczynia do służby Bożej, jako też w wiele relikwij i ozdób drogocennych, wzmacniając też utrzymanie sług jego duchownych w dziesięcinach i dochodach, kościół ten wraz z całem jego uposażeniem oddaje braciom zakonu pustelników św. Pawła reguły św. Augustyna w klasztorze częstochowskim, a to za zgodą kapituły swojej krakowskiej oraz swoich bratanków a panów na Rytwianach, Wojciecha Jastrzębca proboszcza poznańskiego, scholastyka sandomierskiego i kanonika krakowskiego, Marcina kasztelana zawichojskiego i Ścibora podstolego łęczyckiego, patronów tegoż kościoła, jak również za zgodą i wyraźną wolą dotychczasowego jego rektora Fridona, któremu za to nadaje scholasterję w kolegjacie skalbmierskiej św. Jana (Chrzciciela); dokonując zarazem zamiany świeckiego kościoła parafjalnego w Beszowej Rycerskiej na kolegjacko-konwentualny t. j. zakonno-duszpasterski, dla pomnożenia w nim chwały Bożej przez śpiewanie godzin kanonicznych i większego zbudowania wiernych przez zakonników, biskup nadawca i ordynarjusz zachowuje prawo patronatu, w szczególności prezenty na rektora kościoła i zarazem przeora konwentu przy rodzie Jastrzębców linji męskiej, z zatwierdzeniem tegoż przez biskupa lub usunięcia go w określonych wypadkach, kiedy władza zakonna zwróci się do biskupa.*

*Oryg. pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. perg. IV. 4. 2. 3120) 52 × 35 + 14·8 średniej grubości, gatunku włoskiego, dość dobrze zachowany, z dziurą niewielką w środku zapewne wskutek wyżarcia pergaminu przez myszy, w kilku miejscach na zagięciach litery nieczytelne. — Brak już dzisiaj obu pieczęci (ob. niżej Reg. 2.), które*

**80.** [b] *tą samą ręką dopisane nad wierszem Oryg.* [c] remedio *Oryg., Kop. 1 i 2.* [d] testimonio *Oryg.* [e] heredi *l. c.* [f] Judici *l. c.* [g] ffredrico *l. c.*

**80.** [3] *Ob. wyżej Nr 59 str. 112 z przyp. 1.*

[4] *Ob. wyżej str. 28 w przyp. 12.*

[5] *Łagiewniki koło Wiktorowa w stronę Wielunia (ob. wyżej Nr 59 str. 112 z przyp. 4).*

*zwisały na różowo-zielonych sznurkach jedwabnych; po drugiej, kapituły katedry krakowskiej, pozostał fragment w zwykłym wosku, wyobrażający jedną z trzech koron herbu tejże kapituły. — Na odwrociu zapiski: a)* privilegium donacionis *ręką w. XV; b)* privilegium monasterii in Bessowa N° 18 *ręką końca w. XVI lub pocz. XVII; c)* Anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo die vero undecima mensis Decembris oblatum et ad acta officialatus Sandomiriensis ingrossatum. Stan. Broszkowic vic. eccles. coll. B. M. V. actorumque consistorii Sandom. notarius *(ob. niżej* **Kop** *2.); d)* In acta caesareo-regia terrestria Sandomiriensia die 12 mensis Novembris anno Domini 1808, Lib. 12 Transactionum perpetuarum pag. 661 nr 454 praesens privilegium ingrossatum esse testor. Josephus Wyszpolski actorum regens; *f)* ad N$^{um}$ 986$^{16}$ *ręką w pocz. w. XIX, numer ten wskazuje, że dokument wyjęty został z aktów fiskalnych austrjackich, podających fundusze duchowne a znajdujących się w Archiwum Głównem (Opis oryg. i odpis tekstu przez Z. Wdowiszewskiego, urzędnika tegoż Archiwum, ob. wyżej str. 39 Nr 21 i niżej Nr 131).*

***Kop. 1.*** *Współczesna, wpisana na ostatnich dwóch kartach wielkiego mszału pergam. Katedry Krakowskiej z wieku XIV w Archiwum jej Kapitulnem pod sygn.* Missale 8 *(ob. niżej* **Wyd. 2** *i Nr następny). — 2. Na luźnym arkuszu fol. o 2 kartach z 11 grudnia 1630 wypis z transumptu oryginału, oblatowanego naonczas w aktach oficjalatu sandomierskiego (ob. niżej pod tą datą i tutaj nieco wyżej* **Oryg.** *pod c). — 3.* Archivii ecclesiae cath. Cracov. Pars IX *z poł. w. XVII w Archiwum Kapit. Kat. Krakow. str. 332/35 z nagłówkiem:* Albertus Iastrzembiec Episcopus Cracouiensis Ecclesiam Parochialem secularem Fratribus Ordinis S. Pauli Primi Eremitae vti Patronus eiusdem concedit, cum certis ordinationibus boni regiminis et obligationibus. Cracoviae in Festo S. Dorotheae A° 1421. — *4. Lib. Benef. Długosza w odpisie z w. XVII w temże Archiwum* $\frac{2}{211}\frac{91}{13}$ *f. 488/9' z nagłówkiem:* Ecclesiae parrochialis in Banschowa militari in Collegiatam et Conuentualem erectio et Religiosorum de Conuentu Czanstochouiensi in eandem introductio et modus eligendi Priorem in ea describitur. — *5. W księdze żółtej (kopjarjusz beszowski) z r. 1663 str. 27/30 (nowa foljacja 14 i 15') z nagłówkiem:* Originale privilegium in Banschowa A. D. 1421 *i z zapiskiem na końcu, wskazującym źródło odpisu w tym kopjarjuszu:* Ex libro Beneficiorum Monasteriorum Diaecesis Cracouiensis sub sigillo Venerabilis Capituli Ecclesiae Cathedralis Cracouiensis extractum. Locus sigilli. Ioannes Chrysostomus Bodzęnta Apostolicus et Venerabilis Capituli Notarius mppa. Anno Domini Sexcentesimo Trigesimo die vero vndecima mensis Decembris oblatum et ad Acta Officialatus Sandomiriensis ingrossatum. Stanislaw Brroszkowicz vicarius ecclesiae Collegiatae B. M. V. Actorumque Consistorii Sandomiriensis *(w tekście zamiast tego błędnie:* Com. Sac.) Notarius *(wyraz ten opuszcz.)* mpr. *ob. wyżej* **Oryg.**; *o X. J. Chr. Bodzencie zob. wyżej str. 40 przyp. 1. — 6. W księdze zielonej z w. XVII str. 211/213 z tym samym nagłówkiem, co w* **Kop. 4.**

***Wyd. 1.*** *Piekosiński Franc., Kod. dypl. Kat. Krakow. II 467/69 nr DC z* **Kop. 3.** — *2. X. Polkowski Ignacy, Katalog rękopisów kapitulnych Katedry Krakowskiej w Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce T. III [W Krakowie, nakł. Akademii Umiej. 1884] 30/31 w przyp. z* **Kop. 1.** *wyd. niedbałe i błędne.*

***Reg. 1.*** *W Lib. Benef. Długosza III 125 z mylną datą dzienną* in die S. Trinitatis, *bo Długosz miał na myśli faktyczne oddanie parafji beszowskiej oo. paulinom, które właśnie wówczas nastąpiło wraz ze spisaniem inwentarza (ob. Nr następny). — 2. W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. w. XVIII pod* Nrus 18. Originale Privilegium Fundationis Bessoviensis In Pargameno Cum duobus Sigillis pendentibus ab Illmo Alberto Episcopo Cracoviensi Datt. Cracoviae AD: 1421 Fer. 5 Ipso Die S. Dorotheae V. M.

***Uw.*** *Akt niniejszy mówi o wymurowaniu nowego kościoła w Beszowej przez Wojciecha Jastrzębca biskupa krakowskiego (1413—1423), następnie prymasa arcybiskupa gnieźnieńskiego († 2. IX. 1436). Długosz dopowiada, iż wielki ten miłośnik i hojny dobrodziej oo. paulinów wystawił im w Beszowej, gdzie rad często jeszcze jako prymas przebywał, także i klasztor murowany:* excitavit etiam in eodem suis sumptibus adhuc vivens monasterio domum ex muro cum stuba caminata, palaciis, cellariis et cellis ceterisque coenobialibus officinis insignem, et piscinas aliquot ad usum fratrum et necessitatem exstruxit *(l. c. str. 126). Miał być nawet tutaj pochowany. Błędną tę wiadomość Bartosza Paprockiego (Herby rycerstwa polskiego [Kraków 1857] 142: Ciało jego leży w Beszowej w kla-*

*sztorze, który on sam nadał, fundował i zmurował, jako to listy tego tam klasztoru opowiedają. Tamże jest napis na grobie jego w te słowa:* „Hic jacet Albertus Jastrzebiec..."), *usunął już dawno ś. p. X. Zygmunt Dunin Kozicki w mało znanych a cennych swoich Miscellanea Historica (w Notificationes e curia principis episcopi Cracoviensis z r. 1894 str. 56/7:* De errore Paprocii in assignando locum sepulturae Adalberti Jastrzembiec archiepiscopi Gneznensis). *A jednak powtarza ją w swem studjum o kościele i klasztorze popaulińskim w Beszowej Adolf Szyszko-Bohusz (w Sprawozdaniach Komisyi do badania historyi sztuki w Polsce T. IX [W Krakowie, nakł. Akademii Umiej. MCMXIII] szp. 46/7). Niniejszem przytacza się w pełnem brzmieniu źródło Paprockiego, który je uzupełnił od siebie w sposób tak wielce niefortunny. Mieści się ono w księdze wizyty biskupa Filipa Padniewskiego drobnem, niewyraźnem i wyblakłem już dzisiaj pismem (Archiwum Kapit. Kat. Krakow. f. 61' str. 142 pod d. 1. XI. 1565):* Beschowa. Villa hereditaria conventus eiusdem in Beschowa ordinis S. Pauli primi heremitae ex Claro monte Czestochowa originem ducti. Ibidem est ecclesia conventualis et parochialis, murata, antiqua et singulari structura, fundata per Albertum Jastrzembiecz Posnaniensem primo, postea Cracoviensem episcopum, ultimo archiepiscopum Gneznensem. Cuius indicium in charta pergamenea in stallo appensa est in hunc modum: „Hic *[Paprocki dodaje:* jacet] Albertus Jastrzembiecz genere nobilis in Lubnicze natus, primum Posnaniensis ecclesie episcopus, dum anno Domini M. quadringentesimo XII *[rządy objął dopiero w r. 1413]* ad ecclesiam Cracoviensem translatus exactis XII ad ecclesiam metropolitanam Gneznensem anno Domini MCCCXIII *[znów mylnie, widocznie błąd kopisty]* iterum transfertur, sedit ibi annis XIII. Mortuus est in villa Mnichowicze anno Domini 1436, die solis secunda mensis Septembris in eadem ecclesia traditus sepulturae. Ecclesiam in Beszowa transtulit in regularem ordinis S. Pauli primi heremitae anno Domini 1421, ubi monasterium ex muris construxit et dotavit. Cuius tempore Cruciferi in Prussia bello ingenti per D. Wladislaum regem Poloniae prostrati sunt". — *Prymas Jastrzębiec umarł, według świadectwa Długosza, we wsi Mnichowicach na Mazowszu (dzisiejsze Miechowice w pow. grójeckim) d. 1 września r. 1436 i pochowany został w swojej katedrze przed kapitularzem (Hist. Polon. T. IV 575:* et in ecclesia Gnesnensi ante capitulare sub urna aerea sepelitur); *różnica w dniu śmierci tłomaczy się tem, iż umarł w nocy z pierwszego na drugiego września.*

In nomine Domini amen. Albertus Dei gracia episcopus Cracouiensis, regni Polonie cancellarius, ad perpetuam rei memoriam. Ad regimen ecclesie Cracouiensis disponente Domino deputati, | inter ea, que nostris insident humeris, et ad id precipue, ut ad laudem et gloriam Dei et fidelium profectum animarum in cunctis ordinacioni nostre subiectis ecclesiis cultus divinus, quem nostris augeri de|sideramus temporibus, vigeat et accrescat, ferventibus votis intendimus et operose sollicitudinis studium inpartimur. Inde est, quod piis et devotis precordiis ecclesiam parrochialem in Banschowa | Militari[a 1] diocesis nostre Cracouiensis prosequentes et desiderantes affectu devocionis spiritualis, ut in ea, que a nostris progenitoribus fundata et dotata existit et in qua corpora illorum requiescunt, nosque in illa gracia spirituali sacro fonte baptismatis ad vitam regenerati sumus eternam, et quam structuris eius dirutis ligneis, a fundamentis muris edificavimus in sublime, ac libris vasisque ad ministerium sacrum Sanctorumque pluribus et venerandis reliquiis ac ornamentis aliis preciosis decoravimus, ac pro ministrorum eiusdem sustentacione ampliavimus decimas, redditus et proventus, queque hactenus per clericum secularem regi et gubernari consueverat, laudis divine in horis canonicis et aliis divinis offi-

**81.** [a] Banschowa militari *Oryg. i Kopje wyjąwszy Kop. 3:* Beszchowa

**81.** [1] *Beszowa Rycerska w ziemi wiślickiej, dziedzina Jastrzębców z Łubnicy, z kościołem parafjalnym, posiadającym relikwje Świętych i odpusty ob. wyżej Nr 4 str. 6/8, dziesięciny jak wyżej Nr 19 i nn. str. 38 i nn., prebenda w tymże kościele j. w. Nr 67 str. 125.*

ciis iugiter resonet iubilacio, cultusque divinus cum debita veneracione tanto stabilior tantoque devocior perpetuo perseveret, quanto viri religiosiores, ex quorum conversacione Deo grata et inspicientibus placida considerantes eandem non solum instruantur, sed eciam reficiantur, ordinati fuerint in ipsa ecclesia et instituti. Premissis itaque sollicite digneque intra pectoris nostri claustra digestis ac salubri meditacione perlustratis, piis ducti consiliis dignisque studiis excitati, ad sacre religionis viros fratres ordinis Heremitarum S. Pauli sub regula S. Augustini professos monasterii in [Cza][b]nstochow dicte diocesis nostre, aciem mentis nostre direximus, de venerabilium fratrum nostrorum capituli nostri Cracouiensis, necnon venerabilis Alberti Jastra(m)becz[c] prepositi Poznaniensis et scolastici Sandomiriensis ac canonici Cracouiensis ecclesiarum, nobiliumque Martini castellani Zavichostensis et Stiborii subdapiferi Lanciciensis militum fratrum et dominorum de Rithwani[d], nepotum nostrorum[2], ac ceterorum patronorum dicte ecclesie consensu, voluntate eciam honorabilis nobis in Christo dilecti Fridonis[3] rectoris ipsius ecclesiae parrochialis in Banschowa Militari[a], cui horum intuitu de scolasteria ecclesie collegiate S. Johannis in Scarbimiria predicte nostre diocesis in titulum beneficii perpetui assignari consueta providimus, et quem ab ipsa ecclesia in Banschowa Militari[a] et eius cura absolvimus, ad hoc spontanea et expressa accedente[e], ecclesiam predictam in Banschowa Militari[a], quam sic collegiatam et conventualem[4] in nomine Domini ereximus, creavimus et ordinavimus ac tenore presencium erigimus, creamus et ordinamus, cum omnibus et singulis decimis, redditibus, censibus, proventibus, agris, pratis, silvis, aquis, lacubus, piscinis aliisque iuribus et pertinenciis suis ita donacione perpetua concessimus et contulimus ac concedimus et conferimus

**81.** [b] *litery wytarte na zagięciu Oryg.*, Czenstochowa *Kop. 3*, Częstochow *Kop. 5* [c] Jastrambecz *Kop. 1*, Jastrabecz *Kop. 2*, Jastrambecz *Kop. 3*, Jastrzembiec *Kop. 4*, Jastrąbecz *Kop. 5*, Jastrabiec *Kop. 6* [d] Ritwany *Kop. 1*, Rythwany *Kop. 2*, Rythwiany *Kop. 3 i 5*, Rithwani *Kop. 4 i 6* [e] (voluntate) *dodaje niepotrzebnie Wyd. 1*

**81.** [2] *Rytwiany i ich dziedzice, bratankowie biskupa Wojciecha Jastrzębca ob. wyżej Nr 64 str. 118 z przyp. 1.*

[3] *Fridon, ostatni pleban świecki kościoła beszowskiego, był synem Macieja z Jarosławia i kształcił się w nowo założonym Uniwersytecie Jagiellońskim od r. 1411, w którym się zapisał za rektoratu mistrza Łukasza z Wielkiego Koźmina* (Album studiosorum Univers. Cracov. *T. I [Cracoviae 1887] 31). Scholastyk kolegjaty szkalmierskiej, iż zrezygnował z parafji beszowskiej, został niezadługo i w swej diecezji przemyskiej za rządów światłego i mądrego biskupa Dra Jana Śledzia z Lubienia kanonikiem katedralnym i to drugim z rzędu fundi Pnikut (ob. skład kapituły tejże ułożony orzez ś. p. X. scholastyka Pawlowskiego a zamieszczany w dawniejszych schematyzmach diecezji przem., gdzie jest wszakże nazwany Fredrą!). Wielki miłośnik ksiąg, zwłaszcza kościelnych, skarbiec katedry przemyskiej wzbogacił darowanym przez siebie mszałem i psałterzem* (Analecta ad historiam iuris canonici in dioc. Premisl. ed. B. Ulanowski *w Arch. Kom. Histor. T. V 428 gdzie „Fridronem" zwany); w Bibljotece zaś Jagiellońskiej przechowuje się do dziś dnia biblja w kod. pergam. 290 z w. XIII/XIV, będąca niegdyś jego własnością, otrzymana w darze od Feliksa z Laszek kanonika przemyskiego fundi Pnikut w r. 1512, potem Dra i dziekana katedry przem. (ob. Schem. diec. przem. l. c., np. z r. 1898, który mam pod ręką, na str. 21 i 19 tudzież Dra Wład. Wisłockiego Katalog rkpsów Bibl. Uniw. Jagiell. [Kraków 1877] 102 Kod. 290 i str. 205 Kod. 670 i 675, gdzie mowa o studencie Marku bratanku kanonika Fridona.*

[4] *Szpetnie się myli Słown. Geogr. T. XV 1 [1900] 116/17, uważając „probostwo beszowskie za należące do uposażenia scholastyka kolegjaty w Skalbmierzu i że podniesione ono zostało do godności kolegiaty". X. S. Ch. w Enc.Kośc. XVII (1892) 476 mniema, iż proboszcz beszowski został przeniesiony do wsi Skalmierza.*

per presentes, quod idem fratres monasterii Czanstochouiensis hac vice duntaxat unum de conventu eorum virum dignum et ydoneum, per nos instituendum et confirmandum, in priorem dicte ecclesie et rectorem eligant et nobis nominent et presentent, qui curam animarum in illa gerat diligenter et una cum tot fratribus aliis eiusdem ordinis de dicto conventu Czanstochouiensi, tociens quociens opus fuerit, adiungendis et ad nutum superioris, si expedierit, revocandis, quot[f] de facultatibus et proventibus ipsius ecclesie absque penuria pro tempore poterunt sustentari, laudabiliter in horis canonicis voce psallendis aliisque in ipsa ecclesia officiis deserviant in divinis. Verum dum et quociens deinceps in perpetuum ecclesiam ipsam per cessum vel decessum seu deposicionem prioris pro tempore aut alio quovis modo vacare contigerit, fratres, qui pro tempore circa dictam ecclesiam conventualem in Banschowa Militari[a] stabunt et degent, servatis viis canonicis unum de collegio ipsorum in Banschowa Militari[a], si dignus reperiri inter eos poterit, alioquin unum de numero [fratrum][g] in conventu predicto Czanstochouiensi ydoneum et lingwam Polonicam predicareque in ea scientem[5] sibi eligant priorem et rectorem dicte ecclesie in Banschowa Militari[a], ac sic [electum prefati]s[g] nepotibus nostris aliisque patronis ipsius ecclesie, ad quos ius presentandi rectorem eiusdem pertinebat ab antiquo et quod sibi expresso reservarunt et nos reservamus, eisde[m eorumque here][g]dibus et successoribus propinquioribus de domo Jastrabecz[c], per lineam masculinam duntaxat ex eis descendentibus, nominare et consensum eorum tamquam ecclesie patronorum [in ipsum petere; ip][g]sique nepotes et patroni ceterique eorum successores huiusmodi in sic electum absque contradiccione et difficultate qualibet consentire, et eum[h] nobis et successoribus nostris simul [cum dictis][k] fratribus de Banschowa Militari[a] presentare tenebuntur, per nos et successores eosdem confirmandum in priorem et instituendum in rectorem ecclesie memorate. Preterea de dictorum [fratrum nostr][g]orum capituli Cracouiensis consensu statuimus et ordinamus, ut quocienscumque causa manifesta et racionabilis id exposcet, seu si prior dicte ecclesie in Banschowa Militari[a] nimis negligens et remissus seu dilapidator[i] inventus fuerit aut incontinenter vixerit vel si tale quid egerit, pro quo merito visitatoribus et superioribus sui ordinis de dicto conventu Czanstochouiensi videatur amovendus, visitatores et superiores ipsi denuncient nobis seu successori nostro episcopo Cracouiensi pro tempore, ut illum, postquam hoc nobis vel sibi denunciatum fuerit, absque iudiciorum strepitu, circa regulares personas corrigendas et reformandas de iure non servando, a regimine dictorum prioratus et ecclesie in Banschowa Militari[a] amoveamus seu amoveat cum effectu et deponat. In quorum omnium testimonium premissorum et robur perpetuum nostrum et dicti capituli nostri sigilla presentibus sunt appensa. Actum et datum Cracouie, feria quinta ipso die S. Dorothee virginis in loco capitulari in ecclesia nostra Cracouiensi anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo primo. Presentibus et consencientibus venerabilibus et honorabilibus viris Johanne decano, Andrea Myschca archidiacono, Nicolao Pyenaschconis preposito, Kelcio cantore, Nyemerza de Chrzelow custode S. Flo-

**81.** [f] quod *Kop. 1 i 3* [g] *dziura Oryg.* [h] cum *Kop. 3 i Wyd. 2* [i] delapidator *Oryg.*

**81.** [5] *Dowód w tem oczywisty, iż w konwencie częstochowskim byli także wtedy i nie Polacy.*

riani, Dywissio preposito Scarbimiriensi, Petro de Kobilany[j] decano Poznaniensi, Nicolao de Lapanow preposito, Pelka de Grabowo[k] decano Kelciensibus, magistris Stanislao de Scarbimiria, Johanne de Falcow doctoribus, Petro Wolffram scolastico Gnesnensi licenciato, Nicolao Hinczonis baccalario decretorum, Jaroslao de Sluszow[l], Johanne Pella preposito Cruschwiciensi, Jaschcone de Lubanya[m], Jaschcone Budconis, Blaschcone, Clemente Radomski, Martino Bassarabski, Nicolao de Moscorzow custode Kelciensi et Johanne Drzemlik[n] canonicis ecclesie Cracouiensis, et aliis quam pluribus[o] testibus fidedignis.

## Nr 82.

*(W Beszowej Rycerskiej) 19 maja 1421.*

*Inwentarz kościoła beszowskiego, sporządzony przy oddaniu jego sprzętów Przecławowi przeorowi i jego braciom (pustelnikom św. Pawła) przez dotychczasowego jego rektora Fridona, spisany zaś przez Othirę (notarjusza publicznego).*

***Oryg.*** *Zapisek wciągnięty na przedostatnie karty (f. 427' i 428), pisane dwuszpaltowo, wielkiego mszału pergaminowego Katedry Krakowskiej z wieku XIV w Archiwum jej Kapitulnem pod sygnaturą* Missale 8, *w którym następuje tą samą ręką przepisany przywilej oddania kościoła parafjalnego w Beszowej Rycerskiej przez Wojciecha Jastrzębca biskupa krakowskiego oo. paulinom częstochowskim (ob. Nr poprzedni), a zatem ręką notarjusza publicznego Wojciecha Othiry z Lutomia.*

***Wyd.*** *X. Polkowski I., Katalog rękopisów kapitulnych Kat. Krakow. l. c. str. 29 w przyp. (ob. wyżej str. 144), wyd. liche, niedbałe miejscami haniebne, przyczem mszał rzeczowy X. I. P. ma za pochodzący z w. XV a w Katedrze Krakow. jakoby z daru kanonika Jana Gosławskiego z r. 1489, o czem w całym mszale niemasz żadnej wzmianki.*

***Uw.*** *Za oryginał w utartem znaczeniu należałoby uważać dokument, wystawiony w formie aktu notarjalnego. Ale czy taki akt istniał, t. j. czy został oddzielnie sporządzony? Rzeczą to jest więcej aniżeli wątpliwą wobec zupełnego braku zachowania się tego rodzaju aktów u nas. Tradycyjnie i w tym wypadku przy zmianie rządów a nawet charakteru kościoła parafjalnego w Beszowej Jastrzębców, spis jego rzeczy sporządzono drogą zwyczajową, t. j. wciągnięto do księgi liturgicznej, do mszału i to jak się zdaje należącego do samego X. biskupa fundatora Wojciecha Jastrzębca i oczywiście przez niego sprawionego, albo do jednego z owych sześciu miejscowych (pięć w Beszowej i jeden w Rytwianach), o których jest mowa w pierwszym dziale inwentarza. Zaczem zapisek ten zastępuje formalnie oryginał i posiada wartość jego, dlatego położyło się jako oryginał a nie kopję. — Co się tyczy zawartości nieoceniowego tego inwentarza, pisanego continuo, uwidacznia się ją w edycji niniejszej w czterech osobnych działach, na które się składają księgi, naczynia święte wraz z relikwjami, aparaty i reszta sprzętu kościelnego; dwa te ostatnie są w spisie nieco z sobą zmieszane. Doniosły to jest pomnik do dziejów służby Bożej w naszym Kościele na dużej i starej parafji wiejskiej; starszego i tak pełnego żaden z kościołów u nas wiejskich nie posiada. W przeciwieństwie do innych inwentarzy kościelnych księgi zajmują w nim pierwsze miejsce, po nich dopiero idą naczynia i sprzęty, wreszcie szaty. Wykaz ten ksiąg kościelnych szczegółowy stwierdza przedewszystkiem obfity a nawet bardzo obfity ich zasób, jak na zwyczajną parafję wiejską. Tylko dwoma czynnikami można tłumaczyć sobie ich bogactwo w ilości tylu (36) woluminów: hojnością współczesnych patronów kościoła, którzy go ufundowali jeszcze w wieku XIII, a teraz w r. 1407 za staraniem nadewszystko Wojciecha Jastrzębca biskupa poznańskiego wystawili na miejscu drewnianego, małego, kościół nowy, murowany z cegły i ciosu wraz z domurowanym przez tegoż biskupa później klasztorem; tudzież zapobiegliwością ówczesnego jej a ostatniego jej plebana świeckiego X. Fridona,*

---

**81.** [j] Kobylany *Kop. 1 i 2, Wyd. 2* [k] Grabowa *Kop. i Wyd. 2,* Grabow *Kop. 2 i 3 oraz Wyd. 1.* [l] Sluzow *Kop. 1* [m] Lubanye *Kop. 1,* Lubania *Kop. 2 i 3, Wyd. 1 i 2* [n] Drzemliz *Kop. 3 i Wyd. 1,* Drzemlis *Kop. 4,* Drzemlisz *Kop. 5 i 6.* [o] plurimis *Kop. 2.*

*który, jak się wspomniało już wyżej (str. 146 w przyp. 3), był synem diecezji przemyskiej rodu mieszczańskiego, z Jarosławia, i miał wykształcenie uniwersyteckie, a był przytem miłośnikiem książek. W chwili przekazu Beszowej oo. paulinom niektóre księgi X. Fridon miał przy sobie, on to bowiem w inwentarzu zowie się* dominus, *jak np. historję scholastyczną czyli biblijną; można mu tedy przyznać zasługę pomnożenia skarbów książkowych przy kościele beszowskim, nabytych lub sporządzonych w Krakowie, jak np. psalterza łacińskiego z przekładem niemieckim (o którym wspominałem już przed laty w lwowskim Pamiętniku Literackim III 676), kroniki Marcina Polaka i t. d. Poza książkami szkolnemi i naukowemi są same księgi liturgiczno-chórowe w liczbie tak pokaźnej jak co najmniej w kolegjacie i homiletyczne tudzież kaznodziejskie, te ostatnie bezimienne, wyjąwszy nieodzownej podówczas postylli Konrada z Waldhausen z w. XIV. Znaczna ilość ksiąg kościelnych w starej Beszowej a nie ich rodzaj stanowi ich osobliwość. Pod tym względem może pójść śmiało w zawody z bibljotekami far i kolegjat miejskich. Ciekawem byłoby jej zestawienie z późniejszym a najstarszym inwentarzem bibljoteki kościelnej w diecezji warmińskiej z r. 1450, jaki posiada kościół parafjalny w Rössel (katedralny ma go dopiero z czasów polskich z r. 1578), ogłoszonym w rozprawce X. Dra Józefa Kolberg'a profesora teologji w Liceum Brunsberskiem Hosianum (Zur ältesten Geschichte der Pfarrkirche in Rössel. Braunsberg, Druck der Ermländischen Zeitungsdruckerei 1907, 8° str. 24). Z czasów paulińskich Beszowej dochował się* Catalogus librorum Bibliothecae Bessouiensis *w księdze żółtej z r 1663 z przybytkami z r. 1673, przy końcu tomu na czterech kartach nlb.; pomnik ten należy już do innego działu, do bibljotek zakonnych. Można w nim jeszcze znaleść ślady ksiąg rękopiśmiennych, wymienionych w inwentarzu niniejszym z r. 1421, zwłaszcza chórowych, w których miejsce weszły potem edycje reformy rzymsko-trydenckiej. Również i inne działy tego inwentarza kościelnego zawierają pożądane bardzo wskazówki do poznania ozdoby domu Bożego podtenczas i sprawowania w nim nabożeństwa. Zwłaszcza relikwje Świętych zostawały w wielkiem poszanowaniu, miały one spis osobny sporządzony przez oo. paulinów miejscowych pewnie w wieku XV lub najpóźniej XVI, jeżeli nie zaraz po objęciu kościoła. Zachowały się też wieki całe wcale bezpiecznie nietylko w skarbcu i to najznaczniejsze, skąd je od czasu do czasu w niedziele i we święta wynoszono do kościoła na ołtarz wielki, gdzie odbierały cześć od wiernych, ale także w starodawnem cyborjum, t. j. schowku sakramentalnym, wykutym w murze prezbiterjum obok wielkiego ołtarza zazwyczaj po stronie ewangelji, lub wreszcie w tekach na ołtarzach; do starych a znacznych, imiennie wyszczególnionych i poświadczonych przywilejem na nie odpustowym Jarosława arcybiskupa gnieźnieńskiego i innych biskupów, sufraganów jego z r. 1365, przybywały z czasem i to coraz liczniej nowe i drobniejsze, niezawsze oddzielone od siebie i nienazwane po imieniu. Profanacji i częściowemu zniszczeniu uległy w czasie najazdu węgierskiego w r. 1657, kiedy kozacy plądrując cały kościół i łupiąc konwent, nie oszczędzili tek drewnianych z relikwjami stojącym na ołtarzu, strącili je na ziemię i połamali. Po restauracji założono nowy a bardzo szczegółowy inwentarz konwentu, skarbca i aparatów kościoła beszowskiego za przeorstwa O. Dionizego Klękowskiego, spisany w marcu i kwietniu r. 1670 i wciągnięty do powstałej naówczas z tejże okazji księgi t. zw. żółtej (od takiejże oprawy), w części jej drugiej, w części zaś pierwszej zawierającej odpisy przywilejów i dokumentów kościoła i konwentu beszowskiego (kopjarjusz beszowski). Niewątpliwie ustępem najciekawszym w dziale tym inwentarzowym jest rozporządzenie prowincjalskie O. Augustyna Kordeckiego, który był tutaj dawniej podprzeorzym, w sprawie relikwij ówczesnych kościoła beszowskiego, jakie one są i jaka jest o nich wiadomość. Bardzo rozumny to memorjał, dający chlubne świadectwo o zmyśle krytycznym jego autora, a przytem rzucający światło na wzmianki o relikwjach Świętych z wieku XIV oraz w inwentarzu z roku 1421; z tego względu zamieszcza się go zaraz poniżej w przypisie. — Tak więc pomnik iwwentarzowy z r. 1421, zamieszczony tutaj w poprawniejszej edycji aniżeli ją miał dotychczas, budzi zainteresowanie naukowe, zarówno ze względu na swoją starodawność, pochodzi bowiem z doby przedhusyckiej, jak i powstanie swoje i przyczynę spisania przy oddawaniu kościoła parafjalnego innemu rządcy, wreszcie na pełną zawartość, która pozwala wejrzeć nietylko do skarbca kościelnego, ale i na ołtarz i we wnętrze kościoła w czasie nabożeństwa.*

De anno Domini millesimo CCCC°XXI° die lune | XIX[a] mensis maii, que fuit in crastino Sancte Tri|nitatis, Inventarium in ecclesia Banschouiensi[a] | post regimen domini Fridonis[1] de rebus infrascriptis:

*(Księgi liturgiczne i kościelne).* Et primo quinque libri missales et sextus dicitur[b] esse in Ritwiani[c 2]. Item unum commune Sanctorum, duo antiphonaria[d], unum legendarium. Item tres viatici. Item tria psalteria. Item unum gradale[e]. Item scholastica historia[3], quam dominus habet penes se. Item passionale[4]. Item summa Pisana[5]. Item postilla[f] Conradi[6]. Item glosa[g] super psalterium brevis et canonice epistole[7] et[h] alii sermones[h]. Item sermones de Sanctis. Item psalterium Latinum cum Theutonico[i 8] et glosa[g] super canticum. Item[h] comentum Sedulii[h 9]. Item liber compendii[j] theologice veritatis[10]. Item manipulus florum[11]. Item[k] cronica Martiniana[12]. Item liber summe Pisane[l] in alia volumine. Item sermones dominicales in pargameno. Item omelie dominicales in papiro. Item ewangelia[m] dominicalia cum epistolis et glosa ordinaria et interlineari[n]. Item ewan-

**82.** [a] Banschoviensi *Wyd.* [b] eorum *Wyd.* [c] Ritviany *Wyd.* [d] antyphonaria *Wyd.* [e] graduale *Wyd.* [f] postillę *Wyd.* [g] glossa *Wyd.* [h—h] *brak Wyd.* [i] theutonica *Wyd.* [j] Comperdi *Wyd.* [k] florum item *Wyd.* [l] pisana *Wyd.* [m] euangelia, evangelia *Wyd.* [n] initiarum *Wyd.*

**82.** [1] *O ostatnim tym plebanię świeckim parafji beszowskiej czyt. Nr poprzedni na str. 146 w przyp. 3.*

[2] *W kaplicy zamkowej, gdzie był jeden X. prebendarz (ob. wyżej Nr 64 str. 118/119 i Nr 67 str. 125) W kościele beszowskim było pięć mszałów, odpowiednio do ilości rezydujących przy nim kapłanów: dwóch wikarjuszów i trzech prebendarzy (ob. wyżej Nr 68 str. 126). Osobnego kaznodziei nie było.*

[3] *T. j. historja biblijna mistrza paryskiego Piotra Comestora z Troyes, członka zgromadzenia Wiktorynów (r. 1170), t. j. kanoników regularnych u św. Wiktora w Paryżu.*

[4] Passionale de Sanctis *to t. zw.* Legenda aurea *od tytułu pierwszej edycji bazylejskiej w r. 1470 zbioru żywotów świętych, głównie męczenników, porządkiem roku kościelnego, kompilacja Jakóba z Viraggio (de Voragine) pod Genuą (dzisiaj Varazze) Z. K. z prowincjała lombardzkiego (1267/86) arcybiskupa genueńskiego (od 1290 † 13. VII ok. 1298); był ten hagjograf i teolog niemniej sławnym kaznodzieją, którego* Sermones de Sanctis, de tempore, quadragesimales *i* de BMV *były często drukowane w końcu w. XV od r. 1484 b. m. i r. w 3 t.*

[5] *Summa pizańska, t. j.* Summa de casibus conscientiae, *ułożona porządkiem alfabetycznym przez Bartłomieja z San Concordia Z. K. w Pizie, zwanego dlatego Pizańczykiem i tamże † 11. V. 1347, bardzo rozpowszechniona nosiła różne nazwy:* Pisana, Pisanella, Bartholomea, Magistruccia.

[6] *Konrada z Waldhausen w Austrji Górnej, zaczem zw. też* Conradus ab Austria, *kanonik regularny augustjański, † 8. XII. 1369 w Pradze.*

[7] *To nie są księgi pokutne, ale listy apostolskie w Piśmie św. poza Pawłowemi.*

[8] *Ob. w Uw. na str. 149 w. 6/10.*

[9] *To komentarz Seduljuszowego* Paschale carmen *(Seduljusz teolog i poeta chrześcijański z pierwszej połowy V wieku, jako autor szkolny w t. zw. wiekach średnich jeszcze nieznany), sporządzony przez teologa i pisarza muzycznego Remigjusza z Auxerre Z. B. († 2. V. ok. 908), który jeszcze jako nauczyciel siedmiu sztuk wyzwolonych napisał cały szereg komentarzy w formie glossy do dzieł szkolnych, jak Capelli, Donata, Seduljusza, Boecjusza, dystychów Katona i t. p.*

[10] *Hugona ze Strasburga Z. K. przeora tamże i teologa z drugiej połowy w. XIII, podręcznik ten utrzymywał się bardzo długo, prawie przez lat czterysta.*

[11] Manipulus florum *a w inkunabułach* seu sententiae patrum *Tomasza z Irlandji zw. Hibernicus z Palmerstown zw. Palmeranus lub Palmerstonus, który był profesorem Sorbony, † 1269 (?).*

[12] Chronica summorum Pontificum Imperatorum ac de VII aetatibus mundi *do r. 1277, kompendjum kroniki świata Marcina Polaka Z. K. (Niemcy mają go za Czecha z Opawy), pe-*

gelia[m] de Sanctis per circulum anni. Item epistole de Sanctis cum glosa ordinaria et interlineari[n]. Item ewangelia[m] quadragesimalia cum glosa ordinaria et interlineàri[n]. Item parvus libellus in pargameno continens sermones.

*(Naczynia święte i relikwje).* Item quinque calices, tres deaurati et duo argentei. Item due monstrancie deargentate deaurate[13]. Item due monstrancie cupree deaurate et replete reliquiis. Item ladula ornata lapidibus, in qua sunt tres capsulle[o] sericee et quarta de tella, replete reliquiis Sanctorum. Item una cistula lignea, eciam cum reliquiis repleta. Item due pixides oburnee cum reliquiis. Item ladula[p] formosa[q] circumducta tafeto viridi, plena ossibus Sanctorum. Item due burse rubei coloris et tercia maior, que dominicis diebus exponitur ad altare cum reliquiis. Item quatuor capita Sanctorum, duo videlicet XI Milia Virginum, et tertium de legione Thebeorum, et quartum sancti Victoris[14]. Item

**82.** [o] capsule *Wyd.* [p] laudula *Wyd.* [q] formasa *Oryg.*

*nitencjarza apostolskiego i kapelana papieskiego, zmarł mianowany przez Mikołaja III arcybiskupem gnieźnieńskim w drodze do Polski, w Bolonji 1278 po 22 czerwca.*

**82.** [13] *W podanym niżej w Uwadze inwentarzu skarbca i aparatów kościelnych kościoła beszowskiego w księdze żółtej w dziale pierwszym* „Ex argento“ *zaraz na pierwszem miejscu (f. 152) opisana jest bardzo prawdopodobnie jedna z tych monstrancyj z r. 1421, jaka dochowała się do czasów O. Kordeckiego:* „Monstrancia srebrna staroswiecka odlewana, wszytka złocista, z osmią osob niewielkich odlewanych srebrnych złocistych; w ktorey monstrantiey na niektorych mieyscach odłamąno niektore stuczki, mianowicie na wierzchu pod krzizęm y na boku lewym y na prawym poginęły, v spodku złąmana iest stuczka y krzizyk, niedostaie tesz blisko rękoiesci przi koronkach y filarkach wielu stuczek, ktore poobłamano, a nikt inszy tylko chłopcy zakristianscy“.

[14] *Za czasów O. Augustyna Kordeckiego były tylko już trzy głowy. Wywód jego w mandacie prowincjalskim o relikwjach Świętych w tymże kościele beszowskim, zamieszczony w księdze żółtej w części jego inwentarzowej z lat 1663 do 1670 f. 167 i vo z przyczyn, wyłuszczonych powyżej w Uwadze, przywodzi się tutaj w całości:*

De reliquiis Sanctorum.

In ecclesia nostra Bessouiensi duo reperiuntur instrumenta:

1[mum]. Privilegium cum indulgentiis illustrissimi ac reverendissimi domini Jaroslai archiepiscopi Gnesnensis[1].

2[dum]. Regestrum reliquiarum a patribus nostris antiquitus conscriptum in sacristia relictum.

Quae autem illae sint reliquiae et quorum Sanctorum, ex seipsis, quoniam nullas notas habent appositas, non possunt dignosci.

Ex privilegio docemur trium ad minimum reliquias Sanctorum hic servari, scilicet sancti Seuerini, sanctae Sapientiae et de Undecim Millibus Virginum unam pluresve particulas. Quia vero a magnae authoritatis et dignitatis viro, archiepiscopo Gnesnensi et Regni primate, praefatorum Sanctorum reliquiae authentico testimonio notantur, et a duobus item Ladimiriensi[a] et Vladislauiensi ecclesiarum episcopis cum auctione indulgentiarum in eodem privilegio confirmantur, constat notabiles debere esse particulas. Opinor proinde tria capita et fistulam praefatis testimoniis notari: nam hae solae notabiles sunt, et unum ex tribus capitibus annexam habet chartulam pargameneam sancti Victoris militis ex legione Thebaeorum. Omnes deinde quatuor supra nominatae particulae uniformiter viridi serico involutae et thecis crassioribus inclusae cultui publico in altari maiori ad obtinendum indulgentias, quas praefati archiepiscopus et episcopi perpetuas concesserunt, exponuntur.

Cum ergo constet ex chartula exterius annexa caput unum esse sancti Victoris militis ex legione Thebaeorum, apparet reliqua duo capita cum fistula, que nullas habent exterius annexas chartulas, privilegio designari. Proinde si notae aliquae non reperientur interius, ex futuris, cuiusnam sit utrumque caput, dignosci aliquomodo poterit.

Caeteras ex reliquiis Sanctorum et Sanctarum particulas in regestro notatas, eo ipso quod in testimonio authentico non recensentur, recte colligitur minutiores fuisse. Paucae earum hucusque circa imaginem ligneam Beatissimae Virginis in sacristia vitro obseratae et schedulis

due cruces argente(e)[r] deaurate et tercia pars repleta est reliquiis. Item thabule replete reliquiis lignee. Item tabula noviter picta Beate Virginis cum reliquiis ornata.

*(Aparaty).* Item XI casule: una videlicet de axamento optima et alie octo de serico optime et due antique[h], una de hanassio[s] et alia de purpura, cum suis ornatibus et attinenciis, videlicet albis[h], humeralibus, stolis, manipulis et cingulis. Item septem cappe optime: una de damasco viridi et alie de serico, variorum colorum. Item quatuor dalmatice de serico optime, variorum colorum. Item quinque palia seu cortine altariorum nova et bona. Item quinque corporalia.

*(Reszta sprzętu kościelnego).* Item quatuor candelabra stanganea, videlicet duo parva et duo magna. Item campanule seu mole quatuor. Item tria stamina[15] sericea[t] seu purpurea, duo antiqua et unum novum. Item alia duo stamina[15] damasci viridi coloris. Item[h] pulvinar purpureum[h]. Item cusinus de axamento rubeo. Item tria thapecia. Item duo nova bona vexilla et duo antiqua. Item quatuor dalmatice de tela flavea cum albis, in quibus ceroferarii incedunt. Item[h] forme pro pistandis oblatis[h]. Item duo altaria viatica seu portatilia. Item quatuor ampulle stangnee. Item unum turibulum[u] cupreum. Item unum capucium flaveum domini. Item quatuor ciste, in quibus res ecclesiastice servantur et una almaria[v]. Item unum lavatorium[w] ferreum. Item quinque manuter(g)ia. Item una cista in sacristia[x] inferiori. Item velum templi. Item de mercurio una pixidis. Item tres lapides maiores albi et sex parvi, item quatuor flavei et duo brunatici et duo viridi lapides. Et alie res ecclesiastice levis valoris multe.

**82.** [r] argente *Oryg.* [s] hanasio *Wyd.* [t] serica *Wyd.* [u] turibulium *Wyd.* [v] almacia *Wyd.* [w] levatorium *Wyd.* [x] secristia *Oryg.*

**82.** [15] *To tylko szerzynki być mogą.*

signatae videntur. Plures (:apparet:) fuerunt in ciborio veteri in asseribus latericiis exterius inclusae vitro, similiter obseratae, uti coniecturare licet ex uno assere ciborii, qui in sacristia habetur.

De caeteris nil constat; verum videatur de illis scriptum piae memoriae reverendi patris Gregorii Teretii[2] regestro reliquiarum adnotatum, in quo ille opinatur capitibus multas reliquiarum inclusas esse. An ita sit, reseratio indicabit. Quia vero capita superius praenominata in irruptione Vngarorum a Kozacis de altaris ex thecis ligneis in terram deiecta, et ex magna parte comminuta sunt, curet reverendus pater prior ea componi et reintegrari. Nam etsi in multas partes fracta sunt, partes tamen non dissiluerunt propter involucrum quo continentur.

Demum reliquias quaecunque et ubicunque sunt, distrahi authoritate mea provinciali prohibeo, et censuram admodum reverendi patris Andreae Gołdonowski provincialis[3] contra raptores reliquiarum huius loci in scripto latam confirmo. Insuper reverendo patri priori loci committo et demando, ut reliquias tam de ligneis frustis ciboriis, quam de imaginibus antiquis et ubicunque reperiri poterunt, omnes colligat et in cistulas parvas separatim cum suis signis reponat: cistulas vero minores cum reliquiis inclusis in unam maiorem cistam, in qua ante fuerunt depositae reliquiae, includat: ibique teneantur, donec pro illis reliquiarum aliquod decens et a fabro factum, in quo exponantur publico cultui, ordinetur.

Fr Augustinus Kordecki
Prouincialis mppa.

[s] Casimiriensi *w księdze żółtej.*

[1] *Ob. wyżej Nr 4 str. 6/8 i str 103 Nr 52 w Uw. z przyp. 1.*

[2] *O. Grzegorz Teretius * w Tyńcu Kaliskim z uczciwych rodziców, w zakonie od r. 1617, trzech prowincjałów sekretarz, † 30 maja 1660:* fratrum catalogum mortuorum studiose recensuit, et quae in eorum gestis et moribus imitatione vel odio digna erat, candide annotavit *(Z księgi nekrologicznej paulinów prowincji polskiej z w. XVI—XVIII).*

[3] *Andrzej Gołdonowski bardzo wybitny i zasłużony paulin, kaznodzieja i pisarz religijny, jako prowincjał w latach 1641—1644 budowniczy kościoła św. Barbary na południowym stoku Jasnej Góry i założyciel przy nim nowicjatu swego zakonu, † w r. 1660.*

Res predictas dominus Frido tradidit ad manus[y] Przeczslai prioris et suorum fratrum, presentibus Simone, Johanne vicariis ibidem[16], et Stanislao plebano de Morauicze etc. notario. Et me d. Othira[z] manu mea conscribente[17].

## Nr 83.

*(Podrobiony).*

*W Wieluniu 22 grudnia 1421.*

*Mikołaj (zw. Trąbą) arcybiskup gnieźnieński i prymas zatwierdza wszystkie przedłożone sobie w oryginałach z pieczęciami przez Mikołaja przeora klasztoru wieruszowskiego nadania uczynione temuż klasztorowi, założonemu za zgodą Dobrogosta (z Nowego Dworu) arcybiskupa gnieźnieńskiego, które wprawdzie zapewniają klasztorowi temu utrzymanie jak najbardziej dostateczne, ale nie mają dotychczas żadnego ze strony ordynarjusza miejscowego umocnienia; przytacza je też wszystkie w brzmieniu dosłownem porządkiem chronologicznym.*

***Perg.** przechowywał się w konwencie wieruszowskim w w. XVIII (ob. **Kop. 2** i **Reg.**).*

***Kop. 1.** W księdze zielonej z pol. w. XVII w dziale przywilejów konwentu wieruszowskiego na ostatniem miejscu str. 364/366 z nagłówkiem:* Nicolaus Archiepiscopus Gnesnensis omnes has donationes confirmat, *które się zaczynają z przywilejem fundacyjnym z 27 maja 1401 (przywilejem podrobionym, ob. wyżej Nr 47 str. 93/5 na str. 359/361). NB. Pomylona paginacja tej księgi o całą setkę po str. 300 jest już dzisiaj sprostowana. — 2. W luźnym fascykuliku z wieku XVIII, który się dopiero teraz znalazł, zatytułowanym* SVMMARIVM, *a który jest odpisem tych samych sześciu dokumentów z księgi zielonej z rozszerzeniem jedynie nagłówków pierwszego i ostatniego dokumentu, a więc:* Illustrissimus & Reverendissimus Dominus Nicolaus Archiepiscopus Gnesnensis & Primas Regni Fundationem Monasterii Wieruszoviensis ac omnes donationes superius scriptas confirmat. Datum Vielunij in Curia Archiepiscopali. Feria 2da ante Festum Nativitatis Christi. Haec confirmatio in Pargameno Sigillum Pensile. A°. D°. 1421. — *3. Wypis oblaty w aktach grodzkich wieluńskich z 6 kwietnia 1594, który się nie dochował i 4. jakaś luźna kopja, niewiedzieć z którego czasu i podobno bezpośrednio z oryginału (o obu czyt. **Reg.**).*

***Reg.** W summarjuszu pierwszym przywilejów i dokumentów ale także aktów procesowych tegoż konwentu z wieku XVIII na luźnym arkuszu, który również dopiero teraz wypłynął, na pierwszem miejscu:* Annus 1421. 1. Conventus Vieruszoviensis Fundatt. Authentica in Pargameno. 2. Item copia Ejusdem. *NB. Jest w nim zanotowany przy samym końcu pod Nrem* 25 Privilegium super mansum agri in villa Cieciułow in pargameno *z r.* 1404 *(ob. wyżej Nr 51 str. 102/3); natomiast nie są oznaczone jako pergaminowe oba nadania z r.* 1413, *a mianowicie autentyk pod Nrem* 3 Privilegium super duos mansos in Zytniow pro Conventu Vierusz. *(ob. wyżej Nr 63 str. 116/117) i falsyfikat pod Nrem* 7 Privilegium super Piscinam post Vrbani *(j. w. Nr 62 str. 115/116); pod Nrem* 4 Privilegium *jakieś bez podania roku, zresztą same akta procesowe w fascykułach z w. XVI, a wśród tego miszmaszu pod Nrem* 23 Oblata Confirmationis Fundationis Wie-

---

**82.** [y] mannus *Wyd.* [z] Othica *Wyd.*

**82.** [16] *Dwóch wikarjuszów rektor kościoła beszowskiego utrzymywał (ob. wyżej str. 126 Nr 68 wraz z Uw.), niniejszem podani są oni tutaj imiennie jako świadkowie aktu oddania inwentarza kościelnego.*

[17] *Obydwaj ci duchowni są z kurji biskupiej: Stanisław pleban w Morawicy pod Krakowem zwan Begardem i Albert (Wojciech) Othira syn ś. p. Marcina z Lutomia wsi naonczas już paraf. w ziemi poznańskiej, notarjusz publiczny i zarazem biskupa Jastrzębca oraz z łaski jego pleban w Bolechowicach koło Krakowa (ob. Kod. Kat. Krak. II 464 i 477); Stanisław Begard był w Morawicy jednym z dwóch współcześnie plebanów i to kolacji Jastrzębców, Toporczycy mieli swojego.*

ruszoviensis Conventus per Nicolaum Archiepiscopum Gnesnen. coram Actis Castrens. Vielunens. F. 4. Magna 1594.

*Uw. Żadną miarą takie pismo nie mogło wyjść z kancelarji już nie arcybiskupa gnieźnieńskiego i prymasa, ale wogóle jakiegokolwiek ordynarjusza owego wieku. Inna byłaby to mowa ordynarjusza wystawcy, zatwierdzającego fundację nowego zakonu; darowizny i zapisy dóbr ziemskich przez świeckich czynione kościołom lub tem bardziej klasztorom nie wymagały naonczas placetu czy aprobaty biskupa ordynarjusza. Dopiero w późniejszych sporach klasztoru z potomkami fundatorów, którzy, jak to prawie stałym bywało aż do końca dawnej Rzeczypospolitej losem fundacyj kościelnych lub zakonnych, zatrzymywali lub odbierali nadania swoich przodków lub nawet własnych rodziców, okazała się potrzeba wylegitymowania się jego (klasztoru) z tytułu posiadania. Mogło się to stać już w epoce przedtrydenckiej, najpóźniej w drugiej połowie wieku XVI i w początkach następnego, kiedy to klasztor wieruszowski z nieopatrzności czy lekkomyślności swoich przeorów popadł z Pudłowskimi w zatarg sądowy o swoje dobra. Naonczas zjawia się oblata tego zatwierdzenia arcybiskupiego w aktach grodzkich wieluńskich 6 kwietnia 1594, a z nią pierwsza o niem wzmianka, wtedy też najpóźniej pojawił się pergamin. Zatwierdzenie ordynarjusza nie było celem dla siebie; dorobione zostało, aby służyło za świadectwo autentyczności aktu fundacyjnego z 27 maja 1401 (ob. wyżej Nr. 47 str. 93).*

In nomine sanctae et individuae Trinitatis amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Nicolaus Dei gratia sanctae ecclesiae Gnesnensis archiepiscopus et primas universis et singulis sexus utriusque fidelibus salutem in eo, qui est vera salus. Ex officio nobis iniuncto, cuius curam Deo propitio licet immeriti gerimus pastoralem, solicitudine pervigili libenter ad ea, quae domus Dei decorem et eius loci habitationem divinique cultus augmentum respiciunt et concernunt, quanto magis possumus, aspiramus, praesertim ad loca religiosa, ubi per pluralitatem personarum devotarum parili vocum modulantium concentu laudes Deo dicatae in Dei Ecclesia diu noctuque prosequuntur et devote ac attente pro salute hominum peraguntur, prout fere subiiciendo rem oculis ac aliorum documentis informati comperimus, quomodo in cenobio seu monasterio fratrum ordinis B. Pauli primi eremitae, sub regula beati Augustini militantium, extra fores oppidi Wieruszow nostrae Gnesnensis dioecesis sito et in honorem Omnipotentis Dei et Sancti Spiritus ac Visitationis Beatae Mariae Virginis Gloriosae pia eleemosynarum largitione, per nobiles viros dominos Bernardum iudicem terrae Wielunensis generalem et Wierusium filium suum de oppido Wieruszow, Lutholdum de Cieszęcin, Bieniassium in Niemoiow, Wierusium in Osiek, Paulum in Walknowo, Wierusium in Kąty et dominum in Wieruszow et Lutholdum de Wiktorow haeredes, pro suis ac suorum parentum animarum salute de bonis a Deo collatis zelo et affectu devotionis facta et donata, de consensu felicis recordationis domini Dobrogostii archiepiscopi Gnesnensis, praedecessoris nostri, fundato et erecto, huiusmodi laudes Deo dictae per fratres ibidem existentes horis consuetis diebus singulis et noctibus in ecclesia S. Spiritus, eidem cenobio sive monasterio contigua et annexa, devote peraguntur. Sane igitur religiosi fratris domini Nicolai, prioris dicti monasterii, petitio coram nobis oblata continebat, quod licet huiusmodi monasterium seu cenobium sufficientissime per dictos dominos possessionibus et aliis nonnullis bonis pro sustentatione fratrum ibidem existentium sit dotatum, prout hoc ipsum etiam in literis dictorum dd. nobilium ipsorum veris sigillis in pensulis, prima videlicet Bernardi et Wierussii sericeis, reliquorum vero pergameneis dependentibus sigillatis, coram nobis tunc productis tenoris infrascripti vidimus descriptum contineri, non tamen per aliquem loci ordinarium praedicta donatio confirmata aut incorporatio earundem possessionum et bonorum hactenus facta existit aliqualis: propter quod praedictus frater Nicolaus nobis humiliter supplicavit, quatenus eiusmodi donationem sive dotationem approbare, ratificare et cum interpositione decreti nostri confirmare et praedicto monasterio sive cenobio ac eisdem fratribus ibidem existentibus incorporare, inviscerare robore perpetuae firmitatis dignaremur. Nos itaque petitionem praedicti Nicolai prioris, uti iustam et ra-

tioni consonam attendentes, quodque iusta petentibus non est denegandus assensus, praedictam dotationem sive donationem dictasque literas ipsorum nobilium et contenta in eisdem in omnibus et singulis punctis, clausulis et capitulis grata habentes et rata approbavimus, ratificavimus et confirmavimus approbamusque, ratificamus et confirmamus, necnon omnes et singulas possessiones et bona praedicto monasterio et fratribus in eodem existentibus praesentibus et futuris, sic ut praefertur, data et donata nostro ad id decreto interposito spirituali appropriamus, incorporamus et invisceramus per praesentes, decernentes ea robur firmitatis perpetuae obtinere.

Tenorem vero literarum praemissarum lege supra. *Następowały tedy przywileje nadawcze: 1° rzekomo pierwszy fundacyjny Bernarda sędziego generalnego ziemi wieluńskiej i Wierusza syna jego z miasta Wieruszowa, dat. w Wieruszowie 27 maja 1401 (ob. wyżej Nr 47 str. 93/95), 2° Wierusza z Białej darowizna łanu we wsi Cieciułowie, dat. w Wieluniu 26 grudnia 1404 (ob. wyżej Nr 51 str. 101/103); 3° Wierusza z Kątów i pana na Wieruszowie rzekome nadanie sadzawki, dat. w Wieruszowie 26 maja 1413 (ob. wyżej Nr 62 str. 115/6); 4° Lutolda z Cieszęcina, Bieniasza z Niemojowa, Wierusza z Osieka i Paszka z Walichnów darowizna dwóch łanów roli we wsi Żytniowie, dat. w Wieruszowie 30 lipca 1413 (ob. wyżej Nr 63 str. 116/118) i wreszcie 5° Lutolda z Wiktorowa nadanie jednego łanu we wsi Cieciułowie, dat. w Wieruszowie 28 maja 1420 (ob. wyżej Nr 80 str. 142).*

In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium praemissorum praesentes nostras confirmationis, ratificationis, approbationis, incorporationis literas signo et nostri appensione sigilli iussimus muniri. Datum et actum in Wieluń in curia nostra archiepiscopali, feria secunda ante festum Nativitatis Christi anno 1421. Praesentibus venerabilibus et honorabilibus viris dominis Nicolao decano, Nicolao Strygiecz canonico ecclesiae collegiatae S. Mariae Virginis Gloriosae Vielunensis etc. etc. et aliis testibus fidedignis ad praemissa.

## Nr 84.

*W Bodzentynie 13 lipca 1423.*

*Władysław król polski i t. d., wynagradzając wierną sobie służbę Zyfryda Baruta swojego łożnego nadaje mu wójtostwo w mieście swojem Częstochowej* (Cząnstochow) *z czynszami i poszczególnemi jego dochodami, tudzież wolne od wszelkich ciężarów dwa łany po drugiej stronie rzeki Warty w stronę zamku swojego Olsztyna* (Olsztin)[1] *do wykarczowania w borze i lesie wraz z innemi czterema łanami już wykarczowanemi; młyn tamże na Warcie blisko mostu prowadzącego do zamku, również wolny, z zastrzeżeniem iż nie wolno stawiać koło niego powyżej lub niżej żadnego inszego, a z pozwoleniem iż w tym młynie wójtowskim każdy mleć może swoje zboże bez czyjegokolwiek sprzeciwu, wyjąwszy jedynie słodu, który nakazuje mleć w młynie swoim (królewskim); rybołostwo po obu brzegach Warty na użytek swego stołu (wójt lub jego następcy mogą zrobić sobie jedną sadzawkę w obrębie miasta w dowolnie obranem miejscu); wszystkie łąki w całej rozciągłości należące do tegoż wójtostwa; trzecią część z wszystkich swoich dochodów (królewskich), a mianowicie z ogrodów leżących naokoło miasta Częstochowej, a w mieście z jatek mięsnych, ław*

**84.** [1] *Olsztyn w stronie południowo-wschodniej od Częstochowej ob. wyżej str. 27 z przyp. 7. Zamek przez króla Kazimierza Wielkiego wystawiony, a przez Ludwika węgierskiego oddany wraz innemi zamkami i miastami Władysławowi księciu opolskiemu, pozostawał w jego posiadaniu aż do wypędzenia go przez króla Jagiełłę z tej połaci Polski w r. 1396 (Janko z Czarnkowa w Mon. Pol. hist. II 645 i 735 oraz Długosz, Hist. Pol. III 516 i 517.).*

*krawieckich, solarnych i piekarskich a także innych rzemieślników w mieście będących dzisiaj i w przyszłości, z wyjątkiem jedynie sukienniczych, które król zastrzega sobie i następcom swoim, ponadto trzeci grosz od każdej sprawy i kary sądowej; pozwala zbudować wolną izbę na łaźnię wraz z jednym domem czyli dworem; zobowiązuje wreszcie Zyfryda i jego następców do służby wojskowej w czasie i zwyczajem jak inni ziemianie z jedną lancą czyli dzidą wraz z odpowiednim przyborem, t. j. dobrym koniem i bronią odpowiednią.*

***Oryg.** brak.*

***Kop.** w transumpcie, zatwierdzającym i określającym tegoż wójtostwa granice przez króla Zygmunta Starego w Krakowie 13 czerwca 1532, zachowanym w odpisach z wieku XVII na luźnych dwuarkuszach: **1** i **2** oznaczonych na odwrociu* B *i* C, *z których drugi jest odpisem nieautoryzowanym z oblaty w księgach grodzkich krakowskich d. 30 czerwca r. 1627.*

***Wyd.** Franciszek Piekosiński, Kodeks Małopolski (w Monum. med. aevi histor. T. XVII w Krakowie 1905) T. IV 205/6 nr MCCXII z księgi oblat krakowskich T. 52 str. 1148; lichy tekst i takaż edycja.*

***Uw.** Król Jagiełło istotnie bawił naonczas w Bodzentynie (mieście biskupiem w prepozyturze kieleckiej koło Kielc w stronie płn.-wschodniej) w drodze z Sandomierza do Krakowa (Długosz, Hist. Pol. IV 314), kiedy nadawał wójtostwo częstochowskie Janowi Barutowi, osobistości bliżej nieznanej, najprawdopodobniej z Śląska pochodzącej: byłżeby to brat Jana Baruta, posiadającego książęcą wioskę Lgotę w Oleśnickiem w r. 1425 (Heusler, Gesch. d. Fürst. Oels [1883] 397 pod 36 z przyp. 5)?*

## Nr 85.

*U Św. Florjana za murami m. Krakowa 7 paźdz. 1423.*

*Zbigniew (Oleśnicki) biskup elekt zatwierdzony krakowski, delegowany przez Stolicę apostolską konserwator praw i przywilejów zakonu paulińskiego św. Augustyna, subdeleguje do wykonania bulli konserwatorskiej papieża Bonifacego IX z 7 października 1402, przedłożonej sobie przez Aleksego prowincjała tegoż zakonu, której pełny tekst przytacza, Stanisława ze Skalbmierza dekretów doktora i Mikołaja Wielickiego kanoników krakowskich, a wygotowanie aktu subdelegacji zleca swemu notarjuszowi i pisarzowi Ninogniewowi Strzeszkona z Dobrej.*

***Oryg.** pergam. 53 × 38·5, zakładka 58, średniej grubości, z obu stron biały. — Inicjał na wysokość sześciu wierszy, z ornamentem wężów; w wierszu pierwszym za przykładem bulli papieskiej wszystkie górne laski liter wydłużone i z większą fantazją aniżeli w bulli zakończone. — Pieczęci brak, zachował się po niej w nacięciu cały pasek pergaminowy. — Zapiski na odwrociu: a) na złożeniu spodniem, pismo już dość zatarte:* Anno domini M°CCCCXXIIII die saturni XXIX mensis Julij Oblat. per Alexium provincialem fratrum heremitarum sancti Pauli primi heremite, et dominus decreuit citacionem dare contra intus contentum, presentibus Magistro Paulo de Zathor et Johanne familiari, *niestety dotyczący tom IV aktów oficjalatu krakowskiego urywa się z początkiem tego lipca z r. 1424; b) na złożeniu wierzchnem z w. XVII:* 1423 7 Octobris, *inną ręką:* Sbigneus Olesnicki Episcopus delegat Conseruatores pro Ordine nostro ex Commissa sibi facultate ab ipso Pontifice; *c) z w. XVIII sygnatury różnemi na tem złożeniu rękami* N° 12 *i* Sub N° 1mo, *obie podkreślone atramentem fioletowym w końcu w. XIX, wreszcie w samym rogu* N. 11mo, *lecz i ta ostatnia przekreślona.*

***Reg.** W obu katalogach przywilejów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 w dziale pierwszym pod Nrem* 11. Zbigneus Olesnicki designat Conseruatores Ordinis nostri A° 1428 *(sic).*

***Uw.** Wspomniany w cennym zapisku na odwrociu tegoż oryginału z soboty d. 29 lipca 1424 z okazji oblaty tegoż w aktach konsystorza krakowskiego, które się nie do-*

*chowały z tych lat, Aleksy prowincjał oo. paulinów w Polsce jest trzecim z rzędu nieznanym dotychczas przeorem prowincji polskiej tegoż zakonu, jak i obaj poprzednicy jego na tym urzędzie, a mianowicie pierwszy zjawiający się już w r. 1396 Mikołaj zwany „Schurgost" (ob. wyżej str. 83 w. 20) pewnie dlatego, iż pochodził z miasta tej samej nazwy w Opolskiem na samej jego granicy północno-zachodniej nad Nizą niedaleko jej ujścia do Odry, mienionego w dokumentach książęcych jeszcze w w. XIV „Surgasdem" (20. XI. 1328 w Cod. dipl. Sil. I 31/2 nr 31), a następnie już stale „Schurgastem", co powstało z pierwotnej nazwy polskiej wsi parafjalnej w r. 1223 „Skorogostow Most" (ob. Nova Polonia Sacra Nr 1 z r. 1928 str. 392), drugi zaś w latach 1412 i 1413 Mikołaj (ob. wyżej str. 83 w Uw. ww. 4 i 5 oraz str. 115 ww. 8 i 9). — Pierwszy ze świadków konsystorskich przy akcie wspomnianej oblaty tegoż dokumentu to osobistość historyczna w dziejach kościoła krakowskiego: mistrz Paweł z Zatora, współczesny św. Janowi Kantemu i starszy jego kolega uniwersytecki a jeden z najbliższych przyjaciół Długosza, doktor dekretów, w końcu wikarjusz in spiritualibus Zbigniewa Oleśnickiego († 9. XII. 1463), przez lat zaś czterdzieści sławiony ale jeszcze nieoceniony kaznodzieja polski w katedrze krakowskiej, przy której jako rektor jej szkoły zamkowej rozpoczął działalność swą nauczycielską; świadczenie to jego konsystorskie wskazuje praktykę jego naonczas kanonistyczną.*

Sbigneus Dei gracia electus confirmatus Cracouiensis, conservator iurium et privilegiorum religiosorum prioris generalis et fratrum beati Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini a Sede apostolica specialiter deputatus, venerabilibus viris, | dominis Stanislao de Scarbimiria decretorum doctori et Nicolao Wyelycsky[a] canonicis Cracouiensibus salutem in Domino et mandatis[b] nostris ymmo veri(u)s[c] apostolicis firmiter obedire. Litteras sanctissimi in Christo patris et domini, domini Bonifacii pape noni, eius vera | bulla plumbea in cordula canapum more Romane curie dependente bullatas, sanas, salvas et integras, non viciatas omnique prorsus vicio et suspicione caren(te)s[d], nobis per religiosum fratrem Alexium priorem provincialem ordinis predicti presentatas coram[e] | notario publico et testibus infrascriptis, noveritis nos recepisse huiusmodi sub tenore:

*Następuje bulla papieża Bonifacego IX* „Etsi quibuslibet christifidelibus> <nonis octobris pontificatus nostri anno terciodecimo" *dat. w Rzymie 7 października 1402 (ob. wyżej Nr 49 str. 97/100).*

Post quarum quidem litterarum apostolicarum presentacionem et recepcionem per prefatum religiosum fratrem Alexium fuimus debita cum instancia requisiti, quatinus ad execucionem ipsarum procedere curaremus iuxta traditam et directam a Sede apostolica nobis formam aut alicui persone ydonee ex venerabilibus viris prelatis et canonicis ecclesie Cracouiensis causas huiusmodi tractand(um), audiend(um) et fine debito terminand(um) committere dignaremur. Nos igitur attendentes[f], quod huiusmodi ipsorum causis personaliter intendere non valemus propter cure pastoralis officii intentum, que nostris humeris alligata existit, tum propter motum curie nostre in certis et arduis nostris et ecclesie Cracouiensis predicte negociis agendis de loco ad locum frequentivum[g], ita quod predictas litteras in forma solita et iuxta exigenciam tenoris earumdem comode nequimus exequi, vobis, de quorum[h] legalitate et industria plenam in Domino gerimus fiduciam, comittimus et subdelegamus vices nostras tamdiu[i] quousque vos duxerimus revocandos; hortan(tes) vos[i] et auctoritate apo-

**85.** [a] Wyelyczky *Oryg. pierwotnie, w którym tą samą ręką wpisane* s *w miejsce* z [b] Mandantis *Oryg.* [c] iuris *pierwotne, poprawione inną ręką i innym atramentem* [d] carens *l. c.* [e] coraris *pierwotnie, tąż drugą ręką poprawione* [f] attentis *l. c.* [g] frequentunum *l. c.* [h] cuius *l. c.* [i–i] *ręką nieuważnie piszącego wpisane to jest na miejscu wyrazu nowanem.*

stolica vobis mandan(tes), quatinus[j] ne facti veritas obumbrari videatur et iusticia valeat deperiri, causas[k] ipsorum huiusmodi subdelegacionis nostre cum omnibus earum emergen(tibus), inciden(tibus), dependen(tibus) et annexis ad manus et examen vestras recipien(tes), vocatisque ad vestri presenciam merito evocandis causas[k] huiusmodi audiatis, tractetis fineque debito terminetis, facien- (do) quod decreveritis[l], per censuram ecclesiasticam a partibus hincinde firmiter observari; testes quoque, qui nominati fuerint, si se gracia, odio, timore vel amore aut favore subtraxerint, censura simili compellatis veritatis testimonium perhibere. In cuius rei testimonium presentes nostras subdelegacionis litteras scribi et per Ninogneum Strzeskonis de Dobra, notarium nostrum et facti huiusmodi coram nobis scribam, subscribi et publicari, nostrique appensione sigilli iussimus communiri. Acta sunt hec sub anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Martini divina providencia pape quinti anno sexto, indiccione vero prima, die jovis septima mensis octobris, in curia prepositi sancti Floriani extra muros Cracouienses, hora terciarum. Presentibus honorabili et nobilibus viris Sangneo custode Wisliciensi, Petro venatore Sandomiriensi et Hankone de Baczkouice[1] Cracouiensis dyocesis, testibus circa premissa.

*(Inną ręką:)* Et ego Ninogneus Strzeskonis de Dobra[2] clericus Gnesnensis diocesis, publicus auctoritate imperiali notarius et facti huiusmodi coram eodem reverendo in Christo patre et domino domino Sbigneo electo confirmato Cracouiensi, conservatore iurium etc. predicto scriba: quia predictis litterarum apostolicarum presentacioni, requisicioni, subdelegacioni aliisque omnibus et singulis, dum sic fierent ut premittitur et agerentur coram prenotatis testibus, presens fui eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo presentes subdelegacionis litteras per alium me arduis negociis occupato fideliter ingrossatas de mandato eiusdem reverendi in Christo patris domini Sbignei etc. una cum eius sigilli appensione, signo, manu et nomine meis solitis et consuetis publicavi et roboravi in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum. *(Obok po lewej stronie znak notarjuszowski: na wysokiej podstawie o czterech coraz węższych stopniach z podpisem własnoręcznym u dołu* Ninognew Strzeskonicz *stoi kielich z wyrysowanym na nim jakby w patenie monogramem* N z I *lub* S *leżącem na poprzek).*

## Nr 86.

*W Oporowie 13 stycznia 1425.*

*Mikołaj dziedzic Oporowa, wojewoda łęczycki, sporządza testament, czyniąc zapisy na kościoły miejscowe i okoliczne, rodzinę, służbę, spłatę długów i na swoich poddanych, których raz na zawsze uwalnia od płacenia* swadziebnego.

---

**85.** [j] quatimus *l. c.* [k] *w obu miejscach* causis *l. c.* [l] decreuitis *pierwotnie, poprawione drugą ręką.*

**85.** [1] *Raczej Buczkowice koło dzisiejszej Białej krakowskiej obecnie ekspozytura ad Łodygowice, aniżeli Bachowice koło Spytkowic ad Zator.*

[2] *Dwie są parafje tej nazwy w diecezji gnieźnieńskiej, istniejące naonczas: niedaleko Warty w archid. uniejowskim za czasów prymasa Łaskiego miasteczko (szlacheckie) i wieś szlachecka koło Zgierza w archidiakonacie łęczyckim. Zdaje się z tej Dobrej łęczyckiej pochó-*

***Oryg.*** *pergam 24 × 26, zakładka 3·5, z obu stron biały, poplamiony, w kilku miejscach przez myszy przeżarty i wygryziony na marginesach, zwłaszcza lewym u góry w głąb tekstu 9·5; złożony jest dwa razy w pół. — Z inicjału pozostała część końcowa; w w. 11 zgóry skrócone wyrazy* testimonio presencium *podkreślone przez kopistę w wieku XVIII, który nie mógł ich odczytać i urwał tutaj swój odpis (ob.* **Kop.***). — Pieczęć, która zwisała po lewej stronie, jak wskazuje wcięcie z tkwiącym w niem szczątkiem paska pergaminowego, jest już dzisiaj oderwana, wisiała jeszcze w drugiej połowie w. XVIII (ob.* **Kop.***); zachowała się dzięki Bogu oddzielnie: mała, sygnetowa, okrągła średnicy 23 mm. w wosku czarnym na tarczy h. Sulima, w otoku minuskułą:* † sig † nicolai † de † oporow *z gałązeczką po tym wyrazie. — Na odwrociu na złożeniu wierzchniem zapiski: z w. XVII:* Anni 1425 *i* Memoria dignum; *z w. XVIII ręką zdaje się prokuratora Wieruskiego* Superest, *inną zaś sygnatura* Nro 4.

***Kop.*** *W luźnym zeszycie kopjarjusza pierwszych czterech dokumentów kościoła oporowskiego, pochodzącym z drugiej połowy w. XVIII, na czwartem miejscu, z nagłówkiem:* Testamentum Illustrissimi Domini de Oporow Palatini Łanciciensis Factum in Oporow Feria Sexta infra Octavas Epiphaniae. In Pargameno Sigillum pensile.; *odpis nieścisły, z wypuszczeniami wyrazów nieodczytanych, i urwany zaraz w połowie, służy jednak do odtworzenia wygryzionej części pergaminu na początku tekstu, pisanego w oryginale bardzo niedołężnie.*

***Reg.*** *W katalogu dokumentów konwentu oporowskiego z pocz. w. XVIII pod Nrem* 4. Testamentum Ilmi D. Nicolaj de Oporow Pallatini Łąnciciensis factum Anno Dni 1425. Nro: 4. In Pargameno Sigillum Pensile.

[In nomine Domini amen]. Ego Nicolaus heres de Oporow, palatinus Lanciciensis[1], notum facio universis, presentem|[litteram inspecturis: Quod[a] langu]ens corpore, sanus tamen mente consilioque amicorum prehabito, vi|[dens fragilitatem humane nature] velud umbram cito pretereuntem et nolens intestatus|[decedere, prius nuncu]patum testamentum seu meam ultimam voluntatem tenoribus infrascriptis conscribere procuravi, ut dissensiones et lites pro legacionibus per me factis finaliter et omnimode secludantur. Unde in primis pro anime mee salutis remedio lego et do donavique testimonio presencium sexaginta marcas latorum grossorum pro fabrica templi beati Martini in Oporow[2]. Eciam lego et dono quinquaginta marcas mediorum grossorum monete et numeri Polonicalis ad monasterium beate Dorothee in Lancicia[3] pro testudine in corpore templi facienda; et volo, ut semper pro eisdem pro salute anime mee in singulis missis defunctorum memoria habeatur, adminus unam missam defunctorum in omnibus septimanis pro anime mee salute legendo. Item lego testimonio[b] presencium et reconcilio[b] duos mansos cum omni iure eorundem ad templum beati Martini in Oporow, qui prius dati fuerunt; ceterim lego ad idem

**86.** [a] Qui *Kop.* [b–b] *nieodczytane przez kopistę i zaraz potem na wyrazach* ad Templum sancti Martini in *urwane*

*dził notarjusz ten synem Strzeszkona czyli Strzeszkonicem się piszący, jeżeli w r. 1428 jest kanonikiem łęczyckim i altarystą św. Doroty w kościele metropolitalnym gnieźnieńskim (Kod. Wielkop. IV 470 nr 486 z oryg. przy którym pieczęć z h. Sulima). Wrócił tedy z diecezji krakowskiej do gnieźnieńskiej za arcybiskupem Jastrzębcem.*

**86.** [1] *Po raz ostatni w źródłach dotychczasowych występuje d. 29 sierpnia 1424 (Kod. Wielkop. IV [Poznań 1908] 389 nr. 400) ob. moją Polonia apud Italos scholastica. Saeculum XV. Fasciculus 1 (Cracoviae MCM) 57, gdzie następca jego na województwie łęczyckim zaznaczony jest Marcin z Rytwian w r. 1425.*

[2] *Fara to była w Oporowie w archidiakonacie łęczyckim (dzisiaj w diecezji warszawskiej), mieście dziedzicznem Sulimczyków z Oporowa, Oporowskich; ob. Jana Łaskiego Lib. Benef. II (Gniezno 1881) 493|4 i wyżej str. 86 Nr 43 z przyp. 2.*

[3] *Zapewne to jest klasztor dominikański, inny pod tem wezwaniem nie jest mi tam znany.*

templum beati Martini XII florenos una cum censibus, quos accepi in duobus mansis suprascriptis, templo[c] beati Martini restituend(um), qui quidem floreni et idem census converti debent in crucis comparacionem. Item lego presentibus ad monasterium Brestense[4] decim marcas communis monete et numeri Polonicalis, ut pro eisdem pro salute mea aliqua memoria exerceatur. Item lego ac demando viginti florenos aureos domino episcopo Plocensi[5] solvend(um). Item Andree de Drzewosky demando tres marcas solvend(um). Item lego testimonio presencium magnifice Crzistcze[d], conthorali mee legittime, centum marcas latorum grossorum numeri Polonicalis racione sui dotalicii et volo, ut super villam Dobrzewi[6] cum eiusdem iure universo in libro terrestri predicte pecunie inscribentur. Ceterim lego et do Anne alias Sdwuske, sorori mee germane, census de sex kmethonibus in sex mansis collocatis in Curow[6]. Item dico et assero testimonio presencium notificando, quod super hereditates Anne uxoris filii mei Nicolai exposui centum et viginti marcas in latis grossis et numeri Polonicalis. Item Michaeli alias Grzywe do et concedo ad finem vite sue a censibus liberam mansionem. Item lego Gregorio in Goslwb[7] prius existent(i) duas vaccasque duos boves et dare facio. Item lego presentibus et solvere facio quinque marcas communis pecunie plebano de Brathoschewicze[8] casulam ad comparand(um). Item lego casulam in Nowe[9] et aliam in Rudoltow[10]. Item et extermino et perpetualiter a kmethonibus meis ammoveo nupcialia alias swadzebne recipiend(um). Nichilominus volo, quod de meis bonis filii mei debita exsolvant, si aliquibus inveniar obligatus. In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est appensum. Actum et datum in Oporow, feria sexta infra octavas Epiphanie sub anno Domini millesimo quadringentesino XXV. Presentibus hiis testibus<Adhuc tamen lego per presentes et solvere facio quartamdimi(di)am[e] de campanis[f]>honorabilibus, discretis et nobi(li)bus[g] Mathia rectore ecclesie in Oporow, necnon Stanislao et Laurencio in ibidem altaristis[h] et Petro vicario de ibidem, necnon Savissio de Voyla et strenuo Stephano nobilibusque aliis quam pluribus fidedignis.

## Nr 87.

*Na zamku w Borysławicach w połowie lipca 1425.*

*Wojciech (Jastrzębiec) arcybiskup gnieźnieński i prymas na prośbę przeora i konwentu paulińskiego Najśw. Marji Panny na Jasnej Górze przed miastem Częstochową udziela zwykłego odpustu dni 40 wszystkim pobożnym, nawiedzającym ten klasztor i kościół, jeśli skruszeni i wyspowiadani odmówią*

**86.** [c] Templi *Oryg.* [d] *poprawione tamże tą samą zaraz ręką z pierwotnego* Crzytcze *Oryg.* [e] *razem wypisane, w pierwszej części wyrazu* r *pierwotnie pisarz położył błędnie nad drugiem* a *dlatego je przekreślił i dopisał na miejscu właściwem, nad pierwszem* a *l. c.* [f] *całe to niezrozumiałe zdanie wtrącone w chwili wypisywania świadków zostawia się jak się znajduje w tekście i oznaczone jest oddzielnie pochyłemi kreskami l. c.* [g] *niedbale tamże* nobibus *l. c.* [h] altaristaris *l. c.*

**86.** [4] *Klasztor dominikański w Brześciu Kujawskim.*
[5] *Był nim Jakób Syrokomla z Korzkwi pod Krakowem († 27. V. 1425).*
[6] *Dobrzewy jak i Kurów w parafji oporowskiej.*
[7] *Dzisiaj Goślub w par. Piątek koło Łęczycy.*
[8] *Bratoszewice dzisiaj w par. Stryków koło Łowicza.*
[9] *Nowe przy szosie warszawsko-kaliskiej.*
[10] *Obecnie Rudułtowo koło Włodawy.*

*pięć Ojcze nasz i tyleż Zdrowaś Marja lub przyczynią się jakąkolwiek ofiarą do naprawy i ozdoby tegoż kościoła i klasztoru.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *W księdze pierwszej cudów Matki Boskiej Częstochowskiej (T. I* Miraculorum B. V. Monasterii Cestochoviensis) *f. 4 z samego końca w. XVI z zapiskiem na marginesie przy intytulacji z w. XVII/XVIII ręką O. Innocentego Pokorskiego* Fundator Conuentus Oporoviensis, *jakoby fundatorem konwentu oporowskiego był arcybiskup Jastrzębiec, co jest rzeczą mylną. Odpis zmodernizowany, ale z zachowaniem skróceń, naśladujących oryginał.*

***Reg.*** *W arkuszowym spisie przywilejów i odpustów doprowadzonym do r. 1682 pod pozycją:* 4to. A°. D$^{i}$. 1425 Die 14 Iulij Ab Alberto Archiepiscopo Gnesnensi Indulgentiae 40 Dierum pro ijs qvicunque Ecclesiam Clari Montis Częstochoviensis visitaverint vel pro eiusdem reparatione et ornamentorum comparatione manus suas porrexerint, concessae perpetuis temporibus.

***Uw.*** *Przyjmując rok 1425 i miesiąc lipiec wraz z dniem piątkowym, których odrzucać niema przyczyny, data dzienna musi pozostać nieoznaczoną, albowiem w obu jej przekazach, i w kopji 18ty i w regestrze 14ty lipca nie odpowiadają rzeczywistości: w r. 1425 18 lipca przypadał na środę a 14ty na sobotę, w każdym razie w połowie miesiąca.*

In nomine Domini amen. Nos Albertus Dei gratia sanctae ecclesiae Gnesnensis archiepiscopus et primas cunctis quibus expedit notum facimus, praesentium notitiam habituris: Quod nos, qui Domino[a] disponente ad partem sollicitudinis vocati et dati existimus, inter cetera, quae nostris incumbunt humeris, hoc attenta mente perpendimus, ut illis praecipue libenter intendamus, quae pro salute animarum divinique cultus augmento et devotione populi feliciter procurentur. Exhibita siquidem nobis ex parte religiosorum fratrum priore et conventus monasterii Beatae Mariae Virginis Clarimontis[b], ante oppidum Czanstochow Cracoviensis diocesis, ordinis sancti Pauli primi eremitae sub regula sancti Augustini peticio continebat, quatenus pro salute fidelium et devotione populi nostras indulgentias consuetas praedicto monasterio concedere dignaremur. Nos igitur Albertus archiepiscopus et primas praefatus, cupientes animarum saluti, quantum cum Deo possumus, salubriter consulere et ad dictum monasterium in Czanstochow populum utriusque sexus per dona spiritualia frequentius invitare, omnibus christifidelibus, qui antedictum monasterium et ecclesiam Beatae Mariae in Czanstochow causa devotionis visitaverint et quinque dominicales orationes cum totidem „Ave Maria“ devote dixerint, seu etiam pro ipsa ecclesia Beatae Mariae et monasterio ac pro ipsius ecclesiae reparatione et ornamentorum comparatione manus suas quomodolibet porrexerint adiutrices, et quotiescunque hoc fecerint, contritis tamen et confessis, de Omnipotensis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, de iniunctis eis poenitentiis quadraginta dies indulgentiarum relaxamus praesentibus, perpetuis temporibus duraturis. Harum, quibus sigillum nostrum est appensum, testimonio literarum. Actum et datum in castro Borzyslawicze, die veneris decima octava mensis julii anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quinto.

**87.** [a] a Domino *Kop.* [b] *pierwsze* i *w tym wyrazie wypisane inną ręką w miejsce pierwotnego* e

## Nr 88.

*W Rzymie 9 września 1427.*

*Papież Marcin V do opata klasztoru tynieckiego diecezji krakowskiej: prośbę, przedłożoną sobie przez Ścibora proboszcza poznańskiego, Wojciecha kanonika katedry krakowskiej i Marcisza kasztelana brzezińskiego braci, o zatwierdzenie uczynionej przez nich darowizny swego domu pod Zamkiem obok kościoła św. Idziego na rzecz kapituły katedralnej krakowskiej, tudzież w zamian za to nadanych dziesięcin stołu biskupiego ze wsi Oględowa i Kotuszowa kaplicy na zamku rytwiańskim a z obu Sichowów ołtarzowi św. Wojciecha i św. Krzysztofa w kościele parafjalnym beszowskim, ufundowanych przez tychże braci, której to darowizny i nadania akt autentyczny Wojciecha (Jastrzębca) biskupa krakowskiego z 5 lutego 1414 przytacza w brzmieniu dosłownym, zleca zbadać i po stwierdzeniu, iż się rzeczy tak mają, mocą apostolską zatwierdzić.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *W transumpcie aktu Stanisława (Roskoszki) opata tynieckiego w charakterze komisarza Stolicy apostolskiej, dat. w klasztorze tynieckim 9 listopada 1429 (ob. niżej Nr 94 str. 169): 1. W księdze żółtej kopjarjusza dokumentów konwentu beszowskiego z r. 1663 wraz z transumowanym przywilejem biskupim str. 31/33 (nowa fofjacja 16 i 17) i 2. W księdze zielonej kopjarjusza dokumentów paulińskich z w. XVII 229/231.*

Martinus episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio abbati monasterii Tynczyensi Cracouiensis diocesis[a] salutem et apostolicam benedictionem. Sincerae devotionis affectus, quem dilecti filii Stiborius praepositus Poznaniensis et Albertus canonicus maioris Cracoviensis ecclesiarum ac nobilis vir Marcisius castellanus Brzezinensis[b] fratres ad nos et Romanam gerunt ecclesiam, non indigne meretur, ut petitionibus eorum, praesertim quae divini cultus augmentum et felicem ecclesiasticarum statum respicere videntur personarum, quantum cum Deo possumus, favorabiliter annuamus. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dictorum fratrum petitio continebat, quod cum olim ipsi, qui ad eandem maiorem ecclesiam singularem gerunt devotionis affectum, proinde[c] considerantes praefatae maioris ecclesiae personas et ministros pro ipsorum, ut in ea divinis peramplius vacarent officiis, sufficientes mansiones non habere, quandam domum muratam, sub castro iuxta ecclesiam sancti Aegidii Cracoviae consistentem et ad ipsos fratres tunc legitime pertinentem, cum omnibus suis iuribus et pertinentiis maiori ecclesiae praedictae ac dilectis filiis capitulo eiusdem pro usu et habitatione praemissis per eos perpetuo[d] tenendam et possidendam pia largitione donassent, nihil iuris vel proprietatis ipsis aut suis successoribus in eadem reservantes, venerabilis frater noster Albertus episcopus Cracoviensis, cupiens praedictis fratribus, qui tunc capellam castri Rythwany[e] necnon altare sanctorum Adalberti et Christophori situm in parochiali ecclesia de Banschowa Cracoviensis diocesis pro suorum et progenitorum eorundem animarum salute erigi et fundari fecerant, aliqualem pro huiusmodi largitione facere recompensam, in Oglandow et in Kotuszow capellae necnon in utraque Swichow villis dictae diocesis decimas, tunc ad episcopalem mensam Cracoviensem pertinentes,

88. [a] diaecesis diacono *Kop. 1.* [b] Brzeznicensis *Kop. 1.* [c] prouide *Kop. 2.* [d] perputo per eos *Kop. 2.* [e] Rytchwiany *Kop. 1,* Rythwiany *Kop. 2.*

altari prefatis per eorum rectores et ministros pro tempore existentes perpetuo recipiendas et tenendas, ac in ipsorum necnon dictorum capellae et altaris usus convertendas, huiusmodi capituli ad id accedente consensu donavit pariter et assignavit, prout in litteris authenticis desuper confectis ipsorum episcopi et capituli sigillis munitis, quarum tenorem de verbo ad verbum praesentibus inseri fecimus, plenius dicitur contineri: quare pro parte dictorum fratrum nobis fuit humiliter supplicatum, ut donationi capellae et altari ut praemittitur factis necnon assignationi huiusmodi ac omnibus aliis in dictis litteris contentis pro eorum subsistentia firmiori robur apostolicae confirmationis adiicere de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati discretioni tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus si et postquam tibi de praemissis quaeque dictis litteris plena fides adhibenda sit, legitime constiterit, donationem ipsis capellae et altari ut praefertur factam, necnon assignacionem et contenta huiusmodi ac quocunque modo secuta authoritate apostolica approbes et confirmes, supplendo omnes defectus, si qui forsitan intervenerint in eisdem. Tenor vero litterarum huiusmodi talis est:

*Następuje akt Wojciecha (Jastrzębca) biskupa krakowskiego i kanclerza królestwa Polski* „Benignitati convenit et rationi><Sbigneo de Slusow canonico et procuratore eiusdem ecclesiae Cracoviensis“, *dat. w Krakowie na kapitule generalnej 5 lutego 1414 (ob. wyżej Nr 64 str. 118/119).*

Datum Romae apud sanctos Apostolos, quinto idus septembris pontificatus nostri anno decimo.

## Nr 89.

*W Budzie 18 maja 1428.*

*Dwaj notarjusze publiczni a duchowni diecezji praskiej, Maciej z Prohonic kleryk żonaty i ksiądz Jan z Czasławia pleban Starego Kolina, na prośbę księdza Jana z Budy, brata z klasztoru św. Wawrzyńca nad Budą braci pustelników św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna diecezji weszprymskiej, występującego imieniem przeora generalnego i wszystkich braci św. Pawła pierwszego pustelnika rzeczonego zakonu, sporządzają w kaplicy św. Władysława na cmentarzu przy kościele parafjalnym NMPanny w mieście Budzie diecezji weszprymskiej a juryzdykcji ostrzychomskiej, w formie aktu publicznego w tylu egzemplarzach ile potrzeba, odpis przyniesionego przez tegoż X. Jana z Budy dokumentu ojca Jana przeora domu Wielkiej Kartuzji (koło Grenobli), który to dokument, opatrzony pieczęcią tegoż domu, wyciśniętą w wosku zielonym był ujęty w formę aktu publicznego z podpisami trzech notarjuszów i duchownych, mianowicie jednego z diecezji fryzyngskiej, dwóch zaś miejscowych diecezji Grenobli, a zawierał w sobie bulle papieskie w liczbie ośmiu z przywilejami dla zakonu kartuskiego; dokument niniejszy spisał pierwszy z wymienionych duchownych, Maciej z Prochonic a skolacjonował go kolega tegoż, X. pleban Jan z Czasławia.*

***Oryg.*** *pergam. 53·8 × 66·3 z obu stron biały, średniej grubości, nieco zbrudzony, na zagięciach pismo od wilgoci spłowiałe lub całkiem wyblakłe. — Inicjał w kształcie ryby; w inwokacji pierwsze dwa wyrazy większemi literami, podobnież imiona papieży wszystkich bull w tym akcie transumowanych; na lewym marginesie wyraz* Exemptio *dwukrotnie powtórzony różnemi rękami w. XVII, a mianowicie przy tekście bulli Boni-*

*facego i przedostatniej Urbana V. — Dwa znaki notarjuszowskie pod tekstem z lewej strony: pierwszy piszącego cały akt, Macieja z Prohonicz diecezji praskiej, wyobraża trzy gwiazdy w półksiężycu, opartym o trzechstopniową podstawę i z wypisanem nazwiskiem notarjusza w dolnym gradusie* M. de prohonicz; *drugi przedstawia lichtarz, stojący na mensie, z wypisanem w niej notarjusza nazwiskiem* Jo. de czas *a podtrzymujący u góry na półksiężycu krzyż na globusie. — Zapiski na odwrociu: a) na złożeniu dzisiaj spodniem wewnętrznem ręką bliskoczesną większemi literami:* Gracia summorum Pontificum ordini fratrum Cartusiensium et per consequens omnium fratrum Scti Pauli primi heremite data; *pod tem inną, nieco późniejszą już z w. XVI, drobniejszem pismem wyszczególniona treść wszystkich bull transumowanych:* Item exemcio a contribucionibus cuiuscunque legati, eciam de latere. | Item excepcio a iurisdiccione quorumlibet ordinariorum. | Item Admissio sacramentorum ecclesiasticorum pro familia et pro advenis postullantibus. | Item Admissio gracie ad portatilia. | Item Admissio gracie legendam missam ante lucem. | Item exempcio ab omnibus diocesanis et confirmacio domorum et aliorum bonorum. | Item Admissio portandos capellos in negocijs domus, et alia hijs similia; *b) na złożeniu wierzchniem: z w. XVII* Valet pro nostro Ordine, *inną ręką, mianowicie Mikołaja Staszewskiego:* de exemptione Loci Ordinariorum et aliarum libertatum et facultatum Carthusianis concessarum; *z w. XVIII* Gracia Summorum Pontificum Ordinis Carthusiensis ac per consequens *(dwa ostatnie te wyrazy wypisane są inną ręką, bo pierwsza ręka przepisała je w skróceniu z pierwszego zapisku, którego nie rozumiała)* Nostro Concessa: A° 1482 inserta *(znów przekreślona jest ta data jako fałszywa drugą ręką i dopisane przez nią)* per Martinum PP. V., *tąż drugą obok:* Inserta 1428 d. 18 May; *c) tamże sygnatury: z w. XVII* AA, *z w. XVIII* Sub N° 1° tit.: Ordinis Nostri N° *liczba* 13 *przekreślona i drugą ręką wypisane* N^ro^ 16, *wreszcie inną w rogu na dole* N. 9^no^.

***Reg.*** *W obu katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 zapisano w dziale pierwszym pod Nrem* 9. Gracia Summorum Pontificum Ordini Carthusiensi ac Nostro Concessa in Anno 1482 *(sic!).*

***Uw.*** *Akt niniejszy i trzy następujące pisane są tą samą ręką.*

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo octavo, indiccione sexta, die vero veneris decima octava mensis maii, hora vesperorum, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Martini | divina providencia pape quinti anno undecimo, serenissimo principe et invictissimo domino domino Sigismundo divina favente clemencia Romanorum rege semper augusto ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rege inclito, anno sui regiminis sacri imperii decimo octavo feliciter in | Domino regnante, in capella beati regis Ladislai in cimiterio prope ecclesiam parrochialem Beate Marie Virginis opidi Budensis Vesprimiensis diocesis iurisdiccionis vero Strigoniensis fundata, et habita ante summum altare, in nostrorum notariorum publicorum et testium infrascriptorum ad hoc | vocatorum specialiter et rogatorum presencia, personaliter constitutus religiosus et deodevotus vir frater Johannes Budensis presbiter, frater conventualis monasterii seu claustri sancti Laurencii martiris supra Budam predictam Fratrum Heremitarum sancti Pauli primi heremite, ordinis sancti Augustini predicte Vesprimiensis diocesis, suo necnon religiosorum et deodevotorum virorum prioris generalis ceterorumque fratrum sancti Pauli primi heremite ordinis antedicti nominibus et in personis, tenens in manibus suis quasdam litteras venerabilis ac religiosi patris domini Johannis prioris domus Magne seu Maioris Cartusie, sub appensione sigilli predicte domus Cartusie, in zona rubei coloris et cera simplici, ut apparet, in forma publici instrumenti cum subscripcione trium notariorum in eisdem litteris subscriptorum, super exemplacione quarundam litte-

rarum apostolicarum editas et confectas; in cuius quidem sigilli medio et eius impressione in cera viridis coloris apparet ymago Crucifixi Domini nostri Ihesu Christi in cruce pendentis in medio figurarum seu ymaginum, Beate Marie Virginis parte ex una et sancti Johannis evangeliste parte ex altera, sub eadem cruce astancium, in cuius summitate, a capite directe sursum tendendum, est cedula continens illas litteras I. N. R. I., desuper vero figura pellicani stantis in nido, ubi eciam apparent solis et lune signa pluribus stellis circumdata, cuius littere circumferenciales sunt tales: „S. magnum Maioris domus Cartusie M.CCCC.IIII"; sanas, integras, non viciatas, nec cancellatas neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes; quas nobis notariis publicis infrascriptis exhibendo, petivit debita cum instancia, ut tenores earumdem trassumptione exemplando in formam publicam redigeremus, sibique et priori generali ceterisque fratribus ordinis prenominati super eo tot, quot necessaria fuerint, instrumenta publica conficeremus ad cautelam. Quarum tenor sequitur per omnia, et est talis:

*Następuje akt notarjalny, sporządzony w Wielkiej Kartuzji koło Grenobli d. 9 czerwca 1418, transumujący, na prośbę wysłannika zakonu braci pustelników św. Pawła pierwszego pustelnika z klasztoru św. Wawrzyńca nad Budą, bulle papieskie z wieku XIV w liczbie ośmiu, przysługujące zakonowi kartuskiemu (wskazało się je szczegółowo w porządku transumptu wyżej w Nrze 77 str. 139, sam zaś ów akt str. 137/140).*

Post quarum quidem litterarum exhibicionem ac ipsarum vocalem, intelligibilem et expressam lecturam coram nobis notariis publicis infrascriptis factas, nos tenorem earundem diligenter attendentes sine augmento et diminucione aliquali transsumptive exemplando redegimus in formam presentis publici instrumenti. Acta sunt hec anno, indiccione, die, mense, hora, pontificatus regimine et loco quibus supra. Presentibus ibidem egregiis et discretis viris Johanne de Libera Civitate arcium liberalium magistro, scolastico seu rectore scolarum predicti opidi Budensis clerico, Nicolao Sthm̃ de Cremnicia, Johanne Laurencii de Lobendek dicto Coloswar presbiteris, capellanis in ecclesia Beate Marie Virginis predicta, Henrico dicto Tristram de Nymczicz dicto de Wratislawia mercatore et Michaele Theodrici de Antiqua Villa terre Scepusiensis inhabitatore Budensi, laicis Patawiensis, Strigoniensis, Transsiluanensis et Wratislawiensis diocesum, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis etc.

*(Poniżej znak notarjuszowski Macieja z Prohonicz, który pisał cały ten transumpt i zaświadczenie jego:)* Et ego Mathias de Prohonicz clericus coniugatus diocesis Pragensis, publicus sacra imperiali auctoritate notarius, quia exhibicioni predictarum litterarum venerabilis patris et religiosi viri domini fratris Johannis, prioris domus Magne seu Maioris Cartusie, in presenti publico instrumento seu transumpto exemplatarum omnibusque aliis et singulis, dum sic ut premittitur fierent et agerentur, una cum ipso notario infrascripto, videlicet discreto viro domino Johanne presbitero, plebano de Antiqua Colonia predicte Pragensis diocesis, in hac parte collega meo, necnon prenominatis testibus presens interfui eaque sic fieri vidi et audivi, ipsasque litteras originaliter vidi, tenui et palpavi, transsumptumque earundem seu hoc presens publicum instrumentum manu mea propria fideliter scriptum cum notario iam dicto perlegi, correxi et de verbo ad verbum collacionavi; ideo me hic manu pro-

pria subscripsi et hoc presens publicum instrumentum signo et nomine meis solitis et consuetis in capite seu principio presentis mee subscripcionis consignavi in (robur)[a], fidem et testimonium omnium premissorum.

*(Pod tem drugi znak notarjuszowski, Jana z Czasławia i podpis jego własnoręczny:)* Et ego Johannes Thome de Czaslauia plebanus de Antiqua Colonia, clericus Pragensis diocesis, sacra imperiali auctoritate notarius publicus, quia exhibicioni predictarum litterarum venerabilis patri et religiosi viri fratris domini Johannis, prioris domus Magne seu Maioris Cartusie, in presenti instrumento publico seu transsumpto exemplatarum omnibusque aliis et singulis, dum sic ut premittitur fierent et agerentur, una cum suprascripto notario publico, videlicet Mathia de Prohonicz, in hac parte collega meo, necnon prenominatis testibus presens interfui eaque sic fieri vidi et audivi, ipsasque litteras originaliter vidi et audivi, tenui et palpavi, transsumptumque earundem seu hoc publicum instrumentum manu dicti Mathie fideliter scriptum cum eodem perlegi, correxi et de verbo ad verbum collacionavi; ideo me hic manu propria subscripsi et hoc presens instrumentum signo et nomine meis solitis et consuetis consignavi in robur, fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

## Nr 90.

*W Budzie 18 maja 1428.*

*Ciż sami, co poprzednio, dwaj notarjusze budzińscy z diecezji praskiej sporządzają w formie aktu publicznego odpis bulli papieża Marcina V z oryginału* „Ex apostolice Sedis provisione“, *wydanej w Konstancji 28 grudnia 1417 na rzecz przeora i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna na Węgrzech i gdzieindziej.*

***Oryg.*** *pergam. 36·7 × 46·5 ten sam co w Nrze poprzedzającym i w obu następnych, nieco splamiony, tą samą również ręką pisany. — Inicjał w kształcie ryby; pierwsze dwa wyrazy w inwokacji większemi są wypisane literami, jak i poniżej w tekście imię papieża Marcina. — Te same obydwa znaki notarjuszowskie i podpisy własnoręczne obu notarjuszów, co w Nrze poprzednim i w obu następnych. — Zapiski na odwrociu: a) na złożeniu spodniem, zewnętrznem ręką w. XVI:* Regula nostra et constitutio nostra antiqua ab *(imię papieża, zdaje się Jana, doszczętnie zatarte)* confirmatur; *b) na złożeniu wierzchniem różnemi rękami z w. XVII:* 1428 18 (8 *drugą ręką poprawione z* 9) May; *poniżej* Bulla Joannis XXII *przekreślone całe a wypisane inną ręką* Martini V, *odmienną ręką:* per quas Confirmantur Privilegia Ordinis Nostri per SSum Joannem PP. XXII concessa; *c) sygnatury z w. XVIII różnemi rękami* N° 13 *i* Sub N° 1mo oraz N. 4to.

***Reg.*** *W obu katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 w dziale pierwszym pod Nrem* 4 Bulla eiusdem Ioannis (XX2) et Martini V super Confirmationem Priuilegiorum Anno Dni 1428.

***Uw.*** *Klamra kątowa w edycji poniższej oznacza tekst powtarzający się ten sam, co i w akcie poprzednim (str. 164 ww. 31 i 47 oraz str. 165 w. 23 i nn.) i dlatego tutaj jest opuszczony.*

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo octavo><tenens in manibus suis quasdam litteras innovacionis predicti sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Martini pape cum filis sericeis crocei et rubei coloris, eius vera bulla plumbea more solito Romane curie bullatas, tenorem quarumdam litterarum felicis reminiscencie sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Clementis pape

**89.** [a] *brak Oryg.*

VI[a] graciosarum prefatis religiosis et deodevotis viris fratribus, priori generali ceterisque fratribus sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini antedicti, super certis constitutionibus et pluribus aliis indultis concessarum in se continentes, sanas et integras, non viciatas, nec cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes; quas nobis notariis publicis infrascriptis exhibendo petivit debita cum instancia, ut tenorem earumdem transsumptive exemplando in formam publici instrumenti redigeremus, sibique et predictis priori generali ceterisque fratribus ordinis prenominati super eo tot, quot necessaria fuerint instrumenta publica conficeremus ad cautelam. Quarum tenor de verbo ad verbum sequitur, et est talis:

*Następuje bulla Marcina V* „Ex apostolice Sedis provisione“ *dat. w Konstancji 28 grudnia 1418, transumująca bullę Klemensa VI* „Provisionis nostre debet provenire subsidio“ *dat. w Awinjonie 19 lipca 1342 z transumowaną przez nią bullą Jana XXII* „Per sancte contemplacionis studium“ *dat. w Awinjonie 16 listopada 1328 (ob. wyżej Nr. 69 str. 127/128).*

Post quarum quidem litterarum exhibicionem ac ipsarum vocalem, intelligibilem et expressam lecturam><quia exhibicioni predictarum litterarum apostolicarum in presenti publico instrumento><sic fieri vidi et audivi, necnon ipsas litteras apostolicas originaliter vidi><quia exhibicioni predictarum litterarum apostolicarum in presenti instrumento publico exemplatarum><una cum ipso notario publico suprascripto, videlicet Mathia de Prohonicz clerico coniugato, in hac parte collega meo, necnon testibus prenominatis presens interfui eaque sic fieri vidi et audivi, necnon ipsas litteras apostolicas originaliter vidi, tenui et palpavi, transsumptumque earundem seu hoc presens publicum instrumentum manu ipsius Mathie notarii propria fideliter scriptum><et hoc presens instrumentum publicum signo et nomine><omnium ac singulorum premissorum.

## Nr 91.

*W Budzie 18 maja 1428.*

*Dwaj notarjusze budzińscy z diecezji praskiej, ci sami co poprzednio, sporządzają w formie aktu publicznego odpis bulli papieża Marcina V* „Ex apostolice Sedis provisione“, *wydanej w Konstancji 28 grudnia 1417 na rzecz przeora i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna na Węgrzech i gdzieindziej.*

***Oryg.*** *pergam. 43·1 × 47·4 zresztą podobnie jak w Nrze poprzednim, tylko nieco mniej zbrudzony i w kilku miejscach przeżarty, tekst zaś atramentem w w. XVII popodkreślany w górnem złożeniu głównie przy wyrazach imiennych, nadto na wielu miejscach w tekście początkowe wielkie litery i oba marginesy, lewy i prawy, minią pokreskowane w tymże w. XVII. — Zapiski na odwrociu: a) na złożeniu wewnętrznem bliskoczesny:* Confirmacio domorum per summum pontificem; *b) na obu złożeniach zewnętrznych, na złożeniu wierzchniem ręką Mikołaja Staszewskiego w. XVII:* Insertio Bullae Martini Summi Pontificis de a° 1371, qua libertates, prerogatiuas, immunitates etc. ordini Fratrum Eremitarum concedit. Non est priuilegium originale, tantum per Instrumentum transsumptum scriptum a° 1428, *poniżej inną z w. XVIII:* 1428 d. 18 May; *na złożeniu spodniem z w. XVIII:* Martinus V bullam Gregorij XI confirmat. Iam inserta; *c) sygnatury na złożeniu wierzchniem różnemi rękami z w. XVIII, u góry:* Sub N° 1° tit: Ordinis Nostri

**90.** [a] pape V *Oryg.*

N° *pierwotnie* 6 *poprawione na* 7 *(co jest mylne, ob. zaraz poniżej* **Reg.***), a na dole* N° 14, *wreszcie jak zwykle w rogu* N. 6to *ale przekreślone.*

***Reg.*** *W obu katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 w dziale pierwszym pod* 6. Insertio Bullae Martini Sum: Pontif. A: D: 1371 super Libert: transump:

***Uw.*** *Klamra kątowa w edycji poniższej oznacza tekst powtarzający się ten sam, co i w akcie poprzednim (str. 166 ww. 43/44 i nn.).*

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo octavo><et domini nostri, domini Gregorii pape XI graciosarum><super certis exempcionibus, liberacionibus, inhicionibus, constitucionibus, immunitatibus et aliis pluribus indultis concessarum><instrumenta publica conficeremus ad cautelam. Quarum tenor sequitur et est talis:

*Następuje bulla Marcina V* „Ex apostolice Sedis provisione“ *dat. w Konstancji 28 grudnia 1418, transumująca bullę Grzegorza XI* „Religiosam[a] vitam eligentibus“ *dat. w Awinjonie 17 października 1371 (ob. wyżej Nr 70 str. 128/9).*

Post quarum quidem litterarum exhibicionem><quia exhibicioni *(w podpisie drugiego notarjusza)* predictarum litterarum apostolicarum in presenti publico instrumento contentorum seu transsumpto exemplatarum><una cum suprascripto notario, videlicet Mathia de Prohonicz in hac parte michi collega, necnon><transsumptumque earundem seu hoc publicum instrumentum manu ipsius Mathie><signo et nomine meis solitis consignavi rogatus in robur, fidem et testimonium omnium ac singulorum premissorum.

## Nr 92.

*W Budzie 18 maja 1428.*

*Notarjusze budzińscy z diecezji praskiej, ciż sami co poprzednio, sporządzają w formie aktu publicznego odpis bulli papieża Marcina V* „Tunc iniunctum nobis desuper“, *wydanej w Konstancji 28 grudnia 1417 na rzecz przeora generalnego i braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna.*

***Oryg.*** *pergam. 23·5 × 46·2 zresztą tak samo jak w Nrach poprzednich, tylko jeszcze bardziej poplamiony a podkreślony ręką w. XVII jedynie na początku w trzech miejscach. — Zapiski na odwrociu: a) w złożeniu wewnętrznem drobnem pismem z w. XVI:* Eaedem quae Cartusianis sunt gracie in fratres; *b) na złożeniu wierzchniem temi samemi rękami co w Nrach poprzednich z w. XVII:* Martinus papa successor Bonifacij confirmat literas, quibus idem Bonifacius concessit fratribus Eremitis Sancti pauli primi Eremite prerogatiuas, immunitates, libertates Carthusianorum. Istud non est originale, per instrumentum publicum tantum transsumptum a. 1428 *z dołożoną powyżej datą w w. XVIII:* 1428 d. 18 May, *poniżej zaś inną ręką:* inserta; *c) sygnatury na temże złożeniu z w. XVIII, u góry:* Sub N° 1° tit: Ordinis Nostri N° 8, *z dołu* N° 15, *poniżej* N. 8vo *poprawione fałszywie z pierwotnej, nieczytelnej już liczby, ale jak i w obu aktach poprzednich w całości przekreślone.*

***Reg.*** *W obu katalogach dokumentów w Archiwum Jasnogórskiem z r. 1698 i 1708 w dziale pierwszym pod* 7. Martinus Papa successor Bonifacii confirmat literas Bonifacii A. D. 1428.

---

**91.** [a] *notarjusz wypisał tutaj jako arengę tej bulli koniec jej salutacji:* Regularem vitam professis imperpetuum religiosam vitam eligentibus.

*Uw. Tekst aktu notarjuszowskiego ten sam, oczywiście poza transumptem, co w akcie poprzednim. — We wszystkich tych odpisach notarjuszowskich numery sygnatur na złożeniach wierzchnich są popodkreślane atramentem fioletowym w końcu w. XIX.*

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo octavo><Quarum tenor sequitur, et est talis:

*Następuje bulla Marcina V* „Tunc iniunctum nobis desuper officium", *dat. w Konstancji 28 grudnia 1417 (ob. wyżej Nr 71 str. 129/130).*

Post quarum quidem litterarum exhibicionem><videlicet Mathia de Prohonicz clerico coniugato predicte diocesis in hac parte collega meo>< consignavi rogatusque in fidem et robur et testimonium omnium ac singulorum premissorum.

## Nr 93.

*W sądzie ziemskim lelowskim 23 lutego 1429.*

*Sąd ziemski w Lelowie, w sprawie Mikusza z Lgoty przeciw Aleksemu zakonnikowi (przeorowi?) klasztoru NMPanny na Jasnej Górze przed miastem Częstochową o trzy* zagrody *i łąkę w tejże Lgocie, przysądza je temuż Mikuszowi.*

***Zapisek** sądowy w księdze ziemskiej krakowskiej Terr. Crac. T. 312 str. 380 nr 4 w Archiwum Ziemskiem w Krakowie.*

***Uw.** Długosz w opisie wsi klasztoru częstochowskiego na Jasnej Górze pod Lgotą (leżącą w parafji kłobuckiej, daną przez króla Władysława Jagiełłę temuż klasztorowi przywilejem z 24 lutego 1393 ob. wyżej Nr 31 str. 62 z przyp. 2) dodaje, że był w tej wsi jeden* nobilis Mikosch habens illic unum tantum praedium, *ale Mikołaj Borzynowski,* existens tunc prior provincialis Czanstochoviensis, *kupił je za trzysta grzywien, i z tego to swojego folwarku płaci klasztor dziesięcinę snopową kościołowi parafjalnemu w Kłobucku (Lib. Benef. III 124 i 169, gdzie na drugiem miejscu „Borzymowski").*

Miccossius de Lgotha tria ortulania alias zagrody et pratum ibidem in hereditate Lgotha super religiosum virum Allexium de monasterio de Claro Monte monasterii Beate Marie Virginis, ante civitatem Czansthochow iacenti, iure et iudicialiter sibi aquisivit tali modo: Quia cum ipse Micossius causam pro eisdem tribus ortulaniis cum prato contra ipsum Allexium proposuisset, quod ipse Allexius eadem ortulania cum prato ipsius Micosii teneret et possideret, indeque Allexius in responsione sua negavit se tenere et possidere eadem ortulania cum prato, asserens<quod eadem ortulania cum prato nunquam tenui nec teneo, neque pecuniam super eadem habeo>iudiciumque videns et considerans conquestionem ipsius Miccossi(i) et negacionem dictam eiusdem Allexii ut supra pie factam, iuxta quam negacionem eidem Micossio suprascriptam aquisicionem eorundem ortulaniorum cum prato supradictum Allexium adiudicavit.

## Nr 94.

*W klasztorze tynieckim 9 listopada 1429.*

*Stanisław opat tyniecki diecezji krakowskiej, jako deputowany sędzia na mocy mandatu papieża w bulli Marcina V z 9 września 1427, wyjednanej przez braci Wojciecha dekretów doktora dziekana (katedralnego) krakowskiego i Ścibora wojewodę łęczyckiego, panów z Rytwian a synów nie żyjącego Marcina Jastrzębca wojewody łęczyckiego, przedłożonej opatowi, obwieszcza w akcie podpisanym i ogłoszonym przez notarjusza publicznego Andrzeja syna Dersława z Jackowa duchownego diecezji gnieźnieńskiej, jednak przez inną*

*zaufaną osobę spisanym, ostateczny wyrok (zaoczny), mocą którego na żądanie tychże braci, przez ich zastępcę mistrza Jakóba z Korytnicy wyrażone, uznaje za wiarygodną i zatwierdza darowiznę dziesięcinną, dokonaną przez Wojciecha (Jastrzębca) biskupa krakowskiego, ponieważ objęta jest ona wspomnianą bullą papieską a nadto dokumentem tegoż biskupa, opatrzonym jego i kapituły krakowskiej pieczęciami, zaś strony przeciwne i interesowane tą darowizną kilkakrotnie zapozwane przez kościoły katedralny krakowski i parafjalne w Koniemłotach i Kurozwękach na żadnym z terminów przed sądem komisarskim tego opata tynieckiego się nie jawiły.*

***Oryg.*** *nieznany (ob. niżej* ***Reg.****).*

***Kop. 1.*** *W księdze żółtej kopjarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego po r. 1663 str. 30—38 (nowa foljacja 15'—19') z nagłówkiem:* Confirmatio Priuilegy Episcopi Cracouiensis per Commissarium Sedis Apostolicae super Decimam in Ogląndow et Kotuszow et utramque (!) Swiechow in contumaciam citatorum facta, *bezpośrednio z oryginału, ale niedbale i z wielu błędami, mimo iż drugą ręką poprawiany; obok widymatu notarjusza znak jego bardzo starannie a częściowo w ozdobieniu zwłaszcza stopni pysznie piórkiem wyrysowany: na podstawie o czterech stopniach dwie podługowate jakby tarcze położone na sobie w kształcie krzyża równoramiennego, w którego środku kwadrat a w nim dość dziwaczne* A; *kopista niedołężny ale rysownik doskonały. — 2. W księdze zielonej kopjarjusza dokumentów jasnogórskich i reszty konwentów paulińskich z w. XVII str. 228—234 z nagłówkiem:* Instrumentum seu ratificatio super Decimas in utraque Swichow, Oglandow et Kotuszow *z dodaną sygnaturą ręką w. XVIII:* 19 *(ob.* ***Reg.****), nazwy zmodernizowane, tekst znacznie lepszy od poprzedniego.*

***Reg.*** *W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. wieku XVIII pod* Nrus 19 Confirmatio Priuilegij in Pargameno cum Sigillo pensili super Decimis in Oględow et Sychow et Sychowiec. Cracoviae AD: 1429 d. 9 Novembris.

***Uw.*** *Objaśnienie głównych miejscowości tutaj wspomnianych zob. wyżej str. 119 w przypisach. Świchów Mały zwał się Świchowcem już w w. XVI.*

In nomine Domini amen. Nos Stanislaus divina patientia abbas monasterii Tynczyensis Cracoviensis diocesis ordinis sancti Benedicti, iudex (et)[a] commissarius ad infrascripta a Sede apostolica specialiter deputatus, ad omnium et singulorum quorum interest notitiam deducimus per praesentes: Quomodo iam dudum litteras commissionis et mandati sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Martini divina providentia papae quinti, eius vera bulla plumbea in cordula canapi more Romanae Curiae bullatas, sanas et integras omnique prorsus vitio et suspicione carentes, pro parte venerabilis et nobilium virorum Alberti decretorum doctoris decani Cracoviensis, Stiborii[b] palatini Lenczyciensis[c] dominorum de Rythwany[d] dictae Cracoviensis diocesis, coram notario et testibus nobis praesentatas, cum ea qua decuit reverentia recepimus huiusmodi sub tenore:

*Następuje mandat papieża Marcina V* „Sincerae devotionis affectus", *dat. w Rzymie 9 września 1427, zlecający opatowi tynieckiemu zbadanie i zatwierdzenie mocą apostolską darowizny dziesięcinnej, uczynionej przez Wojciecha (Jastrzębca) biskupa krakowskiego na rzecz kaplicy zamkowej w Rytwianach i ołtarza św. Wojciecha i Krzysztofa w kościele beszowskim (ob. wyżej Nr 88 str. 162).*

Post quarum quidem litterarum apostolicarum nobis praesentationem et per nos receptionem ut praefertur factas fuimus pro parte dictorum dominorum

**94.** [a] *brak Kop. 1 i 2* [b] Styborii *Kop. 1* [c] Łanciciensis *Kop. 2* [d] Rytwiany *Kop. 1,* Rythwiany *Kop. 2*

Alberti decani, Stiborii palatini ac natorum olim Martini Jastrzambecz[e] palatini Lancyciensis[c] fratrum cum instantia requisiti, quantum ad executionem litteram ipsorum in eis contentorum procedere curaremus. Nos vero Stanislaus abbas, iudex et commissarius praefatus, mandatum huiusmodi apostolicum nobis directum exequi, ut tenemur, ac in negotio nobis commisso rite et legitime procedere volentes, tam in Cracoviensi cathedrali quam in parochialibus ecclesiis, videlicet in Koniemłothy et in Kurozwanki[f] dictae diocesis, quas ad id pro locis idoneis eo iudicavimus, quod sub ipsarum ecclesiarum parochiis villae Oglandow, Kotuszow[1] et utraque Swichow[g] seu decimae ex eisdem villis provenientes, quae in dictis litteris apostolicis nominatae consistunt, uno pro tribus edicto publico in ecclesiis eisdem praeposito per nostras patentes citationis litteras omnes et singulos, si qui forent sua interesse putantes in praemissis decimis aut eorum aliquo citari[h] mandavimus ad certum terminum peremptorium et competentem ad dicendum et opponendum, quidquid dicere et opponere vellent verbo vel in scriptis tam contra praescriptam commissionem et mandatum apostolicum, quam contra personam et iurisdictionem nostram, necnon ad procedendum coram nobis et per nos proceden(dum)[i], viden(dum)[i] ad omnes et singulos actus et terminos in huiusmodi causa et negotio confirmationis necessarios gradatim et successive et usque ad sententiam diffinitivam inclusive, quem etiam terminum praefatis fratribus de Rythwany[j] tunc ad id duximus statuendum. Quo quidem termino adveniente comparuit coram nobis in iudicio pro tribunali sedentibus circumspectus magister Jacobus Andreae de Korytnica clericus dictae Cracoviensis diocesis[2] et praefatorum dominorum Alberti decani et fratrum suorum principalium procurator, doctoque de suae procurationis mandato sufficienti et huiusmodi citatione nostra, ut praemissum est, per edictum publicum debite executa in iudicium reproducta, citatorum in eadem contentorum non comparentium contumaciam accusavit, et in eorum contumaciam huiusmodi nonnullas positiones et articulos ex dictis litteris, tam apostolicis quam reverendissimi in Christo patris domini Alberti episcopi Cracoviensis insertis, in eis descendens[k] et pro verificacione expositorum pro parte dictorum fratrum prefato sanctissimo domino nostro papae ac etiam contentorum in litteris dicti domini Alberti episcopi in scriptis obtulit, petens cum instantia sibi contra sua interesse putantes, si qui forent ad dicendum et opponendum, quidquid dicere et opponere vellent verbo vel in scriptis contra instrumentum, positiones et articulos, alias ad respondendum eisdem et videndum illas admitti, ad probandum citationem aliam et similem per nos decerni. Quoniam dictis citatis[l] non comparentibus et sufficienter expectatis reputatis contumacibus, prout merito erant, eidem magistro Jacobo procuratori ex adverso concessimus ad diem certum, quem pro termino praefiximus peremptorio et competenti. In quo termino

**94.** [e] Iastrambiec *Kop. 2* [f] Koniemłotchy et in Kuroswanky *Kop. 1* [g] Swiechow *Kop. 1* [h] citare *Kop. 2* [i] procedendi, videndi *Kop. 1,* procedeñ. videñ. *Kop. 2* [j] Rythwiany *Kop. 2* [k] descendentes *Kop. 1,* descendeñ. *Kop 2* [l] dictae citationes *Kop. 1.,* quam dictis citatis *Kop. 2*

**94.** [1] *Okazuje się tedy, iż jeszcze naonczas nie było kościoła parafjalnego w Kotuszowie aż dopiero za czasów Długosza, który jednak nie podaje ani jego tytułu ani dziedzica, mówiąc o nim pod prebendą na zamku rytwiańskim (Lib. Benef. II 387 ob. wyżej str. 119 przyp. 4):* Kothuszow villa habens in se parochialem ecclesiam ligneam.

[2] *Są dwie Korytnice w ziemi wiślickiej, jedna wś parafjalna a druga w par. Kotuszów.*

veniente idem magister Jacobus procurator et procuratorio nomine partis suae suprascriptae iudicialiter comparens, coram nobis huiusmodi citatione nostra legitime executa in iudicium producta, citatorum in ea contentorum non comparentium nec termino sibi praefixo satisfacere curantium contumaciam accusavit, et in eorum contumaciam dictas positiones et articulos suos seque ad probandum eosdem per nos admitti debita cum instantia postulavit, quos, prout admittendi fuerant, iuxta petita admisimus ad probandum dictam citationem contumacibus merito reputatis[l]. Et insuper attento, quod praefato Alberto decano et fratribus suis difficile per eundem redderetur ad monasterium nostrum testes per longam distantiam et discrimina viarum de locis et partibus illis remotis ab ipso monasterio adducere super articulis huiusmodi coram nobis oblatis pro parte ipsorum et pro verificatione contentorum in dictis apostolicis et etiam praefati domini Alberti episcopi litteris, volentes fratres ipsos ac etiam testes inducendos per eos ab expensis et laboribus relevare, providimus circumspectum magistrum Andream Derslai notarium publicum et huiusmodi negotii coram nobis scribam ad unum locum, tam testibus quam ipsis sua interesse putantibus vicinum, tutum et accommodum[m] ex parte nostra destinandum, citatis etiam tam testibus, quos dicti fratres de Rythwany[n] producere volebant, quam etiam aliis qui erant evocandi, ut receptioni testium huiusmodi si velint interessent. Nonnullis itaque testibus per dictum magistrum Andream notarium et scribam nostrum in forma iuris super hoc ex commissione et mandato nostris receptis et examinatis, ipsorumque depositionibus fideliter conscriptis et ad nos reportatis, et demum aliis iuribus et munimentis ac etiam testibus per nos receptis et examinatis diligenter, tandem ad petitionem instantem praefati magistri Jacobi Andreae procuratoris primo ad videndum et audiendum per nos publicari dicta eorundem testium, et deinde ad dicendum et opponendum, quiquid dicere et opponere velint tam contra depositiones et personas testium huiusmodi, quam etiam contra alia producta privilegia et munimenta per alias nostras citationum litteras, in dicta ecclesia Cracoviensi cathedrali per edictum executas, praefatos sua interesse putantes citari fecimus ad certos terminos successive, peremptorie et competenter. In quibus quidem singulis singulorum terminorum huiusmodi terminis coram nobis pro tribunali sedentibus, praefato magistro Jacobo procuratore iudicialiter comparente, et huiusmodi citationibus nostris singulis debite executis, in iudicium exhibitis per eum, ac contumacia[o] dictorum citatorum non comparentium nec terminis ipsis safisfacere curantium accusatâ, nos ad petita eiusdem magistri Jacobi procuratoris dictis citatis contumacibus quoad actus eosdem singulos reputatis, postremo instante eodem magistro Jacobo procuratore memoratos sua interesse putantes, per alias nostras citationum litteras pari edicto in dicta Cracoviensi ecclesia lectas ac valvis eiusdem ecclesiae Cracoviensi affixas, citari peremptorie iussimus ad videndum et audiendum per nos ferri in causa et negotio huiusmodi nostram sententiam ad diem et horam infrascriptam. Quibus quidem die et hora advenientibus, comparuit coram nobis pro tribunali sedentibus praefatus magister Jacobus procurator et procuratorio nomine partis suae, et dicta citatione ab auditorio nostro emissa

**94.** [l] reputantur *Kop. 1* [m] accomodum *Kop. 1* [n] Rytwany *Kop. 1.*, Rythwiany *Kop. 2* [o] contumaciam *Kop. 1*

debite executa, in iudicium repraesentata, contumaciam dictorum citatorum non comparentium accusavit, et in eorum contumaciam sententiam nostram per nos ferri cum instantia postulavit. Nos itaque praefatos citatos, prout merito fuerant, reputavimus contumaces et eorum absentiam divina replente praesentia, visis primitus et diligenter inspectis per nos omnibus et singulis actis coram nobis in causa huiusmodi acticatis, necnon litteris, privilegiis, instrumentis et munimentis exhibitis et productis, et eis cum debita instantia recensitis et discussis, deliberatione matura cum iurisperitis, quibus de merito causae eiusdem relationem fecimus plenariam et fidelem, instante et petente dicto magistro Jacobo procuratore, ad nostram duximus procedendum et processimus ferendam sentiam diffinitivam, ipsamque in scriptis tulimus et ferimus, ac praemissa in apostolicis et praefati domini Alberti episcopi Cracoviensis litteris suprascriptis contenta auctoritate apostolica approbavimus et confirmavimus, et per praesentes approbamus et confirmamus perpetuo valitura, ut sequitur in hunc modum: Christi nomine invocato pro tribunali sedentes et solum Deum habentes prae oculis, matura nobiscum et cum iurisperitis deliberatione praehabita, quia per ea, quae in praesenti causa et negotio confirmationis nobis commissa in processu et ex probationibus pro parte praedictorum venerabilis et nobilium virorum Alberti decretorum doctoris decani Cracoviensis, Stiborii palatini Lanczyciensis[p] ac[q] natorum olim Martini Jastrambiecz palatini Łanciciensis[q], fratrum dominorum de Rythwany[n] Cracoviensis diocesis, habitis et factis coram nobis vidimus et cognovimus, nobis constitit atque constat legitimeque praemissa tam in dictis apostolicis exposita, quam etiam in praefati reverendi patris domini Alberti tunc episcopi Cracoviensis litteris authenticis, suo et capituli sui Cracoviensis sigillis sigillatis, contenta nitantur et fulciantur veritate, quodque plena litteris ipsis fides sit adhibenda: idcirco per hanc nostram sententiam, quam in his scriptis ferimus, pronuntiamus, decernimus et declaramus praefatas donationem, assignationem et alia contenta huismodi ac[r] quaecunque inde secuta rata et firma in perpetuum esse et manere; ipsasque donationem et assignationem et alia contenta[r] huiusmodi in dictis apostolicis et in eis insertis litteris authenticis dicti domini Alberti episcopi, ac omnia inde secuta dicta authoritate apostolica, nobis desuper concessa, approbanda et confirmanda fore ac approbavimus et confirmamus, supplendo eadem authoritate omnes defectus, si qui forsan intervenerunt in eisdem. In quorum omnium fidem et testimonium praemissorum praesentes nostras confirmationis seu praesens publicum instrumentum, huiusmodi nostram confirmationem in se continens, per dictum magistrum Andream notarium publicum et causae huiusmodi coram nobis scribam subscribi et publicari ac sigillo nostro maiori mandavimus sigillari. Lecta, lata et in scriptis pronuntiata atque facta est haec nostra sententia et confirmatio per nos Stanislaum abbatem monasterii Tynczyensis[s] iudicem et commissarium praefatum in monasterio nostro Tynczyensi[t], sub anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo nono, indictione septima, pontificatus praefati sanctissimi domini nostri Martini papae quinti ipsius duodecimo, die mercurii, nona mensis novembris, hora quasi tertiarum. Praesentibus dis-

**94.** [p] Lanciciensis *Kop. 2* [q–q] *brak Kop. 1 str. 36 (f. 18')* [r–r] *brak Kop. 2 str. 233*
[s] Tynczynensis *Kop. 1* [t] Tynczynensi *Kop. 1*

cretis viris Stanislao Nicolai de Raczyborsko[2], Joanne Nicolai de Połaniecz[3] clericis Cracoviensis diocesis, notariis nostris, testibus circa praemissa.

Et ego Andreas Derslai de Jaczkowo[a][4] clericus Gnesnensis diocesis, publicus authoritate imperiali notarius et facti huiusmodi coram praefato venerabili viro domino Stanislao abbate iudice commissario scriba, quia praedictis processui coram eo habito necnon testium examinationi, sententiae promulgationi, approbationi, confirmationi omnibusque aliis et singulis praemissis, dum sic ut praemittitur agerentur et fierent, in singulis terminis successive una cum praenominatis testibus praesens interfui, eaque sic fieri vidi et audivi, ideoque aliis negotiis occupatus praesens publicum instrumentum, confirmationem in se continens, per alium fidelem scribi procuravi meque hic manu propria subscripsi et publicavi, et in hanc publicam formam redegi signoque et nomine meis solitis et consuetis una cum appensione sigilli memorati domini Stanislai abbatis et iudicis commissarii consignavi in fidem et testimonium omnium et singulorum praemissorum.

## Nr 95.

*B. m. i d. (przed 27 listopada 1429).*

*Władysław Jagiełło król polski do papieża (Marcina V), łącząc swoją suplikę z prośbą wniesioną do Jego Świątobliwości przez braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna przy kościele NMPanny na Jasnej Górze w pobliżu miasta Częstochowej, o udzielenie odpustów i w innych ich sprawach, popiera ją serdecznie osobliwą pobożnością swoją do tegoż kościoła od czasu przyjęcia chrztu i korony tegoż Królestwa, także wielu cudami, które się dzieją w tym kościele mocą boską, wreszcie tą okolicznością, iż miejsce to utrzymuje się tylko z jałmużny pątników i napływu ludzi, którzy tłumnie przybywają do tego kościoła w nadziei zbawienia i odpustów.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *Bibljoteka Kórnicka, Kodeks 194. II 68 str. 314/315 z nagłówkiem:* Ad supremum pontificem pro indulgenciis.

***Wyd.*** *Prochaska Antoni, Kodeks listów Witolda W. Ks. Litwy 1376—1430 w Monumenta medii aevi historica T. VI (W Krakowie 1882) 680 w przyp. do Nru MCLXIX.*

***Uw.*** *Niedatowane to pismo królewskie a zachowane szczęśliwie w kopji bliskoczesnej umieścił zasłużony wydawca pod r. 1424, wiążąc je z zawiadomieniem papieża Marcina V przez ucieszonego króla polskiego o urodzinach jego syna, tem bardziej iż w kodeksie niniejsza suplika króla mieści się bezpośrednio przed wspomnianym listem jego o urodzinach syna. Bezpieczniej jednak położyć je bliżej przywileju papieskiego z odpustem udzielonym Jasnej Górze d. 27 listopada r. 1429 (ob. Nr następny).*

Beatissime Pater, Domine benignissime. Cum ad ecclesiam Beate Marie Virginis in Claro Monte prope Czanstochow, opidum Regni nostri notabile, in qua fratres Pauli primi heremite ordinis beati Augustini Cracouiensis diocesis vitam ducentes religiosam, et quorum conversacio bono odore undique est respersa, devocionem a tempore, quo sacrum baptisma et Regni suscepi diadema, gerere

**94.** [a] Jackowo *Kop. 2*

**94.** [2] *Raciborsko wieś u źródeł Wilgi pod Wieliczką i w jej parafji.*

[3] *Połaniec miasto królewskie nad rzeką Czarną w prepozyturze wiślickiej a dekanacie pacanowskim (Długosz, Lib. Benef. II 448).*

[4] *Jackowo zapewne dzisiejszy Jacków w par. grabowskiej w ziemi łęczyckiej. Znak notarjuszowski tegoż Andrzeja z 27. IV. 1423 ob. w Kod. Wiel. Pol. V 354 nr 371.*

consuevi specialem, tum quia in dicta ecclesia multorum miraculorum sepe clarent virtute Dei misteria, tum[a] quod ordo regularis discipline, quem fratres ibidem manentes iugi constancia custodiunt, me reddit illi loco placabilem et propicium, ut ad status ipsius promocionem tanto me fervenciorem constituat[b], quanto prospiciat iudicii mei racio maiora merita illis accessisse, et quia locus ille sola peregrinancium elemosina sustentatur et hominum frequentacione, quorum multitudo ad illam ecclesiam spe salutis et indulgenciarum concurrit, sublevatur[c]: quapropter supplico S V., ut cum pro parte dictorum fratrum S. V. pro indulgenciis et aliis ipsorum negociis fuerit supplicatum, dignetur S. V. ipsorum devotis precatibus benigniter et paterne acclinari, et iuxta suplicacionem S. V. cum presentibus porrigendam ipsos exaudire dignetur, graciam nobis in eo et gratitudinem faciendo specialem. S. V. Altissimus dignetur conservare in longitudine dierum etc. Datum etc.

## Nr 96.

*W Rzymie 27 listopada 1429.*

*Marcin V na szczęśliwe dokończenie budowy kościoła i klasztoru Panny Marji na Jasnej Górze obok miasta Częstochowej diecezji krakowskiej i ku zagrzaniu wiernych w większéj czci Chwalebnej Panny udziela odpustu trzech lat i tyleż kwadragen wszystkim wiernym, którzy składając jałmużnę nawiedzą ten kościół w pokucie i z wyznaniem grzechów w wymienione szczegółowo święta Pańskie, Najśw. Marji Panny, Narodzenie św. Jana, apostołów, Poświęcenia kościoła i Wszystkich Świętych, a odpustu stu dni przez oktawy tychże świąt, przez sześć dni po uroczystości Zielonych Świątek; udzielenie innego odpustu na ten sam cel temuż kościołowi przed upływem lat dziesięciu unieważnia odpust niniejszy.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *Archiwum Watykańskie, Reg. Later. T. 295 f. 219 i vo (sygnatura dawniejsza u góry: CCXX i vo); u góry na tej samej karcie:* De diversis formis anno terciodecimo; *obok na marginesie tą samą ręką* Poggius, *inną zaś, tą samą co niżej na końcu* Pe.

Martinus etc. (episcopus, servus servorum Dei) universis etc. Dum precelsa etc. Cum | itaque sicut accepimus ecclesia et monasterium Beate Marie in Claromonte | iuxta opidum Czanstochowa Cracouiensis diocesis, in quo dilecti | filii prior et nonnulli fratres ordinis sancti Pauli primi heremite, secundum regulam et instituta beati Augustini degentes, piis vacant divinis obsequiis et oracionibus, in suis ceptis edificiis fabrica indigeant sumptuosa illorumque ad tanti perfectionem operis non suppetunt facultates, et propterea obvenciones et caritativa fidelium subsidia sint plurimum oportuna: nos cupientes, ut ecclesia cum monasterio huiusmodi fecundis successibus gratuletur, ac opus ipsum plenarie consummetur, necnon per huiusmodi suffragia fidelium ad votivum finem perducatur pariter et effectum, dictaque ecclesia crebris honoribus frequentetur, et ut fideles ipsi eo libencius confluant ad eandem et pro huiusmodi consummatione operis manus prompcius porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem eorum humilitate et pia succedente devotione ipsius quoque Gloriose Virginis, que orat pro populo, intervenit pro clero et intercedit pro devoto femineo sexu, precibus

**95.** [a] thum *Kop.* [b] *pierwotne* constituet *poprawione współcześnie Kop.* [c] sublevari *Wyd.*

et meritis dono celestis gratie uberius conspexerint se refectos, de Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi omnibus vere penitentibus et confessis, qui in Nativitatis, Circumcisionis, Epiphanie, Resurreccionis, Ascensionis et Corporis Domini nostri Ihesu Christi ac Penthecostes, necnon Nativitatis, Annunciacionis, Purificationis et Assumptionis Beate Marie, Nativitatis beati Johannis, apostolorum eor(um)dem et Dedicationis ipsius ecclesie festivitatibus, ac celebritate Omnium Sanctorum, necnon per ipsarum Nativitatis, Epiphanie, Resurreccionis, Ascensionis et Corporis Domini ac Nativitatis et Assumptionis Beate Marie, Nativitatis beati Johannis et apostolorum predictorum festivitatum octavas, ac per sex dies dictam festivitatem Penthecostes immediate sequentes prefatam ecclesiam devote visitaverint annuatim, manusque ad huiusmodi fabricam porrexerint adiutrices, singulis videlicet festivitatum et celebritatis tres annos et totidem quadragenas, octavarum vero et sex dierum predictorum diebus, quibus dictam visitaverint ecclesiam ac manus porrexerint[a] ut prefertur, centum dies de iniunctis eis penitentiis misericorditer relaxamus, presentibus post decennium minime valituris. Volumus autem, quod si alias visitantibus eandem ecclesiam, vel ad illius fabricam manus porrigentibus adiutrices, aut alias inibi pias elemosinas erogantibus seu alias aliqua alia indulgentia imperpetuum vel ad certum tempus nondum lapsum duratura per nos concessa fuerit, presentes littere nullius existant roboris vel momenti. Datum Rome apud sanctos Apostolos, quinto kalendas decembris anno terciodecimo. *(Inną ręką)* Pe XXV. de Casatiis.

## Nr 97.

*(Podrobiony).*

*W Orzelcu 30 listopada 1429.*

*Zbigniew (Oleśnicki) biskup krakowski, na prośbę Wojciecha (Jastrzębca) arcybiskupa gnieźnieńskiego i prymasa, tudzież Wojciecha Jastrzębca dekretów doktora dziekana krakowskiej a proboszcza poznańskiej katedry i Ścibora wojewody łęczyckiego, synów nie żyjącego Marcina wojewody, panów na Rytwianach a patronów kościoła tegoż i parafjan w Beszowej Rycerskiej, znosi parafję przy tymże kościele a dozwala w obrębie tejże za wolą i zgodą kapituły swojej wybudować nowy parafjalny kościół w pobliskim Orzelcu dziedzinie tychże panów p. w. Nawiedzenia Najśw. Bogarodzicy i Panny Marji, św. Wojciecha i Krzysztofa męczenników, któryby był rządzony przez duchownego świeckiego, gdyż przeor i bracia paulińscy, osadzeni przy kościele w Beszowej Rycerskiej, ze względu na żądanie władz swoich przełożonych, generała i prowincjała zakonu pustelników św. Pawła reguły św. Augustyna w Polsce i wskutek zarządzenia Stolicy apostolskiej, zabraniającej wszystkim braciom tegoż zakonu wykonywania duszpasterstwa, sądzili, iż mają kościół parafjalny w Beszowej Rycerskiej opuścić. Ponieważ jednak, wraz z kapitułą krakowską pragnie dla pomnożenia chwały Bożej pozostawić koniecznie kościół beszowski jako konwentualny i utrzymać przy nim nadal tegoż samego zakonu pustelniczego przeora wraz z braćmi, gdyż innych osób zakonnych ostrzejszego życia lub przynajmniej takiegoż nie posiada w swojej diecezji,*

**96.** [a] *następuje przekreślone tą samą ręką* adiutrices

*przeto równocześnie ze zniesieniem parafji w Beszowej Rycerskiej a z erekcją nowej w Orzelcu, do której zostają wcielone wszystkie wsi i miejscowości, tworzące dotychczas parafją kościoła w Beszowej Rycerskiej, z zastrzeżeniem prawa prezenty do kościoła w Orzelcu tym samym dziedzicom i patronom, które przysługiwało do kościoła w Beszowej Rycerskiej, za zgodą tych samych co wyżej czynników, kapituły krakowskiej, patronów Jastrzębców a także przeora z braćmi zakonnymi w tymże konwencie beszowskim, rozporządza i przysądza: a) kościołowi konwentualnemu w Beszowie Rycerskiej: 1° wieś Beszówkę z dwoma folwarkami, jeden wielki a drugi nowy na Czerniakowie w dziedzictwie Wielkiego Orzelca; 2° jeziora (stawy) i rybniki, zwiące się Gruszka, Kąty, Kąkolowo, Dębniska i Przewóz; 3° dziesięciny ze wsi Łubnic, obu Sichowów, obu Orzelców Wielkiego i Małego, Beszowej Rycerskiej, Beszówki, Woli Mieleckiej, Rzędzianowic, Dutowa z folwarków dziedziców i ról kmiecych, oraz dziesięciny z folwarków dziedziców w Kwasowie, Biedrzychowicach i Oględowie; b) nowemu zaś kościołowi w Orzelcu i jego rektorowi: 1° dziesięciny w Łyczbie, Przeczowie, Starej Wsi, w obu Otałężach, Czarzyznie, Brniu, Wrzoskach, Miłoninie i Zępniowie z ról dziedziców i kmiecych, jako też z ról panów Rytwiańskich w Grabowej, Owczarach, Kozinie, we Wiśniowej i w Szczece; 2° jeziora (stawy) z rybnikami Groble i obie Strugi, tudzież 3° resztę dochodów kościelnych; prawa parafjalne z wymienionych wsi i miejscowości niezamieszkałych oraz ich mieszkańców przydzielonych do parafji nowego kościoła w Orzelcu. Wreszcie, zabiegając wszelkim na przyszłość zatargom, dozwala za zgodą kapituły tym wszystkim, którzy chcą, chować się po dawnemu w kościele macierzystym Beszowej Rycerskiej.*

*Akt ten zdziałany i datowany w nowym kościele parafjalnym w Orzelcu przy konsekracji jego wraz z wielkim ołtarzem i poświęceniu jego cmentarza w obecności Wojciecha (Jastrzębca) arcybiskupa gnieźnieńskiego i prymasa, spisał Jan Stanisławowy z Kłodawy duchowny diecezji gnieźnieńskiej, notarjusz publiczny, wraz z swym kolegą Ninogniewem Strzeszkonowym z Dobrej diecezji gnieźnieńskiej.*

***Oryg.*** *brak (ob.* ***Kop. 1, Reg. i Uw.****).*

***Kop. 1.*** Archivii ecclesiae cath. Cracov. Pars IX *z poł. w. XVII w Archiwum Kapit. Kat. Krakow. str. 317/326 nr LXXXVI z nagłówkiem:* Ecclesiam Parochialem in Beschowa in Regularem erigit, illamque Fratribus Ordinis S. Pauli Primi Eremitae assignat et incorporat Sbigneus de Olesznica Episcopus Cracouiensis cum omnibus prouentibus et nouis obligationibus. Die S. Andreae Anno Incarnationis Dominicae 1429. — ***2.*** *Liber Benef. Długosza t. IIIci w odpisie z w. XVII w temże Archiwum* $\frac{111}{3}$ *f. 482/485' z kilkuwierszowym odstępem wolnym na nagłówek, którego nie wypisano; w Katalogu rękopisów Kapit. Krakow. na str. 133 pod 45* Erectio Ecclesiae parochialis in Orlecz 1429 *pochodzi od X. I. Polkowskiego. —* ***3.*** *W księdze żółtej kopjarjusza dokumentów konwentu beszowskiego str. 38—46 (nowa foljacja 19'—23') z nagłówkiem:* Erectio Cum suis prouentibus et Decimis Monasterii Bessouiensis a Zbigneo Episcopo Cracouiensi fundati A. D. 1429 Vlti. Nou. *bezpośrednio po akcie opata tynieckiego z 9 listopada 1429 ob. wyżej Nr 94 str. 169/174), z zapiskiem na końcu:* Priuilegium Erectionis supra descriptum in libro Beneficiorum Monasteriorum Dioc. Cracouien. insertum et ex eodem libro Beneficiorum fideliter desumptum est sigilloque venerabilis Capituli Ecclesiae Cathedr: Cracouiensis communitum. Locus † sigilli. Albertus Dunaiewski Apostolicus Actorumque V. Capituli Cracouiensis Notarius mppa. *NB. W tejże księdze obok widymatu pierwszego notarjusza na tej samej stronie u góry na marginesie (str. 46, fol. 23') wypisała później ta sama ręka kaligraficznie:* Anno Domini 1556 Die 20 Mensis Iuny oblatum per Ve-

nerabilem Dominum Albertum a Łowicz in Beszowa Praepositum vt in Actis Actorum Vicariatus Cracouiensis, praesentibus Nouis *(sic, zamiast* Notariis *konsystorza krakowskiego).* Gaspar Smigrodiensis Actorum notarius mpp.; *zaraz tamże poniżej tąż samą ręką:* Anno Domini 1.6.18. die Veneris 1. February oblatum pro parte Conuentu *(sic)* Bessouiensis et datum, vt in Actis Officialatus Cracouiensis. — **4.** *W księdze zielonej kopjarjusza dokumentów konwentów paulińskich w Polsce str. 214/219 z nagłówkiem:* Priuilegium Erectionis in quo donantur et inscribuntur Decimae et aliae Prouisiones Conuentui Bessouiensi *z dodaną sygnaturą ręką w. XVIII:* 20 *(ob.* **Reg.***) i z zapiskiem na końcu tekstu tą samą ręką kopisty:* Priuilegium erectionis supra descriptum in libro Beneficiorum *i t. d., tak samo jak w księdze żółtej aż do podpisu Alberta Dunajewskiego apost. i aktów kapituły krakow. notarjusza. Właściwości tekstu obu tych kopij są te same, te same odmianki, co w powyższym Nrze 94.*

***Reg.*** *W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z początku wieku XVIII pod* Nrus 20 Erectio Cum suis Proventibus et Decimis Monasterij Bessoviensis In Pargameno cum Sigillo pensili ab Illmo Zbignevo Eppo Cracovien. Fundatore Datt: Cracoviae A D: 1429. Ultima 9bris.

***Uw.*** *Podrobienie tego aktu dokonało się po czasach Jana Długosza, w szczególności po r. 1478 a przed 20 czerwca 1556. Długosz, doskonale obeznany z dokumentami swego biskupa a tak czuły na uposażenie ukochanych przez siebie oo. paulinów nie zna tego aktu, nic też nie wie i nie wspomina nigdzie o kościele parafjalnym w Orzelcu, o wzniesieniu jego przez panów z Rytwian i konsekracji jego przez Zbigniewa Oleśnickiego biskupa krakowskiego. Wie jednak dobrze o czem innem i dwukrotnie o tem opowiada w żywotach arcybiskupów gnieźnieńskich (Opp. omn. I 371), także i w historji polskiej (T. IV 539 pod r. 1434 i str. 576 pod r. 1436). Jako arcybiskup gnieźnieński i prymas Wojciech Jastrzębiec nazbierane przez siebie znaczne skarby ukrył przed ludźmi w zbudowanej umyślnie na ten cel przez siebie kaplicy-kościółku drewnianym w podłej wiosce Orzelcu tuż koło Beszowej i Łubnic na południe, i dla zatarcia wszelkich śladów przykrył je piaskiem; przeznaczał je po śmierci dla czterech swoich wnuków a synów swego bratanka Marcina z Łubnic wojewody łęczyckiego († 1427), dla których skupił wiele wsi i zamek im w Rytwianach wymurował. Dwóch tylko ludzi w tajemniczył w to zakopanie skarbu, którym ufał: swojego sekretarza a kanclerzą gnieźnieńskiego Jana z Koziebrodów i Dersława najstarszego z swoich wnuków. A był to skarb niemały, składał się z pieniędzy w złotych węgierskich, naczyń i klejnotów złotych i srebnych w wartości na ogół do 40.000 grzywien. Za długo było czekać Dersławowi na śmierć dziada prymasa, a obawiał się tylko gniewu króla, dlatego kiedy umarł Władysław Jagiełło (31. V. 1434), skarb za namową swej matki Doroty z Tarnowa wykradł i żyjąc rozwiązle roztrwonił go wraz z swymi towarzyszami. Przytoczyło się całą tę opowieść z Długosza, którą znał bardzo dobrze, na stwierdzenie iż w Orzelcu w tych właśnie latach nie było żadnego nowo założonego kościoła parafjalnego, a tem mniej utworzenia na terytorjum beszowskiem nowej parafji. Również i wszystkie inne dokumenty autentyczne dziedziców Beszowej Rycerskiej, dotyczące konwentu fundacji ich tamże paulińskiego, zachowane w kopjarjuszu tegoż konwentu (księdze żółtej), wykluczają wręcz nową tę fundację z r. 1429, o której nietylko wejściu w życie i utrzymaniu się chwilowem, ale ani nawet o jej zamierzeniu w pomienionym roku mowy nięma i być nie może. — Termin* a quo *sporządzenia tegoż aktu stanowi rok śmierci Długosza (1480): świadczy on jeszcze w r. 1478 d. 9 marca przy wydaniu wielkiego przywileju przez Jana Rytwiańskiego wojewody krakowskiego i kasztelana sandomierskiego w Rytwianach na rzecz tegoż konwentu (ob. niżej pod tą datą; Jan młodszym był bratem zmarłego naonczas Dersława kasztelana krakowskiego i starosty sandomierskiego). Dane przez Długosza o uposażeniu konwentu beszowskiego (Lib. Benef. III 126 i nn.) pokrywają się najzupełniej z darowizną wojewody Jana z Rytwian, mianowicie te same są u obu wsi przyznane na wieczną i zupełną własność klasztorowi: Beszowa, Beszówka, Bystrąmowice i Bydłowa. Szczegółowiej jednak w przywileju Jana Rytwiańskiego występuje dalsza i na tem zresztą kończąca* ***się darowizną:*** item campum dictum Minor Orlecz cum gaiis duobus, magno et parvo videlicet Maiori Orlecz annexis et usque prope piscinas coenobiales se protendentibus. *Zestawiając nadanie to z r. 1478 z ustępem dotyczącym niniejszego aktu pod a) 1°—3°,*

*rzeczą jest widoczną, iż pierwotność stosunków uposażeniowych znajduje się wyrażona w przywileju rytwiańskim a nie w biskupim w r. 1429. Prócz tego w zakresie uposażenia, zwłaszcza dziesięcinnego i to zarówno z ról kmiecych jak i pańskich, poczynając od samych Łubnic, występuje aż nadto w tym akcie rzekomo biskupim tendencja pomnożenia i to bardzo wydatnego stałych dochodów w zamian za zrzeczenie się dziedzictwa na wsiach wyżej wspomnianych; o Bydlówce wśród nich niema oczywiście mowy w dokumencie z r. 1429, gdyż jego autor wiedział bardzo dobrze, iż w posiadanie klasztorne przyszła ona dopiero później z łaski prymasa fundatora, o czem Długosz donosi (l. c. 125). Żywą była i przez długie lata utrzymywała się pamięć o przykrej doli ojców beszowskich, jakiej zażywali po śmierci prymasa Jastrzębca (1436), kiedy to obydwaj wnukowie jego a synowie wspomnianego już wyżej wojewody Marcisza czyli Marcina, bratanka prymasa i zarazem współfundatora konwentu, nie dopuścili zakonników do objęcia nadania w dobrach ziemskich swego rodzica i swoich stryjów, pozostawiając ich na samem dawnem uposażeniu parafjalnem z r. 1421, zapewne teraz dobrze przez siebie uszczuplonem; trwały te ciężkie na nich czasy aż do śmierci starszego z obu tych braci Dersława († 14. I. 1478). Dopiero po jego zejściu i podobno już za wolą jego przedśmiertną a za sprawą czy też tylko zgodą brata jego Jana paulini beszowscy weszli w posiadanie pełnego uposażenia. Autor przywileju biskupiego z r. 1429 zręcznie maskuje myśl swoją ze względu na pamięć panów Rytwiańskich, bądź co bądź fundatorów swoich, nic a nic o tej przykrej przeszłości nie wspominając, zastrzega się nawet przed nią* (nullis pressi molestiis) *i wprost zaznacza jako wystarczające uposażenie oddzielnie dla klasztoru i dla kościoła parafjalnego, dlatego przenosi swój przywilej w czasy pierwotne fundacji, w lata rządów prymasa Wojciecha Jastrzębca, aby jego powagą jako też biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego podeprzeć prawo do posiadłości ziemskich jako też dochodów dziesięcinnych. — Termin* ad quem *powstania tego falsyfikatu oznacza pojawienie się oryginału w połowie wieku XVI, który zaraz oblatowano 20 czerwca 1556 w aktach wikarjatu krakowskiego, które się wszakże nie dochowały, ani też niema nowej oblaty w aktach oficjalatu krakowskiego z 1 lutego 1618 w zachowanej księdze tychże aktów z lat owych. Na te również czasy poł. w. XVI-go przypada nieznany dotychczas zapisek w księdze wizyty biskupa Filipa Padniewskiego z 1 listopada 1565 pod Beszową bezpośrednio po ustępie o arcybiskupie prymasie Jastrzębcu (przytoczonym powyżej str. 145 w. 26):* Est et alia bellitissima structura ex quadrato lapide intus et ab extra, inchoata, parietes omnes et bases erecti alte nimis, nisi contignatione opus habet. Vix parem ecclesiam, si esset perfecta reperire quis in Polonia posset. Quidam magnificus Wrzod opus caepit, sed imperfecto opere extinctus fratri Piorun cura mandata aedificii, qui vicissim paulo post fratrem morte sequutus relicta materia ad perfectionem operis et executoribus cura mandata desitum est, ac opus et materia ad arces Rithwanensem et Curozwanki distracte; nudi stant parietes a tempestatibus et imbribus adhuc illesi. *Tajemniczy ten zapisek o rozpoczętej budowie murowanego kościoła o wyniosłych ścianach i filarach, stawiany był w stylu gotyckim, rozwiązuje zagadkę rzekomego przywileju o kościele w Orzelcu. Nie trudno odgadnąć iż braćmi tymi, którzy przeszli do potomności pod znamiennemi i jak się zdaje trafnemi przezwiskami, mogą być tylko ostatni panowie Jastrzębcy na Rytwianach, wojewodowie Dersław i Jan, rychło zmarli po sobie. Nie wcześniej zatem aniżeli na starość, pod koniec swego życia Dersław począł stawiać okazałą tę świątynię istotnie jako kościół parafjalny na miejscu dawnej kapliczki, z której za lat młodych zabrał skarby wielkie, w ekspjacji za swój ten występek. Co było zamierzonem, tradycja późniejsza uznała za czyn dokonany i w czasy dawniejsze go przeniosła. Do wieku też wreszcie XVI-go należy odnieść podłoże ideowe aktu z r. 1429, jakiem jest dość silny nastrój antyduszparsterski a raczej antyparafjalny w zakonie paulińskim, zmierzający do zrzucenia sprawowanej przez siebie powszechnie w Polsce poza jedną Jasnogórą pracy duszpasterskiej.*

In nomine Domini amen. Sbigneus Dei et apostolicae Sedis providentia episcopus Cracoviensis ad perpetuam rei memoriam. Iniunctum nobis pastoralis sollicitudinis officium, quae ex alto conceditur, industria exequen(tes), circa id studiis vacamus praecipuis et diligentiam impartimur operosam, ut in ecclesiis nobis subiectis, praesertim parochias sibi antiquitus deputatas obtinen(tes), et

pro cura regimineque animarum fidelibus salutifera non desit provisio et cultus divinus in ecclesiis ipsis ordinatus, quem nostris augeri cupimus temporibus, ad laudem et gloriam Dei vigeat et accrescat. Hinc est, quod exposito nobis nuper pro parte reverendi in Christo patris nostri domini Alberti sanctae Gnesnensis archiepiscopi et primatis, necnon venerabilis et nobilium virorum Alberti Jastrzambiecz decretorum doctoris decani nostrae Cracoviensis et praepositi Poznaniensis ecclesiarum et Stiborii palatini Lanczyciensis natorumque olim Martini palatini, dominorum de Rythwany et patronorum[a] ecclesiae in Banschowa Militari nostrae diocesis Cracoviensis, quod licet ipse dominus Albertus archiepiscopus, immediatus noster praedecessor tunc ecclesiae Cracoviensi cura pastorali praesidens, postquam eandem ecclesiam parochialem in Banschowa Militari, quae de iure patronatus ipsius et dictorum nepotum et consanguineorum suorum existit, et in qua progenitorum eorundem corpora requiescunt, resolutis structuris ecclesiae eiusdem ligneis a fundamentis muris aedificavit in sublime, ac illam libris, calicibus aliisque ornamentis ad divinum cultum spectantibus necnon Sanctorum reliquiis decoravit, reditibusque decimis et proventibus aliis dotavit et augmentavit, pro divini cultus augmento et religionis propagatione ecclesiam ipsam in Banschowa Militari parochialem in prioratum conventualem pro uno priore et certis fratribus ordinis Eremitarum S. Pauli sub regula S. Augustini degentibus, venerabilium fratrum nostrorum tunc sui capituli Cracoviensis ac rectoris eiusdem ecclesiae, qui tunc erat, necnon patronorum praedictorum ad id accedente consensu erexit, creavit pariter et ordinavit; ac voluit inter alia, quod fratres monasterii in Czanstochow[b] ordinis et diocesis praedictorum unum de conventu eiusdem monasterii idoneum per ipsum archiepiscopum, tunc episcopum Cracoviensem, instituendum et confirmandum in priorem dictae ecclesiae, qui curam animarum in illa gereret diligenter, ea vice duntaxat nominarent et etiam praesentarent, qui etiam prior una cum tot aliis ex conventu praefato, quoties opus fuerit, adiungendis et ad nutum superioris revocandis fratribus, quot de facultatibus dicti prioratus erecti absque penuria pro tempore possent sustentari, inibi laudabiliter in horis canonicis voce psallendis deservirent et divinis officiis insisterent, prout haec et alia per ipsum D. Albertum archiepiscopum tunc episcopum de dicti capituli Cracoviensis consensu concessa, ordinata et statuta in litteris suis suo et capituli eiusdem sigillis munitis plenius continentur expressa[1]; et quanquam confirmatione etiam Sedis apostolicae super eas subsecuta[2] priores dictae ecclesiae, sic ut praemissum est, nominati, praesentati et instituti extunc curam animarum in ipsa ecclesia diligenter gesserint, et etiam una cum fratribus dicti prioratus in numero non pauco de facultatibus eiusdem prioratus sustentati[c] laudabiliter in horis canonicis voce psallentes deserviverint et deserviant, ac divinis officiis ita devote et diligenter insistant, quod ex eorum conversatione Deo grata et inspicien(tibus) placida consideran(tes) non solum in operibus salutis instruantur, sed etiam reficiantur[d]; nihilominus tamen iidem prior et fratres prioratus praedicti nullis pressi molestiis, sed per superiores suos, videlicet generalem et provincialem provinciae Polonae ordinis eorum requisiti et ab eis accepto, quod dicta Sedes apostolica, quae pro varietate temporum urgente necessitate quandoque decreta sua variat et nonnunquam a se rationabiliter et consulte ordinata suadente utili-

**97.** [a] parochianorum *Kop. 1—4* [b] Częstochow *Kop. 4,* Czestochowa *Kop. 1* [c] sustentari *Kop. 1—4* [d] *miejsce to niezrozumiałe przez kopistów jest przejęte z przywileju fundacyjnego z r. 1421 ob. wyżej Nr 81 str. 146 ww. 2/4.*

**97.** [1] *Przywilej ten fundacyjny Wojciecha (Jastrzębca) biskupa krakowskiego z 6 lutego 1421 czyt. wyżej Nr 81 str. 143/8; por. wzmocnienie fundacji przez Jana Rytwiańskiego wojewodę krakowskiego i kasztelana sandomierskiego z 9 marca 1478 niżej pod tą datą i wyżej w Uw. na poprzedniej stronie.*

[2] *Wyraźnego zatwierdzenia tegoż konwentu beszowskiego (jako też i innych u nas) przez Stolicę apostolską niema i nie było.*

tate subiectorum consultius rationabiliusque revocat et in meliusve commutat[3], de quiete futura fratribus dicti ordinis Eremitarum S. Pauli et ut ipsi, omnibus derelictis et cunctis ab eis vexationibus et impedimentis aliis, quae etiam omissis publicis ex conventu populari ad illos[e] crebro perveniunt[f], submotis, in Dei servitio perseverent et opus divinum cum summa animi devotione mente libera perficiant, provida et salubri disponens ordinatione ab omnibus ordinis ipsorum fratribus ecclesias parochiales, in quibuscunque per orbem provinciis consistant, regentibus omnes curas et regimina animarum revocavit, praeceptis dictorum maiorum suorum obedire et praefatam ecclesiam cum suo prioratu in Banschowa Militari deserere, ad locumque dicti monasterii in Czanstochow[g] redire, ac in eo Dei Omnipotentis ministeriis inhaerere censuerunt: quapropter pro parte dictorum D. Alberti archiepiscopi fuere nobis devota desideria oblata, ac pro parte patronorum et parochianorum dictae ecclesiae in Banschowa Militari nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus circa haec remediis canonicis providere et ipsi domino Alberto archiepiscopo licentiam concedere aedificandi ecclesiam novam in proprietate sua, videlicet villa Orlecz[4] consistente in dictae ecclesiae parochia, ad et iuxta eandem matricem ecclesiam in Banschowa Militari illamque per clericum saecularem regendam, in parochialem et baptismalem, deinceps pro eisdem parochianis ecclesiae in Banschowa Militari creare, erigere, et ordinare dignaremur. Nos itaque, praemissa tam debita quam exacta consideratione pensantes, et quod in dicto prioratu conventuali ecclesiae in Banschowa Militari, si illum dicti prior et fratres desererent, non nisi regularis et districtioris vitae vel saltem religionis alterius personae, quae haberi in diocesi nostra non possunt, sint ponendae et ordinandae, grandique desiderio cupientes ita curae et regimini dictorum parochianorum pro salute ipsorum consulere et providere, ut tamen ad divini nominis honorem et gloriam profectumque fidelium animarum cultus in laudibus divinis et horis canonicis voce psallendis in ecclesia eisdem prioratus in Banschowa Militari proinde institutus nostris temporibus non decrescat, quia tractatu solenni cum venerabilibus fratribus nostris capitulo nostro Cracoviensi super eo pluries praehabito per inquisitionem, quam desuper fecimus diligentem, reperimus dictum prioratum in Banschowa Militari sic reditibus et proventibus ac facultatibus sufficere, quod ex eo et prior pro tempore cum fratribus eiusdem prioratus in numero solito necnon et sacerdos instituendus ad curam animarum parochianorum dictae ecclesiae in Banschowa Militari gerendam et deserviendam illis in divinis officiis et ecclesiasticis sacramentis convenientem sustentationem valeant habere: idcirco desideriis huiusmodi dicti domini Alberti archiepiscopi supplicationibusque patronorum et parochianorum praedictorum inclinati, de dictorum fratrum nostrorum capituli Cracoviensis voluntate et assensu ipsi D. Alberto archiepiscopo indulsimus ac[h] licentiam presentibus indulgemus ecclesiam novam ad laudem et gloriam Dei Omnipotentis ac in honorem Visitationis Gloriosae Dei Genitricis et Virginis Mariae ac in memoriam Adalberti pontificis et Christophori martyrum sanctorum in dicta proprietate sua Orlecz, ad quam accom(m)odus et sine impedimentis omnibus parochianis eisdem patebit accessus, in loco apto et congruo aedifican(dam). Et attento, quod et lege divina esse arandum in bove simul et asino et canonicis institutis homines diversae professionis et habitus disparis[i] in uno loco et officio simul sociandos conhaerere[j] et coniungi non possunt, quibus et studia et vota sunt diversa, sit salubriter prohibitum[5], et quod

**97.** [e] illas *Kop. 1—4* [f] proveniunt *Kop. 1 i 2* [g] Częstochow *Kop. 4, zresztą tak samo j. w. pod b* [h] et *Kop. 3 i 4* [i] dispares *Kop. 3 i 4* [j] concohaerere *Kop. 1 i 2*

**97.** [3] *Por. arengę statutów wieluńsko-kaliskich z r. 1420.*

[4] *Orzelec w par. beszowskiej wspomniany już wyżej (str. 126 Nr 68 z przyp.); u Długosza (Lib. Benef. III 127 w uposażeniu konwentu Beszowej): „*Orlyecz Parva*“ w par. beszowskiej; „*Orlyecz Magna*“ w par. Zborów al. Beszowa Biskupia (l. c. II 422 „*Orlyecz*“) czyli Zborówek; Orzelec i Orzelec Duży za czasów Długosza dziedzina Jana z Rytwian.*

[5] *Deut. XXII 10 i c. 22 (19) C. XVI qu. 7.*

etiam dictus D. Albertus archiepiscopus una cum praefatis nepotibus suis Alberto decano et praeposito et Stiborio palatino ac natis Martini olim palatini praedicti dominis de Rythwany villam Banschowka[k] et unum in ea magnum et aliud novum allodia seu terras frugiferas super Czirnakow[6] in haereditate Magna Orlecz retro piscinas dicti prioratus in rubetis et mericis quercinis in ius et proprietatem dicto prioratui et ad usus prioris et fratrum ecclesiae in Banschowa Militari antedictae perpetuo contulerunt, omnes et singulas villas et loca inhabitata et quae iure parochiali ad ipsam ecclesiam in Banschowa Militari pertinebant antiquitus cum eorum incolis, accedente etiam ad id dictorum fratrum nostrorum capituli Cracoviensis necnon praefatorum D. Alberti archiepiscopi ac patronorum priorisque et fratrum prioratus eiusdem ecclesiae in Banschowa Militari consensu, a iure ipsius ecclesiae in Banschowa Militari absolvimus et in ea ius parochiale ad curam et regimen animarum gerenda de cetero per priorem extinximus et extinguimus authoritate nostra ordinaria et moderamine praesen(ti). Et insuper dictam ecclesiam novam in Orlecz de dicto consensu capituli nostri, praedictis villis et locis inhabitatis et ab ecclesiae praedictae in Banschowa Militari iure absolutis eorumque incolis, in parochialem creavimus et ereximus ac creamus et erigimus, decernen(tes) baptisterium seu fontem baptismalem de dicta ecclesia in Banschowa Militari pro fratrum praedictorum vitandis molestiis auferri et in dicta ecclesia nova in Orlecz parochiali collocari, cui villas atque loca praedicta in parochiam et pro parochia supposuimus, anneximus et apropriavimus, ac supponimus, annectimus et appropriamus. Sanximus quoque et ordinavimus ac ordinamus ad ipsam ecclesiam novam in Orlecz clericum saecularem hac vice et in posterum, quoties eam vacare contigerit[l] quovis modo, per dictum D. Albertum archiepiscopum suosque nepotes ac alios, ad quos ius praesentandi rectorem dictae ecclesiae in Banschowa Militari ex antiquo pertinebat, patronos et quibus ac eorum haeredibus et[l] successoribus de domo Jastrzambiecz, per lineam masculinam duntaxat ab eis descendentibus, ius ipsum praesentandi rectorem et patronatus ipsius ecclesiae novae reservavimus et concessimus, ac etiam[m] reservamus et concedimus, perpetuo fore et esse nobis nostrisque successoribus pro tempore episcopis Cracoviensibus nominan(dum) et praesentan(dum) in rectorem per[n] patronos et successores eosdem instituen(dum) et investien(dum), qui in ea curam gerat animarum et deserviat laudabiliter in Domino ac ministrandis fidelibus ecclesiasticis sacramentis. Ceterum cum quis sentit onus, sentire debeat et commodum et ut altari deserviens vivat de altari[7], reperto, ut praefertur, per inquisitionem factam dictum prioratum in reditibus et facultatibus praedictorum prioris et fratrum in matrice ac sacerdotis ad curam animarum instituen(di) in nova ecclesiis praedictis ministrantium sustentatione convenienti et oneribus debitis supportandis sufficere reditus et facultates, eosdem dictis fratribus nostris capituli Cracoviensis ac etiam patronis necnon priore, quem, ut praemissum est, ab oneribus curae animarum gerendae absolvimus, ac fratribus suis dicti prioratus ecclesiae in Banschowa Militari expresse consentientibus, inter ipsum priorem suorumque in Banschowa Militari et inter sacerdotem seu rectorem saecularem instituen(dum) ad dictam novam ecclesiam in Orlecz et regimen animarum eiusdem parochianorum, ac inter ipsam ecclesiam novam ordine et moderatione infrascriptis providimus dividen(tes) et[o] etiam[m] dividimus, ac[p] de ipsorum fratrum nostrorum capituli Cracoviensis consilio et assensu statuimus et ordinamus, quod in antea et perpetuo iidem prior et fratres pro tempore prioratus ecclesiae in Banschowa Militari memoratate in ius et proprietatem eiusdem prioratus reditus et facultates quae sequuntur obtineant et illi pro ecclesia in

**97.** [k] Banschowa *Kop. 4*, Beschowka *Kop. 1* [l] contingerit *Kop. 3* [l] vel *Kop. 4* [m] *brak Kop. 3* [n] ac *Kop. 1—4* [o] ac *Kop. 3* [p] et *Kop. 3 i 4*

**97.** [6] *Czerniaków jest tutaj nieznany.*

[7] *Regula iuris 55 in VI[o] i I Kor. IX 13.*

Banschowa Militari sint contenti, videlicet dicta villa Banschowka[k] cum supra descriptis duobus allodiis, necnon lacus et piscaturas Gruszka, Kanthy[q], utrumque Kankolowo[r], utrumque Dampniska et Przewoz[s 8]; ac decimas in villis Lubnicze, in utraque Swiechow[s], in utraque Orlecz Magna et Parva, in Banschowa Militari, in Banschowka, in Borzyschowice[9], in Zandzonowice, in Duthow[10] tam de allodiis haeredum, quam de agriculturis cmetonum, ac etiam decimas de allodiis haeredum in Kwaszow[11], in Biedrzychowice[12] et in Oglandow[13]. Ecclesia vero nova in Orlecz et rector eiusdem pro tempore pro sustentatione sua reditus et facultates habebit infrascriptas, videlicet decimas in Liczba[sz], in Przeczow, in Starawies, in utraque Othaląnz[t], in Czarzynsz[u], in Bren[14], in Wrzoski[v 15], in Milonino[w 14] et in Zampniow[x 16] tam ab araturis haeredum, quam cmethonum, et etiam decimas de araturis haeredum dominorum eorundem de Rythwany in Grabowa, in Owczary, in Kozina, in Wisniowa et in Szeka[y 17]; item lacus cum piscaturis Grobla et utrumque Strug[18] ceterasque obventiones ecclesiasticas et iura parochialia ex supra nominatis villis et locis inhabitatis eorumque incolis in

**97.** [q] Gruska, Kanthi *Kop. 1, 2 i 4* [r] Kąnkolowo *Kop. 4* [s] Bampniska et Przewosz *Kop. 1 i 2* [ś] Swichow *Kop. 1, 2 i 4* [sz] Lyczba *Kop. 4* [t] Othalansz *Kop. 1, 2 i 4* [u] Czarzyns *Kop. 1 i 2*, Czarzys *Kop. 4* [v] Wrzoszki *Kop. 3* [w] Milonin *Kop. 1* [x] Zampniczow *Kop. 3* [y] Szczeka *Kop. 4.*

**97.** [8] *Niewiadomo, czy się te nazwy dochowały na miejscu.*

[9] *Borzyschowice w Kop. 3 objaśniono na marginesie dolnym (str. 43 f. 22) starszą ręką w wieku XVIII:* NB. Nunc Długa Wola nuncupatur sive Mielecka Wola *(zob. wyżej str. 104 Nr 52 przyp. 2 i str. 42 przyp. 3 i 1). W konwencie beszowskim wiedziano o tem już dawno i jeszcze dokładniej, albowiem w dekrecie oficjalatu krakowskiego z 9 lipca 1466 (zob. niżej pod tym rokiem) w sprawie zatargu o dziesięcinę snopową między Maciejem opatem tynieckim a Piotrem przeorem beszowskim jest mowa o zmianie nazwy wsi z sobą sąsiadujących, Lasocic i Borzyszowic* tunc nuncupatas.. in villam unam et haereditatem, quae nunc Długa Wola vocatur, *a to dlatego iż* ante plures annos retroactos fuisse et esse coniunctas *(w tejże księdze żółtej str. 16 i 80, f. 8' i 40).*

[10] *Zandzonowice to nie Sędziejowice (jak wyżej str. 40 przyp. 3), ale dzisiejsze Rzędzianowice w parafji mieleckiej, w wieku XVI:* Dutow et Zadzianowycze *lub* Zadzanowicze *(Polska wieku XVI wyd. Ad. Pawiński, Małopolska T. III 202). Dutowa dzisiaj niema.*

[11] *Kwasów w par. pacanowskiej.*

[12] *Biedrzychowice w par. Sancygniów.*

[13] *Oględów w par. Kurozwęki.*

[14] *Wsi Łyczba, Przeczów, Stara Wieś i Czarzyznia są w parafji beszowskiej Beszowej Rycerskiej (Długosz, Lib. Benef. III 127/8, gdzie błędnie „Krzeczow", „Czarysin" nie wiedzieć czy się tak nazywał); natomiast oba Otalęże, t. j. Otalęż i Otalęzka Wola, Breń (dzisiaj Breń Osuchowski) i Miłonin leżą po drugiej, prawej stronie Wisły w parafji czermińskiej nad Breniem (Długosz l. c. 128/9), wszystkie naonczas w dziedzinie Jana z Rytwian marszałka królestwa polskiego.*

[15] *Wrzoski nieznane Długoszowi i dzisiaj.*

[16] *Zampniow to Zępniów lub Ziępniów nad Breniem w par. czermińskiej, u Długosza „Zyapnyow" i „Zyapnywek" dziedzina Idziego Sudolskiego h. Habdank (l. c. II 403 paraf. „Czyrnin").*

[17] *Z tych miejscowości znane są Długoszowi Wiśniowa w par. Kiełczyna jako własność Jana Rytwiańskiego h. Jastrzębiec (l. c. II 328), dzisiaj od w. XVII z kościołem parafjalnym, jako też Szczeka w parafji i dzisiaj połanieckiej, również tego wojewody krakowskiego dziedzina (l. c. II 450), a Owczary leżące pod samym Buskiem wspomniane są tylko okolicznościowo bez wzmianki o przynależności parafjalnej i dziedzicznej; natomiast Kozina aż w parafji szanieckiej należy do Różyców z Kurozwęk (l. c. 379); Grabowa w par. beszowskiej (ob. wyżej str. 40 przyp. 5).*

[18] *I o tych nazwach miejscowych a potocznych nie wiedzieć, czy się do dziśdnia zachowały (por. przyp. 8 powyżej).*

*NB. Wspomiany wyżej w przyp. 14 Miłonin nie istnieje dzisiaj; w aktach poborowych z r. 1579 w ziemi wiślickiej jest „Milonin" wraz z Breniem jako dziedzina Jana Mieleckiego, zamieszczony błędnie w parafji radłowskiej (ob. Pawiński l. c. str. 235).*

parochiam novae suae ecclesiae in Orlecz suppositis et annexis quomodolibet provenientia. Ad haec ut inter prefatos priorem et fratres prioratus ex una et inter rectorem pro tempore dictae ecclesie novae in Orlecz ex alia partibus pacis tranquillitas vigeat, favorque charitatis exaestuet et identitas animorum perseveret, ac prorsus subducatur plena periculis onustaque dispendiis et in conspectu divinae Maiestatis exosa discordia ullis unquam futuris temporibus favente Domino suscitan(da) super tumulandis defunctorum corporibus, de dictorum fratrum nostrorum consilio et assensu ordinamus, quod in prefata ecclesia matrice in Banschowa Militari, circa quam maiores incolarum villarum et locorum inhabitatorum praedictorum ecclesiae novae in Orlecz in parochiam supposito-rum et annexorum ex antiquo sepeliebantur, sit perpetuo incolis eisdem, si qui maluerint apud illam sepeliri libera sepultura secundum canonica instituta; ceteris omnibus in dictis litteris praefati D. Alberti archiepiscopi, tunc episcopi Cracoviensis, super erectione et ordinatione dicti prioratus in Banschowa Militari confectis suoque et tunc sui capituli Cracoviensis sigillis communitis in suo robore permansuris. In quorum omnium fidem et testimonium praesentes concessionis, erectionis, absolutionis, divisionis et ordinationis nostrarum litteras per Joannem[19] Stanislai de Klodawa notarium authoritate imperiali publicum infrascriptum scribi, nostroque et dicti capituli nostri Cracoviensis sigillis maioribus fecimus communiri. Actum et datum in dicta ecclesia nova parochiali Orlecz, die sancti Andreae apostoli ultima praesentis mensis novembris, qua eandem ecclesiam divina suffulti gratia simul cum altari consecravimus et coemeterium eiusdem benediximus, praesente et nobis assistente eodem reverendissimo in Christo patre nostro domino Alberto Dei gratia archiepiscopo et primate Gnesnensi, sub anno Incarnationis eiusdem Domini nostri Jesu Christi millesimo quadringentesimo vicesimo nono, indictione septima, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Martini digna Dei providentia papae V anno tredecimo, hora sexta. Praesentibus magnifico viro domino Joanne de Tarnow palatino Cracoviensi ac venerabilibus et nobilibus militibus Joanne cancellario Gnesnensis et canonico Cracoviensis ecclesiarum, Nankero[z] praeposito Zwierzynecensi ordinis Praemonstratensis, fratre Nicolao priore cum suis pluribus fratribus de conventu monasterii Banschowa Militari praedicti, Ninogneo de Dobra canonico Lanczyciensi[20], Andrea de Slupcza vicecancellario eiusdem domini archiepiscopi, Marco Czebulka canonico Sandomiriensi, Nicolao Skotnicki plebano Niepolomicensi, Joanne Machowski, Joanne Slawoszowski, Stiborio Wroczewski, Petro Zborowski, Luthcone[ż] Strzelecki, Stiborio Sedlaski, et aliis quam pluribus tam ecclesiasticis quam saecularibus nobilibus militibus fidedignis.

Et ego Joannes[19] Stanislai de Klodawa clericus Gnesnensis diocesis, publicus imperiali authoritate notarius, praedictis concessioni, erectioni, absolutioni, divisioni et ordinationi aliisque omnibus et singulis, dum sic ut praemittitur agerentur et fierent, una cum praenominatis testibus praesens interfui eaque sic fieri vidi et audivi, manu propria subscripsi et in hanc publicam formam redegi, signo et nomine meis solitis et consuetis una cum appensione sigillorum praefati reverendissimi patris domini Sbignei episcopi et sui capituli Cracoviensis consignavi in fidem et testimonium omnium praemissorum vocatus specialiter et requisitus.

Et ego Ninogneus Strzesczykonis de Dobra[21] clericus Gnesnensis diocesis, publicus imperiali potestate notarius, quia praedictis concessioni, erectioni, absolutioni, divisioni et ordinationi aliisque praemissis, dum sic fierent et ageren-

**97.** [z] Norberto *Kop. 3 i 4* [ż] Litanone *Kop. 1—4*

**97.** [19] *Był Paweł a nie Jan tym notarjuszem.*

[20] *Dotąd świadkowie są współcześni i rzetelni, następni tylko częściowo mogą być nimi, sprawdzić się nie dają, nazwiska zaś szlachty okolicznej są już sztucznie dorobione.*

[21] *Tenże przytoczony jest wśród świadków; ob. wyżej str. 158 Nr 85 z przyp. 2.*

tur, una cum praenominatis testibus praesens fui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo praesens privilegium publicum in se iusta continens per connotarium meum suprascriptum ingrossatum signo, manu et nomine meis solitis et consuetis consignavi una cum appensione sigilli praefati domini episcopi roboravi et de mandato eius speciali in fidem et testimonium omnium et singulorum praemissorum.

## Nr 98.

*W Rzymie 17 sierpnia 1430.*

*Ludwik de Garsiis dekretów doktor, kanonik boloński, Juljana de Cesarinis obojga praw doktora, kapelana i kamerlinga (skarbnika) papieskiego oraz kurji spraw Kamery apostolskiej generalnego audytora zastępca, na podstawie przytoczonego zlecenia papieża Marcina V, aby w sprawie apelacyj, wniesionych w sporze o dziesięcinę z ról kmiecych ze wsi Jaworzyny parafji oporowskiej przez Macieja rządcę tegoż kościoła parafjalnego przeciw Stanisławowi plebanowi w Bielawach diecezji gnieźnieńskiej i popierającemu go Wojciechowi (Jastrzębcowi) arcybiskupowi gnieźnieńskiemu, obie strony zapozwał i wymierzył sprawiedliwość, na prośbę tegoż Macieja z Oporowa zwraca się z nakazem do wszystkich duchownych tejże diecezji gnieźnieńskiej, aby o ile tenże Maciej tego od nich zażąda, zapozwali Stanisława plebana w Bielawach oraz księdza arcybiskupa gnieźnieńskiego, o ile się uzna zainteresowany, jako też wszystkich innych interesowanych w tej sprawie, i sam przyzywa ich przed swój trybunał w Rzymie lub gdziekolwiekby się znajdował wraz z Kurją papieską.*

***Oryg.*** *pergam. 32·2 × 42·5, zakładka 3·7 średniej grubości, poplamiony i w kilku miejscach na zagięciach przez robactwo przeżarty. — Inicjał wychodzący ponad wiersz, reszta imienia wystawcy wypisana minuskułą większemi literami; pismo tekstu bardzo drobne, widać już w niem, podobnie jak w regestach papieskich zacierającą się różnicę między* c *i* t, *ale systematycznie jeszcze nieprzeprowadzoną. — Pieczęć zawiesista na cienkim sznurku jedwabnym koloru niegdyś różowego i brunatnego podługowata, wyciśnięta na wosku czewonym w wosku białym, znacznie odtłuczona u góry i z lewej strony ku dołowi (heraldycznie), ok. 40 × 60 mm., wyobraża doktora siedzącego na katedrze z lewą ręką opartą o księgę; u spodu herb (na tarczy trzy belki jedna nad drugą załamane pod kątem, część lewa jak się wspomniało odtłuczona) z częściowo zachowanym napisem w otoku, z tejże lewej strony* ..US..., *z prawej zaś* ..IS DECRETORU... — *Zapiski na odwrociu w złożeniu wierzchniem ręką z pierwszej połowy w. XVII (X. Mikołaja Staszewskiego):* 1430 Citatio Commissarij Apostolici pro decima villae Jaworzyna inter plebanum Opporouiensem et in Bielawy; *z w. XVIII:* Superest *i inną sygnatura:* Nro 5.

***Reg. 1.*** *W katalogu dokumentów konwentu oporowskiego z początk. w. XVIII pod Nrem* 5. Citatio Comissarij Apostolici In pargameno, Sigillum Pensile, pro Decima Villae Jaworzyn inter plebem *(sic)* Oporoviensem et in Bielawy AD: 1430. Nro 5. — ***2.*** *W luźnym fascykuliku dokumentów oporowskich (ob. wyżej str. 159* **Kop.***) jest tylko sam regest wypisany, ten sam prawie co poprzedni, bez tekstu.*

***Uw.*** *Drugi akt tegoż prawnika kurjalnego znajduje się w Bibljotece Polskiej Akademji Umiejętności w Krakowie (Dypl. 45) z czasów już późniejszych, a mianowicie z 24 stycznia 1446, kiedy na rzecz zakonu dominikańskiego transumuje bullę Eugenjusza IV* „Gregis nobis crediti“ *dat. w Rzymie 16 stycznia ow. r. (w sprawie artykułów mistrza i doktora teologji Jana de Polliaco o konieczności forum spowiedniczego w kościołach parafjalnych); był już naonczas* utriusque iuris doctor, canonicus Bononiensis, domini nostri pape cappellanus ipsiusque et eius camerarii necnon Curie causarum Camere apostolice generalis auditor *i odpowiednio do wyższej już tej godności odmiennej używał pieczęci, na której Matka Boża figuruje ze św. Piotrem i Pawłem.*

Ludouicus de Garsiis decretorum doctor, canonicus Bononiensis, apostolice Camere..[a]|reverendique patris domini Juliani de Cesarinis utriusque iuris doctoris, domini nostri pape capellani ipsiusque et eius camerarii necnon Curie causarum Camere apostolice generalis auditoris|locumtenens, ac cause et partibus infrascriptis a domino nostro papa iudex et commissarius specialiter deputatus, universis et singulis dominis abbatibus, prioribus, prepositis,|decanis, archidiaconis, scolasticis, cantoribus, custodibus, thesaurariis, sacristis, tam cathedralium quam collegiatarum canonicis parrochialiumque ecclesiarum rectoribus et locatenentibus eorundem, ceterisque presbiteris, clericis, notariis et tabellionibus publicis quibuscunque per civitatem et diocesim Gneznensem ac alias ubilibet constitutis et eorum cuilibet in solidum, ad quem vel ad quos presentes nostre littere pervenerint, salutem in Domino et mandatis nostris huiusmodi, ymmo verius apostolicis firmiter obedire. Noveritis, quod nuper sanctissimus in Christo pater et dominus noster, dominus Martinus divina providencia papa quintus quandam commissionis sive supplicationis cedulam nobis per certum suum cursorem presentari fecit, quam reverenter ut decuit recepimus, huiusmodi sub tenore:

„Dignetur S. V. causas appellacionum, pro parte devoti viri Mathie rectoris parrochialis ecclesia in Opperow a quibusdam pretensis monicion(ibus) et mandatis de solvendo decimas ville Jaworzina, infra limites dictae ecclesie in Opperow site[1], ex agris kmethonum et agricul(t)orum excrescentes et provenientes et ad rectorem eiusque ecclesiam predictam pertinentes, cuidam Stanislao asserto plebano in Byelawy Gneznensis diocesis[2] aliisque gravaminibus in appellatione exinde interposita lacius expressis per reverendissimum patrem dominum Albertum archiepiscopum Gneznensem in, de et super decimis dicte ville Jaworzina illatis et comminatis, ad S. V. et sanctam Sedem apostolicam interpositarum, ac nullitatis, iniquitatis et iniusticie pretensorum mandatorum et monicionum aliorumque per prefatum dominum archiepiscopum in premissis actis una cum negotio principali, omnesque et singulas causas inter Mathiam et eius ecclesiam ac Stanislaum necnon dominum archiepiscopum, quatenus sua putaverit interesse, predictos et quoscumque alios sua communiter vel divisim interesse putantes, eciam in execucione, citacione in partibus simul vel succesive nominand(is) de et super premissis et eorum occasione motas vel movendas alicui ex venerabilibus dominis pallacii apostolici causarum auditoribus committere audien(dum), cognoscend(um), decidend(um) et fine debito terminan(dum) cum omnibus et singulis suis emergen(tibus), inciden(tibus), dependen(tibus) et connexis, et cum potestate citandi predictos in Romanam Curiam et extra eam et in partibus, quotiens opus

98. [a] *dwa wyrazy na zagięciu w końcu wiersza całkiem starte*

98. [1] *Jaworzyna wieś w parafji oporowskiej.*

[2] *Bielawy na południe od Oporowa nad Mrogą dopływem Bzury w dekanacie i powiecie łowickim, dzisiaj w diecezji warszawskiej, za czasów Jana Łaskiego miasteczkiem (Lib. Benef. II 426). Stanisław ten pleban bielawski niezawodnie jest identyczny ze Stanisławem Bielawskim h. Zaremba, niezadługo kanonikiem gnieźnieńskim (1437 † 1479) i następnie też (od r. 1457) archidiakonem łęczyckim, mężem bardzo obrotnym i u arcybiskupów gnieźnieńskich wziętym (X. Jan Korytkowski, Prał. i kan. gnieźn. I [Gniezno 1883] 44|5).*

erit, non obstante si cause huiusmodi non sint ad dictam Curiam legitime devolute, neque in eadem de sui natura vel iuris necessitate tractande seu eciam finiende". In fine vero dicte commissionis sive supplicationis cedule scripta erant de alterius manus littera, superiori littere ipsius cedule penitus vel omnino dissimili et diversa, hec verba videlicet: „De mandato domini nostri pape audiat magister Ludouicus de Garsiis, citet ut petitur et iusticiam faciat".

Post cuius quidem commissionis sive supplicationis cedule presentationem et receptionem, nobis et per nos ut premittitur factas, fuimus pro parte honorabilis viri domini Mathie rectoris parrochialis ecclesie in Opperow, principalis in dicta nobis facta et presentata commissione principaliter nominati, debita cum instantia requisiti, quatenus sibi citationem extra Romanam Curiam et ad partes contra et adversus honorabilem virum dominum Stanislaum plebanum in Byelawy Gneznensis diocesis, necnon reverendum patrem dominum Albertum archiepiscopum Gneznensem, si sua putaverit interesse omnesque alios et singulos sua interesse putantes, una cum inhibitione inserta iuxta dicte commissionis vim, formam et tenorem in forma solita et consueta decernere et concedere dignaremur: nos igitur Ludouicus iudex et commissarius prefatus, attenden(tes) requisicionem huiusmodi fore iustam et consonam racioni, volentesque in causa et causis huiusmodi rite et legitime procedere ac partibus ipsis dante Domino iusticiam ministrare ut tenemur, idcirco auctoritate apostolica nobis in hac parte commissa vos omnes et singulos supradictos et vestrum quemlibet tenore presentium requirimus et monemus primo, secundo, tercio et peremptorio, vobisque nichilominus et vestrum cuilibet in virtute sancte obedientie et sub excommunicationis pena, quam in vos et vestrum quemlibet, si ea, que vobis in hac parte committimus et mandamus, neglexeritis seu distuleritis contumaciter adimplere, canonica monitione premissa ferimus in hiis scriptis, districte precipiendo mandan(tes), quatenus infra sex dierum spacium, post presentacionem seu notificacionem presentium vobis seu alteri vestrum factam, et postquam pro parte dicti domini Mathie principalis fueritis requisiti seu alter vestrum fuerit requisitus, inmediate sequentium, ita tamem quod in hiis exequendis unus vestrum alterum non expectet nec unus pro alio se excuset, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo et reliquos duos dies vobis universis et singulis supradictis pro tercio et peremptorio termino ac monicione canonica assignamus, prenominatos dominum Stanislaum plebanum in Byelawy ex adverso principalem ac reverendum patrem archiepiscopum Gneznensem, si sua putaverit interesse omnesque alios et singulos supradictos in eorum propriis personis, si ipsorum personas commode habere poteritis, alioquin ipsum dominum Stanislaum in domo habitationis sue et dominum Albertum archiepiscopum in palatio archiepiscopali, si ad ea tutus pateat accessus ac in parrochiali seu parrochialibus, sub qua vel quibus degunt seu morantur; sin autem, tam Stanislaum ex adverso principalem quam dominum archiepiscopum in metropolitana Gneznensi ac eciam omnes alios et singulos supradictos et in dictis parrochialibus infra missarum solempnia, dum ibidem populi multitudo ad divina audiend(a) vel alias congregata fuerit, aliisve ecclesiis et locis publicis, ubi, quando et quotiens opus fuerit, ex parte nostra, ymmo verius apostolica publice alta et intelligibili voce peremptorie citare curetis. Quos nos etiam et eorum quemlibet

tenore presentium sic citamus, quatenus sexagesima die post citacionem huiusmodi, per vos vel alterum vestrum eis factam, immediate sequente, si dies ipsa sexagesima iuridica fuerit et nos vel alius loco nostri interim forsan s[ur][b]rogandus iudex et commissarius pro tribunali sederimus vel sederit, alioquin prima die iuridica extunc immediate sequente, qua nos vel pr[edict][b]um forsan iudicem et commissarium surrogandum Rome vel alibi, ubi tunc dominus noster papa cum sua Curia residebit in audiencia causarum apostolica, mane hora causarum consueta, ad iura reddend(a) pro tribunali sedere contigerit, compareant in iudicio legitime coram nobis vel surrogando predicto, per se vel procuratorem seu procuratores suos ydoneum seu ydoneos ad causam seu causas huiusmodi sufficienter instructos cum omnibus et singulis actis, acticatis, litteris, scripturis, instrumentis, privilegiis, iuribus et munimentis suis causam seu causas huiusmodi tangentibus seu quomodolibet concernentibus, prelibato domino Mathie principali seu eius legitimo procuratori de et super omnibus et singulis in dicta nobis facta commissione contentis de iusticia responsuri, ac in causa et causis huiusmodi ad omnes et singulos actus gradatim et successive usque ad diffinitivam sentenciam inclusive debitis et consuetis dilationibus precedentibus, ut est moris, processuri et pro eadem visuri aliasque dicturi, facturi et audituri ac recepturi, quod iustum fuerit et ordo dictaverit racionis; certifican(tes) nichilominus eosdem citatos, quod (si) in dicto citationis termino, ut premissum est, comparere curaverint sive non, nos nichilominus aut surrogandus iudex et commissarius prefatus ad partis comparentis et causam huiusmodi prosequi curantis instanciam ad premissa omnia et singula et alias, prout iustum fuerit, procedemus seu procedet, dictorum citatorum absentia seu contumacia in aliquo non obstan(te). Et insuper attenden(tes), quod lite et causa huiusmodi sic in Romana Curia coram nobis indecisis penden(tibus) nichil sit in partibus innovandum seu attemptandum, vobis omnibus et singulis supradictis, quibus presentes nostre littere diriguntur, eadem auctoritate apostolica committimus et mandamus, quatinus post legitimam dicte citationis execucionem reverendo in Christo patri domino archiepiscopo Gneznensi eiusque in spiritualibus vicario et officiali generali seu locatenen(tibus) eorundem, ceterisque officialibus, iudicibus vel commissariis, delegatis vel subdelegatis ordinariis vel extraordinariis, quacunque auctoritate fungentibus, et presertim tibi Stanislao ex adverso principali ac omnibus aliis et singulis, quorum interest vel intererit aut interesse poterit quomodolibet in futurum, (si) vigore presentium super hoc fueritis requisiti seu alter vestrum fuerit requisitus, inhibeatis, quibus nos eciam tenore presentium inhibemus, ne ipsi seu eorum alter in causa huiusmodi in nostre iurisdictionis ac litis penden(tis) vilipendium et contemptum et dicti domini Mathie principalis preiudicium quidquam per se vel alium seu alios quovis quesito colore attemptare vel innovare presumant seu presumat; quod si secus factum fuerit, id totum revocare et in pristinum statum reducere curabimus iusticia mediante. Diem vero citationis et inhibicionis vestrarum huiusmodi et quidquid in premissis duxeritis faciendum, nobis per vestras patentes litteras aut instrumentum publicum harum seriem seu designationem in se continentes sive continens presentibus remissis fideliter intimare curetis. Absolucionem vero omnium et singulorum, qui prefa-

**98.** [b] *dziura na zagięciu*

tam nostram excommunicationis sentenciam incurrerint sive incurrerit quoquomodo, nobis vel superiori nostro tantummodo reservamus. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentes nostras litteras sive presens publicum instrumentum huiusmodi, nostras citacionem et inhibitionem in se continentes sive continens, exinde fieri et per notarium publicum infrascriptum nostrumque et huiusmodi cause scribam subscribi et publicari mandavimus, nostrique sigilli fecimus appensione communiri. Datum et actum Rome in domo habitationis nostre, sub anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo, indictione octava, die vero jovis decima septima mensis augusti, pontificatus prefati domini nostri pape Martini pape quinti anno tercio decimo. Presentibus ibidem discretis viris magistris Johanne Ludenscheide sacri pallacii apostolici causarum ac Henrico Stoube de Goh Curie causarum Camere apostolice notariis, clericis Coloniensis diocesis, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

*(Poniżej inną ręką, obok znaku notarjuszowskiego z podpisem)* Jo. de Werda: Et ego Johannes Cabebe de Werda clericus Coloniensis diocesis, publicus apostolica auctoritate ac causarum Curie Camere apostolice notarius, quia dictarum citacioni et inhibicioni, petitioni earumque decreto omnibusque aliis et singulis premissis una cum testibus presentialiter interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo hoc presens publicum instrumentum, per alium me aliis occupato negotiis fideliter scriptum, subscripsi et publicavi sig[no]$^{b}$que et nomine meis solitis signavi una cum appensione sigilli dicti domini Ludouici com[missa]$^{b}$rii, rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

## Nr 99.

*B. m. 27 września 1430.*

*Zbigniew biskup krakowski po złupieniu Jasnej Góry udziela odpustu dni 40 tym wszystkim, którzy się przyczynią aparatami i t. d. do przyozdobienia kościoła jasnogórskiego i wspomogą go innemi miłosierdzia uczynkami.*

***Oryg.*** *brak, istniał jeszcze w wieku XVIItym (ob.* ***Reg.*** *i* ***Uw.****).*

***Reg.*** *jedyny zachował się w arkuszowym spisie przywilejów i odpustów Jasnej Góry, doprowadzonym do r. 1682, pod pozycją:* 6to. A°. D$^{i}$. 1430 die 27 7bris Indulgentiae, post devastationem C: M: C: Zbignei Episcopi Cracoviensis 40 dierum pro iis qvicumque apparatibus, ornamentis etc: decoraverint Ecclesiam ClaroMontanam et alys charitatis subsidijs supplementaverint, concessae. — *NB. W katalogach* iurium seu munimentorum *Archiwum Jasnogórskiego z r. 1698 i 1708 przywileje odpustowe nie są wyszczególnione oddzielnie, podane są one sumarycznie, jako znajdujące się w pierwszej szafie:* Sub N° 4to tit: Sacristiae Nostrae *pod pozycją:* **1.** Indulgentiae quarum vis iam per elapsum tempus partim per revocationem *(w egzemplarzu drugim z r. 1698 zamiast sześciu ostatnich wyrazów położono zwięźle:* pridem) expirauit sunt N°.. *niestety niezliczono ich, mniej też dbano o nie, kiedy się dostały z zakrystji do archiwum; w katalogu chronologicznym przywilejów tegoż archiwum z r. 1725 już się zupełnie przywilejów odpustowych nie wymienia.*

*Uw. Regestem niniejszym zatwierdza się w całej osnowie rzetelność wiadomości Długoszowej o złupieniu świątyni częstochowskiej NMPanny na Jasnej Górze przez husycką szlachtę polską. Ustęp dotyczący znajduje się w wyd. Al. Przezdzieckiego Hist. Pol. T. IV [Cracoviae MDCCCLXXVII] 399/400 w księdze XI pod r. 1430; przytacza się go tutaj:* Poloni sacrilegi, qui templum Czanstochoviae Sanctae Mariae Virgini sacrum spoliarunt, puniuntur. Ex Iedlna Wladislaus Poloniae rex per Sandomiriam et alia loca transitum agens Cracoviam devenit; ubi commoratus aliquot diebus in partes Maioris Polo-

niae per stationes solitas processit, et festum Paschae in Kalisch egit *(w Jedlni 4 marca — w Kaliszu na Wielkanoc 16 kwietnia)*. Existimantes autem quidam nobiles regni Poloniae, qui patrimonia sua nimis prodige effuderant et aere alieno tenebantur, claustrum Czanstochowa alias Clarum Montem ordinis S. Pauli primi eremitae magnis thesauris et pecuniis locuples esse, eo quod illic ex universo regno Poloniae et partibus vicinis, Slesia videlicet, Moravia, Prussia, Hungaria in festivitatibus Sanctae Mariae, cuius in loco illa rara et devota picturae[a] habebatur imago, fiebat concursus propter stupenda prodigia, quae in curatione languidorum per suffragium Dominae nostrae in loco illo contingebant, assumptis ex Bohemia, Moravia et Slesia latronibus, in die festo Paschae[1] in monasterium praedictum irruunt: et thesauris non repertis, fraudati spe sua expost in sacra vasa, calices videlicet, cruces et ornatus manus violentas iniiciunt, ipsam etiam imaginem Gloriosissimae Dominae nostrae auro et gemmis, quibus devotione fidelium vestita erat, spoliant. Nec spolio contenti, vultum imaginis per transversum mucrone transfigunt, ac tabulam, cui imago inhaerebat, frangunt, ut non Poloni sed Bohemi ex operibus tam crudelibus et nefariis iudicarentur. Tali nefario opere expleto, magis infames quam divites ex monasterio paucis onusti praedis egrediuntur. Res ipsa longo tempore per Bohemos haereticos, qui in Slesiae oppidis et castris Poloniae vicinis consederant, putabatur patrata, et iam tam Wladislaus rex quam barones Poloniae de bello Bohemis inferendo animum intenderant; discusso tamen negotio et veritate comperta, in nobiles Poloniae maleficos graviter animadversum est, et plures in vincula coniecti. Sed et divinae indignationis vindex gladius Genitricis suae infamiam non tulit: omnes enim fere, qui huiusmodi sacrilegio se foedaverant, intra annum turpi nece extincti sunt. Erant autem huiusmodi facinoris capita Jacobus Nadolny de Rogow de domo Dzyaloscha, Johannes Kuropathwa de Laczuchow de domo Srzenyawa, quos Wladislaus rex captos turri aliquanto tempore apud castrum Cracoviense incluserat[2], item Fridericus Russiae dux[3].

## Nr 100.

*W Krakowie 2 października 1431.*

*Zbigniew biskup krakowski dla pomnożenia czci Bożej zakłada kolegjum kanoników (kolegjatę) w mieście Pińczowie diecezji krakowskiej, któremu nadaje dziesięciny swoje biskupie we wsiach Krzyżanowicach, Wełczu, Kowali, Pasturce i Koperni za zgodą kapituły swojej krakowskiej.*

***Oryg.** nieznany, istniał jeszcze z końcem wieku XVIII, ale już bez pieczęci (ob. **Reg.** 2.).*

***Kop.** 1. Z oryginału na czele kopjarjusza pińczowskiego z r. 1628 ręką Mikołaja Staszewskiego str. 1/2 (nowej paginacji 9/10) z nagłówkiem rubro:* † Et in primis. Zbygneus Episcopus Cracouiensis in Oppido Piądziczow Colle*(odtąd atramentem)*gium Canonicorum erigit, eique decimas in Krzizanowice, Wełcz, Kowale etc. donat; *na końcu:* Extat in pergameno sine sigillo sub signo A rubro; *dwa miejsca w tekście, mianowicie o erekcji i fundacji tegoż kolegjum kanoniczego w Pińczowie, tudzież datacja są podkreślone starą ręką w w. XVIII, która też na marginesie obok datacji wypisała sobie z niej datę:* Anno 1431 Feria 3 post Festum S. Michaelis Archangeli. — *2. W księdze zielonej z połowy wieku XVII w dziale dokumentów konwentu pińczowskiego str. 261/2 z nagłówkiem:* Zbygneus Episcopus Cracouiensis in Oppido Piądziczow alias Pinczow Collegium Canonicorum erigit *i t. d. jak w nagłówku **Kop.** 1, bo jest z niego odpisany.*

***Reg.** 1. Długosz, Lib. Benef. III 129/130 (ob. **Uw.** 2). — 2. W summarjuszu dokumentów konwentu pińczowskiego z r. 1784 wymieniony jest ten przywilej na pierwszem miejscu jako pergaminowy przez biskupa Zbigniewa Oleśnickiego kościołowi pińczowskiemu na dziesięciny dany w r. 1431 po św. Michale, pieczęć oderwana.*

---

**99.** [a] sculpturae *Ed.*

**99.** [1] *D. 16 kwietnia.*

[2] *Pierwszy zginął w wojnie ze Świdrygiełłą (1431), drugi żył długie lata jako podkomorzy lubelski.*

[3] *To Fedor, Fedko Korybutowicz.*

*Uw. 1. Za podstawę wydania kładzie się tekst nietylko wcześniejszy, ale i znacznie lepszy Mikołaja Staszewskiego; ten sam stosunek obu tych odpisów do siebie zachodzi i w obu następnych dokumentach pińczowskich, których oryginały nas doszły z 15 marca 1447 i 8 października 1449 (ob. niżej Nry 128 i 131)$_4$ — 2. A więc na te lata, w początkach rządów biskupich Zbigniewa Oleśnickiego przypada założenie przez niego miasta Pińczowa na terytorjum wsi jego i jego brata Jana zw. Głowaczem (później wojewody sandomierskiego i marszałka w. koronnego), Pińczowa i Wierzycowa, starej wsi parafjalnej, o czem Długosz dokładnie opowiada, mając dobrze w pamięci ten fakt a nadto przed oczyma przywilej fundacyjny paulinów pińczowskich z 8 października 1449 (ob. niżej Nr 131) w swojej księdze uposażeń klasztorów (Lib. Benef. III 129 i nn.; w księdze uposażeń kościołów parafjalnych Lib. Benef. II 383 zaznacza wsi należące do parafji miejskiej w Pińczowie: „Koporynię", Wierzycówa (a więc wieś ta jeszcze wtedy, za czasów Długosza, nie weszła całkowicie w obręb nowo założonego m. Pińczowa), Podłęże, Brzeście, Parszywkę i Kowale; do starej zaś parafji w Wierzycowie z pięknym kościołem z ciosowego kamienia* vetusto opere *(dodaje III 132) p. w. PMarji należały wsi: Wierzycówa, „Parszywale" (dzisiaj Parszywka w pobliskiej parafji Dzierążnia) i Kowale. Wie również Długosz, iż biskup Zbigniew zamierzył początkowo założyć w swojem tem mieście kolegjatę przy farze, ale się z czasem, po latach już niewielu rozmyślił, by po jego śmierci nowa ta kolegjata nie stała się podobną do innych, w których prałaci i kanonicy, zadowalając się poborem samych tylko dochodów beneficjalnych, zaniedbują pieczę duszpasterską i rezydencję, cieszą się wełną a stronią od pracy pasterskiej (Lib. Benef. III 129/130). NB. Pilnie za Długoszem, ale nie zawsze ściśle o fundacji tej Zbigniewowej w Pińczowie Br. Ch(lebowski) w Słown. Geogr. T. VIII (1887) 160. — 3. Osadzenie paulinów w Pińczowie nastąpiło już w r. 1436, jak podaje przywilej ich fundacyjny z 8 października 1449 (ob. niżej Nr. 131): już w ich kościele w tymże r. 1436 d. 12 sierpnia w niedzielę, za świadectwem Długosza, biskup krakowski Oleśnicki konsekrował nominata przemyskiego Mikołaja Chrząstowskiego h. Strzegomia (Hist. Pol. T. V 560:* in die dominico Assumptionis Sanctae Mariae, *gdzie przed* Assumptionis S. M. *dodaj* ante).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Solicitudini divina disponente gratia pastorali licet immeriti deputati, in nostri cordis arcano crebra revolvimus meditatione, qualiter temporibus nostris coelico nobis praesidio suffragante cultum divinum augmentare et in nostra dioecesi numerum Ecclesiae personarum valeamus adaugere, quatenus Dei clementia, ex pluralitate ecclesiasticarum[a] personarum rationibus multiplicatis nobis et cunctis christifidelibus propicia, nostrorum expiet[b] crimina delictorum, et tranquillae pacis beneficio temporaliter donato tandem[c] aeternae beatitudinis praemia misericorditer largiatur. Proinde nos Zbygneus divina et apostolicae Sedis providentia episcopus Cracouiensis, cupientes obsequium cultus divinae Maiestatis eiusque Benedictae Matris Virginis Intemeratae, quantum cum Domino possumus, extendere atque dilatare, collegium canonicorum in oppido Piąndziczow[d1] nostrae dioecesis Cracouiensis vigore ...[e] in Dei nomine de novo erigimus, fundamus et plantamus, in quo ad laudem et gloriam sui nominis eiusque Matris Gloriosae obnixius a fidelibus serviatur. Ad quod quidem collegium, ut in eo personae beneficiatae tanto liberius divinis cultibus mancipatae vacent obsequiis, decimas nostras episcopales in villis, videlicet Krzyzanouicze[f], Wełcz, Kowale, Pasczurka,

**100.** [a] *Kop. 1 tak pisze i skraca ten wyraz iż należy go czytać* Ecclesiarum [b] exp.. *reszta na obciętym i zaklejonym marginesie Kop. 1,* expient *Kop. 2* [c] tan.. *ledwie widać na zaklejonym marginesie Kop. 1,* tantae *Kop. 2* [d] Piandziczow *Kop. 2* [e] *miejsce puste na dwa, trzy wyrazy Kop. 1, nie zważa na to Kop. 2 i pisze:* Cracouiensis in Dei nomine [f] Krzyzanowice *Kop. 2*

**100.** [1] *Pińczów w ziemi i prepozyturze wiślickiej, diecezji obecnie kieleckiej, w malowniczem położeniu nad rzeką Nidą po lewym jej brzegu.*

Kopernia[g], sub ratihabitione venerabilium fratrum nostrorum capituli Cracouiensis dictae ecclesiae conformi consensu pariter et assensu conferimus, damus, adiungimus et temporibus in perpetuum duraturis incorporamus ad arbitrium nostrum inter personas ecclesiasticas in eadem ecclesia parciendas et modo, quo videbitur meliori, de eisdem pro eiusdem collegii incremento disponendas. In quorum fidem et testimonium nostrum et praefatorum venerabilis capituli nostri sigilla praesentibus sunt appensa. Actum et datum Cracouiae, in generali capitulo feria tercia post festum sancti Michaëlis[g] archangeli anno Domini millesimo quadringentessimo tricesimo primo. Praesentibus venerabilibus et honorabilibus viris dominis Andrea de Kokorzyno archidiacono, sacre theologiae professore, Nicolao Pyenaszkonis[h] praeposito, Paulo de Gizicze scholastico, Sandivogio custode, Nicolao de Łassocicze[i] cantore, Dziwissio Scarbimirensi praeposito, Nicolao de Moskorzow, magistro Nicolao Hynczonis[j] sancti Michaëlis ecclesie in castro Cracouiensi praeposito, Adam archipresbytero Sanctae Mariae in civitate Cracouiensi, Andrea Myszka sanctae Gneznensis ecclesiae scholastico, magistro Jaroslao de Słuzow, Nicolao de Lubana ecclesiae Wladislauiensis praeposito, Petro de Rogy, Stanislao de Neprouicze[k], Sigismundo de Jakubkouicze[l], Thoma de Chroberz decretorum doctore, Hermanno de Lithuania, magistro Johanne de Elgoth decretorum doctore, magistro Francisco de Brega[m], Johanne de Wiwla, praelatis et canonicis praedictae ecclesiae Cracouiensis capitulariter congregatis.

## Nr 101.

*W Stopnicy 10 stycznia 1432.*

*Jan ze Sprowy sędzia i Zawisza z Oleśnicy podsędek ziemi sandomierskiej zaświadczają, iż szlachetny Klemens z Beszowej sprzedał za czterdzieści grzywien monety polskiej szlachetnemu Dersławowi i braciom jego z Rytwian sadzawkę, dwa rybniki i sad w tejże Beszowej z wymówieniem dożywocia dla siebie i swojej żony na tych rybnikach i sadzie, tudzież łowienia małych ryb do obiadu w urządzonej przez Dersława i jego braci sadzawce; zato Klemens nie będzie miał nic przeciwko zajęciu większej przestrzeni ziemi przy urządzeniu sadzawki, aniżeli miała jej dawniej.*

**100.** [g] Michaelis *Kop. 2* [h] Peynaszkonis *Kop. 2* [i] Łassoczyce *Kop. 2* [j] de Hynczonis *Kop. 1 i 2* [k] Neprowicze *Kop. 2* [l] Jakubkowicze *Kop. 2* [m] Grega *Kop. 1 i 2.*

**100.** [g] *Wymienione te wsi w kluczu wiślickim dóbr biskupich: Krzyżanowice nad Nidą niedaleko Pińczowa, parafjalna z kościołem zarazem konwentualnym z ciosowego kamienia, należąca do proboszcza norbertańskiego naonczas w Busku; Wełcz, dzisiaj zmoskwiczoną nazwa „Wełecz", w parafji buskiej przy drodze z Pińczowa do Buska, wieś królewska; Kowale, dzisiaj Kowala pod Pińczowem i w jego parafji, przedtem w parafji wierczycowskiej, własność norbertanek buskich; Paszczurka dzisiaj Pasturka w tejże parafji pińczowskiej koło Kowali, czyja dziedzina, nie podano u Długosza; zamiast Paszczurki, wymienionej przecież w przywileju fundacyjnym konwentu pińczowskiego (ob. Nr 131 i u Długosza Lib. Benef. III 137) podaje Długosz tylko Parszywkę nad Nidą w par. wierczycowskiej (l. c. 133 i 130); wreszcie Kopernia w par. pińczowskiej przy drodze do Jędrzejowa, dziedzina za czasów Długosza Andrzeja Oleśnickiego h. Dębno (Lib. Benef. III 132/3).*

*Ale nie zadarmo kapituła krakowska zgodziła się na uposażenie zamierzonej kolegjaty w Pińczowie dziesięciną biskupią z tych wsi: oto otrzymała za nie dla siebie dziesięcinę snopową również z pięciu miejscowości, a mianowicie z miasta Koszyc i ze wsi Włostowic, Prokocic, Sędziszowic i Wolwanowic (Lib. Benef. III 130). Kowala i Pasturka w Słown. Geogr. T. XV Cz. 2 [1902] 142 i 433; Parszywka nad Nidą w par. Dzierążnia l. c. VII [1886] 872.*

*Oryg. brak.*

*Kop. W księdze żółtej po r. 1663 str. 48/9 (nowa folj. 24'—25) z nagłówkiem:* Venditio Piscinarum et pomary pro Quadraginta marcis 1.4.3.2.

*Reg. W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. w. XVIII pod* Nrus 22 Venditio Piscinarum et Pomarij in Pargameno cum duobus sigillis, unum abruptum. Datt. Stopniciae Fer. 2 post Epiph. 1432.

Nos Johannes de Sprowa iudex et Zauissius de Oleschnicza subiudex terrae Sandomiriensis generales significamus tam praesentibus quam futuris quibus expedit universis literas per praesentes: Quomodo nobilis Clemens de Banschowa coram iudicio terrestri publice recognovit, personaliter comparendo, quia vendidit piscinam, duo piscaria et pomorium ibidem in Banschowa cum omni iure et dominio, prout solus habuit et possedit (:quae piscina habet in se rivum et torrentem a Banschowka defluentem ibidem in Banschowa, et duo piscaria iacent inter curiam ipsius Clementis ex una et magnam piscinam ab altera partibus, et pomarium supra eandem piscinam iacens:), nobili domino (Derslao)[a] et fratribus eius de Rythwiany[b] rite et laudabiliter pro quadraginta marcis monetae melioris Polonicalis, et numerus eiusdem videlicet quadraginta octo grossos in quamlibet marcam computando, praefato domino Derslao et fratribus eius perpetualiter resignavit, nihil ibidem iuris et dominii pro se et suis successoribus legitimis penitus reservando, solum hoc quia duo piscaria praefata et pomorium pro se excepit uti ad tempora vitae suae Clemens praefatus et suae uxoris ad tenutam; similiter quando magnam piscinam pararent ipse dominus Derslaus aut fratres ipsius vel ipsorum posteri, praedicto Clementi liberum erit prendere parvos pisces pro ipsius prandio ad tempora vitae ipsius et suae uxoris ad tenutam, prout hoc ipsum habetur in Clementis praefati inscriptione; post vero tempora Clementis elapsa et uxoris eius ipsa piscaria et pomorium praefata ad dominum Derslaum cum fratribus eius sive ipsorum legitimos successores debent venire et reverti perpetualiter; quae omnia tunc poterint dare, donare, vendere, commutare et ad usus suos benivolos convertere, prout ipsis melius et utilius videbitur expedire. In piscinam vero magnam et in locum et spatium terrae ipse Clemens nuper dat intromissionem. Et si eadem piscina, dum parabitur, terram occuparet magis quam fuit ab antiquo ipsius Clementis, hoc totum ipse Clemens denegare non debet, quidquid aqua occupat, pro isto nihil dicere debet; ipsumque dominum Derslaum et fratres eius idem Clemens pro eadem venditione tueri et intercedere debet[c] a qualibet persona utriusque sexus usque ad praefatam praescriptionem iuxta iuris formam. Harum quibus in testimonium sigilla nostra praesentibus sunt appensa. Datum Stobniciae[1], feria quinta post festum Epiphaniae Domini anno eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo secundo. Praesentibus hiis[d] dominis Michaele de Xaznicze[2], Petro de Strzezowicze[3], Woyssicone de Woÿszycow de

**101.** [a] *brak Kop.* [b] Rytchwiany *Kop.* [c] habet *Kop.* [d] pijs *Kop.*

**101.** [1] *Stobnica dzisiaj Stopnica j. wyżej str. 49 Nr 26 z przyp. 1.*

[2] *Książnice wieś naonczas paraf., dzisiaj od r. 1848 w paraf. Zborówek diec. kieleckiej, na drodze z Pacanowa do Połańca patronatu za czasów Długosza pięciu rodów (Lib. Benef. II 424).*

[3] *Strzyżowice, i u Długosza „Strzezowycze" wieś paraf. koło Opatowa, dziedzina naonczas Piotra Strzezowskiego h. Jastrzębiec a w drugiej połowie Jana z Oleśnicy h. Dębno (Lib. Benef II 340).*

Woycza[e4], Jurcone de Biechow[5], Nicolao de Miethel[6], Janissio de Głużycze, ac aliis fidedignis[f].

## Nr 102.

*W Stopnicy 10 stycznia 1432.*

*Jan ze Sprowy i Zawisza z Oleśnicy podsędek ziemi sandomierskiej zaświadczają, iż szlachetny Dersław z Rytwian, starszy od swoich braci, puścił w dzierżawę dożywotnią dwa rybniki i sad w Beszowej szlachetnemu Klemensowi z Beszowej i żonie jego, który to Klemens sprzedał je rzeczonemu Dersławowi. W urządzonej przez tegoż Dersława sadzawce będzie wolno rzeczonemu Klemensowi również do jego zejścia jak i jego żony łowić małe ryby na obiady, czemu ani najprzewielebniejszy X. Wojciech arcybiskup gnieźnieński i prymas ani też sam Dersław i bracia jego nie mają się sprzeciwiać.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *W księdze żółtej po r. 1663 str. 47 (nowa folj. 24) z nagłówkiem:* Libertatio In piscinis Banschouiensibus post venditionem 1.4.3.2 post Epiph.

***Reg.*** *W summarjuszu dokumentów tegoż konwentu z pocz. w. XVIII pod* Nrus 21 Libertacio Piscaturae in piscinis Bessoviae In pargameno cum duobus Sigillis pensibilibus, unum abruptum. Datt: Stobneciae AD 1432. Fer. 5 post Epiphan.

Nos Johannes de Sprowa iudex et Zawissius de Oleschnicza subiudex terrae Sandomiriensis generales profitemur universis quibus expedit literas per praesentes: Quod nobilis dominus Derslaus de Rythwiany[a] ad praesentiam nostram accedens, existente fratre seniore, recognovit publice, quia duo piscaria et pomorium ibidem in Banschowa nobili Clementi de Banschowa ad tempora vitae ipsius Clementis et uxoris suae ad tenutam libere dimisit possidere cum pleno iure, quae ipse Clemens vendidit domino Derslao praefato. Coram quo piscinam magnam ibidem in Banschowa dominus Derslaus parabit, tunc memorato Clementi in eadem piscina libere erit prendere pisces parvos pro suis prandiis, similiter ad obitum praefati Clementis uxorisque suae ad tenutam; post vero tempora praemissa piscaria eadem et pomorium ad ipsos dominum Derslaum et fratres eius ac etiam ipsorum legitimos successores reverti debent et venire[b]; piscaturam vero parvorum piscium in piscina praefata ipsi Clementi reverendissimus in Christo pater dominus et dominus Albertus Dei gratia archiepiscopus sanctae ecclesiae Gnesnensis et primas et ipse dominus Derslaus nec fratres ipsius repugnare minime debebunt, nec repugnabunt ad tempora praefata. Harum quibus in testimonium sigilla nostra praesentibus sunt appensa. Datum Stobniciae, feria quinta post festum Epiphaniae Domini anno

**101.** [e] Woyssicone de Woyszycow de Woysza *Kop.* [f] viris *dodaje zupełnie zbytecznie poprawiacz współczesny Kop.*

**102.** [a] Rytchwiany *Kop.* [b] donationi *Kop.*

**101.** [4] *Wojcza i Wojeczka wsi w par. biechowskiej, toż już za czasów Długosza: „Woycza" której współdziedzicami byli Jan z Rytwian i Jan* Woyschik cum nepotibus, *„Woyeczka" z współdziedzicami Jan z Rytwian i Stanisław Piestrzecki h. Nowina; wreszcie „Voczicze" w tejże parafji, dziedzina Jana Rytwiańskiego (Lib. Benef. II 454, ob. także Słown. Geogr. XIII [1894] 746), tych ostatnich niema dzisiaj jak i Wojszykowa. Ród Wojszyków w tych stronach był h. Powała, ale byli także tej nazwy Ostoje (Długosz Lib. Benef. II i I w indeksie).*

[5] *Biechów wieś paraf. na drodze z Korczyna do Pacanowa.*

[6] *Mietel wieś w parafji stopnickiej. — Głużyce nieznane.*

millesimo quadringentesimo tricesimo secundo. Praesentibus hiis[c] dominis Petro de Strzezowicze, Woyssicone de Woycza[d], Georgio de Biechow[e], Michaele de Xąznicze, Nicolao de Skrobaczow[1], Nicolao de Miethel, ac aliis fidedignis.

## Nr 103.

*B. m. i r. (krótko przed 30 maja 1434).*

*Król Władysław (Jagiełło) oznajmia swą wolę Władysławowi (Oporowskiemu) biskupowi włocławskiemu o osadzeniu braci eremitów zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika z Częstochowej przy kościele parafjalnym swojej kolacji w Brdowie.*

***Reg.*** *w dokumencie króla Władysława (Warneńczyka) d. w Krakowie 16 czerwca 1436 tudzież fudacyjnym biskupa włocławskiego Władysława Oporowskiego z 17 sierpnia 1437 (ob. niżej Nry 110 i 112 str. 208 i 211).*

***Uw.*** *Za daleko idzie M. R. Witan. w Słown. Geogr. T. XV Cz. I [1900] 229 utrzymując, że już Władysław Jagiełło kościółek w starożytnym Brdowie zamienił na klasztor, osadzając przy nim paulinów, i że przywilej „odnośny" znany nam jest tylko z potwierdzenia Władysława III, wydanego w Krakowie „w sobotę po oktawie Bożego Ciała" r. 1436. Do tego mniemania o założeniu już przez Władysława Jagiellę konwentu brdowskiego upoważnia przywilej krakowski króla Władysława III z 9 kwietnia 1440, jeśli się nie podejrzywa autentyczności jego (ob. niżej Nr 114 str. 214).*

## Nr 104.

*W Kazimierzu (pod Krakowem) 31 stycznia 1435.*

*Burmistrz i rajcy miasta Kazimierza przedstawiają Zbigniewowi biskupowi krakowskiemu lub wikarjuszowi jego generalnemu księdza Szymona syna Wawrzyńca ze Złotkowa do instytucji i inwestytury na altarję Podwyższenia św. Krzyża, Heleny, Zofji i 10.000 męczenników, niedawno przez siebie ufundowaną w kościele św. Stanisława na Skałce mocą testamentu ś. p. mistrza Jakóba licencjata medycyny.*

***Oryg.*** *pergam. w skarbcu konwentu paulińskiego na Skałce w Krakowie 24×15·9, zakładka 2·9, dość gruby, zatłuszczony. — Pieczęć, wisząca na pasku pergaminowym, wyciśnięta w wosku, okrągła, średnicy 42 mm., wykruszona w dolnej części otoku i ze spłaszczoną głową króla Kazimierza w koronie ta sama, której odcisk podał Franciszek Piekosiński jako pieczęć radziecką mniejszą m. Kazimierza pod Krakowem z r. 1335 (Pieczęcie wieków średnich. Cz. I. Doba Piastowska [W Krakowie, nakładem własnym 1899] pod 391 fig. 263 str. 224). — Zapiski na odwrociu, w złożeniu wierzchniem, z w. XVIII:* Privilegium institutionis cujusdam Praesbyteri ad altare S. Crucis ab Illust. Zbigneo Episcopo, *poniżej inną ręką:* Jam non valet.

***Uw.*** *Akty prezenty nie zachowały się oddzielnie zbyt licznie. W starej Bibljotece Jasnogórskiej znalazł się takiż akt współczesny, którego zaraz jeszcze w w. XV użyto do oprawy przy tylnej okładce grubego inkunabułu* Summa de virtutibus Wilhelmi episcopi Lugdunensis ordinis predicatorum, *wydanej* in laudabili civitate Coloniensi, *a drukowanej* per Hinricum Quentell *w r. 1479, pod sygnaturą III E 2 Theca 2. Dzięki tej okoliczności przechował się w całości poza pieczęcią, po której zostały nacięcia: pergam. z obu stron biały, 25·4×11·2, zakładka 2·5, wydany i pisany w Krakowie 13. IV. 1427; na odwrociu ręką współczesną* Rta. *Prandotę, jako współpatrona kościoła parafjalnego w Nakle* de Nakyel *w dekan. lelowskim, wspomina Długosz (Lib. Benef. II 218/19); dziedzicem Niegowy naonczas był Jakób Trzaska (l. c. 220).*

Reverendissimo in Christo patri et domino, domino Sbigneo Dei gracia episcopo Cracouiensi aut ipsius vicario | in spiritualibus generali Prandotha de Nakel heres, debe-

**102.** [c] piis *Kop.* [d] Woysza *Kop.* [e] Biiachow *Kop.*

**102.** [1] *Skrobaczów w par. stopnickiej.*

tam reverenciam cum promptitudine famulandi.| Reverende Pater et Domine graciosissime. Quia ecclesia parrochialis in Nyegowa per mortem discreti Martini be|ne recordacionis ultimi et immediati rectoris eiusdem suo pro hac vice pastore caret legittimo, cuius ius patronatus et presentandi ad me dinoscitur pertinere pleno iure, ne ergo cura animarum et divina officia quoquo modo negligantur[a] in eadem, V. R. Paternitati discretum Mathiam Laurencii de Schmczicze[b] clericum Gneznensis dyocesis, virum ydoneum et bene dignum presentibus duxi presentandum, pro et cum eo humiliter deprecando, V. quatenus R. Paternitas eundem ad dictam ecclesiam graciosius investire dignaretur, sibi curam animarum et regimen temporalium in eadem conferen(do), cerimoniis et solempnitatibus circa talia solitis adhibitis, prout Vestrum ad officium pertinet pastorale. Pro quibus premium ab Altissimo recepturus. Datum Cracouie, die dominico Ramispalmarum anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo septimo, meo sigillo presentibus subappenso.

Reverendissimo in Christo patri et domino domino Sbigneo Dei gracia episcopo Cracouiensi vel eius vicario| in spiritualibus Andreas Scholcze, Andreas Galka, Nicolaus Panag, Stephanus Rosa,| Petrus Haze, Johannes Zontag, Nicolaus Wyka et Nicolaus Freiermuth preconsul| et consules civitatis Kazimirie, debite fidelitatis servicia cum promptitudine famulandi. Reverendissime Pater et Domine nobis graciosissime. Ad altare Exaltacionis vivifice sancte Crucis, Elene, Zophie et Decem milia martirum in ecclesia sancti Stanislai in Scalka ibidem in Kazimiria fundatum et noviter erectum et creatum per nos de relictis venerabilis viri felicis memorie magistri Jacobi licenciati in medicinis[1], cuius ius patronatus seu presentacionis ad nos ex huiusmodi fundacione, dotacione et ereccione noscitur pertinere, unde nos devocionem, humilitatem, discrecionem, honestatem, etatem et scienciam honorabilis viri domini Symonis Laurencii de Slothkow[2], ostensorem presencium, consideran(tes) eximiam, ipsum tanquam dignum et ydoneum ad predictum altare sincere propter Deum et gratanter tanquam primum altaristam Vestre Paternitati presentamus presentibus, pro ipso et cum ipso obnixis supplicando petitibus: quatenus eundem dominum Symonem ad dictum altare in ecclesia nominata confirmare, instituere et investire sibique regimen ipsius tam in spiritualibus quam in secularibus committere

**104.** [a] *poprawione tą samą ręką z pierwotnego* irregulantur [b] *sic*

**104.** [1] *Mistrz Jakób licencjat medycyny, syn Piotra z miasta Włodzisławia, dzisiaj i już w wieku XVItym Wodzisław, w dekanacie słaboszowskim a powiecie książkim diecezji krakowskiej, obecnie kieleckiej, przy trakcie z Kielc do Krakowa a na wschód od Pińczowa, był „medykiem"-lekarzem króla Władysława Jagiełły już w r. 1416 (Kod. Małop. IV [W Krakowie 1905] 154), którego niewiele przeżył (ob. niżej Nry 105 i 108). Kustoszem kolegjaty św. Michała na zamku w Krakowie jest już 4 września 1391, będąc naonczas notarjuszem publicznym, urzędującym w kurji biskupiej (Kod. Kat. Krak. II 165 nr 382) i w tej godności prałata kolegjackiego na zamku pozostaje jeszcze w r. 1420 (Helcel, Star. Prawa Pol. Pomn. II [W Krakowie 1870] 253 nr 1749 i Kodeks dyplom. klasztoru tynieckiego [we Lwowie 1875] 232 nr 147). Długosz nazywa go przesadnie doktorem medycyny, dodając, co jest najciekawsze, iż miał przezwisko Vobist(c)igwaszd od częstego używania tego wyrazu (Lib. Benef. III 120); zowie go też mistrzem Jakóbem z Kazimierza (l. c.), gdyż w tem mieście był osiadłym, już w r. 1416 (KMP. IV j. w.) i aż do końca życia. W aktach oficjalatu krakowskiego z okazji sprawy, jaką miał z Janem Włochem jest jeszcze wspomniany 12 listopada 1434* magister Jacobus medicus de Kazimiria *(T. V f. 106'). Wiadomości o nim dra Jana Lachsa w Krytyce Lekarskiej z r. 1905 są bałamutne.*

[2] *Słodków czy też Złotków, Złotkowo? Pierwszy jest wsią parafjalną w parafji kraśnickiej diecezji wtedy krakowskiej, dzisiaj lubelskiej; drugi własność naonczas kapituły gnieźnieńskiej w województwie kaliskiem miał już kościół parafjalny koło Słupcy diec. gnieźnieńskiej, obecnie włocławskiej.*

dignemini Vestrum prout spectat ad officium, adhibitis ad hoc cerimoniis et consuetudinibus veneracionis ad respectum. In cuius rei testimonium per sigillum civitatis eiusdem presentem litteram duximus roborare. Datum Kazimirie, feria secunda proxima ante festum Purificacionis Intermerate et Gloriose Virginis Marie anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto.

## Nr 105.

*W Kazimierzu (pod Krakowem) 8 czerwca 1435.*

*Burmistrz z rajcami miasta Kazimierza oznajmiają, iż mistrz Jakób z Wodzisławia, medyk zmarłego najjaśniejszego Władysława króla polskiego, złożony ostatnią chorobą a zdrowy na umyśle zlecił swoim egzekutorom X. Jakóbowi, Przecławowi wójtowi, Michałowi wikarjuszowi kościoła św. Stanisława, Andrzejowi Solce rajcy tudzież wszystkim rajcom, którym powierzył prawo patronatu, zbudować z dóbr swoich w kościele św. Michała i Stanisława na Skałce w temże mieście Kazimierzu ołtarz p. w. Podwyższenia i Znalezienia św. Krzyża, św. Heleny i Zofji wybranych, św. Jakóba, Andrzeja, Szymona i Judy apostołów, Małgorzaty i Barbary dziewic i św. Marcina wyznawcy. Jakoż spełniając ostatnią wolę testatora, założony ołtarz uposażają czternastu grzywnami rocznego czynszu na placach i wszelkich dobrach wymienionych osób po nazwisku na rzecz altarysty, który je będzie pobierał dwa razy w roku, na św. Jakób i Oczyszczenie NMP.; o każdorazowym wykupie czynszu i kupnie nowego za wiedzą i wolą najlepszą rajców ma być przez nich altarysta powiadomiony. Obowiązkiem każdego altarysty będzie odprawiać co tydzień przez siebie lub drugiego trzy msze: za zmarłych, o św. Stanisławie i o św. Krzyżu; nadto za duszę testatora jeden aniwersarz w roku we czwartek najbliższy po święcie Poczęcia NPMarji, czytany o dziewięciu lekcjach ze mszą za zmarłych; ma on rezydować, w razie nieobecności przez trzy miesiące rajcy zastrzegają sobie prawo prezentowania ordynarjuszowi innego altarystę, jak również i w tym wypadku, jeśliby otrzymał jakie beneficjum.*

***Oryg.*** *W Archiwum aktów dawnych miasta Krakowa dypl. 194, perg. 46·5 × 20, zakładka 3, średniej grubości, z obu stron biały, nieco splamiony. — Inicjał w kształcie ryby przez całą wysokość tekstu. — Pieczęć, która zwisała na pasku, jak widać po nacięciu, oderwana. — Na odwrociu zapiski z wieku XVI: a)* Ius patronatus super altare S. Crucis in Rupella Dominis Consulibus datus *(s) obok* 1435, *b) inną ręką:* Litere super altare in Rupella; *c) sygnatury z wieku XVIII:* N° 2do, *z wieku XIX różnemi rękoma:* $^{1435}_{8}$ *i* 1135.

***Kop.*** *W transumpcie erekcji kanonicznej tegoż ołtarza przez Zbigniewa biskupa krakowskiego d. 16 kwietnia 1436 (ob. niżej Nr 108 str. 201): 1. W skarbcu konwentu paulińskiego na Skałce w Krakowie. — 2. W Archiwum aktów dawnych m. Krakowa nr 199.*

***Wyd.*** *Lachs Jan Dr, Kilka wiadomości o Jakóbie lekarzu Władysława Jagiełły. Odbitka z Krytyki Lekarskiej r. 1905 str. 4—5, wyd. z Oryg. nieumiejętne.*

***Reg.*** *Katalog Archiwum aktów dawnych m. Krakowa I. Dyplomy pergaminowe (Wydawnictwa Archiwum tegoż III [W Krakowie 1907] 51 nr 194 zwany tutaj Jakóbem z Włocławka.*

In nomine Domini amen. Ad rei memoriam sempiternam. Nos preconsul[a] et consules civitatis Kazimirie[b] Nicolaus Wycka, Andreas Galka, Andreas Schol-

**105.** [a] proconsul *Kop. 2* [b] Cazimiriensis *Kop. 1 i 2,* Casimirie *Wyd.*

cze, Nicolaus Panak,| Stephanus Rosza[c], Petrus Haze, Johannes Zontag et Nicolaus Freiermuth omnibus et singulis notificamus presencium noticiam habituris: Quomodo wenerabilis[d] vir magister Jacobus de|Wladislaw[e 1], medicus serenissimi domini ac domini Wladislai olim regis Polonie, in sua ultima egritudine sanus mente existens sue reduxit memorie, „quam[f] salubris est cogitacio pro defunctis| exorare, ut a peccatis solvantur“[2], suis certis commisit executoribus, videlicet discreto viro domino Jacobo presbitero, Przedslao[g] advocato nostro, Michaeli vitrico ecclesie sancti Stanislai, Andree Solcze tunc consuli, nobis[h] vero supradictis ius patronatus plene, prout in suis prothocollis[i] instrumentis et[j] ratificacione patuit et patet, commisit, ut de ipsius bonis altare in ecclesia sancti Michaelis de[k] Rupella sancti Stanislai in dicta civitate Kazimiria[l] erigerent[m] et erigeremus in honorem Omnipotentis Dei et in[j] memoriam Exaltacionis et Invencionis sancte Crucis, sanctarum Elene et Zophie electarum, sanctorumque[n] Jacobi, Andree, Symonis[o] et Jude apostolorum, Margarethe et Barbare virginum et sancti Martini confessoris. De quibus quidem bonis, ita ut ipsi testato in sua ultima placuit voluntate, erigentes, quatuordecim marcas annui census dotavimus et presentibus dotamus, ad festum beati Jacobi septem marcas et[p] ad festum Purificacionis Intemerate et Gloriose Virginis Marie[p] septem marcas, signanter in areis Predslai Laurencii Textoris, Andree Galka, Andree Pistoris, Stephani Roza[q], Johannis Zontag, Petri Haze, Mathie Scholcze, Nicolai Panak[r], Pauli Polewka, Stanislai Jurzik[s], Pauli Gesindchin[s], Nicolai Sartoris, Bartholomei Scorka[sz], omnibusque eorum bonis[t] mobilibus et immobilibus, quibuscumque nominibus censeantur, nullis penitus exceptis, cuilibet altariste qui pro tempore fuerit singulis annis solvendum et perpetuis temporibus possidendum; tali tamen adiecta condicione, quod si aliquis premissorum[u] venditorum a censu premisso vel ipsorum successores se reemere voluerit, extunc de scitu et voluntate nostra et nostrorum successorum in alia eque certa domo et area omnibus et singulis bonis, prout se soli eorum bona voluntate obligarunt, eundem censum coram nobis emendo in forma qua meliori ipsum altaristam, qui tunc fuerit, per nos certum reddendo, ita tamen quod ius patronatus predicti altaris a[v] nobis et nostris successoribus per nullum eventum poterit amoveri. Racione cuius quidem dotis omnis altarista, qui pro tempore fuerit, singulis ebdomadis per se vel per alium circa predictum altare tenebitur explere tres missas: unam missam pro defunctis, secundam de sancto Stanislao, terciam de sancta Cruce; insuper[w] volumus, quod predictus altarista, qui est vel futuris[x] fuerit temporibus, pro salute anime predicti testatoris pro anniversario singulis et perpetuis temporibus ad legendum vigilias novem leccionum cum missa pro defunctis feria quinta[y] proxima post festum Concepcionis Gloriose Virginis Marie sit astrictus: super quo conscienciam et consciencias ipsius et ipsorum oneramus

**105.** [c] rosa *Kop. 1 i 2* [d] venerabilis *Kop. 1 i 2* [e] Wladislawya *Kop. 1,* Wladislauia *Kop. 2* [f] quem *Wyd.* [g] Predslao *Kop. 1 i 2* [h] nunc nobis *Kop. 1 i 2* [i] protocollis *Kop. 1 i 2* [j] *brak Kop. 1 i 2* [k] et *Oryg. i Wyd.* [l] Kazimyrz *Kop. 1,* Cazimiriensi *Kop. 2,* Cazimiria *Wyd.* [m] erigerint *Wyd.* [n] sanctorum *Kop. 1 i 2* [o] Simonis *Kop. 1 i 2* [p–p] *brak Wyd.* [q] Rosa *Kop. 1 i 2* [r] Panag *Kop. 1 i 2* [s] Jurzyk *Kop. 2* [s] Gesindchen *Kop. 1 i 2* [sz] Skorka *Kop. 1 i 2* [t] bonis eorum *Kop. 1 i 2* [u] predictorum *Kop. 1 i 2* [v] pro *Oryg. i Wyd.* [w] insuper eciam *Kop. 1 i 2* [x] *w Oryg. na zagięciu zatarte, ale jest widoczne* futuris, futurus *Kop. 1 i 2* [y] quarta (quinta?) *Wyd.*

**105.** [1] *O mistrzu tym Jakóbie z Wodzisławia lub z Kazimierza czyt. w Nrze poprzednim.*
[2] *II Machab. XII 46.*

et onerare volumus. Eciam volumus, quod predictus altarista personalem debet habere residenciam; et quod si predictum vel predictos per tres menses absentari contigerit[z] absque licencia nostra, extunc nos et nostri successores volumus habere plenam potestatem loci ordinario alium ydoneum presentandi. Insuper, si aliquod beneficium eundem obtinere contiguerit[ż], extunc eciam[1] nos et nostri successores habeant plenariam[ż] et omnimodam potestatem loci ordinario[aa] alium presentandi. In cuius rei tesimonium sigillum nostri consulatus civitatis Kazimirie[bb] presentibus est appensum. Datum et actum Kazimirie[cc], feria quarta infra octavas Penthecostes[dd] anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto.

## Nr 106.

*We Florencji 27 marca 1436.*

*Papież Eugenjusz IV na prośbę przeora generalnego braci zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika, zostających pod regułą św. Augustyna, występując przeciwko nadużyciom przywileju, udzielonego im przez papieża zwanego w jego obediencji Bonifacym IX* (»Sacre religionis, sub qua dilecti filii« *z 22 lutego 1401 ob. wyżej Nr 45 str. 90), zakazuje pod karą klątwy nosić inny ubiór zakonny aniżeli przepisany lub przechodzić do jakiegokolwiekbądź innego zakonu aniżeli kartuskiego.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *Archiwum Watykańskie, Reg. Later. T. 345 f. 232' i 233 (dawna sygnatura:* Eugenius IV 1436 Anno 6 Lib. 77).

***Wyd.*** *Mallechich, Quadripartitum str. 216/217 z nagłówkiem:* Statuit sub Excommunicationis poena ne ullus Fratrum nostrorum ad alium praeterquam ad Charthusiensium Ordinem transeat, vel alium habitum assumat, recipiat vel mutet.

***Uw.*** *W summarjuszach dokumentów jasnogórskich z r. 1698 i nn. niema żadnej wzmianki o tym przywileju jak i o następnym, to znaczy, iż ich już nie było podtenczas. Ale czy były przedtem? W summarjuszu przywilejów papieskich sporządzonym po r. 1723 z wydawnictwa Mallechicha, znajduje się tylko nagłówek innej, a mianowicie pierwszej bulli tegoż papieża temuż zakonowi danej pod* 8vo Eugenius IV Concedit Capellas, Ecclesias, Altaria etiam Consecrata de loco ad locum mutare, augere, minuere, demoliri etc: absque ullius licentia super hoc requisita per Bullam quae incipit „Sacrae Religionis, sub qua sedulum et devotum" A° 1434, *t. j. we Florencji 29 września 1434 (ob. Mallechich l. c. str. 215).*

Eugenius etc. Ad futuram rei memoriam. Ad Romani|pontificis providenciam circumspectam sic indulta Sedis|apostolice moderari pertinere dinoscitur, quod ex eis nulli malignandi|seu vagandi materia prebeatur, et persone, que sub regularis observancia vacare debent studio pie vite, a bono obediencie et divini servicii perseverancia nullatenus retrahantur. Sane, sicut super accepimus, licet quondam Bonifacius papa VIIII in sua obediencia nuncupatus dilectis filiis universis fratribus ordinis sancti Pauli primi heremite, sub regula S. Augustini degentibus ubilibet constitutis, per certas sui tenoris literas, quod fratres ipsi, de licencia tamen Sedis apostolice et non alias de ordine ipso ad

**105.** [z] absentare contingerit *Kop. 1,* absentari contiguerit *Kop. 2* [ż] obtinere contingerit eundem *Kop. 1,* obtinere continguerit eundem *Kop. 2* [ż] plenam *Kop 1 i 2* [aa] *z pierwotnego* ordinarii *poprawione inną ręką Oryg.* [bb] Kazimiriensis *Kop. 1 i 2,* Cazimirie *Wyd.* [cc] Casimirie *Wyd.* [dd] Pentecostes *Kop. 1*

parem vel arctiorem ordinem se transferre valerent indulsisse dicatur[1], nichilominus tamen non(n)ulli ex fratribus ipsis concessione huiusmodi abutentes seque ab obediencia dicti ordinis pro libito segregantes, fingentesque se propterea fore exemptos et ad alios ordines transferre se posse, habitum vestium mutant et cum secularibus seculariter conversantur in ipsorum animarum interitum ceterorumque perniciosum exemplum et scandalum plurimorum. Quare pro parte dilecti filii prioris generalis dicti ordinis nobis fuit humiliter supplicatum, ut statui et paci dicti ordinis ac eiusdem conservationi de oportuno remedio providere paterna diligencia curaremus. Nos igitur, qui conservationem ac statum ordinis huiusmodi manuteneri necnon salutem animarum religiosorum eiusdem intensis desideriis affectamus, huiusmodi supplicationi inclinati, volumus et auctoritate apostolica statuimus ac eciam ordinamus, quod nullus fratrum huiusmodi de cetero pretextu huiusmodi vel alterius quacunque auctoritate concessi indulti aliquem alium preter ipsius ordinis habitum assumere, recipere vel mutare, nec ad aliquem alium preterquam Cartusiensem ordinem sub pena excommunicationis se transferre presumant, decernen(tes) exnunc irritum et inane, si secus super hiis a quapiam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Non obstantibus quibuscunque privilegiis vel indultis aut litteris apostolicis, generalibus vel specialibus, quibusvis ordinibus sub quacunque verborum forma vel expressione ab apostolica Sede concessis vel imposterum concedendis, eciam si de illis eorumque totis tenoribus plena et expressa mentio ac de verbo ad verbum in presentibus habenda foret, que quo ad hec religiosis huiusmodi in nullo volumus suffragari. Nulli ergo etc. nostre voluntatis, statuti, ordinationis et[a] voluntatis infringere etc. Si quis etc. Datum Florencie, anno Incarnationis Dominice millesimo quadringentesimo tricesimo sexto sexto kalendas aprilis, anno sexto. *(Inną ręką)* An. XXX. de Adria.

## Nr 107.

*We Florencji 27 marca 1436.*

*Papież Eugenjusz IV do arcybiskupów ostrzyhomskiego (Jerzego de Palócz) i gnieźnieńskiego (Wojciecha Jastrzębca † 2 września 1436) oraz biskupa krakowskiego (Zbigniewa Oleśnickiego): zleca im wykonanie swojej bulli, tego samego dnia wydanej* „Ad Romani pontificis providenciam“ *(ob. Nr poprzedni), gdyby zaszła tego potrzeba.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *Archiwum Watykańskie, Reg. Later. T. 345 f. 233 i vo (dawna sygnatura:* Eugenio IV 1436 Anno 6 Lib. 77) *bezpośrednio po bulli tegoż papieża, zamieszczonej w Nrze poprzednim.*

Eugenius etc. venerabilibus fratribus Strigoniensi et Gne|znensi archiepiscopis ac episcopo Cracouiensi[a] salutem etc.| Hodie siquidem per nos accepto, quod licet quondam Boni|facius papa VIIII in sua obediencia nuncupatus dilectis filiis universis fratribus ordinis sancti Pauli primi heremite, sub regula

**106.** [a] *dopisane obok na marginesie ręką korektora* An.
**107.** [a] Constantiensi *Kop.*

**106.** [1] *Którego się oryginał zachował, ob. wyżej Nr 45 str. 90* „Sacre religionis, sub qua dilecti filii“ *w Rzymie 22 lutego 1401.*

sancti Augustini degentibus ubilibet constitutis etc., ut in proxime precedenti[1]. Quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios literas nostras huiusmodi, ubi et quando expediri videritis, solemniter publicantes, quotiens vobis constiterit aliquem ex huiusmodi fratribus aliquid contra dictarum literarum nostrarum tenorem attemptasse, et ad id per superiorem suum fueritis requisiti, attemptantem huiusmodi excommunicatum publice nuntietis faciatisque ab aliis nuntiari ac ab omnibus arctius evitari, donec satisfactionem debitam impenderit pro commissis et a sententia eadem absolutionis beneficium meruerit obtinere. Non obstantibus omnibus supradictis seu si fratribus ipsis vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem Sede indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas, non facien(tes) plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, contradictores per censuram ecclesiasticam etc. Datum ut s(upra). *(Inną ręką)* An. XII. de Adria.

## Nr 108.

*W Krakowie 16 kwietnia 1436.*

*Zbigniew biskup krakowski, przedłożony sobie przez księdza Szymona z Trzemeśni przywilej uposażenia ołtarza Podwyższenia św. Krzyża i wielu świętych w kościele św. Stanisława na Skałce, który to akt wydany przez burmistrza i rajców miasta Kazimierza d. 8 czerwca 1435 przytacza w pełnem brzmieniu, zatwierdza we wszystkich jego postanowieniach i ołtarz ten eryguje kanonicznie, pozostawiając burmistrzowi i rajcom miasta Kazimierza prawo patronatu wedle woli ś. p. mistrza Jakóba z Wodzisławia medyka, głównego tegoż ołtarza fundatora; do obowiązków kapłańskich altarysty, określonych aktem dotacyjnym burmistrza i rajców m. Kazimierza, biskup dołącza nakaz liturgiczny uczestnictwa tegoż altarysty zawsze w komży na nabożeństwach i procesjach, jakie się odbywają w tymże kościele św. Stanisława na Skałce.*

***Oryg.*** *pergam. dwa: 1. W skarbcu konwentu paulińskiego na Skałce w Krakowie, 70 × 39, zakładka 14, dość cienki, z obu stron biały, znacznie nadniszczony, na zagięciach popękany i wygryziony, poplamiony. — Inicjału brak. — Bez pieczęci, która zwisała na sznurku, dawno już oboje oderwano; jedno z nacięć okrągłych, przez które sznurek przechodził, wygryzione jako większa dziura przez myszy: oczywiście była to pieczęć taka sama co w Nrze następnym. — Zapiski na odwrociu: a) na złożeniu wewnętrznem bocznem z prawej strony pergaminu ręką bliskoczesną:* Erectio altaris sancte crucis; *b) na takiemże drugiem złożeniu z lewej strony pergaminu:* Anno domini 1541 die Mercurii XIIII Decembris oblata per Magistrum Simonem Calisch procuratorem et datur vt in actis actorum; *c) na złożeniu wierzchniem, gdzie nacięcia po sznurku pieczęci, późniejsze notaty o treści dokumentu kilku rąk i sygnatury wyblakłe, nieczytelne; d) na zakładce w części jej środkowej z wieku XVIII:* Privilegium a Venerabili Capitulo Cracouiensi *(biskupi to jest przywilej bez udziału kapituły)* Erectionis altaris S. Crucis 1436. — *2. W Archiwum aktów dawnych miasta Krakowa dypl. 199, perg. 72 × 32·4, zakładka 6·7—7·5, średniej grubości, z obu stron biały, bardzo dobrze zachowany. — Inicjał ponad wysokość wiersza, większemi literami jak w Oryg. 1 inwokacja, w trzecim wierszu* Proinde nos, *inwokacja transumptu i* Nos igitur Sbigneus. — *Pieczęć oderwana wraz z kawałkiem pergaminu. — Na odwrociu zapisek z wieku XV:* Super altare ad

**107.** [1] *Ob. Nr poprzedni, t. j. 106 na str. 199 w. 42.*

Sctum Stanislaum; *sygnatury z wieku XIX różnemi rękami:* $^{1436}_{s.}$ *i* 1137. *NB. Stosunek obu tych dokumentów zaznacza się poniżej w* ***Uw.***

***Wyd.*** *Lachs Jan Dr, Kilka wiadomości o Jakóbie lekarzu Władysława Jagiełły. Odbitka z Krytyki Lekarskiej r. 1905 str. 5—7, wyd. z Oryg. 2 niedbałe i błędne, nie mówiąc o interpunkcji i mylkach zecerskich.*

***Reg 1.*** *W Długoszowym Lib. Benef. o klasztorach (III 120) w ustępie zatytułowanym:* Proventus altaris Sanctae Crucis in ecclesia Sancti Stanislai in Rupella; *roku tego aktu Długosz nie podał, bo pisał z pamięci, donosząc iż przed inkorporacją kościoła św. Stanisława na Skałce oo. paulinom altarysta tej fundacji mistrza Jakóba z Kazimierza doktora medycyny (ob. wyżej Nr 104 str. 196) rezydował przy tym kościele, to znaczy, iż winien był rezydować (ob. niżej Nr. 126), mając dom drewniany bardzo przyzwoity z dobrym ogrodem owocowym. — 2. Katalog Archiwum aktów dawnych m. Krakowa. I. Dyplomy pergaminowe. [W Krakowie 1907] 52 nr 199.*

***Uw.*** *Wydanie niniejsze ma za podstawę Oryg. 1 (t. j. klasztorny), drugi bowiem (t. j. rajców kazimierskich) jest odpisem z niego, sporządzonym niezbyt budująco i dopiero po 6. III. 1445 (ob. niżej Nr 126 w regestrze wydawcy i w tekście pod 4). Linijka wężykowata oznacza trzy pierwsze wiersze Oryg. 2.*

In nomine Domini amen. Ad rei memoriam sempiternam. Ineffabilis[a] divine altitudo sciencie et prudencie, nullis inclusa limitibus, recti censura iudicii disposuit, ut humane fragilitatis condicio sibi querat artificio remedium, in quo | vigor fabrice naturalis summi defecit opificis voluntate. Unde ne ea, que aguntur in tempore et signanter perpetuitatem pro divine laudis augmento et animarum salute concernen(cia)[b], edacitate temporum consumantur, consonum est ea litterarum | et testium annotacione roborare. Proinde nos Sbigneus Dei et apostolice Sedis providencia episcopus Cracouiensis significamus tenore presencium quibus expedit universis, tam presentibus quam futuris presencium[c] noticiam habituris: Quomodo veniens | ad nostram presenciam et conspectum honorabilis Simon[d] presbiter[e] de Trzemesna[1], nobis quoddam privilegium proconsulis et consulum civitatis Cazimiriensis, sigillo eorum subappenso munitum, dotacionis altaris in honorem Omnipotentis Dei et in memoriam Exaltacionis sancte Crucis, sanctorum Andree, Simonis et Jude apostolorum, Martini pontificis et confessoris, Margarethe et Barbare virginum, Zophieque et Elene electarum in ecclesia parrochiali[f] sancti Stanislai in Rupella, et super empcione annui census quatuordecim marcarum in quibusdam areis comparatarum pro certa summa peccunie[g], per honorabilem virum bone memorie magistrum Jacobum de Wladislavia[h] medicum testamentaliter pro fundando prefato altari legata, in certisque terminis altariste pro tempore existenti solvendarum, exibuit et presentavit, supplicans nobis suo et dictorum proconsulis et consulum Cazimiriensium nominibus humiliter et devote, quatenus altare predictum in prefata sancti Stanislai ecclesia, sic[i] ut premittitur, de peccuniis eiusdem magistri Jacobi medici dotatum fundare et erigere predictumque[j] privilegium et singula in eo[k] contenta confirmare et roborare, ac domum et aream eiusdem

**108.** [a] Ineffabilem *Oryg. 2 i Wyd.* [b] concernentes *Wyd.* [c] presentem *Wyd.* [d] Symon *Oryg 2* [e] Symonis presbiteri *Wyd.* [f] parochiali *Wyd.* [g] pecunie *Oryg. 2 i Wyd., przez jedno* c *i poniżej l. c.* [h] Władislawia *Oryg. 2,* wladislawia *Wyd.* [i] fit *Wyd.* [j] predictum *Wyd.* [k] ea *Oryg. 2 i Wyd.*

**108.** [1] *Trzemeśna nad potokiem tej nazwy, uchodzącym do Raby koło Myślenic z kościołem naonczas paraf. ale nieznanego dziedzica (Długosz Lib. Benef. II 180 i Słown. Geogr. XII [1893] 566). Jest i druga Trzemeśna koło Tarnowa w par. Łękawica. Ten X. Szymon z Trzemeśni to figura konsystorska.*

acialem, quam ipse magister Jacobus medicus in civitate Kazimyrz[1] obtinebat et quamque eidem adiunxit altari[t], incorporare et apropriare eidem paterna[t] pyetate dignaremur. Cuius quidem privilegii tenor sequitur, et est talis:

*Następuje przywilej uposażenia ołtarza Podwyższenia św. Krzyża i Znalezienia Krzyża św. w kościele parafjalnym św. Michała na Skałce w mieście Kazimierzu, w myśl testamentu mistrza Jakóba z Wodzisławia medyka zmarłego króla Władysława (Jagiełły), wydany przez burmistrza i rajców tegoż miasta Kazimierza 8 czerwca 1435 (ob. wyżej Nr 105 str. 197).*

Nos igitur Sbigneus episcopus Cracouiensis memoratus, peticionibus huiusmodi tamquam iustis benigniter acclinati, volentes ecclesiam predictam sancti Stanislai in Rupella, in qua predicti gloriosi pontificis passio fuit consum(m)ata et in qua humatum eiusdem quiescebat corpus, amplioribus insignire honoribus dictique magistri Jacobi medici pyam et devotam in perfectam[m] deducere voluntatem, ut ceteri eius exemplo ad similia pyetatis opera perpensius assurgant, quanto benignioribus et liberioribus honorum prerogativis ipsius devotam intencionem per nos viderint roborari, predictum altare sic dotatum auctoritate nostra ordinaria in Dei nomine erigimus, creamus et fundamus, dictamque domum pro altarista dicti altaris perpetuis temporibus asscribimus et incorporamus; dictum quoque privilegium et singula in eo contenta recipimus, admittimus, ratificamus et gratificamus, ac ad robur perpetue firmitatis de certa nostra sciencia confirmamus. Ipsosque proconsulem et consules civitatis Kazimirz[n] pro tempore existen(tes)[o] decernimus et esse volumus eiusdem altaris perpetuos collatores et patronos, quibus et ipse magister Jacobus medicus dotator principalis dicti altaris ius presentandum contulit et com(m)isit. Et quia beneficium datur propter officium, precipimus altariste altaris predicti pro tempore existenti, quatenus[p] oraciones et missas infrascriptas singulis septimanis per se vel per alium circa predictum altare legat et compleat, unam missam pro defunctis, secundam de sancto Stanislao, terciam de sancta Cruce; quolibet vero anno vigilias novem leccionum cum missa pro defunctis pro anima predicti magistri Jacobi medici, eiusdem altaris dotatoris, feria quinta proxima post festum Concepcionis Sancte Marie sine quavis ommissione peragat: in quo conscienciam ipsius oneramus. Ipse eciam altarista pro tempore existens nonnisi superpiliciatus in ecclesia parrochiali[r] predicta sancti Stanislai infra divina officia et in processionibus incedat, omniaque et singula, que in nostra presenti ratificacione et dicto privilegio continentur, sub excommunicacionis pena ac interminacione perpetue malediccionis teneat, perficiat et compleat in omnibus clausulis atque[q] punctis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum Cracouie, feria secunda proxima post Conductum Pasche anno Domini millesimo[r] quadringentessimo tricesimo sexto. Presentibus venerabilibus et honorabilibus viris Silvestro decano, Stanislao preposito, Derslao de Borzinow[s] archidiacono, Adam de Bandkow archipresbitero Sancte Marie, Johanne de Elgoth custode Kelciensi decretorum doctoribus, Jacobo Dobeslai[ś] de[1] Schynno canonicis nostris Cracouiensibus et Henrico archidiacono Sandomiriensi, testibus circa premissa.

**108.** [1] Cazimirz *Oryg. 2*, Cazimiriensi *Wyd.* [t–t] *opuszcz. Wyd.* [m] perfectum *Oryg. 2 i Wyd.* [n] Kazimieriensis *Oryg. 2 i Wyd.* [o] existenti *Oryg. 2 i Wyd.* [p] *w obu Oryg. skrócone przez odcięcie,* quatuor *Wyd.* [q] ac *Wyd.* [r] milesimo *Oryg. 2 i Wyd.* [s] Borzynow *Oryg. 2 i Wyd.* [ś] Dobyeslai *Oryg. 2*

## Nr 109.

*W Krakowie 11 maja 1436.*

*Zbigniew biskup krakowski, na prośbę Andrzeja przeora i braci paulinów zakonu św. Augustyna w klasztorze częstochowskim, przedłożone sobie obydwa przywileje nadawcze zmarłego króla Władysława (Jagiełły), sieradzki z 2 kwietnia 1414 i krakowski z 24 lutego 1393, wezwawszy wprzód wszystkich ziemian, którzyby rościli sobie jakie prawo do nadanych temuż klasztorowi w obu przywilejach wsi, dziedzin, dóbr i posiadłości, a których moc wielka prawie z całej Polski zjechała się była natenczas na zjazd generalny do Krakowa, transumuje przez notarjusza Jana Długosza z Niedzielska i zatwierdza, nadając im moc oryginałów.*

***Oryg.*** *pergam. 67·5 × 72·5, zakładka 13, z obu stron biały, średniej grubości, nierówno obcięty i zszyty niegdyś w dwóch pęknięciach na lewym marginesie a w trzeciem pod zakładką, w tekście dwie dziurki, nieco zbrudzony; zakładka po obu stronach niezbyt dawno (w w. XIX) odcięta, tak że się tylko została część jej środkowa, na której przywieszona jest pieczęć. — Inicjał, ciągnący się w pół dokumentu rysowany jest dość ozdobnie z ornamentem wewnątrz liściowym, inwokacja pisana wydłużonemi literami (na 2 cm.); tekst w obu transumptach popodkreślany atramentem w różnych czasach (XVI–XVIII) a na prawym marginesie notaty rzeczowe kilku rąk z w. XVII:* Vladislaus — Kaley donatio — 1414 — Częstochowka et aliae donationes, *na lewym zaś na dole* 1393.— *Na sznurku jedwabnym koloru już spłowiałego, blado różowego i niebieskiego i rozstrzępionego już w kończynach, wisi dobrze zachowana pieczęć biskupa Zbigniewa Oleśnickiego głęboko w wosku czerwonym wyciśnięta, okrągła 53 mm.; wyobraża ona w środku postać biskupa in pontificalibus i w aureoli na tronie siedzącą, która — to św. Stanisław biskup krakowski z twarzą brodatą — błogosławi prawą ręką a w lewej trzyma pastorał na bok przed sobą schylony; obok św. Stanisława stoją również w aureoli: z lewej jego strony św. Florjan jako młody rycerz (oficer), w prawej ręce trzymający włócznię czy chorągiew a lewą mający wspartą na tarczy z krzyżem heraldycznym w środku; po prawej ręce św. Stanisława stoi św. Wacław w kołpaku i płaszczu książęcym (z twarzą wygniecioną); przy nim poniżej, u stóp św. Stanisława klęczy biskup in pontificalibus z rękami złożonemi do modlitwy a opartemi o pastorał z twarzą zwróconą do widza, obok przy nim a u stóp św. Stanisława duża tarcza z herbem Dębno; w otoku od głowy św. Wacława napis minuskułą:* Sigillvm + Sbignei + dei + et + apostolice + sedis + gracia epi *(na samym dole pod tarczą Dębno)* + cracouien + sis † *(ob. Nr poprzedni str. 201 w. 34 i poniżej Nr 124 z 12. XI. 1442 str. 229). — Na odwrociu zapiski: a) w złożeniu wewnętrznem na samym dole współcześnie:* Confirmacio domus; *b) w złożeniu wierzchniem, bliskocześnie, z w. XV:* Confirmacio Episcopi Cracouiensis pro domo Montis Clari *z dodanem ręką w. XVII* Sbignei *nad* Episcopi Cracouiensis, *tąż ręką z w. XVII już bardzo zatarte:* Conceditur hoc priuilegio libera effosio mineralium in ferro seu R u d y in bonis regalibus. *(też ledwie czytelne)* Item 4 marcae in Oppido persoluendae Conuentui pro festo S. Martini. Item duo macella ibidem. Item reser.. *(jeden lub dwa wyrazy całkiem wytarte)* ibidem.. *(toż)* a singulis Cmetonibus Conventualibus.. *(jeden lub dwa wyrazy nieczytelne)* avenam. Et.. *(toż)* sunt in usu; *cynobrem ręką Mikołaja Staszewskiego* F. Clarimontis et aliarum villarum; *poniżej tegoż ręką:* Confirmatio Originalis, *i w dalszym ciągu jego zdaje się ręką:* super uillas Czestochowka, Kawodrza, Lgota, Grabowa *reszta parę wyrazów zatarta, wreszcie ręką z w. XVIII:* A. D. 1436 Cracouiae 11 May; *c) sygnatury z wieku XVIII na temże złożeniu na dole* N° 14 *przekreślone, cynobrem* N° 11, *podkreślone fioletowym atramentem przed 30tu laty, w samym zaś rogu,* N. 8uo, *ledwie widoczne, u góry* Sub N° 5to. Item N° 6to *ale rychło przekreślone; na złożeniu spodniem podobną ręką* Sub N° 5 N° 6.

***Kop.*** *W kopjarjuszu jasnogórskim Mikołaja Staszewskiego (księga biała) z r. 1622 str. 19/25 z nagłówkiem rubro:* Sbygneus Episcopus Cracouiensis ad instantiam V. P. F. Andreae Prioris Clarimontis confirmat duas litteras Vladislai Regis, vnam donationis Kaley, *(atramentem)* alteram donationis quinque villarum A° 1463° *(sic, zam.* 1436), *a wkońcu:*

Extat cum Sigillo magno in virido panno sub signo *(rubro:)* F. rubro; *odpis z opuszczeniem obu przywilejów transumowanych, które są tutaj zaznaczone odsyłaczem:* supra sub signo *(rubro:)* D. rubro et *(rubro:)* E. *(ob. wyżej str. 121* **Kop. 6***), tudzież:* ut supra habetur sub signo *(rubro:)* C: *rubro (ob. wyżej str. 61* **Kop. 6***).

***Reg. 1 i 2.*** *W obu katalogach dokumentów jasnogórskich z r. 1698 i 1708:* Sub N° 5to tit: Priuilegia Regum *pod* 8 Zbigneus episcopus Cracouiensis Confirmat anteriores Literas Ao Dni 1436. — *3. W trzecim z rzędu katalogu z r. 1724/5 t. zw.* Index Privilegiorum *t. j.* Summarium totius Archivii Conventus Clari Montis *i t. d. pod* 11mo Cracoviae d. 11 May 1436 Illrmus et Rndissimus Zbigneus Episcopus Cracoviensis ob firmiorem securitatem et validitatem Duo Privilegia Srmi Vladislai Regis Poloniae Confirmat *z zapiskiem na boku atramentem fioletowym przed 30-tu laty: Pieczęć wyraźna, doskonale zachowana.*

***Uw.*** *Dokument niniejszy Zbigniewa Oleśnickiego biskupa krakowskiego, sporządzony i podpisany własnoręcznie przez Jana Długosza, jest pierwszym z lat jego notarjuszowskich, jaki się dochował w oryginale wraz z jego signum i widymatem. Akt nieco wcześniejszy z tych czasów urzędu notarjatu jego publicznego, kiedy już przebywał stale na dworze biskupa Oleśnickiego, o zgodzeniu się na sąd polubowny tegoż biskupa w zatargu jego o dziesięciny z plebanem łukowskim, pisany w Złotej pod Sandomierzem 15 marca 1435, doszedł nas tylko w transumpcie (Kod. Małop. IV 315/17). Dalszy zachowany w oryginale dokument tegoż biskupa Oleśnickiego, sporządzony i podpisany własnoręcznie przez Jana Długosza kanonika krakowskiego i zarazem sekretarza tegoż biskupa kardynała, mieści się w Archiwum aktów dawnych m. Krakowa (nr 246 z 8 lutego 1453); jeszcze niewydany dotyczy on fundacji ołtarza św. Heleny i Apolonji w katedrze krakowskiej w kaplicy św. Kosmy i Damjana (dzisiaj Zebrzydowskich lub od niedawna Serca P. Jezusa, tuż przed zakrystją), podpis Długoszowy, na dole z prawej strony pod zakładką, opiewa:* Ego Johannes Dlugosch canonicus Cracoviensis et reverendissimi domini cardinalis et episcopi Cracoviensis Sbignei secretarius presentem literam confeci et sigillavi et me manu propria subscripsi *(Reg. w Katalogu tegoż Archiwum I. Dyplomy pergaminowe str. 66 nr 246 tudzież Długosza Lib. Benef. I 242/3). — Zasługuje na uwagę Długoszowy w niniejszym dokumencie bardzo szczegółowy i dokładny opis pieczęci majestatycznej przywileju królewskiego z 2 kwietnia 1414, stwierdza on zainteresowanie się tak wczesne Długosza heraldyką.*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Sollicitudini divina disponente clemencia pastorali deputati, iocundis ad ea votis congrui[a] roboris adhibemus | firmitatem, per que ecclesiastice libertati lacius consuliiur, ex qua cultus divinus in ecclesiis nobis ex alto creditis adaugetur. Proinde nos Sbineus divina et apostolica Sedis providencia episcopus Cracouiensis | significamus tenore presencium quibus expedit universis presentibus et futuris, presencium noticiam habituris: Quomodo honorabilis religiosusque frater Andreas, prior cum ceteris fratribus monasterii de | Czanstochowa sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini, in nostra presencia personaliter constitutus, quasdam litteras et privilegia serenissimi principis felicis recordii domini Wladislai condam regis Polonie Lythwanieque ducis supremi etc. de et super nonnullis villis, hereditatibus possessionibusque earum ac libertatibus et bonis quibuscumque ipsis et ipsorum monasterio ibidem in Czanstochow datis, ascriptis, largitis, incorporatis et donatis perpetuo et in ewm in pargameno scriptas, sigilloque maiestatis maiori prefati serenissimi principis dive memorie olim domini Wladislai regis Polonie incliti sigillatas, salvas, sanas et integras, non abolitas nec viciatas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, coram nobis exhibuit et monstravit, supplicando humiliter et attente, easdem litteras et privilegia per

**109.** [a] congruis *było pierwotnie Oryg.*

nos auctoritate nostra ordinaria transsumi, exemplari et copiari, ne sibi fratribusque et monasterio dicte littere et privilegia in aliquo casu diffortuito propter discrimina et pericula viarum perderentur et quod huic eorum transsumpto, predictas litteras originales et privilegia in se continenti, tam in iudiciis quam extra et ubicumque locorum perveniret, plenaria fides tamquam earum originalibus valeat adhiberi. Quarum quidem litterarum et privilegiorum tenor de verbo ad verbum sequitur, et est talis:

*Następuje drugi przywilej króla Władysława (Jagiełły), nadający klasztorowi częstochowskiemu wieś* Calye *w powiecie krzepickim, dat. w Sieradzu 2 kwietnia 1414 (ob. wyżej Nr 65 str. 120/123).*

Cuius quidem privilegii sigillum intus et ab extra de alba seu glauci coloris cera consignatum in cordula sericea albi, nigri et rubei coloris subappensum apparebat. In cuius quidem sigilli medio ymago clamide regali induta in sollio maiestatis diversis ornato ciboriis consedebat, coronam in capite, pomum in sinistra corpori contiguum, sceptrum vero in dextera a corpore extensum manibus deferebat; sedem vero seu solium regale huiusmodi duo homines sculpti, unus a parte una, alter ex parte alia tenere et eidem ymagini regali astare videbantur; in lateribus autem huius solii seu regalis throni septem clipei regales, quos angeli tenere et sustentare videbantur, apparebant: in latere enim seu a manu dextera clippeus in loco supperiori, in quo aquila coronam habens in capite alis, pedibus et cauda ad volandum extensis; post quem alius clippeus per modum tabule skacorum formatus, in quo caput animalis silvestris bovis bawol in cornibus coronam gestans, ex cuius naribus quedam rotunditas pendebat; post hunc vero tercius clippeus, in quo a parte dextra medium leonis pedes habens extensos et a sinistra medium aquile unam alam, pedem et caudam ad volandum habens extensa, que sibi dorsis invicem iungebantur, in quorum capitibus corona regalis superposita sic sculpta videbantur; in parte autem et manu sinistra eiusdem regalis throni in loco eminenciori clippeus, in quo ymago hominis tota armata, manu dextra gladium vibratum tenens, in humeris clippeum parwm duplici cruce signatum, equo, qui modo currendi videbatur, insedebat, subtus autem eq(u)um forma draconis parwi et extensi; post hunc immediate alius clippeus, in cuius una parte dextera quatuor planicies a se invicem divise et in sursum extense, in alia parte sinistra stelle multiplicate videbantur; post hunc tercius clippeus, in quo caput hominis cum humeris barba insignitum, caput eius regali diademate, ex qua velud duo cornua videbantur, decorabatur, torques autem in tres partes divisa humerum eius ornare videbatur; subtus autem sedem eiusdem throni sub pedibus clippeus in parte inferiori, in quo leo caudam sursum elevans pedes priores et posteriores a corpore extendebat. Hos autem clippeos et thronum sic locatos cingebat quedam rotunditas, ex qua octo angularitates procedebant. Textus autem eiusdem sigilli stella parwa premissa taliter legebatur: „S. Wladislaus Dei gracia rex Polonie, necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Syradie, Lancicie, Cuyauie, Lythwanie princeps suppremus, Pomeranie Russyeque dominus et heres etc.“.

Alterius eciam privilegii tenor de verbo ad verbum sequitur in hunc modum:

*Następuje pierwszy wielki nadawczy przywilej króla Władysława (Jagiełły) dla klasztoru częstochowskiego, dat. w Krakowie 24 lutego 1393 (ob. wyżej Nr 31 str. 60/64).*

Cuius quidem privilegii sigillum intus et extra alba cera signatum in cordula sericea viridi et rubei coloris dependebat, quod priori sigillo, superius circa primam litteram seu privilegium descripto, in omnibus sculpturis, litteris atque punctis simile per omnia habebatur. Nos vero Sbigneus episcopus Cracouiensis predictus dicti fratris Andree prioris ac aliorum fratrum monasterii Czanstochouiensis predicti supplicacionibus, tamquam iustis et racioni consonis, premisso prius contra omnes et singulos nobiles terrigenas ac eciam homines, cuiuscumque dignitatis, status et condicionis vel preeminencie extiterint, quorum tunc ad convencionem generalem in civitatem Cracouiensem quasi fere de toto regno Polonie multa confluxerat multitudo[1], citacionis nostre processu, ut si qui forent aut fuissent aliquod ius seu iurisdiccionem in dictis villis, hereditatibus, bonis et possessionibus superius in privilegiis prefati domini regis iam defuncti descriptis et pro dicto monasterio et fratribus in eo degentibus, sic ut premissum est, Czanstochouien(si) datis et inscriptis, habere se pretenden(tes) aut sua interesse putan(tes) quoquomodo, coram nobis in termino certo in dicto citacionis nostre processu descripto et assignato comparuissent ad dicendum et allegandum causam seu causas racionabiles, cur et quare ad transsumptionem, ratificacionem et confirmacionem dictarum litterarum et privilegiorum regalium per nos procedi non debuit; quem quidem citacionis huiusmodi nostre processum vicariis[b] ebdomadariis ad cathedralem nostram Cracouiensem publica, sonorosa et intelligibili voce omnes et singulos in bonis et villis predictis, pro monasterio Czanstochow datis, sua interesse putantes citari citatisque terminum coram assignari fecimus, demumque dictum citacionis nostre processum huiusmodi propter efficaciam maiorem foribus dicte ecclesie cathedralis nostre Cracouiensis, ne postea quispiam ignoranciam sibi valeret allegare in premissis, iussimus affigi; nullo tamen coram nobis comparente, sed neque ratificacioni huiusmodi litterarum in oppositum se gerente, annuen(tes), easdem litteras et privilegia super dictis ipsorum villis, possessionibus, hereditatibus et bonis transsumi, exemplari et de verbo ad verbum copiari et ingrossari fecimus, presentibusque copiamus, ingrossamus et de certa nostra sciencia transsumimus, nil addendo aut minuendo, quod mutaret intellectum aut racionem variaret, nostrum ad easdem interponen(do) decretum, ut ipsis tamquam earum originalibus tam in iudiciis quam extra et ubicumque locorum adhibeatur fides plenaria. In cuius rei testimonium presentes nostras transsumpti litteras per notarium Johannem Dlugosch de Nyedzelsko et facti huiusmodi coram nobis scribam subscriptum scribi et publicari nostri sigilli iussimus appensione communiri. Actum et datum Cracouie in monasterio Fratrum Minorum ordinis sancti Francisci, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto, indiccione decima quarta, pontificatus sanctissimi in Chcisto patris et domini nostri, domini Eugenii divina providencia pape quarti anno sexto, die veneris undecima mensis maii, horis vesperorum vel quasi. Presentibus venerabilibus et honorabilibus viris dominis Adam de Bandkow archipresbitero sancte Marie, Joanne de Elgoth custode Kelciensi officiali, Thoma de Strzampino canonico Gneznensi decretorm doctoribus, Jacobo Dobeslai de Schyenno canonicis Cracouiensibus et Petro Czyesla cantore Wysliciensi, testibus circa premissa.

**109.** [b] vicariorum *Oryg.*

**109.** [1] *Zjazd generalny, odbyty w Krakomie w tym lub poprzedniego roku, nie jest znany.*

*Poniżej inną ręką, Jana Długosza, wyrysowany znak notarjuszowski, odznaczający się wielką prostotą, szer. w dolnej podstawie 10·5, wys. 8·5 cm., wyobraża krzyż równoramienny 4·6—7 cm., osadzony na trzech gradusach, z których w środkowym własnoręcznie* Johannes *a w dolnym* Dlugonidis. *Obok własnoręcznie:*

Et ego Iohannes Iohannis Dlugosch de Nyedzelsko clericus Gneznensis diocesis, publicus imperiali auctoritate notarius, facti quoque huiusmodi coram prefato reverendissimo patre domino Sbigneo episcopo Cracouiensi scriba, quia dictorum privilegiorum seu litterarum regalium exhibicioni et presentacioni, transsumpti peticioni eiusque decreto una cum prenominatis testibus aliisque omnibus et singulis premissis, dum sic ut premittitur agerentur et fierent, presens interfui eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, sed me aliis occupato presens transsumptum, per alium fidelem scriptum, auscultatis fideliter diligenterque litteris originalibus cum presentibus in hanc formam publicam redegi, signoquoque et nomine meis solitis et consuetis consignavi una cum predicti patris reverendissimi sigilli appensione, rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

## Nr 110.

*W Krakowie 16 czerwca 1436.*

*Władysław król polski i wielki książę litewski biskupowi włocławskiemu Władysławowi (Oporowskiemu) w myśl ostatniej woli zmarłego swego ojca o osadzeniu braci paulinów z Jasnej Góry w Częstochowej przy kościele parafjalnym swojej kolacji w Brdowie, po rezygnacji z niego dotychczasowego rektora Jakóba, przedstawia (prezentuje) do instytucji Mikołaja brata klasztoru częstochowskiego z prośbą o równoczesną zamianę tegoż kościoła parafjalnego na klasztorny.*

***Oryg.*** *brak, był niepotrzebny i rychło też zaginął wobec transumowania go w akcie fundacyjnym tegoż konwentu brdowskiego.*

***Kop. 1.*** *W transumpcie przywileju fundacyjnego tegoż konwentu w Brdowie przez Władysława Oporowskiego biskupa włocławskiego 17 sierpnia 1437, zachowanym na luźnym arkuszu foljo jako odpis współczesny z oblaty w aktach grodzkich wieluńskich z 15 października 1592 (ob. niżej* ***Kop. 1.*** *wzmiankowanego aktu fundacyjnego tegoż konwentu z 17 sierpnia 1437 str. 211). — 2. W księdze zielonej z w. XVII str. 394. — 3. Odpis pruski z r. 1802 (ob. niżej str. 211* ***Kop. 3).***

***Reg.*** *W katalogu jasnogórskim dokumentów konwentu brdowskiego z w. XVIIIgo treść tego aktu podana razem z poniższym przywilejem fundacyjnym z 17 sierpnia 1437 (ob. niżej Nr 112 str. 211).*

Wladislaus Dei gratia rex Poloniae Lithwaniaeque princeps supremus et haeres Russiae etc. reverendo in Christo patri, domino Wladislao Dei gratia episcopo Wladislaviensi, sincere[a] nobis dilecto, salutem et favoris regii[b] continuum incrementum. Reverende in Christo pater, sincere[a] nobis dilecte. Habuimus scriptum[c] per voluntatem patris nostri super erectione monasterii fratrum[d] heremitarum ordinis beati Pauli primi heremitae de Monte Claro in fructibus ecclesiae collationis nostrae in Brdowo, ecclesiam videlicet parochialem in mo-

**110.** [a] syncere *Kop. 2* [b] Regiae *Kop. 1* [c] scripta *Kop. 2* [d] *brak Kop. 1*

nasterialem commutan(dam)[e]. Cum itaque ad paternitatis vestrae curam pertineat providere, an fratres eiusdem ordinis possent curae animarum intendere vel non, ne[f] sit in periculum animarum ad dictam ecclesiam parochialem pertinentium, de his eidem paternitati vestrae committimus disponendum. Habentesque plenam[g] fidem de paternitatis vestrae testimoniis pro huiusmodi voluntate patris nostri ultima[h] (:prout hoc ipsum magnificus Cristinus de Kozieglowy[i] castellanus Sandecensis et capitaneus seu tenutarius in Kolo[j] per literas suas testatur et confirmat:), paternitati vestrae ad ecclesiam in Brdowo collationis nostrae et paternitatis vestrae diocesis praedictam religiosum Nicolaum fratrem monasterii Czestochowiensis[k] ordinis praedicti, per liberam resignationem honorabilis Jacobi dictae ecclesiae in[d] Brdowo rectoris[2] vacantem, duximus praesentandum; eandem paternitatem vestram requirentes et petentes sincero ex[d] affectu, quatenus dum[l] et quando dictam ecclesiam in Brdowo praefatus Jacobus in manibus paternitatis vestrae canonice resignaverit, ipsum de eadem paterne favorose investire ac monasterium novae fundationis instituere velitis, adhibitis ad haec caeremoniis et solennitatibus circa talia fieri solitis et consuetis, prout ad paternitatis vestrae officium dinoscitur pertinere pastorale. Harum, quibus sigillum nostrum praesentibus est appensum, testimonio literarum. Datum Cracoviae, die sabbathi[m] proximo post octavas Corporis Christi anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto. Ad relationem magnifici Joannis de Konieczpolie[n] regni Poloniae cancellarii.

## Nr 111.

*W Chęcinach 8 kwietnia 1437.*

*Jan ze Sprowy i Piotr z Wyszmontowa podsędek ziemi sandomierskiej oznajmiają, iż z powodu niejawienia się Świętochny, Katarzyny i Jadwigi córek Sęgneja z Podłęża, które oskarżyły Bernarda z Podłęża albo z Chełmiec o gwałtowne wdarcie się w część ich dziedziczną w Podłężu, uwolnili wyrokiem swoim Bernarda.*

***Oryg.** pergam. 23·1 × 10·1, zakładka 1, zbrukany i w górnym grzbiecie nadgryziony przez myszy. Pismo niedbałe i już spłowiałe. — Obie pieczęcie, wiszące na krótkich paseczkach pergaminowych, zachowały się: małe, okrągłe, w szarym wosku wyciśnięte średnicy 30 mm., pierwsza (heraldycznie) z h. Odrowąż, w drugiej nadbitej zewnątrz tarcza z herbem Janina, napisy w otokach nieczytelne. — Zapiski na odwrociu: od strony pieczęci sędziego Jana ze Sprowy różnemi rękami w. XVI/XVII:* Libertatio a Causa ob non Comparentiam Actorum, *inną:* Podleze 1437; *od strony pieczątki podsędka ręką w XVII:* 1437 post Conductum Paschatis, *sygnatura z w. XVIII:* Sub numero 4to, *obok późniejszą ręką* 14.

**110.** [e] commutandi *Kop. 2* [f] an sic *Kop. 1* [g] plenariam *Kop. 1* [h] ultimata *Kop. 2* [i] Koziegłowy *Kop. 2* [j] Koło *l. c.* [k] Częstochouiensis *Kop. 2* [l] dominium *Kop. 2* [m] sabatto *Kop. 1*, Sabbatho *Kop. 2* [n] Koniecpole *Kop. 2*

**110.** [1] *Krystyn z Kozieglów na dok. brdow. z r. 1399 kasztelan sandecki (1386—1417 ob. AKH. VIII 40/1, jak wyżej str. 89 Nr 44 z uw. 12).*

[2] *Ostatni ten a długoletni pleban świecki parafji brdowskiej — już w r. 1399 (ob. wyżej str. 88 z przyp. 4) — zrezygnował dopiero w roku następnym, tuż przed oddaniem królewskiej tej a tłustej parafji oo. paulinom (ob. zaraz poniżej na str. 212). Losy jego ostateczne nie są znane.*

Nos Johannes de Sprowa[1] iudex et Petrus de Weschmuthow[a 2] subiudex terre|Sandomiriensis generales significamus tenore presencium quibus expedit universis: Quia prout|videlicet Swanthochna, Katherina et Heduigis filie nobilis Sangnei de Podlanze[3],|nobilem Bernardum de Podlanze alias de Chelmcze[4] citassent et cittari procurassent, pro eo quia idem Bernardus de Podlanze seu de Chelmcze se intromitteret violenter in portionem hereditatis dicte Podlanze, in qua haberent dotem suam, de qua non essent dotate, que filie existentes actores non paruerunt; sed quia maior est contumacia actoris quam rei, unde nos, visa iusticia ipsius Bernardi et non curabilitate comparendi predictarum filiarum, ab eadem causa ipsarum filiarum absolutum et liberum fecimus, nostra sentencia diffinitiva mediante, ipsis filiabus perpetuum silencium imponentes. Et Tribala ministerialis recognovit, quia cittavit ipsum Bernardum a filiabus prefatis. Harum quibus in testimonium litterarum sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum in Chanczini[5], feria secunda post dominicam Conductus Pasce anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo. Presentibus hiis dominis Nyemerza de Lucowa, Dobkone de Kozlow, Dziuissio de Klissow, Pelka de ibidem, Zauissyo de Lypa, Johanne de Janissowicze[6], ac aliis multis fidedignis.

**111.** [a] *sic.*

**111.** [1] *Sprowa pod farą wówczas szczekocińską na płd.-wschód od Szczekocin miasteczka nad Pilicą w powiecie lelowskim diecezji krakowskiej (u Długosza Lib. Benef. II 214: „Wsprowa"), gniazdo Odrowążów, dzisiaj w parafji Goleniowy diec. kieleckiej. — Jan ten ze Sprowy sędzia ziemi sandomierskiej był ojcem arcybiskupa gnieźnieńskiego i prymasa Jana Sprowskiego (1453 † 1464).*

[2] *Weszmuntów dzisiaj Wyszmontów w par. Bidziny, w powiecie sandomierskim i archidiakonacie zawichojskim koło Ożarowa diecezji krakowskiej, a obecnie dekanacie opatowskim diec. sandomierskiej; przez Długosza w Lib. Benef. t. II wieś ta nie jest wspomniana, tylko pan Mikołaj Waszmuntowski h. Janina jako dziedzic wsi Strnadlycze (l. c. 314), t. j. Sternalice w par. Goślice, dzisiaj Goźlice. — Piotr Wyszmuntowski h. Janina (ob. Fr. Piekosiński, Heraldyka str. 62) występuje od niedawna w charakterze podsędka po Zawiszy z Oleśnicy, a po kilku latach w r. 1440 posuwa się na urząd sędziego; przed zawodem sędziowskim w r. 1429/30 pisze się* nobilis Petrus de Pyerzszna *(to dzisiejsze Pierzchne w par. padewskiej powiecie mieleckim diecezji tarnowskiej, a wówczas w pow. sandomierskim diec. krakowskiej par. borowskiej)* alias Weschmunthowski *(Dr Wład. Wisłocki, Katalog rękopisów Bibljoteki Uniwersytetu Jagiellońskiego [Kraków 1878] 217 Nr 723); sprawuje urząd sędziowski jeszcze w r. 1460 (ob. Katalog Archiwum aktów dawnych m. Krakowa. I. Dyplomy pergam. [W Krakowie 1907] 71 nr 265 gdzie pieczęć jego wskazana).*

[3] *Podłęże w par. pińczowskiej nad Nidą; dalsze jego losy ob. niżej Nr 121 str. 223.*

[4] *Chełmce wieś parafjalna w pow. chęcińskim, na północ od Chęcin, w województwie sandomierskiem diec. krakowskiej, obecnie w pow. kieleckim, na płn.-zachód od Kielc, w wojew. kieleckiem a diec. sandomierskiej; w par. tej od północy leży Oblęgorek.*

[5] *Chęciny stolica powiatu województwa sandomierskiego, na płdn.-zachód od Kielc, w diecezji wówczas gnieźnieńskiej, obecnie kieleckiej.*

[6] *Łukowa pod Chęcinami w stronie południowej, parafja w prepozyturze wiślickiej diecezji krakowskiej, dzisiaj kieleckiej. — Kozłów również jest już wówczas parafją, w stronie zachodniej od Chęcin w diec. gnieźnieńskiej, dzisiaj kieleckiej. — Kliszów w par. Kije koło Pińczowa w stronie północnej diec. krak., dzisiaj kieleckiej. — Lipa w par. Chomętów na północ od Kijów a na południe od Łukowej, w tych samych diecezjach dawniej i dzisiaj co Łukowa. — Wreszcie Januszowice wówczas parafja, dzisiaj w par. Kluczewsko z kaplicą publiczną, na płn. zachód od Chęcin, niedaleko Kurzelowa z jednej a Pilicy z drugiej strony, w diec. naonczas gnieźnieńskiej, dzisiaj kieleckiej. NB. Wszystkie te wsi zostają jeszcze w w. XVI w powiecie chęcińskim.*

## Nr 112.

*W katedrze włocławskiej 17 sierpnia 1437.*

*Władysław (Oporowski) biskup włocławski, spełniając wolę zmarłego króla Władysława (Jagiełły) tudzież jego syna Władysława (Warneńczyka), którego mandat w tej sprawie wydany w Krakowie 16 czerwca 1436 (ob. wyżej Nr 110 str. 208) niniejszem transumuje, dla powiększenia czci Syna Bożego po kościołach kościół parafjalny kolacji królewskiej w Brdowie, rządzony dotychczas przez duchownych świeckich, ostatnio przez księdza Jakóba, za zgodą kapituły swojej katedralnej zamienia na konwentualny zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika pod zarządem jego przeora, wcielając temuż kościołowi konwentualnemu całe dotychczasowe uposażenie jego w dochodach i dziesięcinach ze wsi szczegółowo wymienionych, z zastrzeżeniem sobie praw biskupich, w szczególności posłuszeństwa i czci należnej ze strony przeora i braci rzeczonego zakonu.*

***Oryg.*** *brak, istniał on jeszcze wraz z obu pieczęciami za pierwszych czasów pruskich w r. 1802 (ob.* ***Kop. 3.****).*

***Kop. 1.*** *W odpisie notarjalnym na luźnym arkuszu folio z oblaty w aktach grodzkich wieluńskich z 15 października 1592 (ob. niżej pod tą datą), bardzo niedbałym, poplamionym od wilgoci i zatartym w wielu miejscach. —* ***2.*** *W księdze zielonej z pot. w. XVIIgo str. 493/5 z nagłówkiem:* Fundatio Conuentus Brdouiensis. — ***3.*** *Na luźnym arkuszu z r. 1802 oznaczona jako* Nro primo *i z tym samym nagłówkiem co w* ***Kop. 1.*** *a po tekście tą samą w ciągu dalszym ręką:* (L. S.) Extat in pargameno cum siglis *(sic)* duobus (L. S.). Das vorstehende Abschrift mit dem im Buche des Pauliner Klosters zu Brdow befindlichen Original praevia collatione überall gleichbedeutend befinden wurden, solches wird hier mit von Gerüchtswegen *(!)* in fidem attestirt. Brdow den 9ten Maertz 1802. Königl. Südpreuss. Domeinen Justitz Amt Przedec (L. S.) Güthe. *Jest to zatem kopja pruska. Księgą zaś tutaj wspomnianą to* Liber rubeus, *w którym się mieściły* transumpta *trzech pierwszych przywilejów fundacyjnych i aktów późniejszych z wieku XVII według dochowanego* Regestru Monumentow Konwentu Brdowskiego, *jaki oddano do Archiwum na Jasnej Górze w r. 1711 (ob. wyżej Nr 44 str. 87 u góry). Kopje 2 i 3 z tego samego źródła zdają się pochodzić, w każdym razie nie bezpośrednio z oryginału. — NB. Nie dochowała się natomiast kopja papierowa* Privilegiorum in Pargameno *(t. j. na pergaminie spisanych)* videlicet Praesentationis, Confirmationis et Erectionis, *zarejestrowana w jasnogórskim wykazie dokumentów brdowskich z w. XVIII na odwrociu k. 1 pod 3, a pochodząca z r. 1581, kiedy to miasto Brdowo zostawało w sporze z konwentem o dziesięciny (l. c. pod 4).*

***Reg.*** *W katalogu jasnogórskim dokumentów konwentu brdowskiego z w. XVIIIgo* (Conuentvs Brdouiensis Mvnimenta) *pod Nrem* 2. Praesentatio Fratrum Ordinis S. P. Pauli Primi Eremitae ad Ecclesiam Brdoviensem a Serenissimo Vladislao Rege Poloniae ordinata ad Episcopum Vladislaviensem ab Eoque acceptata, Confirmata et Promulgata. In ecclesia Vladislaviensi d. 17 Augusti A D: 1436. In pargameno. Duo sigilla pensilia. N: 2. *Pieczęcie to były biskupa i kapituły.*

***Uw.*** *Podane w tym akcie uposażenie, sięgające niewątpliwie założenia parafji, w* Liber Beneficiorum *diecezji włocławskiej, w następujący sposób zostało określone i wyjaśnione:* Psary haereditas seu praedium habet et decimas manipulares. Decima manipularis in Brdowo. Decima manipularis in Swiętosławy. Decima manipularis in Więczęnino. Decima manipularis (in)* Trzebuchowo. Decima manipularis in Polanisch. Decima manipularis in Radoszewice. Decima manipularis in Długie. Columbatio. Item quaelibet villa canapales solvit, quando decimam non conducunt, (ex)* uno manso per tres median(tes) *z tym zapiskiem:* Tęn Extract ex Libro Beneficiorum dla tego się wyiął *(wydany urzędowo z księgi uposażeń, znajdującej się w Archiwum Kapitulnem we Włocławku 18 czerwca 1642),* iz Fundacia pokazowała Decimam, nie dokładaiąc izeli manipularem, tu zaś rze-

**112.** * *brak w Ekstrakcie*

telnie et manipularem et usum pokazuie *(Księga zielona str. 397/8). Poczem następuje (str. 398 tą samą ręką, co i cała księga):* Extract ex Libris Visitationum Dioecesis Vladislauiensis, *mianowicie z księgi wizyty kościoła w mieście Brdowie, odprawionej przez Łukasza z Uniejowa archidiakona włocławskiego w r. 1594 a znajdującej się w temże Archiwum Kapitulnem, wydany urzędowo przez notarjusza apostolskiego i kapitulnego Stanisława Owsińskiego:* Item habent lacum suum proprium tracturarum sagenalium quinque et sextum Zgoń dictum, quam dominus Sokołowski haeres in Modzerowo his retro annis nullo iure impediebat, eo tamen conventuales usufruuntur. Partem praedicti lacus possidet Modzerowo et partem etiam Szmielnik certam. Aliquot in locis distincta prata spaciosiora vero ea, quae ad lacum sunt porrecta. Est etiam borra hanc haereditatem Psary concernens, quae initium sumit a lacu conventuali et extenditur una ex parte ad viam regiam Posnaniensem et ex parte altera terminatur ad granities borra Korzecznik et Modzerowo. Decima in quadam sorte haereditatis olim ad praedictam villam Długie pertinente, nunc vero haereditati Szmielnik adiuncta et incorporata. Decimae eiusdem ecclesiae. Decima in Trzebuchowo manipularis solvitur.

In nomine Domini amen. Nos Wladislaus Dei gratia episcopus Wladislawiensis universis et singulis tam praesentibus quam futuris, praesentium notitiam habituris, volumus fore notum. Etsi circa curam omnium ecclesiarum nostro regimini commissarum solertia indefessa reddimur soliciti, ut iuxta pastoralis officii debitum Dominici gregis custodiam divina cooperante gratia assidue gerere valeamus, ibi tamen propensioribus excitamur vigiliis, ut gregem Domini, custodie nostre creditum, per pascua coelestis alimoniae dirigentes ad vitae ianuam[a] feliciter perducere studeamus. Sane consideratione debita attendentes, quomodo olim serenissimus princeps et dominus, dominus Wladislaus Dei gratia rex Poloniae, gerens in suis desideriis cum intenta solicitudine, ut Dei filius cum maiori veneratione sui nominis in ecclesiis coleretur (:attento quod fructus, redditus et facultates ecclesiae parochialis in Brdowo[b] de praesentatione suae regiae maiestatis, quae per seculares clericos et novissime per honorabilem[c] dominum Jacobum[1] regebatur, pro plurimorum clericorum alimentis possit sufficere:), eandem ecclesiam parochialem in collegiatam conventualem pro clericis monasticae[d] professionis ordinis S. Pauli primi heremitae sub regimine prioris gubernandam per nos fundari et erigi postulavit, ita quod cedente vel decedente praefato domino Jacobo prior ordinis praedicti pro regenda atque disponenda cura eiusdem ecclesiae et fratrum sub[e] regulari habitu secum degentium institueretur. Cuius voluntatem et tam pium et salutare propositum serenissimus princeps dominus Wladislaus Dei gratia modernus rex Poloniae adimplere cupiens, fundationem et erectionem dicti conventus pro fratribus beati Pauli primi heremitae per[f] dictum[f] illustrissimum dominum Wladislaum regem, progenitorem suum, ratam ac gratam habendo, suis literis nobis commisit confirmandum. Quarum litterarum tenor sequitur, et est talis:

*Następuje mandat tegoż króla Władysława z 16. VI. 1436 (ob. wyżej str. 208 Nr 110).*

Nos igitur pia[g] desideria praefati domini regis, ut suum effectum salutarem consequantur, paternis affectibus pro augmento cultus divini devotius prosequi cupientes, praedictam ecclesiam parochialem in Brdowo nostrae diocesis

**112.** [a] **vitam** janue *Kop. 1* [b] *pierwotne* Brdow *poprawione przez notarjusza na* Brdouo *Kop. 1* [c] *pierwotne* **venerabilem** *poprawione przez notarjusza na* honorabilem *Kop. 1* [d] **monasterialis** *Kop. 1* [e] suo *Kop. 1* [f–f] praedictum *Kop. 1* [g] sua *Kop. 1*

**112.** [1] *Czyt. o nim wyżej str. 209 Nr 110 w przyp. 2.*

cum omnibus et singulis ipsius proventibus ac decimis in villis, videlicet in Trzebuchowo[h 2], in Polanisz[i 3], Radoszowicze[j 4], Wieczienino[k 5], Swiąthoszlawicze[l 6], Dlugie[m], Dluska Wola[m 7] in Brdowo, nec non in quadam sorte haereditatis olim ad praedictam villam Dlugie pertinente, nunc vero haereditati Smielnik[n 8] adiuncta et incorporata[o] ac villa Psary[p 9] cum lacu nec non vastitate dicta Lelekowa[q 10], ac universis et singulis pertinentiis, fructibus et[r] utilitatibus, iure, proprietate et dominio, quae nunc sunt aut quoquo modo in futurum suboriri[s] esse poterunt, praedictis fratribus ordinis beati Pauli primi heremitae praedicti de consensu et voluntate venerabilium virorum dominorum capituli Vladislaviensis univimus, incorporavimus, appropriavimus et ascripsimus ac tenore praesentium unimus, incorporamus, appropriamus et ascribimus, ac conventualem collegiatam ecclesiam ibidem in Brdowo erigimus et fundamus, transferentes nihilominus in eosdem fratres et ipsorum ordinem animarum curam pastoralem ipsius ecclesiae in Brdowo, et deinceps per priorem ac fratres ordinis praedicti regi et gubernari et conventualem collegiatam de cetero vocari et appellari debere perpetuis futuris temporibus et in aevum; salvis tamen iuribus nostris et ecclesiae, quibus ex incorporatione huiusmodi nullatenus intendimus derogare, sed ut ipse prior et fratres dicti ordinis pro tempore existentes nobis obedientiam exhibeant et honorem, prout[s] per clericos saeculares, dum per eosdem regebatur[sz] ecclesia praedicta, nobis et nostris antecessoribus exhibebatur. In quorum omnium fidem et testimonium praedictorum sigilla nostra videlicet et capituli nostri Wladislaviensis praesentibus sunt[t] appensa. Actum et datum in ecclesia nostra cathedrali Wladislaviensi die XVII, mensis augusti anno Domini millessimo quadringentesimo trigesimo septimo[u]. Praesentibus ibidem venerabilibus et honorabilibus viris dominis Petro praeposito, Joanne custode, Jarando de Niewiesch[v], Martino archidiacono Pomeraniae, Janussio de Mlodavino[w], Mathia Drya, Nicolao Gla(m)boczki[x], Nicolao Chebde de Niewiesch[y], Cristino, Joanne Gorski, Sta-

**112.** [h] Trzebochowo *Kop. 1*, Trzebuchow *Kop. 2* [i] *pierwotne* Polaniecz *poprawione przez notarjusza na* Polanissz *Kop. 1* [j] Radoszewice *Kop. 2* [k] Wieczenino *Kop. 2*, Wiecienino *Kop. 3* [l] Swatosławice *Kop. 2*, Świętosławice *Kop. 3* [m–m] Długie, Dłuska Wola *Kop. 2 i 3* [n] Sczelmink *Kop. 1* [o] adiunctae et incorporatae *Kop. 2 i 3* [p] Psari *Kop. 1* [q] Lelękowa *Kop. 1* [r] *brak Kop. 1* [s] quomodo suboriri in futuris *Kop. 1* [sz] nunc *Kop. 1–3* [sz] regulariter *Kop. 1* [t–t] sub appensa *Kop. 1* [u] MXXXseptimo *Kop. 1.* 1437 *Kop. 2* [v] Niewiescz *Kop. 2*, Niewieszcz *Kop. 3* [w] Młodzwina *Kop. 2*, Młodawina *Kop. 3* [x] Głębocki *Kop. 2 i 3* [y] Hebde de nyewiesch *Kop. 1*, Chebda de Niewiesch *Kop. 2*

**112.** [2] *Trzebuchowo w par. Brdów dzisiaj Trzebuchówek, jeszcze w r. 1827 Trzebuchowo, w r. 1557 Trzebuchowo major w tejże par. Brdowo (Sł. Geogr. XII [1892] 562).*

[3] *Polanisz w par. Brdow (ob. wyżej str. 89 Nr 44 w. 12).*

[4] *Radoszewice wś nad jeziorem brdowskiem, par. Brdów (Sł. Geogr. IX [1888] 437/8).*

[5] *Wiecienin albo Wieczynin nad jeziorem brdowskiem, par. Brdów (Sł. Geogr. XIII [1893] 298).*

[6] *Świętosławice wś nad jeziorem brdowskiem (Długiem) pow. kolski, par. Brdów (Sł. Geogr. XI [1890] 699).*

[7] *Długie wś pow. kolski, gm. i par. Izbica. Znajduje się tu jezioro 30m. rozległości zw. „Długie“ między wsiami D., Świętosławice i osadą leśną Gaj (Sł. Geogr. II [1881] 36). Dłuskiej Woli ad Brdów niema w Sł. Geogr. ani w schematyzmie diecez.*

[8] *Śmielnik 1520 i 1557 Szczmielnik Nagorny i Nadolny wś w pobliżu jeziora modzerowskiego pow. kolski, gm. i par. Izbica. Na pocz. w. XVI wś należała do par. Bierzwienna (Łaski, Lib. Ben. II 450 i Sł. Geogr. X [1889] 875/6).*

[9] *Psary w par. brdowskiej.*

[10] *Lelechów wś w par. Modzerowo.*

nislao de Glowczino[z], Wladislao de Sarnowo[ź] et Meczslao[ź], praelatis et canonicis ecclesiae nostrae saepedictae Wladislaviensis in capitulo generali nobiscum congregatis.

## Nr 113.

*W Krakowie 7 sierpnia 1439.*

*Mieszczka krakowska Katarzyna Progerynna testamentem swoim, przez ławników zatwierdzonym, obok zapisów na kościoły i szpitale krakowskie, przekazuje dwie grzywny monety polskiej na rzecz klasztoru Panny Marji w Częstochowie:* Ego Katherina dicta Progerynne, existens sana...tale facio testamentum:.....; item ad monasterium Beate Virginis in Czenstochow pro edificatione 2 marc.

***Wyd.*** *Jan Ptaśnik, Cracovia artificum 1300—1500 w Wydawnictwie Komisji historji sztuki Akademji Umiejętności w Krakowie 1917 str. 101/2 nr 340 z Acta Scabin. Crac. 6 p. 181.*

***Uw.*** *Z kościołów krakowskich, na ten sam cel, na budowę, otrzymały naonczas od tejże Katarzyny po jednej lub półtorej grzywny: kościół św. Jakóba, kościół św. Katarzyny, kościół św. Ducha, kościół Panny Marji w nowym klasztorze t. j. karmelitów na Piasku — sam jeden obok częstochowskiego dwie grzywny, — kościół św. Szczepana, kościół św. Anny, kaplica zw. węgierską u św. Franciszka (l. c.).*

## Nr 114.

*(Podrobiony).*

*W Krakowie 9 kwietnia 1440.*

*Król polski Władysław trzeci, założony przez ojca swego Władysława ś. p. króla polskiego klasztor braci zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika z kościoła parafjalnego w Brdowie w diecezji włocławskiej, wznawia i zatwierdza; biskupowi włocławskiemu Władysławowi zaś zleca, by osobiście przybył do tegoż klasztoru i wprowadził w nim rząd należyty i porządek, dotyczący czci Bożej i duszpasterstwa.*

***Oryg.*** *brak, ale istniał bez pieczęci w wieku XVIIIym (ob.* ***Reg.****).*

***Kop.*** *W księdze zielonej z pol. wieku XVIIgo str. 395/6 z nagłówkiem:* Vladislaus Tertius Rex confirmat Fundationem Monasterij Brdouiensis.

***Reg. 1.*** *W wykazie dokumentów konwentu brdowskiego z wieku XVIIIgo pod pozycją* 3. Confirmatio Serenissimi Vladislaj Regis Poloniae in fundationem Monasterij Brdouiensis. Dat: Sab: post Dom. Paschae AD: 1440. Varsaviae *(sic).* In Pargameno Sigillum pensile abruptum. Nro 2 *(sic, zamiast* 3*).* — ***2.*** *Cytuje ten akt M. R. Witanowski z Piotrkowa w Sł. Geogr. T. XV Cz. I [1900] 229: „Według tradycyi Władysław Warneńczyk miał tu ofiarować obraz N. Maryi Panny[1], a w przejeździe na Węgry zatwierdził posiadłości klasztoru przywilejem, datowanym w Krakowie w sobotę po przewodniej niedzieli r. 1449“ [błąd drukarski zam. 1440], oczywiście nie znając tekstu tegoż dokumentu, tylko owe akta kościelne wspomniane przez siebie (ob. wyżej str. 87 pod* ***Reg.*** *ww. 42/5).*

***Uw.*** *Na samem wyjezdnem z Krakowa do Węgier król Władysław Warneńczyk miał wydać niniejszy przywilej, mający wszystkich świadków jak najautentyczniejszych; wierzyć mu nie można, tekst jego w rażącej zostaje sprzeczności z poprzedniemi aktami i sa-*

**112.** [z] Glawczino *Kop. 1,* Głowczino *Kop. 2 ale i niekropkowane* [ź] Szarnowo *Kop. 1* [ź] Mieczyslao *Kop. 2 i 3*

**114.** [1] *Również i z obrazem NMarji Panny w kościele parafjalnym w Gdowie nad Rabą (w wielkim ołtarzu) wiąże tradycja miejscowa, ściślej mówiąc plebańska, pamięć z królem Warneńczykiem; niezbyt dawna to jest tradycja i jeszcze bardziej bezpodstawna.*

*mego króla Władysława z 16 czerwca 1436 i biskupa włocławskiego Władysława Oporowskiego z 17 sierpnia 1437 (ob. wyżej Nry 110 i 112 str. 208 i 212), nie mówiąc już o tytułowaniu się Warneńczyka królem Władysławem „trzecim". Sporządzony on został pod koniec wieku XVIgo, a to celem odparcia zarzutów, czynionych oo. paulinom brdowskim, którzy naonczas w ciągłych zostawali sporach dziesięcinnych i z miastem o dziesięcinę z wójtowstwa, i z dziedzicami wsi niedającymi im dziesięciny, iż nie mają żadnego dokumentu królewskiego, zatwierdzającego im tę fundację klasztoru; akt erekcji kanonicznej ze strony biskupa ordynarjusza laikom widocznie nie wystarczał.*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Vladislaus tertius Dei gratia rex Poloniae, nec non terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Lanciciae, Syradiae, Cuiaviae, Lituaniae princeps supremus, Pomeraniae Russiaeque dominus et haeres, significamus tenore praesentium, quibus expedit universis praesentibus et futuris, harum notitiam habituris: Quod cum maiestatem nostram docuerit evidens fidedignorum relatio monasterium fratrum religiosorum ordinis beati Pauli primi eremitae ex parochiali ecclesia in Brdow Vladislaviensis dioecesis, per serenissimum et divae memoriae principem dominum Vladislaum olim Poloniae regem, progenitorem nostrum clarissimum, pro cultu divino ex pluralitate Deo dicatarum personarum adaugendo et sui sanctissimi nominis gloria amplianda, erectum fuisse et fundatum: nos etiam pio operi et voluntati eiusdem patris nostri amantissimi innitentes, ut robur firmitatis aeviterne obtineat, dictam monasterii novam plantulam et transfundationem, ex parochiali[a] praedicta taliter factam, de certa nostra scientia consiliariorum nostrorum consilio accedente innovamus, approbamus, admittimus, ratificamus et confirmamus, tenore praesentium mediante in aevum duraturam. Utque ordo debitus in ipso monasterio statuatur, regimenque eiusdem debitum inducatur, quo cultus ipse divinus peragi statusque fratrum ipsorum et parochianorum bonis modis ad salutaria efficacius dirigi valeat atque possit, vobis reverendo in Christo patri, domino Vladislao episcopo [V][b]ladislaviensi, committimus et hortamur vos attente, cuius officii pastorali est talem [d][b]are ordinem, quatenus in dictum personaliter descendatis monasterium et in praemissis rectum ordinem et regimen debitum faciatis. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Actum Cracoviae, sabbatho proximo post Conductum Paschae anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo. Praesentibus reverendo in Christo patre domino Joanne episcopo Chełmensi, nec non magnificis ac nobilibus Joanne de Ciszow castellano, Joanne de Tęnczyn Cracoviensi, Jarando de Grabie Syradiensi, Alberto de Male Łanciciensi et Petro de Sprowa Leopoliensi palatinis, et aliis quam pluribus fidedignis. Datum per manus magnificorum Joannis de Koniecpole cancellarii et Petri de Sczekociny vicecancellarii regni Poloniae, fidelium nostrorum dilectorum.

## Nr 115.

*W (Nowym) Sączu 20 kwietnia 1440.*

*Abraham ze Zbąszynia sędzia poznański oświadcza, iż ręczył i niniejszem zaręcza wypłacić Bolesławowi księciu mazowieckiemu w najbliższym mięsopuście w Warszawie tysiąc złotych węgierskich i dwieście grzywien w półgroszach za Władysława króla polskiego, swojego pana; gdyby tego zobowiązania w miejscu i czasie oznaczonym nie dopełnił, natenczas traci wszystkie wsi swoje dziedziczne, jakie posiada w księstwie wspomnianego księcia Bolesława na rzecz tego księcia i jego następców, a nadto za karę niezapłacenia straci inne tysiąc złotych i dwieście grzywien na rzecz tegoż księcia i jego następców; przyrzeka wreszcie, iż o utracone swoje dobra nie będzie się nigdy dopominał*

**114.** [a] parochialia *Kop.* [b] *wypalone na krańcu marginesu Kop.* [c] Wale *Kop.*

*u księcia czy sam czy przez nasłane osoby, ani też nie uczynią tego następcy jego, owszem dopomoże księciu do spokojnego ich posiadania.*

***Oryg.*** *pergam. 19·5×14·4, zakładka 0·8, na zagięciach nieco zbrukany, w dwóch miejscach przeżarty, z obu stron biały, średniej grubości. – Pieczęć, wisząca na pasku pergaminowym, mała, okrągła, średnicy 28 mm., wyciśnięta głęboko w wosku zielonym z klejnotem i tarczą pod nim prostopadle umieszczoną z h. Nałęcz, podobnie jak na pieczęciach współczesnych Wojciecha Malskiego wojewody łęczyckiego oraz Sędziwoja Ostroroga wojewody poznańskiego, (ob. fig. 148 Heraldyki Piekosińskiego, gdzie wszakże tarcza umieszczona jest skośnie pod klejnotem); napis w otoku:* ✻ S ✻ abraham | zbaczy... *trzy a może cztery litery ostatnie są wyryte niewyraźnie i można je czytać:* s *(długie)* k *(wygląda jak* G*)*y. — *Tekst popodkreślany w w. XVI z dopisanym wyrazem na marginesie lewym przy ustępie zobowiązania się prawnego wystawcy:* Euictio. *Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wierzchniem ręką z w. XV/XVI mocno starte:* fideiussio Abrahami de Sbąszyn pro Rege Vladislao duci varszowiensi Boleslao, *reszta półtora wiersza jeszcze bardziej spłowiała i już nieczytelna; ręka z w. XVII:* 1440 Kasper Bogliewski sst. *b) na złożeniu spodniem z w. XVIII:* Fideiussio Abrahae de Zbaszyn pro Wladislao Rege Poloniae. Sandecz 1440. *c) na złożeniu wewnętrznem pismem bardzo niewyraźnem z wieku XVII:* Acticatur hoc privilegium per Nic. Boglewski Judicem terre Cernensis; *dopisano tutaj tą samą ręką nad wierszem jakoby datowanie w Warszawie, ale bez wyrażenia roku, poczem w ciągu dalszym wiersza* ad effi.. *reszta nieczytelna; przez całe to przepisano w środku inną ręką współczesną:* Acticatum per Skąpski; *d) sygnatury: na złożeniu spodniem tą samą ręką w. XVIII jak pod b)* N° 1mo, *na złożeniu wierzchnem również z w. XVIII ale inną ręką:* ex numero 21, *a u góry późniejszą ręką:* 1, 18.

***Kop.*** *Z w. XVI na luźnem i już rozerwanem foljo wraz z odpisem tej samej ręki obu następnych dokumentów łęczeszyckich z 2 maja 1440 i 19 kwietnia 1441 (ob. niżej Nr 116 str. 217 i Nr 120 str. 222) z zapiskiem na odwrociu inną ręką z wieku XVI:* Przepisz przywilegow na lęchyeszyczi od Abrama Zbąskiego 1440, *z sygnaturą tejże ręki* 28. *Odpisy to są z oryginałów, sporządzone niedbale i nieumiejętnie.*

Universis et singulis quibus expedit. Abraham de Dzbanschin[a] iudex Poznaniensis recognosco|presencium per tenorem: Quia pro serenissimo principe et domino domino Wladislao rege Polonie etc., domino|meo graciosissimo, mille florenos Hungaricales auri puri et iusti ponderis et ducentas marcas grossorum|in mediis grossis numeri Cracouiensis fideiussi, et presentibus fideiubeo preclaro principi domino Boleslao duci Mazowie etc., domino meo favoroso[b] [1], ad Priviumcarnis[c] proxime venturum in Varschowia[d] solvend(as). In casu vero, si quod absit, dictos mille florenos et ducentas marcas dicto domino duci in tempore et loco prenotatis non solvero aut solvere neglexero quovis modo, extunc omnes villas seu hereditates meas, quascunque habeo in Ducatu dicti domini ducis Boleslai, cum omnibus et singulis utilitatibus, fructibus, redditibus, proventibus, censibus, emolimentis et obvencionibus, generaliter universis quibuscunque[e] nominibus nuncupentur, nichil pro me et meis posteris reservando in eisdem, ad dictum dominum ducem Boleslaum et ad eius legittimos successores in dictis mille florenis (et) ducentis marcis, et cum hoc in alio mille flo-

**115.** [a] Abraam de Zbaszin *Kop.* [b] famoso *wypisane całe ze znakiem skrócenia Kop.* [c] prouinciarias *kopista już nie rozumiał tego wyrazu, acz w oryginale jest on cały wypisany wyjąwszy skróconego* m [d] varszowia *Kop.* [e] cuiscunque *Kop.*

**115.** [1] ***Bolesław książę mazowiecki był naonczas w (Nowym) Sączu, odprowadzając króla Władysława, który żegnając się z nim zobowiązał go, by nie wypuszczał nikomu z swego posiadania ziemi drohiczyńskiej bez osobnego przyzwolenia na to króla i królestwa Polski. Z Sącza (Nowego) wyjechał młody król dnia następnego, we czwartek d. 21 kwietnia, na zamku czorsztyńskim pożegnał się ze swą matką królową Zofją i bratem swoim Kazimierzem (Długosz, Hist. Pol. IV 627).***

renorum et ducentis marcis similium monetarum racione pene seu vadii, quam et quod racione non solucionis et negligencie dictorum florenorum et ducentarum marcarum in tempore et loco prenotatis eidem domino duci prolabi et incurrere volo, ipso facto perdam et ammitam, perpetue et in ewm per ipsum dominum ducem Boleslaum aut eius legittimos successores libere et absque omni strepitu iudicii recipiend(as) et perpetuo possidendas. Et promito sincera fide, quod pro huiusmodi villis seu bonis ad eundem dominum ducem sic amissis et deperditis ipsum dominum ducem per se aut personas interpositas, cuiuscunque status, gradus et condicionis existant, non petam, non ammonebo nec mei quovis colore exquisito ammonebunt successores. Eciam si prioribus inscripcionibus ipse dominus dux Boleslaus aut sui successores pro huiusmodi villis iure aut quocunque modo impedietur, extunc pluries dictum dominum ducem intercedere et evincere ac huiusmodi villas de huiusmodi inscripcionibus expedire debebo et liberare, ac me et meos successores obligo eidem domino duci ad liberand(um). In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est appensum. Actum et datum in Sandec[r], fe[ri]a[s] quarta proxima ante festum sancti Adalberti pontificis et martiris gloriosi anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo.

## Nr 116.

*W Krakowie 2 maja 1440.*

*Abraham ze Zbąszynia sędzia poznański generalny ogłasza i oświadcza, iż ręczył za oddanie 29 grzywien i 10 skojców w srebrze ks. mazowieckiemu Bolesławowi w Warszawie na najbliższy mięsopust, danych Pawłowi Zborzeńskiemu na rzecz Władysława króla polskiego i wybranego króla węgierskiego; gdyby tego zobowiązania zwrotu rzeczonego srebra księciu Bolesławowi nie dopełnił, natenczas wspomniany książę, czy to osobiście czy przez swego posła, będzie miał prawo zażądać w drodze pozasądowej zwrotu owego srebra na jakichkolwiek jego dobrach, ruchomych i nieruchomych, wraz z policzeniem wszelkich przytem kosztów.*

***Oryg.*** *pergam. 19·5×10·8, zakładka 0·8, taki sam co i pierwszy łęczeszycki, w pierwszem zagięciu przeżarty. — Pieczęć ta sama na pasku pergam., co i w poprzednim Nrze. — Pisany tym samym atramentem i ręką tą samą, co akt poprzedni, łęczeszycki. — Zapiski na odwrociu wierzchniem i spodniem tych samych rąk, co w poprzednim Nrze; zapisku wewnętrznego niema; toż i sygnatury, tylko o jeden nr dalsze: a więc na złożeniu wierzchniem:* ex numero 22, *u góry* 2 *i* 19, *na spodniem* N° 2do.

***Kop.*** *z w. XVI na luźnem i już rozerwanem foljo wraz z odpisem tej samej ręki dokumentów łęczeszyckich z 20 kwietnia 1440 i 19 kwietnia 1441 (ob. wyżej Nr 115 str. 216 i niżej Nr 120 str. 222).*

***Reg.*** *W wykazie przywilejów pergaminowych na dobra łęczeszyckie, wydanych oo. paulinom d. 26 listopada r. 1640 przez ich fundatora w Łęczeszycach Mikołaja z Boglewic:* Abraham de Zbąszyn iudex Posnaniensis pro Wladislao rege Poloniae mille flor. ungaricales et ducentas marcas argenti fideiubet Boleslao duci Masoviae, ad Privium carnis Varsoviae solvendas, in vim lapsus in omnibus bonis suis, quaecunque habet in ducatu Masoviae. Datum in Sandecz feria quarta ante festum S. Adalberti a. D. 1440.

***Uw.*** *Br. Ch(lebowski) w St. Geogr. (V [Warszawa 1884] 64) zna fakt przejścia Łęczeszyc od Abrahama ze Zbąszynia do Boglewskich: „Łęczeszyce były własnością Abra-*

**115.** [r] Sądecz *Kop.* [s] *dziurka na zagięciu Oryg.*

*hama ze Zbąszyna, który poręczył 1000 zł. węg. i 229 kóp groszy ks. Bolesławowi za króla Władysława w 1440; gdy król nie uiścił się, Bolesław darował sumę i Ł. w 1441 Sławcowi z Boglewic, i odtąd Boglewscy posiadali Ł. do 1639, w którym Mikołaj Boglewski darował je paulinom w Częstochowie"; cytuje na to księgi sądowe ziemi czerskiej.*

Universis et singulis quibus expedit. Ego Abraham de Sbanschin[a] iudex Poznaniensis generalis | significo et recognosco presencium per tenorem: Quomodo pro serenissimo principe domino Wladislao | Polonie rege[b] et electo rege Hungarie etc., domino meo graciosissimo, viginti novem marcas cum[c] decem | scotis argenti puri, fusi[d] et ponderis Cracouiensis strenuo Paulo Sborzenskii[e] datas, preclaro principi domino Boleslao duci Mazowie etc., domino meo gracioso[f], fideiussi fide sincera et absque dolo ad Priviumcarnis[g] proxime venturum in Varschovia reposituras. In casu vero, si quod absit, dictum argentum prenominato duci domino Boleslao in loco et tempore prenotatis reponere restituereque neglexero[h] quovis modo, extunc pluries dictus dominus dux huiusmodi in bonis meis mobilibus et ymmobilibus, ubicunque sue placuerit claritati, argentum predictum absque figura et strepitu iudicii quocunque modo, per se aut personas interpositas, repetendi et rehabendi habebit plenam et omnimodam potestatem. Et cum hoc subicio me pro eodem argento ammonicionibus, increpacionibus et quibuscunque maledicciobus[i] dicti domini ducis vel sui nuncii cum presentibus missi in omnibus locis curiisque regum et principum, personarum[i] spiritualium et secularium, quibus ammonicionibus et[i] increpacionibus contrariari[j] non debebo[k]. Eciam pro omni impensa, quam idem dominus dux in[l] rehabendo huiusmodi argentum fecerit, ipsi domino duci aut eius factoribus ad simplicem verborum[l] ipsorum factorum prolacionem impendere debebo[k] satisfaccionem sub fide et honore. In cuius rei testimonium sigillum meum p[resen][m]tibus est appensum. Datum Cracowie[n], feria secunda Rogacionum anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo.

## Nr 117.

*W Nowym Dworze[1] 24 maja 1440.*

*Ziemowit młodszy książę mazowiecki i ruski oznajmia, iż Pełka z Oleśnika[2] utracił łąki z brzegiem i rzeką Mogilnicą[3], poczynając od granicy Wło-*

**116.** [a] Abraam de Dzbanszin *Kop.* [b] Vladislao Rege poloniae *Kop.* [c] et *Kop* [d] iusti *Kop.* [e] strenuo paulo Zborzeniskij *Kop.* [f] grotiosimo *Kop.* [g] prouinciarias *Kop.* [h] neglexerit cum *Kop.* [i] *brak Kop.* [j] *tą samą ręką wypisane na miejscu razurowanem Oryg.*, commutari *Kop.* [k] debeo *Kop.* [l–l] *cały ten wiersz opuszcz. Kop.* [m] *na miejscu wygryzionem Oryg.* [n] *miejsce puste Kop., Oryg.* Cracowie *podkreślone ręką kopisty.*

**117.** [1] *Nowydwór gród mazowiecki nad Narwią, po lewym jej brzegu przy ujściu do Wisły, naprzeciw Modlina w diecezji dzisiaj warszawskiej, wówczas poznańskiej.*

[2] *Oleśnik w parafji błędowskiej, w ziemi naonczas rawskiej, którą od ziemi czerskiej odgraniczała tutaj rzeczka Mogielnica, uchodząca na południe pod Przybyszewem do Pilicy; panem ziemi rawskiej był tenże książę Ziemowit młodszy († 1442), syn Ziemowita IV († 1426).*

[3] *Mogilnica rzeczka (czyt. w przypisie poprzedzającym) w Sł. Geogr. osobno nie jest wspomniana (T. IV [1885] 577 mowa tylko o Mogielance al. Mogielniczce, która płynie ku płd. pod Dańkowem i mtem Mogielnicą a wpada z lewego brzegu do Pilicy, w górnym zaś biegu przyjmuje strugę bezimienną płynącą z płn. od Łęczeszyc), tylko ubocznie pod Dańkowem, iż rzeczka Mogielnica stanowi granicę jego południową (l. c. I [1880] 903).*

*stowskiej Woli albo Dańkowskiej*[4], *idąc w górę tej rzeki aż do granicy miejscowości zw. Wrzuty*[5], *wartości dwustu grzywien w półgroszkach monety krakowskiej, na rzecz Abrahama sędziego poznańskiego a dziedzica Łęczeszyc, któremu wolno będzie wystawić młyn na tejże rzece w miejscu dowolnem, w dobrach zaś Oleśnika i Woli Dańkowskiej wolne mieć pastwisko, użytkowanie drzew i chróstu, ile mu będzie potrzeba do obwałowania i do użytku młyna.*

*Oryg. pergam. w Archiwum Jasnogórskiem znajdował się jeszcze w r. 1888 wraz z małą pieczątką, zawieszoną na pasku „rzemyku pargaminowym, z wyciśnioną na massie czerwonej w zwyklej powłoce z prostego żółtego wosku", a wyobrażającą „orła bezkoronowego na tarczy, z napisem dosyć niedbale rzniętym..* semoviti iunioris ducis ma(zovie)" *ob.* ***Wyd.***

***Wyd.*** *Kaźmirz Stronczyński, Pomniki książęce Piastów lenników dawnéj Polski w pieczęciach, budowlach, grobowcach i innych starożytnościach, zebrane i objaśnione (Piotrków. W drukarni E. Pańskiego 1888) 124/5 w przyp., atoli tak nieumiejętnie (np. „Ślesińsk" zam. „Oleśnik"), iż z wielką ostrożnością należy korzystać z jedynej tej edycji; tutaj też dwukrotnie przywiedziono opis pieczęci na str. 124 w tekście i 125 w przyp.*

***Reg.*** *W rejestrze praw i przywilejów spisanych na pergaminie na dobra łęczeszyckie, wydanych oo. paulinom d. 26 listopada r. 1640 przez ich fundatora w Łęczeszycach Mikołaja z Boglewic pod* 3. Nobilis Pełka de Olesnik recognovit prata, rippam, fluvium Mogilnica nuncupatum, a granicie Włostowska Wola sive Dankowska usque ad granici s Urzuty sursum struga Mogilnica, magnifico Abrahe de Łeczeszyce iudici Posnaniensi et eius succ ssoribus in ducentis marcis peccuniae in perpetuum dimisit ad bona Łanczeszyce; libera pascua, usumfructum lignorum, rubetorum in bonis Olesnik et Wola Dankowska concedit. De data in Novodwor, feria tertia in vigilia SS. Corporis Christi a. D. 1440, *z dopiskiem ręką w. XVIII:* NB. Deest in Archivo *t. j. Jasnogórskiem, widocznie wówczas chwilowo.*

***Uw.*** *Za czasów wydawcy znajdował się ten „dyplom w Archiwum klasztoru ks. Paulinów na Jasnej Górze" (l. c. str. 124); przed wojną już go tutaj nie było.*

## Nr 118.

*We Florencji 21 stycznia 1441.*

*Papież Eugenjusz Dionizemu kardynałowi (arcybiskupowi) ostrzyhomskiemu zleca i upoważnia go, by czyniąc zadość prośbie przeora generalnego braci św. Pawła pierwszego pustelnika zakonu św. Augustyna, zbadał i zatwierdził mocą apostolską wszystkie tegoż zakonu istniejące w różnych stronach świata a szczególniej w Królestwie Węgierskiem i w przyległych mu krajach klasztory, domy i miejsca, o których założeniu lub zezwoleniu na nie albo też o ich zatwierdzeniu niema z różnych przyczyn pewnej wiadomości; ma to uczynić w tym celu, jak opiewała prośba wzniesiona do papieża, by niektórzy bracia tegoż zakonu, w takowych klasztorach i miejscach mieszkający, mogli nadal w nich przebywać ze spokojnem sumieniem, i nie mając już żadnych wątpliwości służyli Najwyższemu.*

**117.** [4] *Dańkowska Wola, jak sam Dańków i Oleśnik, w par. błędowskiej, dekanacie grojeckim diec. wówczas poznańskiej, dzisiaj warszawskiej.*

[5] *Były to inne Wrzuty al. Urzuty, dzisiaj już oddawna nieistniejące (niema ich w wykazach poborowych z w. XVI), w par. mogilnickiej nad Mogilnicą (w aktach wizyty biskupiej z r. 1693 są one poraz ostatni wspomniane, ob. J. Łukaszewicza Krótki opis historyczny kościołów parochialnych w dawnej dyecezyi poznańskiej T. III [Poznań 1863] 258), aniżeli obecna wś Urzut w par. nadarzyńskiej daleko na północ, już koło Warszawy.*

*Oryg. brak.*

*Kop. we współczesnym odpisie z aktu wykonawczego kardynała Dionizego arcybiskupa ostrzyhomskiego, transumującego ten mandat apostolski, d. 7 czerwca 1442 (zob. niżej Nr 123 str. 226).*

*Uw. Poszukiwania tejże bulli w regestach papieskich w Archiwum Watykańskiem w ciągu wiosny 1931 były niestety bezskuteczne.*

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Dionisio tituli sancti Ciriaci in Termis presbitero cardinali Strigoniensi[1], salutem et apostolicam benediccionem. Ad ea, que conservacionem et statum illorum, que pro religionum propagacione et divini cultus augmento provide facta et instituta noscuntur, paternis affectibus intenden(tes), eis, cum a nobis petitur, libenter adiici mandamus apostolici muniminis firmitatem. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte filiorum dilectorum prioris generalis fratrum sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini peticio continebat, quod licet institucio religionis eiusdem sancti in suis primordiis, ut plurimum in solitudinibus et silvestribus locis ac ab hominum frequencia et habitacionibus longe semotis tanquam in heremiticis locis in parvis cellulis et capellis constituta et sita fuisset, prout est etiam de presenti, nichilominus tamen successu temporis supposita et fratres religionis eiusdem cellulas et capellas huiusmodi nonnullorum christifidelium sufragiis sic adauxerunt[a] et ad incrementa produxerunt, quod exinde cellule et capelle huiusmodi ad insignia monasteria et excellentes domos etiam cum ecclesiis, capellis, cimiteriis, claustris, dormitoriis, ortis et ortaliciis ac aliis necessariis officinis insigniter excreverunt. Cum autem, sicut eadem peticio subiungebat, in diversis mundi partibus et potissime in regno Hungarie ac partibus eidem adherentibus nonnulla ipsius religionis monasteria, domus et loca existant, de quorum fundacione seu fundacionis licencia et auctoritate sive fundacionum confirmacione, tum propter diuturnitatem temporis, tum propter infidelium invasiones et in Regno et partibus huiusmodi repentinos incursus, tum etiam propter residencium in eisdem negligenciam et incuriam scripture et munimenta monasteriorum et locorum huiusmodi deperdita fore credantur, vel etiam quod fortasse evidencie sive scripture alique de fundacionibus ac confirmacionibus huiusmodi habite seu confecte non fuerant, certa noticia haberi non possit, ac propterea nonnulli ipsius ordinis religiosi in monasteriis et locis huiusmodi Domino famulantes dubitant in illis cum sana consciencia morari et Altissimo famulari non posse, pro parte prioris et fratrum predictorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut pro serenacione conscienciarum religiosorum huiusmodi, conservacione religionis prefate super hoc ipsis de remedio opportuno providere paterna diligencia curaremus. Nos itaque, qui animorum cunctorum christifidelium,

**118.** [a] adnixerunt *Kop.*

**118.** [1] *Dionizy Széch (Zech) kardynał ostrzyhomski i prymas Węgier (1440 † 1465), wydając swojego kościoła konstytucje synodalne w r. 1450, tytułował się:* Nos Dyonisius miseratione divina sancte Romanae Ecclesiae tituli sancti Ciriaci in Termis presbiter cardinalis, archiepiscopus Strigoniensis locique eiusdem comes perpetuus, ac in regno Hungariae et partibus eidem subiectis ac in futurum subiiciendis primas et in utroque foro apostolicae Sedis legatus natus, aulaeque regiae maiestatis summus cancellarius *(Constitutiones synodales almae ecclesiae Strigoniensis a. D. MCCCCL ed. Josephus Dankó [Strigonii MDCCCLXV] w przedmowie str. X) i wszedł do kolegjum kardynałów w pamiętnej ich kreacji tegoż Eugenjusza IV na soborze florenckim 18 grudnia 1439 jeszcze jako biskup jagierski.*

et maxime religiosarum personarum quietem et pacem religionumque huiusmodi conservacionem et statum nostris presertim temporibus vigere totis desideriis affectamus, de premissis certam noticiam non habentes, huiusmodi supplicacionibus inclinati, circumspectioni tue, qui etiam archiepiscopus Strigoniensis existis et de quo in his et aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, per apostolica scripta committimus et mandamus, quatenus de premissis omnibus et singulis et eorum circumstanciis universis auctoritate nostra te diligenter informes, et si pro informacione huiusmodi reppereris ita fore, super quo tuam consciencia oneramus, monasteria, domos et loca huiusmodi taliter acquisita et instituta, quorum omnium nomina et cognomina necnon qualitates et status ac partes, ubi sita noscantur, necnon quot et qualia sint et in quibuscunque consistant, presentibus pro sufficienter expressis habentes, ipsorumque fundaciones et instituciones qualitercunque et quacunque auctoritate processerint, prout proinde facta sunt, auctoritate nostra approbes et confirmes supplendo omnes defectus, si qui forte intervenerint quomodolibet in eisdem, dictaque monasteria, domos et loca omnibus et singulis religioni congruentibus tam de iure quam de consuetudine solitis et spectare consuetis communias, approbacionemque confirmacionem et communicionem huiusmodi per te auctoritate nostra faciendas idem robur eandemque firmitatem habere in omnibus et per omnia, ac si in ipsorum monasteriorum et locorum fundacionum primordiis ritte et canonice facta fuissent, eadem auctoritate declares. Nos enim, si approbacionem, confirmacionem et communicionem huiusmodi per te vigore presencium fieri contigerit ut prefertur monasteriis, domibus et locis huiusmodi, necnon prioribus et fratribus, quos pro tempore in eisdem morari contigerit, quatenus ipsi facilius et liberius ibidem obsequiis divinis intendere valeant, ut omnibus et singulis privilegiis, indulgenciis, libertatibus, immunitatibus et exempcionibus ordini et fratribus huiusmodi concessis et quibus monasteria, domos et loca prefata et quibusvis apostolicis vel aliis concessionibus et indultis gaudent et utuntur, ac gaudere poterunt quomodolibet in futurum uti et gaudere valeant libere et licite, eadem auctoritate tenore presencium de speciali gracia indulgemus. Datum Florencie, anno Incarnationis Dominice millessimo, quadringentessimo quadragesimo XII kalendas februarii, pontificatus nostri anno decimo.

## Nr 119.

*(Podrobiony).*

*W Warszawie 22 lutego 1441.*

*Biskup włocławski (Władysław Oporowski) eryguje przy kościele brdowskim klasztor pauliński.*

***Oryg.*** *brak (ob.* ***Reg.****).*

***Reg.*** *W wykazie dokumentów konwentu brdowskiego z wieku XVIIIgo pod pozycją 4tą:* Erectio ad Ecclesiam Brdoviensem Monasterij O. S: P: E: per Illmum Eppum Vladislaviensem. Datt. Vladislaviae 22 Febr: 1441. Nro 4. In Pargameno Sigillum pensile, *ostatni to już jest w tym wykazie dokument pergaminowy.*

***Uw.*** *Dokument niniejszy, o którym zresztą żadnego innego niema śladu, nie może być autentyczny, raz wobec dokonanej już erekcji klasztoru paulińskiego przy kościele parafjalnym w Brdowie przez tegoż biskupa wraz z kapitułą d. 17 sierpnia r. 1437 (ob. wyżej Nr 112 str. 211), a powtóre, iż wypływa on z nakazu królewskiego w zręcznym falsyfikacie, wydanym pod imieniem króla Władysława z datą d. 9 kwietnia r. 1440*

*(ob. wyżej Nr 114 str. 214/15); powstał później od poprzedniego wśród długotrwałych walk o dziesięcinę z miastem i szlachtą przez cały wiek XVIty, albo może współcześnie z poprzednim, lecz już kopiście księgi zielonej nie wydał się wiarygodnym, dlatego go pominął.*

## Nr 120.

*W Warszawie 19 kwietnia 1441.*

*Bolesław książę mazowiecki oznajmia, iż przypadłe sobie po zmarłym Abrahamie ze Zbąszynia dobra Łęczeszyce wraz z innemi wsiami przyległemi nadaje na wieczną własność Janowi z Boglewic chorążemu czerskiemu za wierną sobie służbę.*

***Oryg.*** *pergam. 22·2 × 15, zakładka 2·4, średniej grubości, z obu stron biały. — Na pasku pergaminowym wisi okrągła puszka blaszana, a w niej pieczęć wyciśnięta w wosku czerwonym, średnicy 35 mm., z wychodzącym od dołu skrawkiem paska pergam., przed włożeniem jej do puszki związana była nicią jedwabną koloru żółtawego, której się szczątki dochowały, widać pęknięcie w górnej części okrywy woskowej, w którą wchodzi pasek pergam.: wyobraża ona tarczę, podzieloną na cztery pola, z których w pierwszem od góry po prawej stronie (heraldycznej) i trzeciem z rzędu na dole z lewej orzeł w locie z głową zwróconą na lewo, w drugiem zaś u góry z lewej strony (heraldycznej) i czwartem na dole z prawej gryf; tarczę podtrzymuje anioł w pół postaci swojej; w otoku z jednej strony, po prawej ręce minuskułą* S. boleslai, *z drugiej strony, po lewej ręce mało już wyraźne* du. Masouie. — *Pismo dość ładne, wyrobione. — Zapiski na odwrociu: a) na złożeniu wierzchnem ręką w. XV/XVI ledwie czytelne od spłowienia:* Bonorum Łączyeschicze per Illustrem Ducem Boleslaum Johanni de Boglewicze donatio *z datą ręką późniejszą* 1441, *u góry inną a również późniejszą ręką (w. XVII):* Donatio; *b) na złożeniu spodniem ręką w. XVIII:* Boleslaus Dux Masouiae Joanni de Boglewice omnia Debita sua donat Varsauiae 1441, *pod a) i b) powtarzają się tutaj te same ręce, co w poprzednim a pierwszym dokumencie Abrahama ze Zbąszynia z 20. IV. 1440 (ob. wyżej str. 216 ww. 12/17); c) na złożeniu spodniem, bocznem podpisy własnoręczne już prawie całkowicie spłowiałe tych samych trzech panów Boglewskich Maksymiljana, Kaspra i Stanisława, co na przywileju książąt mazowieckich Stanisława i Jana z r. 1508; d) na złożeniu wewnętrznem ten sam zapisek i tą samą ręką z w. XVII, co i na akcie poprzednim a pierwszym Abrahama ze Zbąszynia z 20. IV. 1440 (ob. wyżej str. 216 ww. 17/21), a więc:* Acticatur hoc priuilegium per Nic. Boglewski *i t. d. aż do inną ręką:* Acticatum per Skąpski mp.; *e) sygnatury: na złożeniu spodniem tą samą ręką w. XVIII jak pod b)* N° 4to., *na złożeniu wierzchniem również z w. XVIII lecz już inną ręką na dole:* ex numero 23 *ale ta liczba przekreślona, u góry zaś ręką późniejszą* N° 4.

***Kop.*** *Z w. XVI na luźnem i już rozerwanem foljo, na jego odwrociu, wraz z odpisem tej samej ręki, co i obu poprzednich dokumentów łęczeszyckich, zachowanych w oryginale (zob. wyżej str. 216* ***Kop.****).*

***Reg.*** *W wykazie przywilejów pergaminowych na dobra łęczeszyckie, wydanych oo. paulinom d. 26 listopada r. 1640 przez ich fundatora w Łęczeszycach Mikołaja z Boglewic:* 4. Boleslaus dux Masoviae strenuo et generoso Joanni de Boglevice vexillifero Czernensi omnia debita sua, quae Abraham de Zbąszyn iudex Posnaniensis in florenis. peccuniis et argento tenebatur et in quibus bona Łanczeszyce cum allis villis ipsi sunt prolapsa, in perpetuum simul cum huiusmodi bonis dat, donat. De data Varsoviae feria quinta *(sic)* infra octavas SS. Paschae a. D. 1441.

Boleslaus Dei gracia dux Mazowie etc. significamus tenore presencium quibus|expedit generaliter universis: Quomodo racione serviciorum, quibus nobis strennuus|et generosus Johannes de Boglewicze[a 1] vexillifer Czirnensis, fide-

**120.** [a] strenuus et generosus Joannes de bogliewÿcze *Kop.*

**120.** [1] *Boglewice wieś już naonczas z kościołem parafjalnym w ziemi czerskiej, między Grojcem na płd. wschód a Warką w diecezji poznańskiej, dzisiaj warszawskiej.*

lis nobis dilectus|multipliciter complacuit et imposterum aucto fidelitatis studio cum prestanciori[b] constancia[b] nobis et nostris successoribus complacendum se reddidit promptiorem. Horum intuitu sibi, Johanni vexillifero, omnia debita nostra, que nobis magnificus Abraham de Dzbanschin[c] felicis memorie iudex Poznaniensis[2] in florenis, pecuniis et argento tenebatur, et in quibus bona Lanczyeschicze[d][3] cum aliis villis eis adiacentibus nobis sunt prolapsa imperpetuum. Simul cum huiusmodi bonis et inscripcionibus ac eorundem bonorum perpetua ammissione, necnon cum omnibus iuribus nostris, nichil pro nobis reservantes in eisdem, dedimus, donavimus, damus, donamus et largimur graciose, perpetue et in ewm, ac omne ius nostrum predictorum debitorum bonorum ammissione et inscripcione in prenominatum Johannem vexilliferum transferimus per presentes. Harum, quibus sigillum nostrum presentibus est appensum, testimonio litterarum. Actum et datum Varschowie[e], feria quarta infra octavas[f] Pasche anno eiusdem millesimo quadringentesimo quadragesimo primo[g]. Dominus dux per se.

## Nr 121.

*W Wiślicy 4 lipca 1441.*

*Piotr z Wyszmontowa sędzia i Jan ze Słabuszowic podsędek ziemi sandomierskiej zaświadczają, iż szlachetny Jakób z Podłęża, jak zeznał w sądzie ziemskim osobiście, puścił w zastaw połowę wsi Podłęża szlachetnemu Bernardowi niegdyś Chełmiec dziedzicowi za dwieście grzywien półgroszy i sześćdziesiąt złotych węgierskich na tak długo, dopokąd rzeczona kwota nie zostanie wypłacona w całości; wydatki wyłożone na budynki domów i sadzawek przez Bernarda zobowiązał się tenże Jakób mu zwrócić, a po wykupnie przez trzy lata winien jeszcze Bernard zatrzymać tę połowę wsi.*

*Oryg. perg. 26·4—26·8 × 11·6, zakładka 2·2, średniej grubości, poplamiony i w kilku miejscach na zagięciach jak i w górnym marginesie wygryziony. — Pismo nieco pożółkłe. — Pierwszej pieczęci wraz z paskiem brak, pozostało tylko nacięcie; druga podsędka wisi na pasku pergam. wyciętym z innego dokumentu o znacznie cieńszym pergaminie, wewnątrz wypisanym (w. XIV/XV), okrągła średnicy 30 mm., wyciśnięta w wosku z herbem zdaje się Gryf na tarczy. — Zapiski na odwrociu: na złożeniu wierzchniem zalamanem dzisiaj na dwoje z w. XVI:* Littera obligacionis.. *(jeden wyraz zatarty)* quondam *(?)* Bernardi *czy też* heredis *i w dalszym ciągu z powodu całkowitego już prawie spłowienia nieczytelne, widać tylko wyraz końcowy w drugim wierszu* Podląze; *z w. XVII:* 1541 *(sic)* ipso die S. Procopii, *inną ręką:* Ad Conuentum Pinczouiensem; *na dole z w. XVIII:* Donatio Medietatis Villae Podlęza; *sygnatury: ledwie czytelna od spłowienia* Sub Num..., *obok nowszą ręką* 12.

Nos Petrus de Weschmuntow iudex et Johannes de Slawoschowycze[1] subiudex terre Sandomiriensis|generales protestamur universis quibus expedit, pre-

**120.** [b–b] *oba te wyrazy na miejscu razurowanem tą samą ręką Oryg.;* praestantia constantia *Kop.* [c] habraam de Zbasin *Kop.* [d] lancznieszicze *Kop.* [e] varszevie *Kop.* [f] octaua *Kop.* [g] *liczbą* 1441 *Kop.*

**120.** [2] *Abraham ze Zbąszynia sędzia poznański umarł krótko przedtem, w aktach konsystorza poznańskiego jeszcze d. 6 marca tegoż r. (1441) jest wspomniany między żyjącymi (Acta capitulorum et iudiciorum ecclesiasticorum T. II ed. B. Ulanowski w Monum. medii aevi histor. T. XVI [Cracoviae 1901] 522 nr 1111).*

[3] *Łęczeszyce na płd. zachód od Grojca w tejże ziemi i diecezji, co Boglewice (ob. wyżej uw. 1).*

**121.** [1] *Dzisiaj Słabuszowice, w w. XVI Słaboszowice wś nad rzeczką Opatówką, w par. Malice pod Opatowem, diec. dzisiaj sandomierskiej. — Wyszmontów ob. wyżej Nr 111 str. 210 przyp. 2.*

sencium per tenorem: Quomodo nobilis Jacobus de Podląze coram|iudicio terrestri comparendo personaliter recognovit obligasse medietatem ville dicte Podląze[2] cum omni iure et dominio,|cum omnibus et singulis utilitatibus, fructibus, censibus, agris, campis, pratis, pascuis, silvis, borris, mellificiis, piscinis, piscariis, molendinis et cum universis pertinenciis quibuscunque dicantur nominibus, uti ad predictam medietatem ville pertinet et spectat, nichil excludendo, nobili Bernardo condam de Chelmcze[3] heredi in ducentis marcis mediorum grossorum et sexaginta florenis Hungaricalibus modo obligatorio a Nativitate Domini ad aliud tenere debet et possidere tam dudum, donec prefata summa pecuniarum in mediis grossis et florenis plenarie sibi fuerit persoluta. Et debet ipsum intercedere idem Jacobus a qualibet persona pro eadem medietate ville iuxta iuris formam ad exempcionem. Eciam idem Jacobus inscripsit prefato Bernardo, quecunque exposuerit super edificia domorum et piscinarum ibidem Bernardus, hoc ipse Jacobus in exemedo iuxta conscienciam eiusdem Bernardi debet sibi reponere; et post exempcionem tribus annis debet tenere eandem ville medietatem. Harum quibus in testimonium litterarum sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum Wysliczye, feria tercia die sancti Procopii anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo primo. Presentibus hiis dominis, videlicet Pelka de Carssy[4], Nicolao de Skothnyky[5], Petro de Zborow[6], Paulo de Mlodzowy[7], Michaele de Sczoworziz[8], Stanislao Panczelsky[9], ac aliis multis fidedignis.

## Nr 122.

*W Wiślicy 19 kwietnia 1442.*

*Piotr z Wyszmontowa sędzia i Jan ze Słabuszowic podsędek ziemi sandomierskiej zaświadczają, iż szlachetni Mikołaj i Szczepan dziedzice Szczypca sprzedali połowę wsi Podlęża szlachetnemu Bernardowi niegdyś Chełmiec dziedzicowi za trzysta grzywien półgroszków, ręcząc przytem za młodszego swego*

**121.** [2] *Podlęże nad Nidą w parafji pińczowskiej, dalsze losy jego ob. w Nrze następnym 122.*

[3] *Chełmce koło Chęcin (ob. wyżej Nr 111 str. 210 przyp. 4).*

[4] *Karsy w samej ziemi wiślickiej jest kilka wsi tej nazwy, a mianowicie w par. Kije na północ od Pińczowa, za czasów Długosza własność Zawiszy h. Ołobok (Lib. Benef. II 12), oraz w par. pacanowskiej koło Beszowej Karsy Duże i Małe, za czasów Długosza Karsy Duże należały do Piotra Pacanowskiego h. Jelita, Małe do Tomasza Karskiego h. Habdank i Jana Korzeniowskiego h. Janina (l. c. II 422 i 424, na str. 421 Karsy Małe podane w par. Janina), wszystkie w diec. obecnie kieleckiej; również Karsy i w par. gręboszowskiej z tej, prawej strony Wisły w diec. dzisiaj tarnowskiej, leżały wówczas w ziemi wiślickiej (w indeksie Lib. Benef. II str. XXV pomieszane z pacanowskiemi). Karsy sandomierskie, t. j. w par. Ożarów koło Opatowa nie wchodzą tutaj w rachubę: z nich prawdopodobnie pochodzili Pelka z Tomkiem, świadczący w Sandomierzu na akcie sądowym z r. 1414 (Kod. Mał. Pol. IV 145 nr 1142).*

[5] *Skotniki w par. Szczaworyż w powiecie wiślickim, z czasem i dzisiaj Małe i Wielkie; była też wieś królewska tej nazwy nad Nidą w par. Zagość w tymże pow. wiślickim.*

[6] *Zborów w par. Solec przy drodze ze Stopnicy do Korczyna w pow. wiślickim.*

[7] *Młodzowy al. Młodzowa koło Pińczowa nad rzeką Nidą wś paraf., za czasów Długosza Młodzowy Małe Toporczyków, Wielkie w jej parafji Jana z Kurozwęk (Lib. Benef. II 384).*

[8] *Szczaworyż parafja w pow. wiślickim przy drodze ze Stopnicy do Buska, szlachecka niewiadomego rodu za czasów Długosza (l. c. 454/5).*

[9] *Panczelicze w parafji szczaworyskiej za czasów Długosza (l. c. 455 i 460), w Słown. Geogr. niepodana.*

*brata Rafała, iż jak i oni sami nie będzie nagabywał prawnie Bernarda w temże posiadaniu.*

***Oryg.*** *pergam. 26·7×13·3, zakładka 2·8, średniej grubości, silnie poplamiony zwłaszcza na zagięciach, butwiejący na górnym marginesie. — Pismo wyżółkłe, kursoryczne tej samej ręki co i akt tychże sędziów dotyczący Podłęża z 9 kwietnia 1443 (ob. niżej Nr 125 str. 230/1), niektóre w nim wyrazy popodkreślane ołówkiem dzisiejszym. — Obie pieczęcie wiszące na paskach pergaminowych wyciętych z innego współczesnego dokumentu, okrągłe średnicy 30 mm., wyciśnięte w wosku, dobrze zaprószone, w otoku nieczytelne, z herbem na tarczy pierwszej Janina, na drugiej Gryf. — Na odwrociu: zapiski a) na złożeniu wierzchniem z wieku XVI:* Littera vendicionis medietatis ville podlaze per nobiles Nicolaum et stephanum de *(dwa razy powtórzone)* sczepyecz heredes nobili Bernhardo de chlyewycze *(tak najwyraźniej ale mylnie, bo w tekście tutaj i indziej* Chelmcze = *Chełmcze a nie Chlewice) z zatartą datą innej ręki* 1442, *z tego również wieku XVI inną, starą ręką:* Data Vyslice feria quinta post Dominicam Misericordia 1442, *z wieku XVIII:* Dispositio 2a de Podląże; *b) na złożeniu wewnętrznem bocznem z wieku XVIII:* Donatio Vilae Podłęza; *c) na złożeniu spodniem zewnętrznem sygnatura dawna, spłowiała:* Sub Numero 2do, *obok nowsza* 9.

Nos Petrus de Weschmuthow[a] iudex et Johannes de Slawossowicze subiudex terre Sandomiriensis generales|significamus tam presentibus quam futuris, quibus exp[e][b]dit universis: Quomodo nobiles videlicet Nicolaus et Stephanus|de Sczepye[cz][c][1] heredes coram iudicio terrestri comparendo personaliter, sani mente pariter et corpore existentes,|recognoverunt vendidisse medietatem ville dicte Podlanze cum omni iure et dominio, cum omnibus et singulis utilitatibus, fructibus, censibus, agris, campis, pratis, pascuis, silvis, borris, mellificiis, piscinis, piscariis, molendinis et cum universis pertinenciis quibuscunque di-[can][b]tur nominibus, uti soli habuerunt et possederunt, nichil pro se iuris et dominii ibidem penitus excipien(do), nobili Bernardo condam de Chelmcze heredi, pro trecentis marcis mediorum grossorum monete et numeri Polonicalis, quadraginta octo grossos in quamlibet marcam computando, ressignaverunt perpetualiter et ew[iter][b]ne. Quam medietatem ville ibidem Bernardus poterit tenere, habere, vendere, commuttare, donare et in suos usus liberos convertere, prout sibi et suis posteris melius et utilius videbitur expedire; et debent ipsum intercedere a qualibet persona pro eadem medietate ville Podlanze iuxta iurisformam. Et prefati Nicolaus et Stephanus fideiusserunt pro Raffaele fratre ipsorum iuniore, quia predictum forum tenere debet et non debet ipsum Bernardum impedire perpetualiter. Harum quibus in testimonium litterarum sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum Wyslicie, feria quinta[d] post dominicam Misericordia anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo secundo. Presentibus hiis dominis Paulo de Mlodzowy, Nicolao de Chroberz[2], Petro de

**122.** [a] *sic* [b] *niewidoczne pod plamą* [c] *na dziurze, tylko pierwsza laska litery widoczna* [d] *tylko* quinta *a nie* quarta, *bo w środku wyrazu po* q *zostawiona litera* n *a nie* r

**122.** [1] *Szczypiec w par. pińczowskiej, „Sczepyecz“ u Długosza (Lib. Benef. II 391) dziedzina Oleśnickich, przedtem należał do Szczypieckich h. Janina, tak samo jak i Podłęże, które Jan Głowacz z Oleśnicy, brat biskupa Zbigniewa, kupił od tychże za trzysta grzywien (l. c. III 130); po sprofanowaniu Pińczowa przez Jana Oleśnickiego w połowie w. XVI należący do niego „Szczepiecz“ należał do par. w przyległej wsi Paszczorce, dziś Pasturka, będącej własnością Andrzeja Oleśnickiego (Słown. Geogr. XI [1890] 873 i VII [1886] 887).*

[2] *Chroberz parafja nad Nidą między Pińczowem a Wiślicą, przy drodze z Pińczowa do Skalbmierza.*

Zborow, Pelka de Sroczkow[3], Michaele de Z[l][b]otha[4], Jacobo de Koczina[5], Michaele de Sczaworziz, ac aliis multis fidedignis.

## Nr 123.

*W Ostrzyhomiu 7 czerwca 1442.*

*Dionizy kardynał arcybiskup ostrzyhomski, prymas i Stolicy apostolskiej legat, w wykonaniu bulli papieża Eugenjusza IV* „Ad ea, que conservacionem et statum illorum“ *z 21 stycznia 1441, której jest jedynym wykonawcą i komisarzem apostolskim, a którą mu przedłożył w oryginale nienaruszonym brat Walenty z Bapus prokurator zakonu paulińskiego, zatwierdza rzeczoną bullę mocą apostolską w całej rozciągłości, podpisuje własnoręcznie i ogłasza w formie aktu notarjalnego.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *Odpis współczesny pergam. 46·8 × 37, zakładka 6, pergamin dość cienki, z obu stron biały, wygryziony w paru miejscach. — Pismo jednej ręki; intytulacja kardynała (trzy pierwsze wyrazy), papieża (pięć wyrazów) i początek dyspozycji (dziesięć wyrazów) większemi literami. — Na odwrociu na zakładce z prawej strony a) z wieku XV:* Confirmatorie Copia, *pod tem b) z w. XVIII:* Confirmatio Conventuum Ordinis nostri facta A. D. 1442.

Dionisius miseracione divina sacrosancte Romane Ecclesie tituli sancti Ciriaci in Termis presbiter cardinalis, archiepiscopus Strigoniensis[1] locique eiusdem comes perpetuus, primas et apostolice Sedis legatus natus[a],|executor et commissarius unicus ad infrascripta a Sede apostolica specialiter deputatus, universis et singulis christifidelibus presentes nostras litteras inspecturis, salutem in Domino et fidem indubiam adhibere. Litteras sanctissimi in Christo patris|et domini domini Eugenii divina providencia pape quarti, eius vera bulla plumbea in cordula canapis more Curie Romane impendenti[b] bullatas, sanas et integras, non viciatas, non cancellatas nec in aliqua|sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, nobis pro parte venerabilium et religiosorum virorum prioris generalis et fratrum religionis sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini principalium, infrascriptis litteris apostolicis principaliter nominatorum, presentatas cum ea qua decuit reverencia noveritis nos recepisse huiusmodi sub tenore:

*Następuje bulla Eugeniusza IV* „Ad ea, que conservacionem et statum illorum“ *dat. we Florencji 21 stycznia 1441 (ob. wyżej Nr 118 str. 219/221).*

Post quarum quidem litterarum apostolicarum presentacionem et recepcionem nobis ut premittitur factas, pro parte dictorum prioris generalis et fra-

**123.** [a] *mylnie* natij *Kop.* [b] *toż* impendentis *Kop.*

**122.** [3] *Sroczków w par. pacanowskiej koło Stopnicy; za czasów Długosza dziedzina Kopaczów (Lib. Benef. II 440 i 424).*

[4] *Złota w par. Pelczyska, między Nidą a drogą z Pińczowa do Skalbmierza.*

[5] *Kocina parafja na prawo od drogi z Wiślicy, idącej koło Nidy do Korczyna; „Koczina“ i „Koczyna“ u Długosza dziedzina Jastrzębców i Grabiów (Lib. Benef. II 413).*

**123.** [1] *Dionizy Széch arcybiskup ostrzyhomski 1440 d. 15. II † 1. II. 1465, mianowany został kardynałem tyt. św. Cyrjaka jeszcze jako świeżo ustanowiony biskup jagierski = Agriensis (Jagier, Eger, Erlau) w czasie wielkiej kreacji we Florencji na soborze przez papieża Eugenjusza IV d. 18 grudnia 1439 razem ze Zbigniewem Oleśnickim biskupem krakowskim i Izydorem z Konstantynopola metropolitą kijowskim, kardynałem ruskim zwanym.*

trum, in prescriptis litteris apostolicis nominatorum, fuimus cum debita instancia requisiti, quatenus ad execucionem dictarum litterarum apostolicarum et contentorum in eisdem iuxta traditam seu directam a Sede apostolica nobis formam procedere dignaremur. Nos igitur Dionisius cardinalis ac archiepiscopus, executor et commissarius prefatus, attenden(tes) requisicionem huiusmodi fore iustam et consonam racioni, volentesque mandatum apostolicum nobis in hac parte directum reverenter exequi ut tenemur auctoritate apostolica, qua fungimur in hac parte, omnia et singula monasteria, domos et loca religionis sancti Pauli primi heremite ordinis sancti Augustini hactenus aq[uisi]ta et instituta, ipsorum omnia nomina et cognomina, necnon et qualitates et status ac partes ubi sita noscuntur, necnon quot et qualia sunt et in quibuscunque consistunt, habendo pro sufficienter expressis, ipsorumque fundaciones et instituciones, qualitercunque et quacunque auctoritate processerint, prout proinde facta sunt, cum supplecione omnium defectuum, si qui forte intervenerint quomodolibet in eisdem, auctoritate apostolica approbamus et confirmamus, dictaque monasteria, domos et loca omnibus et singulis religioni congruentibus tam de iure quam de consuetudine solitis et spectare consuetis communimus, approbacionemque et confirmacionem ac communicionem huiusmodi per nos, ut premittitur auctoritate apostolica factas, idem robur eandemque firmitatem in omnibus et per omnia, ac si in ipsorum monasteriorum et locorum fundacionum primordiis ritte et canonice facte fuissent, auctoritate predicta declaramus. In quorum omnium fidem et testimonium premissorum presentes litteras sive presens publicum instrumentum exinde fieri et per notarios publicos infrascriptos subscribi et publicari mandavimus, nostrique sigilli pontificalis iussimus et fecimus appensione communiri. Datum Strigonii in pallacio nostre solite residencie, sub anno a N[a]tivitate Domini millessimo quadringentessimo quadragesimo secundo, indiccione quinta, die vero jovis septima mensis junii, pontificatus prefati sanctissimi domini nostri domini Eugenii divina providencia pape quarti anno duodecimo. Presentibus ibidem reverendis patribus Gregorio episcopo Milkoviensi[2] et Ladislao de Chethnek electo Nitriensi[3], ac venerabilibus viris Petro de Lanch preposito, Nicolao decretorum doctore, viccario nostro, cantore et canonicis ecclesie nostre Strigoniensis; item magnifico et nobilibus viris Thoma de Zeocz fratre nostro, reginalis mayestatis summo thezaurario, Ladislao Farbas de Deed castellano castri nostri Strigoniensis et Nicolao de Bethlemfalva magistro aule nostre, ceterisque quam pluribus testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et ego Gregorius condam Andree de Egeed clericus Quinqueecclesiensis diocesis, publicus imperiali auctoritate notarius, canonicus ecclesie Strigoniensis, quia prescriptarum litterarum seu bullarum apostolicarum exhibicioni, presentacioni recepcionique et requisioni earundemque debite facte execucioni, approbacioni et confirmacioni omnium contentorum in eisdem aliisque omnibus et singulis, dum sic ut prescribuntur coram prescripto reverendissimo in Christo patre domino Dionisio cardinali et archiepiscopo et per eundem fierent et

**123.** [c] *na dziurce Kop.*

**123.** [2] *Z kanonika weszprymskiego biskup milkowski na Wołoszczyźnie 1433 † przed 13. VI. 1468 (Eubel, Hierarchia catholica II, wyd. 2, str. 191).*

[3] *Władysław Bebek de Chetnek następca Dionizego Szécha na stolicy nitrzańskiej, poprzednio gubernator arcybiskupstwa ostrzyhomskiego.*

agerentur, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque sic fieri et audivi, ideoque de mandato eiusdem reverendissimi domini cardinalis et archiepiscopi ad requisicionem prenominati[d] fratris Valentini presentes litteras seu presens publicum instrumentum, manu alterius fideliter scriptum, exinde confeci et in publicam formam redegi, signoque et nomine meis solitis et consuetis una cum appensione sigilli pontificalis dicti domini cardinalis et archiepiscopi consignavi, et roboravi in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum rogatus et requisitus, hic me manu propria subsribendo.

Et ego Franciscus Nicolai de Nowazolyo alias de Zazfalw clericus Strigoniensis diocesis, sacra imperiali auctoritate notarius publicus, quia prescriptarum litterarum per religiosum virum fratrem Valentinum ordinis sancti Augustini religionis sancti Pauli primi heremite, procuratorem legittimum eiusdem ordinis, reverendissimo in Christo patri et domino domino Dionisio cardinali et archiepiscopo ac commissario suprascripto presentacioni, exhibicioni et requisicioni facte una cum prescripto notario ac testibus, dum sic ut prefertur coram eodem domino cardinali et archiepiscopo fierent et agerentur, presens interfui ideoque de commissione et mandato eiusdem domini cardinalis et archiepiscopi ac commissarii expressati ad requisicionem dicti fratris Valentini, procuratoris dicti ordinis, publicavi manu alterius fideliter scriptum. Hic me manu propria subscripsi, signoque et nomine meis solitis et consuetis consignavi, rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

Ego Dionisius cardinalis et archiepiscopus Strigoniensis, executor et commissarius prescriptus, universa et singula in presenti littera mea contenta laudo et approbo, et (ad)[e] instanciam et requisicionem religiosi fratris Valentini, procuratoris prenominati, hanc litteram meam superinde confici et scribi mandavi, manu propria scripsi.

Quod de mandato Eugenii pape quarti Dio[n]isius cardinalis, archiepiscopus Strigoniensis, omnia monasteria, domos et loca ordinis nostri approbavit et confirmavit, unde et manu [propria][f] publicavit[g], per aliosque notarios ibidem inscriptos fecit publicari, procurante fratre Valentino de Bapus.

## Nr 124.

*W Krakowie 12 listopada 1442*

*Zbigniew biskup krakowski i kardynał św. Kościoła rzymskiego udziela daną sobie mocą soboru bazylejskiego odpustu pięciu lat na przeciąg czasu lat dwudziestu, a swoją własną biskupią dni czterdzieści po wieczne czasy wszystkim wiernym chrześcijanom prawdziwie skruszonym, którzy nawiedzą klasztor częstochowski p. w. Najświętszej Marji Panny zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika w wymienione szczegółowo uroczystości Pańskie, maryjne i Świętych Pańskich oraz przez ich oktawy, albo dadzą jałmużnę lub przyjdą z pomocą na rzecz tegoż klasztoru lub braci w nim zostających.*

*Oryg. pergam. 34·2 × 22·5, zakładka 5·4, z obu stron biały, dość cienki. Inicjał w głąb tekstu na marginesie, cały wiersz pierwszy większemi literami. — Pieczęć oderwana, pozostał po niej prawie w całości sznurek jedwabny koloru jasno niebieskiego, niewiele spłowiały, ale w dolnej części rozstrzępiony; zachowała się ta pieczęć oddzielnie, wylu-*

**123.** [d] *sic, chociaż tu dopiero po raz pierwszy wspomniany Kop.* [e] *brak Kop.* [f] *dziura, tylko szczątki skróconego tego wyrazu widoczne Kop.* [g] *sic Kop.*

*pana calkiem z miseczki, ale caluteńka nienaruszona, wyciśnięta w wosku czerwonym, taż sama co na przywileju z 11 maja 1436, a więc jeszcze nie kardynalska tylko biskupia: stwierdzają to nad wszelką wątpliwość ślady z rozstrzępionego sznurka bardzo wyraźne na odwrociu białego wosku; doskonale nad podziw zachowana celuje wyrazistością rysów wszystkich trzech świętych, Stanisława, Wacława i Florjana, nic nie są starte. — Na odwrociu: zapiski a) na złożeniu spodniem współczesny, ledwie dostrzegalny:* Indulgentie, *b) na złożeniu wierzchnem u góry również wyblakły i jeszcze więcej starty z wieku XVIgo, w którym wyrazy środkowe nie dają się odczytać:* Indulgentiae .. Sbignei .. Eppi Cracouiensis, *c) pod nim z w XVII ręką O. Mikołaja Staszewskiego:* 1442 12 Nouembris, *d) na złożeniu spodniem owem pod a) z pocz. w. XIX:* 1442. 1$^{um}$ Indultum 40 dierum Indulg. seu Relax. Zbignei E. Cracov.; *sygnatury na złożeniu wierzchniem z pocz. w. XIX:* A, *u góry w miejscu zapisku z w. XVI znaną mi ręką z samego końca w. XIX atramentem czerwonym* N$^{o}$ 2 *z podkreśleniem tej liczby podwójnem. NB. Jako* Nr 1 *oznaczyła ostatnia ta ręka powyższy Nr 17 na str. 33 w. 37, jako* 3$^{a}$ *przywilej odpustowy papieża Innocentego VIII z 1 lutego 1491 (ob. pod tą datą), jako* 3$^{b}$ *poniższy Nr 132 z 8 maja 1450 odpustowy kardynała Oleśnickiego, jako* 4 *królewski z 4 lipca 1451,* 5 *z 25 czerwca 1463 i wreszcie* 6 *z 9 października 1463, oba te ostatnie odpustowe (ob. pod temi datami).*

***Kop.*** *W księdze* Miraculorum B. V. Monasterii Cestochoviensis *T. I f. 10'—11 ręką z końca wieku XVIgo a z zapiskiem nieco późniejszym z wieku XVIIgo na marginesie na początku tekstu:* non perpetuum.

***Reg. 1.*** *W arkuszowym spisie przywilejów i odpustów, doprowadzonym do roku 1682 pod pozycją:* 7mo. A$^{o}$ D$^{i}$ 1442. A Zbigneo Eppo Gnesnensi *(sic)* Presbytero Cardinali S$^{ae}$ Rom. Ecclesiae Indulgentiae 40 Dierum pro ijs, qvi visitaverint Ecclesiam Claro-Montanam qvolibet Festo Xristi Domini et Bmae M: V: et iis qvi pro hacce Ecclesia et Monasterio Elemosynam dederint, perpetuis temporibus concessae. — **2.** *W* Summarium Indultorum, Indulgentiarum etc. Ecclesiae Clari Montis Częstochoviensis servientium, *oznaczonem* Litt. F., *sporządzonem ok. r. 1817 a zachowanem w czterech egzemplarzach, z których jeden jest odpisem autoryzowanym, na pierwszem miejscu pod* A. 1442. Cracoviae die Lunae 12$^{a}$ Novembris. Zbignei Episcopi Cracoviensis Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis, Christi Fidelibus Ecclesiam Clari Montis Częstochoviensis diebus Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Resurrectionis, Ascensionis, Corporis Christi, Pentecostes, nec non in Nativitatis, Assumptionis, Annuntiationis, Visitationis, Purificationis, Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae, Sancti Stanislai, Nativitatis Sancti Ioannis Baptistae, Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, Dedicationis Ecclesiae, Omnium Sanctorum et per Ipsarum Octavas devote visitantibus 40 dierum perpetuis temporibus de injunctis eis poenitentiis relaxationis impartiens Indultum. — **3.** *(X. E. Hawelski) Wiadomość historyczna o starożytnym obrazie Boga-Bodzicy Maryi na Jasnéj Górze przy Częstochowie. W Drukarni Częstochowskiéj 1856, str. 22 pod* 1. R. 1442 d. 12 Listop. Przywiléj Zbigniewa Kardynała i Biskupa Krakowskiego wszystkim obojéj płci, którzyby w kościele Jasnéj Góry w uroczystości Zbawiciela, N. Matki i znaczniejsze święta przepisane warunki dopełnili, pozwalający Odpustu lat 40 wiecznymi czasy.

Sbigneus Dei et apostolice Sedis gracia episcopus Cracouiensis,|in sancte Romane Ecclesie presbiterum cardinalem assumptus[1], universis cristifidelibus presentes litteras|inspecturis salutem in Domino sempiternam. Splendor paterne glorie[2], qui sua ineffabili claritate mundum|illuminat universum, pia vota fidelium de clementissima ipsius maiestate sperancium tunc precipue benigno favore prosequitur, cum devota ipsorum humilitas Sanctorum precibus et meritis adiuvatur. Cupientes igitur, ut monasterium Czastochouiense sub titulo Sancte Marie Virginis ordinis sancti Pauli primi heremite nostre Cracouiensis diocesis

**124.** [1] *Jako kardynał kapłan świętego Kościoła rzymskiego rozumie się kreacji bazylejskiej, albowiem promocji kardynalskiej, udzielonej sobie na soborze florenckim przez papieża Eugenjusza IV, jeszcze nie przyjął (czyt. mego Mistrza Jakóba z Paradyża T. I [w Krakowie 1900] 164 i nn.).*

[2] *Żyd. I 3.*

congruis honoribus frequentetur, et ut cristifideles causa devocionis eo libencius ad illud confluant, quo ex hoc ibidem celestis dono gracie conspexerint se uberius largiusque refectos, de misericordia Omnipotentis Dei beatorumque Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus vere penitentibus duntaxat, qui in Nativitatis, Circumcisionis, Epiphanie, Resurreccionis, Ascensionis, Corporis Domini nostri Ihesu Cristi ac Penthecostes, necnon in Nativitatis, Assumpcionis, Annuncciacionis, Visitacionis, Purificacionis, Concepcionis eiusdem Beate Marie Virginis, ac sancti Stanislai, Nativitatis sancti Johannis Baptiste et prefatorum beatorum Petri et Pauli apostolorum ac in Dedicatione ipsius monasterii et in celebritate Omnium Sanctorum, et per ipsarum Nativitatis, Circumcisionis, Epifanie, Resurreccionis, Ascensionis, Corporis Domini nostri Ihesu Cristi et Penthecostes, ac Nativitatis, Assumpcionis, Visitacionis Sancte Marie et sancti Stanislai, Nativitatis sancti Johannis Baptiste et beatorum Petri et Pauli apostolorum festivitatum octavas prefatum monasterium Czanstochouiense devote visitaverint, aut pro eodem monasterio et eius fabrica, ornamentis, libris necessariis, fratribus quoque in eodem monasterio degentibus elemosinas suas dederint, aut manus quoquomodo porrexerint adiutrices, auctoritate sacri Basiliensis concilii nobis super hoc specialiter concessa [quinque annos][a] indulgenciarum ad viginti duntaxat annos, auctoritate vero nostra ordinaria quadraginta dies perpetuis temporibus duraturas impartimur, et de iniunctis eis penitenciis misericorditer in Domino relaxamus. Datum Cracouie, die lune duodecima mensis novembris anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo secundo.

## Nr 125.

*W Wiślicy 9 kwietnia 1443.*

*Piotr z Wyszmontowa sędzia i Jan ze Słabuszowic podsędek ziemi sandomierskiej zaświadczają, iż szlachetny Jakób dziedzic Podłęża sprzedał całą swoją połowę wsi tej Podłęża, jaką posiadał, szlachetnemu Janowi synowi Bernarda niegdyś Chełmiec dziedzicowi za trzysta grzywien półgroszków.*

***Oryg.*** *pergam. 26·3 × 12, zakładka 1·5, cienki, z obu stron biały, poplamiony i wygryziony przez myszy zwłaszcza na górnym marginesie. — Pismo to samo, co w akcie poprzednim, dotyczącym Podłęża z 19 kwietnia 1442 (ob. wyżej Nr 122 str. 224[5]), kilka miejsc w tekście jak i na obu marginesach popodkreślano ołówkiem dzisiejszym i dopisano datę 1443 na lewym marginesie u dołu, jak i na złożeniu wierzchniem. — Z pieczęci brak pierwszej, z drugiej wykruszonej zachowała się część dolna wraz z tarczą z h. Gryf; oba paski pergaminowe, z których pierwszy, trzymający się luźnie w nacięciu, nadgryziony jest dobrze przez myszy, są wycięte z współczesnego dokumentu. — Na odwrociu: zapiski a) na złożeniu wierzchniem z wieku XVI tą samą ręką, co i na poprzednim akcie podlęskim:* ven[di]cionis littera medietatis ville podlaze per nobilem Jacobum heredem de podlaze nobili Joanni de chlewycze; *b) pod tem ręką z wieku XVII:* 1443 Post Judica; *c) na złożeniu spodniem ręką z wieku XVIII:* Literae Venditionis Podłęzę, *a wyżej całkiem zatarte jakoby* Superest; *d) na złożeniu wierzchniem sygnatura nowsza* 8).

*Uw. Dalsze losy Podłęża ob. niżej Nr 128.*

Nos Petrus d[e][a] Weschmuthow[b] iudex et Johannes de Slawossowicze subiudex terre Sandomiriensis | generales significamus tam presentibus quam

**124.** [a] *miejsce to jest wyrazurowane, ale znać w niem doskonale pod światło obydwa te wyrazy Oryg.; już były one wyrazurowane z końcem wieku XVIgo, albowiem Kop. już ich wcale nie uwzględnia*

**125.** [a] *niewidoczne pod plamą* [b] *sic, bo ręką tego samego pisarza, co poprzedni akt wiśliski, dotyczący Podłęża*

futuris, [qu]ᶜibus expedit universis: Quomodo nobilis Jacobus heres|de Podlanze coram iudicio terrestri compar[end]ᶜo personaliter, sanus mente pariter et corpore existens|recognovit vendidisse medietatem ville dicte Podlanze totam quam habuit cum omni iure et dominio, cum omnibus *i t. d. jak w takimże akcie wiślickim z 19 kwietnia 1442 (ob. wyżej str. 225 ww. 23/26) aż do* nominibus, uti solus habuit, nichil iuris et dominii in eadem medietate ville Podlanze penittus excipiendo, nobili Johanni filio Bernardi condam de Chelmcze heredi, pro trecentis marcis *i t. d. jak w akcie powyższym aż do* computando, resignavit perpetualiter et ewiterne. Quam medietatem ville Podlanze idem Johannes poterit tenere *i t. d. jak tamże aż do* expedire; et debet ipsum intercedere pro eadem medietate ville Podlanze a qualibet persona iuxta iurisformam. Harum quibus in testimonium litterarum sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum Wyslicie, feria tercia proxima post dominicam Judica anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio. Presentibus hiis dominis Petro de Zborow, Johanne de Byechow[1], Pelka de Sroczkow, Paulo de Mlodzowy, Andrea de Myethel[2], Nicolao de Skotthniki, ac aliis multis fidedignis.

## Nr 126.

*W Krakowie 6 marca 1445.*

*Andrzej Myszka scholastyk gnieźnieński i kanonik krakowski, Zbigniewa biskupa krakowskiego wikarjusz generalny, Dersław z Borzynowa archidiakon, Jabób z Zaborowa kanonik krakowski i Jakób z Żórawic rektor kościoła na Skałce św. Stanisława na Kazimierzu dekretów doktorowie, sędziowie polubowni w sporze między Mikołajem rektorem kościoła parafjalnego w Sławoszowie i zarazem altarystą św. Krzyża na Skałce u św. Stanisława na Kazimierzu a rajcami kazimierskimi o tenże ołtarz św. Krzyża orzekają: 1° mimo zarzutów panów rajców Mikołaj ma nadal posiadać kanonicznie wspomniany ołtarz chociaż ma inne beneficjum, mianowicie kościół parafjalny w Sławoszowie, na przyszłość jednak przywilej fundacyjny tegoż ołtarza pozostaje w mocy względem innych altarystów; 2° co się tyczy czynszów tego ołtarza, nabytych i nabywanych przez panów rajców, zbierać i podnosić je mają altarysta Mikołaj i następcy jego; 3° w razie zwolnienia się od czynszu jak i jego nabycia przez innych panowie rajcy mają zawezwać altarystę Mikołaja lub jego następców i za wiedzą oraz wolą tegoż altarysty lub jego następców ten czynsz kupić; 4° altarysta Mikołaj winien się postarać o sporządzenie odpisu przywileju fundacyjnego tegoż ołtarza św. Krzyża, wydanego przez wielebnego Zbigniewa biskupa krakowskiego za sprawą panów rajców (w Krakowie d. 16 kwietnia r. 1436 ob. wyżej Nr 108 str. 201/3), i to pod karą stu grzywien polskich, z których połowa przypadnie sędziom polubownym a druga panom rajcom; altarysta Mikołaj będzie mógł sobie wybrać i zachować u siebie albo nowy ten przywilej albo też stary, a drugi doręczy pa-*

**125.** ᶜ *na dziurce*

**125.** [1] *Biechow wś paraf. na drodze z Korczyna do Pacanowa, za czasów Długosza dziedzina Jastrzębców z Rytwian i Biechowskich h. Powała (Lib. Benef. II 453).*

[2] *Mietel wś w paraf. stopnickiej na drodze ze Stopnicy do Pacanowa, „Metel" za czasów Długosza dziedzina rodu Trzasków i Ogonów (l. c. 441).*

*nom rajcom jako patronom tegoż ołtarza; 5° obydwie strony mają żyć odtąd w zgodzie, prawo interpretacji tego wyroku zastrzegają sobie sędziowie przed upływem jednego roku; 6° strona, która nie zachowa tego wyroku, płaci za karę sto grzywien, przypadające po połowie sędziom polubownym i stronie przestrzegającej ten wyrok.*

***Oryg.*** *pergam. w skarbcu konwentu paulińskiego na Skałce w Krakowie 54—54·5 × 51, zakładka 6·1 poplamiony, na zagięciach nieco popękany i wytarty. Inicjał niemal wzdłuż całego tekstu, inwokacja wraz z* Nos *większemi literami. Pismo jednej ręki, w którem druga znacznie późniejsza w kilku miejscach niektóre wyrazy skrócone rozwiązywała; dość liczne a zupełnie dowolne kreskowania ponad wyrazami, których celu nie można się dopatrzyć, zdaje się być bliskoczesne. Znak notarjuszowski wyobraża krzyż 8·7 × 8, którego dwulinijne ramiona są ujęte w takież figury nakształt serca, stojący na podstawie z trzech stopni, w środkowym z nich wypisane:* P. de G. *Pieczęci, a było ich cztery, brak, zwisały one na paskach pergaminowych, których szczątki pozostały w dwu pierwszych (od strony lewej) nacięciach. — Na odwrociu: zapiski a) na złożeniu dzisiaj spodniem z wieku XVI:* Super altare Crucis; *b) na złożeniu wierzchniem z drugiej połowy wieku XVII:* Inter Altaristam Sanctae Crucis in Rupella S. Stanislai, et Ciues Casimirienses ratione ejusdem Altaris S^ae^ Crucis Compromissum, per Capitulum *(sic, co nie odpowiada prawdzie)* Cracouię roboratum Seu Pacificatio. 1445 d. 6ta Mensis Martij Cracouiae; *tutaj sygnatura z wieku XVIII:* N. 20 *atoli już przekreślone,* N° 4^to^ *i* 5^to^ *i obydwie te liczby znowu przekreślone a wypisane* N° 5to.

***Reg.*** *W summarjuszach dokumentów tegoż konwentu, w 1ym pod nrem* 4, *w 2 pod nrem zrazu* 4 *poprawionym na* 5 Privilegium in Pargameno Sigillum abruptum, a venerabili Capitulo Cracoviensi. Pacificationis. S. Crucis Datum Cracoviae Ao Dni 1445 d. 6. Mensis Martij sub Nro 20.

***Uw.*** *W myśl nakazu tegoż sądu polubownego altarysta Mikołaj kazał sporządzić duplikat erekcji biskupiej tegoż ołtarza św. Krzyża z 16. IV. 1436, który oddał rajcom kazimierskim (ob. wyżej Nr 108 na str. 201 ww. 42 i nn. oraz na str. 202 w* ***Uw.****).*

In nomine Domini amen. Nos Andreas Miska scolasticus Gneznensis et canonicus Cracowiensis, necnon reverendi in Christo patris et domini domini Sbignei episcopi Cracowiensis vicarius|in spiritualibus generalis[1], Derslaus de Borzinow archidiaconus, Jacobus de Zaborow canonicus Cracowiences[2] et Jacobus de Zorawicze rector ecclesie in Rupella sancti Stanislai in Kazimiria decretorum|doctores[3], arbitri, arbitratores et amicabiles compositores per partes infrascriptas concorditer nomitati, ellecti et assumpti universis et singulis tenore

**126.** [1] *Światły i zasłużony ten prałat obu pierwszych kościołów w Polsce, Andrzej Myszka z Nieprześni (koło Bochni w parafji obecnie sobolowskiej), h. Gryf, musiał się jeszcze w roku następnym zająć ponownie plebanem słaboszowskim Mikołajem a zarazem altarystą skałeckim: uchwałą kapituły krakowskiej z 28 lipca 1446, w myśl nakazu biskupa Zbigniewa Oleśnickiego, kapłan ten z Kazimierza, oskarżony o czyn szpetny i gorszący, dopuścić się miał gwałtu na pannie, oddany został temuż prałatowi jako wikarjuszowi in spiritualibus generalnemu do ukarania (Acta capit. Crac. wyd. B. Ulanowski w Archiwum Komisji Histor. T. VI [1891] 5 nr 12). Jest to ostatnia wzmianka o Andrzeju Myszce, który w tymże r. zmarł podobno w Gnieźnie (ks. Jan Korytkowski, Prałaci i kanonicy gnieźnieńscy T. III 61/65).*

[2] *O obu tych mistrzach, kolegjatach wydziału prawnego w Uniwersytecie Krakowskim a następnie kanonikach katedralnych czyt. mego Mistrza Jakóba z Paradyża (wedle indeksu).*

[3] *Mistrz Jakób Parkosz z Żórawic (w par. Obrazów koło Sandomierza) h. Godziemba doktor dekretów plebanem skałeckim na Kazimierzu był już z początkiem (3. II) 1425 (A. Z. Helcel, Starod. prawa polskiego pomniki T. II 293 nr 2006) aż do końca życia, rektor Uniwersytetu Krakowskiego kilka (cztero)krotnie od wiosny 1439 do jesieni r. 1441 z wyjątkiem latowego semestru 1440, wreszcie kanonik krakowski, umarł ok. r. 1455 (czyt. o nim mego Mistrza Jakóba z Paradyża T. I 271/3).*

presencium significamus: Quomodo inter honorabilem dominum | Nicolaum rectorem ecclesie parochialis in Slawoschewo[4] et altaristam sancte Crucis in Rupella sancti Stanislai in Kazimiria ab una, ac providos viros Andream Scholtysch in Kazimiria, Stanistaum Zywczak in Stradomya proconsules, Przeczlaum Nicolaum Friow, Johannem Glathky, Nicolaum Hermam, Nicolaum Lyssek, Sigismundum Cantrificem, Jacobum Scholtisch, Nicolaum Czipsar, Stanislaum Swyeboda, Swanthoslaum Nyewczalo, Johannem Zunthak, Petrum Textorem, Paulum Carnificem, Casperum Faretarium, Vincentium Thrilnyk, Stephanum Roza, Nicolaum Lossek ac alios omnes consules Kazimirienses antiquos et iuvenes partibus ex altera, de et super altari[a] sancte Crucis in Rupella sancti Stanislai in Kazimiria sito orta extitit materia questionis, tandem partes predicte, volentes ut dicebant hincinde parcere[a] litibus, expensis, fatigis, sumptibus et impensis ac in amore caritatis mutue permanere cupientes, super omnibus et singulis litibus, displicenciis, iniuriis, rancoribus, simultatibus, odiis, dissensionibus et earum amfractibus ac aliis emergentibus, incidentibus, dependentibus inter predictas partes quomodolibet suscitatis et exortis, et generaliter super omnibus et singulis aliis, que dicte partes occasione predicti altaris sibi invicem possent et deberent opponere, dicere vel facere, de alto et basso, simpliciter ac in totum, ipsorum unanimi et expressa voluntate compromiserunt in nos tamquam arbitros presentes, et compromissum huiusmodi sponte suscipientes omnes et quemlibet nostrum in solidum arbitratores et amicabiles compositores ac laudatores et communes amicos, dantes et concedentes nobis arbitris, arbitratoribus, laudatoribus et amicabilibus compositoribus ac communibus amicis omnibus et nostrum cuilibet plenam, omnimodam, liberam et expeditam facultatem, quatenus possimus et valeamus super premissis et quolibet premissorum ac aliis omnibus et singulis supradictis summarie et de plano predictis partibus, presentibus vel absentibus vel una parte presente et altera absente, ac ipsis partibus vel earum altera vocata vel non vocata, die feriata vel non feriata, stando, sedendo, in scriptis vel vive vocis oraculo, quandocumque vel quocumque tempore, ubicumque vel qualitercumque nobis placuerit, semel vel pluries ac eciam tociens quociens nobis videbitur expedire, iuris ordine vel solempnitate et terminis necessariis servatis vel non servatis seu ommissis, inter partes predictas iuxta Deum et iusticiam, visis et diligenter auditis utriusque partis iuribus, proposicionibus et responsionibus, audire, examinare, terminare, mandare et diffinire arbitrando, laudando, ordinando, transsigendo[b], componendo et alias quomodolibet faciendo, prout nobis arbitris, arbitratoribus, laudatoribus et amicabilibus compositoribus placuerit, ac melius et utilius videbitur expedire; promittentes insuper dicte partes compromissum huiusmodi nullo umquam tempore quovis ingenio aut colore, tacite vel expresse revocare vel ab eodem recedere sub pena centum florenorum Hungaricalium, media parte nobis arbitris et alia media parti predictum compromissum tenenti et iuxta ipsum stanti, per partem revocantem et ab ipso compromisso recedentem irressimibiliter persolvendorum;

**126.** [a—a] *na zagięciu wyrazy dobrze starte, ledwie widoczne* [b] *napisane drugie* s *długie jak* f *a więc raczej* transfigendo *aniżeli* transsigendo, *co jednak nie daje sensu*

**126.** [4] *Słaboszów a pierwotnie Sławoszów, u Długosza jedna i druga nazwa z przewagą już późniejszej (Lib. Benef. II 74/6), parafja nad Nidzicą przy drodze z Miechowa do Działoszyc, w diec. obecnie kieleckiej.*

qua quidem pena soluta vel non soluta ipsum compromissum nichilominus in suo robore debet permanere, ac huiusmodi compromissi revocacione non obstante nos arbitri, arbitratores et amicabiles compositores possumus et debemus procedere ad pronuncciacionem, ordinacionem, diffinicionem, preceptum et composicionem arbitrariam, iuxta quod nobis melius videbitur expedire. Quodsi super omnibus et singulis capitulis, articulis et intencionibus per predictas partes proponendis et deducendis ac propositis et deductis necnon in premissis et circa premissa occurentibus nos arbitri, arbitratores, laudatores et amicabiles compositores bene deliberare et salubriter pronuncciare uno die non poterimus, saltem super parte dictorum capitulorum pronuncciacione facta ad deliberandum et pronuncciandum super aliis articulis residuis competentem terminum recipere, et eundem terminum ipsis partibus prefigere et assignare, necnon si opus fuerit ad interpretandum et declarandum nostram arbitralem sentenciam nobis plenum posse reservamus, promittentes dicte partes per solempnem stipulacionem, in manibus notarii infrascripti et facti huiusmodi coram nobis scribe factam, acceptare, recipere et approbare, ac ratum, gratum atque firmum habere nostrum arbitrium, laudum, composicionem, ordinacionem, preceptum et mandatum, ac quicquid super premissis et quolibet premissorum nos arbitri, arbitratores et amicabiles compositores duxerimus faciendum ac alia omnia et singula, que per nos arbitros et communes amicos tam secundum formam huiusmodi compromissi quam aliter facta et dicta seu ordinata, laudata, pronuncciata, sentenciata, precepta et diffinita fuerint super dictis et quolibet predictorum, rata, grata et firma dicte partes tenebunt et habebunt ipsisque parebunt, obedient et acquiescent, atque eisdem in aliquo non contravenient tacite vel expresse, directe vel indirecte, per se vel submissam personam et in nullo contrafacere de iure vel de facto et a premissis ac aliquo premissorum seu a sentencia, pronuncciacione, precepto, laudo, ordinacione vel arbitrio per nos arbitros, arbitratores, laudatores et amicabiles compositores faciendum vel facienda numquam appellare vel provocare verbo vel in scripto, nec super illis vel illorum aliquo recurrere vel recursum habere ad arbitrium boni viri; renuncciantes dicti compromittentes voluntarie et expresse ipsorum nominibus omnibus et singulis iuribus, excepcionibus et legibus canonicis et civilibus concedentibus et permittentibus, quod in tali recursus haberi possit et valeat ad arbitrium boni viri, necnon quibusvis auxiliis iuris vel facti ipsis quocumque modo competentibus, que contra premissa facere possent quomodolibet vel venire. Quibus, sic ut premittitur, factis dicte partes, concorditer huiusmodi compromisso et clausulis capitulisque in eodem contentis constanter inherentes, dictas lites, questiones, differencias, discordias et dissensiones quaslibet fine debito ac amicabiliter per nostram sentenciam seu laudum terminare et radicitus evellere funditusque extingwere inter ipsos debita cum instancia petiverunt et supplicarunt. Tandem nos arbitri, arbitratores et amicabiles compositores supradicti, potestate huiusmodi compromissi in nos assumpta et cepta, volentes omnes lites, differencias, dissensiones et discordias inter ipsas partes, ut premittitur, quomodolibet occasione dicti altaris exortas, motas et suscitatas fine amicabili et caritativo terminare et radicitus evellere, auditisque ipsarum parcium propositis et responsis, visisque omnibus et singulis iuribus, litteris, privilegiis et munimentis, quibus prefate partes uti et se iuvare voluerunt, coram nobis in medium exhibitis et

productis, ipsisque primitus[c] hincinde exacte mascicatis, revolutis, recensitis ac equa librata consideracione discussis, animique deliberacione matura inter nos prehabita, ad nostram in huiusmodi negocio et causa ferendam et verbotenus pronuncciandam arbitralem sentenciam procedendum duximus et processimus, ipsamque per ea, que vidimus et cognovimus ac de presenti videmus et cognoscimus, instantibus et petentibus dictis partibus principalibus tulimus, pronuncciavimus et promulgavimus, ferimusque et promulgamus in hec verba:

(1) In primis itaque pronuncciavimus, diximus, laudavimus et arbritrati sumus, prout et pronuncciamus, dicimus, laudamus et arbitramur, quod[d] non obstantibus obieccionibus predictorum dominorum consulum civitatis Kazimiriensis ipsi domino Nicolao altariste super dimittendo per eum dicto altari obstante alio beneficio, videlicet ecclesia parochiali in Slawoschow quam possidet, factis, ipsum dominum Nicolaum altaristam huiusmodi suum altare libere et canonice possidendum et tenendum debere et habere, privilegio tamen fundacionis altaris huiusmodi quoad alios altaristas in futurum vaccacione occurrente in suo robore duraturo; et quoad huiusmodi obieccionem ipsum dominum Nicolaum ab impeticione et instancia predictorum dominorum consulum absolvimus. (2) Item pronuncciavimus, laudavimus et arbitrati sumus, prout et pronuncciamus, laudamus et arbitramur, quod prefatus dominus altarista et sui successores pro tempore census altaris predicti sancte Crucis, qui nunc sunt, per ipsos dominos consules comparati et in futurum per eos aut eorum successores necessitate urgente comparabuntur, suis laboribus, fatigis et impensis reportent, colligent et levabunt, et non consules civitatis Kazimiriensis. (3) Item pronuncciavimus, diximus, laudavimus et arbitrati sumus, prout et pronuncciamus, dicimus, laudamus et arbitramur, ut cum contigerit censuales altaris predicti se a solucione censuum huiusmodi ipsi altari et altariste debitorum exonerare, et ipsi domini consules census consimiles in aliis censitis ordinare seu comparare voluerint, quod tunc ipsi domini consules predictum dominum Nicolaum altaristam et altaristas alios pro tempore debent et tenebuntur ad hoc advocare, ac de scitu et voluntate ipsius domini Nicolai altariste et altaristarum pro tempore census huiusmodi emere et comparare, dolo et fraude quibusvis cessantibus, ad quos censitos[e] pro eisdem censibus ipse dominus Nicolaus et altariste pro tempore existentes sic certificati de solucione eis fienda respectum habebunt. (4) Item pronuncciavimus, laudavimus et arbitrati sumus ac pronuncciamus, laudamus et arbitramur, quod dominus Nicolaus altarista memoratus procurabit fieri et scribi unum aliud privilegium fundacionis altaris predicti sancte Crucis de verbo ad verbum sub eadem forma verborum privilegii reverendi in Christo patris et domini domini Sbignei episcopi Cracowiensis per ipsos dominos consules expeditum, quod coram nobis est productum infra hinc ad festum sancti Johannis Baptiste proxime venturum et hoc sub pena centum marcarum monete et numeri Polonicalium, casu, quo huiusmodi privilegium non expediverit, nobis arbitris medietatem et aliam medietatem predictis dominis consulibus solvendarum; quo privilegio per ipsum expedito ipse dominus Nicolaus habebit opcionem huiusmodi nowm privilegium vel antiquum penes se pro robore altaris reservare et tenere, et aliud ad manus ipsorum dominorum consulum tradere utpote

**126.** [c] prinitus *Oryg.* [d] *drugą późniejszą ręką wyraz, pierwotnie napisany w skróceniu, wypisany w całości* [e] censitas *Oryg.*

patronorum dicti altaris iuxta eorum arbitrium et voluntatem conservandum et tenendum. (5) Item pronuncciavimus, diximus, laudavimus et arbitrati sumus, prout et pronuncciamus, dicimus, laudamus et arbitramur, ut ipse predicte partes sint amodo et inantea amici et sibi iram hincinde de corde remittant. Reservamus quoque nobis aut maiori parti nostrum hanc nostram sentenciam arbitralem seu pronuncciacionem interpretandi et declarandi in toto vel in parte, prout nobis visum fuerit, ad unius anni decursum potestatem. (6) Item pronuncciamus, dicimus, arbitramur et diffinimus, quod hanc nostram arbitralem sentenciam dicte parte(s)[f] in omnibus suis punctis, clausulis et capitulis emologare, approbare, amplecti et perpetuo servare debeant et teneantur sub pena centum marcarum predicta, nobis arbitris pro media parte ipsius et pro media parte parti huiusmodi nostram pronuncciacionem seu laudum servanti per partem contravenientem solvendarum. Qua quidem sententia per nos arbitros pronuncciata supradicte partes predicta omnia et singula facienda et benevole exequenda se submiserunt, et grato animo predictam nostram amicabilem pronuncciacionem seu laudum in omnibus suis punctis, capitulis et clausulis susceperunt, approbaverunt, admiserunt, emologarunt et amplexati sunt. In quorum omnium fidem et testimonium premisssorum presentes nostras litteras scribi et per notarium publicum infrascriptum concordieque huiusmodi coram nobis scribam subscribi, nostrorumque sigillorum appensione ad instantem peticionem predictorum dominorum consulum iussimus communiri. Actum et datum Cracowie, die saturni sexta mensis marcii, hora vesperorum vel quasi, in domo venerabilis viri domini Andrea Miska scolastici Gneznensis et canonici Cracowiensis etc. prefati, indiccione octava, sub anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto. Presentibus honorabili et nobilibus viris Thoma plebano in Lapsczicza[5], Stanislao de Grambinicze[6], Nicolao de Knize[7] et Nicolao de Sroczkow[8] heredibus Cracowiensis diocesis, testibus ad premissa.

Et ego Paulus Johannis de Gezewo[9] clericus diocesis Gneznensis, publicus imperiali auctoritate notarius concordieque huiusmodi coram prefatis dominis arbitris scriba, quia predictis compromisso, potestatis dacioni, promissioni, renuncciacioni, sentencie arbitralis pronuncciacioni et pene aliisque omnibus et singulis premissis, dum sic ut premittitur agerentur et fierent, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula premissa sic fieri vidi et audivi, ideo hoc presens publicum instrumentum, composicionem amicabilem in se continens, manu propria scripsi et in hanc publicam formam redegi, signo et nomine meis solitis et conswetis una cum sigillorum predictorum dominorum arbitrorum appensione consignando, rogatus et requisitus in fidem et testimonium premissorum.

**126.** [f] parte *Oryg.*

**126.** [5] *Łapczyca parafja pod Bochnią w stronę Krakowa, patronatu tynieckiego, dzisiaj w diecezji tarnowskiej.*

[6] *Grębienice w parafji Korzkiew na płn. od Krakowa, obecnie (od r. 1925) napowrót w diecezji krakowskiej.*

[7] *Nieodgadnione.*

[8] *Sroczkow w parafji pacanowskiej koło Stopnicy.*

[9] *Jeżewo niewiedzieć, czyto miasteczko naonczas Jeżów, należące do opactwa benedyktyńskiego w Lubiniu, w powiecie i dekanacie brzezińskim, dzisiaj w nowej diecezji łódzkiej, przedtem warszawskiej, czy też wieś w par. białaczowskiej w Opoczyńskiem diec. dzisiaj sandomierskiej.*

## Nr 127.

*W Krakowie 7 marca 1446.*

*Rafał ze Skawiny proboszcz kielecki, kanonik i oficjał generalny krakowski, ogłasza wyrok, pisany przez notarjusza publicznego, w sporze między księdzem Jakóbem rektorem kościoła św. Stanisława na Skałce, którego zastępcą prawnym był mistrz Jan ze Żnina, a Maciejem Tobolicem z Folwarków (pod Krakowem za Kazimierzem), którego zastępował mistrz Stanisław z Grabowa spraw konsystorza krakowskiego zastępca, o zajęcie i zatrzymanie jednej grzywny rocznego czynszu, zapisanej na rzecz kościoła św. Stanisława na Skałce, przez Przecława i Stanisława Świebodów rajców kazimierskich, jako egzekutorów testamentu ś. p. Wojciecha kmiecia z Folwarków, którzy go kupili na ogrodzie z domem zw. na Blechu za Kazimierzem (i kościołem św. Wawrzyńca nad Wisłą) u Macieja sukiennika zw. Sołtyskiem z pieniędzy, pozostałych przez ś. p. Wojciecha i po śmierci jego bratanków i bratanicy Grzegorza, Jana i Doroty w kwocie dwudziestu grzywien, zobowiązując X. plebana kościoła św. Stanisława do odprawienia na każde suchedni jednej mszy za zmarłych pod grozą klątwy w r. 1443: oficjał Rafał ze Skawiny skazuje Macieja Tobolica na zapłacenie tej grzywny X. Jakóbowi i jego kościołowi od czasu powstania sporu wraz z kosztami.*

***Oryg.*** *w Archiwum aktów dawnych miasta Krakowa. Dypl. Nr 231 pergam. 56× 33·5, zakładka 5·2—6, średniej grubości, z obu stron biały, nieco poplamiony. — Inicjał do połowy tekstu, imię i niektóre wyrazy w tekście są wypisane większemi literami. — Pieczęci brak, jakoteż paska pergam. a wraz z nią oderwano całą część zakładki pod nacięciem. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu spodniem z wieku XV różnemi rękami:* Priuilegium super Blech *i* Anno Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo in Consistorio Cracouiensi oblatum die mercurij XXVI mensis Junij; *nieścisłe to jest oznaczenie daty, albowiem we środę było 27 a nie 26 czerwca w r. 1447, w aktach konsystorskich krakowskich niema żadnego o tem zapisku; b) na złożeniu wierzchniem z wieku XVII:* Priuilegium super Blech, *ale przekreślone drugą ręką z wieku XVIII a pod tem:* A° D. 1446, *inną z tegoż wieku:* 1446. Die 7 Mensis Martis Venerabilis Raphaëlis de Skawina Praepositi Kielcensis, Canonici et Officialis Cracoviensis Generalis inter Conventum *(sic)* Repellanum et Executores Testamenti Cmethonis de Folwarki ratione census Unius Marcae super Domo in Blechy siti inscripti Decretum, *poniżej inną ręką* s; *c) sygnatury z w. XVII:* N°. Inuentt., *z w. XVIII:* 1142.

***Reg.*** *W Katalogu Archiwum aktów dawnych miasta Krakowa. I. Dyplomy pergaminowe str. 61 nr 231.*

Raphael de Skawina prepositus Kelciensis, canonicus et officialis Cracouiensis generalis[1], omnibus et singulis, ad quos presentes nostre litere devene-

**127.** [1] *W zastępie wybitnych duchownych krakowskich za czasów biskupa Zbigniewa Oleśnickiego do najbliższych mu należy Rafał ze Skawiny (miasteczka pod Krakowem nad Skawinką, uchodzącą w pobliżu do Wisły powyżej Tyńca z prawego brzegu), Skawińskim czasami zwany: proboszcz kielecki (po 1437 a przed 1440) a krakowski kanonik i oficjał generalny (już przed r. 1440), pod koniec rządów kardynała-biskupa Zbigniewa i jeszcze później, w latach ostatnich swojego życia († 30. IV. 1469) także wikarjusz in spiritualibus generalny, ponadto z łaski benedyktynów tynieckich pleban kościoła św. Mikołaja za murami m. Krakowa, już ostatni przed inkorporacją jego do Uniwersytetu Krakowskiego (w r. 1462). Chwałę jego głosi w słowach serdecznych zapisek w kalendarzu kapituły krakowskiej, wyjaśniający zarazem wzięcie, jakiem się cieszył u tegoż kardynała-biskupa, którego testamentu wraz z Janem Długoszem był egzekutorem:* corpore meliocris quidem, vir tamen et facundissimus et practicatissimus, defensor intrepidus, pugil egregius atque iusticie ecclesiasticeque immunitatis, pyus

rint, significamus in publicum: | Quomodo coram nobis constituti personaliter providi viri Przeczlaus et Stanislaus Swyeboda consules in Kazimiria, executores testamenti et nomine executorio olim Alberti cmethonis de Folwarky, villa canonicali seu episcopali[2], huiusmodi | testamentum effectui deducendo ac eidem providendo, unam marcam annui census terren(i) perpetuique super orto et domo dicta Blecha extra Cazimiriam[3], ut adiungebant et asserebant, pro dicti olim Alberti pecuniis apud Mathiam textorem | panni dictum Soltisek, pro dicti olim Alberti olim nepotibus per ipsos executores comparatam et emptam, pro ecclesia sancti Stanislai in Rupella omnibus melioribus via, modo et stilo perpetuis temporibus ascripserunt, dederunt et donacione seu executione irrevocabili legarunt in totum, per dictam ecclesiam et eius rectores pro tempore possiden-

pater et patronus constantissimus, septuagenarius vel ultra ... mortuus *(Monumenta Poloniae Historica T. II [Lwów 1872] 920 i T. VI [Kraków 1893] 676/7; niedokładnie a nawet błędnie w Katalogu biskupów, prałatów i kanoników krakowskich przez ks. Ludwika Łętowskiego T. IV [W Krakowie 1853] 56/7). Pieczętował się h. Doliwa (pieczęcie jego w archiwach krakowskich: Uniwersytetu Jagiell. z r. 1440, 1442 i nn. ob. Codex diplom. Universitatis studii generalis Cracoviensis T. I [Cracoviae 1870] 201, II [Cracoviae 1873] 11, 47 i nn. nr 107, 123 i nn. oraz m. Krakowa z r. 1460, ob. Katalog Archiwum aktów dawnych m. Krakowa T. I 73 nr 270). Z mieszczańskiego przecież wyszedł on rodu, jako syn Michała z Berith, a więc przybysza z Niemiec, wielce zamożnego obywatela Skawiny, który u benedyktynów tynieckich w jesieni (29. IX) 1394 nabył wójtostwo skawińskie za trzysta grzywien groszy praskich (Długosz, Lib. Ben. III 191; w samym akcie kupna tegoż wójtostwa zwany jest on jeszcze* honestus vir Michae, *wszakże z przekręconym nazwiskiem* de Berich, *ob. Kodeks dyplom. klasztoru tynieckiego [we Lwowie 1875] 175; u Długosza i w tymże akcie ma miano przezwiskowe* dictus Pusznik *od zawodu wyrabiania pióropuszów). Na wójtostwie tem pozostają trzej synowie Michała w r. 1445:* venerabilis *nasz Rafał oraz* nobiles et generosi *Mikołaj i Michał (Cod. dipl. Univ. Crac. II 56/7 nr CXXVIII). Obrotnym gospodarzem był sam X. kanonik Rafał, jak się to okazuje z zapisu dóbr jego, bądź własnych (wieś Krzywaczka z Bęczarką w sąsiedztwie Radziszowa), bądź też królewszczyzn dzierżawionych, które przekazał wraz z całym majątkiem swemu bratankowi Janowi ze Skawiny dzierżawcy biskupiego Lipowca w lecie (13. VI) 1468 (Starod. prawa polsk. pomniki T. II 744 nr 3919). Niemniej obrotnym okazał się kanonistą na piastowanym stale przez siebie urzędzie zastępcy biskupa-ordynarjusza w sprawach sądowych i wogóle kościelnych; wyborny znawca prawa kościelnego i obrońca jego nieustraszony, słowem mąż praktyki, ambicji naukowej nie miał i o stopnie naukowe, będąc już szlachcicem, nie dbał, doktoratu dekretów, jaki się mu czasem przyznaje, nie posiadał; nawet i studja uniwersyteckie, jak się zdaje, w starszym już wieku rozpoczął, dopiero w lecie 1422 (Album studiosorum Univ. Cracov. T. I [Cracoviae 1887] 54), mając lat przeszło dwadzieścia, kiedy bowiem umierał liczył około siedemdziesiątki, jeśli nie więcej (w zapisku powyższym kalendarza kapit. krak., gdzie i wiadomość o grobowcu jego w katedrze krakowskiej w stronie południowej, naprzeciw kaplicy św. Jana Chrzciciela, w okolicy pomnika króla Kazimierza W., założyciela miasteczka Skawiny na gruntach tynieckich). Mieszkanie swoje, a zatem i salę konsystorską, miał przy ulicy dzisiaj Kanoniczej, ale wówczas Grodzką zwanej (bo do grodu, na zamek z miasta prowadzącej), w bezpośredniem sąsiedztwie dzisiejszej kamienicy przy ul. Kanoniczej nr 20 (Kod. Małop. T. IV 425/6 nr 145). Datowanie jego według soboru bazylejskiego jako najwyższej władzy w Kościele, zaznaczone w akcie niniejszym, wyłuszczyło się już w Mistrzu Jakóbie z Paradyża T. I 167/8).*

[2] *Folwarki, wieś z trzema folwarkami na przedmieściu Kazimierza pod Krakowem, według Długosza raz w par. św. Jakóba graniczącą z Zakrzowem i Borkiem (Fałęckim) (Lib. Benef. II 209/10, 210/11 i 163), kiedyindziej w par. skałeckiej nad rzeką Wilgą wieś biskupia (III 117 „Folwarky" i 118 „Wolwarfky"), nie istnieje już dzisiaj.*

[3] *Zna Długosz (l. c. III 118) i „Blechy" piękny ogród za murami miasta Kazimierza nad Wisłą, w par. kościoła św. Jakóba za kościołem św. Wawrzyńca, i wspomina o czynszu jednej grzywny, płaconym rocznie na św. Stanisława w maju klasztorowi na Skałce.*

dam et utifruendam, prout melius videbitur expedire, sic tamen quod idcirco ipsa ecclesia seu rector pro tempore existens singulis Quatuor temporibus perpetuis unam missam pro defunctis tenebitur sub pena excommunicacionis peragere et complere, presente venerabili viro domino Jacobo Parcossii dicte ecclesie rectore[4], huiusmodi donacionem suscipiente seque et dictam ecclesiam ad hoc onus submittente, ipsamque nichilominus donacionem et ordinacionem perpetuari et asscribi dicte ecclesie petente anno Domini millesimo[a] quadringentesimo quadragesimo tercio jovis tredecima februarii[b]; successiveque coram nobis auctoritate ordinaria inter prefatum dominum Jacobum Parkossii plebanum ex una, et Mathiam Thobolicz de Folwarky occasione dicte marce et eius pretextu ab alia partibus, orta materia questionis; tandem nos in ipsa causa servare volentes processum iuris dictum Mathiam Thobolicz ad nostri presenciam, ad dicti domini Jacobi plebani instanciam, ad certum terminum competentem nostris cittacionum literis patentibus citari et evocari mandavimus. In quo quidem termino comparuit discretus magister Johannes de Zneyna[5] procurator et nomine procuratorio prefati venerabilis domini Jacobi in Rupella plebani, de cuius mandato ex actis legitime et sufficientissime constitit, prefataque citatione iuxta morem executioni demandata, facta et realiter reproducta, contra prefatum Mathiam petivit verbo sibi et parti sue iusticiam occasione dicte marce legate et donate ministrari, ipsumque Mathiam Thobolicz de cetero et peramplius huiusmodi marcam sibi seu sue parti et ecclesie in Rupella solvi et dari, cogi et compelli; ex adverso provido magistro Stanislao de Grabow[6] causarum consistorii Cracouiensis et dicti Mathie Thobolowicz procuratore, de cuius similiter procuracionis vigore ex ipsis nostris actis constabat ad plenum, sibique terminum ad deliberandum in hiis competentem vel alias copiam prefatorum propositorum dari et decerni instantius petente et postulante; iterum statim prefato magistro Johanne de Zneyna et ipso domino Jacobo, eius principali presente, ipsisque terminum ad scribendum latius prefatam eorum intencionem per nos prefigi et concedi petentibus, quem tunc terminum eisdem ad diem competentem dederimus et prefixerimus. In quo prefatus Johannes magister de Zneyna procurator libellum summarium obtulit petens, narrans aliaque faciens et concludens, sicut in eius peticione, cuius finis inferius est insertus, plenius continetur; ex adverso dicto magistro Stanislao de Grabow procuratore

**127.** [a] *podkreślone niedawno ołówkiem czerwonym* [b] *nieco pomylone, albowiem dzień 13 lutego w r. 1443 przypadał we czwartek, nie we środę; we czwartek dzień 13 lutego przypadał w r. 1444*

**127.** [4] *Ob. wyżej str. 232 przyp. 3.*

[5] *Żnin w stronie północnej Gniezna na Pałukach. Prokurator ten różnych stron przydany ma sobie tytuł mistrza z charakteru swojego urzędu a nie jako stopień naukowy, podobnie jak i jego kolega adwersarz (ob. np. Cod. Univ. Crac. T. I 198 i 199 r. 1440 w dokumencie tegoż X. kanonika oficjała Rafała ze Skawiny).*

[6] *Trudno powiedzieć, z którego Grabowa czy raczej Grabowej, albowiem w reszcie innych dokumentów, poczynając od r. 1437 (Kod. Małop. IV 321 nr 1355), występuje zawsze* de Grabowa *(których to wsi na ówczesnym obszarze diec. krakowskiej jest kilka) prokurator ten konsystorski Stanisław zwany jest mistrzem, jak przeważna część kolegów jego zawodowych, nie w znaczeniu stopnia naukowego, ale dla oznaczenia urzędu jego; plebanem był w Sokolinie koło Wiślicy diec. obecnie kieleckiej (Cod. Univ. Crac. T. II 34 nr CXXI r. 1444); żyje jeszcze w l. 1458/60 (S. Nakielski, Miechovia sive Promptuarium antiquitatum monasterii Miechoviensis [Cracoviae 1634/46] 506 dok. z r. 1458 i w kod. Bibl. Jagiell. Nr 1956 dok. z 22. VII. 1460).*

comparente, huiusmodi libelli et peticionis copiam sibi dari postulante, prout dederamus ad terminum certum ad respondendum eidem. Unde tenor peticionis et conclusionis dicti libelli, pro parte dicti domini plebani oblati, sequitur in hunc modum:

„Quare procurator nomine quo supra procuratorio petit per vos venerabilem dominum iudicem et vestram diffinitivam sentenciam dici, decerni, declarari, pronunciari et diffiniri dictum Albertum de Folwarky testatorem legitimum testamentum fecisse, executoresque predictos Przeczslaum et Swyebodam constituisse et fecisse predictisque Gregorio, Johanni et Dorothee nepotibus suis inter cetera legata viginti marcas communis pecunie sub modo et condicione legasse, et uno ipsorum mortuo reliquos vel reliquum surrogasse et succedere debuisse, omnibus autem mortuis predictas viginti marcas pro ecclesiis legavisse et per eosdem executores ad ecclesias iuxta ipsorum discretionem et arbitrium converti debere, prefatosque executores marcam census annui pro parte dictarum pecuniarum emisse predictisque nepotibus Johanne, Gregorio et Dorothea defunctis predictum censum annuum unius marce et reliquas pecunias, scilicet quinque apud consules et tres cum media aput Przeczslaum predictos depositos pro ecclesia sancti Stanislai predicta apud acta consistorii vestri, domine reverende, dedisse et assignavisse iuxta vim et formam predicti testamenti et voluntatem testatoris, prefatumque Albertum Thobolicz huiusmodi testamentum impedivisse et impedire contra Deum et iusticiam, dictumque censum unius marce et pecunias depositas pro se usurpare velle et usurpare, sibique talia minime licuisse neque licere, predictoque magistro Jacobo et eius ecclesie dictam marcam census annui adiudicare, prefato quoque Alberto Thobolicz parti adverse super dicto censu annuo nichil iuris competere et propter silencium sibi perpetuum imponi et debere imponere, ac ad litis expensas et interesse condempnare debere et condempnare, ad solvendumque predicta compellendum fore et compelli censura ecclesiastica mediante".

Ad quem quidem libellum litis contestacione ad acta nostra et demum ad articulos responsione per prefatum magistrum Stanislaum de Grabowa in certis terminis successive factis, ipsum dominum Jacobum seu ipsius procuratorem ad probandum admisimus, terminos nonnullos ad inducendum probacionum genera dando. Quibus quidem probacionibus postea et successive visis, aliisque ad causam predictam hincinde productis bene dispectis et rimatis, in ipsa causa conclusimus cum ipsis partibus, sentenciamque diffinitivam in hec verba tulimus et promulgavimus: Christi nomine invocato solum Deum pre oculis habentes, per hanc nostram diffinitivam sentenciam in hiis scriptis pronunciamus, dicimus et declaramus olim Albertum de Folwarky testamentum pro[c] Johanne, Dorothea et Gregorio nepotibus suis fecisse in eoque viginti marcas eisdem legasse et reliquisse, ipsisque nepotibus suis decedentibus in easdem viginti marcas executores ipsius Alberti successionem habere debuisse et successisse prefatosque executores, dictis nepotibus sic defunctis, pro huiusmodi viginti marcis certum censum cum domo in Blechi

127. [c] po *Oryg.*

comparasse, huiusmodique censum scilicet unius marce pro ecclesia sancti Stanislai in Rupella apropriasse et dedisse, prefatumque Mathiam Thobolicz eandem marcam in domo occupasse et retinuisse, sibique hec non licuisse. Et ob hoc ad solvendum eandem marcam simul cum retentis a tempore litis ipsi domino Jacobo et eius ecclesie prefate, cui ipsam adiudicamus, condempnandum et cogendum condempnamus et compellimus simul cum expensis. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentes nostras literas sive presens publicum instrumentum, huiusmodi nostram diffinitivam sententiam in se continentes sive continens, per notarium publicum causarum et cause presentis coram nobis scribam infrascriptum scribi et publicari et nostri sigilli appensione iussimus et fecimus communiri. Lecta, lata et in scriptis pronunciata fuit et est hec nostra diffinitiva sentencia per nos Raphaelem de Skawina prepositum Kelciensem, canonicum et officialem Cracouiensem generalem memoratum, Cracouie in domo habitacionis nostre, anno Domini millesimo[a] quadringentesimo quadragesimo sexto, indic(c)ione nona, sacrosancta generali sinodo Basiliensi in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam representante, feliciter durante et presidente, die vero lune septima mensis marcii. Presentibus ibidem circumspectis et honorabilibus viris dominis magistris Nicolao de Costen, Mathia de Poltowsko, Stanislao de Oppol, Petro de Prosschouia procuratoribus, Venceslao Bernardi de Lubranyecz, Venceslao Sdeborii alias Stanislao de Swiradzicze et Mathia Johannis de Myeschewo notariis publicis et coram nobis causarum scribis Cracouiensis, Poznaniensis et Wladislauiensis diocesis testibus ad premissa[7], necnon aliis multis fidelibus seu fidedignis.

**127.** [7] *Otoczenie i kancelarja X. kanonika oficjała Rafała ze Skawiny: a) Prokuratorzy konsystorscy: 1° Mistrz Mikołaj z Kościana (miasta nad Obrą na płd.-zachód od Poznania w stronę granicy śląskiej, naonczas i dzisiaj diec. poznańskiej), stopień uniwersytecki mistrza w sztukach (naukach) wyzwolonych otrzymał z pocz. r. 1439 wraz z Grzegorzem ze Sanoka późniejszym arcybiskupem lwowskim († 1477), po sześciu latach studjów (syn Stanisława, zaimatrykułowany w jesieni 1432, bakałarz w jesieni 1434 ob. Album studios. I 79 i Statuta nec non Liber promotionum philos. ord. in Univ. Jagell. ed. Jos. Muczkowski [Cracoviae 1840) 27 i 31); w r. 1454 przebywa w Rzymie jako prokurator Uniwersytetu Krakow. w sporze jego z plebanem kościoła św. Anny o utrzymanie dwóch wikarjuszów (Cod. Univ. Crac. II 149 i 150). — 2° Maciej z Połtowska nieznany, miejscowości zaś tej nazwy niema dzisiaj w Polsce, jest tylko m. Pultusk nad Narwią w diec. zawsze płockiej, która w akcie niniejszym nie jest wymieniona. — 3° Stanisław z Opola to Stanisław syn Pawła z Opola alias de Ochodze (na Śląsku górnym w Opolskiem w par. Komprachcice koło Opola w stronie płd.-wschodniej diec. wrocławskiej, dzisiaj „Ochotz"), jak się dokładniej wypisał, występując na urzędzie notarjusza publicznego mocą cesarską w m. Krakowie 10. VI. 1440 (Cod. Univ. Crac. I 197 nr 103); w charakterze prokuratora w konsystorzu krakowskim ukazuje się od początków oficjalatu kanonika Rafała ze Skawiny stale nadal, i zostaje nim jeszcze za następnego oficjała Stanisława ze Świradzic 15. III. 1465 (l. c. 201; II 240). — 4° Mistrz Piotr z Proszowic (miasteczka nad Śreniawą w półn.-wschodniej stronie od Krakowa, w diec. dzisiaj kieleckiej), oczywiście mistrz uniwersytecki, graduowany z pocz. r. 1420 (Lib. promot. str. 13), i rychło potem, już w r. 1424, na urzędzie prokuratora w konsystorzu krakowskim (Cod. Univ. Crac. I 146. — b) Notarjusze publiczni i pisarze konsystorscy: 1° Wacław syn Bernarda z Lubrańca (nad Zgłowiączką na Kujawach, wsi jeszcze naonczas, w diec. włocławskiej), raz tylko tutaj występuje pod imieniem Wacława może przez pomyłkę z niedosłyszenia, gdyż poprzednio w aktach tegoż X. kanonika oficjała Rafała ze Skawiny wypisany jest niewątpliwie ten sam raz jako* Rumparthus Bernhardi de Ludbrancz *waz z poniższym Janem z Mniszewa (Cod. Univ. Crac. II 47 i 49 nry 123 i 124 z r. 1444 oba z oryg.), a także, co to samo znaczy* Lamparthus *(Kod. Małop. IV 427 nr 1453 z tegoż r., z kop.); osobistość ta znika zaraz potem, porzuca stan notarjuszowski*

*Niżej z lewej strony znak notarjuszowski na trzech stopniach bez sentencji krzyż równoramienny, kolisty. Obok inną, własną notarjusza ręką:*

Et me Mathia Nicolai de Grodzecz[8] clerico Poznaniensis (diocesis)[d] publico imperiali auctoritate notario, causarumque et cause huiusmodi coram venera-

**127.** [d] *opuszcz. Oryg.*

*i przechodzi w stan świecki: synem tego Lamparta inaczej Rumparta był Jan Godziemba Lubrański, późniejszy biskup poznański († 1520). — 2° Stanisław syn Zdziebora ze Świradzic (pod farą w Kościelcu koło Proszowic niedaleko Krakowa, które jeszcze z końcem w. XVI zwały się Swiradzicami ob. Źródła dziej. T. XIV [Warszawa 1886] 11 r. 1581) czyli jak dzisiaj Sieradzic (w diec. kieleckiej), Świrackim pospolicie zwany: już ojciec jego Zdziebor ze Świradzic szlachcic h. Zabawa świadkuje kilkakrotnie w konsystorzu krakowskim, jak i inna szlachta okoliczna (Kod. Małop. IV 426 nr 1451 i Cod. Univ. Crac. II 37, 38 i 40); syn jego Stanisław zaimatrykułowany w Uniwersytecie Krakowskim w lecie 1445 (Album studios. I 110 i to wraz z dwoma Lubrańskimi synami Bernarda, Mikołajem i Grzegorzem, z których ten drugi stan obrał duchowny: kanonik a nawet prałat wielu katedr i kolegjat, przyczem sekretarz królew. ski i wreszcie podkanclerzy koronny † 1500), odrazu wchodzi na drogę praktyki konsystorskiej, już w latach następnych świadkując w tymże konsystorzu, 4. VII. 1446 (Arch. Kom. Hist. T. V [1889] 104 nr 42), gdzie i sam dziedzic Świradzic, ojciec jego, w tymże charakterze nadal pozostaje (l. c. 105 nr 48: 17. I. 1447); nie przestaje i młody Stanisław świadkować, kiedy już jest archidiakonem uniejowskim i plebanem w Kościelcu wsi swojej parafjalnej w lutym i marcu 1456 (l. c. 131 nr 119 i 120 i str. 132 nr 123), którym to plebanem był jeszcze za czasów, kiedy Długosz pisał księgę beneficjów diecezji krakowskiej (II 165/6), już po śmierci Rafała ze Skawiny, z którego szkoły wyszedł i wziął po nim, kiedy już był od lat kilku kanonikiem krakowskim (przed 7. VIII. 1462 w Arch. Kom. Histor. T. VI 22 nr 98 i nn.; Cod. Univ. Crac. T. II 212), oficjalat z końcem r. 1464, a po jego śmierci i probostwo kieleckie (Cod. Univ. Crac. T. II 238, 246 nr 212); chwilowo nawet wysunął się na wikarjusza in spiritualibus r. 1463 i 1464 (Arch. Kom. Hist. l. c. 25 nr 116 i Cod. Univ. Crac. T. II 236 nr 210); kilkakrotnie administrator diecezji czasu jej wakansu, jeden z egzekutorów testamentu X. Jana Długosza, umarł ok. r. 1495 (Z. A. Helcel, Starod. prawa polsk. pomniki T II nr 4239 i 4437). NB. Miał on młodszego brata Jana, który również wszedł na drogę duchowną, acz nie miał powołania kapłańskiego, został notarjuszem publicznym i pisarzem kurji biskupa krakowskiego a następnie arcybiskupa gnieźnieńskiego Jana Gruszczyńskiego w latach 1464/66 (Acta capitulorum nec non iudiciorum ecclesiasticorum T. I [Monum. medii aevi historica T. XIII. W Krakowie 1894] 449 nr 1962 i T. II [l. c. T. XVI z r. 1901] 246, 250 i 254 nry 601, 608 i 614); i o nim to raczej, a nie o Stanisławie, jest mowa w liście zbolałego Długosza do Rafała ze Skawiny z powodu zbrodni, jakiej się dopuścił stary Zdziebor Świracki, zabijając niewiastę, którą uwiódł syn jego (niepodany imiennie), przez co dobre imię swoje jak i syna swego splamił, wszystkie swoje zasługi dobrego i statecznego swego życia przekreślił, i pewną już prawie nadzieję osiągnięcia urzędu sędziego krakowskiego, na którem go i kardynał Oleśnicki widzieć pragnął, na zawsze utracił* (nec foemina illa, si bene volumus considerare, tali morte digna erat, a filio suo primum ut fragilis seducta, deinde impregnata; poterat bono consilio casum filii alia via rescindere, et se ipsum scelere et erumpna non involvere *w Opp. omn. I [Cracoviae 1887] 621 list niedat. ok. r. 1456). — 3° Maciej syn Jana z Mniszewa, jak się Mi(e)szowo zowie dzisiaj już od wieku XVI (wieś parafjalna nad Wisłą przy ujściu Pilicy, do Mazowsza wówczas zaliczana, w wojew. mazowieckiem a pow. wareckim (ob. Źródła dziej. T. XV [Warszawa 1895] 241 r. 1576), w dziecezji poznańskiej, dzisiaj sandomierskiej; zaimatrykułowany w Uniw. Krakow. w jesieni 1432 wraz z Mikołajem z Kościana (ob. wyżej pod a), został notarjuszem publicznym, który świadczy w konsystorzu krakowskim już 3. IX. 1440 (Archiwum Komisji Histor. T. V w Scriptores rerum Polonic. T. XIII [Kraków 1889] 108 nr 34 i tutaj podany jest on z diec. poznańskiej), następnie 16. XI. ow. r. i w latach następnych (Cod. Univ. Crac. I 201; II 10, 47 i 49 nr 123 i 124).*

**127.** [8] *Grodziec obecnie Grojec, miasteczko na południe od Warszawy, w ziemi czerskiej, diecezji poznańskiej, dzisiaj warszawskiej. Notarjusz ten publiczny i zarazem od lat wielu (już przed r. 1440) pisarz X. kanonika oficjała Rafała ze Skawiny zostaje niezadługo, przed 27. III. 1448, wikarjuszem katedralnym w Krakowie (Kod. Małop. T. IV 481 nr 1501 i str. 527),*

bili viro domino Raphaele de Skawina preposito Kyelciensi, canonico et officiali Cracouiensi generali scriba, qui eiusmodi sentencie pronunciationi, lationi omnibusque aliis et singulis premissis, dum sic agerentur et fierent, una cum prenominatis testibus successive presens fui, eaque omnia et singula premissa sic fieri vidi et audivi et in acta reposui, e quibus presentes litteras sive presens instrumentum manu alius fideliter accopiata confeci in hanc formam publicam redegi, sigillo ipsius domini domini Raphaelis de eius mandato speciali communiri, signum et nomen in signum subscribendo, rogatusque et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

## Nr 128.

*W Wiślicy 15 marca 1447.*

*Piotr z Wyszmontowa sędzia i Mikołaj z Pęchowa podsędek ziemi sandomierskiej zaświadczają o dokonanej przed nimi zamianie wsi Podłęża pod Pińczowem za cztery łany w Wierczycowie i jeden łan z karczmą w Koperni, między Janem wojewodą sandomierskim a Mikołajem przeorem klasztoru pińczowskiego.*

***Oryg.*** *pergam. 26·2 × 12·6, zakładka 2·7, średniej grubości, ten sam co i w dwóch dawniejszych aktach sądowych z dnia 4 lipca 1441 i 19 kwietnia 1442 (ob. wyżej str. 223 Nr 121 i str. 224 Nr 122), poplamiony i w kilku miejscach przeżarty. — Z obu pieczęci, wiszących na paskach pergaminowych jeszcze w r. 1628 (ob.* ***Kop. 1.****), dochowała się pierwsza: okrągła średnicy 25 mm., wyciśnięta w wosku białym, wykruszona po lewej stronie, w otoku nieczytelna a na tarczy h. Janina; z drugiej w nacięciu pozostał caluśki pasek pergaminowy długości 21·7, wycięty z innego współczesnego aktu sądowego, na jego odwrociu czyta się te same nazwiska świadków, jak Piotra ze Zborowa lub Michała ze Szczaworyża, co w obu powyższych aktach wiślickich (l. c.); pierwszy z pasków, na którym wisi pieczęć, nie jest zapisany. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu pierwotnie wierzchniem, następnie po załamaniu go na dwoje spodniem z wieku XVI tą samą ręką, co i w obu powyższych aktach sądowych:* Littera super podlaze Commutacionis cum domino de piandzyczow.. *reszta zatarta, pod koniec tąż ręką* 1447; *b) na złożeniu dzisiaj wierzchniem:* Anno Domini 1653 die 9 Junij oblatum et in Acta officialatus Visliciensis ingrossatum. Martinus Mazurkouic Pierzchała SThD. Canonicus et Officialis Visliciensis mp.; *na złożeniu poprzedniem pod a) ręką wieku XVIII:* Commutatio, *inną tamże zapisek wraz z sygnaturą już zatartą, z której widać pierwszy wyraz* Sub.. *i ostatni* 3tio, *nowszą ręką* 13.

***Kop. 1.*** *W kopjarjuszu pińczowskim z r. 1628 ręką Mikołaja Staszewskiego str. 12—13 (nowej paginacji 21—22) z nagłówkiem rubro:* Joannes de Olesznica et Nicolaus Prior Pinczowiensis bona infrascripta commutant, *a na końcu:* Extat in pergameno cum duobus sigillis sub littera C nigra, *sygnatury tej na odwrociu* ***Oryg.*** *wcale a wcale nie widać, tylko na zakładce z lewej strony jest zamazana czarna a przytem nowsza litera i to w kształcie* A; *poczem zaraz inną, nieco późniejszą ręką:* De granitiebus huius villae cum contiguis vide in eodem libro post causam cum Haeredibus de Łyszoskornie. *Cytacja ta jest mylna, gdyż wytyczenie granic nowych tej wsi przez Zygmunta Ferdynanda margrabiego z Mirowa Myszkowskiego starosty grodzkiego, dziedzica pińczowskiego, z 1 lipca 1620 znajduje się przed aktami sprawy nadmienionej, a mianowicie str. 115—118 (nowej pagin. 123—126). — 2. W księdze zielonej z połowy wieku XVII, w dziale dokumentów konwentu pińczowskiego str. 269/270, z tym samym nagłówkiem co w Kop. 1, bo jest z niej dosłownym odpisem, wyjąwszy parę różnic drobniejszych, zwłaszcza w imionach własnych* de Olesnica, Piandziczowien., Piandziczow dictam Po-

*tudzież altarystą św. Marji Magdaleny w tejże katedrze, pracując nadal w sądzie konsystorskim 1441 i 1450 (Długosz w Lib. Benef. I 260 i II 52; Starod. prawa polsk. pomniki T. VII [Kraków 1885] 496 nry 1434 i 1436), aż wreszcie, nie opuszczając swego pana, został z łaski jego kanonikiem kolegjaty sądeckiej przed r. 1462 (Cod. dipl. Univ. Crac. T. II 212); jako wikarjusz kat. krak. jest podkolektorem grosza św. Piotra w diec. krak. w jesieni 1476 (Vet. Mon. Pol. wyd. Aug. Theiner II 184).*

dłąże, *wreszcie rok w datacji wypisany liczbą* 1447; *późniejsza ręka z wieku XVIII (zdaje się O. Jacentego Pokorskiego) zaznaczyła na marginesie przy początku tekstu:* 2do.

Nos Petrus de Weschmunthow[a] iudex et Nicolaus de Panchow[b 1] subiudex terre Sandomiriensis generales significamus | tenore presencium quibus expedit universis tam presentibus quam futuris, presencium noticiam habituris: Quod magnificus dominus | Johannes de Olyeschnycza pallatinus Sandomiriensis[c 2] ex una, et honorabilis dominus Nicolaus prior cum conventu suo mona|sterii[d] Pyandziczowiensis[e 3] coram iudicio terrestri comparentes personaliter non compulsi, non coacti nec aliqua fraude seducti, sed sani mentibus pariter et corpore existentes, freti salubri consilio suorum amicorum, de bona et libera eorum voluntate fassi sunt et publice recognoverunt inter se fecisse commuttacionem perpetualem talem[f]: Quia prefatus dominus Johannes pallatinus Sandomiriensis villam suam, iacentem prope Pyandzyczow dictam Podlanze[g] cum omni iure et dominio, necnon cum omnibus et singulis utilitatibus, fructibus, redditibus, censibus, agris, campis[d], pratis, pascuis, silwis, borris, mericis, mellificiis, venacionibus, gaiis, rubetis, nemoribus, piscinis, piscariis, fluviis, molendinis, obstaculis, lacubus, aquis et earum decursibus et cum universis pertinenciis, quibuscunque dicantur nominibus, prouti ad dictam villam specta(n)[h]t et pertine(n)[h]t, nichil iuris et dominii in eadem pro se et pro sua legittima posteritate penitus reservando, pro quatuor laneis in Wyerczyczow[i 4] et uno[j] laneo cum thaberna

**128.** [a] Westmutow *Kop. 1 i 2* [b] Pankow *Kop. 1 i 2* [c] Joannes de Olesznica Palatinus Sendomiriensis *Kop. 1 i 2* [d] *brak Kop. 1 i 2* [e] Piądziczouiensi *Kop. 1* [f] Talem talem *Oryg.* [g] Piąndziczow dictam Podłąze *Kop. 1* [h] *brak Oryg. i obie Kop.* [i] Wierczyczow *Kop. 1 i 2* [j] et pro vno *Kop. 1 i 2*

**128.** [1] *Pęchów wieś w parafji Goźlice pow. sandomierskiego; u Długosza „Panchow" i „Pąchow" w tejże parafji, dziedzina Słupeckich h. Rawa i Pąchowskiego h. Grzymała (Lib. Benef. II 336 i 334).*

[2] *Jan z Oleśnicy (wsi parafjalnej koło Stopnicy, w ziemi i prepozyturze wiślickiej diec. krakowskiej, dzisiaj kieleckiej) przydomku Głowacz, brat rodzony biskupa kardynała Zbigniewa: na placu z folwarkiem tegoż wojewody na Stradomiu pod zamkiem krakowskim od strony jego południowej założył biskup kardynał Oleśnicki konwent z kościołem św. Bernardyna nowego zakonu minorytów obserwantów (bernardynów), pierwszy w Polsce (Długosz l. c. III 478).*

[3] *Pierwszy to znany a wedle Długosza, który go znał osobiście, pierwszy wogóle i nadzwyczaj godny i zasłużony przez lat wiele przeor pińczowski Mikołaj z Borzynowa:* vir spectatae virtutis, vitae pudicae et exemplaris, qui annis pluribus monasterium illud administrans, plurimas illi et in vinearum et in pomeriorum plantatione et in muris et in aedificiis praestitit commoditates, et porticus eius ac coemiterium ex muro fabricat *(Lib. Benef. III 131). Długoszowi też samemu zawdzięczało się tę wiadomość, iż Mikołaj Borzymowski był prowincjałem na Jasnej Górze, a jako dobry gospodarz nabył wtedy dla klasztoru od Mikosza z Lgoty (między Jasną Górą a Kłobuckiem) folwark tamże (l. c. 124 i 169 oraz wyżej Nr 93 str. 169); poza tem zamieszczony poniżej akt krakowski Stanisława przeora beszowskiego z 7 lutego 1449 oznajmia, iż Mikołaj ten przeszedł na urząd prowincjała, będąc przeorem pińczowskim (ob. niżej Nr 130 str. 147), i za jego też czasów i niezawodnie staraniem konwent pińczowski zawdzięcza dopełnienie fundacji przez kardynała Zbigniewa w tymże samym roku 1449 (ob. Nr następny 131). — Borzynów lub jak dzisiaj Borzymów, wieś w parafji Oleśnicy (Lib. Benef. II 425).*

[4] *Wierczyców, za czasów Długosza wieś już nieistniejąca, wcielona w obręb miasta Pińczowa ku jego powiększeniu, piękny w niej kościół* tabulatu lapideo quadro fabricata *p. w. NMPanny inkorporował Zbigniew kardynał i biskup krakowski klasztorowi i kościołowi pińczowskiemu, należały do tej niegdyś parafji wsi Wiercicow, Parszywka, i Kowale (Lib. Benef. II 383). — Kopernia w tejże par. pińczowskiej (ob. wyżej str. 192 nr 100 ww. 42/4).*

in Kopor(n)ia[k] prefato domino Nicolao et conventui suo Pyandzyczowiensi[e] similiter cum omni iure et dominio et cum universis pertinenciis, quibuscunque dicantur nominibus, nichil[d] penitus[d] in dictis laneis et thaberna excipiendo, commuttavit[l] et in perpetuum resignavit[m]. Pro qua villa predictus dominus Johannes pallatinus et predictus dominus prior cum conventu suo pro laneis et thaberna debent se mutuo tueri et intercedere a qualibet persona iuxta iurisformam. Harum quibus in testimonium litterarum sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum Wyszlicie[n], feria quarta proxima post dominicam Oculi anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo. Presentibus hiis testibus, nobilibus viris et dominis Dziuissio de Clissow[o], Derslao de Skothniky, Nicolao de ibidem, Petro de Zborow, Stanislao de Chrzanow, Jacobo de Koczina[p 5], et aliis quam pluribus fidedignis etc.

## Nr 129.

*W Szydłowie 30 października 1447.*

*Piotr z Wyszmontowa sędzia i Mikołaj z Pęchowa podsędek ziemi sandomierskiej zaświadczają, iż szlachetna Anna wdowa po Stanisławie sprzedała część swojej dziedziny zwaną Klimaszowską, którą miała w Beszowej, szlachetnemu Piotrowi z Wielkiego Orzelca synowi Piotra ze Strzyżowic za czterdzieści grzywien monety polskiej, i dała mu już na nią intromisję.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *W księdze żółtej str. 49/50 (nowa folj. 25 i vo) z nagłówkiem:* Venditio Certae sortis in Banschowa A. D. 1. 4. 4. 7.

***Reg.*** *W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. wieku XVIII pod* Nrus 23 Venditio Certae Sortis in Bessowa, in Pargameno cum duobus Sigillis utrumque abruptum, per nobilem Annam. Datt in Schydłow Fer: 2 post Fe: SS: Simonis et Iud: Apostolorum AD 1447.

Nos Petrus de Weschmuthow iudex et Nicolaus de Panchow subiudex terrae Sandomiriensis generales significamus universis quibus expedit praesentium per tenorem, praesentibus et futuris: Quomodo ad nostram nostrorumque assessorum accedens personaliter praesentiam nobilis Anna, relicta olim Stanislai de Dmoszcicze[1], non compulsa, non coacta neque aliquo errore circumventa, sed sana mente pariter et corpore existens, usa maturo consilio suorum amicorum, de bona sua voluntate et libera fassa est et publice recognovit vendidisse et perpetualiter resignasse totam portionem haereditatis dictam Klimasz-

**128.** [k] Koporia *Oryg.*, Copernia *Kop. 1 i 2* [l] commutant *Kop. 1 i 2* [m] resignant *Kop. 1 i 2* [n] Wyszliciae *Kop. 1*, Wisliciae *Kop. 2* [o] Denussio de Klissow *Kop. 1 i 2* [p] Kroczna *Kop. 1 i 2*

**128.** [5] *Kliszów lub Klisów wieś w par. Kije niedaleko Nidy, przy drodze z Jędrzejowa do Chmielnika diec. kieleckiej; za czasów Długosza „Klyszow" w tejże parafji kijskiej była dziedziną Dziwisza h. Jelita i trzech Nieczujów (Lib. Benef. I 455). — Skotniki i Zborów ob. wyżej str. 224 Nr 121 przyp. 5 i 6. — Chrzanów wieś w par. biechowskiej pow. stopnickim, która za czasów Długoszą należała do Jana Rytwiańskiego h. Jastrzębiec (l. c. II 454). — Kocina ob. wyżej str. 227 Nr 122 przyp. 5; wśród dziedziców Kociny wymienia Długosz za swoich czasów Jakóba Kocińskiego h. Grabie (l. c. II 413).*

**129.** [1] *Dmosice w par. sulisławickiej a pow. sandomierskim, w stronę Klimontowa ku Wiśle, w diec. obecnie sandomierskiej; za czasów Długosza dziedzina Ostojów (Lib. Benef. II 349: „Dmoszice" i „Dmosczicze").*

chowska, quam habuit in Banszchowa, cum omni iure et dominio[a], cum omnibus et singulis utilitatibus, redditibus, fructibus, censibus, agris, campis, pratis, pascuis, silvis, bor(r)is, mericis, mellificiis, gaiis, rubetis, piscinis, piscariis, fluviis, obstaculis, molendinis, aquis et earum decursibus et cum universis pertinentiis quibuscumque dicantur nominibus, prout sola tenuit, habuit et possedit, nihil iuris et dominii in eadem pro se et pro suis successoribus legitimis penitus reservando, nobili Petro de Magna Orlecz[2], filio Petri de Sztrzezowicze[3] et suae legitimae posteritati pro quadraginta marcis monetae et numeri Polonicalium, videlicet quadraginta octo grossos in quamlibet marcam computando, vendidit et perpetualiter resignavit habendam, tenendam, possidendam, vendendam, commutandam, donandam et ad usus proprios convertendam, uti sibi et suis successoribus legitimis melius et utilius videbitur expedire. Et praedicta Anna ipsum Petrum debet tueri et intercedere a qualibet persona iuxta iurisformam, secundum quod ad quam personam pertinet praescriptio. Et iam sibi coram iure dedit intromissionem in eandem. Harum quibus in testimonium litterarum[b] sigilla nostra praesentibus sunt appensa. Datum in Schidłow[4], feria secunda proxima post festum sanctorum Simonis et Judae apostolorum anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo. Praesentibus his dominis Nicolao de Czyzow, Derslao de Skotniki, Nicolao de ibidem, Sigismundo de Strzałkow, Clemente de ibidem, Nicolao de Parva Roszthlin[c 5], et aliis multis fidedignis.

## Nr 130.

*W Krakowie 7 lutego 1449.*

*Stanisław rektor kościoła parafjalnego i przeor domu konwentualnego zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika w Beszowej z nakazu Zbigniewa biskupa krakowskiego poświadcza, jako w obecności Mikołaja rektora kościoła parafjalnego i przeora prowincjalnego domu pińczowskiego otrzymał z rąk Henryka archidiakona sandomierskiego i kanonika krakowskiego dwieście dziesięć grzywien półgroszków, w ostatecznej wypłacie testamentu ś. p. Wojciecha (Jastrzębca) arcybiskupa gnieźnieńskiego, na rzecz klasztoru beszowskiego.*

**129.** [a] *następuje wyraz jakiś napisany bez sensu Kop.* [b] harum *Kop.* [c] Koszthlin *Kop.*

**129.** [2] *Orzelec Duży lub Wielki w par. dzisiaj Zborówek, naonczas Zborów albo Beszowa Biskupia (ob. wyżej str. 181 Nr 97 przyp. 4), w diec. teraz kieleckiej.*

[3] *Strzyżowice wieś par. koło Opatowa na płd.-zachód w diec. dzisiaj sandomierskiej; za czasów Długosza dziedzina Piotra Strzeżowskiego h. Jastrzębiec i Jana z Oleśnicy h. Dębno (Lib. Benef. II 340).*

[4] *Szydłów miasteczko królewskie w ziemi wiślickiej, na płn. od Stopnicy a w pobliżu Kurozwęk na zachód, w diec. dzisiaj kieleckiej.*

[5] *Czyżów wieś w par. otfinowskiej w ziemi naonczas wiślickiej, w diecezji obecnie tarnowskiej; dziedziną naonczas Ligęzów h. Połukoza (Długosz, Lib. Benef. II 407). — Skotniki ob. wyżej str. 224 Nr 121 przyp. 5, jeśli to nie są Skotniki sandomierskie Bogorjów koło Koprzywnicy (ob. Długosz l. c. II 318, gdzie wśród wielu Bogorjów ze Skotnik jest i Dersław. — Strzałków a teraz Strałków w par. Janina w ziemi naonczas wiślickiej koło Stopnicy w diec. dziś kieleckiej, naonczas dziedzina Ostojów (Długosz l. c. 380 i 460). — Wreszcie „Parva Roszthlin" to, zanikła wieś, dzisiejszy Ruczynów w tejże par. Janina w najbliższem sąsiedztwie Strzałkowa, za czasów Długosza „Ruszlinów" dziedzina rozrodzonych tutaj licznie Ostojów (l. c. II 380), w wieku XVI zowie się „Ruczlynow" (Źródła dziej. wyd. A. Pawiński T. XIV 232 pod r. 1579).*

*Oryg. brak.*

***Kop. 1.*** *Archiwum Kapitulne Kat. Krakow., Archivii ecclesiae cath. Cracov. Pars IX z w. XVII str. 226/7 nr LXV z nagłówkiem:* Prior monasterii Besschouiensis de ducentis decem marcis mediorum grossorum ex testamento Alberti Iastrzembiec Archiepiscopi Gnesnensis Conuentui suo debitis quietat. Cracouiae, Feria sexta post festum Sctae Dorotheae. Anno Domini 1449. — ***2.*** *Tamże Liber. Benef. Długosza t. III w odpisie z wieku XVII Nr* $\frac{101}{113}$ *f. 444 i vo z nagłówkiem:* Prior Monasterij Baschouiensis B. Pauli primi Heremitae de receptis 210 Marcis pro dicto Monasterio per Albertum Iastrzembiecz Archiepiscopum Gnesnensem testamentaliter legatis quietat. 1449; *odpis mniej zmodernizowany, aniżeli poprzedni.*

***Reg.*** *Ks. Ludwika Łętowskiego Katalog biskupów, prałatów i kanoników krakowskich T. III (W Krakowie 1852) 62 z* ***Kop. 1.***

***Uw.*** *Trzynaście lat niespełna od śmierci arcybiskupa fundatora wlokła się sprawa legatu, zostawionego przez niego konwentowi beszowskiemu, a to z powodu chciwości synów po jego bratanku Marcinie z Łubnic wojewodzie łęczyckim, zwłaszcza Dersława z Rytwan (o losach tej fundacji po śmierci prymasa Jastrzębca czyt. wyżej* ***Uw.*** *ad Nr 97 str. 178/9).*

Ego frater Stanislaus rector ecclesiae parochialis et prior domus conventualis in Banschowa[a] Militari ordinis B. Pauli primi heremitae[b], de speciali mandato reverendissimi in Christo patris et d. d. Sbignei Dei gratia episcopi Cracouiensis, meo et conventus mei nominibus Banschouiensis[c] recognosco tenore praesentium universis me recepisse ducentas decem marcas mediorum grossorum pro solutione finali olim testamenti reverendissimi patris d. Alberti Dei gratia archiepiscopi Gnesnensis pro monasterio in Banschowa[d] legatas[e] de manibus venerabilis viri domini Henrici archidiaconi Sandomiriensis, canonici Cracouiensis ecclesiarum[1], in praesentia venerabilis fratris Nicolai rectoris ecclesiae parochialis et prioris provincialis domus Piadziciouiensis[f][2]. De quibus quidem ducentis decem marcis mediorum grossorum suam reverendissimam paternitatem per praesentes quitto. Actum et datum Cracouiae, feria sexta proxima post festum S. Dorotheae. In cuius rei testimonium sigillum meum praesentibus est appensum. Anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo nono.

## Nr 131.

*W Krakowie 8 października 1449.*

*Zbigniew tytułu św. Pryski kardynał, pospolicie zwany krakowskim, po pochwale klasztoru i życia zakonnego jako raju i ogrodu rozkoszy, oznajmia, iż po naradach z kapitułą swoją krakowską i swym bratem rodzonym Janem z Oleśnicy wojewodą sandomierskim erygował i na zakonny zamienił kościół parafjalny p. w. św. Jana apostoła i ewangelisty w mieście Pińczowie, wymu-*

**130.** [a] Besschoua *Kop. 1* [b] eremitae *l. c.* [c] Besschouiensis *l. c.* [d] Besschowa *l. c.* [e] legatis *Kop. 1 i 2* [f] Pinczouiensis *Kop. 1*

**130.** [1] *Henryk z Radomia (a nie z Wieliczki, jak balamuci ks. biskup Łętowski l. c.) archidiakon sandomierski przed 9. X. 1435 (Kod. Małop. IV 306 nr 1321 i str. 325 nr 1339), a tem samem kanonik krakowski (l. c. 452 nr 1479 akt zdziałany w jego domu, znajdującego się „ex opposito curie episcopalis"), był włodarzem biskupa tegoż Zbigniewa, zmarł po 8. X. 1449 ob. niżej wśród świadków Nr 131, a nie już 23. IV. ow. r. (jak się czyta w Mon. Pol. Hist. V 1005 na dole), pochowany w katedrze krakowskiej w kaplicy mansjonarskiej (l. c.), obecnie Najśw. Sakramentu. NB. Datę jego śmierci na ok. r. 1450 sprostowałem już w Mistrzu Jakóbie z Paradyża (II 71 z przyp. 2).*

[2] *To Mikołaj Borzymowski z przcorstwa pińczowskiego wybrany na urząd prowincjała (ob. Nr następny). Widocznie początkowo rezydował w Pińczowie, zanim się przeniósł na Jasną Górę.*

*rowany przez siebie jak i klasztor przy nim zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika pod regułą św. Augustyna w r. 1436, następujące wyznaczając mu uposażenie i dochody: 1° całe uposażenie obu kościołów parafjalnych św. Jana w Pińczowie i PMarji w Wierczycowie, których tytuły z przyzwoleniem kapituły swojej krakowskiej już zniósł, przydziela i wciela za zgodą i wyraźną wolą swojego brata rzeczonego Jana wojewody, który jest jedynym kolatorem i patronem, a mianowicie: a) dziesięcinę w Koporni z wszystkich pól folwarku tegoż wojewody, b) trzy łąki z wskazaniem ich położenia, c) jezioro (sadzawkę) koło łaźni pińczowskiej, d) ogród przy rzece Nidzie, e) dziesięcinę snopową: α) z ról sołtysich we wsi Kowalach, β) we wsi Marzęcinie, γ) w Brześciu z pól folwarczych tegoż wojewody Jana z Oleśnicy i δ) z folwarku tegoż wojewody w Podłężu; f) dwa łany w Wierczycowie, g) sadzawkę za tąż wsią i h) dwie łąki w Diowie, należące zdawna do kościoła w Wierczycowie (czyli plebańskie jak owe dwa łany z sadzawką); 2° dziesięciny snopowe ze stołu biskupiego za zgodą kapituły krakowskiej: a) w Krzyżanowicach wyjąwszy jedynie pola proboszczowskie (t. j. proboszcza tam norbertańskiego), b) w Wełczu z pól kmiecych i sołtysich, wyjąwszy folwark królewski, c) z kmiecych w Koporni, w Kowalach i Paszczurce, chociażby we wszystkich tych wsiach (pod a—b) powstały kiedyś folwarczne na miejscu kmiecych; 3° Podłęże wieś swoją i swego brata dziedziczną na uposażenie fundacji klasztoru pińczowskiego, zastrzegając sobie opiekę nad nim i jego obronę; 4° dokładają przytem obydwaj bracia: a) wolne rybołostwo w rzece Nidzie bez wszelkich zastrzeżeń na całem terytorjum ich dziedziny i b) wolne mlewo wszelkiego zboża we wszystkich młynach ich pińczowskich i innych w dowolnej ilości, z oddaniem należnej młynarzowi miary. Za to wraz z swoim bratem następujące zobowiązania nałożył na klasztor: najpierw 1° modły i nabożeństwa: a) śpiewać mszę żałobną w każdy poniedziałek przez cały rok za dusze obu fundatorów, rodziców ich, przodków i krewnych; b) brać osobną kolektę za tychże fundatorów o odpuszczenie grzechów za ich życia, a po śmierci za ich dusze jakoteż i ich przodków, codziennie w maturze śpiewanej, wyjąwszy niedziele i święta; c) odprawiać dwa aniwersarze w roku po wszystkie czasy, jeden za siebie, a drugi za jego brata Jana wojewody oraz jego żony Anny z Tenczyna w dniu ich śmierci, śpiewając mszę żałobną nazajutrz po odśpiewaniu wilij z dziewięciu lekcjami (t. j. trzech nokturnów); wreszcie d) za nich obu, jako jedynych i pierwszych fundatorów, osobne robić wspomnienia we mszach, modlitwach i błaganiach; następnie 2° zobowiązuje każdorazowego przeora z konwentem do oddawania corocznie wojewodzie Janowi, a jego śmierci synom jego i następcom w linji męskiej na Pińczowie, stacji książęcego prawa, mianowicie ćwiartki wołu, cztery miary owsa, oktuał piwa, jedną kopę chleba i dwanaście kogutów, a na św. Marcina każdego roku jedną baryłkę wina z ich winnicy z dwoma chlebami, a to dla zaznaczenia fundacji, dotacji, prawa patronatu i prezenty, jakie przysługuje męskim potomkom z domu fundatorów, a po ich wygaśnięciu seniorowi całego domu, bezwarunkowo nawet w tym wypadku, kiedyby dobra pińczowskie, t. j. zamek i miasto, w jakikolwiekbądź sposób przeszły do innego domu lub na własność królewską albo książęcą; zastrzega też w końcu 3° prawo prezenty przeora tegoż konwentu wojewodzie Janowi, synom jego i prawowitym następcom, a w braku męskiego potomka seniorowi domu,*

***Oryg.*** *pergam. w Archiwum Głównem w Warszawie (Dypl. IV. 3. 7. 2570) 83·3 × 45·2, zakładka 19·5, gatunku włoskiego, średniej grubości, dobrze zachowany, z lewej strony dwie małe plamki bez uszczerbku tekstu. — Inicjału brak, w zgięciach kilka liter nieczytelnych. — Z trzech niegdyś pieczęci, po drugiej z rzędu pozostała dziurka w pergaminie (kapituły krakowskiej), po trzeciej tylko sznurki jedwabne koloru niebiesko-różowego, zachowała się jedynie pierwsza, biskupa kardynała Zbigniewa Oleśnickiego, wyciśnięta w wosku czerwonym w skorupie ze zwykłego wosku, owalna średnicy 90 mm., na sznurkach jedwabnych koloru ciemno-żółtego, z jednego boku uszkodzona z uszczerbkiem napisu w otoku; przedstawia trzy postacie pod podniebiem gotyckiem o trzech wieżyczkach: w środku św. Stanisław in pontificalibus siedzący na tronie, trzymający w prawej ręce pastorał, po lewej jego stronie św. Wacław w postaci stojącej w czapce książęcej na głowie, po prawej zaś postać stojąca nieznanego świętego lub świętej, u dołu w środku pod podniebiem gotyckiem o trzech wieżyczkach biskup kardynał Oleśnicki w postawie klęczącej, obok z obydwóch stron tarcze z herbem Dębno, nad któremi kapelusze kardynalskie. W otoku:* . . . . . pbri [c]ardinalis et epi cracovien̄. — *Na odwrociu zapiski: a) ręką w. XV:* Anno Domini 1483 die vero lune 24*(?)* mensis Aprilis reposita mediante compulsoria per fratrem Stanislaum de Pyandziczow et per Johannem de We. reproducta.... petit.. t̄it ut in actis, quam dominus cum copiis ex eadem scriptis mandavit auscultari et auscultacione facta copiaque auscultata relicta ad acta. Ipsum originale fratribus de Pyandziczow esse restituendum mandavit presentibus Mathia de Gosczykow et Jacobo Bothurzinski et me Johanne Jacubowsky notariis consistorii Cracouiensis; *b) w. XVI:* Erectio domus Pinczouiensis 1449; *c) w. XVII:* Anno Domini 1653 die 9 Junii praesens privilegium oblatum et in acta officialatus Visliciensis ingrossatum — Pierzchała canonicus et officialis Visliciensis; *d) w. XVII:* Veneris nona Octobris 1654 Cracoviae productum et decretum, ut in actis episcopatus Cracoviensis. *(Opis oryg. i odpis tekstu przez Z. Wdowiszewskiego urzędnika tegoż Archiwum ob. wyżej str. 144 Nr 81 w. 13). NB. Jęszcze przed końcem w. XVIII, za czasów X. Hugona Kołłątaja oryginał miał dwie pieczęcie wiszące (ob. niżej* ***Reg.****); o pieczęciach Zbigniewa Oleśnickiego biskupiej i kardynalskiej czyt. wyżej str. 204 ww. 22 nn. i zaraz poniżej Nr 132).*

***Kop. 1.*** *Z oryginału na miejscu drugiem w kopjarjuszu pińczowskim z r. 1628 ręką Mikołaja Staszewskiego str. 3/12 (nowej paginacji 11/21) z nagłówkiem rubro:* Idem Episcopus Zbigneus Conuentum erigit et bonis certis dotat, *na końcu:* Extat sub signo B rubro; *pisownia zmodernizowana, tekst popodkreślany i na marginesie nadklejonym papierem (z powodu nadpalenia brzegu karty) notaty treściowe dwóch rąk, zwłaszcza starej ręki w wieku XVIII (jak wyżej str. 190 Nr 100 pod* ***Kop. 1.****), prócz tego widać ślady tutaj jeszcze dawniejszych takich notat z w. XVII. — 2. W księdze zielonej z połowy wieku XVII w dziale dokumentów konwentu pińczowskiego str. 262/268 z nagłówkiem:* Idem Episcopus Zbigneus *i t. d., jak w nagłówku* ***Kop. 1****, bo jest z niego wypisany, a z notatą ręką wieku XVIII* 3tio *na marginesie przy inwokacji z tytulacją, bo* 2do *oznaczyła taż ręka akt z 15 marca 1447 (ob. wyżej str. 243/4 Nr 128). — 3. Archiwum Kapitulne Kat. Krakow., Archivii ecclesiae cath. Craccov. Pars IX z w. XVII str. 126/136 nr XXXIV z nagłówkiem:* Monasterium ordinis S. Pauli Primi Eremitae in Pinczow Sbigneus de Olesznica Cardinalis et Episcopus Cracouiensis fundat et erigit circa Ecclesiam Parochialem in ibidem. Cracouiae die 8 Octobris A° 1449; *odpis niezmiernie lichy z Długoszowego Lib. Benef. i jeszcze gorszy od tekstu jego* ***Wyd.*** *— 4. i 5. Na luźnych arkuszach dwie kopje, legalizowane przed r. 1784 (ob.* ***Reg.****). — 6. i 7. Toż ekstrakt z Długoszowego Lib. Benef. i kopja tegoż legalizowana.*

***Wyd.*** *W Długoszowym Lib. Benef. III 134/140 z nagłówkiem:* Privilegium fundationis monasterii Pyandziczoviensis; *jak edycja niniejsza poucza, wyd. to z Lib. Benef. jest bardzo niedbałe, a to jest jedyny dokument pauliński, zamieszczony przez Długosza, bo wyszedł od biskupa kardynała Oleśnickiego.*

***Reg. 1.*** *Długosz l. c. 129/134 i Opp. omn. I 426. — 2. W* Monumenta Conuentus Pienczoviensis *wraz 3. z summarjuszem dokumentów pińczowskich z r. 1784 wymieniony jest ten przywilej fundacyjny z zaznaczeniem, iż posiada dwie pieczęcie wiszące.*

***Uw.*** *Czyt. wyżej* ***Uw.*** *na str. 191 Nr 100, gdzie nadto przy tekście objaśnione są główne miejscowości tutaj zachodzące.*

(I)n nomine sancte et individue Trinitatis amen. Sbigneus divina miseracione tituli sancte Prisce sancte Romane ecclesie presbiter cardinalis Cracouiensis wlgariter nuncupatus, ad perpetuam | rei memoriam. Stupendus ille celestis agricola et etherei pariter et terreni ab inicio temporis plantator paradisi, qui vere fons sapiencie, Verbum Dei a Patre in Patre manens, genitus ab eterno, novissime diebus istis adveniente temporis plenitudine, fabricante Spiritu Sancto in utero Virginis[a] caro | factus exivit homo, ad opus arduum redempcionis generis humani[b] peragendum, quo et ortum[c] plantacionum suarum irrigaret[d] secundum aquis spiritualis gracie et doctrine et exemplar vite celestis hominibus sequendum preberet se ipsum. Verum quia plerumque mortalis vite sollicitudinibus pressus homo, mentis aspectum ab huiusmodi | exemplaris intuitu divertebat[e], verus noster Salomon in salo[f] militantis Ecclesie ortum[g] voluptatis inter ceteros quendam facere dignatus est a procellosis mundi fluctibus elongatum, in quo quiecius et securius vacaretur contemplandis servandisque huiusmodi operibus exemplaris. Hic siquidem ortus[h] est[i] ipsa sancta religio, que muris regularis observancie firmiter[j] undique circumclusa[k] intra se, solo contenta Deo, adornatur abunde novellis plantacionibus filiorum. Enimvero, si paradisus prout sacri[l] pandunt codices, in hoc mundo vite occidue et labentis est, ubi testancius[l] quam in monasterio consistere monstrabitur, ubi prata virencia Scripturarum, ubi preterfluens undositas lacrimarum, quas[m] de purissimis affectibus amor ille divinus eliquat, ubi sunt arbores erectissime chori sanctorum, et nulla est que non multa fructus frondeat et turgeat ubertate. Videas ibi hunc sacris leccionibus intrudentem, illum incumbentem oracionibus, hunc pro suis excessibus lacrimantem, illum ieiunantem, et officia pietatis sibi invicem sancto quodam desiderio invidere; nocte consurgunt media ad confitendum Altissimo, vespere, mane et meridie narrant et annuncciant laudes eius, et omnis eorum sedulitas in orbem rotatur obsequii divini. Hec profecto illa est tellus, in qua illi nascuntur lapides, de quibus in Apokalipsi civitas regis magni constituitur[1]. Hec est illa sublimis mensa, in qua Deus et cibans est et cibus, munerans et munus, offerens et oblatum, conviva et convivium. Hic congeste sunt Omnipotentis Patris familias divicie et divise in singulos, prout singulis congruit ad salutem, quatenus negociarentur ex[n] talento comisso, donec veniet[ń] racionem usure spiritualis[ń] cum omnibus positurus. Et hinc effectum est, ut quia hic mundus in maligno positus est, et in quo non timere, non periclitari impossibile est, habens asperitatem veram, iocunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miserie, spem beatitudinis inanem, ab eo veluti a mari quodam et in prosperis sirenarum blandimento fallente, et in adversis Scille Caribdisque voragine absumente, ad locum illum quietis tanquam ad salutis portum fidus hominibus datur recursus. Hic etenim expanso per orbem universum triplici[o] decepcionis hostis antiquus[ó] insidiatur reciaculo[p], illic ad illudendum ei triplici milites Christi e regione armantur am-

**131.** [a] Virginis utero *Kop. 3 i Wyd.* [b] humani generis *Kop. 3 i Wyd.* [c] et hortum *Kop. 1 i 2,* adortum *Kop. 3,* ad hortum *Wyd.* [d] erigeret *Kop. 3* [e] avertebat *Kop. 1 i 2,* ducebat *Kop. 3* [f] solo *Kop. 1, 2, 4 nn.* [g] hortum *Kop. 1 i 2 i Wyd.* [h] hortus *l. c.* [i] et *Kop. 3* [j] fuerunt *Kop. 3* [k] conclusa *Kop. 1 i 2* [l] sancti *l. c.* [l] testacius *l. c.* [m] quod *Kop. 3 i Wyd.* [n] et *Kop. 3 i Wyd.* [ń–ń] venient rationem spiritualiter *Kop. 3,* veniet rationem spiritualem *Wyd.* [o] triplicis *Kop. 1 i 2* [ó] *brak Wyd.* [p] reticulo *Wyd.*

**131.** [1] Apok. *XXI 19 i 20.*

miniculo[q], quoniam Scriptura teste, quicquid in mundo est, aut concupiscencia carnis est, aut oculorum aut superbia vite[2], ibi omne quod est, aut sanctimonia vite est, aut abdicacio proprietatis aut professio humilitatis. In mundo equidem avaricia, ydolorum servitus quam latissimo sinu omnia invasit; ibi calcatis omnibus, que mundi[r] sunt, ut Christum lucrifaciant, nudam crucem nudi sequntur. In mundo connubia, ut repleant terram a filiis hominum[s] repetuntur; ibi castrati propter celorum regnum castitate et continencia replent celum. In mundo tumor inanis animos ipsum mundum amancium futiliter inflat; ibi perpetue[š] professio obediencie feliciter perdurat. Triplex medius fidius funiculus, qui et difficile rumpitur et animas hominum alto potens est advehere celo. Proinde nos Sbigneus[sz] memoratus sancte Prisce sancte Romane ecclesie presbiter cardinalis, premissis attenciori consideracione libratis, notum esse cupimus omnibus et singulis presentibus et futuris, quod matura et diligenti deliberacione, inter nos primum facta et demum in generalibus capitulis cum venerabilibus fratribus nostris capitulo Cracouiensi et magnifico domino Johanne de Oleschnicza[t] pallatino Sandomiriensi, germano nostro carissimo, reppetita,[u] habitis tractatibus, contemplacione laudis divine et ut uberiori numero animas preciosissimo Sanguine Salvatoris nostri redemptas lucrifaciamus, pro nostro progenitorumque nostrorum atque predecessorum remedio salutari ecclesiam parrochialem sancti Johannis appostoli et ewangeliste in opido Pyandziczow diocesis nostre in regularem erigendam et transferendam duximus, monasteriumque ordinis sancti Pauli primi heremite ad honorem Omnipotentis Dei et sub titulo prefati gloriosissimi appostoli et ewangeliste beati Johannis in ipsa tenore presencium facimus, erigimus, fundamus, instituimus et ordinamus; volentes, ut inibi[v] de cetero sit et vigeat observancia regularis, ita videlicet ut in dicto monasterio, quod una cum ipsius ecclesia murorum edificiis favente Domino nostri expensis construximus[š], fratres, qui in eo pronunc congregati sunt quique[w] pro tempore fuerint in futurum secundum regulam B. Augustini sub titulo et ordine B. Pauli primi heremite, qui quondam[x] primus anachoreticam vitam admiranda[y] sanctitate aggressus, huiuscemodi nomen sortitus est, mores et vitam suam dirigant et componant, et sub proteccione et presidio tanti apostoli et patroni, cui eciam Christus Dominus in cruce pendens Matrem suam Virginem[z] virgini commendavit, continencie professores, castum Regi celorum semper exhibeant famulatum. Et quia et experigencia docente et sacrorum canonum testimonio cognoscimus spiritualia absque[ź] temporalibus non posse subsistere, unde predicto monasterio, quod anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto[ż] erreximus[4], pro sustentacione corporali prioris et fratrum mona-

**131.** [q] annulo; *Wyd.* [r] in mundo *Kop. 1 i 2.* [s] hominibus *Kop. 3 i Wyd.* [š] perpetuo *Kop. 1 i 2* [sz] Zbygneus *Kop. 1 i 2* [t] Olesznicza *Kop. 1, 2 i 3,* Olyeschnicza *Wyd.* [u] reppetitis *Oryg.,* repetitis *Kop. 1, 2 i 3* [v] mihi *Kop. 3* [w] quinque *Wyd.* [x] quoniam *Kop. 1 i 2,* quam *Kop. 3* [y] admirandam *Kop. 3 i Wyd.* [z] virginum *Kop. 3 i Wyd.* [ź] cognoscen. spiritualia atque *Kop. 3* [ż] 1430 *Kop. 1 i 2,* 1436 *Wyd.*

**131.** [1] *I Jan II 16.*

[2] *O wybudowaniu a raczej rozszerzeniu tegoż kościoła, jakoteż o wymurowaniu z ciosowego kamienia klasztoru przez biskupa-kardynała krakowskiego czyt. Długosz Lib. Benef. III 131 z zaznaczeniem, iż przy kościele prócz zakrystji, widocznie po drugiej jego stronie, była bibljoteka „libraria".*

[4] *Ale bez wydania jeszcze dokumentu, co nastąpiło dopiero w r. 1449, a więc znacznie później.*

sterii predicti infrascriptos assignamus proventus. In primis siquidem de consensu et expressa voluntate predicti domini Johannis pallatini Sandomiriensis, ecclesiarum in Pyandziczow et Wirczicz ow[aa] unici collatoris et patroni, eisdem priori, fratribus et monasterio ipsorum assignamus, adiungimus, unimus, invisceramus, incorporamus et anectimus omnes et singulos proventus, decimas et obvenciones, ad predictas ecclesias parrochiales S. Johannis in Pyandziczow et S. Marie in Wirczicz ow[aa], quarum titulos de consensu predicti capituli nostri Cracouiensis extingwimus, ex antiquo pertinentes et spectantes, videlicet decimam manipularem in Coporyna[bb] post omnes et singulos agros predii prefati domini Johannis pallatini Sandomiriensis; item tria prata, unum retro flumen Nyda[cc] contiguum loco B y s t r z e c z[dd] appellato, aliud in Smyadochowy[ee], et tercium circa pratum advocati; item lacum penes balneum Pyandziczouiense[ff]; item ortum penes flumen Nyda[cc]; item decimam manipularem post omnes[gg] agros castri et civitatis Pyandziczouiensis; item decimam manipularem post omnes agros ville Wyrcziczow; item decimam manipularem post[gg] agros scolteti in villa Kowale; item decimam manipularem in villa Marzanczani[hh 5], certis campis in Visliciam[ii] eundo, prope viam iacentibus, exceptis; item decimam manipularem predialem in Brzeszcze[jj 6] de agris, qui pro predio prefati domini Johannis germani nostri pallatini Sandomiriensis illic hactenus coluntur, provenientem[kk]; item decimam manipularem, ex prediis eiusdem domini pallatini Sandomiriensis in Podlanze[ll 7] provenientem; item duos laneos agrorum sibi invicem coniunctos in villa Wyercziczow, penes viam[mm] versus montem; item piscinam retro[nn] villam Wiercziczow; item duo prata in Diow[oo 8], que ad ecclesiam in Wiercziczow pertinebant et spectabant ab antiquo. Demum pro ampliori prioris et fratrum monasterii predicti sublevacione et necessitatum[pp] corporalium fulcimento, de voluntate et expresso consensu ac beneplacito dictorum venerabilium fratrum nostrorum capituli Cracouiensis, habitis super hoc pluribus capitularibus tractatibus cum ipso capitulo nostro Cracouiensi, decimas manipulares infrascriptas, que ad nostram mensam episcopalem spectare dinoscebatur, videlicet in Crzizanowicze[qq] post omnes agros, agris duntaxat prepositi quos hactenus colit exceptis, in Welcz[rr] post araturas omnium kmnethonum et scolteti, predio regali excepto, in Coporinya[ss], in Kowale, in Pasczorka[šš] post araturas omnium et singulorum kmethonum villarum predictarum pro dicto monasterio donan-

**131.** [aa] Piąndziczow *Kop. 1,* Piandziczow *Kop. 2,* Pinczow *Kop. 3;* Wirczyczow *Kop. 1,* Wirczycow *Kop. 2 (ale zaraz niżej:* Wirczyczow), Wiercziczow *Kop. 3,* Wyerczyczow *Wyd.* [bb] Kopoyna *Kop. 3* [cc] Nida *Kop. 1, 2 i 3, Wyd.* [dd] Bistrzecz *Kop. 3 i Wyd.* [ee] Szmyadochowy *Wyd.* [ff] Piądziczouiense, Piąndziczouiense *Kop. 1,* Piandziczouiense *Kop. 2,* Pyandzichouiense, *a niżej* Piandzischouiense *Kop. 3* [gg–gg] *opuszcz. Kop. 3 i Wyd.* [hh] Marzanczany *Kop. 1,* Marzęczany *Kop. 2,* Marzanczin *Kop. 3 i Wyd.* [ii] Wysliczam *Kop. 1,* Wisliczam *Kop. 2* [jj] Brzescie *Kop. 1, 2 i 3,* Brzeszczye *Wyd.* [kk] provenientes *Kop. 3 i Wyd.* [ll] Podłąze *Kop. 1,* Podłęże *Kop. 2,* Podlasze *Kop. 3 i Wyd.* [mm] villam *Wyd.* [nn] versus *Kop. 3 i Wyd.* [oo] Dyowy *Kop. 3 i Wyd.* [pp] sublevacionem et necessitatem *Kop. 3* [qq] Krzyzanouicze *Kop. 1,* Krzyzanowice *Kop. 2,* Chrzyzanowicze *Kop. 3,* Crzyszanowicze *Wyd.* [rr] Wełcz *Kop. 1 i 2,* Wielcz *Kop. 3* [ss] Coporinia *Kop. 1 i 2,* Koporyna *Kop. 3 i* Coporyna *Wyd.* [šš] Kowalye, Pasczorka *Kop. 3,* Cowale, Paszczorka *Wyd.*

**131.** [5] *Marzęcin w par. Bogucice koło Buska, za czasów Długosza dziedzina Jelitów (Lib. Benef. II 415).*

[6] *Brzeście pod Pińczowem i w jego parafji, przy drodze do Kielc.*

[7] *Podłęże tamże nad Nidą (ob. wyżej str. 210 przyp. 3 i Długosz, Lib. Benef. III 132:* fundus unicus et principalis *tegoż konwentu).*

[8] *Diów, Dyowy nieznane, pewnie z Wierciczowem weszło w Pińczów ob. wyżej str. 244 przyp. 4.*

das, incorporandas, annectendas, inscribendas et assignandas duximus, tenoreque presencium damus, donamus, incorporamus, annectimus, insribimus, assignamus et perpetuo applicamus, per priorem et fratres monasterii predicti habendas, tenendas et pro suis usibus et necessitatibus convertendas; non obstante si in dictis villis Crzizanovicze, Coporina[tt], Welcz, Cowale et Pasczorka[uu] temporum successu unum vel plura kmethonibus depositis predia (orirentur)[vv], de quibus nichilominus prediis volumus decimam manipularem[ww] dicto monasterio reddi et assignari in gonythwam[xx]. Item nos Sbigneus[sz] S. Prisce presbiter cardinalis memoratus et Johannes de Oleschnicza[t] pallatinus Sandomiriensis predictus villam nostram Podlanze[yy?], hereditario nos contingentem[zz] iure, cum omnibus et singulis eiusdem ville Podlanze fructibus, censibus, prediis, piscinis, molendinis, pratis, gaiis, silvis, agris, mericis, mellificiis ac omnibus utilitatibus, que ibi hactenus sunt vel expost[żż] quacumque industria poterint fieri, nichil pro nobis aut nostris successoribus in eadem villa preter tuicionem[żż] et defensionem reservando, eidem monasterio Pyandziczouiensi[fff] et fratribus S. Pauli in eo degentibus, in vim dotis et fundacionis perpetua et irrevocabili donacione damus, donamus, largimur et assignamus, predictamque villam Podlanze[yy] in sortem monasterii prefati transferimus; volentes, ut monasterium predictum amplius et de cetero eius fruatur dominio et possessione, et nichilominus ad nos et successores nostros super iniuriis, perturbacionibus, molestiis, gravaminibus et angariis, que dictam villam contingerint[aaa], habeant pro defensione recursum; affectantes, quatenus ipsi fratres huiusmodi usuri beneficiis, nostri eciam predecessorumque[bbb] nostrorum memores sint in devotis oracionibus ipsorum. Verum ut ampliorem spei certitudinem in nostre salutis consecucione figere et ponere valeamus, quo lacioribus oracionum suffragiis per fratres monasterii predicti nos viderimus et senserimus sustentari, et nostre eiusdemque germani nostri domini Johannis pallatini Sandomiriensis et predecessorum nostrorum salus animarum salubrius recolatur: in primis volumus et ad id fratres monasterii predicti obligamus, ut in conventu et in[ccc] monasterio prefato singulis feriis secundis annis singulis pro nostra et dicti domini Johannis de Oleschnicza[ddd] pallatini, germani nostri nostrorumque parentum, progenitorum et consangwineorum salute per fratres illic existentes missa defunctorum cantetur et peragatur. Item volumus, ut singulis diebus septimane, diebus dominicis et festivitatibus maioribus exceptis, in missa matura cantabili pro nostra et dicti germani nostri domini Johannis pallatini nostrorumque predecessorum specialis collecta in vita pro peccatis, fato functis pro animabus imponatur. Item teneantur fratres predicti monasterii duo anniversaria annis singulis temporibus perpetuis agere, unum quidem[eee] pro nobis in nostri, aliud vero in prefati domini Johannis pallatini Sandomiriensis eiusque consortis domine Anne de Thanczin[fff] obitus diebus, missam defunctorum, perprius cantatis vigiliis novem lec-

**131.** [tt] Kopernia *Kop. 1 i 2,* Koporyna *Kop. 3,* Coporyna *Wyd.* [uu] Wielcz, Kowalye et Pasturka *Kop. 3* [vv] *brak Oryg. i Kop. 3,* exurgant *Kop. 1 i 2,* orirentur *Wyd.* [ww] praediis nihilominus decimam manipularem volumus *Wyd., tak Kop. 3 tylko opuszcz.* volumus [xx] Gonithuam *Kop. 1 i 2, luka Kop. 3,* gonithwam *Wyd.* [yy] Podłąze *Kop. 1,* Podłąże *Kop. 2,* Podlancze *Kop. 3,* Podlansze *Wyd. a niżej tutaj także* Podlancze [zz] contingente *Kop. 3 i Wyd.* [żż] in posterum *Kop. 1 i 2* [żż] euictionem *Kop. 1 i 2* [aaa] contingerit *Oryg.,* contingent *Kop. 1 i 2,* contigerit *Kop. 3 i Wyd.* [bbb] etiam praedecessorum nostrorum animarum salus salubrius recolatur. Inprimis amplioris spei *Kop. 3 i Wyd.* [ccc] *brak Kop. 1 i 2* [ddd] Olesnica *Kop. 1 i 2,* Olesznica *Kop. 3,* Olyeschnicza *Wyd.* [eee] quod *Kop. 3 i Wyd.* [fff] Tęnczyn *Kop. 1 i 2,* Thanczin *Kop. 3*

cionum die immediate precedenti in huiusmodi anniversariis complendo, quam primum eis obitus noster et dicti domini Johannis palattini erit notus. Item teneantur fratres monasterii predicti pro nobis et prefato domino Johanne pallatino predicto, tanquam unicis et primis fundatoribus monasterii prefati, in missis, oracionibus et quibusvis aliis deprecacionibus agere memoriam specialem. Item damus eidem monasterio temporibus perpetuis in flumine Nyda[ee] in omnibus locis, ad que se dominium nostrum extendit, liberam absque piscatorum nostrorum, qui flumen huiusmodi precio conveniunt, preiudicio et dampno piscaturam. Item volumus, ut prior et fratres monasterii predicti in molendinis nostris Pyandziczoviensibus[ggg] et aliis quibuscumque frumenta eorum et brasea cuiuslibet generis libere molant[hhh] et nullam nobis mensuram occasione illius molicionis reddere teneantur, mensura molendinatoris semper salva. Item volumus, ut annis singulis prior et conventus monasterii prefati domino Johanni pallatino predicto, et eo rebus humanis exuto filiis suis et successoribus, ex femore suo descendentibus, ei[iii] videlicet cui bona Pyandziczow sorte contigerint[jjj], stacionem rebus infrascriptis limitatam, ducale videlicet digerium continentem, videlicet quartam partem bovis, quatuor mensuras avene, unum octuale cervisie, unam panis sexagenam et duodecim gallos, et in festo S. Martini annis singulis unum vasculum de eorum vinea cum duobus panibus offerant, tradant et assignent; nec propterea ad reddicionem prefate stacionis, vini et panis eos obligatos esse volumus, ut eos quoquomodo oneremus, sed ut per hoc in futurum evidens relinquatur signum nos et prefatum dominum Johannem pallatinum nostramque domum et familiam, per lineam masculinam descendentem, prefati monasterii esse veros, legittimos et unicos fundatores, dotatores et collatores et talem oblacionem[kkk] et stacionem ducalis digerii in signum iuris patronatus, presentacionis et fundacionis ac[lll] dotacionis, propterea nobis et prefato germano nostro seniorique ex hac nostra domo, per lineam masculinam descendenti[mmm], in sempiternam memoriam reservamus, ut quoque[nnn] nostra et prefati domini Johannis pallatini posteritas nullas allas stationes, exacciones audeat quoquomodo petere aut exigere a monasterio predicto, sed hac una dicti ducalis digerii assignacione et limitacione sit contenta. Item si bona ipsa, videlicet castrum et civitatem Pyandziczouiensem[ggg], in quibus monasterium prefatum positum est, in aliam domum vel dicionem regiam aut ducalem vendicione, obligacione, commutacione vel per lineam feminini sexus seu quacumque alia alienacione, quocumque nomine et vocabulo censeatur, devenire contingat, extunc seniori domus et genelogie nostre, qui pro tempore fuerit, huiusmodi stacionem nichilominus reddi volumus; nec cum dominio et proprietate ius patronatus dicti monasterii et hec oblaciones, staciones et iura, que seniori nostre[nnn] domus prior et conventus reddere tenebuntur, transferri[ńńń] in alios possint, quinymo teneatur prior et conventus monasterii prefati, eciam dominio temporali alienato, ad successores dicti domini Johannis pallatini per lineam duntaxat masculinam descendentes et eorum stipite, quod Deus aufferat, in totum sublata, ad seniorem nostre domus, qui pro tempore fuerit, in omnibus suis necessita-

**131.** [ggg] Piąndzidzouiensibus, Piąndziczouiensem *Kop. 1*, Piandziczouiensibus, Piandziczouien. *Kop. 2* [hhh] molent *Kop. 3 i Wyd.* [iii] et *Kop. 3 i Wyd.* [jjj] contigerunt *Kop. 3*, contingerent *Wyd.* [kkk] obligationem *Kop. 3 i Wyd.* [lll] et *Kop. 3 i Wyd.* [mmm] domo *opuszcz.*, descendentem *Kop. 3* [nnn] quocunque *Kop. 3 i Wyd.* [ńńń] meae *Wyd.* [ńńń] transferre *Kop. 3 i Wyd.*

tibus et opressionibus vel[ooo] angariis habere recursum et refugium, sibique et nulli alteri prefatas oblaciones, iura et staciones reddere, perinde[ppp] ac si dominium temporale Pyandziczoviense[ff] in sua [ess]et manu, potestate[qqq] et dominio constitutum. Item vacacione prioratus monasterii predicti, ex qualicumque causa occurente, dominus Johannes pallatinus predictus filiique sui et successores legittimi, aut alias stirpe sua masculina deficiente senior domus nostre, fratrem ydoneum quem provincialis Polonie ordinis predicti elegerit et no[minaverit], et prefato domino Johanni pallatino filiisque suis et successoribus reproduxerit et representaverit loci ordinario investiendum suis literis presentabit, tociens quociens id exposcet opportunitas vel necessitas. Ad hec autem omnia suprascripta venerabilium fratrum nostrorum dominorum prelatorum et canonicorum Cracouiensis eclesie, videlicet Derslai de Borzinow[rrr] archidiaconi, Jacobi de Oleschnicza[sss] prepositi, Johannis de Elgoth decretorum doctoris scolastici, Nicolai Spiczmeri decretorum doctoris cantoris, Johannis Grusczinsky[ŝŝŝ] custodis, Ade de Bandkow[ttt] decretorum doctoris, Petri vexilliferi, Nicolai Glamboczsky[uuu] archidiaconi Poznaniensis, Derslai de Crzizanowicze[vvv] prepositi Visliciensis[www], Jacobi de Zaborow decretorum doctoris, Clementis de Nawoyowa[xxx], Raphaelis de Skawina officialis prepositi Kelciensis[yyy], Stanislai de Sobnyow[zzz] prepositi Tridentini, Johannis de Radochoncze[ẑẑẑ] sacre theologie professoris, Johannis Pella de Nyewesch[ẑẑẑ] archidiaconi Gneznensis, Johannis Dzekanowsky, Johannis Tarnowsky, magistri Pauli de Zathor[α] decretorum doctoris, Petri Czansthkowsky[β], magistri Thome de Strzampino[γ] sacre theologie professoris et decretorum doctoris scolastici Gneznensis, Johannis Dlugosch[δ] custodis, Nicolai de Schenno[ε] scolastici, Petri Czesla[ζ] de Krayow cantoris Visliciensis, Johannis Rey prepositi S. Michaelis, Johannis Puska[η] decretorum doctoris et Henrici archidiaconi Sandomiriensis, accessit deliberacio, voluntas, consilium et[§] consensus[9]. In cuius rei testimonium nostrum et capituli nostri predictique domini Johannis de Oleschnicza[ϑ] pallatini Sandomiriensis sigilla sunt appensa. Datum Cracouie, octava mensis octobris anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo no[×](no).

**131.** [ooo] et *Kop. 3 i Wyd.* [ppp] proinde *Kop. 3* [qqq] proprietate *Wyd.* [rrr] Borzynow *Kop. 1,* Borzymow *Kop. 2* [sss] *Kop. 1 i 2 jak wyżej pod* [ŝ]; Wislicza *Kop. 3,* Vislicia *Wyd.* [ŝŝŝ] Grusczynski *Kop. 1 i 2 oraz Wyd.,* Gruszinski *Kop. 3* [ttt] fide de Bandkow *Kop. 3* [uuu] Głąboczky *Kop. 1,* Głąbocki *Kop. 2 i w obu* Posnaniensis [vvv] Krzyzanouicze *Kop. 1,* Krzyzanowicze *Kop. 2,* Chrzyzanowicze *Kop. 3,* Crzizanowicze *Wyd.* [www] Wysliciensis *Kop. 1,* Wisliciensis *Kop. 2 i 3,* Vislicensis *Wyd.* [xxx] Nawaiowa *Kop. 1 i 2* [yyy] Scawina... Kielcensis *Kop. 1,* Stawina... Kielcensis *Kop. 2,* Sczawina... Kielczensis *Kop. 3,* Sczawyna... Kyelczensis *Wyd.* [zzz] Sobniow *Kop. 1, 2 i 3* [ẑẑẑ] Brdochouicze *Kop. 1,* Brdochowicze *Kop. 2,* Radochowicze *Kop. 3 i Wyd.* [ẑẑẑ] *N*enesch... Gnesnensis *Kop. 1 i 2,* Nyewsch *Kop. 3,* Nyecusch *Wyd.* [α] Zabor *Kop. 1 i 2* [β] Cząschowsky *Kop. 1 i 2,* Czanstochowsky *Kop. 3 i Wyd.* [γ] Strząmpuo... Gnesnensis *Kop. 1 i 2,* Strzampno *Kop. 3* i *Wyd.* [δ] Długosz *Kop. 1, 2 i 3* [ε] Sienno *Kop. 1 i 2,* Schenno *Kop. 3,* Szenno *Wyd.* [ζ] Ciesla de Kraiow Wysliciensis *Kop. 1 i 2 gdzie* Wisliciensis, Bresla de Kraiow *Kop. 3,* Wisliciensis *Wyd.* [η] Puszka *Kop. 1 i 2, Wyd.,* Pusczka *Kop. 3* [§] *brak Kop. 1 i 2* [ϑ] Olesznica *Kop. 1,* Olesnicza *Kop. 2,* Olesznicza *Kop. 3* Olyeschnicza *Wyd.* [×] *tu się tekst Oryg. urywa*

**131.** [9] *Skład kapituły krakowskiej w dokumencie niniejszym fundacji pińczowskiej oo. paulinów jest niemal pełny. Wśród 6 jej prałatów brak tylko jednego, i to najstarszego, dziekana, był nim bowiem Mikołaj Dołęga Lasocki, rezydujący od lat wielu w Kurji papieskiej; kanoników, na ogólną ich liczbę 30, zazwyczaj niewypełnioną, podpisanych jest tutaj 21. (W pełniejszym nieco składzie występuje taż kapituła za czasów pierwszego biskupa kardynała krakowskiego na akcie jego fundacyjnym urzędu kaznodziei katedralnego na Wawelu z 7. II. 1454, w liczbie 28, t. j. 4 prałatów i 24 kanoników, ob. Cod. diplom. Univ. Crac. II [Cracoviae 1873] 143). Osobistości dostojników tych katedry krakowskiej a konfratrów X. Jana Długosza, tak*

*wybitnych, światłych i zasłużonych, jakich w tym zasobie mało kiedy potem liczyła, są przeważnie wcale dobrze znane. Trzech jest między nimi późniejszych biskupów: prałat proboszcz Jakób z Oleśnicy, kiedyindziej i to częściej piszący się z Sienna, syn Dobiesława wojewody sandomierskiego a brat stryjeczny biskupa-kardynała Zbigniewa Oleśnickiego, zaczem h. Dębno, nominat papieski na stolicę krakowską (1460), biskup włocławski (od 1464), wreszcie arcybiskup gnieźnieński i prymas (1473 †1480); prałat kustosz Jan Róża Gruszczyński, biskup włocławski (od 1450), następnie będąc już kanclerzem koronnym (1455—1468) krakowski, zrazu z nominacji królewskiej 1460, prekon. 1463, wreszcie arcybiskup gnieźnieński i prymas (1464 †1473) i kanonik mistrz doktor Tomasz Prus ze Strzempina (wsi pod Kościanem w Wielkopolsce), z podkanclerzego koronnego (1454/5) biskup krakowski po kardynale Oleśnickim (1455 †1460). O tym ostatnim, godnym osobnej monografji, wspominałem już niejednokrotnie (Studya do dziejów Uniwersytetu Krakowskiego i jego Wydziału Teologicznego w Rozprawach Wydz. Filolog. Akademii Umiej. T. XXIX [1899] 160/64; Mistrz Jakób z Paradyża z r. 1900 patrz wedle indeksu w T. II 405/406 i Dominus Bartolus de Saxoferrato [Cracoviae sumptibus Academiae litterarum MCMXIV] 27 i nn.). — Mistrzów i doktorów, do których należy i Stanisław z Sobniowa bez stopnia uniwersyteckiego tutaj podany, omówilem w Mistrzu Jakóbie z Paradyża (patrz wedle indeksu), czyt. też Kazimierza Morawskiego Historyę Uniwersytetu Jagiellońskiego z r. 1900 w T. I (wedle indeksu w T. II). A że wielu prałatów tych i kanoników krakowskich zasiadało również w kapitule gnieźnieńskiej, czyt. o nich w dziele ks. Jana Korytkowskiego Prałaci i kanonicy katedry metrop. gnieźnieńskiej T. I—IV (Gniezno 1883), gdzie są skrzętnie podane i innych kościołów godności i urzędy, jakie w nich posiadali; takimi byli doktor Mikołaj Spicymir z Krakowa, kolektor papieski grosza Piotrowego i dochodów Kamery apostolskiej w Polsce († 1469 zob. III 575/7 i niżej Nr 167); doktor Adam z Bądkowa (wsi par. Boleszczyn w ziemi uniejowskiej diec. gnieźnieńskiej, dzisiaj włocławskiej, h. Wilcze kosy czyli Prus II, archiprezbiter kościoła marjackiego w Krakowie († 15. X. 1451, zob. I 36/8 i moją Polonia apud Italos scholastica Fascic. I [Cracoviae MCM] 70/73), jeden z promotorów czci królowej Jadwigi; o Janie z Niewiesza archidiakonie gnieźnieńskim czyni się zaraz poniżej wzmiankę osobną; o mistrzu Tomaszu Strzempińskim jak nieco powyżej (zob. nadto IV 27/38). Z występujących tutaj kanoników wspomniało się już wyżej, jak o doktorze Jakóbie Zaborowskim (str. 232 w. 32 z przyp. 2), o oficjale Rafale ze Skawiny (str. 237/8 z przyp. 1), tudzież o Henryku z Radomia archidiakonie sandomierskim (str. 242 z przyp. 2). — Do reszty Katalog wielokrotnie cytowany X. biskupa joppejskiego a dziekana katedr. krakow. L. Łętowskiego, na swój czas bardzo cenny (1852/3), już dzisiaj nie wystarcza wcale, zaczem się go tutaj dopełnia. I tak po doktorze Adamie z Bądkowa jako najstarszym kanoniku następujący bezpośrednio Piotr „vexilliferi“ czy też może nawet, jakby kto mógł przypuszczać z nazwiska lub przydomku „Vexillifer“, byłby nieodgadniony, gdyby się nie wiedziało z przywileju fundacyjnego kolegjaty sądeckiej tegoż biskupa Zbigniewa z 10. V. 1448, że to jest Piotr syn chorążego czyli chorążyc z Wrocimowic (Długosz, Lib. Benef. I 574 gdzie błędnie „vexillifero“ zam. „vexilliferi“ a poprzedzające „de Radlow“ też mylnie zam. „Bandkow“), a więc syn sławnego z bitwy pod Grunwaldem chorążego krakowskiego Marcisza z Wrocimowic (wsi paraf. koło Miechowa), zmarłego na tym urzędzie w r. 1441 (Arch. Kom. Hist. VIII [1898] 84); mieszkał ten kanonik Piotr „Chorążyc“ w kamienicy dzisiejszej t. zw. dziekańskiej (przy ul. Kanoniczej, wówczas zw. jeszcze Grodzką, pod l. 21, ob. Helcel w Star. prawa pol. pomn. II 603 nr 3447 r. 1451, błędnie u Łętowskiego II 113, że to Piotr z Chorążyc); a nazywa się i pisze nietylko z Wrocimowic (Kod. Małop. IV 348 nr 1362 r. 1440) lub Chorążycem według urzędu ojcowskiego (l. c. 477 nr 1498 dn. 5. II. 1448 i str. 487 nr 1506 dn. 30. IX. 1448), ale także de Rogi (l. c. 572 w l. 1431 i 1435 tudzież Arch. Kom. Hist. VI [1891] 3 i 5 nr 7 i 12), t. j. z Rogów wsi paraf. w ziemi sanockiej, wówczas i dzisiaj diec. przemyskiej koło Rymanowa, którą kupił w r. 1425, będąc już wtedy kanonikiem krakowskim (Słown. Geogr. IX [1888] 662 wedle ed. lwowskiej Aktów grodzkich i ziemskich w T. XI). — Mikołaj Głębocki z Głębocka (Głęboczek w ziemi poznańskiej na północ od Poznania, parafja naonczas samoistna aż do r. 1739, w którym została wcielona do Murowanej Gośliny i w niej pozostaje, ob. J. Łukaszewicza Krótki opis historyczny kościołów parochialnych w dawnej dyecezyi poznańskiej T. I [Poznań 1858] 420), h. zdaje się Łodzia, archidiakon poznański już w r. 1421 (KWP. V 322 nr 344, str. 343 nr 364), wikarjusz in spiritualibus i oficjał generalny poznański (w r. 1440 l. c. 639 nr 663), był również kanonikiem gnieźnieńskim (już w r. 1434 l. c. 538 nr 548 i str.*

*735, brak go jest u X. Korytkowskiego), archidiakonem włocławskim i warszawskim (ob. indeks aktów kapituł w Monum. med. aevi hist. T. XVIII [1918] 74); w kapitule krakowskiej zasiada jeszcze w r. 1468 (Arch. Kom. Hist. VI 31). — Dersław z Krzyżanowic (wsi paraf. koło Iłży w prepozyturze kieleckiej diec. krakowskiej a dzisiaj dekanacie iłżeckim diec. sandomierskiej) h. Dębno (Długosz Lib. Benef. I 66 i II 475), proboszcz wiślicki i kanonik krakowski już w r. 1432 (Kod. Małop. IV 272); wraz z Długoszem i innymi był ze stronnictwa X. Jakóba Siennieńskiego w latach walki kapituły krakowskiej z królem o obsadę stolicy biskupiej w Krakowie w l. 1460 i nn. (Długosz, HP. V 313, 324/5 i 350, Opp. omn. I 432/3, o czem Łętowski l. c. III 211: „co ucierpiał przy onej żałosnej historyi, gdy darło się trzech na raz do infuły krakowskiej"). — Klemens z Nawojowej (wsi paraf. koło Nowego Sącza diec. dzisiaj tarnowskiej) h. Starykoń, kanonik ten, już w r. 1439 (Acta cap. eccl. Crac. I f. 2), czciciel św. Stanisława, na soborze we Ferrarze krótko bawił. — Kolega jego Jan Dziekanowski, t. j. z Dziekanowic (KMałop. IV 477 i 496 nr 1514), atoli niewiadomo z których, h. zapewne Wieniawa (por. Długosz, Lib. Benef. I 104); pomieszany z kan. Lasotą przez Łętowskiego (l. c. II 217). — Jan Rafał Tarnowski, t. j. z Tarnowa h. Leliwa, rówieśnik i z koła przyjaciół Długosza, kanonikiem krakowskim już w r. 1445 (Łętowski IV 151) i zasiada jeszcze w kapitule 19. II. 1480 (Arch. Kom. Hist. VI 59 nr 232), był też już poprzednio kanonikiem łęczyckim (Arch. Kom. Prawn. V 541 nr 22 r. 1443 i str. 543 nr 24 r. 1463); brat rodzony Jana Amora z Tarnowa, który jako kasztelan wojnicki (1464/79, † kasztelanem krakowskim w roku 1500) wspólnie z mieszczaństwem osadził oo. bernardynów w swem mieście, dopomagając im wraz X. kanonikiem Rafałem do wystawienia tutaj klasztoru (Długosz, Lib. Benef. III 479 bez wzmianki o udziale X. kanonika Rafała, którą zaznacza kronika bernardyńska Jana z Komorowa, wyd. w Mon. Pol. hist. V 186; popraw tedy Łętowskiego l. c. jakoby „on pierwszy" i sam wprowadził tych ojców do Tarnowa i inne fantazje, np. iż był mistrzem dekretów; ob. Długosz, Lib. Benef. I 28 i 153 oraz Hist. Pol. V 310 i 313). — Piotr Cząstkowski, o którym z niedrukowanego jeszcze dokumentu, sporządzonego przez Jana Długosza w Kielcach 10. X. 1439 wiadomo, iż będąc plebanem w Myślenicach otrzymał naonczas od biskupa Oleśnickiego kanonję krakowską (Dypl. perg. Nr 214 w Bibljotece Jagiellońskiej), a w kapitule krakowskiej zasiadał już w r. 1440 (Łętowski l. c. II 160 z mylną wzmianką, jakoby był mistrzem dekretów), i że pochodził a przynajmniej pisał się z Cząstkowa (Kod. Małop. IV 452 nr 1479), ale którego? trudno pewnie oznaczyć, bo i herb jego jest nieznany: jeżeli był Poraitą, jak i Gruszczyński, to rodowym jego Cząstkowem mógł być dzisiejszy Czostków, już w wieku XVI tak się zwiący, w ziemi chęcińskiej a parafji kozłowskiej, naonczas diec. gnieźnieńskiej, dzisiaj kieleckiej (Łaski, Lib. Benef. I 607 pisany tutaj „Czestkow", w Źródłach dziejowych XV 484 r. 1508 jeszcze „Cząsthkow", str. 566 w 1540 już „Czosthkow"); drugi Cząstków, wchodzący tutaj w rachubę, w par. naonczas Słupia Stara pod klasztorem świętokrzyskim (Długosz, Lib. Benef. III 231 i 235 bez oznaczenia właściciela, Źródł. dziej. XIV 194 r. 1578), dzisiaj nie istnieje. — Mikołaj z Sienna (wsi par. koło Iłży w ziemi radomskiej, dzisiaj diec. sandomierskiej) h. Dębno, brat rodzony Jakóba późniejszego prymasa, scholastyk wiślicki a po Henryku z Radomia archidiakon sandomierski, ponadto kanonik gnieźnieński po Tomaszu Strzempińskim wyniesionym na stolicę krakowską w r. 1455, pleban w Proszowicach (Długosz, Hist. Pol. V 324/5 i 350), scholastyk łęczycki umarł w r. 1484 (X. Korytkowski, III 491 gdzie jak i u Łętowskiego IV 38 i 39 złączyć go należy z fikcyjnym bratem jego Dawidem. — Piotr Cieśla z Krajowa (wsi par. Skrzyńsko czyli Stary Skrzyn ziemi radomskiej, diec. krakowskiej, dzisiaj sandomierskiej z nazwą obecnie „Krajew") kantor wiślicki, kanonik krakowski już w r. 1442 (Cod. Univ. Cracov. II 20), żyje jeszcze w lecie 1454 (Monum. Pol. Hist. IV [Lwów 1884] 445 gdzie wypisany mylnie „de Crayno", zaczem u Łętowskiego III 170: „z Krajna" a nadto „de Grajowo"); jeżeli z Krajowa, to zapewne h. Łabędź (pominął go albo nie dostrzegł historyk tego rodu w wiekach średnich Marjan Friedberg w krakowskim Roczniku Heraldycznym T. VII [1926] 45/6), przydomek czy nazwisko jego „Cieśla" powtarza się w aktach kapit. krak. i w dokumentach (w Długosza Lib. Benef. I 574 mylnie „de Krakow"). — Jan Rey proboszcz kolegjaty świętomichalskiej na Zamku Krakowskim, z Szumska (wsi par. w prepozyturze kieleckiej diec. krakowskiej, dzisiaj sandomierskiej z nazwą urzędu poczt. „Szumsko Iłżeckie") h. Oksza, kapłan z dworu królewskiego, który lubiał podróżować: w drogę rzymską wybierał się już w r. 1432, będąc naonczas plebanem w Kościelcu ziemi proszowskiej (gdzie kolatorem był Zdziebor ze Świradzic, ob. wyżej str. 242 w. 10/11 i w. 36 nn. oraz Z. A. Helcel,*

*Starod. prawa pol. pomn. II 366 nr 2412), w r. 1434 imieniem nowego króla Władysława III składa obediencję papieżowi Eugenjuszowi IV, będąc wtedy kanonikiem krakowskim (ob. Sat. Kwiatkowski j. n.), przebywa jeszcze w Rzymie 9. III. 1436, kiedy imieniem opata tynieckiego Bogdala składa taksę należną (Arch. Kom. Hist. S. II T. I [1923] 28 gdzie wypisany jest „can. Pozn."!), w r. 1440 towarzyszy królewiczowi Kazimierzowi na Litwę (Długosz, Hist. Pol. IV 655), za tę drogę czy też z innego tytułu otrzymuje ze skarbu królewskiego 200 grzywien w r. 1443 (Kleinere Geschichtsquellen Polens im Mittelalter wyd. H. R. v. Zeissberg w Archiv f. österr. Geschichte LV [1877] 21), pieczętarz króla Władysława III w ostatnim roku jego życia (Sat. Kwiatkowski, j. n.); jako antybazylejczyk mile widziany w Rzymie posłuje wraz z konfratrem swoim drem Janem Puszką z Krakowa w sprawie kapelusza kardynalskiego dla swego biskupa Zbigniewa do papieża Mikołaja V w r. 1448 (Cod. epist. saec. XV I[b] [1876] 57 nr L); proboszcz kolegjaty św. Michała na Zamku w Krakowie jeszcze przed r. 1439 (Helcel l. c. II 449 nr 2774 w zatargu beneficjalnym z mistrzem Jakóbem plebanem ze Skałki) aż do śmierci, ponadto proboszcz kaplicy św. Trójcy fundacji królowej wdowy Zofji w katedrze krakowskiej i zarazem pleban w Bolechowicach kolacji biskupiej koło Krakowa już w r. 1454 (Mon. Pol. Hist. IV 445, ob. Cod. epist. l. c. 104); zmarł 1. IX. 1468 (MHP. II 929/30; wskazał go najpierw Roman Mauer, Urzędnicy kancelaryjni królów polskich z lat 1434—1506 [W Brodach 1881] 37/8 z myłką druku w dacie śmierci, następnie Saturnin Kwiatkowski, Urzędnicy kancelaryjni, koronni i dworscy z czasów Władysława III w Rozpr. Wydz. Histor.-Filozof. Akademii Umiej. XVII [1884] 153, wreszcie bp Łętowski IV 4, przyjmujący dwóch współcześnie Janów Reyów w kapitule krakowskiej: z Szumska i z Bolechowic; i ja ich dwóch przypuszczał w Mistrzu Jakóbie z Paradyża I 190 uw. 3. Był rzeczywiście drugi Jan Rey ze Szumska kanonikiem krakowskim i na Zamku, ale nie katedralnym, lecz kolegjaty św. Jerzego w r. 1470, ob. Długosz, Lib. Benef. I 598, prawdopodobnie bratanek nieżyjącego już wówczas kanonika katedralnego a syn Jana sędziego zrazu, następnie łowczego krakowskiego ob. Arch. Kom. Hist. VIII 279)*

*Wreszcie godzien jest osobnego wspomnienia Jan Pella z Niewiesza (wsi par. koło Uniejowa diec. gnieźnieńskiej, dziś włocławskiej) h. Pomian, syn Chebdy, w poczcie niniejszym kanoników krakowskich wypisujący się archidiakonem gnieźnieńskim (install. w r. 1435), zasiadał w kapitule krakowskiej przed r. 1440, był zaś już naonczas dziekanem włocławskim jeszcze za życia swego stryja i imiennika biskupa włocławskiego (1421 † 1427), kanonikiem poznańskim i wieluńskim (zob. w akcie poniższym z 3. XI. 1442), administrator diec. poznańskiej po śmierci Stanisława Ciołka († 1438), kurtyzan i głowa opozycji przeciw bazylejczykom w Polsce zaczem z czasem (już w r. 1450) i protonotarjusz apostolski, zmarły w jesieni 1454 i pochowany w katedrze gnieźnieńskiej w kaplicy wybudowanej przez siebie, przeto Chebdów nazwa, nej, dzisiaj Łubieńskich (Łętowski II 110 i III 381, Korytkowski I 125/7 i III 96/7 wraz z Lib. Benef. Łaskiego I [Gniezno 1880] 370, ob. także moje Ustalenie chronologii biskupów włocławskich [Kraków 1894] 47/8 i 97 z pewnemi jeszcze tutaj niedokładnościami, lecz szczególniej mego Mistrza Jakóba z Paradyża w T. II 399 indeks). Zachował się po nim akt w formę notarjuszowską ujęty z 3. XI. 1442, który się tutaj zamieszcza w istotnej całości, albowiem stwierdza pozytywnie antybazylejskie jego przekonanie (wyłuszczone ongi w Mistrzu Jakóbie), a ponadto zawiera w sobie wzmiankę o wsi szlacheckiej Konopnicy w ziemi wieluńskiej, po dwu wiekach później oddanej przez jej dziedziców oo. paulinom. Jest to karta pergaminowa 21·5 × 29·7, z dołu i na lewym marginesie obcięta, splamiona, z pismem od wilgoci po stronie lewej wyblakłem; użyta była do oprawy inkunabułu Wilhelma Duranda starszego († 1296) wsławionego jurysty i liturgisty „Rationale divinorum officiorum" w starej Bibljotece na Jasnej Górze. Aktem tym X. prałat Jan z Niewiesza ustanawia Wojciecha wikarjusza swego kanoniczego w kolegjacie wieluńskiej zastępcą prawnym do prowadzenia wszelkich spraw w zatargu swoim o zabór gwałtowny dziesięcin w obu wsiach Rychłocicach i Konopnicy, należących do kanonji i prebendy wieluńskiej, dokonany przez braci dziedziców w Sulmierzycach. Z obu obecnych świadków czynności tej prawnej pierwszy, Mikołaj z Niewiesza kantor poznański a za lat parę doktor boloński w dekretach, jest młodszym bratem prałata Jana (ob. moją Polonia apud Italos scholastica Fasc. I [więcej nie wyszło] 95/99); drugi, X. Stanisław ze Szadka, jest osobistością nieznaną w duchowieństwie diecezji gnieźnieńskiej, jak i notarjusz Maciej syn Czechosława z Małego Krośnina, imiennik i może krewniak współczesnego kanonika poznańskiego i włocławskiego; o tym notarjuszu tyle jest wiadomo, iż kształcił się w Uniwersytecie Krakowskim (zaimtr. w r. 1421 jako Maciej syn Czechosława de Krosznino, ob. Album*

*studios. I 52) i w Krakowie sprawował początkowo swój urząd notarjuszowski (Cod. Univ. Crac. I 171 nr 87 oryg. w Arch. Uniw. Jagiell.), podpisujący się w widymacie jak i tutaj de Minori Crosznyno diec. gnieźn.; Krośnino to dzisiejsze Chrosno a Małe Krośnino to obok niego dzisiaj Chrościnek w par. grochowskiej koło Kutna, obecnie diec. warszawskiej. Oto brzmienie jego:* In nomine Domini amen. Sub anno eiusdem a Nativitate millesimo quadringentesimo quadra|gesimo secundo, indiccione quinta, pontificatus sanctissimi in Christo patris domini, domini Eugenii divina providencia pape quarti | anno duodecimo, in domo wenerabilis viri domini Johannis de Newesch decani Wladislauiensis et archidiaconi | Gneznensis ac canonici Velunensis etc. ecclesiarum, in summo Poznaniensi penes ecclesiam maiorem Poznaniensem sita, die vero tercia mensis novembris, hora quasi terciarum, in mei notarii ac testium infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum presencia constitutus personaliter idem wenerabilis dominus Johannes de Nyewesch, omnibus melioribus via, modo, stilo, forma et causa, quibus melius et efficacius potuit et debuit, fecit, curavit, constituit et solempniter ordinavit suum verum, certum, legittimum et indubitatum procuratorem, actorem, factorem, defensorem et suorum negociorum gestorem ac nunccium specialem, videlicet honorabilem virum dominum Albertum vicarium canonicalem in ecclesia collegiata Velunensi, absentem tamquam presentem, dans et concedens eidem suo procuratori plenam, immediatam, liberam et omnimodam potestatem in causa et causis, quam et quas ipse dictus constituens nobilibus Hanude de Czaplic ac Johanni, Nicolao et Petro Nazarek fratribus heredibus in Sulmierzicze et aliis omnibus, quibuscunque nominentur nominibus in proposicion(is) libello sive peticion(is) designandis super violenta decimarum in dupplici Rychoczicze et Conopnicza villis, ad canonicatum et prebendam ipsius domini constituentis Velunensem spectantibus, recepcione, trituracione et rapina, et earum occasione coram wenerabili viro domino officiali Velunensi movet, intentat movereque et intentare proponit, necnon ad comparendum coram eodem domino officiali nomine domini constituentis et pro eo ipsumque et iniuriam suam ac dampnum huiusmodi defendendum et pro eis agendum, libellum seu libellos et quascunque peticiones summarias dandum et recipiendum darique et recipi videndum, litem seu lites contestandum et contestari videndum, de calumpnia vitanda et veritate dicenda cum omnibus et singulis suis capitulis in et sub calumpnie iuramento contentis et cuiuslibet alterius generis licitum iuramentum in animam ipsius domini constituentis... *(następuje sama frazeologja jurydyczna aż do końca, t. j. drugie tyle tekstu).* Acta sunt hec anno, indiccione, pontificatu, die, mense, hora et loco quibus supra. Presentibus ibidem wenerabili et discretis viris Nicolao de Nyewesch cantore Poznaniensi et Stanislao presbitero de Schadek Gneznensis diocesis, testibus circa premissa vocatis specialiter et rogatis. *Znak notarjuszowski, wyrysowany dość niezgrabnie a przedstawiający jakoby kształt liścia lub serca odwróconego, na widocznej górnej części podstawy, dół jej zresztą odcięty; obok tą samą ręką:* Et ego Mathias Czechoslai de Minori Crosznyno clericus Gneznensis diocesis, publicus imperiali auctoritate notarius, quia dictis procuratoris constitucioni, potestatis tradicioni, rathihibicioni ac aliis omnibus suprascriptis una cum prenominatis testibus, dum sic ut premittitur agerentur et fierent, presens interfui atque sic fieri vidi et audivi, ideo requisitus presens instrumentum manu propria scriptum exinde confeci, publicavi et in hanc publicam formam redegi, et signo et nomine meis solitis consignavi in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum. *Miejscowości w tym akcie wspomniane: Sulmierzyce wieś par. na płn. zach. od Radomska w województwie sieradzkiem, powiecie radomskowskim a w archidiakonacie wieluńskim, dekanacie brzeźnickim diec. gnieźnieńskiej, następnie włocławskiej a dzisiaj, od r. 1925, częstochowskiej również napowrót w dek. brzeźnickim, Sulmierzyce leżą na płn. od Brzeźnicy. —* Dupplex Rychoczicze *to Rychłocice dziś tylko jedne, w ziemi wieluńskiej nad Wartą przy ujściu do niej Oleśnicy, z kościołem p. w. Zwiastowania NMP. i Rozesłania apostołów, za czasów prymasa Łaskiego będącym filją Brzykowa (Lib. Benef. I 471 i II 99), jak i w w. XIX w diec. włocławskiej, a także teraz w nowej diec. łódzkiej dekan. widawskim; drugie, t. j. Małe Rychłocice to dzisiejsza Maławieś w sąsiedztwie Rychłocic nad Oleśnicą przy jej ujściu do Warty. — Konopnica nad Wartą powyżej Rychłocic w ziemi wieluńskiej, naonczas w par. Ossjaków (Łaski l. c. II 99 i 131/2), następnie od r. 1552 parafją, w w. XIX w diec. włocławskiej, obecnie (od r. 1925) w częstochowskiej, dekanacie wieluńskim. NB. Długą i zaciętą w sądach duchownych i świeckich wiódł walkę ten prałat Jan Chebda z Niewiesza o scholasterję krakowską, na którą wyrobił sobie prowizję u papieża Eugenjusza IV, a na którą biskup Oleśnicki instytuował kanonika i swego oficjała dra Jana Elgota 4. I. 1440 (Acta capit. eccl. Crac. II f. 4').*

## Nr 132.

*W Wiślicy 26 listopada (1449).*

*Piotr z Wyszmontowa sędzia i Mikołaj z Pęchowa podsędek ziemi sandomierskiej oznajmują, iż Dersław starosta generalny ziemi sandomierskiej, Jan i Mikołaj bracia rodzeni a dziedzice na Rytwianach odstąpili wieś Beszowę za pięćset grzywien półgroszków Stanisławowi przeorowi klasztoru beszowskiego i jego konwentowi, zastrzegając sobie prawo patronatu i własności; jeżeliby w ciągu lat dwudziestu jej nie wykupili, natenczas dadzą konwentowi wieś Żerniki w wieczne posiadanie, a przeor wraz z swoim konwentem winien ją przyjąć za sumę powyższą pięciuset grzywien, Beszowę zaś oddać, na który to zapis zgodził się w sądzie przeor z konwentem; na wypadek gdyby panowie Rytwiańscy nie wykupili wsi Żernik w ciągu lat dwudziestu, natenczas pozostaną oni w posiadaniu wsi Beszowej.*

***Oryg.*** *nieznany (ob.* ***Reg.****).*

***Kop.*** *W księdze żółtej przywilejów kościoła i konwentu beszowskiego z r. 1663 str. 52/4 (nowa folj. 26'—27') z nagłówkiem:* Resignatio super villam Banschowa post S. Catharinae virginis et martyris.

***Reg.*** *W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. w. XVIII pod* Nrus 11. Resignatio Villae Bessova Conventus Bessoviensis AD: 1395*(sic)* in Oficio Vislicensi post Fes: S: Catharinae Virg: M: In Pargameno duo Sigilla pensilia, utraque abrupta *(ob. wyżej str. 104 ww. 18/19).*

***Uw.*** *Akt ten, niemający daty rocznej a w regestrze najfałszywiej oznaczony jakoby z r. 1395, według datacji dziennej, we środę nazajutrz po św. Katarzynie, która przypadała w owych latach w r. 1449 i 1455, pochodzi z r. 1449: określają go osobistości w nim występujące.*

Nos Petrus de Weschmuthow iudex et Nicolaus de Panchow[1] subiudex terrae Sandomiriensis generales significamus universis quibus expedit praesentium per tenorem tam praesentibus quam futuris, praesentium notitiam habituris: Quomodo ad nostram nostrorumque assessorum accedentes personaliter praesentiam magnificus dominus Derslaus de Rythwiany capitaneus terrae Sandomiriensis generalis[2] et generosi domini Joannnes et Nicolaus fratres indivisi germani, de ibidem haeredes, fassi sunt et publice recognoverunt dedisse et resignasse villam Banschowa in quingentis marcis mediorum grossorum perpetualiter honorabili ac religioso fratri Stanislao priori monasterii in Banschowa[3] et suo conventui cum omnibus attinentiis, censibus, fructibus, proventibus, pratis, campis, pascuis, piscinis, fluviis, silvis, gaiis, borris, mellificiis et fluminibus et eorum decursibus, molendinis et cum omni iure, prout soli tenuerunt et habuerunt; excipiendo pro se praefati domini Derslaus, Joannes et Nicolaus ius patronatus, proprietatem et dominium[a], dummodo nihil praefati domini infra viginti annorum decursum exemerint, et dabunt eis villam Zyr-

**132.** [a] iurispatronatus et proprietatem dominii *Kop.*

**132.** [1] *Wyszmontów ob. wyżej str. 210 w. 1 z przyp. 2 gdzie Piotr z Wyszmontowa. Pęchów ob. wyżej str. 244 w. 3 w przyp. 1.*

[2] *Dersław z Rytwian był starostą sandomierskim poraz pierwszy w latach 1444—1449, a po nim brat jego Jan już w r. 1453 i nn., Dersław wrócił na to starostwo ok. 1465 i zachował je aż do śmierci (ob. w Arch. Kom. Hist. T. VIII [Kraków 1898] 220 pod 5—7 i str. 280).*

[3] *Stanisław przeor beszowski wspomniany jest w charakterze przeora i rektora kościoła w Beszowej już 23. XII. 1444, kiedy ma sprawę z plebanem mieleckim (ob. Acta officialatus Cracoviensis w Archiwum tegoż konsystorza T. VI str. 763).*

niki[b][4] in possessionem, tunc praefati domini prior cum conventu suo debebunt recipere villam praedictam Zyrniki[b] in praetacta summa quingentarum marcarum modo simili perpetualiter, prout villam Banschowa habere debuerunt; quam quidem villam Zyrniki[b] prior cum conventu suo tenebunt et possidebunt perpetualiter a praefatis dominis, videlicet Derslao, Joanne et Nicolao similiter cum omni iure et dominio, fructibus, censibus, proventibus et universis pertinentiis, prout soli tenuerunt, habuerunt et possiderunt, nihil pro se reservando; et dum modo praefatam villam Zerniki habebunt et possidebunt memorati domini prior cum suo conventu, tunc debebunt condescendere viceversa villam praefatam Banschowa antenominatis dominis Derslao, Joanni (et)[c] Nicolao. Et etiam praefati domini prior cum conventu suo stantes coram iudicio[d] personaliter consenserunt in istam inscriptionem. Casu vero, si praefati domini Derslaus, Joannes et Nicolaus eis non exemerint villam Zerniki vel non darent infra viginti annorum spacium, extunc praetactam villam Banschowa habebunt et possidebunt perpetualiter et in aevum, prout superius descriptum est. Harum quibus[e] in testimonium literarum[f] sigilla nostra praesentibus sunt appensa. Actum et datum Wiszlicye, feria quarta in crastino sanctae Catharinae virginis... Praesentibus[g] his dominis generosis et nobilibus Petro de Zborow, Jacobo de Koczyna[h], Nicolao de Gnoyno[i], Nicolao de Zelechow, Stanislao de Zbludowice, Dziuissio de Kleyszow, Thoma de Kopychow[5], ac aliis quam pluribus fidedignis.

## Nr 133.

*W Krakowie 8 maja 1450.*

*Zbigniew tytułu św. Pryski św. Kościoła rzymskiego prezbiter kardynał i biskup krakowski wszystkim wiernym chrześcijanom prawdziwie skruszonym i wyspowiadanym udziela sto dni odpustu, którzy klasztor częstochowski zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika, założony p. w. Narodzenia Najwiętszej Panny Marji Matki Bożej, nawiedzą pobożnie we wszystkie święta maryjne lub wymienione szczegółowo święta Pańskie, jakiekolwiek święta apostołów, ewangelistów, męczenników, wyznawców albo dziewic, lub w dzień św. Jana Chrzciciela, św. Michała, Wszystkich Świętych albo w Dzień Zaduszny, lub we święta św. Krzyża lub też na Poświęcenie tegoż klasztoru, w dni adwentu*

**132.** [b] Zurniki *l. c., należy przypuszczać iż w oryginale było „Zyrniki“* [c] *brak l. c.* [d] iure *l. c.* [e] quidem *l. c.* [f] harum *l. c.* [g] virginis, praesentibus *l. c., rok jest wypuszczony* [h] Kroczyna *l. c.* [i] Bnoyno *l. c.*

**132.** [4] *Żerniki Dolne, u Długosza „Zyrniki“ własność Rytwiańskich w par. Kargów (Lib. Benef. II 448), dzisiaj w diec. kieleckiej, o dobrą milę od Stopnicy na płn.*

[5] *Zborów ob. wyżej str. 224 Nr 121 w. 19 z przyp. 6. — Kocina ob. wyżej str. 226 Nr 122 w. 1 z przyp. 5. — Gnojno wieś paraf. tamże w ziemi i prepozyturze wiślickiej koło Chmielnika, dziedzina Łodziów (Długosz, Lib. Benef. II 443), dzisiaj w dekanacie chmielnickim, powiecie stopnickim diec. kieleckiej. — Żelichów a także następnie Żelechów po prawym brzegu Wisły niedaleko ujścia Dunajca, wówczas i dzisiaj w paraf. otfinowskiej, natenczas w prepozyturze wiślickiej (bez podania dziedzica u Długosza l. c. II 407 i 408), obecnie w dekanacie dąbrowskim diec. tarnowskiej. — Zbludowice w paraf. ongi i dzisiaj buskiej, dziedzina za czasów Długosza braci Mikołaja i Tomasza zwanych Sadło h. Jastrzębiec (I 315 i III 96), diec. teraz kieleckiej. — Kliszów w paraf. Kije ob. wyżej str. 245 Nr 128 w. 10 z przyp. 5. NB. Inny Kliszów, leżący po prawym brzegu Wisły przy ujściu Wisłoki w paraf. Gawłuszowice, naonczas również w prepozyturze wiślickiej (Długosz l. c. II 395 nn., 398), nie wchodzi tutaj w rachubę. — Kopychów nieznany.*

*albo wielkiego postu lub w trzy dni krzyżowe i w każdą niedzielę i uroczystość, i będą obecnymi na mszy, kazaniu, jutrzni, nieszporach i któremkolwiek innem nabożeństwie (godzin kanonicznych); albo jeśli się przyłożą do fabryki tegoż klasztoru, dając jałmużnę na światło, przyozdobienie czy też inne potrzeby; albo jeśli w czasie wieczornego dzwonienia odmówią klęcząco trzy Zdrowaś Marjo lub przy którymkolwiek ołtarzu w tymże klasztorze jedno Ojcze nasz i Zdrowaś Marjo; albo sami dadzą testamentem lub poza nim temuż klasztorowi złoto, srebro, suknie lub cośkolwiek innego albo sprawią, by mu to było dane; albo się pomodlą kornie do Boga o pokój dla królestwa Polski, za króla i biskupa krakowskiego; albo też wreszcie w kaplicy na cmentarzu tegoż klasztoru nabożnie uczczą obraz Błogosławionej Panny. Ponadto zatwierdza wszystkie odpusty, nadane przez zmarłych arcybiskupów i biskupów lub w przyszłości mające być udzielone.*

***Oryg.*** *pergam. 51·5 × 27·5, zakładka 10, dość cienki, z obu stron biały, splamiony tłustością przez całą prawą stronę. — Inicjał typu romańskiego z ornamentem roślinnym, którego górna łodyga, przylegająca do inicjału w kształcie ryby, wypełnia cały lewy margines (29·5 × 11); imię wystawcy wydłużonemi literami (4·5), do jego wysokości sięgają dalsze a wielkie litery w pierwszym wierszu* M *i* PR; *wyrazy w tekście* TRinitatis *i* Crucis *niezbyt dawno podkreślone wężykowato czarnym atramentem, od tejże ręki pochodzą również dwa pytajniki na marginesie lewym obok tekstu wymieniającego święta. — Pieczęć, wisząca na jedwabnym sznurku różowym, na wewnątrz zakładki jeszcze niespłowiałym, doskonale i w całości zachowanym aż do obu końcowych węzełków (65), ostroowalna w wosku czerwonym, niestety w części górnej z trzema baldachimami przełamana, szer. 60 mm., wysok. 90 mm., wyobraża w środkowej niszy biskupa siedzącego na tronie z pastorałem w ręku prawem (górna część głowy z aureolą wykruszona), po lewej jego ręce stojąca postać książęcą (z wykruszoną całą głową i aureolą), po prawej zaś święta dziewica w aureoli i palmą w prawem ręku, a więc: św. Stanisław biskup, św. Wacław oraz św. Pryska; w dolnej części pod baldachimem klęcząca postać kardynała in pontificalibus ale bez pastorału, ze złożonemi na piersi rękami, obok po obu stronach tarcza z h. Dębno mająca każda nad sobą kapelusz kardynalski. Z otoku od prawej (heraldycznej strony) minuskułą:* s+sbignei+tt+sce+prisce+pbr̄i || *po drugiej z dołu:* cardinalis+et+epi+cracouien̄ *(ob. Nr 131 na str. 249, gdzie jest taż sama a nie inna pieczęć). — Na odwrociu zapiski jedynie w złożeniu wierzchniem temi samemi rękami, co na przywileju odpustowym tegoż kardynała Zbigniewa biskupa krakowskiego z 12 listopada 1442 (ob. wyżej str. 229 ww. 6 nn.), w wierszu już wyblakłym i startym z w. XVI widoczne są przecież wyrazy:* Indulgentiae sbigne̅i pro Claro monte; *ponad tem z wieku XVII ręką O. Mikołaja Staszewskiego:* 1450 8 May; *wyżej i niżej tej daty ręką z pocz. wieku XIX:* Cardinalis et Archiepiscopi Cracoviensis 100. dierum Indulgentia 1450 seu 1450 *(sic, pierwsza liczba roku ręką O. M. Starzewskiego dość drobna została teraz powiększona i dostosowana do pisowni liczb dzisiejszej)* pro visitantibus S. Locum etc.; *pod tem na pierwszym zapisku z wieku XVI ręką sygnatura z pocz. wieku XIX:* B.; *wreszcie obok z samego końca w. XIX atramentem czerwonym:* N° 3$^{b}$ *(ob. wyżej str. 229 wiersz 15).*

***Kop.*** *W księdze* Miraculorum B. V. Monasterii Cestochoviensis *T. I f. 3 i vo ręką z końca w. XVI, w której wiersz o wezwaniu klasztoru podkreślony nieco później, a obok tekstu na marginesie inną bliskoczesną ręką:* Titulus seu Patrocinium Ecclesiae Clari Montis Czestoch. est S. Crucis ut infra videbis et Natiuitas B. V. Mariae; *poniżej zaś tutaj na marginesie inną ręką wieku XVII:* Nb. Fundator Noster Pinczowien. *(t. j. wystawca wielkiego tego przywileju kardynał Zbigniew Oleśnicki biskup krakowski)*

***Reg. 1.*** *W arkuszowym spisie przywilejów i odpustów, doprowadzonym do r. 1682 pod pozycją:* 3tio A$^{o}$. D$^{o}$. 1410 *(sic, fałszywie zamiast* 1450) Die 8 Maij Indulgentiae Zbignei Romanae Ecclesiae Cardinalis et Episcopi Crac: pro Omnibus Festis Bmae M. V. et Xsti D$^{i}$ 100: Dierum perpetuis temporibus pro visitantibus Ecclesiam Claro Montanam Concessae. — ***2.*** *W* Summarium Indultorum Indulgentiarum etc. Ecclesiae Clari Montis

Częstochoviensis servientium, *oznaczonem* Litt. 7, *a sporządzonem ok. r. 1817, na drugiem miejscu, t. j. pod* B. 1450. Ibidem *(ob. wyżej str. 229 pod* ***Reg. 2.)*** die 8ª Maii. Ejusdem Zbignei Episcopi Cracoviensis, omnibus Christi Fidelibus ad Ecclesiam Clari Montis Częstochoviensis confluentibus, vere poenitentibus, contritis et confessis, in omnibus Festis Beatissimae Virginis Mariae, vel in Festis Nativitatis, Circumcissionis, Epiphaniae, Parasceve, Paschae, Ascensionis Christi, Pentecostes, aut Trinitatis, vel in omnibus Festis Apostolorum, Martyrum, Confessorum, aut Virginum, vel in die Animarum, vel in Festo S. Crucis, vel Dedicationis, diebus Adventus vel Quadragesimae, vel temporibus Rogationum, singulisque Dominicis diebus et Festivis 100 dies Indulgentiarum perpetuis temporibus impartiens, et de injunctis eis poenitentiis in Domino misericorditer relaxans — Instrumentum. — ***3.*** *(X. E. Hawelski), Wiadomość historyczna o starożytnym obrazie Boga-Rodzicy Maryi na Jasnéj Górze przy Częstochowie str. 22 pod* 2. Tegoż Zbigniewa *(ob. wyżej str. 229 w. 38)* Przywiléj z dnia 8 maja 1450, nadający Odpustu dni 100 wszystkim którzyby oprócz powyższych Uroczystości w inne dni w ciągu roku w Kościele Jasnéj-Góry Spowiadali się, Kommunią Ś. przyjęli i przepisane modlitwy czynili.

***Uw.*** *Wśród miejsc cudownych w Małopolsce, wskazanych przykładowo w r. 1454 w opisie cudów dziejących się u grobu błogosławionej pamięci Prandoty biskupa krakowskiego (1242 † 1266), NPMarja w Częstochowej wymieniona jest już na pierwszem miejscu, na drugiem zaś św. Stanisław na Skałce (Monumenta Poloniae Historica T. IV [Lwów 1884] 449).*

Sbigneus, miseracione divina tituli sancte Prisce sancte Romane Ecclesie presbiter cardinalis et episcopus Cracoviensis, universis et singulis utriusque sexus cristifidelibus ubilibet constitutis salutem in Domino sempiternam. Splendor paterne glorie, qui sua mundum illuminat ineffabili claritate, pia vota fidelium de clementissima ipsius maiestate sperancium tunc precipue benigno favore prosequitur, cum devota ipsorum humilitas Sanctorum precibus et meritis adiuvatur [1]. Cupientes igitur, ut monasterium Fratrum Heremitarum ordinis sancti Pauli primi heremite in Czanschthochow [a] nostre diocesis, quod in honorem Omnipotentis Dei et in laudem ac memoriam Nativitatis Gloriosissime Virginis, eius Matris Marie, fundatum est, a cristifidelibus dignis et congruis honoribus iugiter veneretur, atque fideles ipsi tanto libencius ad illud confluant, quo uberius dono celestis gracie conspexerint se refertos, omnibus vere penitentibus, contritis et confessis, qui ad dictum monasterium in omnibus festis Beate Marie Virginis vel in festis Nativitatis, Circumcisionis, Epiphanie, Parasceves, Pasche, Ascensionis Cristi, Penthecostes aut Trinitatis, vel in omnibus festis apostolorum, ewangelistarum, martirum, confessorum aut virginum, vel in die Johannis Baptiste, sancti Michaelis, Omnium Sanctorum aut in Die animarum, vel in festis sancte Crucis vel in Dedicatione eiusdem monasterii, diebus Adventus vel Quadragesime vel tribus Rogacionum singulisque diebus dominicis et festivis causa devocionis, oracionis aut peregrinacionis accesserint, missisque predicacionibus, matutinis, vesperis et quibusvis aliis divinis officiis ibidem interfuerint; aut qui ad fabricam dicti monasterii pro luminibus, ornamentis seu quibusvis aliis necessariis elemosinas suas dederint; vel qui in serotina pulsacione campanae genibus flexis ter Ave Maria dixerint, vel qui circa quodcunque altare eiusdem monasterii unum Pater noster et Ave Maria intenta mente dixerint; aut qui in eorum testamentis aut extra ea aurum, argentum, vesti-

**133.** [a] *tak Oryg. pierwotnie, jak się zdaje, kończył się ten wyraz na przedziale wiersza na* Czan‖ *ale zaraz ta sama ręka dopisała niewiedzieć czemu jeszcze* ch

**133.** [1] *Taż sama arenga w pierwszym przywileju tegoż biskupa kardynała z 22. XI. 1442 (czyt. wyżej str. 229 ww. 44/48).*

mentum vel aliquid aliud pro eodem monasterio donaverint aut legaverint donarique vel legari procuraverint; vel qui pro pacifico regni Polonie statu et domini regis pontificisque Cracoviensis incolumitate supplices preces ad Deum fuderint; aut qui capellam in cimiterio[b] eiusdem monasterii ingressi ymaginem Beate Virginis devote adoraverint, quocienscunque, quandocunque et ubicunque premissa vel aliquod premissorum devote fecerint, de Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli eius apostolorum auctoritate confisi, centum dies indulgenciarum perpetuis temporibus duraturas impartimur, et de iniunctis eis penitenciis in Domino misericorditer relaxamus. Insuper omnes indulgencias[c] ab olim clare memorie archiepiscopis et episcopis quarumcunque ecclesiarum et diocesum factas et per alios in futurum faciendas ratificamus, gratificamus et approbamus, ratasque et gratas habere volumus per presentes. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum Cracovie, octava mensis maii anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

## Nr 134 (135 i 136).

*W Krakowie 4 lipca 1451.*

*Kazimierz (Jagiellończyk) król polski, wielki książę litewski i dziedzic Rusi, na prośbę Tomasza sołtysa wsi swojej Łobodno koło Kłobucka w ziemi krakowskiej a starostwie krzepickiem, wznawia i zatwierdza przedłożone sobie dwa przywileje, z których pierwszy, dawniejszy, był już w znacznej części zepsuty i zniszczony, a mianowicie:*

*(135) Komesa Mikołaja sędziego ziemi sieradzkiej, pisany przez wikarjusza Sułka jego siostrzeńca, a wydany w Kłobucku 24 stycznia 1344 na rzecz braci Elinga i Jakóba oraz ich następcom, którym komes Mikołaj sprzedaje za pół ósmej grzywny groszy praskich sołtystwo w dziedzinie swojej Łobodno o czterdziestu łanach z prawem osadzenia jej na prawie niemieckiem nowotarskiem, pod określonemi szczegółowo warunkami jako też z pewnemi zastrzeżeniami, a z wolnością od wszelkich opłat i prac przez lat szesnaście, ze strony zaś króla przez lat dwanaście; tudzież*

*(136) (Jana) Mężyka z Dąbrowy starosty krzepickiego i ostrzeszowskiego, wydany na zamku krzepickim 26 maja 1424, a nadający sławetnym braciom Sobkowi, Tomkowi i Piotrowi, za sprawą czy zgodą(?) Henryka z Rogowa, plac na sadzawkę po obu stronach rzeki Notczy poniżej młyna królewskiego zw. Wiślnym Młynem.*

***Oryg.** pergam. 54·5 × 28·9, zakładka 14·2, średniej grubości, zbrudzony, częściowo zetlały i wogóle z wszystkich w Archiwum Jasnogórskiem najbardziej zniszczony, a osobliwie wygryziony przez myszy w wielu bardzo miejscach na zagięciach, szczególniej po lewej ręce u góry, gdzie są dwie wielkie dziury 6 × 6 cm. — Na spłowiałym i potarganym sznurku jedwabnym, plecionym podwójnie, koloru niegdyś czerwonego, tkwiącym w obu nacięciach, wisi mała pieczęć królewska, wyciśnięta w wosku czerwonym, okrągła średnicy 50 mm., mocno zaprószona zwłaszcza w otoku mało też czytelnym, wyłupana w kilku miejscach na tarczy podzielonej na cztery pola, z Orłem, Pogonią, herbem ziemi kaliskiej a w czwartem ziemi łęczyckiej zatartem, nad nią krzyż Jagielloński (podwójny, t. j. z dwoma poprzecznemi ramionami), poniżej po obu stronach tarczy główki aniołów uskrzydlone, z których widoczną jest tylko prawa. — Inicjał w kształcie jakoby ryby,*

**133.** [b] Ciniterio *Oryg.* [c] indulgencys *Oryg.*

*inwokacja z dwoma pierwszemi wyrazami arengi wydłużonemi literami; pismo wyrobione, podobne do Długoszowego. Tekst na wielu miejscach kilku rękami popodkreślany, częściowo już w kancelarji królewskiej w r. 1657 (ob. niżej* ***Reg.****), a daty jeszcze niedawno z końcem w. XIX atramentem bądź czarnym bądź fioletowym; po obu stronach tekstu na marginesie notaty, daty i znaki dotyczące treści z w. XVII i XVIII; z zapisków tych jeden z prawego marginesu z w. XVIII, kiedy ten przywilej był jeszcze cały, przytacza się poniżej w przypiskach tekstualnych pod* [s] *jako mogący służyć do rekonstrukcji tekstu. — Na odwrociu zapiski: a) wierzchniem niezmiernie zbrudzonym dawniejsze zatarte, jedynie widoczna jest data z w. XVII:* 1451 *a pod spodem:* Fundamentum Scultetiae Łobodn., *obok z w. XVIII:* Priuilegium Aduocatiae in Łobodno; *b) na złożeniu spodniem ręką prokuratora O. Oborskiego z pocz. w. XVIII:* Notandum hoc Priuilegium olim Casimiri Regis Polonorum in Anno 1244. Vbi specificatur Fluuius Trzepca pertinens ex antiquo ad Aduocatiam siue Scultetiam in bonis Haereditarijs et Regalibus Villae Łobodna Kłobucko et alia pertinentia; *c) tąż samą ręką na zakładce z prawej strony:* Comes Nicolaus Haeres Scultetus in Villa Łobodne vendit eandem scultetiam Thoma(e) Sculteto Regio cum omnibus, ut in se Priuilegium continet, Excepto Fluuio Trzepca que sibi reseruatur. hocce idem Casimiri Priuilegium Fluuium autem Nocza Cmethonibus vtendum dimittit etcetc: Nb. hunc Fluuium Trzepca pertin(ens) ex antiquo Fuisse et Esse ad bona Capitaneatus Kłobucen(sis) Aduocatiam Anno Dni 1244 tempore Casimiri Regis.; *przyczem obok na dole zakładki środkowej tą samą ręką:* Aduocatiae et Scultetiae antiqua Priuilegia Idem esse scribunt; *rok 1244 w końcu poprzedniego zapisku fioletowym atramentem pod koniec w. XIX przekreślony i następującą notą tejże samej ręki, która swojego tutaj nazwiska inicjały maczkiem uwieczniła:* ks. W. G. *objaśniony:* temp. Casim. Magni *(w miejsce dobrze poprzednio wypisanego* Jagiell.) insertur tamen de- *i na tem urwane; d) sygnatury: na złożeniu wierzchniem różnemi rękami z w. XVIII:* A *i* N° 1, *tudzież na złożeniu spodniem bocznem atramentem czerwonym z pocz. w. XX w środku tekstu* N° 4 *(stosowne do rozpoczętego podówczas katalogowania pergaminów, z których niniejszy miał być z rzędu czwartym) z przekreśleniem obok roku 1244 a podkreśleniem inną roku 1451 wypisanego na dole inną jakąś poprzednio ręką.*

***Reg.*** *wraz z dosłownem nieraz całych zdań powtórzeniem mieści się w nadaniu tegoż wójtostwa czyli sołectwa Krzysztofowi Młodeckiemu i małżonce jego Ewie Rumerównie przez króla Jana Kazimierza w Częstochowej 17 marca 1657 (Oryg. pergam. w Archiwum Jasnogórskiem).*

***Uw.*** *Wyjątkowo w dyplomatarjuszu niniejszym kładzie się tutaj oba także transumpty, gdyż miejsce chronologiczne pierwszego z nich wśród przywilejów papieskich i królewskich, zwłaszcza iż niema oryginału, nie wydało się zbyt właściwe i wobec tego trudno już wydzielać drugi zresztą bliskoczesny i związany z poprzednim jakoteż z odbiorcą. Oryginał niniejszy przyszedł na Jasną Górę dopiero w połowie wieku XVII wraz ze starostwem kłobuckiem niegrodowem, nadanem klasztorowi jasnogórskiemu po obronie Częstochowej przed Szwedami konstytucją sejmową z 21 sierpnia r. 1658.*

In nomi(ne Domini amen. A)[a]d perpetuam rei memoriam. Regiam decet maiestatem non solum | subditorum utilitati gra...[a]bus et detrimentis clemencia regia subvenire. Proinde nos Kazimirus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithwanie et heres Russie, | perpetue memorie com...[a] universis, tam presentibus quam futuris: Quod accedens (ad) nostram presenciam fidelis noster Thomas scoltetus noster de villa nostra Lobodnye prope Clobuczko in | capitaneatu et tenuta...[a] [1] humiliter, quatenus privilegium super vendicione, collacione et loca-

**134.** [a] *pierwsza wielka dziura*

**134.** [1] *Łobodne, tak i w innych dokumentach ówczesnych (ob. Kod. MP. IV 487 r. 1448) oraz u Długosza, wieś królewska w parafji kłobuckiej nad Oksą na płn. od Częstochowej, należąca, jak tutaj wyrażono, do starostwa krzepickiego z dwoma młynami, z których jeden był królewski, drugi sołtysi, a jeden i drugi bez roli; sołtystwo miało sześć łanów płacących wraz*

cione scoltecie sue predicte et ville Lobodnye, a comite Nicolao iudice tunc terre Siradiensis[2] suis anteces...[a] atem et alios quosdam casus fortuitos in magna parte erat corruptum et violatum, innovare, approbare, roborare et confirmare dignaremur. Petivit insuper predictus Thomas...[a] Manzik de Dambrowa capitanei tunc Crzepiczensis et Ostrzeschoviensis[3] sibi et Sobkoni atque Petro super piscina fundoque et loco eius in fluvio Nothcza infra molendinum...[a] ctam Lobodnye concessam approbare similiter et confirmare dignaremur. Quarum quidem litterarum tenor sequitur, et est talis:

(135) In nomine Domini amen. Quoniam modernorum facta...[a] solenni testimonio et litterarum apicibus roborentur, cognoscant igitur presentes et futuri, presentem paginam inspecturi: Quod nos comes Nicolaus iudex terre Siradiensis ex consensu omnium nostrorum liberoru(m... cons)[a]ilio maturo virorum honestorum vendidimus scolteciam in hereditate nostra dicta Lobodnye wlgariter nuncupatam, sitam prope Clobuczko in terra Cracoviensi[1], Elingo et Jacobo

*z wszystkimi kmieciami dziesięcinę pieniężną po 9 groszy z łanu klasztorowi kłobuckiemu kanoników regularnych św. Augustyna, osadzonych tutaj przy kościele parafjalnym św. Marcina w r. 1454 (Lib. Benef. III 170 i 164). W w. XVI (1581) zwie się ta wieś Łobodna, w w. XVII (1657) jak i dzisiaj Łobodno, w r. 1884 należało do dóbr hr. Henkla von Donnersmark (Słown. Geogr. V 671).*

**134.** [2] *Sędzia ten sieradzki Mikołaj występuje na dokumentach książęcych w charakterze świadka w r. 1335 i 1336 (Kod. WP. II 477 nr 1150 i str. 489 nr 1159).*

[3] *Jan — nazywany też z niemiecka Johan — Mężyk z Dąbrowej h. Wadwicz (o dwu pstrągach w tarczy) pochodził z drobno rycerskiego rodu łużycko-śląskiego, może syn Hanusza poległego z tylu rycerstwem polskiem nad Worsklą 1399 (Długosz, Hist. Pol. III 528), był jednym z najbliższych zaufanych rycerzy króla Władysława Jagiełły: z łożnego podczaszy nadworny już 2. IV. 1414 (ob. wyżej str. 123 w. 8), później cześnik już 1423 (ob. zaraz poniżej str. 268 w. 38/40), następnie starosta generalny ruski w r. 1427 (Franc. Piekosiński, Heraldyka polska wieków średnich str. 168 gdzie herb jego), a wreszcie w r. 1432 wojewoda lwowski (Długosz, Hist. Pol. T. IV 473), zmarły w lecie r. 1437 (Archiwum Kom. Hist. III 68 i VIII 164); żona jego, zacna matrona Katarzyna h. Zadora, dziedziczka Dąbrowej wsi koło Staniątek w par. Brzezie, ufundowała jedną kolegjaturę na wydziale artystów, ob. Album studiosorum Universitatis Cracoviensis T. I [Cracoviae 1887] 8 i Długosz, Lib. Benef. I 513 i 514 oraz K. Morawski, Historya Uniwersytetu Jagiellońskiego T. I [Kraków 1900] 103). Starostami krzepickimi przed Mężykiem byli: po wyrugowaniu Władysława Opolczyka przez Jagiellę z tych stron (Piotr) Kmita w r. 1402 (KMP. IV 395 nr 1418 z fałszywą datą 1442)a następnie Hinczka z Rogowa w r. 1404 (ob. niżej str. 270 w. 10). Pamięć Mężyka jako wojewody lwowskiego odświeżył teraz Feliks Pohorecki w Ziemi Czerwieńskiej R. I zesz. 1 [Lwów 1935] 94/7. — Krzepice nad Liczwartą wśród łąk bagnistych w połowie traktu z Częstochowej do Wielunia (ob. wyżej str. 6 w. 16/17 z przyp. 4), w diec. naonczas gnieźnieńskiej, w w. XIX włocławskiej a teraz (od roku 1925) częstochowskiej. — Ostrzeszów zob. wyżej str. 36 nr 30 z przyp. 1.*

**(135).** [1] *Kłobucko miasteczko nad Oksą na płn. zachód o dwie mile od Częstochowej, w połowie drogi do Krzepic w ziemi i diecezji krakowskiej, następnie diec. włocławskiej, obecnie (od r. 1925) częstochowskiej, stolica dekanatu w powiecie częstochowskim a województwie kieleckiem; należało do miast danych Władysławowi Opolczykowi przez Ludwika króla węgierskiego i polskiego (Monum. Pol. Hist. II 735 ob. wyżej str. 5 w. 47, str. 6 ww. 40/41). Posiada starodawny kościół parafjalny p. w. św. Marcina i św. Małgorzaty, zaliczany według tradycji przez Długosza do duninowskich jakoby fundacji Piotra ze Skrzynna (Włosta) słynnego wielmoży w. XII. A i własne losy Długosza sprzęgły się z kościołem w Kłobucku: po swym stryju Bartłomieju, z mistrza kaplicy królewskiej, plebanie tutaj przez lat 24 (od r. 1410 aż do rezygnacji w podeszłym wieku 31. X. 1434), sam dzierżył tę plebanję przez lat 15, lecz na niej nie rezydował jak i brat jego młodszy Jan, również kanonik krakowski († 1472), na rzecz którego zrezygnował z niej w r. 1449. A plebanja to była jedna z najbogatszych w tych stronach*

fratribus et toti eorum posteritati cum quadraginta mansis, secundum quod est suis in metis circumferencialiter limitata, et quicquid infra terminos eiusdem hereditatis pro utilitate sua locare poterint, locandam per eosdem[b] iure Theutunico, iure inquam Novifori, vendidimus pro septima dimidia marca grossorum Pragensium Elingo et Jacobo fratribus eorumque successoribus iure hereditario possidendam. In qua quidem hereditate dicti scolteti eorumque successores de omnibus[c] quadraginta mansis [sex]tum[d] cum dimidio et mellificia, que dicuntur in wlgari b a r c z, molendinum cum piscina, tabernam, maccellum panis et carnificum et sutorum et fabricam, pratum quod vocatur t[r a][e] w i a, fornacem picis et quicquid ibidem pro utilitate sua et nostra locare poterint, pro necessitatibus suis suorumque villanorum libere et quiete possidebunt. De iudicio autem tercium denarium percipient de re qualibet iudicata, et si aliquis casus talis evenerit, quem vos[f] non possetis[f] terminare, ad presenciam comitis ...[g] ter in anno iudicium generale exercebit, ad quod audiendum personaliter veniemus vel f(amulum nostru)m[h] mittemus, et tunc incole ipsius ville sumptus nobis vel famulo nostro procurabunt, sicut cantat ius Novifori. Insuper dedimus predictis nostris scoltetis eorumque liberis et cunctis incolis eorum ...[i]s(ex)decim[i] annorum ab omni solucione et labore et qualibet exactione, ex parte autem regis infra spacium duodecim annorum; qua libertate expirante incole dicte hereditatis de quolibet.....[j] singulis annis solvat quilibet emetho de integro manso

**(135).** [b] eundem *Trans.* [c] quibus *Trans.* [d] *trzy pierwsze litery na zagięciu i przy dziurze już starte l. c.* [e] *na zagięciu już zatarte l. c.* [f–f] nos non possemus *l. c.* [g] *początek wyrazu z dwóch lub trzech liter niecałych na zagięciu bardzo a bardzo niewyraźny poczem mała dziura; ręka w. XVIII, wypisująca obok na marginesie prawym ten ustęp, tak to odczytała:* ad praesentiam Comitis Anno|alem*(?)* quo Ter in Anno Iudicium|Generale exercebit|etc. [h] *zaczyna się druga duża dziura* [i–i] *druga duża dziura w tym wierszu na dwa, trzy w nim wyrazy, z których w pierwszym widoczne są dwie litery początkowe, a raczej środkowe i górne ich części jakoby* pl; *z ostatniego wyrazu widać tylko górną część* s i d [j] *druga duża dziura na trzy, cztery wyrazy w tym wierszu (i pozostała nią długie wieki w piewotnem swem uposażeniu i rozciągłości aż do czasów wielkiej wojny); umyślił tedy bogobojny nasz historyk osadzić na niej jeden z umiłowanych przez siebie zakonów „na większą chwałę Bożą, dla wzmocnienia wiary i religji chrześcijańskiej, jako też dla zapewnienia zbawienia dusz tejże parafji": inkorporacja parafji kłobuckiej zakonowi kanoników regularnych św. Augustyna, sprowadzonym tutaj z konwentu Bożego Ciała na Kazimierzu pod Krakowem nastąpiła wkrótce potem, w r. 1454, po uzyskaniu zgody króla Kazimierza jako patrona i kolatora tegoż kościoła (Długosz, Lib. Benef. III 163/4, gdzie w d. c. szczegółowy opis tegoż beneficjum, z którem należy zestawić uposażenie jego w ówczesnej rozciągłości, zatwierdzone na prośbę X. Jana Długosza kanonika i plebana w r. 1448 przez Zbigniewa kardynała biskupa krakowskiego (wyd. w Kod. MP. IV 486/8). Aż do ostatnich chwil życia nie przestał się troskać Długosz o dobro i ozdobę dawnego swego kościoła, który się spalił w r. 1468, odbudował go wprawdzie klasztor swym kosztem i to całkowicie, ale snać odbudowa ta nie była trwała i nie zadowoliła X. Długosza, jeśli na Trzech Króli 1480 przybywa sam do Kłobucka wraz z swym murarzem Janem:* duxit magistrum Johannem muratorem suum hic in Clobuczsko ad seccandum lapides pro edificanda ecclesia, et tunc Andreas prepositus, qui fuit receptus de Mstow *(w Lib. Benef. III 164 trzeci z rzędu ten proboszcz nie ma oznaczonego miejsca pochodzenia)* in preposituram Clobuczensem, dispensabat pecunias ad laborem cum addicione domestica et addicione non modica et expensis maximis. *A już był naonczas nasz budowniczy kościołów elektem lwowskim: w obecności jego rozpoczęto budowę nowego kościoła, kładąc fundamenta:* fundamenta ecclesie Clobuczensis errecta sunt presente domino Długosz protunc electo ad sedem archiepiscopalem ecclesie Leopoliensis, sed nichil faciens mortuus est feria sexta ante Pentecostes *(19 maja)* 1480 *dodaje z większą pretensją aniżeli żałością kanonik klasztoru kłobuckiego, prowadzący rachunki jego gospodarcze (w księdze będącej moją własnością na str. 190 i 174).*

urnam mellis p o k o w et octo s(co)tos nobis atque nostris successoribus, predicti vero scolteti nobis tenebuntur dare ...[j] valentem duas marcas. Item predicti scolteti liberi erunt a servicio comitis sui extra terminos Regni[k], sed tenebuntur in territorio regis sui Regni servire. Concedimus et ...[j] casu quocunque emergente furem aut maleficum suspendere, decolare, cremare in eadem hereditate, feram quam capere potuerint nobis pernam dabunt. Excipimus etiam pro nobis fluvium ...[j] sua utilitate cum kmethonibus, alter fluvius qui vocatur Notcza[2], fructus quoque arborum cum arboribus vel super arbores singulis annis qui inveniri possunt ad ipsos pertine ...[j] motu voluntario fecimus, permaneat et stabilis perseveret, ipsam scripti testimonio et presentis ...[j] sigil(li) nostri signaculo iussimus communiri. Datum et actum in Clobuczko[l] in domo ...[j] (c)entesimo quadragesimo quarto in vigilia Conversionis Pauli apostoli. Presentibus hiis comite Staskone de Zemlicz, comite Pruten(o)[l] advocato Clobuczensi ...e[j], Johanne cive Calvo, Janussio etiam cive et aliis multis, Ratiborio wladario et ceteris fidedignis. Sulco vicarius scripsit suo avunculo.

(136) Noverint universi presentes et ...[j]dwicz de Dambrowa subpincerna serenissimi principis domini Wladislai Dei gracia regis Polonie etc., capitaneus Crzepiczensis et Ostrzeschoviensis, significamus tenore presentium, quibus exped.....[j]tuitu perpendentes grate fidelitatis studiosa obsequia et multiplicum meritorum constanciam, quib(us nob)[j]is famosi Sobko, Thomko et Petrus strennui domini Henrici de Rogow[l] fratris[m] nostri notari ...[j]odne placere meruerunt et

**(135).** [k] Regis *Trans.* [l] *małe dziurki*
**(136).** [l] *na dziurze* [m] *sic* fratris *Trans.*

**(135).** [2] *Nieznana dzisiaj, prawdopobobnie ze zmienioną nazwą.*

**(136).** [1] *Najciekawszy ten ustęp w transumowanym akcie niniejszym doszedł nas w tekście znacznie uszkodzonym, a przytem zdaje się skażonym. Wskutek tego utrudnionem jest wielce oznaczenie zupełnie pewnej roli i urzędu, w jakich pojawia się tutaj Henryk z Rogowa, w szczególności pozostaje niejasny stosunek jego do obdarowanych przez starostę krzepickiego Jana Mężyka z Dąbrowej trzech braci „sławetnych" Sobka, Tomka i Piotra, których Henryk z Rogowa mógł być bratem, ale dalszym, nierodzonym, jeśli sam był „strenuus". Prócz niniejszego są jeszcze trzy a nawet cztery miejsca, w których obydwaj, Jan Mężyk z Dąbrowej i Henryk z Rogowa, występują razem i to jako ludzie królewscy, zostający nieodstępnie przy królu Władysławie Jagielle. Najpierw pod Grunwaldem należą do straży królewskiej według świadectwa Długosza (Hist. Pol. IV 52 na dole: „Johannes Manszik de Dambrowa de domo Wadwicz, post palatinus Leopoliensis", tudzież „Henricus de Rogow de domo Dzyaloscha, expost regni Poloniae vicethezaurarius"). Następnie, według dalszego świadectwa historji Długosza, towarzyszą oni na czele rycerstwa królowi w podróżach jego po Polsce, n. p. w r. 1419 (l. c. 232 „Henrico de Rogow, Johanne Manszik de Dambrowa et aliis pluribus militibus") oraz również przy boku królewskim w Medyce koło Lwowa 2. V. 1423 (wśród świadków „strennuis Johanne Manszik mense nostre pincerna generali, Henrico de Rogow thezaurario curie nostre" w Aktach grodzkich i ziemskich z Archiwum Ziemskiego we Lwowie wyd. Ksawery Liske T. III [1872] 179 z oryg.). Było to za powrotem króla z Węgier, gdzie ich obu spotyka się wśród świadków aktu przymierza Jagiełły z Zygmuntem królem węgierskim w mieście Kieżmarku na Spiżu (nad Popradem diecezji ostrzyhomskiej) dn. 30 marca 1423; idą oni tutaj po starostach jako urzędnicy nadworni: Jan z Dąbrowej jest już cześnikiem, a wypisany bezpośrednio przed nim Henryk z Rogowa ukazuje się jakoby podkanclerzym (Kodex dyplomatyczny Litwy wyd. E. Raczyński [w Wrocławiu 1845] 305), acz w istocie był on natenczas podskarbim nadwornym (ob. wyżej), koronnym zaś już w roku następnym 1424 (ob. Długosz l. c. 328 i Kaz. Fedorowicz, Dostojnicy i urzędnicy świeccy województwa krakowskiego w latach 1374—1506 w Archiwum Komisyi Historycznej T. VIII [Kraków 1898] 241 pod 1 i 237 pod 2. W ten sposób*

in posterum aucto fidelitatis studio prestancius poterint complacere, hor(um in)[1]-tuitu volentes ipsos specialis gracie prosequi favoribus et ad eadem nostra ser-

*usuwa się rzekomego podkanclerzego królowej Zofji, którego starali się utrzymać R. Maurer, Urzędnicy kancelaryjni Władysława Jagiełły. Wydanie Biblioteki Warszawskiej 1877 str. 39 z przyp. 1 wraz z cytowanym tutaj a zaraz niżej wskazanym Jakóbem Caro). Temuż to Henrykowi z Rogowa podskarbiemu, kiedy jeszcze nie piastował tego urzędu, jakoteż braciom jego, niestety niewymienionym, król Jagiełło aktem w Wolborzu 22. VIII. 1419 nadał był w dzierżawę dożywotnią gród i miasto Brzeźnicę z szeregiem wsi do tej królewszczyzny należących a w południowej części województwa sieradzkiego powiecie piotrkowskim położonych, obecnie w wojew. łódzkiem, pow. radomskowskim, diecezji (od r. 1925) częstochowskiej, w dawnej Rzpltej gnieźnieńskiej, w w. XIX włocławskiej, ale w dekanacie wyjąwszy Wąsosza zawsze brzeźnickim. Były to Stara Brzeźnica (w pobliżu Warty), Kruplin (przedmieście miasta Brzeźnicy (Łaskiego Lib. Benef. I 485), Gajęcice (w par. Makowiska), Dupice (dzisiaj też Dubidze pod farą brzeźnicką), Wąsosze (nad Wartą, par. l. c. 528, dzisiaj Wąsosz w dekanacie kłobuckim a pow. częstochowskim wojew. kieleckiem), Dworzyszowice dzisiaj Dworszowice (par. pod Brzeźnicą od zachodu, l. c. 525/6) i wreszcie miasto Pajęczno wraz ze wsią swoją Dylowem (na drodze z Brzeźnicy do Wielunia). Wskazało się szczegółowiej topografję tych miejscowości starostwa brzeźnickiego ze względu na fakt, iż weszło ono w posiadanie oo. paulinów jasnogórskich konstytucją sejmową z r. 1717 na utrzymanie ich twierdzy, przyczem i ich akta, poczynając najwcześniej i to fragmentarycznie dopiero od w. XVI dostały się do archiwum paulińskiego. Teraz (1419) król Jagiełło nadał je wiernemu swemu rycerzowi Henrykowi z Rogowa tudzież jego braciom w wynagrodzeniu za pożyczone sobie od ich ojca, podskarbiego koronnego, sumy 1140 grzywien. W regestrze tegoż nadania wymienione są wsi grodu brzeźnickiego wraz z prastarem Pajęcznem, podana też jest data jak i urząd podskarbiostwa koronnego jego ojca: „a patre illius vicethesaurario Regni" (Inventarium omnium et singulorum privilegiorum ... in Archivo Regni, wyd. E. Rykaczewski w Paryżu 1862 str. 306 z błędnemi nazwami trzech wsi i opuszczeniem „Assumptionis" w datacji „infra octavas B. V. Marie 1419"; rozwiązanie daty na 5 lipca jakoby wśród oktawy Nawiedzenia NMP. jest błędne u J. Caro, który ten regest przedrukował w swym Liber cancellariae Stanislai Ciołek wyd. w odbitce II [Wien 1871] 151 w przyp. 3; pobyt króla w Wolborzu w drugiej połowie sierpnia 1419 stwierdza itinerarjum jego u Długosza Hist. Pol. IV 234). W akcie zaś samym tegoż nadania, przystosowanym do celów formularza a wydanym przez dra J. Caro (l. c. str. 150/2 nr 86) cała data jest pominięta, adresat „strenuus Henricus de R(ogow) miles noster" — wyjątkowo w regestrze powyższym „Hinca de Rogow" — najmylniej objaśniony jest przez wydawcę jako podkanclerzy królowej Zofji i oraz podskarbi nadworny; urząd ojca w formularzu nie jest wspomniany: „per literam fel. mem. patrem suum"; bracia odbiorcy są wyraźnie wspomniani acz nie wymienieni: „sibi et fratribus suis castrum cum civitate B.". W tem jednem Caro się nie pomylił, iż w Hinczy (właściwie: Hinczce) z Rogowa staroście krzepickim w r. 1404 dostrzegł ojca Henryka z Rogowa z r. 1419 (l. c. str. 151 przyp. 2). Henryk ten z Rogowa podskarbi nadworny zrazu, następnie koronny, wkrótce potem umarł, po r. 1424 a przed 25. II. 1426; o nim to jest mowa, lubo bez oznaczenia urzędu jego podskarbioskiego w Starod. prawa polsk. pomnikach przy wzmiance o krawcu „olim domini Henrici de Rogow, nunc vero domini episcopi Cracoviensis" 25. II. 1426 (II 306 nr 2085); i on niewątpliwie był początkowo w r. 1415 i zdaje się w roku 1417 krajczym nadwornym (Rachunki dworu króla Władysława Jagiełły i królowej Jadwigi z lat 1388 do 1420 w Monumenta medii aevi historica T. XV [W Krakowie 1896] 577, gdzie na str. 580 wskazano łożnictwo Mężyka, t. j. Jana z Dąbrowej). Po zejściu Henryka z Rogowa tenutę brzeźnicką otrzymała od króla matka jego a wdowa po Hinczce kasztelanie rozpierskim (Inventarium... wyd. E. Rykaczewski str. 306).*

*Ojciec tegoż Henryka, Hinczka z Rogowa, historyczny protoplasta rodu, wygasłego już w trzeciem pokoleniu, podskarbim koronnym a zrazu nadwornym był w początkach panowania Władysława Jagiełły 1393—1399 (ob. Rachunki dworu tegoż króla i królowej Jadwigi str. 577 i Stan. Kutrzeba, Urzędy koronne i nadworne w Polsce. Ich początki i rozwój [We Lwowie 1903] 123 i 64). Jego to, „Hinczkę z Rogowa z domu Działosza" wraz z dwoma innymi panami wysłał był król Jagiełło w dwa lata po śmierci Jadwigi po przyszłą swą żonę Annę hrabiankę cylejską a wnuczkę Kazimierza, brzydką, jak się potem okazało i ani słowa*

vicia continuo reddere promptiores ad optata ipsorum comoda nobis oblata, ipsis fratribus prenotatis locum seu fundum piscine utriusque littoris in fluvio

*nie umiejącą po polsku (Długosz l. c. III 539/540). Rychło potem zostaje kasztelanem rozpierskim: jest już nim na św. Marcin r. 1404 (Inventarium... wyd. Rykaczewski str. 305 z balamutną uwagą objaśniającą, pomieszany przytem z młodszym synem swoim), i pozostaje nim aż do śmierci, która go zaszła po latach dziesięciu, gdyż przed 12. V. 1415 kasztelanję tę, na której umarł, dzierży już następca jego a protoplasta rodu Bąków małopolskich h. Zadora, Zbigniew z Wysokiej lub Bąkowej Góry koło Przedborza (Starod. prawa pol. pomniki II 202 nr 1379 i O. Balzer w Monum. Pol. Hist. IV 144/5 w przyp.). Równocześnie posiadał w dożywociu starostwo krzepickie, zapisane sobie mając od króla za pożyczone mu już poprzednio tysiąc grzywien, zdaje się kiedy był jeszcze podskarbim, do których dodaje król teraz w Lublinie 16. XI. 1404 dwieście grzywien, z obowiązkiem by odbudował budynki, utrzymywał straż w grodzie i króla z królową przyjmował raz w rok przez dwa dni okazale (Inventarium l. c. ob. KWP. V 50). Następca jego na tem starostwie Jan Mężyk z Dąbrowej w akcie niniejszym (Nr 136 z 26. V. 1424) jeszcze przed laty niespełna dwudziestu wszedł po Hinczce kasztelanie rozpierskim na gród ojcowski nad Prądnikiem o dwie mile na północ od Krakowa, który kasztelan Hinczka dzierżył zresztą chwilowo (KMP. IV 104 nr 1097 i Inventarium l. c. str. 198 pod 20. III. 1406).*

*Najgłośniejszym wszakże i najzamożniejszym a w dziejach Kościoła w Polsce dobrze zapisanym był ostatni przedstawiciel spolszczonego tego rodu miejscowych Niemców: młodszy brat i syn obu poprzednich, Hincza z Rogowa ostatecznie kasztelan sandomierski († w Krakowie ok. św. Michała 1473). Chmurną miał młodość, którą spędzał na dworze królewskim: posądzony o gorszące stosunki z młodą królową Zofją dostał się do więzienia, a gdy uciekł z niego, jeszcze w większe przez to popadł podejrzenie, zaczem schwytany wtrącony został do cięższego, na sam dół wieży w zamku chęcińskim, gdzie wśród wilgoci i plugastwa okuty w kajdany o mało nie zginął (Długosz, Hist. Pol. IV 348 pod r. 1427 w którym się urodził Kazimierz Jagiellończyk, i Antoni Prochaska, Król Władysław Jagiełło T. II [W Krakowie 1908] 394 nn. Sprawa królowej Sonki). Bronić też był zmuszony swego szlachectwa h. Działosza (róg bawoli czy też jeleni, obok skrzydło orle), zresztą niedawnego, którego dowodził nie świadkami, lecz okazując „literam legalem — Jagiełły — docentem patrem ipsius Hincze, quondam strenuum Hinczkam, nobilitatem suam probasse" (Starod. prawa polsk. pomniki VII [Kraków 1885] 605 nr 1613 na sądach królewskich 24. IX. 1431); wśród wrogów, uwłaczających mu w szlachectwie, znajdował się i główny podobno oszczerca królowej Zofji (Jan Strasz z Białaczowa h. Odrowąż, ob. Prochaska l. c. str. 398/400). Następne lata trzyma się zdala od dworu. Zdawało się, iż przejdzie do opozycji; już nawet położył swoje nazwisko na akcie konfederacji rewolucyjnej Spytka z Melsztyna, zawiązanej na zjeździe walnym korczyńskim d. 3 maja 1439, ale się rychło rozmyślił i nie załamał. Zwyciężyła w nim tradycja rodowa wiernej służby królewskiej, poparta nadzieją lub też wprost obietnicą uzyskania dóbr i urzędów: dość, iż jeden z pierwszych i nie sam odstępuje Spytka; zaraz też nazajutrz w dzień św. Florjana staje na czele piechoty królewskiej, uderza na obóz przewódcy rokoszan, rozłożony w sąsiedztwie miasta Nowego Korczyna u wsi Grotnik, rozbija go i rzeź w nim sprawia (Długosz l. c. str. 607 i A. Prochaska, Konfederacya Spytka z Melsztyna [We Lwowie 1887] 52 oraz 40, 63, 68 i 70, tutaj akt konfederacji a także w Cod. epist. saec. XV T. II 389/390 gdzie pieczęć Hinczy z R. wskazana). I odtąd rozpoczyna służbę wojskową przy królu i towarzyszy mu na Węgry (Długosz l. c. str. 627 bez oznaczenia urzędu). Posiada naonczas starostwo radomskie (już 18. III. 1440) wraz z tenutą brzeźnicką (Inventarium str. 307), na której zaraz po pogromie Spytka z Melsztyna (6. VI i 3. VIII. 1439) wpisał król zaciągnięte u niego przez siebie jak i jeszcze przez swego ojca sumy pieniężne; czyni toż i w trzech latach następnych, czy będąc jeszcze w Krakowie (13. III. 1440), czy też już w Budzie (od 5, 13 i 30. IX. 1440 aż do 13. VII. 1442), dopóki Hincza z Rogowa bawił we Węgrzech (Inventarium str. 306, 307 i 308. Ponadto w tych czasach wyprawy węgierskiej miał zapisane znaczne sumy od króla na grodzie i mieście Brześciu Kujawskim 16. IX. 1440 ob. Codex dipl. Poloniae edd. L. Rzyszczewski — A. Muczkowski T. II [Varsaviae 1848] 872 tudzież na mieście Radoszycach w Radomskiem 13. VII. 1442 ob. KWP. V 663 nr 694). Do kraju wrócił wraz z wielu innymi w r. 1442 dość szczęśliwie, gdyż tylko z odniesioną raną, uszedłszy zasadzki pod Jagrą w Górnych Węgrzech*

Noczcza infra molendinum nostrum Viszlny mlin donavimus et presentibus donamus pro piscina construenda, ubi vel in quo locorum meliorem valeant in-

*od Czechów (Długosz l. c. str. 673); tegoż Hinczy z Rogowa dotyczą zapiski o wypłaconych mu kwotach po sto grzywien lub dwieście flor. w zachowanych ułamkowo rachunkach dworu króla Władysława III z r. 1442 i 1443 a ogłoszonych z rkpsu Ossolińskich we Lwowie Nr 165 przez Zeissberga (w wskazanem wyżej na str. 258 w. 7 wydawnictwie Kleinere Geschichtsquellen Polens str. 20, 21 i 22). — Do nowego króla Kazimierza przylgnął odrazu i całą duszą. Od samego początku rządów jego jest długie lata podskarbim koronnym 1447—1460 (ob. Kutrzeba l. c. 124 i 65), z „generosus" zostaje „magnificus" dzierżąc kasztelanje, na których posuwa się coraz wyżej. Zrazu kasztelan rozpierski, jeszcze za Warneńczyka już z początkiem r. 1443, następnie sieradzki 1453, wreszcie sandomierski (K. Fedorowicz w Archiwum Komisyi Hist. VIII 279). W czasie wojny trzynastoletniej z krzyżakami posługe do margrabiego brandenburskiego (r. 1455), przebywa z królem w Gdańsku (w maju 1457) i oczywiście bierze udział w układach pokojowych z krzyżakami (1464 ob. Długosz V 211, 246 i 390). Tenut miał więcej aniżeli urzędów. Oprócz brzeźnickiej, odziedziczonej po ojcu i bracie, dostał od królowej Zofji za pożyczone jej 1100 flor. węg. tłustą w czasie pokoju tenutę inowrocławską (aktem z 18. V. 1456 wyd. B. Ulanowski w Archiwum Komisyi Histor. IV [Kraków 1888] 280/2 nr 101, regest w Inventarium wyd. E. Rykaczewski str. 330 b. d. dziennej); zostawił go na niej po śmierci swej matki król Kazimierz (aktem 2. XII. 1462 w Codex dipl. Pol. II 932 i regest w Inventarium l. c.). Do szczerej wdzięczności poczuwał się król względem niego, gdyż Hincza z Rogowa, naówczas kasztelan sieradzki, zrzekł się 20. IX. 1457 na rzecz jego i Rzeczypospolitej wszystkich sum zapisanych sobie przez królów polskich; dlatego też pozostawił mu w dożywocie wszystkie główne jakie posiadał tenuty, możnaby je nazwać rodowe, a więc dobra krzepickie, brzeźnickie, Kłobuck i Pajęczno (Inventarium str. 309); pomniejszych lub chwilowych tenut nie wymienia się tutaj. Natomiast należy wspomnieć, iż w tych również stronach, w powiecie wieluńskim, dzisiaj częstochowskim, posiadał dobra swoje dziedziczne, dwie wsi, a mianowicie: Danków nazywany wtedy Denkowem, oraz Rembielice pod Krzepicami w północnowschodniej od nich stronie nad Liczwartą w diecezji natenczas gnieźnieńskiej, po rozbiorach włocławskiej a dzisiaj (od 1925) częstochowskiej. Podupadły a zdawna istniejący kościół parafjalny św. Stanisława w Dankowie, pierwotnie książęcy, uposażył na nowo, nadając mu w r. 1472 cztery łany z łąkami i prawem rybołostwa (Jana Łaskiego Liber Beneficiorum archidyecezyi gnieźnieńskiej wyd. X. Dr Jan Łukowski a przypisami objaśnił X. Jan Korytkowski T. II [Gniezno 1881] 116 w uw., gdzie niesłusznie przyznaje się erekcję tegoż kościoła przodkom naszego Hinczy z Rogowa; niewłaściwie też X. Stan. Chodyński w Katalogu kościołów diecezji włocławskiej czyli kaliskiej z r. 1879 [Varsaviae 1878] 58 uważa tegoż Hinczę za fundatora kościoła dankowskiego). Chwilowo pan kasztelan sandomierski i starosta krzepicki nosił się z myślą oddania tegoż kościoła któremuś zakonowi, na co już uzyskał pozwolenie królewskie (Matricularum regni Poloniae summaria ed. Theod. Wierzbowski T. I [Varsoviae MCMV] 40 nr 768: 28. I. 1472). Może myślał o oo. paulinach albo o kanonikach regularnych reguły św. Augustyna. Tych ostatnich krótko przedtem za zewoleniem króla już był osadził w Krzepicach stolicy swego starostwa przy kościele parafjalnym św. Jakóba fundacji Kazimierza W., odnowionym teraz i konsekrowanym przez prymasa Jana Gruszczyńskiego, który przywilejem erekcyjnym, danym w Iwanowicach d. 8 maja 1466, zatwierdził wzmocnienie uposażenia tegoż kościoła nadaniem dwóch wsi Hinczy z Rogowa, Rembielic w parafji krzepickiej i Popowa w starostwie brzeźnickiem a parafji Wąsosz (Długosz, Lib. Benef. II 212, Łaskiego Lib. Benef. II 119 i Katalog kościołów diec. włocł. z r. 1879 str. 64 i 66, skąd w Lib. Benef. Łaskiego II 118 w przyp. powtórzono datę inkorporacji fary krzepickiej kanonikom regularnym, którzy się utrzymywali do niej aż po r. 1809; znajdująca się w tymże katalogu wiadomość uposażenia nie Rembielicami ale Kukowem w tejże par. krzepickiej jest późniejsza). Pamięć o hojnym na kościoły i klasztory Hinczy z Rogowa zaginęła rychło w tych stronach: za czasów prymasa Łaskiego mówiono już tylko o „quidam capitaneus dictus Hyncza tenutarius in Crzepycza" i „quidam dominus Hyncza capitaneus Vielunensis et Crzepiczensis" (Lib. Benef. I 525 i 531). Współczesny temuż Hinczy wymienia jeszcze dalsze trzy wsi jego własne w powiecie wówczas jak i dzisiaj wieluńskim: Szczyty, Trębaczów (przekształcone dzisiaj na modłę rosyjską: Trębaczew) i Niwiska, wszystkie trzy koło Działoszyna i dwie pierwsze obecnie,*

venire. Quam quidem piscinam per ipsos constructam habebunt, possidebunt, tenebunt perpetuis temporibus piscandam cum omnimoda potestate vendendi,

*od końca w. XVIII jako kościoły upadłe, w parafji jego; za czasów Długosza Szczyty i Trębaczów mają kościoły parafjalne p. w. Wszystkich Świętych i św. Mikołaja, obydwa jak można przypuszczać fundacji Hinczy z Rogowa (Lib. Benef. I 503 i 504 mylnie tylko Niwiska jakoby w par. Szczytów zam. Trębaczów, ob. Łaskiego Lib. Benef. I 534 i 531). Także i sam Działoszyn, mieścina nad Wartą o dwie mile od Wielunia w stronę południowo-wschodnią, z kościołem paraf. św. Marji Magdaleny, istniejącym już w r. 1466, niewątpliwie był dziedziną jego ojcowską, wiąże się z nią przecież herb Działosza; Kobylińscy, najstarsi dotychczas dziedzice jego znani, ukazują się dopiero po śmierci Hinczy z Rogowa (Matricularum regni Poloniae summaria I 97 nr 1878, ob. Łaskiego Lib. Benef. I 532 z przyp.). Daremnie jednak szukałoby się w tych stronach wsi Rogowa, z której się cały ten ród pisał. Leży ona w ziemi wiślickiej nad Wisłą powyżej Opatowca dzisiaj w diec. kieleckiej, i do jego parafji pierwotnie należąca. Kościół parafjalny w Rogowie p. w. Nawiedzenia NMP. oczywiście drewniany, który istniał do poł. w. XVIII, postawił i dostatecznie uposażył Hinczka z Rogowa podskarbi koronny; za czasów Długosza, który o tem donosi, wieś Rogów przeszła już drugie ręce szlacheckie (Lib. Benef. II 410 bez podania wezwania kościoła i z błędem w nazwisku de Roskow, I 393). Sprzedał ją syn jego młodszy kasztelan sandomierski, który wolał rezydować w dobrach swoich starościńskich w Wieluńskiem i Sieradzkiem nad Wartą, o ile nie zatrzymywała go służba na dworze królewskim lub w stolicy państwa. — Z Krakowem też, zarówno z miastem, jak szczególniej z katedrą jego św. Stanisława na Wawelu, pragnął utrwalić pamięć swojego imienia i swego rodu. Już w r. 1464 d. 15 października na sejmie piotrkowskim otrzymuje przywilej królewski, mocą którego oddaje kapitule krakowskiej na wieczność obą swoje domy, jakie posiadał przy ulicy Kanoniczej, jeden narożny drewniany a drugi murowany znajdujący się między kolegjum kanonistów a domami wikarjuszów katedralnych (ten tylko pozostał do dziśdnia przy kapitule, jest to dom pod Nrem 6 zw. pod „Matką Boską“) na odprawianie aniwersarza w katedrze, w której pragnął być pochowany, za siebie, swego ojca i rodzonego swego brata* (pro sua et parentis sui Hinczcze de Rogow castellani Rosperigensis et regni Polonie vicethezaurarii et germani sui Henrici de Rogow regni eiusdem Polonie vicethezaurarii animarum consequenda beatitudine et salute. *Oryg. pergam. w Archichiwum Kapitulnem Katedry Krakowskiej, Dypl. 456, reg. u Długossza Lib. Benef. I 190 z datą przybliżoną 1460 bo podaną z pamięci). Miejsce wiecznego spoczynku, w którem miały być pochowane również kości ojca jego, obrał sobie przy kaplicy św. Młodzianków, znajdującej się w stronie północno-zachodniej katedry, między wieżą zegarową i przejściem dzisiejszem po wschodach do obecnego kapitularza i na chór muzyczny naprzeciw ołtarza z trumną św. Stanisława, a zbudowanej obok dawniejszej jeszcze kaplicy św. Mikołaja na kształt łuku pod miejscem, gdzie się zwykło okazywać ludowi relikwje (głowę) św. Stanisława. Kaplicę tę zbyt ciasną i ciemną, przed którą zbudował grób zakryty płytą spiżową, kasztelan Hincza rozszerzył nieco wraz z łukiem i przyozdobił ją freskami rzezi Niewiniątek, dostatnie też jej zapewnił uposażenie fundacją czterech altarystów z piątą klerykaturą kapłańską, którzyby odprawiali tutaj przed ołtarzem św. Młodzianków po cztery wotywne msze tygodniowo, kleryk tylko jedną, ale ma obsługiwać wszystkich; erekcja kanoniczna tej fundacji wraz z zapisami z czynszów na szpitale Krakowa i przedmieść jego, a więc: Św. Ducha (duchaków), św. Jadwigi na Stradomiu (bożogrobców), trędowatych po obu stronach miasta, św. Leonarda na Kazimierzu i św. Walentego na Kleparzu oraz na niedawno założony klasztor niewieści św. Agnieszki na Stradomiu (panien zakonu św. Franciszka trzeciej reguły zwanych bernardynkami, na południe od bernardynów), nastąpiła aktem biskupów krakowskich Jana Lutka z 1. VII. 1465 i jego następcy Jana Rzeszowskiego z 4. VIII. 1472 (reg. u Długosza Lib. Benef. I 257/9 i w Katalogu Archiwum aktów dawnych m. Krakowa. I Dyplomy pergam. str. 78 nn. nry 292/7 i str. 85 nry 316/318 ze wskazaniem wydania. Topografję kaplicy św. Młodzianków dobrze oznacza Tadeusz Wojciechowski, Kościół katedralny w Krakowie [Kraków 1900] 123/5 niewłaściwie tylko się wyraża, iż to Hincza z Rogowa erygował w kaplicy tej ołtarz p. t. Młodzianków w r. 1465; on tu już istniał przedtem, ale słusznie kaplica ta przybrała odtąd nazwę „Hinczonów z Rogowa“ lub wprost „Hinczonum sacellum“, chociaż ci nie byli pierwszymi jej fundatorami). Altarystom swoim fundator ich, kasztelan sandomierski, wybudował dom*

donandi, obligandi ac in usus suos et suorum successorum legittimorum beneplacitos convertendi, prout eisdem prenominatis fratribus Sobkoni, Thomkoni

*osobny z cegły i drzewa przy kościele św. Jerzego na miejscu starego, który należał do mansjonarzy, mansjonarzom zaś wybudował piękny, nowy na swoim placu jaki posiadał tamże przy murze zamkowym, znajdującym się w pobliżu katedry obok szpichlerza prebendarzy kaplicy św. Trójcy królowej Zofji, za co zobowiązał kolegjum tychże XX. mansjonarzy katedralnych do odprawiania jednej mszy św. za zmarłych co tydzień a wszystkich po jednej cichej na każde suchedni z wiljami dziewięciu lekcyj, podobnież w dniu jego śmierci (Długosz l. c. I 259 i 269 z wiadomością omyłkową, jakoby ten dzień śmierci przypadał 4 lutego, dotyczy to odprawianego wtedy aniwersarza za niego, o czem poniżej); w oddaniu tego domu mansjonarzom na ręce kapituły pośredniczył na sesji jej generalnej 6. II. 1471 senior altarystów X. Wojciech Gawron z Gajęcic pleban brzeźnicki (Acta capit. eccl. Cracov. II f. 59). I samych XX. wikarjuszów za dobrym czynszem wciągnął do posługi duchownej swojej fundacji: trzy ciche msze św. mieli odprawiać tygodniowo, jednę de Beata a dwie żałobne (Długosz l. c. I 259 i Inwentarz Katedry Krak. z r. 1563 f. 168). Wreszcie pan ten możny i pobożny, będąc wdzięczny kapitule za przyznanie sobie grobu w katedrze, oprócz fundacyj już wspomnianych zapisał jej kościołowi jeszcze testamentem argenterję swoją, składającą się z naczynia stołowego; za dar ten kapituła krakowska acz go w skarbcu swoim nigdy nie widziała, pożyczyła ją bowiem biskupowi swemu Janowi Rzeszowskiemu na potrzeby króla i Rzeczypospolitej, uchwaliła na sesji generalnej 11. V. 1474 odprawiać po wieczne czasy za zmarłego dobroczyńcę aniwersarz trzy razy w roku na każdą kapitułę swoją generalną* (Magnifici olim domini Hincza de Rogow castellani Sandomiriensis, anno proxime lapso circa festum sancti Michaelis, prout Altissimo placuit, de hac luce sublati, argentum in certis clenodiis, videlicet scutellis, tellaribus, pelvibus, cuppis et piccariis *[to są kubki]* ecclesie Cracouiensi testamentaliter in remedium salutis anime sue et alias ad pyos usus legatum et consignatum, venerabiles domini *[kapituła]* unanimi voto et nullo contradicente in toto eius pondere reverendissimo in Christo patri domino Johanni Dei gracia episcopo Cracouiensi in mutuum concesserunt sub caucione fideiussoria et ydonea fienda et facienda de restituendo eodem argento aut alias foro contrahendo per eundem reverendissimum episcopum, quantum pensabit ad duos annos se immediate sequentes, realiter et cum effectu et ecclesie Cracouiensi solvendo; et nichilominus prefati venerabiles domini volentes et summopere intendentes in remedium salutis anime prefati domini Hincza gracia dicti argenti nonnulla stipendia parare et facere, anniversarium perpetuum... *Acta capit. eccl. Cracov. II f. 92. B. Ulanowski w wyciągach z tychże aktów uwzględnił dwa pomniejsze zapiski o tej darowiznie: z 25 [a nie 19] lutego ow. r. o wysłaniu w tej sprawie X. dra Jana z Latoszyna do króla bawiącego naonczas w Opatowcu, tudzież z 12. IX. 1477 uchwała, by pieniądze zamiast tego srebrą pożyczyć królowi, w Archiwum Komisyi Histor. VI [Kraków 1891] 46 i 52 nry 194 i 214. Są jeszcze tutaj drobniejsze wzmianki w tychże Acta capit. dotyczące Hinczy kaszt. sandom. na rzecz kapituły i jej duchowieństwa z 12. VI. 1467 i 8. II. 1468 f. 34 i 37 o czynszu dla wikarych z domu pana Hinczy, z 25. III. 1472 f. 66' jest już wspomniany X. Albert altarysta kaplicy p. Hinczy i z 5. II. oraz 11. III. 1474 f. 89' i 91 o domku kapitulnym za kaplicą jej św. Piotra przy ul. Grodzkiej, danym mu w dożywocie iż go po spaleniu się odbudował. Nie wątpić, że i statut kapitulny z 6. II. 1468 f. 37 wyd. przez B. Ulanowskiego l. c. str. 32 nr 137 iż w katedrze krakowskiej mogą być grzebani tylko „reges et filii eorum, episcopi, praelati et canonici ac domini seculares, qui habent ius sepulture in ecclesia, fautoresque et amici eiusdem" powstał z okazji starań Hinczy z Rogowa kasztelana sandomierskiego o grób dla siebie i swoich). Zmarł ten pan Hincza, według powyższego świadectwa zapisku w aktach kapitulnych, w jesieni na św. Michał 1473. Pozostawił żonę Dorotę z Koziegłowskich h. Lis panią na Przybynowie, wsi paraf. w pow. wówczas lelowskim dzisiaj zawierckim, która żyła jeszcze w r. 1489 (Kodeks dyplom. m. Krakowa w Monumenta medii aevi histor. T. VII [W Krakowie 1882] 700 nr 589 w tymto dyplomatarjuszu zapisy Hinczy z Rogowa poczynając od 3. VIII. 1464 str. 688 nr 569 i nn. oraz str. 604 nr 461 i nn.; Długosz, Lib. Benef. II 219 i Matric. r. Poloniae summaria P. I 102 i 107 nry 1963 i 2044; w tych stronach, na drodze z Przybynowa do Olsztyna koło Warty leży wś Choroń, par. od w. XVI, którą w r. 1446 p. Hincza jeszcze jako kasztelan rozpierski kupił był wraz z rudą od Jana z Oleśnicy wojewody sandomierskiego ob. Starod. prawa pol. pomniki II 553 nr 3258), jako też dzieci ma-*

et Petro melius et utilius ac conveniencius videbitur expedire. In cuius rei testimonium sigill(um nost)rum presentibus est appensum testimonio litterarum. Actum et datum in castro Crzepiczensi, feria sexta in crastino beati Vrbani pape gloriosi sub anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo quarto[2]. Presentibus nobilibus Spithkone de Schedlecz, Petro filio ipsius, Nicolao Byelonis, Swanszkone de Scharow burgrabio Crzepiczensi, Pacossio de Czarnisch, Alberto de Jaczkow[3] testibus ad premissa.

Nos itaque ipsius Thome iustis precibus favore regio inclinati, volentes sue indempnitati providere et attendentes predictum T(h)omam (s)coltecie et

*łoletnie, których imiona, ilość, wiek i losy pozostają jeszcze nieznane: jedyną o nich wzmiankę zawiera regest wyroku królewskiego z 2. III. 1474 w Opatowcu w sprawie sporu o klejnoty srebrne między kapitułą krakowską a opiekunami „puerorum et bonorum Hincze de Rogow castellani Sandomiriensis“ (Matric. r. Pol. summaria I 58 nr 1141), król przysądził je kapitule według świadectwa bpa Łętowskiego, za którego czasów dyplomat ten znajdował się jeszcze w Archiwum Kapitulnem (Katalog biskupów, prał. i kan. krak. II [W Krakowie 1852] 37). Dzieci małoletnie jeszcze w chwili śmierci ojca; czyżby pan kasztelan tak późno się ożenił? Nic nie wie o potomstwie jego Bartosz Paprocki w serdecznem swojem ale już napół legendarnem podzwonnem o Hinczach z Rogowa (Herby rycerstwa polskiego [Kraków 1858] 333/4). W Archiwum Jasnogórskiem o samym panu Hinczy kasztelanie sandomierskim jedna tylko i nikła, ale pełną i rzetelną opatrzona datą, zachowała się wzmianka w notatach dokumentów i aktów procesowych z końca w. XVIII, niezawodnie prokuratora klasztoru, a mianowicie regest dekretu komisarskiego, wydanego w poniedziałek we wilję Zwiastowania NPM. w Piotrkowie r. 1466: „Inter M. Hincza de Rogow Castellanum Sandomiriensem, Tenutarium in Brzeznica et Honorabiles Nobiles Joannem in Brzeznica per Commissarios latt. Decretum“ (w luźnym półtora arkuszu złożonym w 8ce wśród papierów w temże archiwum); w Archiwum Koronnem znajdujący się ten dekret ma regest znacznie dokładniejszy, przytoczono w nim bowiem przedmiot i wyrok sporu: „Commissarii inter Hinca castellanum Sandomiriensem, tenutarium Brzeznicensem et advocatiae ibidem haeredes differentias certas occasione privilegiorum et immunitatum eiusdem advocatiae, addita hac inter alias conditione, quod advocatus cum aliis terrigenis Siradiensibus ad bellum debeat proficisci secundum equitem et peditem secum habendo. Datum in conventu generali Petricoviensi, in vigilia Annuntiationis BVMariae anno 1463“ (sic błędnie zamiast 1466 w ed. E. Rykaczewskiego Inventarium str. 309 na dole, gdyż w r. 1463 zjazd walny odbył się w styczniu, a nie w marcu, ob. Długosz, Hist. Pol. V 363 i 428).*

*NB. Jednym z łupieżców klasztoru na Jasnej Górze i znieważycieli cudownego w nim obrazu Matki Boskiej w r. 1430 był Jakób Nadobny z Rogowa podobno z tegoż rodu Działosza, zdaniem Długosza (Hist. Pol. IV 400, ob. wyżej str. 190 w. 23 gdzie popraw błąd drukarski „Nadolny“ zam. Nadobny), zginął on w roku następnym pod Łuckiem walcząc po stronie królewskiej, zabity przez Tatarów (l. c. 448: Jacobus de Rogow dictus Nadobny). Jeżeli to naprawdę Działosza z Rogowa pod Opatowcem, niezawodnie będzie jednym z braci lub może bratankiem podskarbiego a następnie kasztelana Hinczy z Rogowa; w takim razie wspomnienie o nim acz bezimienne mieściłoby się w ustępie ekspozycyjnym przywileju królewskiego z 15. X. 1464 o nadaniu kapitule dwóch kamienic Hinczy:* significamus... Quod magnificus et nobilis miles noster Hincza de Rogow castellanus Sandomiriensis proprie et suorum parentum, fratrum et consanguineorum consulturus saluti, in ecclesiam quoque Cracowiensem, aput quam elegit tumulari, ostensurus pietatem. *Archiwum Kapit. Kat. Krak. Dyplom. Nr 456 (ob. wyżej str. 272 ww. 30/2).*

**(136).** [1] *Król Władysław Jagiełło bawił naonczas w tych stronach (Długosz l. c. IV 323).*

[2] *Siedlec wobec wielu wsi tej nazwy trudny do oznaczenia. — Niepodobny do odgadnięcia, chyba żeby to był Szarów, który był i jest Pański i Księży, w par. uniejowskiej a województwie naonczas sieradzkiem diec. gnieźnieńskiej, dzisiaj włocławskiej, z których Księży był uposażeniem kolegjaty uniejowskiej (Łaski, Lib. Benef. I 340 i nn.). — Czarnysz lub Czarnyż w par. Kwiatkowice koło Szadka w temże naonczas województwie i tejże diecezji (Łaski l. c. I*

piscine esse verum et legittimum possessorem, prescriptas litteras et privilegia tam super scoltecia quam super piscina concessa cum omnibus earundem litterarum et privilegiorum articulis et clausulis rata et grata (h)aben(tes)[1], non per errorem aut inprovide, sed de certa nostra sciencia innovamus, ratificamus, approbamus et confirmamus; et pro maiori stabilimento et firmitate omnes defectus quomodolibet in dictis privilegiis et litteris commissos et intervenientes regia benignitate supplemus. Scolteciam quoque et piscinam predictam prefato Thome et suis fratribus ex superhabundanti de novo largimur, conferimus et donamus, dantes predicto Thome et sue posteritati hanc paginam cum appensione nostri sigilli in testimonium, robur ac evidenciam perpetue firmitatis. Actum Cracouie, die dominico infra octavas Visitacionis Sancte Marie anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo. Presentibus reverendissimis in Cristo patribus dominis Sbigneo miseracione divina tituli (sancte)[1] Prisce sancte Romane Ecclesie presbitero cardinali e(piscopo)[1] Cracouiensi, Gregorio archiepiscopo Leopoliensi,[4] necnon magnificis Johanne de Czizow castellano et capitaneo, Johanne de Thanczin (pallatin)o[1] Cracouiensi, Luca de Gorka Poznaniensi, Joh(anne de)[1] Oleschnicza Sandomiri(ensi p)[1]allatinis, Przedborio de Conyeczpole Sandomiriensi, Laurencio Zaramba Siradiensi, Petro Kalischiensi, Jo(hanne)[1] Kmitha Leopoliensi, Gregorio de Branicze (Radomiensi)[1], Alberto [Michowsky Zauich][n]ostensi castellanis, et aliis pluribus militibus nostris fidelibus. Datum per manus magnificorum Johannis de Conyeczpole cancellarii et Petri de Sczekoczy(ny regni)[1] Polonie vicecancellarii.

## Nr 137.

*W Osiecku 25 stycznia 1452.*

*Bolesław książę mazowiecki czynsze swoje książęce, zw. świętomarcińskiemi, ze wszystkich wsi rycerza Jana z Boglewic kasztelana czerskiego, a mianowicie Opożdżewa, Grzegorzewic, Nowejwsi, Rytomoczydeł, Ryszek i z Łęczeszyc, tudzież obu Wól Łęczeszyckich, Wysokiej i Strupiechowa, nadaje w dożywocie Dorocie wdowie po Sławku z Boglewic kasztelanie czerskim; gdyby zaś umarła*

*383), dzisiaj (od 1920) w diec. łódzkiej. — Jacków prawdopodobnie w par. Borowno na płn.-wschód od Częstochowej przy drodze do Radomska w wojew. wtedy sieradzkiem diec. gnieźnieńskiej (Łaski l. c. I 521), następnie włocławskiej, teraz (od 1925) częstochowskiej.*

**134.** [n] *zatarte*

**134.** [4] *Grzegorz z Sanoka nazwiskiem Długosz (wynika to z własnego jego dokumentu z 26. VII. 1453 na rzecz rodzonego jego brata Pawła wyd. Xawery Liske w Aktach grodzk. i ziemsk. z czasów Rzeczyp. Polskiej T. II [We Lwowie 1870] 137), mistrz Uniwersytetu Jagiellońskiego z pocz. r. 1439, jeszcze za życia arcybiskupa Jana Odrowąża miał zastrzeżoną sobie stolicę arcybiskupią lwowską przez papieża Mikołaja V rezerwatem z 23. III. 1450, był naonczas już księdzem i kanonikiem waradyńskim we Węgrzech (Arch. Kom. Hist. S. 2 T. I [1923] 7), po śmierci tegoż arcybpa Jana w jesieni ow. r. (przed 13. XI ob. Akt. grodzk. i ziemsk. T. VII [1878] 90/2) zamianowany został przez tegoż papieża arcybpem lwowskim 17. III. 1451 (Arch. Kom. Hist. l. c. 29; złożenie taksy prekonizacyjnej w kwocie 100 fl. przez mistrza Marka Bonfila altarysty w kat. krakow. l. c. str. 30); konsekrował go kardynał biskup krakowski w swojej katedrze 27. VI. 1451 (Długosz, Hist. Pol. V 81); umiera nagle 29. I. 1477 w Rohatynie mieście swojem arcybiskupiem, pochowany w katedrze lwowskiej (Długosz l. c. str. 654). NB. Czasy jego przedbiskupie omawiałem w Mistrzu Jakóbie z Paradyża (I 232/4 i 175 z przyp. 2 i 3).*

*wcześniej, aniżeli syn jej Jan z Boglewic kasztelan czerski, czynsze te pobierać będzie rzeczony kasztelan, poczem wrócą one do księcia.*

***Oryg.*** *pergam. w Archiwum Jasnogórskiem znajdował się jeszcze w r. 1888 i to wraz z pieczęcią średnią,* sigillum mediocre, *wiszącą „na skrawku pergaminowym, wyciśnioną na masie czerwonej w powłoce z wosku zwyczajnego a przedstawiającą na tarczy, trzymanej przez anioła, w czterech polach naprzemian orły i smoki, zwykłe książąt mazowieckich linji czerskiej godła, pieczęć ta bardzo zniszczona nic z napisu (otoku) wyczytać nie pozwala“ (ob. Podobizna).*

***Podobizna i Wyd.*** *Przerys litograficzny bez oznaczenia rozmiarów, ale bodaj czy nie w naturalnej wielkości (18·7 × 13, zakładka 1·4), z którego się tekst niniejszy przepisało, podał Kaźmirz Stronczyński w szacownych swoich Pomnikach książęcych lenników dawnéj Polski (Piotrków 1888) na tablicy XX[ej] z przedrukowanym tekstem na str. 136, błędy i niedokładności poprawiło się milcząco; opis i podobizna „dosyć odręczna“ pieczęci na str. 135.*

***Reg. 1.*** *W rejestrze praw i przywilejów na dobra łęczeszyckie z r. 1640 pod* 5. Boleslaus dux Masoviae generosae Dorotheae, magnifici Sławkonis de Boglevice castellani Czernensis consortis relictae, census ducales de bonis Lanczeszyce et aliis condonat. De dato in Osiecko feria tertia ipso die Conversionis S. Pauli a. 1452. — ***2.*** *Adam Boniecki, Herbarz Polski I (Warszawa 1899) 333 z wydania K. Stronczyńskiego.*

***Uw.*** *I tego przywileju książęcego niema dzisiaj, nie było go już przed wojną w Archiwum Jasnogórskiem (ob. str. 219 Nr 117 Uw.). — Co się tyczy treści, ob. niżej Nr 144 i 145 z 16. II. 1457.*

Boleslaus Dei gratia dux Mazowie etc. significamus tenore presencium quibus|expedit universis: Quomodo generose et nobili domine Dorothee, relicte| olim magnifici Slawczonis de Boglewycze[1] castellani Czirnensis,|graciam volentes facere specialem, sibi Dorothee census nostros ducales sancti Martini de omnibus villis strenui et generosi militis Johannis de Boglewycze castellani Czirnensis, videlicet de Oposdyewo, Grzegorzewycze, Nowa Wyess, Rythamoczydla, Ryssky[2] ac de Lanczyeschycze[3] et bina Volya Lanczyesska, Vissoca et Strupyechowo[a 4] solum conswetos dedimus, donavimus, damus, donamus et largimur generose, per ipsam Dorotheam duntaxat ad tempora vite eius tollendos, vendendos et ad usus suos beneplacitos convertendos. Post decessum vero ipsius Dorothee predicti census nostri ad nos et successores nostros viceversa dewolventur presensque nostra littera nullius roboris erit vel momenti. Preterea, si ipsam dominam Dorotheam primitus quam magnificum Johannem de Boglewycze castellanum Czirnensem, filium eius, decedere contigerit, extunc nichilominus

**137.** [a] Sturpyechowo *w przerysie*

**137.** [1] *Boglewice wieś z kościołem parafjalnym w ziemi czerskiej a województwie mazowieckiem na płd. od Warszawy koło Grojca w stronę Pilicy w diecezji poznańskiej w dekanacie wareckim, dzisiaj warszawskiej w dekanacie grojeckim (ob. wyżej str. 222 Nr 120 ww. 50/51). — Panów Boglewskich na urzędach ziemi czerskiej w w. XV wydobywa i podaje na podstawie ksiąg sądowych czerskich wydawca ksiąg tychże T. X[że] L(ubomirski), Księga ziemi czerskiej 1404—1425 (Warszawa 1879) str. XCIX, CI i CII. Sprawy ich rodzinne i majątkowe w Herbarzu Polskim A. Bonieckiego I (Warszawa 1899) 333.*

[2] ***Opożdżew, przedtem Opozdzewo w par. wrociszewskiej przy Pilicy koło Boglewic w stronę Warki. — Grzegorzewice nad Pilicą w tejże par., dzisiaj Stare i Nowe.*** *— Nowa Wieś i Rytomoczydła, obie nad Czarną w par. boglewickiej, jak również i Ryszki w tejże parafji.*

[3] ***Łęczeszyce również parafjalna w tejże ziemi na zachód od Boglewic*** *(ob. wyżej str. 223 Nr 120 w. 47).*

[4] ***Wola Łęczeszycka i Wólka Łęczeszycka w tejże par. —*** *Wysoka i Strupiechów w par. Przybyszew nad Pilicą na płd. od Łęczeszyc.*

census predictos eidem Johanni castellano, quamdiu vixerit, damus recipiendos generose; post decessum vero ipsius presens littera nostra nullius roboris erit vel momenti. In cuius rei testimonium sigillum nostrum mediocre presentibus est appensum. Actum et datum in Ossyeczsko[5], feria tercia Conversionis sancti Pauli anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo.

## Nr 138.

*W Krakowie 4 listopada 1452.*

*X. kardynał Zbigniew (Oleśnicki) biskup krakowski oznajmia, iż Jan z Szymanowic zobowiązał się swojem oraz swych braci Mikołaja i Andrzeja jako też prawowitych następców swoich imieniem oddawać po wieczne czasy konwentowi kościoła Panny Marji w Pińczowie pod cenzurami kościelnemi dziesięcinę snopową z ról dworu w Szymanowicach, darowywując wszystkie dziesięciny, pobrane przez nich i jeszcze przez ich ojca aż do roku bieżącego włącznie.*

***Oryg.*** *brak, znajdował się on jeszcze wraz z pieczęcią w końcu w. XVIII (ob.* ***Reg.****).*

***Kop. 1.*** *W kopjarjuszu pińczowskim z r. 1628 str. 14 (nowa paginacja 23) z nieścisłym nagłówkiem rubro:* Ioannes de Szymanouice decimam manipularem Conuentui resignat de eadem sua villa *i uwagą na końcu:* Extat cum Sigillo eiusdem Illmi Dni Cardinalis sub littera D: nigra. — ***2.*** *W księdze zielonej str. 270/1 w odpisie dosłownym z* ***Kop. 1*** *i z tym samym nagłówkiem, ale oczywiście bez uwagi końcowej.*

***Reg.*** *W* Monimenta Conuentus Pienczoviensis *z końca w. XVIII dobrze oznaczony, jako to jest przywilej kardynała Zbigniewa na dziesięciny we wsi Szymanowice pod Klimuntowem, pergaminowy z pieczęcią wiszącą, z dopiskiem:* Oblata in actis Vislicensibus *9. VI. 1653.*

Zbigneus miseracione divina tituli S. Priscae presbyter cardinalis et episcopus Cracouiensis significamus tenore praesentium universis praesentibus et futuris: Quomodo nobilis dominus Joannes de Szymunouice[a] personaliter coram nobis comparens, suo, Nicolai et Andreae suorum germanorum, pro quibus cavit de rato, nominibus matura praehabita deliberatione se et suos fratres et omnes legittimos successores obligavit[b], quod ab hodierna die futuris[c] temporibus perpetuis decimam cuiuslibet grani et omnium frugum de agris curiae in Szymunouicze[d] provenientem dabit, solvet et reddet conventui ecclesiae Sanctae Mariae in Piądziczow[c e] irrecuse sub censuris ecclesiasticis. Et nos sibi omnes decimas per patrem praedictorum[f] et per ipsos fratres supradictos perceptas usque ad annum praesentem inclusive indulsimus. Datum in Cunow[2], quarta mensis novembris anno Domini millesimo quadringentesimo[c] quinquagesimo

**138.** [a] *wypisane pierwotnie* Szymanouice *poprawione ręką późniejszą na* Szymunouice *Kop. 1,* Szymanowice *Kop. 2* [b] obligant *Kop. 1 i 2* [c–c] *cały ten ustęp jak i poniżej rok w datacji podkreślone atramentem ręką późniejszą Kop. 1* [d] Szymanowice *Kop. 2* [e] Piandziczow *Kop. 2* [f] praedictorum patrem *Kop. 2*

**137.** [1] *Osieck za Wisłą na wschód od Czerska, wieś par., książęca w tejże ziemi i diecezji dawniej poznańskiej, dzisiaj podlaskiej w dekanacie garwolińskim.*

**138.** [1] *Szymanowice nad Koprzywianką w par. Olbierzowice w diecezji dzisiaj sandomierskiej koło Klimontowa, obecnie Dolne i Górne, za czasów Długosza* Szimunowycze Maior *i* Minor, *w pierwszych z nich były* praedia duo militaria *(Toporczyka i Sulimczyka),* de quorum agris solvitur decima manipularis monasterio et ecclesiae in Pyandzyschow, et valor eius aestimatur ad tres marcas, quae alias solvebatur ecclesiae in Wyerczyczow *(Lib. Benef. II 367).*

[2] *Kunów wieś paraf., będąca wówczas centrum klucza dóbr biskupów krakowskich, nad rzeką Kamioną (dzisiaj Kamienną) koło Opatowa, w prepozyturze kieleckiej, obecnie w diecezji sandomierskiej, stolica dekanatu*

secundo[c], nostro sigillo praesentibus subappenso. Praesentibus venerabilibus et honorabili domino Joanne Długosz custode Wysliciensi[g] et canonico Cracouiensi, magistro Jacobo de Szadek[h] officiali et Daniele canonicis Sendomiriensibus[3].

**138.** [g] Wisliciensi *Kop. 2* [h] Sadek *Kop. 2*

**138.** [3] *Obaj ci kanonicy sandomierscy, tak bliscy Długoszowi, zwłaszcza pierwszy rówieśnik w latach i kolega ze studjów uniwersyteckich na pierwszym Wydziale (t. j. in artibus od r. 1428, mistrz z pocz. 1432 i dziekan 1432/5), przebywają na dworze t. j. w kurji kardynała biskupa krakowskiego Zbigniewa. Jakób z Szadka (mstka w województwie sieradzkiem koło Sieradza diec. gnieźnieńskiej, dzisiaj włocławskiej) mieszczańskiego był pochodzenia, mimo iż uzdolniony, biegły w praktyce kanonistycznej i cieszący się łaską potężnego swojego biskupa, dopiero po nobilitacji swojej aktem królewskim na sejmie piotrkowskim 15. V. 1455 za podkanclerstwa jeszcze Tomasza Strzempińskiego (przyjęty do herbu Długoszowego Wieniawa) i uzyskaniu stopnia doktorskiego mógł się dostać do kapituły katedralnej przed 18. IV. 1460, dotychczas był bowiem kanonikiem niejako na prowincji, kolegjackim w Sandomierzu, gdzie zarazem był podkustoszym 1446 (Długosz, Lib. Benef. II 398, 399 i 401), i w Kielcach; w ostatnich latach swego życia biskupa Jana Rzeszowskiego, z którym kolegował w Uniwersytecie, wikarjusz in spiritualibus generalny († 28. X. 1487). Wybitny ten w kościele krakowskim kanonista-praktyk, wraz z obozem kardynała Oleśnickiego twardy bazylejczyk, mąż szczerze pobożny, z działalności naukowej nieznany, ale zamiłowany wielce w księgach szczególnie teologicznych nietylko rękopiśmiennych ale i drukowanych (kanonistycznę zaginęły), dusza pod wielu względami pokrewna Długoszowi, któremu był jednym z najbliższych, podobnie jak tenże także w dziejach politycznych narodu nie przeszedł bez echa: jako ekspert prawny ze strony króla polskiego Kazimierza IV spełniał wielokrotnie urząd jego posła i komisarza w sprawach spornych ówczesnej polityki zagranicznej Polski, a więc z Zakonem krzyżackim o ziemie pruskie już w r. 1457, kiedy był jeszcze kanonikiem sandomierskim, aż do pokoju toruńskiego (1466), czy też później w latach 1473 i 1475 w zatargu polsko-węgierskim za Macieja Korwina. Jako doktor w dekretach przynależny do Uniwersytetu sprawował w nim godność rektora w r. 1475/6 we wdzięcznej zapisując się pamięci przez zarządzenia dobroczynne na rzecz kolegów mniejszych, kanonistów, tudzież studentów bursy ubogich* (Oratio ad venerabilem virum Sadech per studentes acta pro subsidio collegii pauperum *przy nadchodzących świętach w kodeksie berlińskim Ms. lat. Quarto Nr 239 k. 249b wskazał Al. Brückner, Średniow. poezya łaciń. w Polsce II w Rozpr. Filolog. Akademji Umiej. w Krakowie XXII [1895] 61. Pisali o tym pierwszym z uczonych duchownych, których wydał Szadek, X. bp Łętowski Katalog IV 100/1, X. Jan Fijałek, Mistrz Jakób z Paradyża I 257 w przyp. i II 412 oraz K. Morawski, Hist. Uniw. Jagiell. I 366, II 52, 60 i 91; o mowie jego w Toruniu przeciwko Krzyżakom 3. VII. 1464 O. Balzer w Monum. Polon. Hist. IV [Lwów 1884] 194; inkunabuły jego przekazane kolegjatom u W. Wisłockiego Incunabula str. 496). — Daniel, zanim został kanonikiem sandomierskim z łaski biskupa Zbigniewa Oleśnickiego krótko przedtem, dopiero około r. 1450, był jego kapelanem i plebanem w Tuchowie (mtku nad Białą koło Tarnowa kolacji opactna tynieckiego) już przed 16. V. 1430 (W. Gąsiorowski, Kościół archipresbit. NPMaryi w Krakowie [1878] 108), był też altarystą św. Marcina w kaplicy św. Barbary w Krakowie (Helcel, Starod. prawa polsk. pomn. II 583 nr 3381 i str. 604 nr 3449 wszakże bez podania wezwania tej altarji); plebanem tuchowskim był ostatnim z duchownych świeckich przed zupełną inkorporacją tejże parafji klasztorowi tynieckiemu, zarządzoną po długich latach sporów i procesu w Kurji rzymskiej bullą Piusa II z 3. IX. 1458, już po śmierci Daniela o którym powiedziano w niej, iż był kardynała Zbigniewa* familiaris continuus commensalis *(Kod. dyplom. klasztoru tynieck. [We Lwowie 1875] 415 z kop., oryginał przechowuje się w Muzeum diecezjalnem w Tarnowie). Nie wiele zatem przeżył swojego pana, którego był również podskarbim „thesaurarius" (Cod. Univ. Crac. II 126 i 129 z r. 1451). I on mieszczańskiego pochodzenia, urodzony zdaje się we Lwowie, w suplikach papieża Marcina, kiedy się we wrześniu 1421 stara o parafję tuchowską a jest już altarystą św. Marcina u św. Barbary w Krakowie, wypisany jest jako Daniel syn Stefana, duchowny diec. lwowskiej (T. 147 f. 106 w Archiwum Watykańskiem, według sygnatury przedwojennej).*

## Nr 139.

*(Podrobiony).*

*Na zamku pińczowskim 3 marca 1453.*

*Jan Oleśnicki wojewoda sandomierski, po dokonanej fundacji (konwentu paulińskiego w Pińczowie) przez rodzonego jego brata kardynała Zbigniewa biskupa krakowskiego, jako ostatnią swą wolę przeprowadza jej „meljorację" wraz z pewną zamianą w ten sposób, iż szczegółowo oznacza granice „funduszu", który stanowił z dawiendawna i stanowi dotychczas własność dziedziczną kościoła parafjalnego św. Jana ewangelisty w mieście jego Pińczowie, poczem na sąd (Boga) straszliwy przyzywa wszystkich swoich następców, gdyby albo sami albo też przez drugich trapili lub dozwalali trapić jakiemikolwiek niepokojami „tychże" braci (zakonnych) służbie Bożej oddanych.*

***Oryg.*** *a raczej wiadomość o nim zjawia się na chwilę w drugiej ćwierci wieku XVII (ob. niżej* ***Uw.****).*

***Kop. 1.*** *W księdze zielonej z około połowy w. XVII w dziale dokumentów konwentu pińczowskiego na trzeciem z rzędu miejscu str. 268/9 z nagłówkiem:* Olesnicki Palatinus Sandomiriensis fundationem meliorat *z oznaczeniem chronologicznem ręką późniejszą O. Pokorskiego (z w. XVIII) na marginesie przy inwokacji, że to jest dokument* 5to. — ***2.*** *Na luźnym arkuszu z w. XVII z zapiskami na złożeniu środkowem w niezapisanej dolnej połowie na odwrociu tegoż foljo ręką kopisty:* G. Copia descriptionis limitum Conuentus Pinczouiensis manu Admodum R. Patris Prouincialis moderni Conscripta, *inną ręką* 1453, *a tą samą co poprzednio:* Limites Conuentus Pinczouiensis, *przyczem dodano w w. XVIII:* Copiatae, *inną ręką:* sed originale deest; *sygnatura z w. XVII/XVIII:* Sub Numero 22do.

***Uw.*** *Za podstawę wydania bierze się* ***Kop. 1*** *jako bliższą pierwowzoru (rzekomego oryginału);* ***Kop. 2*** *przedstawia już dalszą fazę tekstu, rozszerzonego interpolacją na kilku, trzech głównie miejscach, które się uwidacznia wraz z resztą odmianek. — Oczywistą nieautentyczność tego aktu wskazują i uzasadniają: 1° brak jego tekstu w kopjarjuszu dokumentów konwentu pińczowskiego, sporządzonym sumiennie przez O. Mikołaja Staszewskiego w r. 1628 i 1629; 2° znamiona paleograficzno-dyplomatyczne, bądź anachronistyczne, jak np. nieznane jeszcze naówczas podpisywanie się własnoręczne wystawcy obok pieczęci czy obok niej, bądź też nieudolna całego tekstu redakcja, w którym niema żadnej wzmianki o przedmiocie fundacji t. j. o konwencie oo. paulinów w Pińczowie, ani wyraźnej o jej podmiocie, zlepek świadków głównie z dokumentów poprzednich (Nry 128, 131 i 138 str. 243/5, 247/5 i 278), z których pierwszy stał się punktem wyjścia przy sporządzeniu ostatniej tej niby woli jednego z fundatorów konwentu pińczowskiego; 3° czas i przyczyna powstania tegoż aktu: po r. 1628/9 a przed pojawieniem się jego w księdze zielonej ok. połowy owego wieku, by się utrzymać przy majętności swojej kościelnej w pierwotnych jej granicach bez przerwy i od dawna naruszanej i uszczuplanych przez panów na Pińczowie, czy to zheretyczałych Oleśnickich, czy też katolickich ich następców, margrabiów Myszkowskich. Tradycja o tych granicach z czasów nadania fundacji utrzymywała się w kowencie stale aż w głąb wieku XVI, i przetrwała czasy zaboru jego i profanacji przez Mikołaja Oleśnickiego w r. 1550. Świadczy o niej żyjący jeszcze w r. 1586 w konwencie głogowskim na Śląsku O. Hieronim w słowach następujących swojego zeznania pod słowem kapłańskiem:* sibi bene constare verum ac certum esse, quod cum ante occupatum monasterium Pinczouiense ordinis illorum *(t. j.* Fratrum Eremitarum sancti Pauli primi eremitae), ab haereticis ultimum ibidem ageret priorem limites fundi monasterii circumferentialiter fuerint: iter publicum, quod tendit ex civitate Pinczouiensi penes murum cimiterii versus pagum dictum Pasczurka, ac quod nulla inter iter illud et monasterium fuerit distantia ac nulla aedificia, cum post occupatum praedictum monasterium multa aedificia, structurae ac praedia in fundo eiusdem monasterii sint extructa. *Bezpośrednie jest to źródło, przechowane w kopjarzu dokumentów domu pińczowskiego (str. 76, nowej paginacji 85). Na takim fundamencie jako na kamieniu węgielnym*

*można było się oprzeć, by odtworzyć pełne naogół granice pierwotnego „funduszu"; ale do ich posiadania, mimo powoływania się na sąd Boski, nie można było już wrócić. Rzekomy oryginał, niewątpliwie papierowy, jak i pamięć o nim rychło zaginęły; nie notuje go summarjusz dokumentów pińczowskich z r. 1784.*

In nomine Domini amen. Nos Joannes Olesnicki palatinus Sandomiriensis[a] post fundationem factam per reverendissimum dominum Zbigneum Olesnicki fratrem nostrum germanum, episcopum Cracoviensem et cardinalem S. Romanae Ecclesiae tituli S. Priscae, a capitulo item Cracoviensi acceptatam et roboratam[b], firmiter in animum induximus meliorationem cum commutatione[c] facere; quod quidem negotium favente divina gratia ad effectum deduximus[d]. Jam tandem omnibus feliciter[e] stantibus sani mente et corpore existentes, non compulsi, non[f] coacti nec aliquo errore seducti, sed matura sua cum[g] deliberatione amicorum suorum[h] sano freti consilio, publice et per expressum recognoscimus[i] fundum ab antiquo ad ecclesiam sancti Joannis evangelistae parochialem in oppido nostro Piandziczow[k] proprie, vere[l], absolute ut patrimonium illius cum[t] possessione pacifica et usu esse et fuisse[m] cum limitibus et signis bene notis[n]: Incipiendo videlicet directe ante portam, per quam inferuntur corpora mortuorum hominum[ń], quam nos erigi curavimus cum muro cęmeterii[o] ex lapide secto in angulo versus occidentem, passus numerando ab eadem porta sedecim. Et hic loco scopuli sipati tenuimus ut signum perpetuum viam publicam ex una parte et ex altera aream latam ecclesiae versus campanile et pomerium[p] usque ad limites nostros castrenses in montis planitie[q], ubi[r] aliquantutum pausavimus sub arbore laricea[s 1], stemmatibus[ś] antecessorum nostrorum videlicet[t] Sieniensciorum et Olesniciorum[t] signata. Hinc iuxta linealem rationem movimus nos ad plagam orientalem ad[t] convallem nominatae ecclesiae et monasterii, ubi inferius aqua scaturit de petra in piscinam parvam, vulgo dictam[u] P l e b a n i e c. Consistentes item in alto[v] supra aggerem orientalem perreximus eadem[w] ratione lineali ad viam publicam[1], qua itur de Paszczurka[2] in oppidum nostrum Piandziczow. Tandem[x] pervenimus ad terminum seu signum scilicet viam publicam Cracoviensem et Chęcinensem ab aquilone et meridie[y], totidem passibus ut ante portam. Pro conclusione ut iidem fratres[z] famulatum divinum coelestibus vaccando ferventius et quietius placando maiestatem divinam pro peccatis nostris, parentum, fratrum, consanguineorum nostrorum[ź] in perpetuum exorare possint ac[ż] valeant, obligamus in persona nostra et omnium suprapositorum[aa] successores, quicunque illi fuerint, sub obtestatione tremendi iudicii, ne eosdem fratres ullis inquietudinibus per se vel per alios molestent aut molestari patiantur. Jam itaque voluntatem nostram hanc ultimam in[bb] perpetuum valituram cum sigilli nostri appensione approbamus, declaramus et[cc] manu propria subscribimus. Praesentibus generosis, honorabilibus ac venerabilibus domino Joanne Długosz custode Visliciensi[dd], canonico Cracoviensi, magistro Jacobo de Szadek[ee] officiali et Daniele canonicis Sandomiriensibus[ff]; item generosis et[l] nobi-

**139.** [a] Sendomiriensis *Kop. 2* [b] atque a capitulo Cracouiensi roboratam *Kop. 2* [c] commutatione quadam *l. c.* [d] ad effectum favente divina gratia deduximus *l. c.* [e] sic feliciter *l. c.* [f] nec *l. c.* [g] ex *l. c.* [h] nostrorum *l. c.* [i] recognoscimus et ultimam hanc voluntatem nostram benignam declaramus *l. c.* [k] Piadziczouiensi *l. c.* [l] *brak l. c.* [ł] in *l. c.* [m] fuisse et esse *l. c.* [n] seu signis suis *l. c.* [ń] hominum mortuorum *l. c.* [o] cimiterii *l. c.* [p] pomarium *l. c.* [q] Pławieie *Kop. 1* [r] Et hic *Kop. 2* [s] lacicea *Kop. 2* [ś] stemmate *l. c.* [t] in *l. c.* [u] dicto *l. c.* [v] iterum in cornu *l. c.* [w] ducente eadem *l. c.* [x] Piadziczow. Et *l. c.* [y] Cracouiensem ex meridie et Checinensem ab aquilone *l. c.* [z] ante portam; haec namque dislimitant seu dividunt, prout iustitia exigit, amor item noster erga dilectos patres huius monasterii et ecclesiae mandat. Ut autem iidem fratres *l. c.* [ź] fratrumque nostrorum *l. c.* [ż] et *l. c.* [aa] consanguineorum nostrorum *l. c.* [bb] hanc voluntatem nostram ultimam et in *l. c.* [cc] ac *l. c.* [dd] Vislicensi *l. c.* [ee] Sadek *l. c.* [ff] Sendomiriensibus *l. c.*

**139.** [1] larix, icis = *modrzew.*

[2] *Dzisiaj Pasturka przed Pińczowem w stronie płd.-wschodniej, na drodze do Buska (ob. zresztą wyżej str. 192 Nr 100 w. 39 nn.).*

libus Petro de Westmutow[gg] iudice et Nicolao de Panchow[hh] subiudice terrae Sandomiriensis[ii] generalibus, honorabili domino Nicolao de Borzymow[jj] priore in Piandziczow[kk] cum toto conventu suo; item D. Albrechto de Borzykowa[ll], Joanne de Sczerzyce[ll], Melchiore de Morawica, Nicolao de Kiie[mm], Paulo de Korytnica, Derslao de Skotniki, Jacobo de Koczina[nn], et aliis quam plurimis nobilibus amicis nostris et aulicis[ńń3]. Actum in castro nostro[1] Piandziczoviensi,[oo] A°. D. 1453 tertia[pp] mensis martii. Locus + sigilli. *(Pod tem w osobnym wierszu:)* Joannes Olesnicki palatinus Sandomiriensis mppa.

## Nr 140.

*W Oporowie 7 marca 1453.*

*Władysław (Oporowski) arcybiskup gnieźnieński i prymas, na prośbę Piotra na Oporowie dziedzica, podkomorzego łęczyckiego i starosty łowickiego, w Oporowie miasteczku swojem rodzinnem diecezji gnieźnieńskiej wakujący i dostatecznie uposażony kościół parafjalny p. w. św. Marcina wraz z jego ołtarzem św. Jana, na zbawienie Mikołaja wojewody łęczyckiego i żony jego Krystyny, braci i rodziców swoich, których ciała spoczywają w tymże kościele, a dla pomnożenia w nim służby i chwały Bożej i z gorącego własnego pragnienia zamienia i eryguje na konwentualny i zakonny, osadzając przy nim braci zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika reguły św. Augustyna z nadaniem wszystkich tych wolności, swobód, przywilejów, łask i praw, jakie mają inne kościoły konwentualne w diecezji i prowincji gnieźnieńskiej. W szczególności przeorowi z tymże konwentem oporowskim na utrzymanie tudzież na ich wszystkie jako też kościoła i ołtarza potrzeby wyznacza całe uposażenie plebańskie, ogrody, dwie karczmy przyległe do tego uposażenia, wolne dwa łany roli wraz z łąką plebańską; następnie dziesięcinę snopową polną wszelkiego ziarna i nasienia z ról kmiecych we wsiach Dobrzewy, Jaworzyna, Kurów, Golendzkie, Kamienna, Wola panów Buczków i druga Mroczka, jako też dziesięcinę z folwarków Świchów, Jastrzębie i Oporówek, jednę i drugą pobieraną dotychczas przez plebana oporowskiego lub czasowych jego wikarjuszów; ponadto dwa inne łany roli przyległe do wspomnianych łanów plebańskich, które trzymał wójt Szeliga, zamiast owych łanów, które były dane altaryście św. Jana, i to wraz z dziesięciną taką samą jak powyżej z wszystkich ról kmiecych w Oporowie a folwarczną patrona Piotra wraz z łąkami, wyznaczonemi naprzeciwko rzeczonych czterech łanów przez samego tegoż Piotra, i wogóle z wszystkiemi ofiarami, składkami, dochodami i innemi prawami*

**139.** [gg] Weszthmuchow *Kop. 1* [hh] Paruchow *Kop. 1*, Pazckow *Kop. 2* [ii] Sendomiriensis *Kop. 2* [jj] *poprawione ręką późniejszą na* Borzymowa *Kop. 1* [kk] Borzymowo Priori in Piądziczow *Kop. 2* [ll] Albricht de Borzychowice *Kop. 1*, Albrechto de Borzykowa *Kop. 2* [ll] Śklepiec *Kop. 2* [mm] Kigie *l. c.* [nn] Grudzyna *Kop. 1*, Grudzina *Kop. 2* [ńń] aulicis ac officialibus oppidi nostri *Kop. 2* [oo] Piadzicouiensi *l. c.* [pp] 3 *Kop. 1*

**139.** [3] *Świadkowie, jak się wzmiankowało już w Uw., są wzięci z poprzednich przywilejów pińczowskich z 15. III. 1447, 8. X. 1449 i 4. XI. 1452 z dokładem kilku ziemian ze wsi okolicznych, a mianowicie: z Borzykowej w par. Gnojno na płd. od Chmielnika w stronę Pińczowa (Borzychowic niema w ziemi wiślickiej są tylko Borzyschowice dzisiaj Borszowice nad Nidą w par. Imielno w stronie poł.-zach. od Pińczowa), ze Szyszczyc w tejże par. gnojeńskiej w sąsiedztwie Borzykowej, mniej prawdopodobnie ze Szczypca (dziś Skrzypiec) pod Pińczowem (o którym wyżej str. 225 Nr 122 w. 42), z Morawicy w par. Brzeziny koło Chęcin w połowie drogi z Kielc do Pińczowa, z Kijów na płn. od Pińczowa przy drodze co dopiero wspomnianej, i wreszcie z Korytnicy par. na płn. od Kijów.*

*parafjalnemi, jak je posiadali dotychczasowi rządcy i altaryści tegoż kościoła, z zastrzeżeniem wszakże swojej juryzdykcji zwyczajnej i prawa diecezjalnego. Przeora jak i cały konwent oporowski wraz z ich dobrami bierze w swoją i swoich następców opiekę, przełożonemu tegoż zakonu zastrzegając wizytację przeora i braci całego konwentu w Oporowie według postanowień ich reguły, atoli sobie jak i swoim następcom prawo nominacji za zgodą tegoż patrona Piotra oraz instytucji odpowiedniej osoby zakonnej na przeora kościoła konwentualnego w Oporowie. Utrzymywać ma on (przeor) przy tymże kościele i w konwencie siedm osób zakonnych, a wśród nich co najmniej pięciu kapłanów; zobowiązani są oni według zwyczaju reguły swojej odprawiać śpiewając nabożnie wszystkie godziny kanoniczne wraz ze mszą ranną o Najświętszej Pannie, słuchać spowiedzi, udzielać sakramentów kościelnych swoim parafjanom, głosić im kazania przynajmniej w niedziele i we święta, w czasach zaś naznaczonych odśpiewywać egzekwje i aniwersarze za dusze spoczywających w tymże kościele, wreszcie utrzymywać rektora szkoły czyli ministra kościoła, któryby wraz z szkołą śpiewał obowiązkowo sumę we wszystkie dni ferjalne i świąteczne.*

***Oryg.*** *pergam. 50 × 39·3, zakładka 7·4, z obu stron biały, bardzo zbrudzony, na zagięciach zwłaszcza lewem i dolnem od wilgoci wyblakły, zatarty i przez robactwo przeżarty. — Pieczęci brak, nie było już jej w w. XVIII (ob.* ***Kop. 2****): pozostał po niej w prawem zacięciu na zakładce zawiązany skrawek paska pergaminowego, do którego było przyszyte sukno czerwone w w. XVII mające chronić pieczęć. — Inicjał rysowany w kształcie ryby do połowy tekstu, inwokacja większemi literami, tekst w kilku miejscach, dotyczących dziesięcin, uprawnień zakonu i nominacji przeora, popodkreślany dwoma różnemi rękami w w. XVIII z zaznaczeniem dwukrotnem na marginesie lewym* NB. *(ob.* ***Uw.****), inną zaś na zakładce z tejże strony* A. 1453. *— Zapiski na odwrociu: a) na złożeniu wierzchnem cały szereg już nieczytelnych, całkiem startych, widoczny jest zaledwie pierwszy u góry, najstarszy, z w. XV/XVI:* Littera fratrum conuentus in opporow; *b) na złożeniu spodniem z w. XVII:* Etiam praediales decimae hic exprimuntur in Swiechowo, Dobrzewy, Jastrzembno, ipsorum *(?)* Nobilium in nostra Parochia omnium existentium manipulares; *poniżej inną ręką sygnatura:* Nro 6 *(ob. zaraz niżej* ***Kop. 2****), niedawną fjoletowym atramentem* 1453 Erect. seu pot. transmutatio Eccl. paroch. in Oporow in Eccl. Convent. S. Pauli P. E., *na złożeniu wewnętrznem z w. XVIII:* N° 1. Erectio *tą samą ręką co i data obok na zakładce.*

***Kop. 1.*** *W księdze zielonej z poł. w. XVII na początku działu dokumentów oporowskich str. 401/405 z nagłówkiem:* Ecclesia Parochialis in Opporow transfertur in Conuentualem et dotatur; *odpis zmodernizowany ze zmiankami czasem stylistycznemi, jak np.* deinceps *zam.* de cetero, *nie mówiąc o graficznych, jak* hortos *zam.* ortos, *pomocny wszelako do odtworzenia wyrazów zatartych w* ***Oryg.****; również te same miejsca co i w Oryg. tą samą ręką popodkreślane, a nadto pod koniec na dole marginesu str. 404 dłuższy dopis ręką O. Pokorskiego, który się przywodzi niżej w* ***Uw.*** *— 2. W drugim luźnym fascykuliku z w. XVIII odpis z* ***Kop. 1*** *z obszerniejszym nagłówkiem i opisem* ***Oryg.****:* Ecclesia Parochialis Oporoviensis transfertur in Conventualem & dotatur per Magnificum Petrum Haeredem de Oporow Succamerarium Łanciciensem In Officio Archiepiscopatus Gnesnensis. Datum in Oporow Feria Quarta proxima post Dominicam Oculi. Privilegium in Pargameno. Sigillum abruptum; *przy incipit tekstu na marginesach z jednej strony* 1453, *a z drugiej tąż ręką* 6. *t. j. dokument kościoła oporowskiego chronologicznie szósty z rzędu.*

***Reg. 1. Prymasa Jana Łaskiego Lib. Benef. II 493/4 (ob. niżej Uw.).*** *— 2. W katalogu dokumentów* **Mvnimenta** ***konwentu oporowskiego z w. XVIII*** *pod* Nrus 6 Ecclesia Parochialis Oporoviensis transit in Conventualem per M: D: Haeredem de Oporow Succamerarium Łanciciensem In Officio Archiepiscopatus Gnesnensis. In pargameno Sigillum abruptum. Anno D: 1453. Nro: 6.

*Uw. Ta sama ręka O. Innocentego Pokorskiego z w. XVIII, który podkreślał dotyczące ustępy w* **Oryg.** *i księdze zielonej fundacyjnego tego dokumentu oo. paulinów w Oporowie, przekazała w tej ostatniej (***Kop.** *1 str. 404 na dolnym marginesie) wiadomość następującą pismem bardzo niedbałem:* NB. Ma się wywieść dziedziczne prawo* Oporowa że pochodzi z sukcesorow Piotra, bo rezerwowano Jus activum *(patronatu)* successoribus, non haeredibus. Praescriptio attendenda. Ta zas iest Erekcya Oryginalna, nie z Wizyty Arcy-Biskupa de Lasco. na tym fundamencie przegrał P. Korzeniewski Dziedzi(c) Oporowa w sądzie ziemskim, gdy X. Gaudenty Wabęcki został prokuratorem i nam przysądzili Jus patronatus. w tey obronie stawalismy przed Zacharyaszewicem Officyałem Łowickim, wie Konsystor Generalny. *Wspomniany tutaj ustęp z księgi wizyty prymasa Łaskiego (II 494) przytacza się zaraz poniżej na miejscu dotyczącem pod tekstem, a o X. Grzegorzu Zacharyaszewiczu eksjezuicie, kaznodzieju i obrotnym prawniku, który za prymasa A. K. Ostrowskiego (1777—1784) porósł w pierze, aż później został biskupem sufraganem łowickim (prek. 1810), czyt. X. Jana Korytkowskiego Prałaci i kanonicy gnieźn. T. IV (Gniezno 1883) 376|82).*

In nomine Domini amen. Wladislaus Dei gracia sancte ecclesie Gneznensis archiepiscopus et primas ad rei memoriam sempiternam. Quemadmodum unigenitus | Dei filius sanctam Ecclesiam sacro sangwine sui corporis dedicavit, nobis exemplum insinuans debere ad hoc summopere intendere, quanta caritatis dulcedine decorem domus Domini | cultu honoris et glorie valeamus sublimare. Nam sicut ecclesiarum vigor ex defectu personarum in precipicium ignominie prostituitur, ita siquidem ex ydoneitate et solercia sagacium | precipue religiosarum, qui abiectis huius mundi deliciis proprium arbitrium alterius imperio subiugarunt, de statu proclivi ad profectum inmensi culminis elevatur et debitis obsequiis honoratur. Sane in nostra constitutus presencia magnificus dominus Petrus heres in Opporow, succamerarius Lanciciensis et capitaneus Lowicensis [1], exposuit: Quomodo ecclesia parrochialis in opido Opporow nostre diocesis, dudum per mortem Mathie ipsius ultimi et immediati rectoris suo sit destituta pastore, ad collacionem et presentacionem ipsius pertinens, in dote sua sic exuberet, quod eius fructus, redditus et proventus sufficere possunt pro statu decenti ministrorum plurimorum, quapropter predictis sic recensitis, inherendo vestigiis priscorum patrum, qui habendo singularem respectum ad devocionem, circumspeccionem et providenciam spiritualem et temporalem religiosorum fratrum de ordine beati Pauli primi heremite de regula sancti Augustini, ecclesias parrochiales in conventuales eorum ordinis transferri et in eosdem fratres curam animarum ipsis annexam transfundi ab habentibus ad id potestatem procurarunt et ordinarunt, nobis humiliter et attente supplicavit, quatenus eo zelo, quem habuimus et habemus ad locum natiwm et ecclesiam predictam ac ob salutem magnifici domini Nicolai de Opporow pallatini Lanciciensis et domine Cristine consortis sue, fratrum et parentum nostrorum carissimorum, quorum corpora in dicta ecclesia parrochiali in Opporow tumulata requiescunt, titulos rectorum secularium tam prefate ecclesie quam altaris in ho-

* *ostatnia litera w tym wyrazie* o *lub raczej* a *jest kropkowana!*

**140.** [1] *Piotr dziedzic Oporowa, syn Mikołaja wojewody łęczyckiego, po którym dochował się testament z 13. I. 1425 (ob. wyżej str. 158|60 Nr 86), jedynie tylko na tem miejscu występuje jako starosta łowicki, wszędzieindziej jest nazwany podkomorzym i starostą łęczyckim, podkomorzym ukazuje się poraz pierwszy 16. XII. 1438 (Kod. WP. V 604) a starostą 14. III. 1451 (A. Pawiński, Sejmiki ziemskie, początek ich i rozwój 1374—1505 [Warszawa 1894] Dodatki str. VIII nr 21); za czasów prymasa Łaskiego uchodził już za kasztelana łęczyckiego (czyt. niżej przyp. 3, zresztą ob. o nim moją Polonia ap. Ital. schol. saec. XV Fasc. I 57).*

norem sancti Johannis in eadem ecclesia erectorum et per predecessores suos dotatorum supprimere et extingwere ecclesiamque ipsam in Opporow parrochialem in conventualem et regularem transferre, fundare, creare et confirmare, per priorem seu fratrem ordinis sancti Pauli primi heremite predicti de cetero et inantea regendam et gubernandam, ac fructus, proventus, decimas et universas obvenciones, quas ex antiquo plebanus et altarista seu vicarii soliti erant recipere, habere et possidere, pro ipso conventu sive monasterio incorporari dignaremur. Nos vero, cuius animus semper pya devocione efferbuit ad huiusmodi professores regule et ad ordinem ipsum ac ecclesiam prefatam in Opporow, locum nativitatis nostre, cuius dulcedinis ubera suximus et a tenera etate foti sumus, et demum primicias dignitatum suscipiendo ad speculum preeminencie archipresulatus pervenimus, nunc autem ex communi huiusmodi causa pastoralis regiminis, quam inmeriti sustinemus, ad ipsos fovendos tanto provocamur ardencius, quanto frequencius intenta mente revolvimus fructus uberes, quos ex eorum exemplari vita et salutari doctrina cernimus provenire, tam pya dicti domini Petri, patroni ecclesie et heredis in Opporow, supplicantis intencione permoti, ad propagandum diligenter quod petivit studia nostra convertimus, ac erga dictum locum et ecclesiam in Opporow thezaurum nostri favoris et gracie liberaliter duximus effundendum: attento, quod suppressio et extinccio rectorum secularium tam ecclesie ipsius quam altaris translacioque et fundacio ecclesie eiusdem in conventualem et regularem cedat in honorem Dei altissimi et ecclesie prefate in Opporow utilitatem, nec aliquo canonico, propter quod suppressio, extinccio et fundacio predicta suum sortire non deberent effectum, impedimento obstante, rectorias tam dicte parrochialis ecclesiae in Opporow quam eciam altaris supressimus et extinximus ac supprimimus et extingwimus, necnon prefatam ecclesiam parrochialem in Opporow ad laudem, honorem et gloriam Omnipotentis Dei eiusque Genitricis Virginis Mariae regine celorum ac sancti Martini episcopi et confessoris, sub cuius vocabulo specialiter ipsa ecclesia fundata existit et erecta, [divinique][a] cultus augmentum et salutem populi christiani in conventualem et regularem religiosorum fratrum de ordine beati Pauli primi heremite et de regula sancti Augustini, expresso consensu et voluntate fratrum dicti ordinis ad id eciam accedente, transtulimus, fundavimus et ereximus tituloque alcioris dignitatis illam decoravimus, insignivimus et transferimus, fundamus, erigimus, insignimus, intitulamus, decoramus et attolimus harum serie litterarum per priorem et fratres dicti ordinis de cetero futuris temporibus regendam, gubernandam, possidendam et habendam, curamque animarum et administracionem spiritualium dicte ecclesie dudum annexam in priorem et fratres dicti ordinis et conventus transfundimus; decernentes, quod deinceps et inantea conventualis et regularis nominetur et cense(a)tur[b], omnibusque libertatibus, immunitatibus, privilegiis, graciis, indultis, exempcionibus aliisque iuribus pociatur et gaudeat, quibus alie conventuales ecclesie eiusdem ordinis nostre provincie et diocesis Gneznensis pociuntur atque gaudent; fructusque et redditus, decimas et proventus infrascriptos eidem ecclesie conventuali incorporamus ac in dotem assignamus et appropriamus in Dei nomine per presentes, quos prior cum conventu prefato in Opporow sic per nos fun-

**140.** [a] *miejsce na zagięciu rozerwane, wyraz już w niem zanika Oryg.* [b] censetur *Oryg.*

dato et erecto [habere, te][c]nere, possidere debent perpetuo et in ewm, ex quibus possent onera ipsis incumbencia relevare, necessitatem eorum sustentare ac victum et amictum habere tam dicte ecclesie parrochialis quam altaris, videlicet dotem totam plebani, ortos, duas tabernas eidem doti contiguas, duos mansos agrorum liberos cum quadam parte agri, que wlgariter plebanya lanka[d] di[citur; deci][c]mas vero manipulares campestres omnis grani et seminis post agros et araturas kmethonum in villis Dobrzewy, Jaworzina[e], Curow, Golanske, Camyona[e], Wolya dominorum [Buczkow][c] et altera Wolya Mroczkonis[f] nostre diocesis provenientes et excrescentes, simul cum decimis nobilium predialibus in Swyechowo, Jastrzambya[g] et Minori Opporowo[2] dari et solvi soli[tis et cons][c]wetis, quas plebanus sive rector ecclesie in Opporow predicte seu ipsorum vicarii pro tempore existentes et eidem ecclesie servientes percipere consweverant; necnon et alios duos mansos [agroru][c]m[h], quos tenuit advocatus dictus Scheliga[i], contiguos prioribus mansis agrorum plebani, loco et vice agrorum sive mansorum, qui pro altari et altarista sancti Johannis [erant dati][c] et adiuncti cum decima manipulari et campestri cuiuslibet grani et seminis post omnes araturas kmethonum ibidem in Opporow, que dicto altari fuit incorporata, et [omnes][c] decimas prediales prefati domini Petri patroni una cum pratis ex opposito dictorum quatuor mansorum, per ipsum dominum Petrum emensuratis et assignatis, necnon cum omnibus [oblacionibus, que][c]stibus, obvencionibus et aliis iuribus parrochialibus, prout rectores et altariste predicte ecclesie tenuerunt, habuerunt et possederunt, ipse prior [cum][c] toto [con][c]ventu ten[ebit, habe][c]bit, possidebit, utifruetur et suo fratrumque [tocius conventus][k] usu et utilitate libere convertet, prout sibi melius videbitur, salva tamen iurisdicione [nostra ordina][c]ria et lege dyoce[sana][c]. Ipsosque priorem et totum conventum in Opporow cum bonis temporalibus eorundem in nostram et successorum nostrorum proteccionem, [tutel][c]am et defensionem pa[ternam susci][c]pimus, suppe[riorique o][c]rdinis predicti dictorum prioris fratrumque tocius conventus in Opporow reservamus visitacionem, correccionem et emendacionem iuxta regule ipsorum statuta et determi[nacionem, ac][c] potestatem personam ydoneam dicti ordinis in spiritualibus et temporalibus circumspectam ad prefatum conventum sive monasterium in Opporow tempore vacacionis occurrente [de consen][c]su ipsius domini Petri patroni nobis et successoribus nostris nominandam et presentandam, per nos et successores nostros ad dictam ecclesiam conventualem

**140.** [c] *zupełnie spłowiałe Oryg.* [d] Plebania Łąka *Kop. 1,* Plebanska Łąka *Kop. 2* [e–e] Iaworznia, Kurow, Golańskie, Kamiona *Kop. 1 i 2* [f] Wola Mroczkow *Kop. 1 i 2* [g] Swiechowo, Iastrzębno *Kop. 1 i 2* [h] *brak Kop. 1 i 2* [i] Szeliga *Kop. 1 i 2* [k] *zupełnie starte i roztargane Oryg.*

**140.** [2] *Wsi tutaj wymienione, płacące dziesięcinę z ról kmiecych i szlacheckich a należące zarazem do tej parafji jeszcze dzisiaj, o ile inaczej się nie zaznacza: Dobrzewy, Jaworzyna, Kurów, Gołęckie dzisiaj Gołędzkie, Kamiona, Wola: Buczkow jeszcze w księdze Łaskiego ale już w par. żychlińskiej (II 496), niezadługo potem Buskowo (Źródła dziej. XIII. Wielkopolska II [Warszawa 1883] 109/10), dzisiaj Buszkow z Buszkowkiem pod Żychlinem od wschodu, za czasów Łaskiego były też jeszcze dwie Wole: Wola i Mała Wola (II 494) t. j. dzisiaj Wola Owsiana, w r. 1576 były już trzy Wole z czwartą Czizigoscz (Źródła dziej. l. c. 105/6), ta ostatnia w w. XVIII Wolka Lizigoszcz (l. c. 105) a dzisiaj Lisigódz i trzy Wole: Owsiana to Wola maior w 1576 (Źródła dziej. l. c.), Prosperowa i Wolka; Świechów (błędnie u Łaskiego II 494 Syechow), Jastrzębia i Oporówek, ale jeszcze w ciągu w. XVI Małe Oporowo zwało się Opporowko (Łaski i Źr. dz.), na płd. leży ono od Oporowa w stronę Żychlina.*

sive regularem in Oppo[row priorem][k] instituendam et confirmandam damus et reservamus. Qui prior sic institutus et confirmatus una cum fratribus et toto [conventu][c] predicto omnia onera p[arva et magna absque][k] negligencia ferre debent et supportare, tenereque septem personas [ad ecclesiam][l] ipsam et in conventu religiosas, [inter][c] quas[m] adminus[n] debent esse quinque presbiteri p[rior ...][k] ceterique[o] subdiaconi aut diaconi ad tempus esse possunt [3], qui more s[ue re][l]gule debebunt et tenebuntur in eadem ecclesia conventuali in Opporow omnes horas c[anonicas noc][c]turnas et diurnas cum missa matura de Beata Virgine et alia [divina offi][l]cia fideliter et devote, confessiones audiendo et sacramenta ecclesiastica tam necessaria quam [voluntatis][l] parrochianis dicte ecclesie administrando, predicando et pabulo verbi Dei [eisdem][c] saltem diebus dominicis et festivis reficiendo, cum certis exequiis et anniversariis in remedium anima[rum ibi][c]dem quiescencium dudum institutis adimplere et voce sonorosa decantare; necnon rectorem scolarum sive ministrum ecclesie constituere, tenere et sallariare cum effectu, qui singulis [die][c]bus ferialibus et festivis cum scolaribus summam missam decantare sit astrictus, et alias tales se exhibere per opera fructuosa, quod onere nobiscum partito simplices ex data sibi prudencia divinitus exemplis laudabilibus et religiosis edificent et instruant ad salutem. Que omnia sic ordinata, disposita et decreta de certa nostra sciencia auctoritate ordinaria presentis scripti patrocinio confirmamus et ratificamus perpetuo duratura, firmam habentes fiduciam, quod suffragante divina cooperacione subsidii non mediocris exinde salus proveniet animarum, et locus ipse in Opporow reddetur insignior dictaque ecclesia conventualis in spiritualibus et temporalibus salubria suscipiat incrementa. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Actum et datum in Opporow, feria quarta proxima post dominicam Oculi anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio [4]. Presentibus ibidem honorabili et nobili Johanne de Nowawiesz cano-

**140.** [l] *zatarte i przegryzione Oryg.* [m] antiquas *Kop. 1 i 2* [n] adminimum *Kop. 2* [o] Prior caeterique *Kop. 1 i 2*

**140.** [3] *Streszczony jest ten akt w Lib. Benef. prymasa Łaskiego (II 493): „ecclesia parochialis tit. S. Martini et conventualis ex parochiali, quondam per clericum saecularem regi et ad illam insti(494)tui solita, de a. D. 1453 (słowami) per reverendissimum quondam olim Wladislaum archiepiscopum Gnesnensem et primatem, manente tamen cura et proventibus ad eam ex antiquo spectantibus, in conventualem translata de consensu cuiusdam olim magnifici Petri de Opporow castellani tunc Lanciciensis; ad quam vacatione occurrente debet ex fratribus conventus eiusdem unus frater in priorem nominari et de consensu patroni alias haeredis in eadem Opporow loci ordinario ad instituendum praesentari; qui sic praesentatus et institutus debet esse sub protectione et obedientia eiusdem loci ordinarii seu dioecesani Gnesnensis, debetque ex ordinatione eiusdem archiepiscopi et patroni secum septem personas religiosas professionis et de regula S. Pauli primi eremitae S. Augustini in conventu secum tenere et expensis ac de habitu ipsis providere ex proventibus eiusdem ecclesiae necnon altaris tituli S. Joannis eidem ecclesiae et conventui incorporatis; ex quibus personis, priore incluso, adminus quinque debent esse actu presbyteri et alii adminus subdiaconi aut diaconi". W d. c. następuje wymienienie wsi należących do tej parafji w tym porządku: Swiechów, Jastrzębia, Jaworzyna, Kurowo,Dobrzewy, Wola, Mała Wola, Kamiona, Opporowko et Golyenskye deserta; opisanie uposażenia a w niem wspomnienie o „certa pars agri in uno campo dicta et appellata plebanya lanka".*

[4] *W kilka dni potem, d. 11 marca, fundator arcybiskup prymas Władysław tknięty paraliżem umarł tutaj w Oporowie, i tutaj, wbrew woli kapituły swojej został pochowany w klasztorze braci paulinów, który z kościoła parafjalnego był ufundował, jak za swoim zapiskiem*

nico sancti Michaelis in castro Cracouiensi [5] et Stanislao Petri de Minori Opporow Cracouiensis et Gneznensis diocesum, testibus circa premissa. Scriptum per manus Jacobi Stanislai de Cowalewicze [6] notarii nostri grate dilecti.

## Nr 141.

*W Szydłowie 25 czerwca 1453.*

*Piotr z Wyszmontowa sędzia i Mikołaj z Pęchowa podsędek ziemi sandomierskiej oznajmują zapis czterdziestu grzywien w monecie polskiej posagu i tyluż wiana, jaki uczynił był Bartłomiej dziedzic z Wielkiej Beszowej żonie swojej Dorocie na połowie wszystkich dóbr swoich dziedzicznych w tejże Beszowej i w Czajęcicach w powiecie proszowskim.*

***Oryg.*** *nieznany (ob.* ***Reg.****).*

***Kop.*** *w księdze żółtej przywilejów kościoła i konwentu beszowskiego z r. 1663 str. 55/6 (nowa folj. 28 i vo) z nagłówkiem:* Donatio seu inscriptio certae sortis nobili Dorotheae per maritum suum in Banschowa et alibi in districtu Prossouiensi.

***Reg.*** *w summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. w. XVIII pod* Nrus 24 Insriptio Certae sortis. in Pargameno cum Duobus Sigillis pensilibus. Nobili Dorotheae per Maritum super Bessovam. Datt: in districtu Prosoviensi in Szydłow F. 4 post Festum S: Joan Bapt: 1453.

Nos Petrus de Weschmunthow iudex et Nicolaus de Panchow subiudex terrae Sandomiriensis generales significamus praesentium per tenorem quibus expedit, universis et singulis, notitiam praesentium habituris: Quomodo coram iudicio terrestri personaliter comparendo nobilis Bartholomaeus haeres de Magna Banschowa, non compulsus, non coactus nec aliquo dolo[a] devio seductus, sed sanus mente pariterque corpore existens, suorumque maturo fretus amicorum consilio, sua libera de voluntate publice recognovit, quod in et super medietate omnium bonorum suorum haereditariorum, quam habet in Magna Banschowa et in Czaianczyce [1] in districtu Proschoviensi, cum omni iure et dominio et ubicunque postea habebit, nec non cum omnibus et singulis utilitatibus, fructibus, redditibus, censibus, agris, campis, pratis, pascuis, silvis, borris, mericis, mellificiis, gaiis, rubetis, piscinis, piscariis, fluviis, molendinis, aquis et earum decursibus et cum universis pertinentiis, quibuscunque censeantur nominibus, nihil penitus excipiendo, nobili Dorotheae consorti[b] suae legitimae quadraginta marcas dotis alias possagu et totidem dotalicii alias wiana pecuniae communis monetae et numeri Polonicalis, videlicet quadraginta octo grossos in

*w kalendarzu krakowskim (Mon. Pol. Hist. II 916 i VI 673) powtarza Długosz w swojej historji (T. V 131 pod r. 1453), tudzież w żywotach biskupów (Opp. omn. I 374), przyczem donosi, iż klasztorowi temu ufundowanemu przez siebie, ku pomnożeniu jego dochodów, darował dwie dziesięciny swego stołu arcybiskupiego, wszakże nie podaje ich imienia.*

**140.** [5] *Niewiadomo z której to Nowejwsi pochodził ten Jan; Długosz na obszarze diecezji krakowskiej wymienia sześć wsi tej nazwy, siódma była Nowawieś pod Krakowem od zachodu. Może ten „Jan Petri de Nowawesch" jest zaimatr. w Uniw. Krak. 1438 (Alb. Stud. I 92).*

[6] *Kowalewice wieś królewska do grodu łęczyckiego należąca na południe od Łęczycy, w parafji Parzęczew diecezji dzisiaj warszawskiej. Duchowny ten diecezji gnieźnieńskiej, notarjusz publiczny władzą cesarską, był już poprzedniego arcybiskupa i prymasa Wincentego Kota z Dembna pisarzem (ob. Kod. WPolski V 615 nr 633: 20. VI. 1439).*

**141.** [a] alio dolore *Kop.* [b] torisorti *Kop.*

**141.** [1] *Czajęcice w par. Bobin mila od Proszowic w pow. dzisiaj pińczowskim, za czasów Długosza dziedzina Leliwitów (Lib. Benef. II 147).*

quamlibet marcam computando, dedit, dotavit, indicavit[c] et assignavit more aliorum dotalitiorum dotiumque[d] in talibus observato. Harum quibus in testimonium sigilla nostra praesentibus sunt subappensa. Datum in Schidłow, feria secunda proxima post festum sancti Johannis Baptistae anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio. Praesentibus his nobilibus Derslao de Schotniki, Johanne de ibidem, Marcussio de Janina, Thoma de Colaczowicze, Stanislao de Jarząmbki, Zyra de Miethel[2], ac aliis quam pluribus fide dignis.

## Nr 142.

*(W Kazimierzu pod Krakowem) 17 czerwca 1454.*

*Rajcowie miasta Kazimierza oznajmiają, iż opatrzny Andrzej Garbek wraz z swoją żoną zrzekł się swojego ogrodu położonego na Blechu koło Wisły na rzecz przemyślnego Piotra Czarnego, żony jego Małgorzaty i ich dzieci, z obowiązkiem płacenia rocznie na św. Marcin czynszu jednej grzywny rajcom tegoż miasta, a drugiej kościołowi św. Stanisława na Skałce w jego święto z prawem odkupu tejże grzywny, przyczem rajcowie dodali temu Piotrowi Czarnemu zarośla na brzegu Wisły przyległe do tegoż ogrodu z tem zastrzeżeniem, że nie wolno go sprzedawać żadnemu duchownemu lub szlachcicowi bez przyzwolenia panów rajców.*

***Oryg.*** *w Archiwum aktów dawnych miasta Krakowa. Dyplom Nr 248, pergam. 28·2 × 16/16·32, zakładka 2·4/2·2, kawał marginesu z prawej strony oderwany. — Pieczęci brak, pozostał skrawek paska pergaminowego w podwójnem jeden nad drugiem zacięciu. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu spodniem ręką w. XVI:* kupno blechy *z datą nad tem* 1454 *poprawioną w wieku XVII na większą liczbę* A. 1454, *tąż drugą ręką niżej:* Census Civitati Annuus 1 May, *pod tem inną ręką* s.; *b) na złożeniu wierzchniem ręką w. XV:* 1454; *c) sygnatura na złożeniu spodniem w rogu u góry z wieku XVIII:* 1145.

***Reg.*** *W katalogu Archiwum powyższego I. Dyplomy pergaminowe str. 67 nr 248.*
***Uw.*** *Ob. wyżej Nr 127 str. 237.*

Nos consules civitatis Kazimirie[a] Przedslaus, Jacobus Scholtis, Nicolaus Lyssek, Cristannus Srolla, Jacobus Sembok,|Hanczel Lanetextor, Nicolaus Sagorsky, Jacobus Syla memorie comendamus quibus expedit universis, tam presentibus quam futuris:|Quod in nostri consilii presencia constitutus personaliter providus Andreas Garbek, sanus corpore et bona utens racione, non compulsus|nec dolo circumventus, sed benivole et sponte, una cum uxore sua legittima resignavit ortum funditus situm in Blechi penes Schmelarsowa parte una et Wysslam parte ex altera, omnibus iuribus, limitibus et dominio, quemadmodum solus habuit, possedit et tenuit actenus, sagaci domino Petro Nigro et Margarethe contorali sue legittime et liberis suis legittimis pacifice et perpetue tenendum, vendendum (et p)[b]ossidendum; addito tamen, quod dicti orti seu hereditatis possessor temporibus perpetuis pro festo beati Martini consuli-

**141.** [c] iudicauit *l. c.* [d] dictum̃ *l. c.*
**142.** [a] Kaszimirie *Oryg.* [b] *dziura na zagięciu Oryg.*

**141.** [2] *Miejscowości Szydłów, Skotniki i Mietel są już objaśnione powyżej str. 246 ww. 37/8, 40/2 i str. 231 ww. 44/5. — Janina (wypisane jak Jamna) wieś paraf. pod Stopnicą, jednym z jej dziedziców za czasów Długosza jest Marcus (Lib. Benef. II 379); Kolaczowicze w tejże paraf. Janina z dziedzicami za czasów Długosza Janem i Tomaszem Kolaczowskim h. Janina (l. c. 382), dzisiaj Kołaczkowice w tejże paraf.; Jarząbki w par. Gnojno, wśród wielu a wielu natenczas dziedziców jest i Stanisław Kiczka (Długosz l. c. 444).*

bus dicte civitatis unam marcam communis pecunie census annui exsolvat, aliam vero marcam similiter communis pecunie pro ecclesia sancti Stanislai in Rupella et eius rectoribus in eodem festo persolvet sub redempcione seu reempcione eiusdem marce, si ipse vel successores sui umquam ad tantam facultatem pervenerint. Ceterum consules eiusdem Kazimirie adiecerunt dicto Petro et suis legittimis successoribus rubetum in littore Wysle ex una et eiusdem orti parte ab altera, ad latitudinem a quadam quercu infixa usque ad salicem quandam eminentem alias in altitudine, ad longitudinem vero a dicta quercu et salice wersus Wysslam, omnia et singula usque ad terminum orti pro reformacione eiusdem quiete habendum perpetue; isto insuper adiecto, quod nulli spirituali aut nobili sine consensu dominorum consulum pro tempore existencium vendere presumat. In cuius rei testimonium et in evidens signum veritatis iussimus hec nostra presencia comuniri maiori sigillo nostre civitatis. Actum et datum feria secunda proxima post Trinitatis anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto. *(Z prawej strony wewnątrz na zakładce inną ręką)* Joh. Grosz.

## Nr 143.

*W Sandomierzu 9 marca 1455.*

*Zbigniew (Oleśnicki) kardynał i biskup krakowski nadaje sto dni odpustu po wieczne czasy wszystkim wiernym chrześcijanom, którzy skruszonem sercem i wyspowiadawszy się w wymienione szczegółowo święta nawiedzą pobożnie kościół konwentualny zakonu św. Augustyna braci pustelników św. Pawła pierwszego pustelnika w Beszowej, założony ku czci Boga Wszechmogącego i św. Piotra i Pawła apostołów, będą tam na mszy i nabożeństwie albo dadzą jałmużnę na sprzęt i potrzeby jego lub w jakikolwiek sposób go wspomogą, albo się pomodlą kornie o pokój dla Kościoła powszechnego i królestwa Polski.*

***Oryg.*** *nieznany (ob.* ***Reg.****).*

***Kop.*** *W księdze żółtej przywilejów kościoła i konwentu beszowskiego z r. 1663 str. 51/2 (nowa folj. 26 i vo) z nagłówkiem:* Indulgentiae centum dierum pro festis Beatissimae et aliorum Sanctorum. 1455. 9 Martij.

***Reg.*** *W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. w. XVIII pod* Nrus 25 Indulgentiae perpetuae in Pargameno, Sigillum pensile abruptum, ab Eminen(tissimo) Sbignevo Cardinali donatae AD 1455. die 9 Martij.

Sbigneus miseratione divina tituli sanctae Priscae sanctae Romanae Ecclesiae presbyter cardinalis et episcopus Cracouiensis universis christifidelibus salutem in Domino sempiternam. Cum ad divinae laudis obsequium altaria Sanctorum in titulum erigantur, ut in eis per orationes supplicantium beatorum agminum suffragia implorentur, terrestris quidem Ecclesia caelestis mansionis aedificium repraesentat et in hac exhiberi debet officium, quo ad illam per feliciorem ascensum aditus possit praeparari. Cupientes itaque, ut ecclesia conventualis ordinis sancti Augustini Fratrum Eremitarum beati Pauli primi eremitae in Banschowa nostrae dioecesis, ad honorem Dei Omnipotentis et beatorum Petri et Pauli apostolorum fundata et erecta, a christifidelibus dignis honoribus iugiter veneretur et salus in ea proveniat animarum, omnibus christifidelibus contritis duntaxat et confessis, qui ad eandem ecclesiam in festis Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Paschae, Ascensionis, Pentecostes, Tri-

nitatis, Corporis Christi et in festis Nativitatis, Annunciationis, Conceptionis, Visitationis, Purificationis et Assumptionis Beatae Mariae Virginis, necnon in festis sancti Joannis Baptistae, Petri (et)[a] Pauli, Jacobi, Bartholomaei, Simonis et Judae, Thomae, Andreae, Mathiae, Philippi et Jacobi apostolorum, Joannis, Matthaei, (Lucae)[a], Marci evangelistarum, Adalberti, Stanislai, Stephani et Laurentii martyrum, Martini, Nicolai, Augustini confessorum et beati Pauli primi eremitae, Agnetis, Catharinae, Dorotheae, Margarithae virginum, Mariae Magdalenae, Heduigis, Elizabeth electarum, sancti Michaelis, Omnium Sanctorum, in utroque festo sanctae Crucis et in Dedicatione eiusdem ecclesiae causa devotionis et orationis accesserint, missisque et divinis officiis ibidem interfuerint, vel qui pro apparamentis et necessariis eiusdem ecclesiae eleemosynas suas dederint aut manus suas quomodolibet adiutrices porrexerint, vel qui pro pacifico Ecclesiae universalis et regni Poloniae statu supplices preces ad Deum fuderint, de misericordia Dei Omnipotentis et beatorum Petri et Pauli apostorum eius auctoritate confisi, centum dies indulgentiarum temporibus perpetuis duraturas impartimur, et de iniunctis eis poenitentiis in Domino misericorditer relaxamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Sandomiriae, nona mensis martii anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto[1], pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Nicolai divina providentia papae V anno octavo.

## Nr 144.

*W Warszawie 16 lutego 1457.*

*Konrad, Kazimierz, Bolesław i Janusz książęta mazowieccy oznajmują o podziale dóbr dziedzicznych między sobą braci rodzonych z Boglewic, Jana kasztelana czerskiego i Jakóba chorążego czerskiego, z których pierwszemu przypadły Łęczeszyce wraz z wsiami Wielka i Mała Wola, Nowa Wieś, Strupiechów, Wysoka, Jazgarzew, Ustanów w powiecie czerskim, a wójtostwo w Przybyszewie, Rdzów, Mokrzec i „Rzowska Wola" w radomskim, Mroczków zaś w opoczyńskim.*

***Oryg.*** *pergam. 39·5 × 22·2, zakładka 6·5, z obu stron biały, na lewem zagięciu przez myszy w dwóch miejscach wyżarty. — Pieczęć oderwana: zwisała ona na dochowującym się w połowie jedwabnym sznurku trójkolorowym, białym, niebieskim i buraczkowym. — Inicjał wzdłuż całego tekstu bardzo skromniutki, inwokacja większemi literami, w tekście nazwiska obu braci i początek ustępu o dobrach podkreślone w w. XVII. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wierzchnem ręką pisarza:* 1457 diuisionis dni Jacobi Boglewsky vexilliferj Czirn., *powyżej z w. XVII:* Diuisio GG. Boglewskich; *b) na złożeniu spodniem inną w. XVII (tą samą co na zakładce następnego Nru):* Maximilian Bogliewski Ręką własną | Kasper Bogliewski ręką szwą | Stanisław Boglewski ręką swą, *dwa ostatnie wiersze są ledwie widoczne; c) sygnatury na złożeniu wierzchnem u góry w rogu z lewej strony z w. XVII:* 6, *u dołu z w. XVIII:* N° 6to, *tamże po prawej ręce inną też z w. XVIII:* ex numero XVI *przekreślone.*

**143.** [a] *brak Kop.*

**143.** [1] *Tutaj też niezadługo, w wielki wtorek przed południem d. 1 kwietnia, zmarł nieoczekiwanie ten X. kardynał biskup krakowski, zaziębiwszy się na celebrze pontyfikalnej, którą odprawił dnia poprzedniego przy pogrzebie Jana z Koniecpola kanclerza w. koronnego (Katalog biskupów krak. w Monumenta Poloniae Historica III [Lwów 1878] 375 i Długosz, Hist. Pol. V 199).*

*Reg. W rejestrze praw i przywilejów pergaminowych na dobra łęczeszyckie z roku 1640 pod* 6. Magnificus d. Joannes de Boglevice castellanus Czernensis generoso Jacobo de Boglevice vexillifero Czernensi, germano suo, bona Lanczeszyce et alia in vim divisionis perpetuae cedit. Varsaviae feria quarta ipso die festi S. Juliannae a° 1457.

In nomine Domini amen. Ad memoriam rei sempiternam. Conradus, Kazimirus, Boleslaus et Johannes Dei gracia duces Mazowie, Russie | terrarum necnon Varschouiensis, Vischegradiensis, Zacroczimiensis, Czechonouiensis domini et heredes Czirnensis etc.[1], significamus tenore presencium tam presentibus quam | futuris, harum noticiam habituris quibus expedit, generaliter universis: Quomodo coram nobis personaliter constitutus magnificus et strenuus dominus | Johannes de Boglewicze castellanus Czirnensis, sanus utroque spiritu existens, non compulsus, non coactus nec aliquo dolo aut fraude circumventus, sed ipsius mera et spontanea voluntate amicorumque suorum salubribus fretus consiliis publice recognovit et per expressum, quod ex divisione perpetua, inter eum et generosum Jacobum de Boglewicze vexilliferum Czirnensem, germanum suum, facta, bona hereditaria infrascripta, videlicet Lanczyeschicze cum villis Vyelka Wolya, Mala Wolya, Nova Wyess, prout ipsa hereditas in suis graniciis cum adiacenciis, appendiis locatis et locandis, Strupyechowo, Vissoka, Jaszgarzewo, Vstan(ow)[a]o hereditates in districtu Czirnensi site et advocacia in Przibischewo, item Rzow, Mocrzecz, Rzowska Volya in Radomiensi et Mroczkow in Op(poczcz)[a]ensi districtibus situata[b 2], cesserunt pro porcione sua perpetue et in ewm. Quare sit licitum prenominato Jacobo vexillifero ipsiusque legittimis (s)[a]uccessoribus dicta bona hereditaria in longum et latum, prout in suis metis, graniciis et limitibus circumferencialiter sunt distincta et limitata, cum omnibus iuribus patronatus et singulis utilitatibus, fructibus, redditibus, proventibus, censibus, emolimentis et obvencionibus, generaliter universis quibuscunque nominibus nuncupentur, ad presens in dictis bonis existentibus, et qui vel que per

**144.** [a] *dziura* [b] situatis *Oryg., toż i w nast. Nrze str. 293 w. 26* sita

**144.** [1] *Książęta mazowieccy, Konrad III Rudy, Kazimierz III, Bolesław V i Janusz II synowie Bolesława IV księcia warszawskiego, czerskiego, zakroczymskiego, ciechanowskiego i łomżyńskiego † 10. IX. 1454 (Oswald Balzer, Genealogia Piastów. Wyd. Akademii Umiejętności w Krakowie 1895 str. 14); synami najstarszego z nich, Konrada Rudego, z Anny Radziwiłłównej, byli Stanisław i Janusz III, ostatni książęta mazowieccy.*

[2] *Miejscowości tutaj podane: a) jedne z nich są już wyżej objaśnione, a mianowicie znajdujące się w ziemi czerskiej obie wsi parafjalne Boglewicę i Łęczeszyce, jako też w obrębie ich parafij leżące: Wielka Wola dzisiaj Wola Łęczeszycka, Mala Wola zaś to Wólka Łęczeszycka, Nowa Wieś w sąsiedztwie Boglewic od wschodu zaczem w parafji boglewickiej, natomiast Strupiechów i Wysoka należą do parafji Przybyszew nad Pilicą na płd. od Łęczeszyc (ob. wyżej str. 276 Nr 137 ww. 38/40 i 48/51); Jazgarzew wieś parafjalna (już w r. 1529 ob. Matricul. r. Poloniae summaria IV 319 nr 5400) niegdyś w diecezji poznańskiej (części jej mazowieckiej) koło Piaseczna i w dekanacie wtedy piaseczyńskim, dzisiaj warszawskiej dekanacie przedtem grojeckim obecnie Góra Kalwaryjskim; Ustanów w tejże parafji jazgarzewskiej; b) drugie w powiecie radomskim: Rzów dzisiaj Rdzów w par. Potworów diecezji wówczas gnieźnieńskiej, teraz sandomierskiej, ale sąsiedni Mokrzec w parafji Wrzeszczów już za czasów prymasa Łaskiego (Lib. Benef. I 660) jak i dzisiaj, „Rzowska Wola“ to niewątpliwie Mokrska Wola (w tymże Lib. I 659) a dzisiaj Wola Mokrzecka w par. potworowskiej, jeszcze w r. 1508 „Rsow, Mokrzecz i Wola“ mają jednego dziedzica (Źródła dziej. XV. Małopol. IV 474); c) wreszcie Mroczków pod samem Opocznem i pod jego farą (Lib. Benef. l. c. 639), na wsch. przy drodze do Gielniowa, dzisiaj są dwa Mroczkowy, opoczyński to Mroczków Gościny a sąsiedni Mroczków Ślepy to gielniowski jako Ślepy wzmiankowany już w r. 1577 (Źródła dziej. XIV. Małop. III 281 i 284).*

humanam industriam divina favente clemencia reperiri poterint quomodolibet in futuro, tenere, habere, regere, gubernare quiete et pacifice perpetuisque temporibus possidere, necnon vendere, commutare, alienare, dare, donare, obligare et ad usus suos beneplacitos convertere, prout sibi et eius successoribus legittimis melius et utilius videbitur expedire, nostra tamen et nostrorum voluntate successorum more solito principaliter requisita in premissis. In cuius rei testimonium sigillum illustris principis domini Boleslai felicis recordii ducis Mazowie etc., patris nostri carissimi, maius de certa nostra sciencia presentibus est appensum[3]. Actum et datum Varschowie, feria quarta ipso die sancte Juliane anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo. Presentibus magnifico, strennuis, generosis, honorabili nobilibusque dominis Johanne Rogalya de Vangrzinowo[4] palatino nostro Mazowie, Johanne Mankoboczsky[5] castellano et iudice Lywensi, Borutha de Phalanthi[6] vexillifero Varschouiensi, Petro Broda de Jezewo[7] Plocensis, Varschouiensis ecclesiarum canonico et vicecancellario curie nostre, Andrea de Gosczyanczicze[8] vicethezaurario, et aliis quam pluribus nostris fidelibus fidedignis testibus circa praemissa. Scriptum per manus Mathie Alberti de Tharnowo[9] Plocensis, Varschouiensis canonici, rectoris parrochialis in Czirsko ecclesiarum et curie nostre cancelarii, qui presencia habuit in commissis.

## Nr 145.

*W Warszawie 16 lutego 1457.*

*Konrad, Kazimierz, Bolesław i Janusz książęta mazowieccy oznajmują o podziale dóbr dziedzicznych między sobą braci rodzonych z Boglewic, Jakóba chorążego czerskiego i Jana kasztelana czerskiego, z których pierwszemu przypadły Boglewice, Osiny, Wola Boglewicka, Ryszki, Rytomoczydła, Nowa Wieś, Opożdżów i Grzegorzewice w powiecie czerskim, Rusinów, Myśliborz, Zawada, Przedmieście i Chełsty w opoczyńskim ziemi sandomierskiej.*

***Oryg.** pergam. 44·8 × 24·8, zakładka 5·8, również z stron obu biały, nieco grubszy, trochę splamiony. — Pieczęci brak, która zwisała na sznurku, pozostały dwa zacięcia okrągłe i ślady sznurka na zakładce. — Inicjał wzdłuż tekstu dość ozdobny w kształcie grubej laski, zwężającej się ku dołowi; inwokacja z pierwszą po niej formułą większemi literami, tylko początek daty podkreślony. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu wierzchnem, różnemi rękami, najpierw współczesną:* Jacobi Boglewsky *atoli nieco później prze-*

**144.** [3] *Podobiznę pieczęci tej większej księcia mazowieckiego Bolesława IV „znaną z dyplomatów jego synów, którzy o ile wspólnie występowali, zwykle ojcowską w swych nadaniach posługiwali się pieczęcią", podaje Kaz. Stronczyński w swoich Pomnikach książęcych Piastów lenników dawnéj Polski (Piotrków 1888) na str. 121: stojąca postać książęca pod baldachimem gotyckim ma po prawej stronie ogólny herb mazowiecki (orzeł bez korony w prawą swoją stronę zwrócony), po lewej zaś herb ziemi warszawskiej (w tarczy czteropolowej naprzemian dwa orły i dwa smoki skrzydlate).*

[4] *Węgrzynowo wieś dzisiaj paraf. nad Węgierką w ziemi ciechanowskiej diec. płockiej.*

[5] *Mąkobody dziś Mokobody paraf. nad rz. Liwcem na Podlasiu przy trakcie z Siedlec do Węgrowa.*

[6] *Falenty koło Warszawy na płd. w paraf. Raszyn, przy drodze warszawsko-grójeckiej a w d. c. radomskiej.*

[7] *Jeżewo z kilku wsi tej nazwy na Mazowszu trudno je ściśle wskazać; może wieś paraf. koło Sierpca diec. płockiej.*

[8] *Gościńczyce nad Jeziorną w par. Prażmów koło Grojca na płn. wschód.*

[9] *Może to Tarnowo w ziemi i diec. dzisiaj łomżyńskiej par. Miastkowo.*

*kreślone i wypisane obok:* Johannis Castellani Cirnensis, *jeszcze później w w. XVI nad tem u góry:* Diuisio inter Castellanum et vexilliferum ex altera partibus facta, *poniżej tą samą ręką z w. XVII co na poprzednim dokumencie:* Diuisio GG. Boglewskich; *b) na zakładce z prawej strony tą samą z w. XVII co na złożeniu spodniem poprzedniego dokumentu:* Maximilian Bogliewski Ręką własną; *c) sygnatury na złożeniu wierzchnem temi samemi rękami, co na poprzednim przywileju, u góry:* 7 *poprawione tą samą ręką z* 6, *na dole* N° 7mo *i* ex numero 11 *też przekreślone.*

***Reg.*** *W rejestrze praw i przywilejów pergaminowych na dobra łęczeszyckie z r. 1640 pod* 7 Generosus d. Jacobus de Boglevice vexillifer Czernensis magnifico Joanni de Boglevice castellano Czernensi bona Boglewice et alia in vim divisionis perpetuae cedit. De data ut supra.

In nomine Domini amen. Ad memoriam rei sempiternam. Conradus, Ka|zimirus, Boleslaus et Johannes Dei gracia duces Mazowie terrarum necnon Varschouiensis Vischegradiensis,| Zacroczimiensis, Czechonouiensis domini et heredes Czirnensis etc., significamus tenore presencium tam presentibus quam futuris, harum notici|am habituris quibus expedit, generaliter universis: Quomodo coram nobis personaliter constitutus generosus Jacobus de Boglewicze vexillifer Czirnensis, sanus utroque spiritu existens, non compulsus, non coactus nec aliquo dolo aut fraude circumventus, sed ipsius mera et spontanea voluntate amicorumque suorum salubribus fretus consiliis publice recognovit et per expressum, quod ex divisione perpetua, inter eum et magnificum ac strennuum dominum Johannem de Boglewicze castellanum Czirnensem, germanum suum, facta, bona hereditaria infrascripta, videlicet Boglewicze, Ossyni, Wola Boglewsky, Rischki, Rittamoczidla, Nowa Wyesz, Oposzdzow, Gregorzewicze in Czirnensi, Russynycze, Misliborz, Zawada, Przedmyesczye, Chelsthy in terra Sandomiriensi in Oppoczensi districtibus sita[1], cum omnibus adiacenciis et appendiis universis locatis et locandis cesserunt pro porcione sua perpetue et in ewm. Quare sit licitum prenominato domino Johanni castellano ipsiusque legittimis successoribus dicta bona hereditaria in longum et latum, prout in suis metis, graniciis et limitibus circumferencialiter sunt distincta et limitata, cum omnibus iuribus patronatus et singulis fructibus, redditibus, proventibus, censibus, emolimentis et obvencionibus, generaliter universis quibuscunque nominibus nuncupentur, ad presens in dictis bonis existentibus et accrescendis per humanam industriam quomodolibet in futurum, tenere, habere, regere, gubernare quiete et pacifice perpetuisque temporibus possidere, necnon vendere, commutare, alienare, dare, donare, obligare et ad usus suos beneplacitos convertere, prout ipsi et eius successoribus legittimis melius et utilius videbitur expedire, nostra tamen et nostrorum voluntate successorum more solito principaliter requisita in premissis. In cuius rei testimonium sigillum illustris principis domini Boleslai felicis recordii ducis Mazowie etc., patris nostri carissimi, maius de certa nostra sciencia presentibus

**145.** [1] *Miejscowości tutaj wymienione, o ile się powtarzają z aktu poprzedniego z 15. I. 1452, są już tamże objaśnione (ob. str. 276 Nr 137 w przypisach), pojawiające się poraz pierwszy: Osiny i Wola Boglewski t. j. Boglewskiego, dzisiaj Wola Boglewicka w parafji boglewickiej: w ziemi (województwie) sandomierskiej (iem) a powiecie opoczyńskim naonczas diecezji gnieźnieńskiej, dzisiaj sandomierskiej, i to koło Żarnowa: Ruszenice, ale w Liber Beneficiorum prymasa Łaskiego „Russenicze“ (I 621) i jeszcze w r. 1577 „Russienicze“ (Źródła dziej. XIV. Małopol. III 288), wówczas i dzisiaj w par. Skórkowice w dekanacie teraz żarnowskim, nad Czarną na zachód od Żarnowa; Myślibórz w par. żarnowskiej; Zawada w par. Skórkowice; Przedmieście wieś przed m. Żarnowem jeszcze w r. 1577 (Źródła dziej. l. c.) i Chelsty w tejże par. żarnowskiej.*

est appensum. Actum et datum Varschouie, feria quarta ipso die sancte Juliane anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo. Presentibus magnifico, strennuis, generosis, honorabili nobilibusque dominis Johanne Rogala de Vangrzinowo palatino nostro Mazouie, Johanne Mankoboczsky castellano et iudice Lywensi, Borutha de Phalanti vexillifero Varschouiensi, Petro Broda de Jezewo Ploczensis, Varschouiensis (ecclesiarum)[a] canonico et vicecancellario nostro et Andrea de Gosczyanczicze vicethezaurario, aliisque quam pluribus nostris fidelibus fidedignis testibus circa premissa. Scriptum per manus Mathie Alberti de Tharnowo Ploczensis, Varschouiensis canonici, rectoris parrochialis in Czirsko ecclesiarum et curie nostre cancellarii, qui presencia habuit in commissis.

## Nr 146.

*W Wiślicy 12 kwietnia 1458.*

*Piotr z Wyszmontowa sędzia i Mikołaj z Winiar podsędek ziemi sandomierskiej ogłaszają z swoich aktów wciągnięty do nich jeszcze za życia podsędka Mikołaja z Pęchowa zapis o sprzedaniu Mikołajowi przeorowi i jego konwentowi w Beszowej części dziedzicznej przez Piotra ze Strzyżowic, którą był kupił u Elżbiety wdowy po Stanisławie z Dmosic, a która się zwała Klimaszowską.*

***Oryg.*** *nieznany (ob.* ***Reg.****).*

***Kop.*** *w księdze żółtej przywilejów kościoła i konwentu beszowskiego z r. 1663 str. 54/5 (nowa folj. 27vo—28) z nagłówkiem:* Resignatio Certae sortis in Banschowa facta Priori Bessouiensi 1.4.58 post Cond: Pas:

***Reg.*** *w summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. w. XVIII pod* Nrus 27 Inscriptio Certae sortis in Bessova Monasterio, in Pargameno Duo sigilla abrupta. Datt: in Vislica F: 5 post Conductum Paschae A D 1458.

Nos Petrus de Weschmutow iudex (et)[a] Nicolaus de Winary[1] subiudex terrae Sandomiriensis generales significamus tenore praesentium quibus expedit universis tam praesentibus quam futuris, praesentium notitiam habituris: Quomodo notam seu inscriptionem vivente adhuc in humanis generoso Nicolao de Panchow, protunc subiudice nostro antecessore, nostris in actis invenientes, ipsam sub hac forma exponere mandavimus[b]: Quomodo ad nostram nostrorumque assessorum accedens personaliter praesentiam nobilis Petrus de Strzezowicze[2] fassus est et publice recognovit, quia vendidit et perpetualiter resignavit partem haereditatis, quam emerat apud Elizabeth relictam Stanislai de Dmoszcicze[c 3], quae vocabatur Klimaszchowska in Banschowa, honorabili ac religioso Nicolao priori ac suo conventui cum omni iure et dominio, videlicet aquis, cam-

**145.** [a] *brak*

**146.** [a] *brak* [b] mandantem *Kop.* [c] Moszcicze *l. c*

**146.** [1] *Winiary najprawdopodobniej w par. Św. Trójcy (dzisiaj tylko „Trójca“) nad Wisłą pod Zawichostem, własność franciszkanek św. Andrzeja w Krakowie, ale już przez szlachtę zajęte za czasów Długosza (Lib. Benef. II 493: „occupat autem illam Stanislaus Vynarsky de domo Janina“), i tego samego herbu jak i Wyszmuntowscy sandomierzanie (ob. wyżej str. 210 Nr 111 przyp. 2 i Długosz l. c. 314 na dole).*

[2] *Strzyżowice i współdziedzica ich Piotra Strzeżowskiego ob. wyżej str. 246 Nr 129 w przyp. 3.*

[3] *Dmosice i nieżyjącego już w r. 1447 Stanisława ob. wyżej str. 245 Nr 129 w przyp. Toż część dziedziny Klimaszowska tamże str. 245/6 Nr 129.*

pis, pratis, pascuis, silvis, boris, mericis, mellificiis, gaiis, rubetis, piscinis, piscariis, fluviis, obstaculis, molendinis, aquis et earum decursibus et cum universis pertinentiis quibuscunque dicantur nominibus, prout solus tenuit, habuit et possedit, nihil iuris et dominii in eadem pro se et pro suis successoribus legitimis penitus reservando, pro quadraginta marcis pecuniae communis; et debet ipsum tueri a qualibet persona iuxta iuris formam. Harum quibus in testimonium literarum sigilla nostra praesentibus sunt appensa. Datum in Wislicza, feria quarta proxima post Conductum Paschae anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo. Praesentibus his nobilibus Petro de Strzezowicze, Derslao de Skotniki, Johanne de ibidem, Nicolao de Radzonow, Petro de Miedziegorzycze[4], ac aliis quam pluribus fidedignis nobilibus circa praemissa existentibus.

## Nr 147.

*W Brdowie 3 kwietnia 1459.*

*Brat Mikołaj (z Borzymowa) prowincjał zakonu braci pustelników św. Pawła pierwszego pustelnika, reguły św. Augustyna biskupa wyznawcy i doktora, szlachetnego Pawła wójta brdowskiego i żonę jego Annę przyjmuje do konfraternji swojego zakonu, czyniąc ich uczestnikami duchowymi wszystkich mszy, modlitw, czuwań, postów, wstrzemięźliwości i reszty dobrych uczynków, które za łaską Bożą dzieją się przez wszystkich braci tegoż zakonu w Królestwie Polski i na Śląsku.*

***Oryg.*** *pergam. 19·5/20·5 × 14·7, zakładka 1·4, z obu stron biały, nadbutwiały i przez robactwo wygryziony, z dołu przy nacięciach przez które przechodził niegdyś pasek pergaminowy z wiszącą na nim pieczęcią, rozdarty, ocalał szczęśliwie przez to, iż w formie dzisiejszej nieco już obcięty w części górnej i po obu bokach został użyty do oprawy na tylnej okładce bliskoczesnego rękopisu z traktatem Mikołaja z Błonia Sacramentale 4° pod sygnaturą dotychczasową Nr 13.*

***Uw.*** *Pierwszy dokument w dyplomatarjuszu niniejszym, który się w podobny sposób zachował, acz bardziej zniszczony, pochodzi z r. 1396 (ob. wyżej Nr 41 str. 82/3); ten zaś jest drugi po nim a ze strony zakonu wydany w Polsce pierwszy. — Na przedniej okładce wspomnianego kodeksu Nr 13 mieszczą się ułamki bulli papieża Mikołaja V w sprawie nadawstwa beneficjów należących do kolacji biskupiej, jest ona obcięta z prawej strony bez adresata i bez daty:* Quia plerumque contingit a nobis, ad quem de diversis mundi partibus negociorum .....: idcirco nos omnes et singulas gracias nomine ... mensibus, in quibus beneficiorum vacancium collationem ad illorum ordinarios collatores perti...

Frater (N)[a]icolaus (or)[a]dinis Fratrum Heremitarum sancti Pauli primi heremite, regulam beati Augustini episcopi et | confessoris (doc)[a]torisque eximii professorum, prior provincialis[1], vobis nobili ac generoso Paulo advocato | de Brdow

**147.** [a] *dziura*

**146.** [4] *Świadkowie: ze Strzyżowic j. w. tutaj w przyp. 2 i ze Skotnik Derslaw j. w. str. 246 Nr 129 w. 19 i Jan współdziedzic, również h. Bogorja ob. Długosz l. c. 318 (wymienia dwóch Janów, Kępkę i Kolanowskiego). — Radzanów w par. Dobrowoda koło Buska w dek. i pow. stopnickim diec. kieleckiej, za czasów Długosza dziedzina Mikołaja h. Habdak (l. c. 425). — „Miedziegorzycze", tak też u Długosza lub Miedzygorze, nieistniejąca pod tą nazwą wieś w par. Janina koło Stopnicy w ziemi wiślickiej, której dziedzic Piotr Miedzygorski h. Kopaszyna był współpatronem św. Wawrzyńca na przedmieściu Wiślicy i współdziedzicem wsi Rudawy w par. chroberskiej (Długosz l. c. 381 i 382, 370 i 371); może to dzisiejsze Zaborze w par. Janina.*

**147.** [1] *Jest to Mikołaj z Borzymowa, Borzymowski, o którym czyt. wyżej str. 244 Nr 128 z przyp. 3 i poniżej str. 300 Nr 149.*

oracionum suffragia in eo, qui cunctorum bonorum est remunerator et largitor. Vestre devocionis affectus, | quem ad ordinem nostrum pye gestatis, in visceribus caritatis, prout ex veridica relacione fratrum nostrorum percepimus, iuste exigit et requirit, ut vos mutua et[b] compensata una cum consorte vestra dilecta Anna spiritualis gaudii largicione gratanter faciamus consolari. Proinde vos in fraternitatem nostri ordinis favorabiliter recipimus presencium testimonio mediante, vobis omnium missarum, oracionum, vigiliarum, ieiuniorum, abstinenciarum et ceterorum bonorum operum, que gracia Dei aspirante per fratres nostros universos et singulos in regno Polonie et partibus Slesie ubilibet constitutos fuerint vel in futurum fiant, participacionem concedimus spiritualem. Datum in monasterio Brdow, feria secunda post Conductum Pasche anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono, nostro sigillo presentibus subappenso.

## Nr 148.

*W Gnieźnie 10 kwietnia 1459.*

*Jan (Sprowski) arcybiskup gnieźnieński i prymas, na prośbę Doroty z Sienna wdowy po Janie z Koniecpola kanclerzu koronnym oraz Jakóba proboszcza świętoflorjańskiego poza murami miasta Krakowa, Jana i Przedborza z Koniecpola dziedziców wsi Ruśca a patronów altarji św. Szczepana i Wawrzyńca męczenników, która została ufundowaną na czynszu rocznym czterech grzywien i Rusieckiej Woli w kolegjacie wieluńskiej NPMarji i św. Michała a zatwierdzoną przez arcybiskupa gnieźnieńskiego i prymasa Wojciecha (Jastrzębca), przenosi tę altarję wraz z jej uposażeniem do kościoła parafjalnego w Wielgomłynach patronatu rzeczonych Koniecpolskich, zobowiązując rektora tegoż kościoła do stałego odprawiania samemu lub przez zastępcę dwóch mszy tygodniowo, jednej o NMPannie a drugiej za grzechy, jak nakazuje przywilej oryginalny erekcji tegoż ołtarza.*

***Oryg.*** *nieznany.*

***Kop.*** *Polska Akademja Umiejętności, rękopis 1234, lichy odpis z w. XVII na luźnym arkuszu nr 160 (sygnatura dzisiejsza zaznaczona ołówkiem ś. p. prof. Czubka z dopiskiem również ołówkiem „Wielgmłyn klasztor"); pod inwokacją, drugą owoczesną ręką regest:* Census quatuor Marcarum Perpetuus ex Wielun in Wielgomlyn transfertur AD. 1459; *tą samą ręką, co niniejsza, przepisana jest kopja dokumentu z 20. II. 1469 na trzeciej stronie tegoż arkusza nr 161 (ob. niżej Nr 165).*

***Reg.*** *Prymasa Łaskiego Liber Benef. II [Gniezno 1881] 209 pod koniec opisu uposażenia par. paulińskiej w Wielgomłynach:* In villa Wyeschowa Volya *(Więzowa Wola ob. niżej str. 297 w przyp. 4)* districtus Wyelunensis habet ecclesia et eius praepositus cum fratribus quatuor marcas pecuniarum census annui perpetui in vim reemptionis quondam pro certo altari in Wyelun eidem ecclesiae in Wyelgymlyn unito et incorporato pro certa pecuniarum summa comparatus. *Prymas Sprowski wydał był ten akt przeniesienia altarji z kolegjaty wieluńskiej do istniejącego już kościoła parafjalnego w Wielgomłynach w dniu odprawianego przez siebie w Gnieźnie synodu diecezjalnego, atoli poza jego obrębem (Odprawienie synodu i sprawy jego wskazują akta kapitulne w wyd. B. Ulanowskiego w Monumenta medii aevi historia T. XIII, zawierający Akta kapituł i sądów biskupich T. I [W Krakowie 1894] 432 nr 1895, ob. też X. J. Korytkowskiego, Arcybiskupi gnieźnieńscy, prymasowie i metropolici polscy T. II [Poznań 1889] 295).*

**147.** [b] ***pierwotnie*** *opuszczone i tą samą ręką bardzo drobniutko dla braku miejsca dopisane*

In nomine Domini amen. Joannes Dei gratia sanctae ecclesiae Gnesnensis archiepiscopus et primas[1] ad rei memoriam perpetuam. Convenit nobis, qui licet immeriti pastoralis curae officium tenemus, non solum commoda subditorum procurare, sed magis salutem animarum et ut cultus divinus sine diminutione indesinenter ageretur, providere. Proinde noverint universi praesentes et futuri, presentium notitiam habituri: Quomodo licet quidem reverendissimus dominus Albertus archiepiscopus Gnesnensis[2], praedecessor noster, vitam agens in humanis ad supplicem petitionem nobilium Petronillae coniugis Joannis Srzeniawa, Nicolai Borek et Przybislai filiorum eius, haeredum in Russzcza[3] nostrae Gnesnensis diaecesis, altare in ecclesia collegiata S. Michaelis in Wielun nostrae diaecesis ad laudem Omnipotentis Dei eiusque Genitricis Virginis Mariae et in honorem beatorum Stephani et Laurentii martyrum, super censu quatuor marcarum in villa Ruszeczka Wola[4] pro altarista donatarum fundaverit, erexerit et adiunctis omnibus per altaristam complendis instituerit perpetuo duraturum, prout in literis huiusmodi erectionis latius vidimus contineri[5], quia tamen nuper vacante dicto altari sanctorum Stephani et Laurentii per mortem Nicolai, eius ultimi et immediati altaristae, pro parte magnificae dominae Dorotheae de Sienno, relictae olim Joannis de Koniecpole regni Poloniae cancellarii ac venerabilis ac nobilium dominorum Jacobi praepositi sancti Floriani extra muros Cracovienses, Joannis et Predborii de Koniecpole[6], haeredum in dicta villa

**148.** [1] *Jan ze Sprowy Sprowski arcybiskup gnieźnieński i prymas 1453 † 14. IV. 1464 i ojciec jego Jan sędzia sandomierski ob. wyżej str. 210 w przyp. 1.*

[2] *Wojciech Jastrzębiec arcybiskup gnieźnieński i prymas 1423 † 1436.*

[3] *Jan ten „Srzenyawa de Russcza" występuje w charakterze świadka 4. X. 1425 (Kod. WPolski V 411 nr 423). Rusiec w ziemi sieradzkiej nad rz. Niecieczą naonczas w par. Restarzewie na płn. nad Nidawką archidiakonacie uniejowskim diec. gnieźnieńskiej (J. Łaskiego Lib. Benef. I 464), następnie z filji parafja od w. XVII z obrazem cudownym MB. w wielkim ołtarzu, po rozbiorach w diec. włocławskiej, teraz od r. 1921 łódzkiej dekanacie widawskim.*

[4] *Wola Rusiecka w par. naonczas restarzewskiej to nie dzisiejsza Dąbrową Rusiecka (jak w Słowniku Geogr. XIII 798), ale Wola Więzowa, przyległa do Ruśca od zach. i należąca pierwiastkowo również do par. restarzewskiej, tak już zwana w księdze wizyt. Łaskiego i zaliczona do ziemi wieluńskiej (ob. **Reg.**), a od r. 1814 parafja samoistna (Łaskiego Lib. Benef. l. c. z przyp. 13 i str. 465). Pierwotną wszakże nazwę „Rusieckiej" nosi nietylko w połowie w. XVI (Źródła dziej. XIII. Wielkop. II 216 w powiecie sieradzkim, ob. Słown. Geogr. l. c 802 pod 564), ale jeszcze w ciągu w. XVII obok już nowszej „Więzowej" (ob. niżej Nr 165 z 20. II. 1469 pod **Oryg.**); od niedawna piszą tę Wolę „Wiązowa".*

[5] *Akt ten jest nieznany. Altarja była poświęcona czci NPMarji oraz św. Szczepana i Wawrzyńca męcz., kolegjata zaś wieluńska, po przeniesieniu jej tutaj do kościoła paraf. św. Michała z niedalekiej ale pustynnej Rudy przez prymasa Mikołaja (Trąbę) na kapitule 25 kwiet. 1420, zostawała odtąd p. w. NPMarji i św. Michała (Kod. Wielkop. V 300/1 nr 319 i J. Łaskiego Lib. Benef. II 93, dopiero tutaj Nawiedzenia NPMarji).*

[6] *Dorota z Sienna h. Dębno, siostra biskupa Jakóba Siennieńskiego późniejszego prymasa, wdowa po Janie z Koniecpola h. Pobóg kanclerzu koronnym (1434 † 26. III. 1455), stąd też zwano ją kanclerzyną (cancellarissa), zmarła po 8. I. 1476 a przed 3. III. 1477 (według Starod. prawa pol. pomn. II nr 4153 i 4185 Dr R. Maurer Urzędnicy kancelaryjni królów polskich z lat 1434—1506. W Brodach 1881 nakł. autora, odb. ze Sprawozd. realnego wyższego gimnazjum str. 12). Synowie ich: Jakób proboszcz świętoflorjański za murami miasta Krakowa, kanonik gnieźnieński i starosta sieradzki † 12. VII. 1481, Jan † 19. IV. 1471 i Przedbor † 31. V. 1476 (według epitafjów w ufundowanym przez siebie klasztorze paulińskim w Wielgomłynach, przytocz. u B. Paprockiego Herby rycerstwa polskiego, wyd. krakowskie K. J. Turowskiego 1858 str. 231, gdzie błąd roku † kanclerza 1405 zam. 1455. Kanonję gnieźnieńską wskazuje X. Jan Korytkowski, Prałaci i kanonicy gnieźn. II 292/3 z mylną datą †*

Rusca et patronorum modernorum altaris praedicti, coram nobis fuit et est expositum, quoniam altaristae eiusdem altaris pro tempore existentes in dicto oppido Wielun incolatum habere et missas complere non possunt, tum ex eo quia nec aream pro domo aedificanda ibidem habuerunt, sed nec dictis quatuor marcis domum aedificare, nec victum et amictum habere valuerunt, sicque negligentia in missis praedictis committebatur, unde ipsi patroni volentes saluti fundatorum dicti altaris et suarum animarum providere et exinde meliorem facere conditionem, nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus altare praedictum una cum censu quatuor marcarum praedictarum de ecclesia collegiata Wielunensi ad ecclesiam parochialem in Wielgomłyn[7] iuris patronatus dictorum Dorotheae de Sienno, Jacobi praepositi, Joannis et Predborii de Koniecpole transferre et ecclesiae praedictae in Wielgomłyn et eius rectori incorporare et adiungere dignaremur. Nos vero huiusmodi petitionem ratam et gratam habentes utque missae in ipso altari institutae sine intermissione agerentur, dictum altare sanctorum Stephani et Laurentii martyrum de ecclesia Wielunensi ad ecclesiam in Wielki Młyn una cum censu dictarum quatuor marcarum per rectorem ecclesiae in Wielki Młyn possidendum et percipiendum, ad instantem petitionem dictorum patronorum duximus transferendum et transferimus, illudque rectori et ecclesiae in Wielki Młyn incorporamus et adiungimus in Dei nomine per praesentes, quodque rector eiusdem ecclesiae pro tempore existens praetextu dictarum quatuor marcarum census annui per eum percipiendarum duas missas, unam de Beata Virgine et aliam pro peccatis singulis septimanis et temporibus perpetuis in altari ecclesiae praedictae pro salute fundatorum iuxta vim et formam originalis privilegii et erectionis legere et complere per se aut aliam idoneam personam sine intermissione teneatur et sit adstrictus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Actum et datum Gnesnae, feria tertia proxima post Dominicam Misericordia Domini anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono. Praesentibus ibidem venerabilibus dominis Stanislao[a] de Bielawy archidiacono Łęczycinensis et canonico Gnesnensis[8], Nicolao de Kielczouice baccalaureo in decretis, praeposito Łouiciensis et canonico Lencicinensis, cancellario[9], Jacobo de Kowale-

**148.** [a] *opuszcz.*

*jakoby r. 1471; kanonikiem krakowskim w r. 1440 nie on był, lecz Jakób syn Przedbora). — Koniecpol nad Pilicą na wschód od Częstochowej a na półn. Lelowa, wonczas jak i długo potem aż po w. XVII wieś w par. chrząstowskiej w województwie sieradzkiem archidiakonacie kurzelowskim, dziś mtko od r. 1925, w diec. kieleckiej, przedtem zaś, po rozbiorach, włocławskiej a w pow. od w. XV radomszczańskim.*

**148.** [7] *Dzisiaj Wielgomłyny, pierwotnie i jeszcze w w. XVI Wielgi Młyn na płn. od Koniecpola a wschód od Radomska niedaleko Pilicy, wieś z kościołem paraf. od swego założenia aż po dziś dzień w tej samej rozciągłości zrazu w diec. gnieźnieńskiej, po rozbiorach włocławskiej, dzisiaj od r. 1925 częstochowskiej.*

[8] *Ob. wyżej str. 186 Nr 98 przyp. 2.*

[9] *Mikołaj syn Stanisława z Kielkowic, wsi koło Pilicy w par. Giebło dek. lelowskim diec. krakowskiej (u Długosza niewzmiankowane), dzisiaj kieleckiej dek. pilickim, uczeń Uniwersytetu Krakowskiego od r. 1425, w którym kolegował z późniejszym prymasem a swoim panem Janem Sprowskim (Album studiosorum Univ. Crac. I [Cracoviae 1887] 61 i 62), obrał sobie zawód prawniczy, osiągając w nim urząd notarjusza publicznego mocą cesarską już przed 4. XII. 1437 i przez lata następne pełni praktykę konsystorską w Krakowie przy boku i pod okiem znakomitych mistrzów swoich w dekretach doktorów Jana z Lgoty kanonika i wikarju-*

wice[b] decano Łouiciensis et canonico Unieioviensis ecclesiarum, notario curiae

**148.** [b] Koniecpole *błędnie Kop.*

*sza in spiritualibus i oficjała generalnego oraz nastepcy jego w wikarjacie tym generalnym Pawła z Zatora (Kod. MPolski IV 320/2 nr 1335: 4. XII. 1437; Kodeks dyplom. klaszt. tynieck. [We Lwowie 1875] 296/302 nry 182 i 183: 1439 d. 21. III. i 31. VIII oraz Codex Univ. Cracov. I [Cracoviae 1870] 190/4 nr 101 oryg. akt jego redakcji i własną ręką pisany z 7. XII. 1439). Zaraz w r. następnym i to już w lutym 1440 jest kanclerzem arcybiskupa gnieźnieńskiego i prymasa Wincentego Kota z Dębna h. Doliwa (Acta capit. w Monumenta medii aevi histor. XIII 368 nr 1690 przyp. 1 i X. Jana Korytkowskiego Arcybiskupi gnieźnieńscy, prymasowie polscy II 206); mógł się z nim poznać osobiście w Krakowie na jego podkanclerstwie w. k. (1434/37) i niezawodnie był mu polecony przez wspomnianych swoich mistrzów, nie wyłączając i Tomasza Strzempińskiego, który obowiązki swoje profesorskie i kanonicze dzielił podówczas między Krakowem i Gnieznem. Mikołaj Stanisławczyk z Kiełkowic, idąc z Krakowa do Gniezna z notarjusza na kanclerstwo, przyniół z sobą stopień naukowy, bakalarstwo w dekretach, występuje z nim często w zachowanych aktach, poraz pierwszy 29. IV. 1444 (X. Jana Korytkowskiego, Prał. i kan. gnieźn. I cz. 2 str. 206 w przyp.). Na kanclerstwie kurji arcybiskupiej w Gnieźnie zdołał się utrzymać całe ćwierć wieku pod trzema następującymi po sobie z rzędu arcybiskupami i prymasami, a więc rzeczonego Wincentego Kota, który go osadził na dziekanji kolegjaty NPMarji w Łowiczu przed majem r. 1446 (Kod. MPolski 451), nie mogąc go jako nieszlachcica wprowadzić do kapituły katedralnej; w innej swojej kolegjacie, łęczyckiej, mianował go kanonikiem jeszcze wcześniej przed lutym 1443 (Statuta capitulorum Gnezn. et Pozn. ecclesiarumque collegiatarum Varsoviensis et Lanciciensis ed. B. Ulanowski w Archiwum Komisyi Prawniczej Akademii Umiejętności w Krakowie T. V 539 i nn. i w osobnej odbitce); następnie Władysława Oporowskiego, po którego zwłoki wysłała go kapituła wraz z dwoma kanonikami do Oporowa 13. III. 1453 (Acta capit. l. c. 405/6 nr 1814); wreszcie Jana Sprowskiego, na którego synodzie diecezjalnym w Gnieźnie 13. IV. 1456 był obecny już jako proboszcz łowicki, dziekanem bowiem po nim został Jakób z Kowalewic, również biorący udział w tymże synodzie (L. c. 419 nr 1857 i Jana Korytkowskiego l. c. II 275 w przyp.). Tęga musiała to być głowa prawnicza, tęgi wół roboczy i charakter prawy, iż trzech arcybiskupów gnieźnieńskich miało go bez przerwy kanclerzem swoim. O biegłości jego niezwykłej i powadze jego prawniczej świadczy fakt, iż nieraz z Gniezna wzywał go Kraków do rozstrzygania sporów zawiłych: tak np. w sprawie patronatu kościoła w Podegrodziu między klaryskami ze Starego Sącza a Zbigniewem biskupem krakowskim w maju 1446 (Kod. MPolski 451); on też po roku przysposabia i wygotowywa akt rozjemczy arcybiskupa Kota w Krakowie w zatargu tegoż biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego i kapitułą jego z obu Janami Tarnowskimi o dziesięcinę wiardunkową wsi tychże panów koło Tarnowa (L. c. 467/70 nr 1492 z oryg. 3. VII. 1447). Uzasadnionem zatem będzie to przypuszczeniem, iż redakcję statutów synodalnych gnieźnieńskich z r. 1456 należy przyznać X. kanclerzowi kurji arcybiskupiej Mikołajowi z Kiełkowic. Toż powiedzieć trzeba i o słynnym statucie prowincjonalnym prymasa Jana Sprowskiego synodu łęczyckiego z r. 1459, zamieszczonym w zbiorze Wężykowym konstytucyj synodalnych prowincji gnieźnieńskiej i aż do niedawna u nas zachowywanym. Na ostatek dni swoich zasłużony mąż ten (więcej i rzetelniej aniżeli niejeden z biskupów) osiadł przy kolegjacie swojej łowickiej, której, jak się już zaznaczyło, był głową jako proboszcz jej kapitulny; zacną też i przy tym kościele zostawił pamięć po sobie: pamiątką pobożności jego było dokonane d. 26. I. r. 1465 wzmocnienie uposażenia i wprowadzenie w życie altarji, znajdującej się w kaplicy pod organami p. t. Św. Trójcy oraz św. Mikołaja i Marcina tudzież św. Elżbiety i Jadwigi, przez Annę księżnę mazowiecką już założonej (prawdopodobnie z kniaziów Holszańskich a wdowę po Bolesławie księciu mazowieckim, zmarłą ok. 1454), tudzież przyczynienie się do fundacji arcybiskupiej księży mansjonarzy z 3. IV. 1467 (Jana Łaskiego Lib. Benef. II 520 i 522 pod III, tudzież 518 i 519). I w Łowiczu kwietystycznego nie wiódł życia prawdziwie „venerabilis“ ten mąż, któremu przysługiwał ten tytuł, jako kanclerz był tylko „honorabilis“: sprawował tutaj urząd oficjała, na którym ukazuje się poraz ostatni w wydanych częściowo aktach sądów kościelnych 7 września 1475 (Acta capit. et iudic. II wyd. B. Ulanowski w Monumenta medii aevi histor. XVI [W Krakowie 1901] 441 nr 911). Jako kanonik łęczycki brał udział w posiedzeniach jej kapituły, odbywających się dwukrotnie*

nostrae[10], testibus circa praemissa. Scriptum autem per manus honorabilis Fabiani Thomae de Kiskowo[c] eiusdem curiae nostrae notarii[11] grate nobis dilecti.

## Nr 149.

*W klasztorze beszowskim 29 lutego 1460.*

*Mikołaj z Borzymowa prowincjał braci św. Pawła pierwszego pustelnika reguły św. Augustyna wraz z braćmi klasztoru beszowskiego podanymi imiennie, poczynając od Piotra przeora aż do konwersa Jana prokuratora, oznajmia, iż pracowitemu Grzegorzowi i prawowitym jego następcom sprzedał za piętnaście grzywien młyn klasztorny w Bydlowie wraz z dwoma polami, jednym koło tego młyna a drugiem przy drodze z Bydłowa do Wilkowej, których to pól granice oznacza szczegółowo, tudzież z zatoką, którą ma ogrodzić; pozwala mu przytem na łowienie ryb, wyrąb drzewa na swoją potrzebę i polowanie, wszystko z pewnemi ograniczeniami i określa powinności ciążące na nim jak i kmieci tej wsi względem młyna jakoteż względem klasztoru, mleć temuż wszelkie zboże a także słód bez brania sobie trzeciej części, nakłada zaś obowiązek płacenia dwóch grzywien rocznego czynszu.*

***Oryg.*** *nieznany (ob.* ***Reg.****).*

***Kop.*** *W księdze żółtej przywilejów kościoła i konwentu beszowskiego z r. 1663 str. 56/8 (nowa folj. 28vo—29ivo) z nagłówkiem:* Venditio molendini Bydłouiensis cum agro a Fratribus nostris facta A. 14.60.

---

**148.** [c] Kiszczowo *l. c.*

*w roku na MB. Gromniczną i Narodzenia, była bowiem jak i łowicka, również p. w. NPMarji (Statuta capit. w T. V Archiwum Komisyi Prawn. 539, 541/3).*

*Podrzędniejszą osobistością, lecz pożyteczną na swem stanowisku był:*

**148.** [10] *Jakób syn Stanisława z Kowalewic w ziemi łęczyckiej nad Bzurą w par. podówczas chociszewskiej, następnie i dzisiaj Parzęczew diec. wtedy gnieźnieńskiej, następnie w w. XIX warszawskiej, obecnie łódzkiej dek. ozorkowskim. Zjawia się on w kancelarji kurji arcybiskupiej jako notarjusz u arcybiskupa Wincentego Kota, kiedy tenże przebywał w klasztorze mogileńskim 8. IV. 1448 (Acta capit. et iudic. II 161 nr 451), następnie w czasie synodu diecezjalnego w Gnieźnie 13. IV. 1456 już jako dziekan łowicki po kanclerzu swoim Mikołaju z Kiełkowic (ob. poprz. przyp. ww. 26/8), kanonikiem kolegjaty uniejowskiej w niniejszym akcie gnieźnieńskim z 10. IV. 1459 (ob. Łaskiego Lib. Benef. II 533 na wielkanoc 1462). Był oczywiście notarjuszem publicznym, i to mocą cesarską. Jak dla pana jego, tembardziej dla niego samego wysługą za pracę gnieźnieńską w kancelarji kurji arcybiskupiej stał się Łowicz, gdzie obaj rezydują; po śmierci Mikołaja z Kielkowic, pozostając na dziekanji, obejmuje po nim oficjalat, po 7. IX. 1475 a przed 9. V. 1486 (Constitutiones synodorum metropolitanae ecclesiae Gnesnensis provincialium. Cracoviae 1630, przedruk 1761, str. 46 i 48 gdzie zamieszczono widymat jego notarjuszowski wspomnianych wyżej statutów łęczyckich z r. 1459: Et ego Jacobus Stanislai de Kowalewice clericus Gnesnensis dioecesis, imperiali authoritate notarius). I on pamiętał o kolegjacie swojej łowickiej: dbały o chwałę Bożą i pouczenie ludu, z którego sam wyszedł, słowem Bożem, ufundował stałego kaznodzieję przy założonym przez siebie ołtarzu p. w. św. Jakóba apostoła, swego patrona a zatwierdzonym jeszcze przez arcybpa Jana Gruszczyńskiego († 8. X. 1473); pełne uposażenie wraz z erekcją kanoniczą tej fundacji nastąpiło znacznie później, już po śmierci Jakóba z Kowalewic aktem arcybiskupa Zbigniewa Oleśnickiego w Łowiczu 1. VI. 1492 (Łaskiego Lib. Benef. II 522/5 pod IV). Następcą jego na dziekanji łowickiej został także syn ludu a wielki kanonista Mikołaj Kotwicz ze Żnina (o którym czyt. mego Dominus Bartolus de Saxoferrato eiusque permagna in Polonos auctoritas [Cracoviae 1914] 58 nn.).*

[11] *Nieznany skądinąd notarjusz ten kurji arcybiskupiej pochodził z Kiszkowa wsi paraf. koło Pobiedzisk diec. gnieźnieńskiej.*

*Reg. W summarjuszu dokumentów konwentu beszowskiego z pocz. w. XVIII pod* Nrus 28 Venditio Molendini cum Agris in Pargameno cum Sigillo pensili per Ad(modum) R(everendum) P: Provincialem et Conventum Bessoviensem Honesto Gregorio Molendinatori. Dat: in Monasterio Bessoviensi F: 3: post Fes: Mathiae Apostoli AD 1460.

In nomine Domini amen. Quoniam omnia facta terrestria ab humana cito labuntur memoria, consonum et dignum est, ut literarum apicibus[a] talia roborentur ac[b] aevi testiumque annotatione ad perpetui muniminis conservationem solidentur. Proinde ego frater Nicolaus de Borzymow prior provincialis Fratrum sancti Pauli primi eremitae[1], regulam sancti Augustini professorum, una cum fratribus in monasterio Banschoviensi, videlicet Petro priore, Michaele vicepriore, Joanne sacrista, Stanislaus clavigero, Nicolao, Joanne, Nicolao et Joanne converso procuratore protunc degentibus, significamus tenore praesentium quibus expedit universis, praesentibus et futuris, praesentium notitiam habituris: Quia laborioso Gregorio molendinatori et eius legitimis successoribus molendinum nostrum in Bydłowa[2] pro quindecim marcis pecuniae communis monetae et numeri Polonicalium consuetorum, in quamlibet marcam quadraginta et octo grossos computando, vendidimus cum agro iuxta idem molendinum iacente, incipiente[c] a campita alias od miedze Grzegorzowskiey usque ad fluvium praedicti molendini et cum silva, quae est inter praedictum agrum et fluvium ita late et longe usque ad signum podleysska zastawa, et ab eodem signo usque e converso ad eandem campitam Grzegorzowska et ibidem iuxta finem eiusdem agri praefatus Gregorius et sui legitimi successores ad libitum suae voluntatis poterit sibi parare pratum aut agrum usque ad lutum[d] ex opposito eorundem signorum. Insuper damus eidem Gregorio et suis legitimis successoribus agrum circa viam de Bydłowa versus Wilkowie[3], a dextris viae existentem, usque ad fluvium et a rivulo dicto Studzionka usque ad aliud signum dictum brzosza quasi unius lanei stadium. Item damus sibi hortum in Kanty in granicie cum Johanne kmetone dicto Wdaniecz. Caeterum damus praefato Gregorio postampnicza vulgariter zatoka ibidem tali tamen conditione, quia debet sepire gulgustra videlicet thobothnia positione ante rotam. Etiam damus et assignamus praedicto Gregorio et suis successoribus omnimodam libertatem piscandi, non tangendo piscinas sine consensu et voluntate nostra, ac etiam in scindendis lignis, laqueariis, tegulis, palis et sepibus et generaliter in omnibus lignis ad ipsius necessitatem pertinentibus, et etiam in omnibus animalibus et avibus venandis demptis dorcis[e] et leporibus, etiam in omnibus pascuis hinnullo et mitibus[f]. Qui quidem saepe dictus Gregorius molendinator molares[g] lapides pro molendino ac alia necessaria molendini solus sibi debet comparare absque nostra appositione; kmetones vero in propriis expensis adducere debent; ad aggerem autem, dum aqua impetuosa vel violenta influxerit, debent eundem Gregorium et successores suos kmethones adiuvare, et insuper praedicti kmetones in eadem villa unum diem in anno in quocunque labore molendini de-

**149.** [a] ordinibus *Kop.* [b] ad *l. c.* [c] incipiens *l. c.* [d] litum *l. c.* [e] dortis *l. c.*, dorca, ae = *sarna* [f] *wyraz zepsuty i nieodgadniony* [g] violares *l. c.*

**149.** [1] *Ob. wyżej str. 295 Nr 147.*

[2] *Bydłowa w par. beszowskiej, własność konwentu miejscowego (Długosz, Lib. Benef. III 126/7), dzisiaj Bydłów w par. oleśnickiej, gdzie i Borzymów.*

[3] *Wilkowa albo Wilków, w w. XVI Wilkowie (Źródła dziej. XIV. Małop. III 226) par. beszowskiej.*

bent laborare. Idem vero Gregorius tenebitur et sui successores tenebuntur pro monasterio omnia grana cuiuscunque frumenti et etiam brasea molere absque receptione tertiae partis suae mensurae. Et adhuc damus praefato Gregorio et suis legitimis successoribus ius Theutonicum, prout kmethones habent, in haereditate ad violentiam currere vulgariter na g w a ł t; in aliis etiam omnibus videlicet sepibus faciendis, prout et alii kmetones faciunt, videlicet vicos sepire alias s z c i e g n y; et cum molendinum putresceret et esset inveteratum ita ut velit annihilari, idem Gregorius molendinator ac sui successores debet ac debebunt ipsum restaurare et aedificare absque nostra appositione in propriis laboribus et expensis. Insuper dudum dictus Gregorius cum omnibus suis legitimis successoribus debet et tenebitur duas marcas[4] ratione annui census singulis annis persolvere et servitia monasterio exhibere seu facere, videlicet quia debet reformare hostia antiqua tecta, cum fuerit necesse reficere. Quod quidem molendinum praedictus Gregorius cum omnibus suis legitimis successoribus ratum, gratum atque firmatum tenebit, possidebit, habens liberam voluntatem vendendi, tenendi, commutandi, possidendi et in usus suos quoslibet meliores, prout sibi et suis haeredibus ac legitimis successoribus melius, utilius et evidentius videbitur expedire, convertendi. In quorum omnium[h] testimonium sigilla nostra praesentibus sunt appensa. Actum et datum in monasterio Banschoviensi, feria sexta proxima post festum sancti Mathiae apostoli anno Domini millesimo quadringentisimo sexagesimo. Praesentibus his nobilibus et laboriosis Joanne Masłowski, Nicolao Boschowski, Joanne et Barthossio de Banschowa haeredibus[5] ac Puchała de Ogląndow et Goschek de Magna Orlecz kmethonibus[6], et aliis quam pluribus fidedignis circa praemissa existentibus.

## Nr 150.

*W Rzymie 17 grudnia 1461.*

*Papież Pius II Hieronimowi (Lando) arcybiskupowi kreteńskiemu, swemu podskarbiemu i do królestwa Polski oraz ziem Śląska i Prus nuncjuszowi Stolicy apostolskiej z mocą legata de latere, udziela władzy ogłaszania odpustu jednego roku i dni czterdziestu tym wszystkim szczerze pokutującym i spowiadającym się, którzy się przyczynią ręką pomocną do budowy lub naprawy kościołów albo szpitali albo mostów albo innych dzieł pobożnych.*

***Oryg.*** *brak.*

***Kop.*** *jako transumpt w przywileju odpustowym, danym przez adresata we Wrocławiu d. 25 czerwca 1463 kościołowi klasztoru paulińskiego NMPanny w Częstochowej (ob. niżej str. 306 Nr 153).*

**149.** [h] rei *l. c.*

**149.** [4] *U Długosza jest tylko jedna grzywna (Lib. Benef. III 127 u góry):* Item est ibi *(t. j. w Bydłowej)* unus molendinator, qui pro annuo censu solvit unam marcam.

[5] *Długosz wymienia Masłowskiego h. Pilawa, mającego naonczas połowę wsi Piotrowic w par. Nasiechowice koło Miechowa (l. c. II 82); Piotrowice istniały jeszcze koło Zagorowa w tej par. w r. 1581 (Źródła dziej. l. c. str. 38), dzisiaj ich niema. — Boschowski niewątpliwie z Bossowic wsi w paraf. Kargów (koło Stopnicy), której dziedzicem za czasów Długosza był Feliks z Oleśnicy h. Dębno (II 448: Bosszowicze).*

[6] *Oględów w par. Kurozwęki ob. wyżej str. 38 Nr 19 przyp. 2, dzisiaj od r. 1925 w diec. sandomierskiej dekan. staszowskim, poprzednio w w. XIX diec. kieleckiej dekan. stopnickim. — Orzelec Duży w par. Zborówek ob. wyżej str. 181 przyp. 4, w diec. teraz kieleckiej dekan. pacanowskim.*

*Uw. Właśnie w tym czasie, w grudniu r. 1461 małoszczęsny i bardzo stronniczy w sprawie krzyżackiej ten nuncjusz legat papieski Piusa II otrzymał był kredytywę papieską do króla polskiego Kazimierza IV Jagiellończyka (Matricularum regni Poloniae summaria ed. Th. Wierzbowski I [Varsoviae MCMV] 30 nr 583); polecenie zaś jego papieskie kapitule krakowskiej dat. w Rzymie 1 grudnia 1461, zachowane w Archiwum tejże (Dypl. 448), ogłosił już A. Lewicki w Codex epist. saec. XV T. III [W Krakowie 1894] 116 Nr 97). Wenecjanin a ulubieniec Piusa II, został arcybiskupem kreteńskim 29. III. 1458 tuż przed swoją wysyłką, otrzymał tytuł patrjarchy konstantynopolitańskiego 9. III. 1474, umarł po 16. X. 1493 (C. Eubel, Hierarchia catholica med. aev. II² 139 i 135 z fałszywą datą legacji jego do Polski i Czech 1469). Przybycie do Polski poprzedziła opinja o nim taka: „Venetus ex mercatura noviter in sacerdotium translatus, etiam apud suos propter quoddam scelus censebatur infamis" (Długosz, Hist. Pol. V 303 pod r. 1460).*

Pius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Jeronimo archiepiscopo Cretensi, vicecamerario nostro et apostolice Sedis cum potestate legati de latere nuncio, salutem et apostolicam benedictionem. Cum te ad Polonie regnum ac partes et terras Slesie et Prussie pro negociis, concernentibus quietem et pacem christianorum ac Regni partium et terrarum earundem[a], nuncium et oratorem apostolicum destinemus, ut ipsarum[b] Regni parcium et terrarum incole, quanto spiritualium munerum pociora dona sibi provenire perspexerint[c], tanto ad pietatis opera promptius animentur, presentium tibi auctoritate concedimus, ut omnibus vere penitentibus et confessis, qui ad constructiones et reparationes ecclesiarum aut hospitalium vel pontium seu aliorum piorum locorum, in eisdem Regni[d] partibus ac terris consistentium, ea devote visitan(do) manus porrexerint adiutrices, unum annum et quadraginta dies de iniunctis eis penitenciis misericorditer valeas relaxare. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo primo, sexto decimo kalendas januarii, pontificatus nostri anno quarto.

## Nr 151.

*W Krakowie 6 lutego 1462.*

*Kazimierz król polski, wielki książę litewski, Rusi i Prus pan i dziedzic, na prośbę Macieja przeora i konwentu jego częstochowskiego, zachowuje dawny zwyczaj kupowania koło kościoła klasztoru NMarji Panny Częstochowskiej wiktuałów i paszy przez pątników, którzy przybywają do niego na odpusty i targi w uroczystości Zielonych Świątek, Poświęcenia kościoła, Narodzenia Matki Boskiej i inne święta, gdyż znużeni drogą mają za daleko chodzić po nie do miasta Częstochowej.*

***Oryg.** pergam. 28·9 × 19·5, zakładka 6·2, z obu stron biały, dość gruby, splamiony, w górnej części na zagięciu z lewej strony wygryziony przez myszy. — Pieczęć królewska mała, wisząca na pasku pergaminowym, taka sama jak przy przywileju z 4 VII. 1451 (ob. wyżej str. 264 Nr 134), tylko dobrze zachowana z napisem w otoku jeszcze zaprószonym, tym samym co w intytulacji. — Inicjał na wierszu z linją wyciągniętą geometrycznie wzdłuż tekstu. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu spodniem zapisek najdawniejszy, już całkiem wyblakły, chyba tylko możnaby jeszcze odczytywać: ..per Kazimirum.. przyczem ręką z w. XVIII/XIX:* Non perscriptt.; *b) na złożeniu wierzchnem z wieku XVI dość już zatarte:* Priuilegium Kazimiri Regis concessum Claromonti libere vendere victus peregrinis, *poniżej dwoma rękami z w. XVII (pierwszą):* 1462, *(drugą):* Cracouiae in die S. Dorotheae, *(pierwszą):* Casimiri Regis Libertatio; *c) sygnatury, na złożeniu tem wierzchnem różnemi rękami z w. XVIII:* Sub N° 7mo et 8uo, *liczby te wszakże*

**150.** [a] eorundem *Kop.* [b] ipsorum *l. c.* [c] prospexerint *l. c.* [d] Regno *l. c.*

*przekreślono a obok dopisano* N. 1, *niżej* A, *wyżej zaś* 12 *poprawione na* 15to, *ale znów przekreślone i wypisano ostatecznie nad tem* 12 *tak jak było początkowo, ponadto obok na pasku pergaminowym u góry przy nacięciu liczbę rzymską* I; *na złożeniu spodniem z w. XVIII:* Sub N° 7 N° 1. A, *pod tem cynobrem* N° 12 *ale z końcem w. XIX atramentem fjoletowym dwójka uwydatniona a cała liczba podkreślona, wreszcie poniżej* 15.

***Kop.*** *Transumował to nadanie król Zygmunt III przywilejem, danym w Częstochowej 12 maja 1591 (ob. pod tą datą).*

***Reg. 1.*** *W katalogach dokumentów Archiwum Jasnogórskiego z r. 1698 i lat następnych w dziale* Sub N° 7mo Tit: Czestochowka . 1mo Casimirus Rex concedit liberam venditionem Victus Peregrinis. — ***2.*** *W trzecim katalogu dokumentów tegoż Archiwum z r. 1724/5, ułożonym chronologicznie, pod Nrem* 12mo Cracouiae Sabbatho ipso die Scae Dorotheae 1462 Serenissimi Casimiri Regis Poloniae Liberae Venditionis victus et propinationis liqvorum peregrinis ad Clarum Montem pro Devotione Confluentibus Privilegium. — ***3.*** *Na odwrociu luźnego odpisu powyższego transumptu pod* ***Kop.*** *z w. XVIII (1717):* 1462. Casimiri Regis Privilegium. Quo Privilegio liberae Venditiones rerum ad usum hominum pro nundinis et Jndulgentijs Confluentium necessariorum circa ipsam Ecclesiam pro usu et consvetudine antiqua sunt concessae et in perpetuum manutentae.

Kazimir(u)[a]s Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lythwanie, Russie Prussieque dominus et heres etc., | significamus tenore presencium quibus expedit universis, presentibus et futuris, horum noticiam habituris: | Quomodo pro parte honorabilis et religiosi Mathie prioris et sui conventus Czansthochouiensis coram nobis | deductum est in narracione, quia ex consvetudine antiqua diucius et adusque tenta tempore nundinarum alias in festivitatum sollempnitatibus Pentecostes, Dedicacionis ecclesie, Nativitatis Sancte Marie Virginis aliisque festis et diebus sexus utriusque christifidelibus, causa devocionis ad ecclesiam monasterii[b] Sancte Marie Virginis Czansthochouiensis pro obtinendis indulgenciis confluentibus, itinereque defatigatis ad opidum nostrum Czanstochowa propter sui ab ipsa ecclesia longam distanciam pro conquirendis victuum et pabulorum accedere nequieuntibus, dicta necessaria circa eandem ecclesiam a venditoribus eorum coemendi et comparandi[c] nullo ipsis prorsus incumbente nocumento habuerunt, prout nunc et adusque habent libertatem, nobis humilime supplicando, quatenus ipsos dictorumque necessariorum venditores et emptores eorumdem circa huiusmodi consvetudinem conserware dignaremur. Igitur peticionibus huiusmodi nobis pro eisdem porrectis tamquam iustis et (racioni)[d] consonis annuentes, ac ut ipsi homines zelo devocionis permoti, de ipsa conquisicione necessariorum quoque coemendi confisi, tanto studiosius quanto devocius ad ipsas nundinas et indulgencias confluant, unde nobis et nostris successoribus merces et salus eterna procurentur, prefatos dictorum necessariorum circa eandem ecclesiam venditores ac ipsorum peregrinancium illic confluencium coempcionem penes ipsam consvetudinem diucius tentam et habitam conservavimus et conservamus presencium per tenorem. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Actum et datum Cracouie, sabbato ipso die sancte Dorothee virginis anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo. *(Niżej z prawej strony pod zakładką, inną ręką:)* Relatio reverendi domini Johannis episcopi Wladislauiensis et regni Polonie cancellarii[1].

**151.** [a] *dziura Oryg.* [b] monestary *przepisał się l. c.* [c] comperandi *toż tamże* [d] *brak l. c.*

**151.** [1] *Jan h. Róża (Poraita) Gruszczyński z Iwanowic par. ziemi kaliskiej koło Kalisza (na pograniczu z ziemią sieradzką), gdzie też został pochowany, w diec. gnieźnieńskiej, następnie włocławskiej, dzisiaj łódzkiej, zrazu biskup włocławski 1449/50, przen. do Krakowa*

## Nr 152.

*W Bełzie 8 marca 1462.*

*Tomasz z Moniatycz sędzia i Mroczko z Nowosiedlca podsędek generalni ziemi bełzkiej oznajmiają, iż Zygmunt z Uhnowa chorąży płocki i Mikołaj Szczepiatyński sprawę między sobą sądową o zalew łąk i niw tarnoszyńskich z sadzawki szczepiatyńskiej umorzyli, a to za pośrednictwem sądu kompromisowego w ten sposób, iż się zobopólnie zgodzili na dawną przez ich ojców wytyczoną granicę między ich dobrami Tarnoszynem i Szczepiatynem pod zakładem stu grzywien.*

*Oryg. pergam. 25 × 12·9, zakładka 1·4, dość gruby, z obu stron żółtawy, bardzo zbrudzony, u góry z lewej strony na zagięciu przeżarty. — Brak pieczęci i paska pergaminowego, po którym zostały tylko dwa wcięcia. — Pismo już dość spłowiałe i w wielu miejscach mocno zatarte, trudno czytelne a ręka jego niewyrobiona, niektóre wyrazy silnie acz przykładnie według reguł skracająca. — Na odwrociu na złożeniu w poprzek ręką w. XVI tak wyblakłe iż ledwie czytelne:* Zgoda z Stepyatynskimi o młyn|o łąką y Granice; *pod tem atramentem fioletowym z końca w. XIX wybazgrana data w dodatku fałszywa* 1442, *zaznaczyłem pod nią jeszcze 9 września 1917 lekko ołówkiem* 1462.

Nos Thomas de Monyatic(ze)[a 1] iudex necnon Mroczko de Nowoschedlecz[2] subiudex terre Belzensis|generales significamus presenci(um)[a] tenore quibus expedit universis, tam presentibus quam futuris: Quomodo|venientes videlicet magnificus dominus Sysmundus de Vhnowo[3] wexillifer Ploczensis necnon no|bilis Nicolas Sczepyatinsky publice coram nobis in iudicio recognoverunt et deduxerunt, quia non pauci et insignes domini terre Belzensis indigene, certi amicabiles compositores et arbitri ad presencia altrinsecus deputati et specialiter electi, inter prefatum dominum wexilliferum et dominum Nicolaum Sczepyatinsky pro pratis et ar[gul]is[b] Thernoschinen(sibus) stangno sive piscina Sczepyatinen(si) inundatis iudicialiter vertentes ingeniose straugulaverunt causam, eo quod prefatus dominus Mazouie wexillifer satis notabiles et certos adhuc ipsius genitore incolumi cum patre nominati domini Nicolai sippatas hereditates, ita quod ipsorum Thernoschin[4] et Sczepyatin[5] dividentes presentibus arbitris et ministeriali Johanne alias p a c h o l iuste diviserunt scopulos, ad quos idem dominus Sczepyatinsky se agnovit alias p r z y s n a l s s y a[c]. Quos ut prefertur scopulos arbitri ipsorum iusto censure calculo circa ipsorum virtutem remanserunt pristinam et eosdem scopulos nova per dominos arbitros,

---

*6. VI. 1463, wreszcie arcybiskup gnieźnieńskiej wybr. 3. VII, prekon. 19. X. 1464, † 8. X. 1473, kanclerz w. k. od poł. 1455 (po Janie z Koniecpola) do jesieni 1468.*

**152.** [a] *przeżarte Oryg.* [b] *trzy te litery już w połowie zatarte Oryg.* [c] *razem oba wyrazy napisane Oryg.*

**152.** [1] *Moniatycze wieś paraf. koło Hrubieszowa w ziemi i diecezji chełmskiej, obecnie diec. lubelskiej dekan. hrubieszowskim.*

[2] *Dzisiaj pod tą nazwą nie istnieje, tylko Nowosiółki, ale z powodu kilku wsi tej nazwy w województwie bełzkiem trudna do wskazania, poczynając od N. w tejże parafji moniatyckiej lub obu N. Przednich i Kardynalskich pod farą uhnowską.*

[3] *Uhnów mtko w dekanacie bełzkim diec. chełmskiej dzisiaj lwowskiej z parafją, założoną podobno w r. 1470 przez tegoż Zygmunta z Radzanowa wojewodę ruskiego (z schematyzmu dzisiejszej diecezji lwowskiej).*

[4] *Tarnoszyn dopiero od r. 1878 parafją, poprzednio pod farą uhnowską.*

[5] *Szczepiatyn dzisiaj w par. Tarnoszyn, w dawnej Rzeczypospolitej w par. Rzeplin diec. chełmskiej, następnie w w. XIX par. uhnowskiej diec. lwowskiej.*

videlicet dominum Stiborium Rogala et dominum Nicolaum Sbroschek, de consensu parcium et nutu arbitrorum in medio paludis inter hereditates Thernoschin et Sczepyatin existentes, infixa confirmarunt et ratificarunt p a l a sive columna(s), que predictas hereditates dividere debent perpetue, iuxta quam columnam et scopulos wlgariter poslupy y pokopcze et non ultra idem dominus Nicolaus Sczepyatinsky et ipsius successores legittimi aquam stangni sui sive piscine Sczepyatinen(sis) sub vadio centum sexagenarum tenere debet et tenetur. Si vero idem dominus Sczepyatinsky nominato wexillifero vadium succumbet, extunc per dominum Sysmundum idem Nicolaus, si fuerit pro huiusmodi vadio ad examen iudicii vocatus, in primo termino respondere tenebitur domino predicto, et in eodem termino predictus dominus wexillifer poterit eundem dominum Nicolaum imperdicionem vadii condempnare; nichilominus tamen dominus Nicolaus Sczepyatinsky soluto huiusmodi vadio iam fato domino wexillifero debet aquam de eadem piscina emittere et eandem iuxta sentenciam[d] memorata[m][e] tenere. In cuius rei testimonium nostra sigilla presentibus sunt subappensa. Actum et datum in Belz[6], feria secunda proxima post dominicam Invocavit anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo. Presentibus dominis et nobilibus Johanne de Dlusznyewo[7] capitaneo Belzensi, Johanne de Myczowo[8], Nicolao de Luben[9] notario terrestri, Nicolao Wolczek de Grodyek[10], Johanne de Conyvchy[11], Nicolao Schvchan de Horischewo[12], et aliis quam plurimis dignis fide etc.

## Nr 153.

*We Wrocławiu 25 czerwca 1463.*

*Hieronim (Lando) arcybiskup kreteński, papieża Piusa II podskarbi, jego oraz Stolicy apostolskiej nuncjusz z mocą legata de latere do królestwa Polski tudzież do krajów Śląska i Prus, z danej sobie przez rzeczonego papieża władzy bullą* „Cum te ad Polonie regnum“ *z 17 grudnia 1461, udziela odpustu*

**152.** [d] *tylko ostatnie dwie litery wyraźne i w całości wypisane, poprzednia część wyrazu silnie skrócona a znak skrócenia zatarty Oryg.* [e] *znak skrócenia zatarty Oryg.*

**152.** [6] *Bełz nad Załoką (Zołokiją) dopływem Bugu, stolica księstwa a od r. 1462 województwa jako część Korony w diecezji chełmskiej, dzisiaj lwowskiej.*

[7] *Dłużniów koło Belza na płn., w par. dzisiaj żniatyńskiej, dawniej tyszowieckiej (Tyszowce).*

[8] *Myców w tejże par. w Żniatynie na płd. od Dłużniowa.*

[9] *Niema wsi tej nazwy w ziemi belzkiej: jest tylko Lubycza, Kniazie i Królewska w par. Rawa Ruska, dawniej „Lubicz“ w par. potylickiej w r. 1531 i „Lubycz“ w par. belzkiej 1578 (Źródła dziej. T. XVIII cz. 1 [Warszawa 1902] 249 i 204). Niezawodnie jest to wieś Łabuń, dzisiaj Łabunie, już wówczas w pow. grabowieckim (Grabowiec) diec. chełmskiej a obecnie lubelskiej w dekan. zamojskim, jak i następne Koniuchy i Horyszów Polski. Aleks. Jabłonowski w tych stronach powiatu grabowieckiego, w pasie jego środkowym, znajduje gniazda szlacheckie jak Horyszów, Zawałów, Koniuchy a w płdn. narożniku powiatu włość Łabuńską o 7 wsiach z gniazdem Łabuniem (Źródła dziej. T. XVIII cz. 2 [1903] 362 u góry).*

[10] *Gródek a jak dzisiaj piszą Grudek, wieś koło Tomaszowa Lub., już naonczas parafja diec. chełmskiej a dzisiaj lubelskiej w dekan. tomaszowskim.*

[11] *Koniuchy dzisiaj w par. niedawno założonej (1918) zawałowskiej diec. lubelskiej w dek. hrubieszowskim, w dawnej Rzeczypospolitej w par. grabowieckiej diec. chełmskiej.*

[12] *Horyszów Polski a przedtem „Lacki“ i Ruski w tejże niegdyś par. grabowieckiej diec. chełmskiej, następnie lubelskiej w dek. hrubieszowskim, dzisiaj od niedawna (1919) parafja samoistna w dekan. zamojskim.*

*roku jednego i dni czterdziestu wszystkim wiernym chrześcijanom szczerze pokutującym i spowiadającym się, którzy pomocną ręką przyczynią się do budowy lub naprawy albo do sprawienia ksiąg, kielichów, szat i innych przyborów potrzebnych do czci Bożej do kościoła klasztoru NMPanny zakonu braci pustelników św. Pawła pierwszego pustelnika pod regułą św. Augustyna w Częstochowej diecezji krakowskiej.*

***Oryg.*** *pergam. 31·9×19·2, zakładka 3·8, z obu stron biały, dość gruby. — Na cienkim białym sznureczku jedwabnym, zachowanym w całości wisi pieczęć ostroowalna 65×50 mm., wyciśnięta w wosku czerwonym, rozłupana prostopadle wzdłuż lewego boku z wykruszoną całkowicie postacią Chrystusa Zmartwychwstałego w środku a obok z lewej strony kardynała (św. Hieronima) tylko w górnej części i zresztą ciągle się kruszącą, zachowują się po prawej stronie pełna postać biskupia św. Tytusa, z dołu tarcza z krzyżem nieco wykruszona i następujący napis majuskułą w otoku:* S⁕HIERONIMI⁕LAND.‖ ⁕ARCHIEPISCOPI⁕CRE.. *— Inicjał do połowy tekstu w kształcie grubej laski zwężającej się ku dołowi, imię wystawcy większemi literami. — Na odwrociu w złożeniu wierzchnem a) zapiski: z w. XVII* 1461 *(poprawione ręką w. XIX na* 1463 *i prócz tego cały ten rok ołówkiem podkreślony)* kal. January, *w w. XIX dodane* edita *i tąż ręką przeciągnięty spłowiały zapisek dawniejszy z w. XVII:* Indulgentia ArchiEp̃pi Cretensis, *u góry zaś tąż ręką z pocz. w. XIX:* A SS. Duo N. Pio 2^do^ 1463, *na samym dole tąż jeszcze ręką* 40. har. *ze znakiem skrócenia na końcu, co ma oznaczać* horarum*(!); b) sygnatura: na dole dawniejsza z pocz. w. XIX* C. *podkreślone równocześnie, wreszcie wyżej przy dacie atramentem czerwonym z końcem w. XIX grubo wykreślone:* N° 5 *(ob. wyż. str. 229 w. 16).*

***Reg. 1.*** *W summarjuszu odpustów kościoła Jasnogórskiego z r. 1817 pod* C. 1463. Vratislaviae. Die 25ª Iunii. Litterarum Apostolicarum, a Sanctissimo Domino Pio Papa II^do^ Illustrissimo Hieronymo Archi-Episcopo Cretensi Legato Nuntio et Oratori in Regno Poloniae ac Partibus et Terris datarum, vigore quarum Ecclesia Beatissimae Virginis Częstochoviensis Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Pauli Primi Eremitae sub Regula Beati Augustini degentium Cracoviensis Diaecesis, Christi Fidelibus devote visitantibus, vere paenitentibus et confessis, nec non manus adjutrices porrigentibus unius Anni et 40 dierum de injunctis poenitentiis relaxationis perpetuis temporibus collatum Instrumentum. — ***2.*** *M. Baliński, Pielgrzymka do Jasnéj-Góry w Częstochowie, str. 91 bałamutnie:* Nuncjuszowie Papiescy nie zaniedbali o świętości miejsca tego donieść Stolicy Apostolskiéj, sami zaś podczas bytności swéj w Polsce, zawsze je nabożnie odwiedzali składając ofiary na Ołtarzu Marji Panny. Dowodzą tego przywileje dla kościoła i klasztoru Częstochowskiego nadane, jeden w r. 1461 przez Arcybiskupa Kreteńskiego Hieronima, Nuncyusza od Piusa II wysłanego do Kazimierza IV, a drugi w r. 1493, przez Alexandra VI Papieża *(bullę tę papieża Aleksandra VI ob. w T. II). — **3.*** *(X. E. Hawelski), Wiadomość historyczna o starożytnym obrazie Boga-Rodzicy Maryi na Jasnéj Górze, str. 23 pod* 3. Piusa II Papieża przywiléj udzielony Hieronimowi Arcybiskupowi Kreteńskiemu Nuncyuszowi w królestwie Polskiém, a przez tego nadany w Wrocławiu dnia 25 Czerwca 1463 roku Kościołowi Jasno-Górskiemu, dozwalający Odpustu roku jednego i dni czterdzieści tym, którzy do wzrostu tegoż Kościoła czynnie się przyłożyli.

Jeronimus Dei et apostolice Sedis gracia archiepiscopus Cretensis, sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Pii divina providencia pape| secundi vicecamerarius ac ipsius dicteque Sedis in regno Polonie necnon Slesie et Prussie partibus cum potestate legati de latere| nuncius et orator, universis et singulis christifidelibus, presentes nostras literas inspecturis, salutem in Domino sempiternam. Licet is, de cuius munere| venit, ut sibi a fidelibus suis digne et laudabiliter serviatur, de habudancia sue pietatis, que supplicum vota excedit et merita bene servientibus sibi multo maiora retribuat, quam valeant promereri, nichilominus tamen desiderantes Domino populum suum reddere acceptabilem et piorum ac bonorum operum patratorem, fideles eosdem ad hu-

iusmodi peragenda opera aliasque eidem Domino bene complacendum, indulgenciis et remissionibus tamquam quibusdam allectivis muneribus invitamus, ut exinde divine fiant gracie aptiores. Cupientes igitur, ut ecclesia monasterii Beate Marie Virginis Czanstochowiensis ordinis Fratrum Heremitarum sancti Pauli primi heremite, sub regula beati Augustini degentium, Cracouiensis diocesis, a christifidelibus congruis et decentibus frequentetur honoribus, ipsique fideles eo libencius devotionis causa ad eandem ecclesiam confluant et ad eius constructionem vel reparationem necnon librorum, calicum, vestium, paramentorum et aliorum ad cultum divinum necessariorum inibi acquisicionem eo promptius manus porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem de dono celestis gracie uberius conspexerint se refectos, de Omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus vere penitentibus et confessis, qui ecclesiam prefatam devote visitaverint et ad constructionem vel reparationem necnon acquisitionem premissas manus porrexerint adiutrices, unum annum et quadraginta dies de iniunctis eis penitenciis, auctoritate quarundam literarum apostolicarum nobis desuper concessarum, quarum tenorem presentibus inseri fecimus, qui talis est:

*Następuje bulla papieża Piusa II* „Cum te ad Polonie regnum“, *dat. w Rzymie 17 grudnia 1461 (zamieszczona powyżej str. 302/3 Nr 150),*

misericorditer in Domino relaxamus, presentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Datum Wratislauie, sub nostro sigillo, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo tercio, indictione undecima, die vero vicesima quinta mensis junii, pontificatus dicti domini nostri, domini Pii pape secundi anno quinto[1].

## Nr 154.

*We Wrocławiu 25 czerwca 1463.*

*Hieronim (Lando) arcybiskup kreteński, papieża Piusa II podskarbi, jego oraz Stolicy apostolskiej nuncjusz z mocą legata de latere do królestwa Polski tudzież do krajów Śląska i Prus, na prośbę braci pustelników św. Pawła pierwszego pustelnika pod regułą św. Augustyna w klasztorze NMPanny w Częstochowej diecezji krakowskiej, 1° pozwala im na wystawienie i procesję wielce uroczystą z Najświętszym Sakramentem w monstrancji ze śpiewami i modlitwami po kościele lub naokoło po cmentarzu tegoż klasztoru albo kościoła wraz z odprawieniem mszy śpiewanej o Najśw. Sakramencie przy ołtarzu z wystawionym tymże Sakramentem, i to w oznaczone szczegółowo uroczystości, wszakże bez najmniejszego uszczerbku nabożeństwa odprawiającego się w owe święta; i 2° wszystkim tym wiernym chrześcijanom szczerze pokutującym i spowiadającym się udziela czterdzieści dni odpustu, którzy w pomienione święta nawiedzą ten kościół, wezmą udział w procesji z Najśw. Sakramentem lub będą obecni na celebrze mszy św., a przytem odmówią pobożnie pięć Ojcze nasz i tyleż pozdrowienia anielskiego ku czci Pięciu ran Chrystusowych z prośbą o pokój i pomyślny stan świętego rzymskiego i powszechnego Kościoła.*

**153.** [1] *O pobycie naonczas nuncjusza legata tego we Wrocławiu i sprawach tam jego czyt. Długosza Hist. Pol. V 371 tudzież relację poselstwa polskiego u niego tamże 22. VIII. 1463 w Codex epist. saec. XV T. I[b] str. 221.*

***Oryg.*** *pergam. 33·5 × 24·5 zakładka 4·5, z obu stron biały i nieco cieńszy, trochę poplamiony. — Taka sama pieczęć na takim samym sznureczku wisząca, jak na pierwszym przywileju odpustowym tegoż nuncjusza legata w tym samym dniu nadanym oo. paulinom częstochowskim (ob. str. 306 Nr 153), tylko znaczniej się zachowała, acz i ona jest nawskróś rozłupana: widoczny jest P. Jezus Zmartwychwstały w pełnej postaci w polu środkowem u góry, obok Niego stoją poniżej: z prawej strony postać biskupa z brodą in pontificalibus z księgą (ewangelją) w lewej ręce na piersiach, w dolnej wszakże części wykruszona (to św. Tytus, patron i apostoł Krety, o czem świadczy zresztą podpis jego imienia u podnóżka), z lewej zaś strony kardynał w pełnej postaci, trzymający kościół na rękach od strony P. Jezusa (św. Hieronim doktor Kościoła), u spodu pod P. Jezusem tarcza z czterema pustemi polami z krzyżem nad nią równoramiennym, napis majuskułą w otoku:* S * HIERONIMI * LANDO * || * ARCHIEPISCOPI * CRETENSIS *. *Obydwie pieczęcie, niniejsza i przy Nrze poprzednim zachowują się w torebkach sukiennych, w jakie je włożono w w. XVII. — Pismo tej samej ręki acz drobniejsze, również już płowiejące, inicjał z imieniem wystawcy takie same. — Na odwrociu: a) na złożeniu spodniem, dzisiaj wewnętrznem ręką samegoż pisarza kursoryczniе:* Concessio processionum cum sacramento Eucaristie; *b) na złożeniu wierzchnem z w. XVI:* Pro Venerabilissimi sacramenti portacione admissio, *z w. XVII:* Facultas pro Processionibus perpetuo peragendis in monstrancia, *z pocz. w. XIX:* Facultas pro Processionibus cum SS. Sacramento peragendis Ejusque admissa, *zlepek to jest obu poprzednich zapisków, których w całości już nie umiano odczytać; c) na złożeniu spodniem, dzisiaj zewnętrznem tą samą ręką w. XVII:* 1463 25 Iunij, *co data pierwotna tegoż roku na złożeniu wierzchnem w dokumencie powyższym str. 307 w. 16; d) sygnatury tutaj na złożeniu wierzchnem, z wyjątkiem na samym dole z w. XVIII:* N. 2do, *tych samych rąk co w poprzednim przywileju odpustowym (str 307), a więc z pocz. w. XIX* D. *podkreślone równocześnie, a przy dacie 1463 podkreślonej dwukrotnie ołówkiem następuje atramentem czerwonym z końca w. XIX grubo wykreślone:* N° 7.

***Reg. 1.*** *W katalogach dokumentów Archiwum Jasnogórskiego z r. 1698 i lat następnych w szafie pierwszej* Svb Numero 4to Titul. Sacristiae Nostrae. 2. Facultas pro Processonibus cum Venerabili Sacramento pluries in Anno quam practicatur peragendis. — *2. W pierwszym arkuszowym spisie przywilejów i odpustów Jasnej Góry z końca wieku XVII pod* 9no. A°. D°. 1463. Die 25 Junij Facultas pro Processionibus in Ecclesia Claro Montana cum Sanctissimo ac Venerabili Sacramento perpetuis temporibus peragendis. — *3. W summarjuszu odpustów kościoła Jasnogórskiego z r. 1817 pod* D. Eodem Anno et die. Ibidem Illustrissimi Nuntii Apostolici in Festivilatibus Resurectionis, Pentecostes, Conceptionis, Nativitatis Sancti Ioannis Baptistae, Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, Inventionis et Exaltationis Sanctae Crucis, et Dedicationis Ecclesiae, Sanctissimum et Venerabilissimum Corporis et Sanguinis Domini Nostri Iesu Christi Sacramentum extra Sacrarium in Monstrancia clausa populo visibiliter adorandum exponere, Processionaliter deferre, Fidelibus Processioni et Celebrationi Missae adstantibus, devote preces effundentibus, 40 dierum de injunctis poenitentiis relaxationis, perpetuis temporibus datum Instrumentum *(**Reg.** z opuszczeniami wielu świąt). — 3. (X. E. Hawelski), Wiadomość historyczna o starożytnym obrazie Boga-Rodzicy Maryi na Jasnéj Górze, str. 23 pod* 4. Tegoż dnia i roku *(ob. Nr poprzedni)* tenże Nuncyusz z upoważnienia Piusa II Papieża nadał wiecznemi czasy Odpustu dni 40 wszystkim wiernym, którzyby odbywanym Processyom z N. Sakramentem obecni byli, modląc się za Kościół Ś.

***Uw.*** *Wszystkie inne bulle i przywileje odpustowe w dziale „Zakrystja“ w pierwszych tych katalogach dokumentów Archiwum Jasnogórskiego podane są sumarycznie na pierwszem miejscu, jako* Indulgentiae, quarum vis iam per elapsum tempus partim per revocationem expiravit. *Drugi katalog dodaje:* Sunt N°, *nie policzono ich jednak.*

Jeronimus Dei et apostolice Sedis gracia archiepiscopus Cretensis, sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Pii divina providencia pape secundi vicecame|rarius ac ipsius dicteque Sedis in regno Polonie necnon Slesie et Prussie partibus cum potestate legati de latere nuncius et orator, universis et sin|gulis christifidelibus, presentes nostras literas inspecturis, salutem in Do-

mino sempiternam. Cum sacratissimum et venerabilissimum Corporis et Sanguinis Domini nostri Jhesu Christi sacramentum, quod eundem Dominum nostrum Jhesum Christum verum Deum et verum hominem realiter et veraciter licet sub specie aliena continet, et quod idem Dominus noster appropinquante passionis eius hora signo precipui, quo fideles suos dilexit, amoris salubriter instituit, ac tandem transiens de hoc mundo ad Patrem eisdem fidelibus in perpetuum dicte sue passionis memoriale reliquit in terris, a cunctis fidelibus ipsis sincerissima et purissima devotione ac dignissimis laude, honore atque reverencia merito colendum sit, nos humilibus, que in dicti sacramenti laudis et honoris augmentum cedere necnon alias ex pie devotionis ardore prodire noscuntur, supplicum votis favorabiliter annuentes, fideles eosdem ad assiduam eiusdem sacramenti venerationem eiusque commemorationem sanctissimam spiritualium largitione munerum allicere et invitare summopere conamur, ut ipsi divine per hoc gracie capaciores effecti fructusque vite carpentes eterne eo, quo corporalis habetur ipsius presencia Salvatoris, viatico de hac lacrimarum valle ad celestem mereantur patriam conscendere, ibidem, quem solum hic in enigmate et per speculum intuentur, eundem Salvatorem facie ad faciem perpetuo conspecturi. Hinc est, quod dilectorum in Christo Fratrum Heremitarum sancti Pauli primi heremite, sub regula beati Augustini degentium, monasterii Beate Marie Virginis Czanstochowiensis Cracouiensis diocesis, in hac parte supplicationibus inclinati, eisdem fratribus, quod ipsi per unum ex eisdem fratribus in presbiteratus ordine constitutum „ad hoc“[a] ydoneum, quem duxerint deputandum, in Resurrectionis eiusdem Domini nostri, Penthecostes[b], Conceptionis, Nativitatis, Annunciationis, Visitationis, Purificationis et Assumptionis Beate Marie Virginis, Nativitatis sancti Johannis Baptiste, beatorum Petri et Pauli, Philippi[c] et Jacobi[c] apostolorum, Inventionis et Exaltationis sancte Crucis ac Dedicationis ecclesie dicti monasterii festivitatibus sacramentum predictum extra sacrarium[1] sive tabernaculum ipsius ecclesie, in quo teneri et conservari pro tempore consuevit, capere et in monstrancia clausa ac decenti materia circumposita ad et super altare, ad id in eadem ecclesia deputandum, populo visibiliter adorandum exponere et collocare, necnon clero et huiusmodi populo associati, cereis et candelis accensis ac vexillis ante ipsum sacramentum reverenter gestatis, aliisque servatis ceremoniis et solemnitatibus decentibus in consimilibus, secundum illarum parcium consuetudinem fieri solitis, ab eodem altari per ecclesiam ipsam aut, dum visum fuerit, per ambitum seu cimiterium eiusdem monasterii vel ecclesie circueundo et ad idem altare revertendo, responsoria et alia cantica decantando ac collectas aliasque consuetas oraciones legendo humiliter de eodem et alias cum singulis honore, reverencia atque devotione processionaliter deferre, et in altari predicto hominum conspectibus ostendendum reponere, necnon missam de eodem sacramento solemniter et alta voce cantare et celebrare, ac ipsum sacramentum per tempus, quo missa huiusmodi celebratur, ut per hoc ho-

**154.** [a] *zaznaczone cudzysłowem jakoby miało być opuszczone(?) Oryg.* [b] *wypisane tą samą ręką w miejscu razurowanem Oryg.* [c–c] *dopisane tąż ręką na dole pod zakładką z dwukrotnym odnośnikiem przed i po* apostolorum *co jest zupełnie zbędnem Oryg.*

**154.** [1] Sacrarium = *miejsce schowku Najśw. Sakramentu, jak i olejów świętych, wymurowane w ścianie koło wielkiego ołtarza i zabezpieczone kratą, zostaje w użyciu jeszcze w epoce potrydenckiej w dawnych murowanych kościołach, starsze jest ono u nas od tabernakulum ołtarzowego.*

mines ipsi ad maiorem provocentur devotionem, stare permittere libere liciteque valeant, auctoritate legationis nostre tenore presentium indulgemus. Et nichilominus ut fideles ipsi ad ecclesiam predictam devotionis causa confluere ac processioni et celebrationi misse huiusmodi interesse, necnon suas inibi devotas ad eundem Dominum nostrum preces effundere eo curent libencius, quo ex hoc ibidem de dono celestis gracie uberius conspexerint se refectos, de Omnipotentis Dei misericordia ac dictorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus vere penitentibus et confessis, qui in festivitatibus antedictis ecclesiam prefatam visitaverint et processioni sacramentum prefatum cum vel sine luminaribus comitando et associando vel celebracioni misse huiusmodi interfuerint, ac quinquies Oracionem Dominicam et tociens Salutacionem Angelicam in et ad memoriam ac honorem Quinque Vulnerum eiusdem Domini nostri Jhesu Christi, necnon pro pace et tranquillitate felicique et prospero statu sancte Romane et universalis Ecclesie dixerint humiliter et devote, singulis festivitatum earundem quadraginta dies de iniunctis eis penitenciis misericorditer in Domino relaxamus, presentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Volumus autem, quod missa, processione, canticis et orationibus antedictis finitis, statim dictum sacramentum de altari prefato tollatur et in dicto suo sacrario reponatur, quodque missa et alia divina officia, que alias dictis festivitatibus in ecclesia prefata cantari et celebrari pro tempore solent, premissorum occasione nullatenus omittantur. Datum Wratislauie, sub nostro magno quo in talibus utimur sigillo eisdem presentibus appendente, anno a Nativitate eiusdem Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo tercio, indictione undecima, die vero vicesima quinta mensis junii, pontificatus dicti domini nostri, domini Pii pape anno quinto.

## Nr 155.

*W Wieluniu 9 października 1463.*

*Jan (ze Sprowy) arcybiskup gnieźnieński i prymas udziela za każdym razem czterdzieści dni odpustu wszystkim wiernym chrześcijanom szczerze pokutującym i spowiadającym się, którzy nawiedzą z pobożnością kościół konwentualny braci pustelników zakonu św. Pawła pierwszego pustelnika przy klasztorze w Częstochowej diecezji krakowskiej a prowincji gnieźnieńskiej, zbudowany i konsekrowany ku czci św. Krzyża i NMPanny, i to albo w rocznicę Poświęcenia jego i przez oktawę, albo też we wszystkie w roku uroczystości i jakiekolwiek święta, wymienione zresztą wszystkie szczegółowo, nie wyłączając niedziel ani dni ferjalnych, lub wysłuchają nabożeństwa, jakie się w nim odprawia, albo odśpiewają klęcząco modlitwę Pańską wraz ze Zdrowaś Marjo w samym kościele lub przy jego ołtarzach, albo pomodlą się o pokój kiedy głos dzwonu posłyszą, i którzy wreszcie w jakikolwiek sposób się przyczynią pomocną ręką z dóbr swoich do fabryki tegoż kościoła i jego potrzeb.*

***Oryg.*** *pergam. 34 × 23·4, zakładka 5, z obu stron biały, cienki delikatny, wyjąwszy kilka plam małych doskonale zachowany. — Na pasku pergaminowym wisi pieczęć okrągła średnicy 40 mm., wyciśnięta głęboko w wosku czerwonym: w obwódce z czterema łukami półpostać arcybiskupa in pontificalibus (pastorał w lewej ręce) po prawej stronie nieco wykruszona, u spodu pod popiersiem tarcza z herbem Odrowąż, napis w otoku zaprószony. — Inicjał niewielki, pismo wyrobione. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu spodniem wewnętrznem ręką bliskoczesną:* Indulgencia; *b) na temże złożeniu zew-*

*nętrznem trzema różnemi rękami z w. XVI, pierwszą:* Indulgentiae pro Claro Monte; *drugą:* Johannis Archiepiscopi Gnesnensis Ecclesiae, *trzecią:* 40 dies in quolibet festo et ab aelemosina; *c) na złożeniu wierzchnem z w. XVII* 1463 9 octobris *pod tem inną ręką:* Indulgentiae ab Archiepiscopo perpetuae 40 dierum pro pluribus Festis at forte dubium ob manus adiutrices; *d) sygnatury tutaj, poniżej z pocz. w. XIX* E *równocześnie podkreślone, wyżej zaś z końcem w. XIX wykreślone grubo* N° 6 *(ob. wyżej str. 229 w. 17).*

***Kop.*** *W księdze* Miraculorum B. V. Monasterii Cestochoviensis *T. I f. 12'—13' bez nagłówka z końca w. XVI a zapiskiem na końcu tekstu ręką z w. XVII:* Indulgentiae sublatae *gdyż wszystkie odpusty (tutaj zamieszczone) zniósł sobór trydencki w r. 1563 (d. 4 grudnia na ostatniej sesji XXV Decr. de indulgentiis)* propter hanc clausulam „qui manus adiutrices porrexerint" quia gratia gratis datur.

***Reg. 1.*** *W pierwszym spisie przywilejów i odpustów Jasnej Góry z końca w. XVII pod* 10mo. A°. D°. 1463. Die. 9 8bris A Joanne Archiepiscopo Gnesnensi Indulgentiae 40 Dierum Visitantibus Ecclesiam Claro Montanam perpetuis temporibus concessae. — ***2.*** *W summarjuszu odpustów kościoła Jasnogórskiego z r. 1817 pod* E. Eodem Anno *(t. j. 1463).* In Vieluń. Die 9ª Octobris. Illustrissimi Ioannis Archi Episcopi Gnesnensis Christi Fidelibus Eeclesiam Clari Montis Częstochoviensis devote visitantibus ac orantibus 40 dierum de injunctis eis paenitentiis relaxationis perpetuis temporibus collatum Indultum. — ***3.*** *(X. E. Hawelski), Wiadomość historyczna o starożytnym obrazie Boga-Rodzicy Marji na Jasnéj-Górze, str. 23 pod 5 z tychże summarjuszów, w których jak i u niego nie jest zaznaczony tytuł kościoła na Jasnej Górze.*

Johannes Dei gratia sancte ecclesie Gnesnensis archiepiscopus et primas universis et singulis sexus utriusque cristifidelibus | sancte matris Ecclesie filiis, presentium noticiam habituris salutem sempiternam in auctore pacis et salutis. Pya mater | Ecclesia, de animarum salute solicita, devocionem fidelium per quedam spiritualia munera, remissiones videlicet et indul|gentias, invitare consuevit ad debitum famulatus honorem Deo et sacris edibus impendendum, ut quanto crebrius et devocius illuc confluit populus cristianus, assiduis Salvatoris gratiam precibus implorando, tanto delictorum suorum veniam et gloriam regni celestis consequi mereatur eternam. Cupientes igitur, ut ecclesia conventualis Fratrum Heremitarum beati Pauli primi heremite ordinis monasterii in Czansthochowa diocesis Cracouiensis et provincie nostre Gneznensis, ad laudem et gloriam Omnipotentis Dei in honorem sancte Crucis et Beatissime Virginis Marie constructa dudum, dedicata et consecrata congruis honoribus frequentetur, et a christifidelibus iugiter veneretur devoteque a Domino Deo imploretur in ipsa venia peccatorum, omnibus cristifidelibus vere penitentibus, contritis et confessis, qui ad dictam ecclesiam seu monasterium causa devocionis, oracionis aut peregrinacionis accesserint, seu qui missis, predicacionibus, matutinis, vesperis aliisque quibusvis divinis officiis interfuerint, vel qui in anniversario Dedicacionis eiusdem et per octo dies immediate sequentes, necnon in festivitatibus precipuis, videlicet Nativitatis, Resureccionis, Ascensionis, Penthecostes, Sancte Trinitatis, Corporis Cristi ac Purificacionis, Annunciationis, Visitacionis, Assumpcionis, Nativitatis, Presentacionis et Concepcionis Beatissime Virginis Marie Genitricis eiusdem Domini nostri Jesu Christi Gloriose, vel diebus apostolorum omnium et ewangelistarum, sancti Johannis Baptiste, sancti Michaelis archangeli, quatuor doctorum Gregorii, Jeronimi, Augustini et Ambrosii, martirum, confessorum, virginum, electorum et electarum ac omnium sanctorum et sanctarum, et quorum vel quarum reliquie in eadem continentur ecclesia, necnon in festis patronorum et patronarum ipsius ecclesie vel diebus dominicis aut ferialibus per circulum anni currentibus devote dictam ecclesiam visitaverint vel divina offi-

cia audierint, aut Dominicam Oracionem cum Ave Maria in ipsa ecclesia aut circa altaria eiusdem flexis genibus devote decantaverint vel pro pace ad sonum campane oraverint, quique pro fabrica ecclesie eiusdem ornatibusque, libris, calicibus et aliis apparatibus ecclesiasticis de bonis ipsis a Deo collatis manus quomodolibet adiutrices porrexerint, tociens quociens premissa aut aliquod premissorum devote fecerint, de Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, quadraginta dies indulgentiarum de iniunctis eis penitentiis misericorditer in Domino relaxamus et impartimur, presentibus perpetuo duraturis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Actum et datum in Vyelun, die solis nona mensis octoeris anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo tercio.

## Nr 156.

*W Krakowie 19 maja 1464.*

*Jan (Gruszczyński) biskup krakowski i kancelerz koronny dwa domy wraz z ich przynależnościami, jeden na Kazimierzu, drugi na Półwsiu, przypadłe sobie prawnie po zmarłym Mikołaju plebanie słaboszowskim, włódarzu i sprzedawcy dziesięcin stołu biskupiego w kluczu lelowskim, darowuje na wieczne czasy kościołowi (parafjalnemu) św. Stanisława biskupa i męczennika na Skałce, zobowiązując każdorazowego rządcę jego do odprawiania jednej mszy (cichej) rocznie o odpuszczenie grzechów dopóki ofjarodawca żyć będzie, a po śmierci jego żałobną nazajutrz po Wniebowzięciu NPMarji.*

***Oryg.*** *pergam. w Archiwum konwentu oo. paulinów na Skałce w Krakowie, 55·5 × 23·3, zakładka 7·6, średniej grubości, z obu stron biały, wcale dobrze zachowany. — Inicjał do* $^2/_3$ *wysokości tekstu, inwokacja nieco większemi literami wypisana, niektóre wyrazy popodkreślane później, ponadto w sześciu miejscach najniepotrzebniej i bezmyślnie tąż ręką późniejszą wypunktowano pewne wyrazy. — Pieczęć oderwana jeszcze przed w. XVIII (ob.* ***Reg. 2.****), pozostał po niej dość dobrze zachowany a na zakładce przy wcięciach jeszcze ślniący żywemi kolorami sznurek jedwabny długi o 50 cm., koloru żółtego ale tylko na zakładce i blado różowego. — Na odwrociu zapiski: a) na złożeniu spodniem ręką współczesną ledwie czytelne:* super duas domos in Kazimiria; *b) dalsze dwa wiersze, jak widać ze śladów z w. XVII, zatarte i data z w. XVII:* 1464; *c) na złożeniu wewnętrznem z w. XVII:* Nicolaus Stawowi de nigra plea *(sic. bez skrócenia, spodziewaćby się należało:* villa) extra Crac.; *d) na złożeniu wierzchniem z w. XVII:* Illrmi Joannis Episcopi Cracouiensis Privilegium 1464 In Vigilia Sacri Pentecostes Cracouiae *ostatni ten wyraz podkreślony jak i rok: e) z w. XVIII:* Super duas domos Ecclesiae Rupellae donatas cum onere unius missae singulis annis celebrandae, *inną ręką* Anno 1464; *sygnatury: a) na złożeniu spodniem z w. XVII:* 7, *poniżej późniejsze* 19 *i obok* 21 *ale obie przekreślone; b) na wierzchniem na samym dole z w. XVII:* 7mo *przekreślone, u samej góry z w. XVIII:* N° 6to *na dole obok miejsca całkiem wytartego:* fol 41$^{mum}$.

***Reg. 1.*** *Długosz, Lib. Benef. III 117:* Item in praefato oppido Casimiriensi sunt *(118)* tres *(sic.)* domus et arreae, quas quondam Nicolaus plebanus de Slaboschow et venditor decimarum episcopalium in clavi Leloviensi, ad eum iure haereditario devolutas obtinebat; qui cum in ecclesia sua in Slaboschow a praedonibus et furibus nocturno tempore necatus fuisset, de cuius morte Potoczsky insimulabatur de armis Szrenyawitarum, Johannes Grusczynsky tunc episcopus Cracoviensis, asserens sibi plebanum in Slaboschow in magnis summis obligatus remansisse, tres domos praefatas in Casimiria sui iuris esse asserens, ipsas ecclesiae de Rupella perpetuo donavit; quarum una sub parochia ecclesiae S. Jacobi in platea prope portam, qua itur in Skawina, inter domum Hedvigis Przeczslawowa ex una, et inter aream Andree carpentarii sita est partibus ex altera, de quo pro annuo censu solvitur monasterio unus florenus. Item secunda domus in eodem

oppido Casimiriensi, et in eadem platea et sub eadem parochia iuxta domum immediate descriptam sita, in qua nunc moratur Mathias Gąszorek, quae solvit monasterio pro annuo censu unam marcam. Tertia autem domus per praefatum Johannem Grusczynsky donata, non in Casimiria sed in Nigra in Poluwszye sub parochia ecclesiae S. Stephani in Cracovia consistit, sita inter domum Nicolai ex una et aream Stanislai Koszel partibus ex altera, cuius nunc inhabitatur est Mirek, quae solvit pro censu annuo mediams exagenam pro festo S. Martini monasterio in Skalka. — *2. Katalog dokumentów konwentu na Skałce z pocz. w. XVIII pod Nrem* 6. 1464. Privilegium in Pargameno, Sigillum abruptum, ab Illustrissimo Domino Ioanne Episcopo Cracoviensi super Duas Domos in Casimiria Ruppellae donatos*(s)* cum obligatione unius Missae. Datt. Cracoviae in Curia Episcopali Anno Domini 1464 in Vigilia Pentecostes. Sub Nro 21. *W drugim egzemplarzu tegoż katalogu, poprawionym przez X. K. Moszyńskiego prowincjała zakonu paulińskiego „per Utramque Poloniam, Silesiam ac Pomeraniam" w r. 1711 pozycja* 6 *parokrotnie jest kreślona, ostatecznie zostawiona, ostatnia natomiast* Sub Nro 21 *wymazana.*

In nomine Domini amen. Ad rei memoriam sempiternam. Johannes Dei gracia episcopus Cracouiensis et regni Polonie cancellarius[1] universis et singulis quibus | expedit, presentibus et futuris notum facimus presentes: Quomodo (c)[a]upientes fructus et proventus ecclesie in Rupella sub titulo sancti Stanislai martiris et ponti|ficis nostri gloriosi, qui eadem cure gregis sibi crediti intendendo et divina celebrando preciosa morte consecravit et sacri sui corporis honore mirificisque mira|culis devocioni fidelium venerabilem celebremque reddidit, ampliare, per quod meritis suis intercedentibus pecatorum nostrorum sordibus expiatis, regni celestis ad introitum, ubi vivit per secula, mereamur pervenire, honorabili Johanni de Schebnya[2] et suis successoribus pro tempore existenti-

**156.** [a] *na dziurce*

**156.** [1] *Jan Róża lub Poraj Gruszczyński.*

[2] *Szebnia, dzisiaj Szebnie, koło Jasła w stronie półn.-wsch. a dekanacie wówczas bieckim diec. krakowskiej z kościołem paraf. (tyt. św. Marcina), drewnianym, dziedzina Bibersztajnów (Długosz, Lib. Benef. II 283), obecnie w dekanacie jasielskim diec. przemyskiej. — Jan Henryków z Szebni diec. krakowskiej pojawia się na widowni świata prawniczego jako notarjusz publiczny mocą zrazu cesarską 23. VIII. 1451 (Codex Univ. Crac. II [Cracoviae 1873] 131/2 oryg. przez niego pisany), następnie apostolską 3. VIII. 1462 (l. c. 211 nr 200), praktykujący w konsystorzu krakowskim przy boku wikarjuszów in spirit. generalnych, jak Mikołaja z Kalisza 3. III. 1457 (l. c. 189) i Rafała ze Skawiny 10. IX. 1467 (l. c. 257/8 oryg. przez niego pisany jak i poprzedni) lub oficjałów generalnych, jak Stanisława ze Swiradzic 15. III. 1465 (l. c. 240/41). Szlacheckiego będąc pochodzenia (ojciec jego „nobilis" Henryk ze Szebni występuje wśród świadków na rokach pilzieńskich 7. VIII. 1432 w Kod. Małop. IV 276 nr 1291), nie dbał o stopnie naukowe, niedługo też w uniwersytecie krakowskim zabawiał, zaimatrykułowany jest w nim w lecie 1448 jako Jan Henrykowy „de Cassel", co należy czytać „de Yassel", t. j. z Jasła, ob. Album studios. I. 119). Z polecenia swoich panów konsystorskich, w szczególności swego przyjaciela Stanisława ze Świradzic, którzy byli kanonikami katedralnymi, dostał się na notarjat kapituły krakowskiej: sprawuje ten urząd od drugiej połowy maja 1468 do końca lipca 1472, jak poucza pismo aktów kapitulnych z własną czasami wzmianką o sobie (T. II f. 40, 46, 51' u góry i 69', ob. nadto Archiwum Kom. Histor. VI 198 ad nr 153). Od lat kilku był już natenczas rządcą-plebanem kościoła parafjalnego św. Stanisława na Skałce, o czem powiadamia akt niniejszy (Nr 156), z łaski oczywiście patrona i kolatora tegoż w osobie Jakóba z Koniecpola proboszcza świętoflorjańskiego na Kleparzu. Z objęciem stolicy krakowskiej przez Jana Rzeszowskiego, który umiał pamiętać o duchownych swoich krajanach, nowy rozpoczyna się okres w życiu Jana Bibersztajna z Szebni: nowy biskup bierze go do swojej kurji i mianuje jej jak i zarazem swoim kanclerzem, którym zostaje aż do samej jego śmierci (12. II. 1488). Dochody, jakie pobierał dotychczas z plebanji skałeckiej, z taks notarjalnych oraz z altarji św. Aleksego (tertii ministerii trzeciego uposażenia) w kościele marjackim, na którą dało mu prezentę bractwo NPMarji tegoż kościoła*

bus rectoribus alias in ius, proprietatem, corpus condicionem et sortem dicte ecclesie sancti Stanislai in Rupella duas domus cum earum areis, usibus, ortis, fructibus, redditibus, proventibus pertinenciisque et obvencionibus universis omnique iure, dominio et proprietate ita late, longe et circumferencialiter, prout diucius sunt dictincte et limitate, unam videlicet in Kazimiria, in platea inter domum Heduigis Preczlavowa ex una et inter aream Andree Carpentarii ex alia, et aliam similiter domum in Polwszye, inter domum Nicolai ex una et in-

*20. VII. 1469 (Kod. m. Krakowa II 694 nr 577), pomnożyły mu się bardzo wydatnie o zasobne taksy kanclerskie, prócz tego przybywał mu dochód z altarji św. Janów Chrzciciela i ewangelisty, ufundowanej świeżo w kościele krakowskim św. Anny z zapisu zmarłego mistrza Jana Progera tegoż kościoła godnego rektora: instytuował na nią swego kanclerza nowy biskup Rzeszowski już zaraz 21. II. 1472 (Cod. Univ. Crac. III [1880] 8 i 13. Na kanonją katedralną czekał niezbyt długo: biskup Rzeszowski umieścił go na niej w lecie 1479, installowany przez prokuratora (18. VI), obecny poraz pierwszy na najbliższej kapitule generalnej w jesieni na św. Stanisława (Acta capit. eccl. Crac. II f. 147 i 150'); kustodję, na której pozostał do końca życia jako też na kanclerstwie biskupiem czyli kurjalnem (kurji biskupiej), uzyskał po śmierci Jana Wojszyka, installowany również przez prokuratora w uroczystość Narodzenia NPMarji 1482 (l. c. f. 142'). Wśród przeciwników osadzenia oo. paulinów przy parafji na Skałce znalazł się na pierwszem miejscu „honorabilis" ksiądz pleban i kanclerz, który wiele kłopotu sprawił X. kanonikowi Długoszowi, jak tenże gorzko narzeka, swoim uporem, nie wiedzieć czy pochodzącym więcej z niechęci do monachizacji kościoła, czy też z obawy utraty beneficjum parafjalnego, dość iż bez równoważnego wynagrodzenia nie chciał zrezygnować z plebanji skałeckiej: ustąpił wreszcie d. 13. VI. 1472 (ob. niżej Nr 172), kiedy się Długosz postarał o ukontentowanie go dwiema tłustemi prebendami kanonicznemi w kolegjacie sandomierskiej zw. Zajączkowską i drugą w kieleckiej zw. Szydłowiecką (Lib. Benef. III 114 i I 465); wypisuje się też wkrótce potem kanonikiem sandomierskim i kieleckim 13. I. 1476 (Arch. Kom. Hist. VI 200 i 201 nr 172). Skończył wysoko: w kapitule wprawdzie nie posunął się wyżej, ale po śmierci Stanisława ze Świradzic został wikarjuszem in spiritualibus generalnym następcy Rzeszowskiego, biskupa królewicza Fryderyka Jagiellończyka już pod koniec 1492, umiera na tym urzędzie między lipcem 1497 a r. 1500 (Starod. prawa pol. pomniki T. VII [Cracoviae 1885] 532 nr 1476 i Kod. m. Krakowa Cz. II 624 w uwadze ad nr 473, Brak jest aktów kapitulnych z tych lat, od września 1492 do lutego 1500). Dbały o zbawienie duszy swojej, jeszcze jako pleban skałecki ufundował wraz z bratem swoim rodzonym, rycerzem Jakóbem drugiego altarystę przy ołtarzu św. Klemensa obok kaplicy św. Tomasza apostoła dzisiaj Matki Boskiej Śnieżnej w katedrze krakowskiej, uposażając go czynszem rocznym 16 grzywien zapisanym na cle krakowskim i na domach pewnych mieszczan kazimierskich; za to altarysta miał odprawiać ciche dwie msze św. tygodniowo, w poniedziałek żałobną a w sobotę o odpuszczenie grzechów, po śmierci zaś swojej zobowiązał go do odprawienia siedmiu mszy św. przez cały tydzień, również cichych, i do jednych wilij z 9 lekcjami czyli z trzema nokturnami; prawo patronatu zastrzegł swemu domowi Bibersztajnów. Przywilej fundacyjny, wydany przez biskupa krakowskiego Jana Lutka z r. 1470 (Długosz, Lib. Benef. I 244/5), nie dochował się; nader wątpliwą jest rzeczą, czy fundacja ta weszła w życie, niema o niej żadnych śladów jak również i o późniejszej, jaką niezawodnie uczynił, przekreślając niniejszą, kiedy porósł jeszcze w większe pierze zasiadając w kapitule katedralnej, a przytem długie lata na stolcu kanclerskim. Z wszystkich Bibersztajnów małopolskich pierwszy i najwybitniejszy duchowny, ostatni pleban skałecki przedpauliński, tem osobliwy iż acz szlachcic umiał się zżyć z mieszczaństwem krakowskiem: jeszcze jako prałat-kustosz katedralny otrzymuje od niego beneficja kościelne, a mianowicie w r. 1485 dzierży altarję Zwiastowania NPMarji w kościele marjackim (Kod. m. Krakowa II 628). Herb jego opisuje Długosz (Lib. Benef. I 745: cornu cervinum in campo rubeo), podobiznę zaś tarczy jego z pieczęci wikarjusza generalnego z roku 1492 podaje Piekosiński (Heraldyka polska wieków średnich str. 26 fig. 11). X. biskup Łętowski w katalogu swoim rozbił prałata tego Bibersztajna na dwóch: na Jana ze Szebny i Jana Szybińskiego, pierwszego zamianował kanclerzem „konsystorskim", drugiemu nadał „Wukry" (IV 108 i 122).*

ter aream Stanislai Kozyel ab alia partibus sitas, ad nos iuste et legitime per mortem discreti Nicolai plebani in Slavoschow vladarii et venditoris decimarum nostrarum mense episcopalis clavis Lyelouiensis, qui intestatus et in multis pecuniarum nostrarum summis obligatus decessit, spectantes et plenarie pertinentes, ac sic iure iuris formaque in premissis servata devolutas dedimus, donavimus, contulimus, ascripsimus, apropriavimus, atribuimus damusque, donamus, conferimus, ascribimus, apropriamus, atribuimus et ad honorem Dei et in remissionem nostrorum peccatorum incorporamus perpetuis temporibus per presentes, per ipsum rectorem suosque successores et alias ecclesiam prefatam habendas, tenendas, possidendas, utifruendas regendasque ac prout melius et utilius videbitur expedire gubernandas. Volumus tamen, quod dictus rector ecclesie prefate in Rupella et alii sui successores pro tempore existentes in remedium peccatorum nostrorum singulis annis, quoad vixerimus, unam pro peccatis et post mortem nostram missam pro defunctis in crastino Assumpcionis Gloriose Virginis Marie pro aniversario nostro per se vel alium in dicta ecclesia legere tenebuntur, cum effectu, super quo conscienciam eorum oneramus perpetuis temporibus tenore presencium mediante. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium presentem nostram donacionis et incorporacionis literam sigilli nosti appensionis iussimus munimine roborari de nostra speciali voluntate et assensu. Actum et datum in curia nostra episcopali, die sabbato in vigilia Pentecostes anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto. Presentibus ibidem magnificis venerabilibus et honorabilibus dominis Johanne de Rythvyani regni Polonie marsalko, capitaneo Sandomiriensi, Johanne de Kosczyelyecz palatino Vladislauiensi, Johanne de Lyasothky capitaneo Lanciciensi, curie regalis marsalko, Benedicto de Lopyenno Gneznensi et Cracouiensi, Jacobo de Jablow Poznaniensi canonicis, maystro Stanislao Plebanek in Rudolthow, Johanne Schuchorapski in Brezye plebanis, Nicolao Bylina psalmista[b] Cracouiensi capellanis nostris, et aliis quam pluribus fidedignis testibus ad premissa.

**156.** [b] psalmiste *Oryg.*

BUŚ

Do korzystania
w czytelni
nr inw.: BG - 335454
BG 335454/I
DF